کتاب البیان

فی تفسیر القرآن

مترجم محمد حسن مولی زاده شکوی (نخجو)

حقوق طبع و انتشاری مترجم ایله‌در

بیرینجی جیلد

سنهٔ هجری ۱۳۲۶ ‖ میلادی ۱۹۰۸

تفلیس شهرینده «غیرت» مطبعه‌سنده طبع اولندی

کتاب البیان

فی تفسیر القرآن

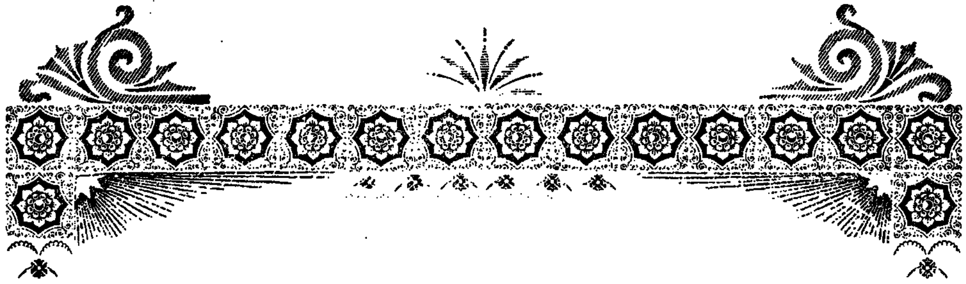
مترجم محمد حسن مولی زاده شکوی (نخو)

حقوق طبع و انتشاری مترجم ایله‌در

قران شریفك ترجمه‌سنده نظر عاجزانه‌مزده اولوبدر معتبر تفسیرلر وفقه کتابلرنك بعضی‌سی: مجمع البیان، صافی، تفسیر فخر رازی، قاضی بیضاوی، جلالین، ابی السعود، و مسالك و غیره.

سنهٔ هجری ۱۳۲٦ || میلادی ۱۹۰۸

تفلیس شهرینده «غیرت» مطبعه‌سنده طبع اولندی

بســـــم الله الرحمن الرحيم

حمدوثنا اللّٰه ایچوندرکه توفیقنی بزه رفیق ایتدی تااینکه عمله کتورك افضل طاعاتی وکسب ایدك اسباب مغفرت وسعاداتی. هدایت ایتدی بزی‌که شیطان رجیمدن اللّٰه رحیمه سیغنوب اوزمزی حفظ ایدوب عمله کتورمیك معاصی ومنکراتی. شکروثنا حقیقتده سزاواردر عالملره تربیت ویرن اللهه‌که مستجمع جمیع کمالدر ازجهت ذات وصفات. اللهك رحمت وشفقتنه محتاجدر جمیع ارباب حاجات وضرورات. قیامت کوننك پاشاهلقی محض اوکا مختصدر یتورر مؤمنلری ایمانلری سببی ایله یوخاری درجاته وبدکارلری عصیانلری جهتده آشاقه درکاته. خداوندا سکا عبادت واطاعت ایده‌روك وسندن کومك ایسته‌روك تااینکه بزدن ظهوره کله طلب بیوردقکز طاعات، عبادات وتکلیفات. بارالها بزی هدایت ایت دوز یوله که اویولیله کیدوبلر اهالی هدایات ونجات. وبزی ساخلا اوز توفیقك ایله او ولدنکه بنده‌لرندن بعضیسی اوزسوء اختیارلری ایله سلب توفیق واونلره غضب اولونوب محسوب اولوبلار اهل ضلالات وجهالات. صلوة وسلام اولا اشرف مخلوقات واکمل موجودات محمد صلوات اللّٰه علیه والهه که تایید اولونوب نبوته واوکا کرامت اولونوب افضل معجزات و اکمل آیات. واوننك اولاد امجادنه وخلفای راشدین واصحاب عظامنه اولا اقسام صلوات و اصناف تحیات نقدرکه دورایدر ساعات، دقیقات وآنات. صلوة وسلامدن صوکره بندهٔ حقیر وکثیر التقصیر محمد حسن بن آخوند اسماعیل مولازاده الشکوی دین قرداشلرننك حضورنه کمال عجز وانکسار له عرض ایدیرکه جمیع موعظه ونصیحتلرك اشرفی وقصه‌لرك افضلی کلام اللّٰه شریفدر اما عرب لغتی ایله اولماقنه کوره ترك قرداشلر اوننك ظاهر معنیسنی درك ایتمکدن عاجز، اونده یازیلان احکام دین واللهك باشقه فرمایشلرننك مضموننندن بیخبردرلر هرچند ظاهر آیه اوخونور اما معنیسی معلوم اولمور مگر اینکه اجنبی دیللره ترجمه اولمش کتابلردن وآشکاردرکه اوکونه ترجمه‌لر هم مطابق واقع وهمیده موافق تفاسیر اهل اسلام دکلدر بوسببه ایستدبکمه هم دینلریمه خدمت ایتمك ایچون قرآن شریفی ترجمه ایدم اونوع مختصر وآسان عبادتلر ایله که جزئی سوادی اولان مؤمن قرداشلر آسانلقله فهم ایده‌لر فهم ایدوب بده اطاعت وحقیقی عبادتلره میل، معصیتلردن اجتناب، بو قرآن شریف جمیع احکامه دارا وجامع اولماقنی کوزیله کوروب یقین ایده‌لر. پس آیات شریفه‌نی صفحه‌ننك اوّلنده اعدادنی

گوسترملک ایله یازوب عدد ترتیبی ایله ترجمه اولوندی واصل ترجمه‌نی کوچك قوسلر آراسنده یازوب تفسیری اختصار وجهله قوسدن کنار یازیلدی تااینکه ترجمه ایله تفسیر بربرندن معلوم اولا امیدکه دین قرداشلری یاننده مقبول اولوب مترجمی دعای خیر ایله یادایده‌لر ونیتم هیچگونه اغراض نفسانیه ایله ممزوج اولمامق علتیله امیدوارمکه اسلامیت آدینه خدمت ایدنلر زمره‌سنده محسوب اولام .

والله ولی التوفیق

سورة الحمد

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ٧ آیه‌در مکه‌ده نازل اووب

٢) اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ٣) اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ۴) مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ٥) اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ٦) اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ٧) صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

١) کومك‌لیك ایستیورم « جمیع ایشلرمده اللهك آدیله که مهرباندر » جمیع مخلوقاته دنیاده روزی وجمیع خلقه لازم اولان نعمتلری ویرمك سببی ایله «رحم ایدندر» آخرتده بعض مخلوقاته اوبلاری بهشته داخل ایتمك ایله. بسم‌الله‌ده اختلاف واردرکه سوره‌نك جزوی‌دریانه: امام حنفیه‌وامام مالك‌قائلدر که جزء سوره دگلدر اماقرآنده یازلمق محض سوره‌لرك بربریسندن فاصله‌لو اولماق ایچوندر امام شافعی وامام حنبل وامامیه بوڭا قائلدرلر که‌بسم‌الله هر سوره‌نك جزئیدر مگربرائت سوره‌سنده ٢) هرنوع‌شکر وثنا «جمیع ظاهری‌وباطنی نعمتلرمقابلنده که‌جمیع حمدو شکر ایدنلردن عمله‌گلوب وبوندن صوکره عمله‌گله‌جك‌هاموسی «الله‌ایچوندر که‌جمیع مخلوقاته تربیت‌ویرندر» اوّل‌یوخدن‌خلق‌ایدوب‌صوکره بسلیوب دنیاده روزی‌ویروب‌و هرحالده‌ایشلرینه‌اصلاح‌ویرمکله. ٣)مهرباندر وآخرتده بهشت‌ویرمك‌ایله «رحم‌ایدندر» ۴) قیامت گوننك پادشاهیدر» ٥) پروردگارا آنجق «سڭا عبادت ایدیریك وآنجق‌سندن کومك ایستیوریك» سڭااطاعت‌ایتمگه وهکذادشمنلرك‌شرنی دفع‌ایتمگه ٦) بزی‌هدایت ایت دوزیوله» اویولی‌بزه گوسترکه اونیله گیدوب سنك طرفڭا وراضی‌لقڭا یتشلك ٧)اوکسلرك‌یولنه‌که اونلره‌نعمت ویروبسن»اونلردن راضی‌وخوشحال اولمق‌و بهشتده یرویرمك‌ایله «نه‌اینکه اویوله‌که‌اونیله گیدندلره غضب‌اولوب (آجیقلانوبسن) ونه‌اینکه حق‌یولدن چخمشلارك یولنه. بوسوره‌یه سبع مثانی دیرلر سبع‌اوجهته که

سورة بقره

بسم الله الرحمن الرحيم ۲۸۶ آيه در مدينده نازل اولوب

۱) الٓمٓ ۲) ذٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِلْمُتَّقِينَ

۳) الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ

وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ۴) وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا اُنْزِلَ

اِلَيْكَ وَمَا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ

يدى آيه‌در مثانى اوجهته‌كه ايكى دفعه نازل اولوبدر يااينكه هر نمازده ايكى دفعه اوخونور خواه سنتى نمازده وخواه واجبى نمازده يااينكه ايكى حصه‌يه قسمت اولوب بريسى بنده‌لرك حمدو ثناسى‌در اللهه و برحصه‌سى اللهك مرحمتى‌در بنده‌لرينه بوسوره‌نك فضلنده كفايت ايدر اوحديث‌كه پيغمبر ۴ بيورديلر بوسوره جميع دردلره درماندر مكر اولومه كه‌اوكا چاره‌يوخدر .

۱) منم اوالله‌كه بلورم وگورورم ۲) بودر اوكتاب» كه‌الله‌تعالى سكاويا كچمش پيغمبرلره وعده‌ويروبدر آخرالزمان پيغمبربنه اونى گوندرمكى «اونده‌شك‌يوخدر» كه‌الله كلاميدر «يول‌گوسترندر پرهيزكارلره والله‌دن قورخان آدملره ۳) اوكسلركه ايمان گتورورلر (اينانورلر) گوزه گورونمز االلهه و بش‌وقت نماز قيلارلر و اونلاره ويرديكمز روزى‌دن» مال، قوت، حكومت، علمدن سائر محتاجلره دخى «ويررلر» فقيرلره روزى، ضعيفلره و مظلوملره كومكلك، جاهللره تعليم وتربيه ايدرلر ۴) واوكسلركه‌اينانورلر سكاگوندريلن قرآنه‌وشريعته وسندن‌سابق‌پيغمبرلره نازل اولان كتابلره» كه عبارتدر توريةموسى، انجيل عيسى، زبور داود، صحف ابراهيم وسائر كتابلردن «وآخرت وجزا گوننه اونلاريقين‌ايدرلر» كه يخشى عمل مقابلنده يخشى جزا وپيس عمل مقابلنده‌پيس‌جزا اولاجاقدر.

٥) اولئك على هدى من ربهم واولئك هم المفلحون ٦) ان الذين كفروا سواء عليهم ءانذرتهم ام لم تنذرهم لا يؤمنون ٧) ختم الله على قلوبهم وعلى سمعهم وعلى ابصارهم غشاوة ولهم عذاب عظيم ٨) ومن الناس من يقول امنا بالله وباليوم الاخر وماهم بمؤمنين ٩) يخادعون الله والذين امنوا ومايخدعون الا انفسهم ومايشعرون ١٠) فى قلوبهم مرض فزادهم الله مرضا ولهم عذاب اليم بما كانوا يكذبون ١١) واذا قيل لهم لاتفسدوا فى الارض قالوا انما نحن مصلحون ١٢) الا انهم هم المفسدون ولكن لايشعرون ١٣) واذا قيل لهم امنوا كما امن الناس قالوا انؤمن كما امن السفهاء الا انهم

٥) ذکر اولان کشلر دوغری یولدهدرلر الله تعالی طرفندن و اونلار نجات تاپمش لردر» ٦) دوغریلقله اوکسلرکه اللهه اینانمادیلر» وذکر اولان مؤمنلر ایمان گتوردکلرینه کافراولدیلر «اونلار ایچون برابردر (یاپیغمبر) خواه اونلاری قورخوداسن خواه اونلاری قورخوتمیهسک اونلار ایمان گتورمیه جکلر» ٧) مهر قویوبدر خداوندعالم (مهرلیوبدر سوزی عرفده شایعدرنجهکه برکس برشئی برشیئک ایچنه قویوب باعایوب اوستنی مهرلر) اونلارک قلبلرینه واونلارک قولاقلرینه» تاحق سوزی ایشتمیهلر وآنلامیهلر «واونلارک گوزلرنده پردهوار» کهحقی گورمك ایستمیورلر «واونلار ایچون قیامت گوننده بیوك عذاب وار» کهحاضر اولوبدر بوجور آدملر ایچون کههرقدر دلائل ومعجزات پیغمبردن گوروب هرچند قلبا یقین ایدرلرکه اونوع معجزه اللهدن سوا باشقه کسک طرفندن گوندریلن آدمدن عمله گله بیلمز ویقین بیلورلرکه بوآدم پیغمبردر وسوزی حقدر رواوناایناننمق هدایته باعثدر بونیلهبیله محض تعصب اونلارک اورك لرندهجا گیر اولمقه گوره گوردیکلرینی گوریلمهمش ایشتدیك لرینی ایشیدلمهمش بلدیکلرینی بلنمهمش حساب ایدوب بوسببه الله تعالیده اونک قلبندن خبردار درکه بونوع آدمدن اصلاح ممکن دگلدر بوجهته اونک قلبنی مهرلر ابوجهل واونک مثلی کمی ٨) آدملر جملهسندن اوطور آدم وارکه ظاهرده دیورکه بز ایمان گتوردوك اللهه وقیامت گوننه واونلار اینانان لر دگلدرلر» بلکه اونلار سوزلرینی بر یره قویوبلارکه سنی وسنی دوست دوتانلاری وابستین لری هلاکتهسالسونلر ٩) اونلار آلدادیرلر اللهی واوکسلری کهاللهه اینانوبلر» اونلار بونوع حیلهایله «ضرر یتوره بلمزلر مگراوزلرینه واونلار بلمورلر» که اونلار اوزلرینی آلدادرلر والله تعالی اونلارک سوزلرندن وعمللرندن خبرداردر. سکزمجی آیهدن ٢١مجی آیهیهدیك یهودیلرگ ومنافقلرك حقنده نازل اولوب ١٠) اونلارک یورکلرینده» حسد وعداوت وشك «ناخوشلقی وار پس الله تعالی اونلارک قلبندهاولان

هم السفهاء ولكن لا يعلمون ۱۴) واذا لقوا الذين امنوا قالوا امنا واذا خلوا الى شياطينهم قالوا انا معكم
انما نحن مستهزؤن ۱۵) الله يستهزئ بهم ويمدهم في طغيانهم يعمهون ۱٦) اولئك الذين اشتروا
الضلالة بالهدى فما ربحت تجارتهم وما كانوا مهتدين ۱۷) مثلهم كمثل الذى استوقد نارا فلما
اضاءت ما حوله ذهب الله بنورهم وتركهم فى ظلمات لا يبصرون ۱۸) صم بكم عمى فهم لا يرجعون

ناخوشلقی آرتوردی» چونکه اسلامه غلبه و نصرت يتشمك اونلار ايچون بيوك باطنی ناخوشلق ايدی الله تعالی گون بگون اسلامی آرتورمق سببیله اونلارڭ قلبی ناخوشلقلری آرتدی «واو- نلار ايچون آخرتده دردناك عذاب وار اونلارڭ يالانسوز دانشماقلارنڭ مقابلنده» ۱۱) زمانیکه دیيلدی اونلارا که فساد ايتميون يريوزينده» تازه ايمان گتوروب ايمانده محکم اولميان مسلمانلاره وسوسه ايتمك ايله اونلار جواب ويروب «دیدیلر که بودر وبوندن غيری دگلدر بز اصلاح ويرنلرز يعنی او ايشارکه بزدن عمله گلور اصلاح ايچون در ايستيوروك دين اسلامه داخل اولمق جهتنه خراب اولان آدملری گنه آتا بابا دينينه قايتارمقله اصلاح ايدك يا اينکه بزده سائر مؤمنلرکبی ايناڭشوك اما گاه گاهی که يهوديلرك وسائر مشرکلرڭ يانته گيديروك قصدمز محض خلق آراسنده واقع اولان فتنه نی ساکت ايدوب اصلاح ويرمکدر ۱۲) خبردار اولوڭ بدرستيکه اونلاردرلر فساد ايدنلر» نه اينکه حقیقی مسلمانلر «اما اونلار بيلمورلر» که اونلار آشکار دليل ومعجزاتدن گوزلرنی اورتولر ۱۳) زمانيکه دیيلدی اونلاره که ايناڭونڭ اللهه نجه که سائر آدملر ايناڭوبلر» سلمان ومقداد وابی ذر وعمار کيمی کامل کسلر منافقلر (دیدیلر) يا مؤمنلرڭ جوابنده يا اوز يولداشلارنڭ يانند. «که آيا بزده ايمان گتوروك نجه که سفيه لر ايمان گتورديلر» واوزلرنی محمدڭ يانده ذليل و قول منزله سنه قويديلر بو سوزلرڭ مقابلنده حقتعالی بيورور که ای مؤمنلر «خبردار اولوڭز که او منافقلر اوزلری سفيه لردر» که دقتله باخمورلر که حقی گوره لر «لکن بيلميورلر» که الله تعالی اونلارڭ سر ايشلرندن پيغمبرنی خبردار ايدير يا اينکه اونلار سفيه اولماقلارنی بيلمورلر ۱٤) زمانيکه ملاقات ايدرلر کامل مؤمنلر ديرلر بزده ايمان گتوروك سيزلرکمی وزمانيکه ملاقات ايدرلر اوز يولداشلاری اولان شيطان ومنافقلره ديرلرکه دوغرلقله بز سيز ايله وارويق» دين واعتقادده «بودر وبوندن غيری دگلدر که بز مؤمنلره استهزا ايدنلرز» اظهار ايمان اتمك ايله ۱۵) الله تعالی اونلارا استهزا ايدر» يعنی اونلاره استهزا اتمك اجرنی ويرر هم دنياده مؤمنلری اونلارڭ اوزرينه جری ايتمك ايله و هم آخرتده اونلاره او طور عذاب اتمك له که مؤمنلر اونلاری گوروب گولرلر «و الله تعالی اونلارا مهلت ويرر او قدر که طغيان اتمكده حيران وسرگردان اولارلر» يعنی الله تعالی

۱۹) او كصيب من السماء فيه ظلمات ورعد وبرق يجعلون اصابعهم فى اذانهم من الصواعق حذر الموت والله محيط بالكافرين ۲۰) يكاد البرق يخطف ابصارهم كلما اضاء لهم مشوا فيه واذا اظلم عليهم قاموا ولو شاء الله لذهب بسمعهم وابصارهم ان الله على كل شئ قدير ۲۱) يا ايها الناس اعبدوا.

اونلاره مهلت ویررکه بلکه ایمان گتوره‌لر امااونلار طغیان‌ده‌اصرار ایدرلر ۱٦) اونلار اوکسلردرکه آلدیلر ضلالتی هدایت مقابلنده» یعنی دینی ساتوب کفری آلدیلر «پس اونلارڭ بوتجارتی قازانمادی» بوسببه‌که بهشتی‌ویروب جهنمی‌آلدیلر وحقه‌ودوغرویه «هدایت‌اولونمش اولمادیلر» ۱۷) منافقلرڭ مثلی‌اوکسڭ مثلی‌درکه اودی ایشقلاندیره» قارانلوق‌گیجه‌ده‌یولی گورمکدن وضررلو حیوانلاردن ساخلانمقدن اوتری «پس‌زمانیکه اود نورانی ایتدی اوز اطرافنی» یعنی‌ایلکه اواودایله یولك اطرافی نورانی اولدی الله‌تعالی یاغش‌یاییل‌گونده‌روب«اونلارك ایشقنی‌آپاردی‌و برنوع قرانلوقده‌قویدیکه‌اونلار هیچ گورمزلر»ایندی‌منافقلر اظهار اسلام ایتمك‌ایله مال‌لری‌واولادلری‌اوزره امین‌اولوب مسلما-نلرله‌برحکمده‌اولوب‌قزویروب آلورلارمیراثدن غنیمتدن نفع‌بردار اولارلر زمانیکه دنیادن گیتدیلر اونورگیدوب عذاب‌و قورخی ظلماتنه دوشرلر چونکه الله‌تعالی اونلاره پیغمبرگوندردی واونلاره مهلت‌ویردی پیغمبرلر اونلاری ایمانه‌تکیف ایتدیلر اونلار نه‌اینکه ایمان‌گتوردیلر بلکه‌مؤمنلره استهزا اتمگه شروع ایتدیلر۱۸) اونلار کارلر ولال‌لرو کورلردرلر » حقی‌ایشتمکدن، دانشمقدن و کورمکدن «پس اونلار حق طرفه قایتمزلر۱۹) یا اینکه اومنافقلرك مثلی «یاغش مثلی کیمی‌درکه کوکدن» واوجا یردن یاغوب اونیله اولی حکمنده اولان یر دیریلوب میوه گتورر « اویاغشده‌قرانلوقلار وار»یاغان‌وقتده بولودك بر برینك اوسته یغلماقندن «وایلدیرمڭ سسی و ایشقلوقی وار»کنایه‌در الله طرفندن گلن پیغمبرلرك بهشت وعده‌سندن وجهنم قورخوسندن ایلکه منافقلر بونلاری کوررلر «بارماقلارنی قولاقلارنه قویارلر ایلدیرملك سسندن اولمك قورخوسندن والله تعالی‌نك علمی احاطه ایدلدر کافرلره » و اونلارك جمیع فعل‌لرینی و سوزلرینی بلر یاپیغمبر سڭا خبر ویرر۲۰)«یاخون اولورکه‌ایلدیریم اونلارڭ‌کوزلرنڭ ایشقنی آپارسون هر وقت برق ظاهر اولوب اونلاره یولی ایشق ایلدی اوایشقده یول گیتدیلر ایلکه اونلاره قرانلق اولدی بر یرده دوردیلر » قدم قدمندن کوتورمیوب حیران قالدیلر. بو فرمایش کنایه‌در اوندن که هر کس ایلدیرمی گورسه کر کدر ایلدیرملك اوزینه باخمیوب کوزنی اوندن اورته که کوز اونڭ یارلامقندن سلامت قالا و کر کدر او برقلك ایشقنه باخوب اونیله‌یول کیده‌اماایلکه منافقلربو قرآنده‌پیغمبرك دوغریلقنه آیه‌لر و محکم دلیل‌لر کوردیلر قلبلری دوست دوتان امرلری اوپیغمبردن قبول ایدوب اونك

رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ٢٢) اَلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ فِرَاشاً
وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَاَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقاً لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلّٰهِ اَنْدَاداً وَاَنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ٢٣) وَاِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا فَاْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ
دُونِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ٢٤) فَاِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ

ایشیقیله کتدیلر یعنی اظهار ایمان و تبعیت ایتدیلر اما ایلکه دنیالری بر قدر پیس کچدی
دایاندیلر یعنی ایتدیکلری بیعته بدفال اوروب اظهار پشماللق ایتدیلر «اگر اللّٰه‌تعالی
ایسته‌سیدی هر آینه آپاراردی اونلارك قولاقلارنی و کوزلرنی» ایلدیرملك سسی و
نوریله یعنی یاپیغمبر سکا امر ایدردی اونلارك قتلنه «بدرستبکه اللّٰه‌تعالی هرشیئه‌قادردر»
و هیچ شیئدن عاجز دگلدر ٢١) ای آدملر عبادت ایدکز اللهکزه‌که یوخدن وارایدوب
سیزی و اوکسلریکه سیزدن ایره‌لو واریدیلر بلکه سیز پرهیزکار اولاسکز ٢٢) ایله
اللّٰه‌در که یری سیزه فرش ایتدی» طبیعتکز ایله ملایم و جسدلرکزه موافق‌در: زراعت
ایدرسکز، تعمیرات عمله‌کتورسکز، اولی‌لر کزی باسسیرارسکز «و کوکی سیزه سقف
ایدوب» کوندن آینده یولدوزلرندن نفع بردار اولارسکز «و اللّٰه‌تعالی کوك طرفندن
سیزه یاغش نازل ایتدی» قطره‌قطره‌گلوب «اونیله یردن خارج ایدرسیزدن اوتری میوه‌لردن
عمله گلان روزی‌لر» سزك طعامکز و ایچمه‌لوکز و لباس و سائر منفعت‌لرکز ایچون
«پس بوصورتده اللّٰه ایچون شبیه‌لر و مثل‌لر عمله کتورمیون» یعنی اللهه شریك‌قرار
ویرمیوك «و حال انکه سیز بلورسکز» که بو شیئلری خلق اتمکه اللّٰه‌دن سوا هیچکس قادر
اولماز ٢٣) و اگر سیز شك‌ده اولاسکز اوزادده که بز نازل ایتدیك اوز بنده‌مزه»
یعنی شك ایده‌سکز که آیااوکا نازل اولان حقیقتده اللّٰه کلامیدر «بس کتورون اونك کیمی
بر سوره» یعنی محمد کیمی اوخومیوب یازمیان، بر عالم یاننه گیدوب، کلمیں آدملرکزدن
بریسی بر سوره فصاحت و بلاغتده قرآنك سوره‌سی کیمی کتورسوك « و چاغروك
شاهدلرکزی اللّٰه‌دن سوا اگر دوغری دیورسکز» که محمد؏ بو سوزلری‌اوز یاننده‌ن
سویلیور و اللّٰه‌تعالی اوکا هیچ شیئی نازل اتمیوبدر یعنی شك‌ده اولانلار هانسی طائفه‌دن
ایسه بر سوره قرآنك سوره‌سی کیمی کتورمکه مشرکلر اوز بت‌لرینی و سائر دین
صاحبلری اوز معبودلرینی چاغرسونلر و اونلردن کومك ایسته‌سونلر که بلکه برسوره‌نك
مثلنی گتوره‌لر ٢٤) پس اگر من دیدیکیمی ایت‌مدکز و ابدا ایده بلمزسکز» و قادر
دکل‌سکز بر سوره‌نك مثلنی عمله کتورمکه «بس قورخون اونوع اوددن که اونك
آلیشقی آدملر و کبریت داشیدر» یااینکه او اودونك آلیشقی داشدن عمله گلن معبودلر

اعدت للكافرين ٢٥) وبشر الذين امنوا وعملوا الصالحات ان لهم جنات تجرى من تحتها الانهار كلما رزقوا منها من ثمرة رزقا قالوا هذا الذى رزقنا من قبل واتوا به متشابها ولهم فيها ازواج مطهرة وهم فيها خالدون ٢٦) ان الله لا يستحيى ان يضرب مثلا ما بعوضة فما فوقها فاما الذين امنوا فيعلمون انه الحق من ربهم واما الذين كفروا فيقولون ماذا اراد الله بهذا مثلا يضل به كثيرا و يهدى

و اوكا عبادت ايدن آدملردر بو نوع اود «مهيا اولوبدر اللهى انكار ايدنلردن اوترى» ٢٥) مژده وير كلن ياپيغمبر جمله او كسلره كه ايمان كتورديلر و يخشى عمللر ايتديلر دوغريلق ايله اونلر ايچون باغ و باغچه‌لر واردر كه اونك آغاجلارتك آلتندن آرخلر جارى اولار هر وقت كه او باغارك ميوه‌لرندن روزى يتشـر بهشته داخل اولانلره اونلار ديرلر كه بو بر ميوه‌دركه بزه روزى ويريلوبدر بوندن سابق» دنياده و بو آدده اولان ميوه‌لردن دنياده يمشوك لكن بونلار چوخ لطيف‌در الله‌تعالى اهل بهشتك بو سوزلرنى تصديق وفرمايش ايدير كه‌اونلاره « كتوريلمش اولدى اوميوه‌لر بر برينه اوخشيان » يعنى دنيا ميوه‌لرى ايله آخرت ميوه‌لرى بعضى‌سى بعضى‌سنه صورتده اوخشيور يا اينكه بهشت ميوه‌لرك بعضى‌سى اوبريسنه شبيه‌در لونلرى متفق و دادلرى مختلف‌در «واونلار ايچون بهشتده» انواع نجاست ظاهريه و باطنيه‌دن «پاك اولان عورتلر واردر و اونلار بهشتده هميشه‌ليك‌درلر» فنا و هلاكت يوخدر ٢٦) بدرستيكه خداوند عالم حيا اتمز» و قورخمز كه مطلب آشكار اولمق ايچون « مثل كتوره » هر نوع مثل اولورسه اولسون «چيبين (پشه) اولسون و اوندن يوخارى اولسون » چونكه پشه ظاهرده جميع مخلوقاتدن ضعيف‌در ولكن حقيقتده جميع حيواناتدن بيوك اولان فيله مشابه و ايكى عضوده اوندن يوخارى‌در بوكا گوره الله‌تعالى اوز قدرتنى او ضعيف حيوانده اظهار ايتمكنى تنبيه ايدير چونكه كفار ايراد ايتديلر كه خداوندعالم بيان ايدير بو آيه‌لرده قرآنك معجزه اولماقنـى و حال انكه اونده (نحل) بال آريسى (ذباب) پشه (عنكبوت) اوروميچك (نمل) قارنجه سوزلرى وار بو سوزلر فصيح كلامده ذكر اولماقى قبيح‌در كه فصاحته خلل يتورر كجامانده كه معجزه اولماقه دلالت ايده بوكا گوره خداوندعالم بيورور مثل كتورمكدن حيا اتمرم حتى ضعيف حيواناتدن اوصورتده كه اونيله خلقى تفهيم اتمك آسان اولا «اما او كسلر كه ايمان گتورديلر بيلرلر كه بو مثل كتورمك دوغريدر و الله طرفندن‌در» وبيلرلر كه مثل ايله مثل كتورلمش بر برينه موافقدر بيوك و كوچك‌ليك‌ده و خست و شرافت‌ده بعض حيوانلر واركه انساندن اشرفدر نجه كه ١٦ مجى سوره‌نك ٧٠ آيه‌سنده تفصيلا شرح اولونار «و اما او كسلر كه

بِهٖ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهٖ اِلَّا الْفَاسِقِينَ ٢٧) اَلَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهٖ وَيَقْطَعُونَ مَا اَمَرَ اللّٰهُ بِهٖ اَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْاَرْضِ اُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ٢٨) كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللّٰهِ وَكُنْتُمْ اَمْوَاتًا فَاَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ٢٩) هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْاَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوٰى اِلَى السَّمَاءِ فَسَوّٰيهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ٣٠) وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰئِكَةِ اِنِّي جَاعِلٌ

كافر اولدیلر دیرلر که نه‌راد اراده ایدبدر اللّٰه‌تعالی مثل کتورمك سببیله » جواب ویریلور که بو مثل ایله « کمراه ایدر چوخ قابی» که قابل هدایت د گلدر » و چوخنی هدایت ایدر» که قابل هدایت‌در « و بونیله کمراه اتمز مگر فاسقلری» که اوز جانلرنه قصد هلاکت ایدوبلر اللّٰه امر بیوران مطالبك عکسنی عمله کترمك ایله ٢٧) او کسلریکه سندیرارلار اللّٰهیله ایتدیکاری عهدی او عهدی محکم ایدندن صوکره و قطع‌ایدرلر اوزادی که اللّٰه‌تعالی امر ایدبدرکه‌اونی‌وصل‌ایده‌لر» اتفاقی‌واتحادمسلمینی پوزارلر یا اینکه یاخون قوملرك قیدنه‌قالوب احتیاجلرنی‌عمله کتورمزلربو.آیه‌دن‌مقصود صله رحم اتمینلر حقنده‌در که قطع رحم‌اتمك ایله « فساد ایدرلریر یوزنده» که‌بونیله نظام عالمه خالل یتشر «بو اشخاصلر زیان‌کارلردر» مالکرندن وعمرلرندن نفع آپارمازلار ٢٨) نجه اللّٰهك قدرتنك اوستنی اورتورسگز وحال‌آنکه سیز اولی وجانسیز ایدگز» آتاگزك صلبنده وآناگزك رحمنده «پس‌اللّٰه‌تعالی سیزی‌دیریلتدی»سیزه روح داخل ایلدی ودنیایه گتوردی «اوندن صوکره سیزی اولدورر»دنیاده قبره داخل اولارسگز «اوندن‌صوکره گنه‌سیزی دیریلدر» قبرده سؤالدن اوتری یاعالم‌برزخده مؤمنلر دنیا بهشتی نعمتلریله‌لذت واینانمیانلار دنیاجهنمنك عذابیله زحمت چکرلر «اوندن‌صوکره اللّٰهك‌طرفنه قایدارسگز» قیامت‌ده هرکس‌عملك جزاسنی گورمك ایچون ٢٩) اودر اواللّٰهیکه خلق‌ایتدی سیزك ایچون یرده موجود اولان مخلوقاتك هاموسنی » که اونلردن نفع بردار اولاسگز دنیاگز ایچون‌و اونلاری گوروب عبرت گوتوره‌سگز آخرتگز ایچون «اوندن‌صوکره‌شروع ایتدی‌گوگی‌خلق‌ایتمگه‌پس یاراتدی یدی قات‌گوگلر واللّٰه‌تعالی هرشیئه عالمدر» جمله‌خلق‌ایتدیکی شیئلری سزك مصلحت‌ومفعتگز ایچون یارادوبدر ٣٠) یادگا گتور اوزمانیکه یاپیغمبر سنك‌اللّٰهك ملائکه‌لره (مشورت‌طریقی‌ایله) بیوردیکه من‌یریوزینده برخلیفه یاراداجکم» که‌منم یریوزینده‌اولان بنده‌لریمه حجت ودلیل اولسون «ملائکه‌لر عرض ایلدیلر آیاخلق‌ایدیرسن یریوزینده اوکسلری که یرده فسادایدرلر وقانلارتوکرلر بزسگاتسبیح ایده‌روك وسنی پاك بیللوك» یااینکه سندن‌اوتری اوزیمزی گناهلردن پاك‌ایده‌روك یااینکه پاك‌ایده‌روك یری سنگامعصیت

فِی الْاَرْضِ خَلِیفَةً قَالُوا اَتَجْعَلُ فِیهَا مَنْ یُفْسِدُ فِیهَا وَیَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ اِنِّی اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿۳۱﴾ وَعَلَّمَ اٰدَمَ الْاَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَی الْمَلٰئِكَةِ فَقَالَ اَنْبِئُونِی بِاَسْمَاءِ هٰؤُلَاءِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِینَ ﴿۳۲﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِیمُ الْحَكِیمُ ﴿۳۳﴾ قَالَ یَا اٰدَمُ اَنْبِئْهُمْ بِاَسْمَائِهِمْ فَلَمَّا اَنْبَاَهُمْ بِاَسْمَائِهِمْ قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ اِنِّی اَعْلَمُ غَیْبَ السَّمٰوَاتِ

ایدنلردن خداوند عالم اونلارنگ جوابنده «بیوردیکه دوغریلقله من بیلورم اوزادیکه سیز بیلمیورسگز» گله‌جکده‌اولان مصلحتلردن بوآیه دلالت‌ایدیر بنده‌لری مصلحت و مشورته ارشاد اتمکه و یالقوز رایه رخصت اولمامقه ۳۱) زمانیکه خداوندعالم آدم علیه‌السلامی خلق ایلدی «اوگا تعلیم ایلدی آدلارنگ هاموسنی» داغلارنگ، دریالرنگ، صحرالرنگ، جمادات، نباتات وحیواناتنگ آدلارینی بعضی دیوبلرکه اسمادن عبارت لغتلردر و اولادینگ هر بریسیله بر لغت ایله دانشاردی بوتاویلدن معلوم اولور علم‌لغتنگ شرافتی پس آدمنگ شرافتنی وملائکه‌لرنگ قصورنی اونلاره تنبیه اتمك ایچون «الله‌تعالی همان اسمالری نشان ویردی ملائکه‌لره‌وبیوردی خبر ویروگز بگا بونلارنگ آدلارنی اگرسیز دوغری دینلرسگز.» که‌سیز آدمدن لایقترسگز خلافته وسزنگ هامیگز اعلم‌سگز آدمدن وسیز تسبیح‌وتقدیس ایدرسگز نه اینکه آدم ۳۲) ملائکه‌لر عرض‌ایتدیلر پروردگارا «سن‌سن پاك» جمیع‌نقصانلردن «بزیم علممز یوخدر بلمروك مگر اوزادیکه سن بزه اورگدوبسن دوغرلقله سن‌سن جمیع شیلره عالم وهرشیئی حکمت ایله خلق‌ایدن» ۳۳) خداوند عالم بیوردیکه یاآدم ملائکه‌لره خبر ویرگلن اونلارنگ آدلارنی» یعنی ملائکه‌لردن گزلین اولان شیئلرنگ حقیقتلرینی و اونلاردن مخفی‌اولان معارف وعلومی تااینکه سننگ علم‌ومعرفتندن خبردار اولالار «پس زمانیکه آدم جمیع مخلوقاتی آدلاریله ملائکه‌لره خبر ویردی خداوند عالم ملائکه‌لره دیدی که آیا من سیزه دیمدیمکه دوغریلیك‌ایله من‌هامودن چوخ بیلن‌ام گوكلرده ویرلرده‌گزلین اولان امرلری واعلمم اوزاده‌که سیز آشکار ایده‌سگز واوزاده که سیزگیزلین ایده‌سگز». آدمنگ جسدنه روح داخل‌اولمامش شیطان چوخ ملائکه‌لر ایله‌او جسدی گوروب شیطان ملائکه‌دن سؤال ایتدی‌که اگر الله‌تعالی بوجسد صاحبنی سیزه بیوك‌ایدوب اطلاعتنه سیزی امرایتسه قبول ایدرسگز یانه ملائکه‌لر هاموسی جواب ویردیلرکه ربمزه اطاعت‌ایده‌رز اماشیطان قلبنده بیله‌خیال ایتدیکه‌هرگز اوگااطاعت‌اتمیه امابوسوزی آشکاراتمدی بوجهته خداوندعالم بیورور من‌بیلورم سیز گیزلین‌وآشکار ساخلادقگز امرلری بوآیه‌دن‌معلوم اولور علمك عبادتدن اشرف اولمقنه وخلافتده

وَالْاَرْضِ وَاَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿۳۴﴾ وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوا اِلَّا اِبْلِيسَ اَبٰى وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿۳۵﴾ وَقُلْنَا يَا اٰدَمُ اسْكُنْ اَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هٰذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿۳۶﴾ فَاَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَاَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِى الْاَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ اِلٰى حِينٍ

علم شرط بلکه عمده اولماقنه وعلم صاحبنه باشقه طائفه اطاعت ایتمکنه وعلم یالقوز علم دینه اطلاق اولمیوب لغاته دخی شامل اولمقنه وآدم ملائکه لره محض علم جهتنه آرتق لقنه ۳٤) زمانیکه بز دیدوك ملائکه لره که سجدهٔ تعظیم ایدگز آدمه پس جمیع ملائکه سجدهٔ تعظیم ایتدیلر آدمه ابلیسدن سوا» که عبارتدر شیطاندن که «سجده دن اوزنی منع وتکبرلیك ایتدی» وآدمك ضدینه اولان حسدنی ظاهر ایدوب « کافرلردن اولدی» اسلام زمانه دیك کوچك لر بیوك لره اگیلردیلر رکوع ایدن کمی دین اسلام بونگ عوضنه سلام ویرمگی سنت ایدوب سجده نی گوتوردی اما کهنه عادت گنده ده بعض اسلام وکفر ممالکنده باقیدر لکن فرقی اگیمه گنگ آز وچوخلغنده در ۳۵) بز دیدوك که یاآدم ساکن اول سن اوزنگ وجفتنگ حواایله دنیابهشتنده وهر ایکگز بیوگ بهشتنگ جمیع میوه لرندن وسعت ایله نه وقت ونه یرده ایستیه سگز وهیچ برگز بوآقاجه یاخون اولمیگز» واوندن یمیون اومیوه بوغدا، اوزوم ویاهانسی میوه اولماقی علما آراسنده مختلف در پس اگر اوآقاجگ میوه سندن یسه گز اللهگ فرماننیدن واطاعتندن چخمقه گوره اوز نفسگزه «ظلم ایدنلر جمله سندن اولارسگز» ۳٦) پس شیطان» اونلاره وسوسه ویروب «ایاقلارینی سورچودوب پس اونلاری خارج ایتدی او نعمت وگذراندن که بهشتده وار ایدی لر وبز دیدیك» ای آدم، ای حوا، ای ایلان وای شیطان «دوشون» بهشتنگ یوخاری درجه سندن آشاقه اولان یریوزینه «بربرگزه دشمن سگز» آدم وحوانگ اولادی دشمن در ایلان وشیطان ایله وهکذا بونلار اونلار ایله. اووقتده ایلان حیواناتك گوزل لرندن ایدی ال ایاقی وارایدی خداوندعالم اونك ال ایاقنی الندن آلوب قارنی اوسته یریمگی وتوپراق یمگی اوکاعقوبت ایتدی شیطانه لعنت ایتدی حوایه دوغماق و اوشاقی دوققوز آی قارننده گزدرمگی وحیض گورمگی اوزینه واولادینه عقوبت ایتدی آدمه ده دخی زحمت چکوب اهل عیالنك روزی سنه بورجلو اولماقی مقرر ایتدی «ووار در سزلك ایچون یریوزینده قرارگاه ومنزل ومعاش ومنفعت اولوم زمانه دیك» و بواثناده نقدر زحمتلره متحمل اولارسگز ۳۷) آدم اخذو قبول ایتدی اللّهی طرفندن برنچه کلمه لر پس الله طرفنه رجوع ایتدی» اوکلمه لر سببیله «بدرستیکه اول پروردگار توبه لی قبول ایدن وتوبه ایدنلره

٣٧) فَتَلَقَّى آدَمُ مِن رَّبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ٣٨) قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعاً فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَن تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ٣٩) وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ٤٠) يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا بِعَهْدِي أُوفِ بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ ٤١) وَآمِنُوا بِمَا أَنزَلْتُ مُصَدِّقاً لِّمَا مَعَكُمْ

رحم ایدن‌در» ذکر اولونان کلمه‌لر باره‌سنده گنه علمای تفسیر آره‌سنده اختلاف وار بعضی‌سنك قولنه گوره مخصوص دعادرکه کتابلرده مرقومدر بعض علمالرك قولنه گوره پنج آل عبانك مقدس آدلاری‌در. پس آدم ع. سرانديب داغنه حواجده‌يه ابليس ايله ايلان اصفهانه دوشديلر ٣٨) بز ديدوك هامکز بهشتدن اشاقه دوشوك پس اگر مندن سیزه هدایت گلوب یتشه هرکسکه منم یول گوسترمکمه تابع اولا پس اونلار ایچون بر قورخی یوخدر واونلار غمگین اولمازلار» قیامت گوننده هدایتدن عبارت شریعت وکتاب وپیغمبردر ٣٩) و او کسلرکه کافر اولدیلار واینانمادیلار بزیم دلیللریمزه اونلار جهنم اودنك یولداشلاریدرکه اونده همیشه‌لیك قالاجاقلار ٤٠) ای یعقوب اولادی (اسرائیل یعقوبه لقبدر اسرا عبد معنی‌سنه ئیل الله معنی‌سنه یعنی اللهك بنده‌سی) یادکزه گتوروك منم او نعمتمی‌که سزك حقکزده عمله گتورمشم ومنم عهدمه که سزله اتمشم وفا ایدکز» سزك نسلکزدن پیغمبر اتمشم ودیمشم‌که منم امرلریمی بری‌اوبریسنه یتورسون. ذکر اولان نعمتلر گله‌جك آیه‌لرده تعداد اولونار «تا اینکه منده وفا ایدیم سزك عهدکزه» که سزك عملکز مقابلنده جزا ویریم «ومندن قورخون» که مخالفت اتسه‌کز سزه عذاب یتشه ٤١) وایمان گتوروك اوزاده‌که من نازل ایتدیم» پیغمبریم محمده ص که تصدیق ایدندر اوزادیکه سزیله واردر» وسزك کتابکزده ذکر اولوبدر اونك دوغریلقی باره‌سنده «واونی تکذیب ایدنلرك اولمجی‌سی اولمیون» زیرا که سیز اونك معجزاتنی گورنلرك اولمجی‌سی‌سکز تکذیب صورتنده اولمجی تکذیب ایدن سیز اولورسکز «وآلمیوك منم آیاتیمی آز قیمته ومندن قورخون» بو آیه‌نك شأن نزولنده علمالر بیوروبلر که حی ابن اخطب وکعب بن اشرف ومدینه‌نك سائر اشرافی هرئیل یهودیلردن هدیه ومعین مبلغ آلوردیدیلار که پیغمبره ایمان گتورمیوب اونك دیننك اوجا اولمامقنه سعی ایده‌لر بونلار بیله خیال ایدردیلر که اگر پیغمبره ایمان گتورسه‌لر رسوملری قطع اولار بوکا گوره جناب پیغمبرك توریه‌ده یازیلان آثار وصفتلرینی تحریف ایدیردیلر بو سببه خداوند عالم بیورور منم توریه‌ده اولان آیه‌لریمی یهودی‌لر سیزه آز مقدار ویردیکلری مبلغ مقابلنده ساتوب تحریف ایتمیون ٤٢) وحقی باطل ایله اورتمیون» باطل سوزلری

وَلَا تَكُونُوا اَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ وَلَا تَشْتَرُوا بِاٰيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَاِيَّايَ فَاتَّقُونِ ٤٢) وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ٤٣ وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ٤٤) اَتَاْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَاَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ٤٥) وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ وَاِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ اِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ٤٦) اَلَّذِينَ يَظُنُّونَ اَنَّهُمْ مُلَاقُوا

حزب

توريته‌يازماقله وپيغمبرنڭ امرلرنك بعضيسنه اقرار وبعضي‌سنه انكارايتميوك «وحقك اوستني اورتميون» بيزمحمدك اوصافني‌توريه‌ده گورمديك ديمك‌ايله «وحال‌آنكه سيز بلورسڭز» اوپيغمبر حقدر وسيز جهل ايدرسڭز ٤٣.) وپيغمبر گتورديگي «نمازى قيلاون وزكوتى ويرڭ وركوع ايدڭ‌ركوع ايدنلرايله» يهوديلرك نمازنده ركوع اولمامقه گوره نمازى ركوعله تعبير ايدوب يعنى ركوعلى نماز قيلون ياانيكه‌اللّهك امرينه وپيغمبرڭ فرمايشنه اطاعت وخضوع ايديڭ اللّهه وپيغميره اطاعت وشكست نفس‌وفروتن‌الك ايدنلرايله ٤٤) آيا اوزڭز خلقه امر ايديرسڭز يخشى عمل لرعمله گتورمگه و اوزڭزى يادڭزدن چخارديرسڭز» يعنى اوز سوزڭزه اوزڭز عمل اتميورسڭز «وحانكه توراتى اوخويورسڭز» وگوروسڭزكه يخشى عمل‌اتمك‌وپيس عمادن اجتناب اتمك هامولك حقنده عمومي‌در «آياعقلڭزه گتورمور سڭز»كه خلقى يخشي‌ايشه امرايدوب اوزڭزاتمه‌مك، خلقي‌پيس‌ايشدن نهي‌ايدوب اوزڭز اونى عمله گتورمك مقابلنده سيزه نه‌قدرعذاب يتشر هرچند بوآيه بني‌اسرائيل علماسى حقنده نازل‌اولوب‌كه خلقي‌مخفي‌وقتلرده حضرتك اطاعتنه تحريص امااوزلرى اونيله‌عداوت ايدرديلر ولكن جميع‌عالمك حقنه‌شاملدر ٤٥) كوملك‌ليك ايستيوك صبر اتمكيله»جميع مصيبت‌لرده‌ياانيكه‌جميع محرماتدن‌اوزڭزى‌ساخلامق‌ايله وجميع‌عبادتلر لڭ‌زخمتلرينه‌متحمل اولماقله بعضي‌تفسير ايدوب‌صبرى‌اوروجه صلوة قرينه‌سيله كه‌صبردن صوڭره خداوندعالم بيورور كوملك‌ليك آختاروك «نمازايله‌بدرستيكه‌نماز بيوك‌در» زحمت جهتنه «مگر او اوكسلره‌كه اللّهدن قورخانلاردر» كه اللّه قورخوسندن بيوك زحمته متحمل اولمق ايله‌اللّهك امرينه‌مخالفت‌اتمزلر ٤٦) ذكراولان قورخانلر «اوكسلردركه يقين‌ايديرلر كه‌اونلار يتشه‌جكلر اللّهك‌رحمتنه» اتديكلرى‌عبادتڭ كرامتى جهتنه«اونلاراللّه طرفنه قاييداجاقلار» واللّه‌تعالى اونلارايچون مهياايتديگى بهشته‌داخل اولاجاقلار ٤٧) اى‌بنى اسرائيل يادڭزده گتوروك منم‌اونعمتمى كه‌سيزه نعمت ويرمشم» وسزك سلفڭز اولان موسى‌وهرونى پيغمبراتمشم «من‌سيزى آرتق‌وفضيلتلو ايتديم عالملرك اهلنه» بواوط نازل اتمشم آتا باب‌الارڭزك باشى اوسته كولگه سالمشم‌من وسلوى گوندرمشم (همين

رَبِّكُمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿٤٧﴾ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٤٨﴾ وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٤٩﴾ وَإِذْ نَجَّيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَٰلِكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ

سورەنك ٥٨ مجی آیەسنده من وسلوی تفسیراولاجاقدر) دریانی یاروب فرعون کیمی دشمن الندن اونلاری خلاص، دشمنلرنی هلاك وداشدان سو اخراج ایتمشم ٤٨)«قورخون جان ویرمك گوننندن که اوگونده برجان صاحبی اوبری جان صاحبنه برشیئی جزا ویره بلمز» یعنی جان ویرن شخص مستحق اولدیقی عذابی برنفس اوندن دفع ایده بیلمز «واوندن شفاعت قبول اولماز» که اونك شـفاعتیله اولوم تاخیر اولا «واوندن بر احد عوض اخذ اولونا بلمز» که اونك عوضنه باشقه آدم عوض وفدا اولا «واونلاره کومك اولونمـاز» اولومی و یاعذابی اونلاردن قایتارمقه ٤٩) گنه یادگزه گتوروك اوزمانیکه سیزگ کچنلرگزی خلاص ایتدیك فرعون اولادندن» یعنی اولك قوملرندن واونك اللهلقنه ایمان گتورنلرگ اللرندن که «اونلار اینجدیردیلر سیزی پیس وشدتلو عذابلر ایله» اوجایولره چوخ پلەلردن باشلارینده داش وپالچیق آپاروردیلر چوخ وقتده اوجایردن دوشوب تلف اولوردیلر وگیجه اولانده اونلارك ایاقلارنی زنجیرایله باغلیوردیارکه قاچماسونلر کیمسی داغلردن داش کسوب دال لرینده شهره گتورردیلر اوندن علاوه فرعون ایشتمشدیکه بنی اسرائیلدن برنفر اوغلان عمله گلوب اونك النده مقتول اولاجاقدر بو جهته فرعون وتبعەسی اوز قورخوسندن «سزك اوغلان اوشاقلارگزی اولدوردیلر وتولدایدن قزلارگزی دیری ساخلیوب» اوزلرینه کنیز ایدردیلر «و بوبلالردن وزحمتلردن خلاص اولماقگزده الله تعالی دن سیزه بیوك نعمت واردر» بلاء بوآیەده نعمت معنی سنەدر وذلکم اشـارەسی گچن بلالره اشارەدر ٥٠) ویادگزه گتوروك «او زمانیکه بزدریانی سیزدن اوتری یاردیق پس سیزه دشملرگزدن نجات ویردیك وفرعون اولادینی غرق ایتدیك» سیزك گوزگزك قباقنده « اوحالتده که سیز باخوردگز» وگوروردگز که اونلار نەطور غرق اولورلار ٥١) یادگزه گتوروك اوی که بزوعده ویردیك موسی یه قرخ گیجه» که طورسینایه گاوب گونوزلر اوروج دوتوب گیجەلر عبادت ایتسون که بزاوکا تورت گونده رك اماسیزلر یادگزدن چخاردوب موسی نك گلمگنه منتظر اولمیوب اوگیدندن «صوگره گوسالەنی (بوزاو) اخذ واوکا عـبادت ایتدگز و سیز ظالم آدملرسگز» که بوقدر سیزه ویریلن نعمتلری یادگزدن چخـاردوب حقیقی

۵۰) وَاِذْفَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَاَنْجَيْنَاكُمْ وَاَغْرَقْنَا اٰلَ فِرْعَوْنَ وَاَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ۵۱) وَاِذْوَاعَدْنَا مُوسٰى اَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَاَنْتُمْ ظَالِمُونَ ۵۲) ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۵۳) وَاِذْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ۵۴) وَاِذْقَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ يَاقَوْمِ اِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ اَنْفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوا اِلٰى بَارِئِكُمْ فَاقْتُلُوا

اللّهی اونودوب اوز گوزلرگزك قباقنده اللرگزایله یاپدگگز گوساله‌یه اللّه‌دیوب ستایش ایتدگز بوصورتده سیزدن ظالم کیملردر ۵۲) صوکره بزباغشلادوق سزلك قباقده اولان آدملرگزك گناهنی گوساله‌یه عبادت ایدندن صوکره شایدکه سیزشکر ایده‌سگز. ۵۳) یادگزه سالون اوزمانیکه بزویردیك موسی‌یه کتاب تورتی و فرقانی» که عبارتدر اوکا ویریلن معجزاتدن که حقله باطل آراسنه فرق ویرر تااینکه خبردار اولوب «شایدکه سیز دوغری‌یه یول تاپاسیز » ۵۴) گنه یادگزه سالون اوزمانیکه موسی بیوردی اوز قومنه» که گوساله پرست اولموشدیلر «ای‌منم قومیم سز اوز نفسلرگزه ظلم‌اتدگز گوساله‌نی اوزگزه الله اخذ اتمك جهتنه پس قایدك اللّهك طرفنه که سیزی‌یوخدر وجوده گتوروب» و توبه‌نك طرحی بودرکه «بر برگزی اولدوروك» اوکسلرکه گوساله‌یه عبادت اتمیوب گرکدر عبادت ایده‌لی اولدرسون» بوطورله بر برگزی اولدرمك یخشی ایشدر اللّهك یاننده » وبر برگزی اولدوروب گناهدن پاك اولماق یخشی‌در اوندن که دنیاده‌آز مدت گذران ایدوب صوکره قیامتده همیشه‌لك جهنم اودینده یاناسگز پس قومگز بو نوع توبه‌یه اقدام ایدوب عبادت ایدنلرك ها موسی مقتول اولمامش «اللّه‌تعالی سزلك کچمشلرگزك توبه‌سنی قبول ایتدی بدرستیکه خداوند عالم‌در آنجق توبه‌لری قبول و بنده‌لره رحم ایدن» القصه بنی‌اسرائیل فرعونك قورخوسندن قاچان وقتده موسی ع اونلاره‌بیورمشدیکه بز اوز دشمنلریمزدن خلاص اولاندن صوکره اللّه‌طرفندن سیزه تازه کتاب و شریعت گتوره‌جکم‌که اونده اللّهك امر ونهیی بیان اولوناجاق ایلکه بنی اسرائیل مصردن خارج و فرعوندن خلاص اولدیلر اللّه‌تعالی موسی‌یه امر ایتدی که عهدله وفا ایده جناب موسی طورسینایه کیدوب اوتوز گون اوروج دوتوب او کجه که تورية نازل اولمقه وعده اولمشدی افطاردن سابق موسی ع مسواك ایتدی خطاب یتشدی یاموسی آیا سن بلمیورسن که اوروج دوتان شخصك آغزنك ایگی منم یانمده عطردن یخشی‌در اون گون دخی اوروج دوت جناب موسی اون گون دخی اوروج دوتوب قرخنجی گجه اولانده خداوندعالم اوکا توریتی نازل ایتدی بوطرفدن سامری بنی‌اسرائیلك ضعیف الاعتقادلرنك یاننه گلوب دیدیکه موسی بزه اوتوز گون

وعده اتمشدی بو حاله کیمی گلمدی یقین موسی قاچدی دخی بوندن صوگره کلمیه‌جکدر پس سیزك نقدر قزیل و کومشگز وار منم یانمه گتوروك من سیزدن اوتری الله درست ایدیم که اوکا عبادت ایده‌سگز سامری بنی‌اسرائیلك معتبر آدملرندن اولماقه گوره بنی‌اسرائیل اونك سوزنه اینانوب قبول ایتدیلر و بنی‌اسرائیل مصردن چخان وقتده سامری اونلارك قباقنجه کیدوردی سامری جبرئیلی گورمشدی که بر آته منوب آت ایاقلارنی هانسی یره قویورسه اویر حرکت ایدیر سامری اوتوپراقدن بر قدر گوتوروب اوزیاننده ساخلامشدی و اونیله بنی‌اسرائیله فخر ایدردی ایلکه گوساله شکلنده بر بت قاییردی یا اینکه بتی قایران شیطان ایدی انسان شکلنده سامری همان توپراقی گوساله‌نك ایچنه توکدی همان ساعت گوساله حرکت ایدوب سسلندی و اوستنه توك گوگردی همان حالده یتمش مین آدم او گوساله‌یه سجده ایتدیلر ایلکه موسی؏ طوردن مراجعت ایدوب احوالی بو قرارله گوردی و احوالاتی اوکا نقل ایتدیلر که گوساله سسلنور و خلقی اوز اللهلقنه دعوت ایدور جناب موسی اللهه دعا ایدوب الله‌تعالی گوساله‌نی دیله گتوروب احوالاتی و جبرئیلك آتنك ایاقنك توپراقی سببیله اوکا توك گوگرمگنی و شیطان اونك بطننه داخل اواوب سسلنمگنی نقل ایتدی پس الله‌تعالی امرایتدی موسی‌یه‌که‌گوساله‌یه‌عبادت اتمینلر گرکدر که عبادت ایدنلری اولدورسونلر اوگا گوره عبادت ایدنلرك چوخی‌تبرا ایدوب دیدیلر که بز گوساله‌یه هرگز عبادت اتمه‌مشوك پس الله‌تعالی موسی‌یه وحی ایتدیکه گوساله‌نی سوهانله (قوره) خورده‌لیوب دریایه توکسون و جماعت هاموسی اوسودن ایچسونلر آغ رنگلو آدملرگ دوداقی قارالمق و قرا رنگلو آدملرك دوداقلاری آغارمق اونلارك گناه‌کار اولماق علامتی‌در ایلکه بو قرارله رفتار ایتدیلر گوساله‌یه عبادت‌ایدنلر معلوم اولدی الله‌تعالی اون ایکی مین نفره امر ایتدیکه قلجلارنی چکوب اونلاری اولدورسونلر هر چند یاخون قوملری اولا مقتوللر راضی اولوب قاتللر دیدیلر که بزیم مصیبتمز اونلاردن زیاده‌در که اوز اللریمز ایله آتالاریمزی، قرداشلاریمزی، اولادیمزی اولدوروروك و حال‌انکه بز گوساله‌یه عبادت اتمه‌مشوك الله‌تعالی وحی ایتدیکه یاموسی نه سببه اونلار گوساله پرستلردن کنار اولمادیلر و اونلاری دشمن دوتمادیلر چونکه خداوندعالم ارحم‌الراحمین‌در کوللك اسوب توز قالخوب قاتل و مقتول بربرینی گورمیوب اون مین نفر آدم مقتول اولمامش الله‌تعالی طرفندن وحی یتشدیکه یاموسی بنی‌اسرائیله دیگان که قتلدن ال کوتورسونلر که الله‌تعالی اونلارگ توبه‌سنی قبول ایتدی خداوندعالم آیهٔ شریفه‌ده همین مطلبه اشاره بیورورکه فتاب علیکم گوساله پرستلرك هاموسی مقتول اولمامش الله‌تعالی اونلارك توبه‌سنی قبول بیوردی ۵۵) خداوندعالم بنی‌اسرائیله مرحمت بیوردیقی نعمتلری بربرسایوب بیورورکه یادگزه

اَنْفُسَكُمْ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ عِنْدَ بَارِئِكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ اِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ٥٥) وَاِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسٰى لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى نَرَى اللّٰهَ جَهْرَةً فَاَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ وَ اَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ٥٦) ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ٥٧) وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَاَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَ السَّلْوٰى كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ٥٨) وَاِذْ قُلْنَا

گتورون «اوزمانی که سیزك اسلافگز دیدیلر که یاموسی بز سکا ایمان کتورمه‌روك تااینکه بیز اللهی آشکارا گورك پس سیزی ایلدیریم اخذ ایتدی او حالده که سیز گوروردگز» ایلدیرمگ گوك طرفدن گلوب سیزی احاطه اتمگی ٥٦) اوندن صوگره بز سیزی دیریلتدیك سیز اولندن صوگره شاید که سیز شکر ایده‌سگز» اللهه، تازه دیریلملك و دنیایه گلملك مقابلنده و تمام قصه ۷مجی سوره‌نك ۱۴۰مجی و ۱۵۵ مجی آیه‌لرنده تفسیر اولاجاقدر ٥٧) اللهك بنی اسرائیله اولان نعمتلرندن بریسیده بودرکه «کولکه ایتدیك سیزك باشگز اوسته بولودی». بنی اسرائیلی تیه‌صحراسنده اولان وقت گونك حرارتندن وگجه‌نك سوبوغندن ساخلیوردی «ونازل ایتدیك سیزه ترنجبین و پشمش قوش» و الله تعالی بیوردیکه «ییوك سیزه ویردیگمز پاك و پاگیزه روزیلردن» وقتیکه مصر کیمی ما کولاتی چوخ اولان یردن چخوب برآب و علف‌سیز صحراده ایستی گونك آلتنده بو قدر نعمته یتشدیلر اللهه شکر اتمه‌دیلر اودرکه خداوند عالم بیورور بنی اسرائیل «بزه ظلم اتمدیلر اما اوز نفسلرینه ظلم ایلیورلر» یعنی اوزمانکه اونلاره امر و نهی اولونان کیفیاته عمل اتمدیلر اونلارك عمل اتمکلرنك بزه بر فائده‌سی و عمل اتمه‌مکلرنك بزه بر ضرری یوخدر اما ضلالت و گمراهلقده قالماقلك ضرری اوزلرینه عاید اولور ٥٨) زمانیکه بز دیدیك بنی اسرائیله که داخل اولوك بو کنده» که عبارتدر شام بلادنك اریحا کندندن «پس ییوك اوندن نه زمانکه ایسته‌گز وسعت ایله» زحمت‌سیز «وکندك یا عبادت خیمه‌سنگ قاپوسندن داخل اولوك سجدهٔ تعظیم ایدن حالده» و داخل اولوب سجده ایدن وقتده «دیون که گناهمزك توکولمکندن اوتری سجده ایدیروك تا اینکه بز باغشلیاق سزك کیچن گناهلارگزی و تیزدرکه احسان ایدن کسلرگ اجرنی و مزدنی آرتق ایده‌ریك ٥٩) پس عوض ایتدیلر اوکسلر که ظلم ایتدیلر آنلاره دیبلن (حطة) سوزنگ عوضنه باشقه بر سوز» یعنی بز اونلاره دیمشدك که او سوزی دیون که اونك سببیله گناهلارگزدن خلاص اولاسگز اما اونلار داخل اولان وقتده (حنطه) دیدیلر یعنی گناهلاریمزك باغشلانمقی عوضنه بوغدا ایستیوروك خداوند عالم اونلارگ بونوع حرکت و عمللری مقابلنده بیورور که

ادخلوا هذه القرية فكلوا منها حيث شئتم رغدا وادخلوا الباب سجدا وقولوا حطة نغفر لكم خطايا كم وسنزيد المحسنين ٥٩) فبدل الذين ظلموا قولا غير الذى قيل لهم فانزلنا على الذين ظلموا رجزا من السماء بما كانوا يفسقون ٦٠) واذ استسقى موسى لقومه فقلنا اضرب بعصاك الحجر فانفجرت منه اثنتا عشرة عينا قد علم كل اناس مشربهم كلوا واشربوا من رزق الله ولا تعثوا فى الارض مفسدين ٦١) واذ قلتم يا موسى لن نصبر على طعام واحد

«پس بز نازل ایتدیك اوكسلره كه ظلم ایتدیلر» اوز نفسلرینه و اونلاره دییلن سوزه عمل اتمدیلر «گوك طرفندن یتشن عذاب او جهته كه اونلار فاسق اولدیلر» اونلارگ بوفسقی مقابلنده طاعون ناخوشلقنه مبتلا اولوب برگونده یتمش مین یا یوز ایگرمی آدم تلف اولدی ٦٠) زمانیكه موسی سو ایستدی خداوند عالمدن اوز قومندن اوتری» كه وادی یته‌ده سوسوز قالمشدیلر «پس یز دیدوك كه عصانی اور داشه» ایلكه موسی عصانی داشه اوردی «اون ایكی چشمه داشدن جاری اولوب» بنی اسرائیل اون ایكی قبیله اولماقه كوره هر قبیله یر چشمه‌دن سو گوتوروب «هر بریسی او قبیله اهلندن سو گوتورملك یرینی بیلدیلر «و گوردیلر» كه بر برینه ازدهام اتمه‌سوللر پس خداوند عالم بیوردی كه «ییوك و ایچون الله ویردیكی روزی‌دن» كه من وسلوی ویروب و سودن دخی ایچون «و حدگزدن تجاوز اتمیوك یر یوزینده اوحالده‌كه فسادایدنلر اولاسگز» ٦١) زمانیكه سزگ اسلافگز دیدیلر كه یاموسی بز صبر ایده بیلمروك آنجق بر طعامه» كه‌من و سلوی‌اولا لازمدر كه‌اوگابر یولداش وقاریشمادخی‌اولا «دعاایله بزدن‌اوتری‌اللهه كه بزدن اوتری چخارتسون اوزادلردن كه یر اونی گوگردر: سبزی، خیار، سارمساق، عدس و سوغان اقسامندن خطاب یتشدی الله طرفندن كه «ایا عوض اتمك ایستیورسگز او شئیی كه آلچاق‌در او شیئك عوضنه كه او سیزدن اوتری یخشی‌در» یخشی‌دن ال چكورسگز آلچاق‌شیئدن اوتری «دوشون» بوتیه‌دن گیدون شهرلردن «برشهره بدرسیتكه سیزگ ایچون واردر شهرلرده‌اوزادیكه سؤال ایتدگزوشامل اولدی‌اونلارایچون‌جزیه ویرملك‌ذلتی وفقیرلك وقایتدیلر اللهك غضبیله وبوقدر ذلت وفقره یتشملك سببی بودركه كافر اولورلر (اولدیلر) اللهك آیاتنه وپیغمبرلری قتل ایدرلر جرم و تقصیرسیز و بو قدر پیغمبرلری اولدرملك اوسببه‌ایدی‌كه اللهه‌عاصی‌اولدیلر وحدندن تجاوزایدردیلر» یعنی‌اللهه معصیت ایتمكده حدندن تجاوز ایتدیلر بوآیه‌نگ اعجار وغیبدن خبر ویرمگنه دلیل‌در یهودی طایفه‌سی همیشه ذلیل و حقوقدن بی‌اختیار اولماقلاری

قَادعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْبِتُ الْاَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَا قَالَ

اَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِى هُوَ اَدْنٰى بِالَّذِى هُوَ خَيْرٌ اِهْبِطُوا مِصْرًا فَاِنَّ لَكُمْ مَا سَاَلْتُمْ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ

الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَاؤُ بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِ ذَالِكَ بِاَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُونَ

النَّبِيِّنَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذَالِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ٦٢) اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُو وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارٰى

وَالصَّابِئِينَ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ

---

٦٢) اوكسلركه مومن اولديلر واوكسلركه يهودى اولديلر واو كسلركه نصرانى اولديلر» مؤمن محمد ع امه يهود موسى ع امه نصارى عيسى ع امه ايمان كتورملك ايله (نصرانى آدلانماقڭ وجهى اودركه بلادشامدن ناصره آدلو قريه‌ده مريم وعيسى ع سكونت ايدوب او يردن رجوع ايدندن صوكره اوقريه‌نڭ اهـلـلرى عيسى‌يه ايمان كتوروب ناصره وصوكره نصـرانى ايله تسـميه اولوندى اما يهوديلرڭ بو اسـمله آدلانمقى يا (هاد) سوزندن دركه توبه معنى‌سنه‌در كه گوسـاله پرسـتلكدن توبه ايتديلر يااينكه يهوداڭ معربى‌دركه بوطايفه يعقوب ع ڭ بيوك اوغلى يهوداڭ آديله آدلانوبلر «يولدز پرستلر» يولدزه ستايش ايدوب كمان ايتديلركه اللهڭ دينه ميل ايتديلر (صائب مائل معناسنه) يعنى مؤمن ويهودى ونصرانى وستاره‌پرست «اوكسدركه ايناته اللهه وقيامت گوننه» هر بريسى اوز زماننڭ پيغمبرينه ايمان كتوره. و اودينده قالا زمان نسخه‌ديك والـهى انكاراتمكدن كناراولا «ويخشى عمل عمله كتوره پس اونلار ايچون اجروار در اللهيانده كه اللهتعالى اونلاره اوز يانندن اجر ويره‌جكدر و آنلار ايچون قيامت گوننده قورخى يوخدر» اوگونده كه فاسقلر قورخاجاقدر «و اونلار محزون اولمازلر» او گونده كه مخالفلر محزون اولارلر ٦٣) زمانيكه بز سيزدن (سيزڭ اسلافنگزدن) عهد آلديق» كه توريت‌ده يازيلانه عمل ايده‌سگز اما سيز بو عهدى قبول اتمدگز و تكبرلق باشلادگز اوگا گوره « بيز گوتوردوك باشگزڭ اوستنه طورداغنى» خداوندعالم امر ايتدى جبرئيله كه فلسطين داغندن بر پارچه بنى‌اسرائيلڭ قوشون معركه‌سى اندازه‌سنده قوپاردوب و بر آدم قدى اوجالقده اونلارڭ باشى اوستنه ساخليوب الله طرفندن امر اولديكه «اخذايدگز اوزاديكه بز ويرديك سيزه اوز قوتگز و وسعتگز ايله و اونده يازيلانى يادگزه كتوروك شايدكه» عقابه باعث اولان مخالفتدن «قورخاسگز» ومستحق ثواب اولاسگز ٦۴) «صوكره روگردان اولدگز» سيزڭ اسلافگز قايتديلار ايتديكلرى عهده وفا اتمكدن. زمانيكه داغى باشلارنڭ اوستنده گورديلر و جناب موسى اونلاره ديديكه اگر توريته اطاعت اتمكى قبول اتمه‌سگز داغ باشگزه دوشه‌جك قبول ايدنلر

وَلَاهُمْ يَحْزَنُونَ ٦٣) وَاِذْ اَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَآ اٰتَيْنَاكُمْ
بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَافِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ٦٤) ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ
لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ٦٥) وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا
قِرَدَةً خَاسِئِينَ ٦٦) فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ٦٧)
وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُكُمْ اَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً قَالُوا اَتَتَّخِذُنَا هُزُوًا قَالَ اَعُوذُ بِاللّٰهِ اَنْ اَكُونَ

اختيار ايله سجده ايتديلر الّلهه كمال خضوع ايله اما اكراه ايله قبول ايدنلر باشلارنى
يره قويوب كوزلرنك اوجيله داغه باخورديلر كه اونلارك باشنه دوشر يانه «پس اگر
اللهك فضلى و رحمتى سيزك حقكزه شامل اولمىايدى» سزك اسلافكزك توبه اتمك
جهتنه «هراينه ضرر چكنلردن اولاردكز» ٦٥) و هراينه دوغرولقيله بلدكز او كسلرك
احواللرينى كه حدلرندن تجاوز ايتديلر شنبه گونى» زمانيكه او گونده بالق صيد ايتديلر و حال
انكه اونلاره ديمشديلر كه شنبه گونى صيد اتمك حرامدر ايلكه بو نهيه مرتكب اولديلار
« پس بز ديديك اونلاره كه ميمون اولون اللهك رحمتندن اوزاق اولان حالده»
٦٦) پس بيز اونلارى عبرت ايتديك او كسلره كه اونلارك يانلارينده و داللارينده
ايديلر» يعنى اونلارى عبرتلو و قورخمالو واقعه ايتديك هم اوعصرده موجود اولان
آدماره كه گوروب عبرت اتسونلر و بوندن صوره تدريجا گلن مخلوقات دخى ايشيدوب
عبرت اتسونلر «وپرهزكار آدماره موعظه ايتديك» تمام قصه اعراف سورهسنده ٦٧) ياتكزه
گتوروك «اوزمانى كه موسى ع اوز قومنه ديديكه خداوندعالم امر ايدر سيزه كه بر
اوكوز كسهسكز» اونك بر عضونى مقتول آدمه اوراسكز تااينكه ديريلوب قاتلنى نشان
ويرسون بنى اسرائيل «ديديلر كه آيا بزه استهزا ايدرسن» آيا بر اوكوزك عضونى
مقتوله اورمق له اولى ديريلر «موسى ديدى كه من پناه آپارورم اللهه كه من جاهلردن
اولام» كه اللّٰه تعالى امر اتمين شيئى اوكا اسنادويرم ٦٨) بنى اسرائيل ديديلر كه دعا ايله بزدن
اوترى اللهكا بزه بيان اتسونكه بقره ندر» وصفتى نطوردر «موسى ديديكه اللّٰه بيورور
كه او اوكوز نه اوقدر قوجه در كه ايشدن دوشه ونه بكردر كه ايش باجارميه حدوسطده
بو ايكى صفت آراسنده در «پس عمله گتورك اوزادى كه اوكا امراولونورسكز» ٦٩) ديديلر
كه گنه دعا ايله بزدن اوترى اللهكا كه بزه بيان اتسونكه اوبقره نك رنكى ندر موسى
ديدى اللّٰه تعالى بيورور كه اوبر اوكوزدر رنكى سارى و خالصدر» سارىلقى گوزل
نه اوقدر تنددر كه قرا اولا ونه اوقدر آچيق در آغه مائل اولا «اونك رنكى شاد ايدر
باخانلارى» يعنى هر كس كورسه خوشنه گلر ٧٠) گنه ديديلر كه دعا ايله بزدن اوترى

مِنَ الْجَاهِلِينَ ۶۸) قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ قَالَ اِنَّهُ يَقُولُ اِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا فَارِضٌ وَلَا بِكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَالِكَ فَافْعَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ ۶۹) قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْنُهَا قَالَ اِنَّهُ يَقُولُ اِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النَّاظِرِينَ ۷۰) قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ اِنَّ الْبَقَرَ تَشَابَهَ عَلَيْنَا وَاِنَّا اِنْ شَاءَ اللّٰهُ لَمُهْتَدُونَ ۷۱) قَالَ اِنَّهُ يَقُولُ اِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا ذَلُولٌ تُثِيرُ الْاَرْضَ وَلَا

اللهگا که بزه بیان اتسونکه اوکوزك صفتی بوندن زیاده ندر اوکوز بزه مشتبه اولوب» یعنی اوکوزلر بر برینه اوخشیور «اگر الله‌تعالی ایستیه هـر آینه بز هدایت تاپمش اولاروك» ۷۱) «موسی دیدیکه خداوندعالم بیورور که اواوکوز نه‌ایله‌رام اولوبدر که یری شخم اتسون و نه‌اینکه قویلاردن سو چکوب زراعتی سیراب اتسون جمیع عیب‌لردن سلامت‌در و اونده باشقه رنك یوخدر بنی‌اسرائیل دیدیلر که ایندی‌حقی گتوردون وبز اوبقره‌نی تاندوك پس بنی‌اسرائیل اواوکوزی کسدیلر اما یاخون دگلیدی‌که‌اونی‌ایدیدیلر

القصه مقتول کیم اولماقی بارەسنده اختلاف واریسه‌ده مشهوری بودرکه بنی اسرائیلده برگوزل عورت واریدی‌که جمال کمال ونسب شریف صاحبی‌ایدی اونك خواستگارلری چوخ اولوب اوجمله‌دن اوچ نفر عموسی اوغلانلاری واریدی‌که اونلارك بریسی صاحب علم‌ایدی عورت اوگاراضی اولوب اوبریسی عموسی‌اولادی حسد ایدوب اوبیچاره عالمی اولدوروب گجه وقتی آپاروب بنی‌اسرائیل چوخ اولان محله‌نك بریسنه آتدیلار ایلـکه صبح اولدی مقتولك عموسی اوشاقلاری که قاتلردن عبارت اولااومحله‌یه‌گلوب‌اوحالتی گورنده‌اباسلارنی جروب باشلارنه توپراق سأوروب موسی‌یه شکایت ایتدیلر موسی۴ نقدر جستجو ایتدیسه قاتلرن اثر تاپولمادی موسی۴ درگاه خداوندعالمه استغاثه ایدوب وحی یتشدیکه یا موسی خبر ویر بنی‌اسرائیله که براوکوز اولدوروب اونك برعضونی مقتوله اورسونلار که دیریلوب قاتلنی خبر ویرسوك موسی بو احوالاتدن بنی‌اسرائلی خبردار ایدن وقتده اونلار چونکه چوخ‌بیحیا ایدیلر اوّل ایستدیلرکه هرنوعله اولورسه اوگوز کسمگی اوزلرندن رد ایده‌لر کوردیلرکه اگراوکوز آلماسالار گرك قسامه ایتسونلر (یعنی اللی نفر اشراف قومدن قسم ایده‌لرکه قاتلی بیلمورلرکه کیمدر اگر آند ایچسه‌لر گرکدر مقتولك دیه‌سنی ویره‌لر اگر قسم یاد ایتمسه‌لر گرکدر قاتلی ویرسونلر) اگر سؤال وجواب باشلامیوب هانسی اوکوز اولوریسه کسسیدیلر کفایت ایدردی اما اونلار سؤال ایتدکجه جواب دخی شدتلو اولدی تااینکه او نوع اوکوزی بر جوانده تاپوب چوخ سؤال جوابدن صوگره دریسی دولسی

تسقي الحرث مسلمة لاشية فيها قالوا الآن جئت بالحق فذبحوها وماكادوا يفعلون ۷۲) واذ قتلتم نفسا فادارءتم فيها والله مخرج ما كنتم تكتمون ۷۳) فقلنا اضربوه ببعضها كذالك يحي الله الموتى ويريكم اياته لعلكم تعقلون ۷۴) ثم قست قلوبكم من بعد ذالك فهي كالحجارة اواشد قسوة وان من الحجارة لما يتفجر منه الانهار وان منها لما يشقق فيخرج منه الماء وان منها لما يهبط من خشية الله وما الله بغافل عما تعملون

قزيل قيمتنه آلوب كسديلر. بو اوكوزك صاحبى برنفرجوان اوغلان ايدى تجارت ايدردى برگون متاعندن بر قدر نفعلو قيمته ساتوب ايوه گلديكه صندوقك كليدنى آپارسون گورديكه كليد آتاسنك باشى آلتنده در وآتاسى ده ياتوبدر ايستمدى آتاسنى يوخودن بيدار ايده پس مشتريلرى گرو قايتاروب آتاسى بيدار اولاندن صوگره احوالاتى آتاسنه نقل ايتدى آتاسى اوماللك نفعى مقابلنده همان اوكوزى اوغلانه باغشلادى خداوندعالم آتايه احترام ايتمك مقابلنده اوغلانه نفع كثير يتوردى ۷۲) «زمانيكه اولدوردگز (اسلامگز) بر نفرى واونده اختلاف ومرافعه اتدگز» برگز اوبرگزك اوستنه آتدگز «و الله تعالى ظاهر ايدندر اوشيئى كه سيز اونى گزليرسگز» قاتلك نام ونشاننى ديمكدن ۷۳) پس بز ديدوك كه ميتك بر عضونه اوروگ اوكوزك بر عضوينى» تااينكه ديريله واوندن خبر آلوگ كه قاتلى كيمدر ايلكه اوكوزك قويروقنى ميته اورديلار اللهك اذنيله ديريلوب سؤله جواب ويرديكه اونى ايكى عموسى اوغلانلارى اولدوروب بنى اسرائيل محله سنه آتوبلار اونلاردن ديه آلماق ايچون. «هابيله خداوندعالم ديريلدر اولى لرى» نجه كه اولى نى ديريلتدى هابيله نطفه دن انسان كامل عمله گتورر وانسانات وفات ايسدندن صوگره دوباره ديريلدر «وسيزه گوسترر اوز آيات ودلائلنى شايدكه سيز قاناسگز» كه الله تعالى عجيبه امرار عمله گتورمكدن عاجز دگلدر ۷۴) پس برك اولدى سيزگ قلبلرگز» اى يهودى طائفه لرى موسى دن اوقدر معجزاتى ايشيدوب محمد ؐدن بوقدر معجازتى گوروندن صوگره «سزگ قلبلرگز داش كبى بركدر» هيچ موعظه سيزه تأثير اتمور «يااينكه» سزگ قلبلرگز «داشدان ده بركدر بوجهته كه داشلاردان اوگونه سى واردركه هرآينه اوندن آرخلار جارى اولار» و اوندن خلق نفع بردار اولارلار «وداشلاردن اونوعى واردر كه هرآينه ياريلار و اوندن سوچخار» اماسزگ قلبلرگزدن هيچ فائده عمله گلمز «واوندن اوگونه سى دخى واردر كه هرآيه داغلردن اشاقه دوشر اللهگ قورخوسندن والله تعالى غافل دگلدر اوزادن كه سيز عمل ايديرسگز» يعنى سزگ عمللرگزدن غافل دگلدر وها-

نصف

٧٥) افتطمعون ان يؤمنوا لكم وقد كان فريق منهم يسمعون كلام الله ثم يحرفونه من بعد ما عقلوه
وهم يعلمون ٧٦) واذا لقوا الذين امنوا قالوا امنا واذا خلا بعضهم الى بعض قالوا
اتحدثونهم بما فتح الله عليكم ليحاجوكم به عند ربكم افلا تعقلون ٧٧) اولا يعلمون
ان الله يعلم ما يسرون وما يعلنون ٧٨) ومنهم اميون لا يعلمون الكتاب الا امانى
وان هم الا يظنون ٧٩) فويل للذين يكتبون الكتاب بايديهم ثم يقولون هذا من عند الله

موسنی بیاور ٧٥) «آیاطمع ایدیرسگز» یامحمد سیز واصحابگز که ذکر اولان «یهودیلر سیزه ایمان گتورسونلر وحال‌الکه واریدی اونلاردن (اسلافلرندن) فرقه‌لر که ایشیدیردیلر اللهڭ کلامنی» وامرونهیینی طورداغنده «صوگره تغییر ویریردیلراونی اوزعقل‌لریله فهم ایدندن‌صوگره» اوزلری ایشیدوب قانردیلر اما گلوب بنی‌اسرائیله دیبن‌وقتده باشقه طرحیله دیردیلر «وحال‌انکه اونلاربلوردیلر» که‌اوز دانشدیقلاری خلاف‌در. جناب موسی‌ایله طوره گیدنلرڭ بعضی‌سی الله‌طرفندن ایشتدکلری سوزی نقل ایدندن صوگره بونی دخی آرتوردیلرکه: الله‌بیوردیکه بو حکملری باجارساگز عمله گتورگز ایستمه‌سگز عمله گتورمیون یعنی یارسول‌الله اونلارڭ بیوکلری بیله اولان‌صورتده ایااونلارڭ اولادندن طمع ایدیرسگز که سزه اینانوب مؤمن صادق اولالار ٧٦) زمانیکه اونلار ملاقات ایتدیلر اوکسلره که ایمان گتوروبلر» سلمان، مقداد وابوذرکبی «دیرلر» که بزلرده سزڭ‌کیمی «ایمان گتورمشوك» محمدگتورن قرآنه وشریعته « وزمانیکه خلوت ایدر بعضی‌سی بعضی‌سی ایله بربرینه دیرلرکه آیا خبرویروروسگز اونلاره اوزادی‌که الله‌تعالی سیزه‌آچوبدرتاحجت گتوره‌لر سیزه‌اونیله اللهڭزڭ یاننده» یعنی نه‌سببه محمد؈ڭ نبوتنڭ ودیننڭ دوغری اولماقی‌باره‌سنده توریه‌ده گوردکگز سوزلری اونلارڭ یاننده دانشرسگز که بو سوزلری سیزڭ الله حضورنده پیس‌لگگزه دلیل گتوررلر ودیرلرکه نه‌سببه بیله‌بیله وقاناقانا ایمان گتور-مورسگز بونی «نیه آنلامورسگز» که‌اوزگز اوزپیس‌لقگزه اونلاره دست‌آویز ویررسگز اونلارڭ بوسوزلرنڭ جوابنده الله‌تعالی بیوروركه ٧٧) آیا اونلار بلمورلرکه خداوندعالم بیاور اوزادیکه اونی‌گیزلیورلر» محمد؈ڭ عداوتی بارسنده «واوزادیکه آشکار ایدورلر» باطنده کفر وظاهرده‌ایمان‌اظهار اتملك‌لریندن ٧٨) یهودیلردن‌واردر اوکسلرکه برشیئی اوخومیوبلر (امی یعنی‌آنادان گلن‌حالتده بی‌سواد قالان) بلمزلر الله‌طرفندن نازل‌اولان کتابی مگر اینکه‌اوزگه‌سی‌اوخویوب‌اونلاره‌دییه‌که‌بوالله کلامیدر» یا اینکه توریتی بلمزلر مگراوزآرزولرینه‌موافق‌که‌بیزپیغمبراولادی‌جهنمه‌داخل اولماز

لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ ۸۰) وَقَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَةً قُلْ أَتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۸۱) بَلَى مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۸۲) وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۹۳) وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى

«وآنلار دگلدرلر مگر اینکه ظن وتقلید ایدرلر» و آتا بابالری گیدن یولیله کور کورانه گیدرلر ۷۹) پس وای اولسون» یاشدتلو عذاب اولسون «اوکسلره که کتابی یازارلر اوزاللریله» واحکام توریتی تغییر وتبدیل ایدرلر «صوگره دیرلر که بو یازیلان اللهطرفندن‌در تااینکه» بوسوزلری ساتالار وایشیدن آدملر «اوکتابی آلالار آزقیمته پس‌وای اولسون اونلاره اوزاددن‌که اونلارڭ اللری» یلاان مطلبی «یازوب ووای اولسون اونلاره اوزاددن که کسب وقازانج ایدرلر» ۸۰) ایلکه یهودی قوملرلدن بریسی دیدی اومنافقلره که بوگونه گناه ایشه نه‌سببه مرتکب اولورسگز ودینگزی ضایع ایدیرسگز جوابنده «دیدیلر» که بوخلاف عمل‌لریمزڭ مقابلنده «اود بزه‌یتشمز مگر برنچه گونلر» یعنی‌گناه ایتدیگمز گونلرقدری. یاپیغمبر «اونلارا دیگان که آیا اللهدن عهدنامه گتوروبسگز» که سزڭ کفرمقابلنده اولان عذابگز همیشه‌لك دگلدر اگر اللهدن عهدآلمسگزایسه «پس‌الله‌البته عهدنه مخالف‌ایتمز یااینکه دیرسگز اللهه اوزادیکه بیلمورسگز» عهدآلمسگز یااینکه برعبث سوزدر دالشرسگز هرایکی ادعاده کاذب‌سگز ۸۱) بلی‌هراوکسلرکه‌پیس‌عمل کسب‌ایده واونڭ اطرافنی احاطه‌ایده دوتدیقی خطاومعصیت‌لر» برنوعله که اونی دیندن خارج‌ایده «پس‌بوگونه آدملرجهنم اهلیدرلر واونلار جهنم اودینده همیشه‌لك قالاجاقدرلر ۸۲) واوکسلرکه اللهه و پیغمبره ایناندیلر ودنیاده یخشی عمل‌لر عمله گتوردیلر اونلار بهشت اهلیدرلر که اونده همیشه‌لك قالمالودرلر ۸۳) یادگزه گتوروڭ‌اوزمانیکه‌بیزبنی‌اسرائلدن محکم عهدآلدیق» که‌هم اوزلری عمله گتورسونلر وهمیده اولادلرینه وصیت ایتسونلر که «عبادت ایتمه‌سونلر مگر» صفات کمالیه‌نی جمع‌ایدن «اللهه وآتا وآنالرلرینه احسان احسان ایتسونلر ویاخون قوملرینه ویتیملره ومسکین‌لره» کومك‌لیك ایتسونلر «وجمیع مخلوقاته یخشی سوزدیوڭ» پیس ونالایق سوزدیمیوڭ یااینکه جمیع خلقله‌یخشی قرارله رفتار ایتسونلر خواه هم‌مذهب‌لری وخواه غیری هم‌مذهب‌لریله «ونمازقیلون وزکوة ویرڭ بوگونه عهد ایدندن صوگره ای یهودیلر عهدگزدن قایتدگز مگر

وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَآتُوا الزَّكٰوةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْكُمْ وَأَنْتُمْ مُعْرِضُونَ ٨٤) وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَلَا تُخْرِجُونَ أَنْفُسَكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ٨٥) ثُمَّ أَنْتُمْ هٰؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِنْكُمْ مِنْ دِيَارِهِمْ تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِمْ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَإِنْ يَأْتُوكُمْ أُسَارَىٰ تُفَادُوهُمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ

اینکه آزگز» اوعهدگ اوسته قالدگز «وسزگ چوغگز عهددن اعراض ایدنلرسگز» ٨٤) گنه یادگزه گتوروگ «اوزمانیکه بز عهد ومیثاق آلدیق» سزگ کچنلرگزدن که (قانلارگزی) یعنی بعضگز بعضگزگ قانلارنی «توکمیه‌سگز وبعضگز بعضگزی اوز مملکتگزدن اخراج ایتمیه‌سگز و بوگا اقرار اتدگز» که او عهد حقیقتده اولونوب «و سزده بوگا شاهدلرسگز» که آتالرگز بو عهدی ایدوب
٨٥) صوگره سیزلر ای یهودی طائفه‌لری بر برگزی اولدوررسگز و خارج ایدیرسگز اوزگزگ برفرقه‌سنی مملکتلرندن» قهر وغضب‌ایله وقاتلرگزه وشهردن اخراج ایدنلرگزه بعضگز« کومکلیك ایدیرسگز گناه‌ایله وعداوت‌ایله» یعنی حق‌سیز و ثبوت‌سیز محض تعصب و عداوت قاعده‌سیله رفتار ایدیرسگز و اگر شهردن اخراج ایتدگز آدملری سزگ دشمن‌لرگز یاخارج اولانلارگ سیزدن سوا باشقه دشمنلری «اسیر ایدوب گتورسه‌لر سیزفدیه ویرورسگز» اوز مالگزدن وآلورسگز «وحال‌انکه حرام‌اولمشدی سیزه اونلاری شهردن اخراج‌ایتمك آیاایمان گتوررسگز کتابك بعضی‌سنه» که عبارتدر فدیه ویروب آزاد ایتمکدن «وبعضی‌سنه کافر اولورسگز» عبارتدر اونلاری اولدورمکدن واخراج بلد ایتمکدن. چونکه اوس‌ایله خزرج قبیله‌سی آراسنده عداوت واریدی قریظ اوسه و نضیر طائفه‌سی خزرجه کومك ایدردی وهر وقت بوایکی طائفه بر بری‌ایله دعوا ایتسیدیلر اوبری طائفه اونیله همرای اولوردیلر اما مدعی‌لرندن بریسی اسیر اولسیدی اونی پول ویروب اسیرلکدن خلاص أیدردیلر «پس اجر ومزد یوخدر اوکسه که بوجور ایشلری عمله گتوره سیز یهودی طائفه‌سندن مگر ذلیل اولماق دنیا زنده‌کانلقنده» که سیزدن بو دنیاده جزیه آلناجاقدر «وقیامت گوننده وارد اولارلار عذابك شدتلوراقنه» که معصیتلرنگ بیوکلك قدریله بیوك عذاب اونلاره یتشه‌جك «والله‌تعالی غافل دکلدر اوعملدن که سیز ایدرسگز ٨٦) او یهودیلر او صفتده اولانلردر که دنیانگ زندکانلقنی آلوبلر آخرتگ مقابلنده» یعنی آخرتك نعمت وبهشتندن ال چکوب طاعت وعبادت ایتمه‌مك

مَن يفعل ذلك منكم الّا خزى فى الحيوة الدنيا ويوم القيمة يردون الى اشد العذاب
وما الله بغافل عما تعملون ٨٦) اولئك الذين اشتروا الحيوة الدنيا بالاخرة فلا يخفف
عنهم العذاب ولاهم ينصرون ٨٧) ولقد آتينا موسى الكتاب وقفينا من بعده بالرسل
وآتينا عيسى ابن مريم البينات وايدناه بروح القدس افكلما جاءكم رسول بما لا تهوى
انفسكم استكبرتم ففريقا كذبتم وفريقا تقتلون ٨٨) وقالوا قلوبنا غلف بل لعنهم الله

جهتنه دنیانڭ نچه گونلیك حیاتنه راضی اولوبلار «پس یونگول اولماز اونلاردن
آخرت عذابی واونلاره کومك‌لیك اولونماز» وبرکس باجارا بلمزکه اونلاره کومك
ایدوب عذابی اونلاردن دفع ایده ٨٧) هرآینه تحقیقا بزموسی‌یه تورية کتابی ویردیك»
که بزیم امر ونهیمزه شامل‌ایدی «واونڭ دالنجه گنه پیغمبرلر گوندردیك وعیسی
بن‌مریمه دلیل‌لر و معجزه‌لر ویردیك واونی قوت‌لندیردیك پاك روح ایلـه» که
عبارتدر جبرئیلدن «آیا هراوپیغمبر که سیزه الله طرفندن گله اوقوارله که سیزڭ
نفسلرڭز ایسته‌میه» که سزه امر ایده اوشیئی عمله گتورمگه‌که سیزاونی ایسته‌مرسڭز
ویا سیزی نهی ایده او شیئدن‌که سیز اونی دوست دوتورسڭز «پس» بوصورتده
«اوڭا تکبرلك ایدوب ایمان گتورمه‌دڭز بر طائفه‌نی وفرقه‌نی تکذیب ایتدڭز» موسی
وعیسی کیمی واونلاری یالانچی حساب ایتدڭز «وبرفرقه‌نی اولدوررسڭز» (یعنی
سزڭ اسلافڭز اولدوردیلر) زکریا ویحیی کیمی ٨٨) دیدیلرکه بزیم قلبلریمز علم
وخیرك قابلاریدر» یعنی جمیع علوم بزیم قابلریمزده‌در اما بوعلملرده یوخدرکه
یامحمد سنڭ وصفڭ پیغمبرلرڭ بریسنڭ کتابنده اولا یااینکه بز هرعلمی بیلوروك
اماسنڭ علمڭااحتیاجمز یوخدر الله‌تعالی اونلارڭ‌سوزلرنڭ ردنده بیورورکه «بلکه
الله اونلاره لعنت» ورحمتدن وخیردن اوزاق «ایتسـوك اونلارڭ کفری» وحقك
اوستنی اورتمك «جهتنه پس اونلار الله حکمنڭ آزینه ایمان گتوررلر» بعضی‌سنه
ایمان گتوروب بعضی‌سنه کافر اولارلار ٨٩) زمانیکه یهودیاره الله طرفندن کتاب
گلدی» که عبارتدر قرآن شریفدن ایله قرآنیکه «تصدیق ایدندر اوتوراتی‌که اونلار
ایله‌در» یعنی اونلارڭ‌اللرینده اولان توراتی اوقرآن تصدیق ایدوب اوتوریةده بو
پیغمبرڭ اسمی وصفاتی بیان اولوبدر. محمد ﷺ اظهار رسالت ایدن‌دن «سابق زمان
اللهدن فتح ونصرت ایستیوردیلر اوپیغمبره اینانمین‌لرڭ ضررینه» وآماده‌ایدیلار او
پیغمبره کومك‌لیك ایتمگه «پس زمانیکه اونلاره گلدی او کس که اونڭ

بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلاً مَايُؤْمِنُونَ ۸۹) وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِاللّٰهِ مُصَدِّقٌ لِمَامَعَهُمْ
وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَاعَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللّٰهِ
عَلَى الْكَافِرِينَ ۹۰) بِئْسَمَا اشْتَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ اَنْ يَكْفُرُوا بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ بَغْيًا اَنْ يُنَزِّلَ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ
عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ فَبَاؤُ بِغَضَبٍ عَلَى غَضَبٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ۹۱) وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ

نعتنی و صفتنی تانیوردیلر» و بیلوردیلر اونك دوغریلقنی» اونك نبوّتنی داندیلر
و اوڭا كافر اولدیلر پس اللّٰهك لعنتی حقلك اوستنی اورتنلره اولسون»
(شان نزول) یهودی‌لر توریةده گورمشدیلر كه عربدن برنفر پیغمبر مبعوث اولوب عیر
ایله احد آراسنده سكونت ایده‌جكدر پس برجمع گلوب اویرلرده سكونت ایدوب پیغمبرڭ
زمان بعثتنی گوزلیوردیلر و بعضی تیمایه بعضی‌سی فدكه بعضی‌سی خیبره منتشر اولدیلر،
احدك یاننده سكونت ایدنلر یواش یواش مدینه‌نی و اطرافنی اللرینه گتوروب چوخ مال
جمع ایتدیلر بو خبر تبع پادشاه یمنه (كورمه‌مش پیغمبره ایمان گتورمش) یتشوب
اونلارله دعوا ایدن وقت تبع طائفه‌سی مغلوب اولوب آخرده تبع دیدیكه سیزڭ شهرڭز
بڭا چوخ خوش گلور و ایستیورمكه بو شهرده اقامت ایدم اونلار جواب ویردیلر كه
بو سڭا خوش گلمك سببی بودر كه بویر پیغمبر آخرالزمانك هجرت وسكونت محلی در،
و بویری هیچكس تصرف ایده بلمز مگر اوجناب، تبع دیدیكه من اوزجماعتمدن برطائفه‌نی
سزیله برابر بویرده ساخلارام و قویارام سیزیله بو یرده قالسونلر تااینكه اوپیغمبر
ظهور ایدن وقت اوكا كومك ایلك ایتسونلر پس خزرج طائفه‌لرینی اومكانده ساخلادوب
اوزی یمنه كتدی بوایكی قبیله ایلكه چوخالدیلار یهودیلرڭماللرینه ال اوزونلق ایدیردیلر
یهودیلر دیوردیلر كه محمد پیغمبر مبعوث اولان وقتده سیزی اوزمملكتمزدن اخراج
ایده‌روك اما زمانیكه خداوندعالم اوحضرتی مبعوث ایتدی انصار طائفه‌سی‌كه اوس وخررج
در اوحضرته ایمان كتوروب یهودیلر اوزدینلرینده قالدیلر اودر كه خداوندعالم
بیورور یهودیلر بوندن سابق اللّٰه‌تعالی‌دن كومك‌لیك ایستیوردیلر كه وعده اولونان
پیغمبر تیز گلسون تااوكا كومك‌لیك ایتسونلر ایلكه همان پیغمبر مبعوث اولدی
یهودی‌لر اونی انكار ایتدیلر ۹۰) كنه خداوندعالم یهودی‌لری مذمت ایدوب بیورور
كه «پیس شیئی‌در كه ساتدیلار اوزلرینی اونڭ مقابلنده كه كافر اولالار اوكسه كه
اللّٰه‌تعالی نازل ایدبدر» موسی‌یه یامحمد(ص)ه یعنی دین دشمنلرندن هدیه‌لر و پوللر
آلدیلار كه حقی اظهار ایتمیه‌لر وبو عمللری حسد یولیله‌ایدی « حسد ایدیردیلر
اوڭا كه اللّٰه‌تعالی قرآن وشریعت نازل ایده اوزی ایسته‌دیكی بنده‌لرندن بركسه

امنوا بما انزل الله قالوا انؤمن بما انزل علينا ويكفرون بما وراءه وهو الحق مصدقا لما معهم قل فلم تقتلون انبياء الله من قبل ان كنتم مؤمنين ٩٢) ولقد جاءكم موسى بالبينات ثم اتخذتم العجل من بعده وانتم ظالمون ٩٣) واذ اخذنا ميثاقكم ورفعنا فوقكم الطور خذوا ما آتيناكم بقوة واسمعوا قالوا سمعنا وعصينا واشربوا

پس اونلار قایتدیلر اوحالده که اونلاره الله غضبی شامل اولدی غضب غضب اوستندن » اوامجی غضب عیسی‌نی تکذیب ایدوب میمون اولانده بریسی محمد؏ می تکذیب ایدوب اونگ اصحابنگ قلجیله مقتول اولانده « واللهی انکار ایدنلر ایچون دردناك عذاب واردر ٩١) زمانیکه اونلاره دییلدی‌که ایمان کتورون اوزاده که الله‌تعالی نازل ایدوبدر ، محمد؏ اه عبارتدر قرآندن یهودیلر « دیدیلر که بز ایمان کتوردك اوزاده‌که بزه نازل اولوبدر » عبارتدر تورتدن « کافر اولارلر اوندن سوایسنه وحال انکه اونلار کافر اولدیقلری قرآن حق و دوغری‌در و او قرآن تصدیق ایدن در اونلاریله اولان توراتی » یعنی اونلار قرآنه کافر اولورلار و حال انکه او قرآن حقدر وتصدیق‌ایدیر اونلار ایمان‌کتوردیکاری‌توراتی خداو-ندعالم بیورور که اکر اونلار توراته ایمان کتوروبلرایسه نجه که‌اوزلری دیورلر اونلاردن خبر آل « و دیکلن بس نه‌سببه اولدوروسکز (یعنی سزنگ اسلافنگز اولدوردیلر) اللهنگ پیغمبرلرینی بوندن قباق اکر توراته ایمان کتوروبسکز» و حال انکه تورتده قتل نفس عموماً و قتل پیغمبر مخصوصا حرام ایدی ٩٢) و هرآینه‌کلدی‌سیزه موسی؏ دلائل ومعجزه‌لر یله صوگره‌سیز کوساله‌نی اوزگره الله‌اخذایتدکز موسی‌طوره کیدندن صوگره‌اوحالتده که‌سیز » اوزعملگز جهتنه اونفسگزه «ظلم ایدنلردگز ٩٣) زمانیکه بز سیزنگ اسلافگزدن عهد ومیثاق آلدیق وطور داغنی سزك باشگزنگ اوستنه گوتوردوك» توراته عمل ایتمگی قبول ایتمه‌مك جهتنه و دیدوك که «اخذ ایدوك سیزه ویردیگمز واجباتی اوقوت واستطاعتله که وارگزدر وایشیدنگ» سیزه دییلن وامر اولان سوزلری سزك اسلافگز «دیدیلرکه سزنگ سوزگزی ایشتدیك اما امرگا معصیت ایتدیك وداخل اولدی اونلارك قلبلرینه کوساله‌نك محبتی اونلار اللهه کافر اولمق جهتنه» یعنی اومعصیتلر اوجهته ایدیکه کوساله پرستلك محبتی اونلارنگ یورگنده واریدی یاآینکه موسی کوساله‌نی خورده‌لیوب سویه توکوب اونلار ایچمشدی اوگا عبادت ایدنلر ایله ایتمینلر بر بریندن آیریلماق ایچون اوگا عبادت ایدنلرنگ قلبنده کوساله‌نك محبتی واریدی او سو جهتنه که ایچمشدیلر

فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ بِئْسَمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيمَانُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۹۴) قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمُ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۹۵) وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ۹۶) وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاةٍ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُزَحْزِحِهِ مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يُعَمَّرَ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ۹۷) قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ

«دیگان یا پیغمبر نه‌پیس امـر ایدیر سـیزه سـیزنگ ایمانگز اگر موسـی‌یه و توراته ایمان گتوربسـگز» نجه که اوزگز ادعا ایدیرسـگز یعنی تعلیق به‌محال یولیله بیورور اگر اونلار سیزه بیله امر ایدیریسه پیس امر ایدیر لـکن معاذالله که اونلارنگ موسی‌علیه‌السلامه وتوراته ایمان گتورمك‌لری اونلاره اوگونـه امرلر ایده بلکه اونلار مطلق ایمان گتورمه‌مشدیلر ۹۴) یاپیغمبر یهودیلره «دیگلن که اگر آخرت ایوی» وقیامت گونی بهشـتده مهیا اولان مقاملر واونك نعمت‌لـری «الله یاننده سیزنگ ایچون مخصوص‌اولوبسه نه‌اینکه سائر آدملره» نجه‌که دیلملرکه بهشته گیتمز مگر یهودی‌لر «پس‌آرزو ایدگز اولمگی اگر دوغری دیورسگزایسه» زیرا که هرکس بهشته گیتمگی یقین ایتسه دنیا محنت‌لرنـدن خلاص اولوب همیشـه‌لیك نعمته یتشمگی دوست دوتار واوگا یتشمگه تله‌سر ۹۵) ابداً آرزو ایتمزلر اولوهی اوزاد جهتنه‌که اونلارنگ اللری گوندروبدر» وتحصیل ایدوبدر جهنمه باعث اولان گناهلری توراتی تحریف وقرآنی تکذیب ایتمك کیمی «واللّه‌تعالی عالمدر ظالملره» که اونلار ادعا ایدیرلر اوشیئی‌که اونلارده یوخدر ۹۶) هرآینه سن تاپارسن اونلاری مخاوقاتنگ حریص‌راقی دنیانگ زندکانلقنه» اونلار آخرنده بهشـتدن ناامید اولمقه گوره «واونلار حریص‌راق‌درلر اوکسلردن‌که اللهه شـریك قرار ویردیلر» هرچند مشرك‌لر چوخ حریص‌در دنیاده ساغ قالماقه اما یهودی‌لر اونلاردن دخی زیاده حریص‌درلر ساغ قالماقه «دوست دوتار اونلارنگ هربریسی‌که کاش عـمرایده مین‌ئیل اما همان مین‌ئیل عمر ایتمك اونی اوزاق ایدن دگلدر عذابدن واللّه‌تعالی اونلارنگ عملنی گورندر» اللّه‌تعالی عمله گوره جزا ویرر ۹۷) دیـگلن یاپیغمبر او کسه‌که‌دشمن‌دوتا جبرئیلی بدرستیکه‌جبرئیل‌نازل‌ایتدی‌قرآنی‌سنك‌قلبگااللهك اذنی‌وامریله تصدیق ایدن حالده اوزندن سابق نازل اولان کتابلری وهدایت ایـدن وبشـارت ویریجی اولدیقی حالده مؤمن‌لره» پیغمبرنگ نبوتنی یعنی هرکـس جبرئیلی دشمن دوتوب و او گتورن کتابلره کافر اولوبدراوندن‌اوتری‌که او قرآن‌شریفی پیغمبره

عَلٰى قَلْبِكَ بِاِذْنِ اللّٰهِ مُصَدِّقاً لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرٰى لِلْمُؤْمِنِينَ ۹۸) مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلّٰهِ وَمَلٰئِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَاِنَّ اللّٰهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ ۹۹) وَلَقَدْ اَنْزَلْنَا اِلَيْكَ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَمَا يَكْفُرُ بِهَا اِلَّا الْفَاسِقُونَ ۱۰۰) اَوَكُلَّمَا عَاهَدُوا عَهْداً نَبَذَهُ فَرِيقٌ مِنْهُمْ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۱۰۱) وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ مِنَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللّٰهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَاَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۱۰۲) وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلٰى مُلْكِ سُلَيْمٰنَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمٰنُ وَلٰكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ

گتوروب ومؤمنلره مژده یتوروب اونی دشمن دوتماق او گتوردیگنی دشمن دوتماق کیمیدر. علمای یهوددن عبدالله‌بن‌صوریا حضرت پیغمبر؏دن خبر آلدیکه وحیی سگا هانسی ملك گتورور حضرت بیوردی جبرئیل گتورور عبدالله دیدی او بزیم دشمنمزدر اگر میکائیل گتورسیدی بزسگا ایمان گتورردیك چونکه موسی‌یه خبر ویردیکه بخت‌نصر گلوب بنی‌اسرائیلی قتل‌عام ایده‌جك و بوندن سوا پیس خبرلری همیشه اوگتورورایدی اما میکائیل همیشه خیرخبر گتورردی ۹۸) هرکس دشمن اولا اللهه» اوگا مخالفت ایتمك‌ایله «واونك ملائکه‌لرینه وپیغمبرلرینه وجبرئیله ومیکائیله بدرستیکه الله‌تعالی کافرلریله دشمندر ۹۹) بز نازل ایتدیك سگا آشکار اولان علامتلر» که دلالت ایدر سنك دوغریلیق‌ایله پیغمبر اولماقگا «و اونی انکار انکار ایتمز مگربدکارلر» وحقدن‌بویون قاچردانلار خواه یهودی و خواه‌سائر طائفه‌لردن ۱۰۰) آیا کافر اولدیلر یهودیلر هراوشیئه‌که عهد ایتدیلر واونلردن برطائفه همان عهدی ترك ایتدیلر بلکه اونلارك چوخی ایمان گتورمیوبلر» چونکه یهودیلر عهد ایتمشدیلرکه پیغمبر گلن زمانده اوگا ایمان گتورەلر اما بوعهده وفا ایتمدیلر ۱۰۱) زمانیکه یهودیلره الله طرفندن اونوع پیغمبر گلدیکه اونلارك کتابلرینی تصدیق ایدیردی» عیسی ومحمد؏ کیمی «اهل کتابدن برطائفه اللهك کتابنی داللارینه آتدیلر» یعنی یهودیلره هانسی پیغمبر گلوب واو پیغمبر اوسوزی دیورکه یهودیلر اقرار ایتدوگی پیغمبرده همان سوزی دیوبدر اوصورتده یهودیلر کتابلرینی داللارینه توللویوب اوز کتابلرینه عمل ایتمزلر «گویا که هیچ‌زاد بیلمورلر» وهیچ‌زاد کتابلرینده اوخومیوبلر محمد؏ك پیغمبرلگی بارەسنده ۱۰۲) یهودیلر تابع اولدیلار اوزاده‌که‌شیطانلر» خواه شیطان انس وخواه جن «اوخویورلر سلیمان؏ك زمان سلطنتنده» اونك عهدنده بیله گمان ایدیردیلرکه سلیمان ساحر ویاکاهن‌در چونکه

النّاسَ السِّحرَ وَمَا أُنزِلَ عَلَى المَلَكَينِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ المَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللّٰهِ وَ يَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ

حدیثده وارد اولوبدرکه سلیمان۴ وفات ایدندن صوکره جنلر وساحرلر برکتابچه یازوب آخریندهقیدایتدیلرکه بونی آصف برخیااوغلی سلیمانه یازوبدر خزینه مالی اولان علمدن هرکس فلان شیئی مثلا ایستیه فلان شیئی عمله گتورسوک واوکتابچهنی سلیمانک تختی آلتنده دفن ایتدیلر صوکره اوزلری اونی تاپوب خلقه نشان وبروب بیله خلق آراسنده منتشر ایتدیلرکه سلیمان بونیله سائرلرینه غلبه ایتدی اودرکه اللّٰهتعالی بیورور «سلیمان اللهه کافر اولمادی» سحر استعمال ایتمکله «اماشیطانلر کافر اولدیلرکه تعلیم ایدردیلر خلایقه سحری» ودیوردیلرکه بوسحرعملی سلیمالدن قالمادر وهکذا شیطانلر تعلیم ایدردیلر خلقه «اوزادیکه نازل اولمشدی هروت وماروت آدلو ایکی نفر ملائکهیه بابل شهرینده» که کوفهنک قربندهدر: زمانیکه نوح۴دن صوگره ساحرلر چوخ اولدی اللّٰهتعالی ایکی نفر ملائکه گوندردی اوزمانک پیغمبرنک یاننه ساحرلرک سحرلرنک اصل سبب وکنهنی واونلارک سحرلرینی باطل ایتمگی تعلیم ایتمك ایچون پس اوپیغبر اونی اوگرهنوب خلقی قاندیروب سحرایله معجزهنک فرقنی اونلاره بیلدیردی وخلقی سحرله ضلالته سالمقدن نهی ایتدی نجهکه برحکیم زهری برنفره گوستروور ودیورکه بوزهردر هرکس استعمال ایتسه قاتلدر واگر بر کسه بوزهردن ویریلسه اونک علاجی فلان دوادر البتهزهرایله هیچکسی مسموم ایتمیوک صوکره او پیغمبر اوایکی ملکه امر ایتدیکه ایکی بشر صورتنده اوکیفیتی خلق آراسنده نجهکه اللّٰهتعالی بیوروب منتشر ایده نجه خداوندعالم بیورور «تعلیم ایتمزدیلر اوایکی ملك» سحری واونی باطل ایتمگی «براحده تااینکه دیردیلرکه بودر بوندن غیری دگلدرکه بز امتحان ایچون واروق» که تعلیم تاپاسگز وعملنی عمله گتورمیهسگز «پس کافر اولماگلن» سحری استعمال ایتمگیله یااستعمالنی جائز بلمگیلــه «پس بابل آدملری تعلیم آلوردیلر اوایکی ملائکهدن» یاایکی صنفدن ممّاتتلوا الشیاطین۔ ماانزل علی الملکین «اوزادیکه آیریلق سالوردیلر کشیله اونک جفتی آراسنده» اونوع حیلهلر، ایهام ایلهلرکه فلان شیئی فلان سیاق اتسن وفلان یرده دفن اتسـن عورتله اری یا ارله عورتی آراسنده عداوت عمله گلر «واو سحرلر ضرر ویرن دگلدر براحده» تاثیر خاص ایله «مکر اللهک اذنیله واونلار تعلیم آلوردیلر اوزادیکه اونلاره ضررَ ویرردی واونلاره نفع ویرموردی» زیراکه اونلار اگر اوقصدله تعلیم آلوردیلرکه

اشتریه ماله فی الاخرة من خلاق ولبئس ماشروا به انفسهم لو کانوا یعلمون ۱۰۳) ولو انهم امنوا واتقوا لمثوبة من عندالله خیر لو کانوا یعلمون ۱۰۴) یاایها الذین امنوا لاتقولوا راعنا وقولوا انظرنا واسمعوا وللکافرین عذاب الیم ۱۰۵) مایود الذین کفروا من اهل الکتاب ولاالمشرکین ان ینزل علیکم من خیر من ربکم والله یختص برحمته من یشاء والله ذوالفضل العظیم ۱۰۶) ماننسخ من ایة او ننسها نات

حزب

سحر اتسونلار اوصورتده اونلارنڭ تعلیم آلماقی اونلارنڭ دین و ایمانلرینه زیان اولوردی اگر محض علم قصدیله تعلیم آلوردیلرایسه اوصورتده دخی باشقه منفعت منظوراولمازدی «وهرآینه یهودیلر بلدیلرکه هرکس که» دیننی ویروب «اوسحری آلا اونڭ ایچون آخرتده نصیب وحصه بهشتدن یوخدر وهرآینه پیس در اوزادیکه آلدیلر اونیله اوزلرینی اگر بیلسه لر» که آخرتنی ساتدیلر وبهشتده اولان حصه لرنی ترك ایدوب سحرایتمگی اونڭ مقابلنده آلدیلر اوندن اوتریکه سحرایده نڭ اعتقادی بودرکه مؤثرحقیقی سحردر نه ایکه الله تعالی ۱۰۳) اگر اونلار ایمان گتوریدیلر واللّهدن قورخیدیلر» ترك معاصی وترك سحر ایتمگیله «هرآینه اللّه طرفندن اولان جزا واجر یخشی ایدی اونلاره اگر بیلسیدیلر» ایمان گتورمگنڭ نفعنی وکفرده قالمافنڭ ضررینی ۱۰۴) ایلکه یهودی لرنڭ مذمتی تمام اولدی خداوندعالم فرمایش ایدیرکه «ای اوکسلر که ایمان گتوروبسڭز دیمیوڭ راعنا» بوکلمه نڭ وانظرنا کلمه سنڭ معنی سی عرب لغتیله مراعات ایت معنی سنه در که پیغمبر ؑ احکام شرعی بیان ایدنده اصحاب (راعنا یارسول الله) دیردیلر یعنی بزی گوزله و برقدر صبر ایت تااینکه احکام شرعی یخشی آنلیاق ولکن یهودی لغتیله ایشیت ایشتمدون معنی سنه درکه اونلارده فحش منزله سنده استعمال اولوردی مؤمنلر پیغمبره راعنا سوزنی دیمکدن یهودیلر فرصت تاپوب بولفظاله استهزا یولیله راعنا دیوردیلر اوڭا گوره الله تعالی بیوروركه راعنا دیمیون اونڭ عوضنه «انظرنا دیوڭ وترمان که پیغمبر سیزه امر ایتدی ایشیدڭز» اونڭ فرمایشینی و شماتت ایدن «کافرلر ایچون بیوك عذاب واردر» اوڭا شماتت ایتمك وسوزنه باخماق سببنه ۱۰۵) دوست دوتمازلر اهل کتابدن اولان کافرلر ومشرکلر دخی دوست دوتمزلرکه نازل اولا سیزه ای مؤمنلر اللّه طرفندن برخیر» علم دن ، معجزه دن «والله تعالی رحمتنی مخصوص ایدر اوکسه که اوزی ایستر» وهرکسی ایسته سه پیغمبر ایدر» والله تعالی بیوك فضل ورحمت صاحبی در» هرکسی ایسته سه اوڭا توفیق کرامت ایدر ۱۰۶) بزبرآیه نی نسخ اتمروك» یعنی حکمنی کوتورمروك «یا یاددن چخارماروق»

نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا اَوْمِثْلِهَا اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۱۰۷) اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوٰاتِ وَالْاَرْضِ وَمَالَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَانَصِيرٍ ۱۰۸) اَمْ تُرِيدُونَ اَنْ تَسْئَلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا سُئِلَ مُوسٰى مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَتَبَدَّلِ الْكُفْرَ بِالْاِيمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ۱۰۹ وَدَّ كَثِيرٌ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ لَوْيَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ اِيمَانِكُمْ كُفَّاراً حَسَداً مِنْ عِنْدِ اَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَاتَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتّٰى يَأْتِيَ اللّٰهُ

يعنى رسمنى كوتورمروك «مكر اينكه اوندن يخشىسنى يااونك مثلنى كتوره‌روك» نسخ‌ايله انسانك فرقى‌بودركه نسخ‌اوكا ديلاركه اونك يازيسى قالار اما حكمى ترك اولار اما انسا اودركه رسمى كوتورولر اماحكمى قالار چونكه بعضى عصرلرك واشخاصك تفاوتنه‌كوره مصلحت‌لر دخى تفاوتلو اولار اوكا كوره آيه‌لردن بعضى‌سى منسوخ‌اولوب بونك‌علتى همين‌سوره‌نك ۱۴۳امجى آيه‌سنده‌قبله‌نك تغييرى خصوصنده بيان‌اولاجاق. بوآيه اونده‌نازل اولديكه مشركلر ويهودى‌لر ديورديلركه باخون محمده بوكون اصحابنه برنوع امر ايدير نجه‌كوندن صوكره باشقه طور امرايدير اوكا كوره اللّٰه‌تعالى بيوروركه «اياسن‌بلمرسنكه اللّٰه‌تعالى هرشيئه قادردر» كه منفعت وصلاح وقت ايچون حكمه تغيير وتبديل ويرر ۱۰۷) يامحمد آيابيلمرسنكه اللّٰه‌ايچوندر يرك و كوكك‌پادشاهلقى‌وعالمدر اونلارك تدبيرنه يوخدر سزك ايچون اللهدن سوااولى بتصرف‌كه اونلارك‌تدبيرنه‌ملاحظه‌ايده‌وكومك‌ايدن‌يوخدراوندن‌سوا ۱۰۸) آياايستيورسنكز» اى‌يهوديلر و اى‌قريش طايفه‌لرى «سؤال ايده‌سكز پيغمبركزدن نجه‌كه سؤال اولوندى موسى‌دن بوندن سابق» يعنى‌سيزدخى ايستيورسكزاونوع اعتراض و بى‌موقع سوزلر سؤال‌ايده‌سكز نجه‌كه يهودى‌لرموسى‌دن‌خبرآلديلر ازانجمله ديديلركه بزايمان كتورمروك اللهى كورمينجه بوآيه اويرده نازل اولديكه اون‌نفر يهوديلردن ومشركلردن حضرتك يانته‌كلوب بعضى مطالب‌بى‌موقع سؤال ايتديلر اونك جوابنده خداوندعالم بيوروركه يهوديلرسنله رفتارايتمك استيورلر نجه‌كه موسى ايله رفتار ايتديلر «هر كسكه‌كفرى عوض ايده‌ايمانه» يعنى‌بوآيات اللّٰه‌طرفندن اولماقنه شك كتورندن صوكره كافراولا «پس‌بتحقيق دوزيولدان چخوب ضلالته دوشوبدر» ايمانده قالسيدى او يول اونى‌چكردى دوزبهشته ۱۰۹) دوست دوتوبدراهل‌كتابك چوخى‌بونيكه اكرباجارسالر سيزى‌كفره قايتارالار سيزايمان كتورندن‌صوكره» سزك حقنكزده پيغمبر ﷺ عمله‌كتورديكى حرمتلره «حسدايتمك جهتنه» واونلارك‌بو تمناسى «اونلارك اوزيانلارندن‌در» واوز خواهش نفسانيه‌لريدر نه‌اينكه اونلارك تدينى وسيزى‌حق طرفه چاغرمقى سببى‌ايله‌در

بِاَمْرِهٖ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ١١٠) وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لِاَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ١١١) وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ اِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا اَوْ نَصَارٰى تِلْكَ اَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ١١٢) بَلٰى مَنْ اَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ اَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ١١٣) وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارٰى عَلٰى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارٰى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلٰى شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ

وحال انكه اولارك بو تمناسى «حق اونلارا آشكار اولاندن صوڭره‌در» پغمبردن كوردیكلرى معجزات و هكذا توريه‌ده اونڭ اوصافنى ایشیدندن صوڭره بو خیاله دوشدیلر، اونلارڭ بو كونه خياللرى مقابلنده يا پغمبر سن وسنڭ اصحابڭ «اونلارڭ كناهلارنى باغشلیوڭ ومؤخذه ایتمیوڭ او زمانه كیمى كه اللّٰه‌دن امرواذن كله» اونلارله جهاد ایتمكه‌ويا جزيه آلمقه «بدرستيكه اللّٰه تعالى هر شیئه قادردر» وهر وقت انتقام آلمقه امكانى واردر ١١٠) نمازى قیلوڭ وزكوتى ويريڭ وهر نوع يخشى ايش كه اوزڭزدن اوترى اوزوڭزدن قباق كونده‌ره‌سڭز» آخرت آزوقه‌سى ايچون ومؤمن قرداشلارڭزڭ فقيرلرينه بذل ایده‌سڭز «اونڭ ثوابنى واجرنى تاپارسڭز اللّٰه‌دركاهنده بدرستيكه اللّٰه تعالى كوريجى‌در اوزاديكه سيز عمل ايدرسڭز» هيچ شى اللّٰهه كزلين دگلدر ١١١) ديديلر يهودى ونصرانى طايفه‌لرى: يهودى ديدى كه البته بهشته وجنته داخل اولماز مگر يهودى، نصرانى‌لر ديديلر كه بهشته داخل اولماز مكر نصرانى‌لر بو خيالات اونلارڭ آرزولريدر» هميشه بيله آرزو ايديرلر اونلاره «ديكلن كه كتوروڭ اوز ادعاڭزه دليلڭزى اكر دوغرى ديورسڭز ايسه» دليل سيز ادعا باطلدر ١١٢) بلى هر كسكه خالص ايده اوزينى اللّٰه‌دن اوترى» وحق ودليلى ايشده «اوكس نيكوكاردر پس اونڭ ايچون او عملڭ مزدى وثوابى وار اللّٰه يانده قيامت كونى واونلاره قورخى يوخدر» سائرى‌لر قورخان كونده «اونلار محزون اولماز» وفات ايدن وقتده زيرا كه جان ويرندن سابق مكانلارنى بهشتده كوررلر ١١٣) يهوديلر ديديلر كه نصارى‌لر برشيئى اوسته دگلدر» بلكه دينلرى باطلدر «ونصرانى‌لرده ديديلر كه يهودى‌لر برشيئى اوسته دكلدرلر» دينلرى باطلدر اونلار بو سوزلرى ديديلر «وحال انكه اونلار كتاب اوخويارلر» اهل علم وكتاب درلر باجارارلر اللرينده اولان توراة و انجيله باخوب حقى تاپالر «يهودى و نصارى بربرينى تكذيب ايدن كيمى عالم اولميانلر وبى سوادلر» مشرك وبت پرستلر كيمى «اونلارڭ سوزلرى كيمى سوزلر ديديلر» بونلر دخى ديديلر كه بيزيم دينمز حقدر باشقه دينلر ناحقدر «اللّٰه تعالى حكم ايدر بو طايفه‌لر آراسنده قيامت كونى او شيئى بارەسنده كه اونده اختلاف ايديرلر» بو دنياده

فَاللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۱۱۴) وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللّٰهِ اَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعٰى فِى خَرَابِهَا اُولٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ اَنْ يَدْخُلُوهَا اِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِى الدُّنْيَا خِزْىٌ وَلَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۱۱۵) وَلِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَاَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ۱۱۶) وَقَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ ۱۱۷) بَدِيعُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاِذَا قَضٰى اَمْرًا فَاِنَّمَا

کیم ظالمراقدر او کسدن واوظالمدن که منع ایده اللهڭ مسجدلرنده اللهڭ اسم شریفی ذکر اولمقدن و سعی ایده اونڭ خراب اولمقنه» قویمیه که اللهه عبادت اولونماقله اومسجدلر آباد اولا «اومانعلر ایچون لایق وروا دگل ایدی که اومسجدلره داخل اولالار مگر اینکه کمال خضوع وخشوع وقورخیله» داخل اولالار واللهڭ عدلندن قورخالار «اونلار ایچون واردر دنیاده ذلیل لیك» که اونلاری حرمدن منع ایدرلر ودوباره گلمگه قویمازلار «واونلاره قیمت گوننده بیوك عذاب وار» اونلارڭ بوگونه ظلملری جهتنه. بوآیهٔ شریفه حدیبیه دعواسنده حضرتی مکهٔ مکرمه یه داخل اولماقه منع ایدنلر خصوصنده در نجه که تفصیل قصه ۴۸ مجی سوره سنڭ اولنده ذکر اولونار ۱۱۵) الله ایچون در مشرق ومغربڭ اطرافی» یعنی جمیع یر اطرافیله اونڭ ایچون در اگرسزه مانع اولالار مسجدالحرامده نماز قیلمقه یر یوزینڭ هامسی مسجددر «پس هانسی طرفه یوز گری چوگورساڭز» یا اینکه هریرده اولساڭز نماز وقتی یوزڭزی مسجدالحرامه دوندرسه ڭز «همان یرده در الله بیوران طرف» یا اینکه اللهڭ ذاتی اوطرفده در برمکان اوندن خالی دگلدر «حقیقتده خداوندعالم» قدرت ورحمت جهتنه «وسعتلو» و جمیع مصالح اموره «عالمدر» اولمجی تفسیره گوره بوآیه نڭ شان نزولی سنتی نمازلری خصوصنده در خواه آتاو خواه پیاده هانسی طرفه نماز قیلسه جائزدر ۱۱۶) یهودیلر «دیدیلر که الله تعالی» عزیری اوزیچون «اولاد اخذ ایدبدر» نصرانیلر دیدیلرکه عیسی اللهڭ اوغلیدر مشرکین مکه دیدیلر که ملائکه لر اللهڭ قزلاریدر «پاك و پاکیزه در الله تعالی» بوگونه عیوبات ونقصانلاتدن «بلکه الله ایچوندر یرلرده وگوگلرده اولانلارڭ هاموسی» بو ذکر اولان مخلوقاتڭ «هاموسی اللهه مطیع درلر» و اونڭ اللهلقنه اقرار ایدورلر اختیارا یا ایلکه حالت ایله گوستورلرکه هاموسی مخلوقدر ومخلوق خالق سیز عمله گلمز ۱۱۷) الله تعالی یرلری وگوگلری یوخدن وجوده گتورندر وزمانیکه اراده ایده بر شیئی» عمله گتورمگی ویاخلق ایتمگی «بودر وبوندن غیری دگلدر که اوڭا

يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونَ ١١٨) وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللّٰهُ اَوْ تَاْتِينَا اٰيَةٌ كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ قَدْ بَيَّنَّا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ١١٩) اِنَّا اَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيراً وَنَذِيراً وَلَا تُسْئَلُ عَنْ اَصْحَابِ الْجَحِيمِ ١٢٠) وَلَنْ تَرْضٰى عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارٰى حَتّٰى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ اِنَّ هُدَى اللّٰهِ هُوَ الْهُدٰى وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ١٢١) اَلَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ اُولٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ

بیورارکه اول پس همان ساعتده اولار» نه‌اینکه ایشیدیلن نداء ایله و قولاقه یتشن سسیله‌دیر بلکه محض خداوند عالمنگ اراده‌سی دیمك‌منزله‌سنده‌در ۱۱۸) دیدیلر او کسلرله عالم دگلدرلر» احکام توراته یا اینکه خبرداردرلر ولکن مضمونته عمل اتمورلر «نه‌سببه بزیله اللّٰه‌دانشمور» ویامحمدسننگ پیغمبرلقگی خبر ویرمور «یا اینکه» بز ایستدیگمز مطالب بارەسنده «بزه بر علامت گله» خداوندعالم بیورور که «هاییله اوکسلرکه اونلاردن قباق ایدیلر بوآدملرگ دیدیکلری سوزلرگ مثلنی دیدیلر» بونلاردن سابق‌ده اولان امت‌لر اوز پیغمبرلرینه بعضی‌سی دیدیکه بزه اللهی آشکارا گوستر بعضی‌سی مائده ایستدیلر بونلارله «اونلارگ قلبلری بربرینه شبیه‌در» عناد وکورلقده «تحقیقا بز بیان ایتدیك دلائلمزی او قومه‌که» ایمان گتوردیلر و ایمان لرینده «یقین ایدرلر» ۱۱۹) بزسنی گوندردیك» پیغمبرلیگه «حقله یخشی خبرلرله بشارت ویرن‌وجهنم‌ایله قورخودان‌حالده» اگرسگاایمان گتورمیوب‌اصرارائسه‌لراوز کفرلرینده‌اوندن غمگین اولمه «وسن‌سؤال‌اولونمازسن‌جهنم‌اهللرندن»که نه‌سببه‌اونلرگناه ایتمکده‌اصرارایدرلر ۱۲۰)وراضی اولمازسندن‌یهودی‌ونه‌نصرانی تا اینکه اونلارگ‌مذهبنه تابع اولاسن» یعنی اگر اونلار سندن راضی اولمیالار اونلارگ مذهبنه داخل اولمینجه بوصورتده نجه امیدوار اولارسن‌که اونلار سننگ دینگا داخل اولاجاقلار «دیگلن‌که آنجق اسلام دینی‌در حق یوله هدایت تاپمش وهرآینه اگر تابع اولاسن اونلارگ نفسانی خواهشلرینه سگا اللّٰه طرفندن یقین‌لیك گلندن صوگره اوصورتده یوخدر سننگ ایچون اللّٰه طرفندن بردوست ونه‌کومك» که سگا کومك‌لیك ایدوب عذابی سندن دفع‌ایده. بوآیهٔ شریفه خطاب‌در پیغمبره اما مخصوص امتدر ایاك‌اعنی واسمعی یاجاره قبیلندن قزیم سگا دیورم‌ـ گلنیم سن ایشت ۱۲۱) او کسلریکه اونلاره‌کتاب‌ویرمشوك‌اوخیورلراوکتابی‌لازمه‌اوخومق قراریله»یعنی‌موعظه‌لرندن نصیحت

فَاُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ۱۲۲) يَابَنِي اِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ۱۲۳) وَاتَّقُوا يَوْماً لَاتَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئاً وَلَايُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَلَاهُمْ يُنْصَرُونَ ۱۲۴) وَاِذِابْتَلَى اِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَاَتَمَّهُنَّ قَالَ اِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ اِمَاماً قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لَايَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ

قبول ایدیرلر بهشت آیه‌لرینی اوخویالده اللهدن بهشت ایستیورلر جهنم احوالی اوخویالده اللهه پناه آپارورلار «اوجور اشخاصلر ایمان گتورورلر و اینانارلار اللهه» واونلارنگ ایمانی هم ظاهری و همی باطنی‌در «وهرکسکه اوگا کافراولا» اوننگ مضمونه تغییر و تبدیل ویرمکله یامضمونه اینانماقله «پس وانلار درزیانکارلر ۱۲۲) ای‌بنی‌اسرائیل یادگزه گتوروگ منم اونعمتی‌که سیزه اونیله انعام اتمشم وسیزی آرتوق اتمشم جمیع عالم اهللرینه (بوآیه‌ننگ تفسیری ۴۷ مجی آیه‌ده ذکر اولدی ۱۲۳) بوآیهٔ شریفه‌ننگ ترجمه‌سی همین سوره‌ننگ ۴۸ مجی آیه‌سنده ذکر اولوندی ۱۲۴) زمانیکه امتحان ایتدی ابراهیم علیه‌السلامی ابراهیمگ اللهی برنچه کلمه ایله پس ابراهیم[۱] اوامتحانلرگ هامسنی تمام ایتدی اوندن صوگره خداوندعالم بیوردیکه یا ابراهیم من سنی خلقه امام وپشرو و پیغمبر ایده‌جگم عرض ایتدیکه منم اولادمدن‌ده امام ایتگلن خداوتدعالم اوننگ جوابنده بیوردی‌که منم عهدیم» که عبارتدر امامتدن «ظالملره یتشمز» بو آیه‌ننگ تفسیرینده نچه مطلبه اختصاراً اشاره اتمك فائده‌دن خالی دگلدر ۱) خداوند عالم جناب ابراهیمی امتحان ایتدی اوغلی اسماعیلی ذبح اتمك ایله بوقصه ۴۷ مجی سوره‌ننگ ۱۰۱ مجی آیه‌سنده مشروح اولار ۲) اون امری عمله گتورمکله بشی باشده‌در: شاربی کسمك، سقالی قرخدیرمه‌ماق باشی قرخدیرماق، مسواك و خلال اتمك بشی دخی بدنده‌در: بدننگ توکنی زایل اتمك، ختنه، دیرناقلاری کسمك، جنابت غسلی اتمك وسوایله نجاستی یوماق ۳) آیا امامت لابدرکه الله طرفندن اولسون یا اینکه بنده‌لرگ انتخابیله دخی اولار وبوسوزیله امامهٔ اثنا عشریه استدلال ایدیر علی[۱] بن ابی طالبگ پیغمبردن صوگره پیغمبرگ نصیله خلیفه وامام اولمقنه ومفسرین اهل سنت والجماعتگ تفسیرلرنده بو مطلب خصوصنده برسوز دانشمیوبلر مگر اینکه امام فخرزای تفسیر کبیرینده بیله نقل ایدیرکه (اوکسلرکه قائلدرلر اوگاکه امام، امام اولماز مگر نص ایله بوآیه‌یه تمسك ایدوبلر) بوخصوصده علما آراسنده عمله گلن استدلاللری ذکر اتمك بیفائده اولمقه گوره تفصیلدن اعتراض ایتدیم ۳) امامت‌ده معصوم اولمق شرطدرکه امامتدن سابق وامامت وقتنده گناه کبیره و صغیره‌دن

۱۲۵) وَاِذْجَعَلْنَاالْبَيْتَ مَثَابَةً لِلنَّاسِ وَاَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ اِبْرٰهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا اِلٰى اِبْرٰهِيمَ وَاِسْمٰعِيلَ اَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ۱۲۶) وَاِذْقَالَ اِبْرٰهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا بَلَدًا اٰمِنًا وَارْزُقْ اَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَاُمَتِّعُهُ قَلِيلًا ثُمَّ اَضْطَرُّهُ اِلٰى عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ۱۲۷) وَاِذْ يَرْفَعُ اِبْرٰهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَاِسْمٰعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا اِنَّكَ

عاري وبري اولسون تفسير قاضي صاحبيده بوگا قائلدر ديركه بو آيه دليلدر انبيانگ گناه كبيره دن معصوم اولماقنه حتي بعثتدن سابق وكنه بو آيه دليلدر اوگا كه فاسقگ صلاحيتي يوخدر امامته وبو آيه نگ تفسيرينده فخر رازي دوردمجي مسئله ده اماميه نگ استدلالني احسن و جهله ذكر ايدوب وها كذا گوزل استدلال ايدوب عصمت انبياده او اندازه ده كه اوني نقل اتمكه مجال يوخدر ۱۲۵) زمانيكه بز مكه نگ ايويني قايتماق وخاطر جمع اولماق وزيارت كاه يري ايتديك مخلوقاته» انسان وحيوان داخل اولسا هلاكتدن خلاص در «واتخذ ايديك مقام ابراهيمدن نماز قيلان ير» زمانيكه كعبه يه طواف ايتديگز مقام ابراهيمده نماز قيلوگ مقام ابراهيم بيتگ قاپوسنگ مقابلنده ايكرمي ذراع تخميناً اوزاقلقده برداشگ اوستنده دميردن اطرافي دوتولمش و اوستنه پرده چكلمش يردر اويرده برداش وار جناب ابراهيمگ اياقي اوگا اثر ايدوب نقشي اونگ اوستنده قالوبدر همان داشگ اوستنه چخوب مكه نگ ايويني تعمير ايدوب «وبز عهد ايتديك ابراهيمه واونگ اوغلي اسماعيله كه منم ايويمي پاك وپاكيزه ساخليون» بتلر اويره جمع اولماقدن «طواف ايدنلر ايچون ونماز قيلوب چوخ ركوع وسجود ايدنلردن اوتري» بوگا گوره واجبدركه اوگا داخل اولان كس پاك وپاكيزه اولا نجات ظاهريه وباطنيه دن (جنايت حيض ونفاس) ۱۲۶) اوزمانكه ابراهيم خداوندعالم درگاهنه عرض ايتديكه «پروردگارا ايتگلن بوشهري امن وامان صاحبي وروزي ايت بوشهرگ اهلنه جميع ميوه لردن» جناب ابراهيمگ دعاسنگ بركتندن مكه شهري هميشه فراوانلق و طائف يسري آب و هواسنگ سلامتليگي و ميوه جاتنگ چوخلوقيله مشهور در. ابراهيم عليه السلام دعاسنده بيله عرض ايتديكه ميوه جاتدن روزي ايتگلن «اوكساره كه ايمان گتورمش اولا اللهه وقيمت گوننگ دوغريلقنه» اللّٰه‌تعالى اونگ دعاسنگ مقابلنده «بيوردي كه هركس» اوميوه جاتدن ييوب «كفران نعمت ايده پس اوگا آز مدت نفع ويروب صوگره اوني لابد ايدرم اوذيله عذاب اولمقه ونه پس گيده جك يردر» ۱۲۷) اوزمانكه ابراهيم گوتوردي بيتگ اساس وبنوره سني» يعني باشلادي

اَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۱۲۸) رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا اُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَاَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ۱۲۹) رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولاً مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۱۳۰) وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ اِبْرَاهِيمَ اِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَاِنَّهُ فِي الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ۱۳۱) اِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ اَسْلِمْ قَالَ اَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۱۳۲) وَوَصّٰى بِهَا اِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

مکه‌نگ ایونگ بناسنی تعمیر اتمگه «واسماعیل» دخی اونیله ایشلیوردی هر ایکسی دعا ایتدیلر «خدایا بوایوی تعمیر ایتمکی بزدن قبول ایتگلن بدرستیکه سن‌سن دعالری ایشدن» وبزیم نیت‌لریمزدن «خبردار اولان» ۱۲۸) پروردگارا بزیم هر ایکمزی مسلمانلار وسنگ امرگا اطاعت ایدنلر ایت وبزیم اولادمزدن بر طائفه‌نی سگا اینانان واطاعت‌ایدن امت‌ایت وبزه بیلدیرگلن بزیم عبادت یرلریمزی» که‌هانسی عبادتنی وعملی هانسی مکانده اتمك لازمدر «وبزه باغشلاگان» او عمللر که بزدن صادر اولماقی لایق دگلیدی «سن‌سن توبه ایدنلرنگ توبه‌سنی قبول ایدن و رحم ایدن» ۱۲۹) پروردگارا گوندرگلن اونلاره اونلارنگ جنسندن ونسلندن‌اولان پیغمبر» پیغمبرمز۴ یبوروركه منم اوپیغمبرکه بابام ابراهیم اللهدن ایستیوب «اوپیغمبر اوخیه اونلاره سنگ آیه‌لرگی» سن اوگا گوندردگون کتابدن «و اوکتابی اونلاره اوگره‌ده ومعرفت وحکمتی تعلیم» واونلارنگ نفوسنی تکمیل ایده «واونلاری پاك ایده» شرك ومعاصی‌دن بدرستیکه سن‌سن غلبه ایدن وجمیع امرلرنگ نهی‌لرنگ حکمت ایله‌در» ۱۳۰) کیم رغبت واعراض ایدر (یعنی هیچکس روگردان اولماز) ابراهیم مذهبندن مگراوکسکه نفسنی ذلیل‌ایده تحقیقا بزاونی اختیارایتدیك دنیاده» پیغمبرلگه واوزینی جمیع آدملردن آرتوق تاپدیق «وبدرستیکه اوآخرتـده هرآینه صالح و برگزیده‌لردن‌در» ۱۳۱) ابراهیمگ اللهی اوگا دیدیکه مسلمان‌اول» یاتسلیم‌اول اللهنگ قضاوقدرنه واظهار اخلاص ایت فی‌الفور ابراهیم «دیدیکه تسلیم اولدیم عالملره تربیت ویرن اللهه ۱۳۲) وصیت ایتدی ابراهیم ویعقوب دخی وصیت ایتدی اولادنه که ای منم اولادم بدرستیکه الله‌تعالی اختیار ایلدی سیزنگ ایچون دین اسلامی پس سیز البته وفات‌ایتمیون مگر اوحالتده‌که سیز مسلمانلارسگز» یعنی مسلمان‌دیننده ثابت قالوب حالت اسلامیت‌ده وفات‌ایدگ ۱۳۳) آیا سیز شاهدلر ایدگز» وحاضر

١٣٣) أم كنتم شهداء اذ حضر يعقوب الموت اذ قال لبنيه ما تعبدون من بعدى قالوا نعبد الهك واله ابائك ابراهيم واسمعيل واسحق الها واحدا ونحن له مسلمون ١٣٤) تلك امة قد خلت لها ما كسبت ولكم ما كسبتم ولا تسئلون عما كانوا يعملون ١٣٥) وقالوا كونوا هودا او نصارى تهتدوا قل بل ملة ابراهيم حنيفا وما كان من المشركين ١٣٦) قولوا امنا بالله وما انزل الينا وما انزل الى ابراهيم واسمعيل واسحق ويعقوب والاسباط وما اوتى موسى وعيسى وما اوتى النبيون من ربهم لا نفرق بين احد منهم ونحن له مسلمون ١٣٧) فان امنوا بمثل ما امنتم به فقد اهتدوا وان

ایدڭز «او زمانكه یعقوبه حاضر اولدی وفات ایتمك» یعنی وفات اتمك وقتنده «یعقوب اوز اولادینه دیدیكه نه‌شیئه عبادت ایده‌جك‌سیز مندن صوڭره» یعقوبڭ مقصودی اولادنڭ توحیده اقرارایتمگی واونلاردن عهد ومیثاق آلماق‌ایدی اونلار «دیدیلركه بزعبادت ایلروك سنڭ اللهڭا وسنڭ آتالارڭ ابراهیم واسماعیل و اسحاقڭ اللهینه كه بونلارڭ هاموسنڭ اللهی تك و یكانه اللّٰهدر وبز هاموز او واحد اللهه مسلمان وتسلیم اولمشوق ١٣٤) بونلار (ابراهیم ویعقوب اولادی) بر طائفه‌دركه هاموسی سیزدن قباق كیچوب گیتدی اوطائفه ایچوندر كسب‌ایتدیكلری وسزڭ ایچوندر كسب ایتدیگڭز» هركس اوز عملنڭ جزاسنه یتشه‌جك «و سیز سوال اولونمازسڭز اوزادن‌كه اونلار عمل ایدیردیلر» اونلارڭ پیس عملی جهتنه سیز عذاب اولونمازسڭز ویخشی عمللری جهتنه سیز یخشی مزد واجر آلمازسڭز ١٣٥) یهودی‌لر دیدیلركه یهودی اولوڭ تا اینكه هدایت تاپاسڭز نصاری‌لر دیدیلر كه نصرانی اولوڭ تا اینكه هدایت تاپاسڭز یا پیغمبر دیگلن‌كه بلكه بز ابراهیم ملّتی واهلندن اوللوق اوحالتده بوملت مایلدر حقه وابراهیم دگلیدی مشركلردن ١٣٦) دیوڭ‌كه بز ایمان گتوردوك اللهه واوزاده‌كه بزه نازل اولوب» یعنی قرآنه «واوزاده‌كه نازل اولوب ابراهیمه واسماعیله واسحقه ویعقوبه و یعقوبڭ اولادنه و او كتابلره‌كه نازل‌اولوب موسی وعیسی‌ع‌مه» كه تورية وانجیلدر «وجمیع اوكتابلره كه پیغمبرلره ویریلوب هاموسی اللّٰه طرفندن نازل اولوبدر بیز فرق قویماروق او كتابلرڭ یا اوپیغمبرلرڭ بریسیله او بریسی آراسنده» یهودیلر كیمی كه بریسنه اینانوب اوبریسنه اینانمورلر «وبیز اونلارڭ هاموسنه اطاعت ایدنلروك ١٣٧) پس اگر سائر آدملر ایمان گتوریدیلر سیز ایمان گتورن كیمی پس تحقیقا اونلار

تولوا فانما هم فی شقاق فسیکفیکهم الله وهو السمیع العلیم ۱۳۸) صبغة الله ومن احسن من الله صبغة ونحن له عابدون ۱۳۹) قل اتحاجوننا فی الله وهو ربنا وربکم ولنا اعمالنا ولکم اعمالکم ونحن له مخلصون ۱۴۰) ام تقولون ان ابراهیم واسمعیل واسحق ویعقوب والاسباط کانوا هودا او نصارا قل ءانتم اعلم ام الله ومن اظلم ممن کتم شهادة عنده من الله وماالله بغافل عما تعملون ۱۴۱) تلك امة قد خلت لها ما کسبت ولکم ما کسبتم ولا تسئلون عما کانوا یعملون ۱۴۲ سیقول السفهاء من الناس

هدایت تاپاردیلر واگر اونلار حقدن اعراض ایتدیلر بس بودر بوندن غیری دگلدر اونلار کفر ومخالفتدهدرلر» مؤمنلر اونلاره غمناك اولماسون «پس تیزلك ایله الله تعالی سنی ساخلار اونلاردن» واونلارنگ شرلرندن» والله سزنگ قولگزی ایشیدن وعملگزی بیلن‌در» ۱۳۸) الله تعالی بویادی ورنك‌لدی» الله تعالی یه مخصوص بویاماقله یعنی اسلام رنکیله رنك‌لدی چونکه نصاری اولادلرنی ساری سوایله غسل ویرو- ردیلر الله تعالی ده مسلمانلاری اسلام رنکی ایله بویادی» کیمدر که گوزل اولا اللهدن رنك جهتینه» اللهنگ بویاماقی جمیع رنکسازلردن گوزلدر «وبز مسلمانلار اللهه عبادت ایدنلرونگ ۱۳۹) دیگلن یاپیغمبر آیا بزیله مجادله وقیل‌قال ایدرسگز اللهنگ خصوصنده» چونکه اهل کتاب دیوردیلر که جمیع انبیا بزدندر وبزیم دینمز وکتابمز سابق وقدیمدر اگر محمد پیغمبر اولسیدی گرك بزدن اولیدی الله تعالی اونلارنگ جوابنده بیورور که الله خصوصنده نیه دشمن‌چلیك ایدیرسگز «واو الله هم بزیم الهمزدر هم سیزنگ» برطایفه‌یه مخصوص دگلدر «بزیم عمامزنگ نفعی بزه وسزنگ عملگزنگ نفعی سیزه‌در» واگر بزیم عملمز جهتنه بیزه اگرام اتسه عیب دگلدر اوندن اوتریکه «بیز اللهه اخلاص وایمان ایله عبادت ایدیردك» نه اینکه سیز ۱۴۰) آیا سیز دیورسگز که ابراهیم واسماعیل واسحق ویعقوب واونگ اولادی یهودی ایدیلر یانصرانی ایدیلر دیگلن آیا سیز یخشی بیلورسگز یا اینکه الله یخشی بیلور وکیمدر ظالمراق اوکسدن که انکار ایده اونگ یاننده الله طرفندن اولان شهادتی» یعنی براحد یوخدر که اهل کتابدن ظالمراق اولا بو سببه که انکار ایتدیلر اللهنگ شهادتنی ابراهیمگ پاك ویا کیزه اولمقنه واونگ یهودی ونصرانی اولمامقنه یا اینکه محمدنگ نبوتنه که توراتده نعتنی گوروبلراماایندی اونلردن خبر آلان وقتنده شهادتلرنگ ظاهرایتمیوب انکار ایدیرلر «الله غافل دگلدر اوزادن که سیز عمل ایدرسگز» نه دانشاسگز وایده سگز الله هاموسنی بلور ۱۴۱) بو آیه‌نگ تفسیری وترجمه‌سی ۱۳۴ آیه‌ده ذکر اولوندی تکراردن مراد اونلاری چوخ قورخوتمق‌در ۱۴۲) «تیزدر که دیرخلقنگ

مَا وَلّٰيهُمْ عَنْ قِبْلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۱۴۳) وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَاكُمْ اُمَّةً وَسَطاً لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيداً وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا اِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلٰى عَقِبَيْهِ وَاِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً اِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللّٰهُ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُضِيعَ

سفیه‌لری» اوکسلر که‌شعور وعقل ایله دانلشمیوب محض تقلید جهتنه ایراد ایدوب دیرلر «نه‌شیئی دولاندیردی اونلاری اوز قبله‌لریندن ایله قبله‌که واریدیلر اونگ اوزرینه» نه‌سبب باعث‌اولدی که مسلمانلارنچه ئیللرایله یوزلرینی چوکوروب بیت‌المقدس طرفنه نماز قیلدیقلاری قبله‌دن یوزلرنی مکه طرفنه دولدردیلر «یامحمد دی‌اللّٰه‌ایچون‌در مشرق و مغرب» ایله دکندر که‌بر مکان وبرطرف اللّٰهه‌مختص اولسوک اوبریسی اولماسون «هدایت ایدراونیله اوکسی‌که ایستر دوزوراست اولان‌یول طرفنه»شأن نزول: جناب پیغمبر مکه‌ده اولان زمان یوزینی نمازی قیلان وقتده بیت‌المقدس طرفنه ایدردی وبقدر امکان مکه اونیله بیت‌المقدس آراسنه دوشردی یعنی یوزی هم‌مکه طرفه وهمی بیت‌المقدس طرفنه اولاردی واون اوچ ئیل بوقرارله رفتار ایدردی زمانیکه مدینه‌یه هجرت بیوردی کنه‌ده اون یدی آی بیت‌المقدس طرفنه نماز قیلاردی یهودیلردن برطائفه دیدیلرکه بزیم دینمزگ حق اولماقی اوندن معلوم‌درکه محمد نمازینی وسائر عبادتنی بزیم قبله‌مز طرفنه ایدیر بوسوز اوحضرته آغر گلدی وقلب‌شریفی ایستدی‌که مسلمانلارگ قبله‌سی مکه طرفنه اولا جبرئیل نازل اولوب، بو سوز حضرت‌ایله جبرئیل آراسنده مذاکره اولوب عرض ایلدی یارسول‌اللّٰه بوخواهشی خداوندعالم‌دن ایت اللّٰه سنگ خواهشگی رد اتمز ایلکه جبرئیل گیتدی دوباره ۱۴۴ مجی آیه‌نی گتوردیکه بیت‌المقدسدن مکه طرفنه دونمك بارەسنده‌در، یهودیلر بوکیفیتدن خبردار اولوب دیدیلرکه نه امر باعث اولدی اونلارگ بیت‌المقدس‌دن یوز دولدرملرینه ویهودیلرگ بعضی‌سی دیدیلرکه نچه ئیللردرکه بیت‌المقدس طرفنه نماز قیلوب‌سن ایندی یوزگی مکه طرفه دوندردیگ اگر مکه طرفنه نماز قیلماق صحیح ایسه پس کچمش نمازلرگ عبث اولوب واگر بیت‌المقدسه نمازقیلمق صحیح‌ایسه پس بوندن‌صوگره‌اولان عبادتلرگ صحیح اولماز حضرت اوآیه‌نی اوخودیکه للّٰه‌المشرق والمغرب جمیع اطراف اللّٰهگ ملکی‌در اوعبادتلریم‌ده صحیحدر که بیت‌المقدس طرفنه قیلمشم و بوندن صوگره مکه طرفنه‌اولان نمازلریم‌ده صحیحدر ۱۴۳) «هابیله بیز سیزی میانه طائفه

ایمانکم اِنَّ اللّٰهَ بِالنّاسِ لَرَؤُفٌ رَحیمٌ ۱۴۳) قَدْ نَرٰی تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِی السَّمٰاءِ فَلَنُوَلِّیَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضٰیهٰا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرٰامِ وَحَیْثُ مٰا کُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَکُمْ شَطْرَهُ وَاِنَّ الَّذینَ اُوتُوا الْکِتٰابَ لَیَعْلَمُونَ اَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللّٰهُ بِغٰافِلٍ عَمّٰا یَعْمَلُونَ

ایتدیك» پیغمبرلردن اشاقه وکیچن امتلردن یوخاری چونکه هرشیئڭ حدوسطی مطلوب ومرغوبدر یا اینکه وسط بگنلمش معنیسنه‌در اوڭا گوره خلاق عالم بیوردیکه نجه‌که سیزی بیت المقدسدن مکه‌یه دوندردیك هابیله سیزی مطلوب وعدالت صاحبی اولان طائفه ایتدیك «تا اینکه سیز شاهدلر اولاسکز سائر آدملره» قیامت گوننده «وپیغمبرده سیزلره شاهد اولا» قیامت گوننده سائر پیغمبرلرڭ امتی اوز پیغمبرلرنڭ تبلیغ رسالتلرنی انکار ایدرلر پس اللّٰه تعالی پیغمبرلردن شاهد ایستر تا اثبات ایتسونلر که خلقه احکامی یتوروبلر وحال‌انکه خداوندعالم اوزی عالمدر پس پیغمبرلر محمد ۴ڭ امتنی شاهد گوسترر واونلار ادای شهادت ایدرلر امتلر دیرلرکه سیز هاردان بیلدکز دیرلرکه بزیم پیغمبرمز بزه خبر ویردی بومطالبی اللّٰه طرفندن اوڭا نازل اولان وحی موجبیله پس خداوندعالم اشرف مخلوقاتدن خبر آلار اوز امتنڭ اطوار واخلاقندن حضرت شهادت ویرر اونلارڭ عدالتنه نجه‌که دوردمجی سوره‌نڭ ۴۰ مجی آیه‌سی بومطلبه‌مقوی‌در «سن ایسته‌دیگڭ طرفی بز قبله اتمدوك مگر اوندن اوتریکه بز بیلك‌که کیم تابع اولار پیغمبره وکیم دونه‌جك دالی طرفنه» یعنی سنی سابقی قبله‌اولان بیت المقدسدن دوندردیك مکه سمتنه تااینکه خواهش نفسانیه‌ایله وحقیله سڭا تابع اولانلار معلوم اولسون زیراکه او حضرت مکه‌ده‌اولان‌وقت جماعتڭ خواهشی اوایدی‌که قبله مکه‌اولا اما اللّٰه تعالی بیورمشدیکه جماعت نمازلارنی بیت المقدسه قیلسونلر ایلکه اوحضرت مدینه‌یه تشریف آپاردی اهل مدینه‌نڭ خواهشی اوایدی‌که قبله بیت المقدس اولا نه اینکه مکه پس اللّٰه تعالی جماعتڭ خواهشلرنڭ عکسنه امرایتدی مؤمنلرایله غیر مؤمنلر بربرندن آیریلماق‌ایچون «هرچندکه قبله‌نڭ بیت المقدسدن مکه‌یه تغییر ویریلمگی بیوك امردر مگر اوکسلره که اللّٰه هدایت ایدوب» اونلاری واوکسلره‌که اللهڭ امرینه اطاعت ایدرلر اگرچه ایستدیك‌لرنڭ خلاف اولا «اللّٰه تعالی ضایع ایدن‌دکلدر سیزڭ ایمانکزی» ونمازلارکزی «وخداوندعالم مخلوقاتنه هر آینه مهربان ورحم ایدندر» ۱۴۳) «تحقیقا بزگوردوك سنڭ یوزڭ دولانماقنی گوکده» جناب پیغمبر همیشه گوك طرفنه باخوردی انتظار وحی ایچون یااینکه تمنا ایدردی که‌قبله‌کعبه اولایدی کعبه ابراهیمڭ قبله‌سی وبیت المقدس یهودی طائفه‌سنڭ قبله‌سی اولمق ایچون اونلاره مخالفت اتمك ایستیوردی « پس

۱۴۵) وَلَئِنْ اَتَيْتَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ اٰيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ وَمَا اَنْتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ اِنَّكَ اِذاً لَمِنَ الظَّالِمِينَ ۱۴٦) اَلَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ اَبْنَاءَهُمْ وَاِنَّ فَرِيقاً مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ۱۴۷) اَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ

هرآینه سنی دوندرریك اوقبایه‌که سن راضی‌اولارسان پس‌یوزیگی‌دوندرمسجدالحرام طرفه» حضرت مدینه‌نگ خارجنده بر مسجدده نماز قیلان وقتده ظهر نمازندن ایکی رکعت قیلمشدی‌که جبرئیل نازل اولوب حضرتی دوندردی مکه سمتنه حتی کشیلر عورتلر مقامنده‌وعورتلر کشیلر مقامنده دوردیلر بو مسجده مسجدالقبلتین دیرلر «هریرده اولدگز یوزگزی اوطرفه دوندرگ» خطاب پیغمبره‌در اما حکم جمیع امته‌که نماز قیلان وقت یوزلرنی مکه طرفه ایتسونلر «و اوکسلره که تورية کتابی ویریلوب» اونلار اهل علم واهل کتابدرلر «هرآینه بلرلرکه او تحویل حق والله طرفندن‌در» زیرا که اهل علم ومعرفت بیلرکه هرشریعت صاحبنه الله‌تعالی بر نوع قبله معین ایدر «والله‌تعالی غافل دگلدر اوزاددن‌که یهودیلر عمله گتوررلر» یخشی عمل ایده‌لر یا پیس هاموسنی الله بیلور ۱۴۵) «وهرآینه اگر گتوره‌سن او کسلره‌که کتاب ویریلوبدر جمیع‌آیه‌نی» ودلیل وحجت ومعجزه گوستره‌سن یهودیلره کعبه‌نگ قبله اولماقنگ دوغریلقنه «سنگ قبلگا تابع اولمازلار» اوندن اوتری‌که سنله عداوتلری اوقدردرکه دلیل اونلاره کفایت اتمز «ودگلسن سن‌اونلارگ قبله‌سنه تابع اولان واونلارگ بعضی‌سی‌ده بعضی‌سنگ قبله‌سنه تابع دگلدر» یهودی‌لر بیت المقدسگ داشنه توجه‌ایدر نصرانی‌لر گون طلوع ایدن یره وهرطائفه اوزلنی حق بیلور اوبریسنی باطل «هرآینه اگر تابع اولاسن اونلارگ خواهشلرینه اوندن صوگره‌که سگا یقین گلوبدر» وجبرئیلگ واسطه‌سیله سندن وامتندن اوتری کعبه‌نگ قبله اولماقی سگا امر اولوبدر بو صورتده یهودی‌لرگ خواهشنه تبعیت ایدوب بیت‌المقدسه متوجه اولسان «اووقت سن هرآینه ظالملردن‌سن» بو امر دخی ایاك اعنی واسمعی یاجاره قبیلندن امته خطابدر ۱۴٦) اوکسلرکه اونلاره کتاب ویرمشوك (علماء) تانیارلر اونی» یعنی محمد پیغمبری نعتی، صفتی، بعثت وهجرت یرلرنی لازمنجه بلملك‌ایله «نجه‌که تانیارلار اوز اولادلرینی بدرستیکه اونلاردن برفرقه هر آینه انکار ایدرلر حقی وحال‌انکه اونلار بیلورلر» سنگ الله طرفندن حق پیغمبر اولماقگی ۱۴۷) حق‌در سنگ پیغمبرلقگ سنگ اللهگ طرفندن پس یاپیغمبر سن شك ایدنلردن اولما» شك اتمه بونده‌که اونلار سنی تانیوب بیلوب انکار ایدیرلر

۱۴۸) وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللّٰهُ جَمِيعاً اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۱۴۹) وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ۱۵۰) وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ اِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلِاُتِمَّ نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ۱۵۱) كَمَا اَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولاً مِنْكُمْ يَتْلُوا

۱۴۸) هامو طائفه ایچون یوز دوندرمك یری‌واردر اللّٰه‌در دونده‌رن اویره» جمله دین ومذهب صاحبلرنك برقبله‌سی واردرکه یوزینی‌اوقبله وشریعت‌طرفنه دونده‌رر ومخلوقاتی اوطرفه دوندرن اللهدر «پس پیش‌دست‌لیك ایدوك یخشی ایشـاره» طاعات وخیراته «نه‌یرده‌که اولساڭز اللّٰه‌تعالی هامڭزی گتوره‌جكدر» هانسی مكانده دخی اولونساڭز قیمتة گونی اللّٰه سیزی محشره گتوره‌جكدر «حقیقتده اللّٰه‌تعالی هر شیئه قادردر» ۱۴۹) «هریردن‌که چخدیڭ» سائر شهرلره سفراتمك‌ایچون ونماز قیلماق ایستدیك «پس یوزڭی دوندر مسجدالحرام طرفنه بدرستیكه مســجدالحرام طرفنه توجه‌اتمك هرآینه حقدر اللّٰه طرفندن واللّٰه‌تعالی غافل‌دگلدر سزڭ عمل‌لرڭزدن ۱۵۰) بوآیه‌نڭ اولی تكرار اولوب «هر یردن‌که چخدیڭ یوزڭی دوندر مســجد الحرام طرفنه» تكرار اولونوب تاكیدا ولزوم عمل ایچون «وهریرده اولساڭز یوزڭزی دوندروڭ مسجدالحرام طرفنه تا اینكه مخلوقاتڭ سیزه بر دلیلی اولمیا» یهودی‌لر دیمیه‌لرکه محمد؏ ابراهیم ملتیله مطابق اولماق ادعاسی ایدیر لازم‌ایدی که اونڭ قبله‌سنه تابع اولایدی «مگر یهودیلرڭ ظالم‌لری» سڭا ایراد ایدرلر که محمد مكه‌یه‌توجه‌ایدیر قومنی وقومنڭ دیننی دوست‌دوتماق جهتنه ویاخون زمانده اونلارڭ دیننی دخی قبول ایده‌جكدر نجه‌که قبله‌لرینی قبول ایتدی «پس اونلاردن قورخمیوڭ» طعنی وردی سیزه ضرر یتورمز «ومندن‌قورخوڭ» که بڭا مخالفت اتمك سیزڭ دنیاڭزه وآخرتڭزه ضرر یتورر وسیزڭ مكه‌یه توجه اتمڭزڭ بر نفعی دخی بودرکه من ایستدیمكه «تمام ایدم سیزه اوز نعمتمی و تا اینكه ســیز هدایت تاپاسڭز» تمام ایدم سیزه نعمتمی سیزی بهشته داخل اتمك‌ایله یااینكه دین اسلامده وفات اتمگیله ۱۵۱) بز نعمتمزی سیزه تمام اتمك ایستدیك «نجه که سیزه اوز جنسڭزدن واوزنسبڭزدن‌اولان پیغمبر گوندردیك اوخویار سیزه بزیم آیه‌لرمزی

عليكم اياتنا ويزكيكم ويعلمكم الكتاب والحكمة ويعلمكم مالم تكونوا تعلمون
١٥٢) فاذكروني اذكركم واشكروا لي ولا تكفرون ١٥٣) يا ايها الذين امنوا
استعينوا بالصبر والصلوة ان الله مع الصابرين ١٥٤) ولا تقولوا لمن يقتل في سبيل الله
اموات بل احياء ولكن لا تشعرون ١٥٥) ولنبلونكم بشيء من الخوف والجوع
ونقص من الاموال والانفس والثمرات وبشر الصابرين ١٥٦) الذين اذا اصابتهم
مصيبة قالوا انا لله وانا اليه راجعون ١٥٧) اولئك عليهم صلوات من ربهم ورحمة

و پاك ايدر سيزى» ظاهرى و باطنى نجاستلردن «و تعليم ايدر سيزه كتابى و حكمتى (هر
شيئى مطابق مصلحت عمل اتمك) و تعليم ايدر سيزه اوزادلاريكه سيز بلمير سگز» ١٥٢) «منى ياد
ايدگ» طاعت و عبادت ايله «منده سيزى يادايديم» سيزه ثواب واجر ويرمكله
و سيزه ويرديگيم نعمت مقابلنده «بگا شكر ايدوگ و كفران نعمت ايتميوگ ١٥٣) «اى
او كسلركه ايمان گتوروبسگز كومك ليك ايستيوگ صبر اتمك و نماز قيلماق ايله
بدرستيكه الله تعالى صبر ايدنلر ايله در» الله صبر ايدنلرگ دعاسنى قبول ايدر و اونلاره
كومك ليك ايدر بو آيه نگ تفسيرى همين سوره نگ ٤٥ مجى آيه سنده ذكر اولدى
١٥٤) «و او كسلره كه الله يولنده و جهادده مقتول اولوبدر اونلاره وفات اتمشلر
ديميوگ بلكه اونلار ديرى درلر ولكن سيز بلمورسگز» اونلارگ ديرى اولماقلارنى
اونلار بو عالمده ديرى در ييرلر و ايچرلر و دنيا بهشتنده اللهگ نعمتيله لذت آپارارلار
يا اينكه اونلار ظاهرده اولودرلر ولكن اونلارگ آدلارى ديرى لر كيمى هميشه
سويلنور بو آية شريفه بدر دعواسنده شهيد اولانلارگ حقنده در بدر احوالى
٨ مجى سوره نگ اوائلنده ذكر اولونار ١٥٥) «هر آينه بز سيزى امتحان ايده روك»
يعنى سيزه بعض مصيبتلر يتوروگكه خلقه معلوم اولسونكه سيز بلالاره صبر
ايدرسگز و اللهگ قضاسنه تسليم اولارسگز يانه «بر شيئله: قورخودن و آجلقدن و
مال لارگزگ و جانلارگزگ و ميوه جاتگزگ اسگيلمگيله» پادشاهلاردن و دشمنلرگزدن يا
اللهدن قورخماق، آجلق عمله گلر نرخلارگ بهالقيله ياوروجله، ماللر و دولتلر آزالار
تجارتگ كساديله و منفعتگ آزلقيله يازكوة و صدقه و ويرمك ايله، جانلرگز آزالار ناخوش
لقلرگ چوخلقيله ياشهادتله، ميوه جات آزالار زراعتلرگ و محصوللرگ آزحصوله گلمگيله
يا ثمرهٔ قلب اولان عزيزلرگزگ وفاتيله «و مژده وير صبر ايدنلره» ايله صبر ايدنلركه
زمانيكه اونلاره مصيبت يتشدى اونلار ديديلر (يادير لر) بدرستيكه بيز اللهگ
ملكى و قولى واروق و بيز الله طرفنه قايدانلاروك» مصيبت وقتنده هر كس بو

وَاُوْلٰئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ ١٥٨) اِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللّٰهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ اَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ اَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْراً فَاِنَّ اللّٰهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ١٥٩) اِنَّ الَّذِينَ

ذکری اوخوبا اللّٰه‌تعالی اونك کچمش گناهلارنی عفو ایدر ١٥٧) «بو اشخاصه اللّٰه طرفندن باغشلانماق واحسان‌واردر واونلاردرلر اللّٰه طرفنه هدایت اولمش‌لار ١٥٨) «بدرستیکه صفاومروه (اللهه عبادت ایتمك مقاملرنك) علامتلرندن‌در پس هرکسیکه قصدایده اللهك ایوینه» ومخصوصی قاعده‌ایله زیارت وطواف‌ایده طواف حج «یاطواف عمره پس قورخی وگناه یوخدر اوآدمه‌که صفاایله مروه آراسنده طواف‌ایده» یعنی سعی‌ایده سعی‌عبارتدر یدی‌دفعه صفادن مرویه ومره‌دن صفایه گتمکدن صفادن مروه‌یه دوت‌دفعه ومرودن صفایه اوچ دفعه (شأن‌نزول): صفاایله مروه برکشیله بر عورتك آدیدر صفا کشی و مروه عورت ایدی کعبه‌نك ایوینده بونلار زنا ایتدیلر اللّٰه تعاتی اونلارك هر ایکسنی داش ایدوب اهل مکه دخی عبرت اولماق ایچون هربریسنی برداغك یعنی صفانی بوحالده صفا آدلانان داغك مروه‌نی‌مروه آدلانان داغك اوستنه قویدیلر که بوایکی داغك آراسنده سعی‌ایدن حاجی‌لر اونی گوروب عبرت گوتورسونلر وبوگونه عمل‌لره مرتکب اولماسونلر برمدت بومطبدن کچندن صوکره مشرکلر ایله گمان ایتدیلرکه اوایکی شکلی عبادت‌دن اوتری نصب ایدوبلر پس اونلاره تعظیم ایدوب سعی‌ایدن وقتده اونلاری اوپردیلر پیغمبر ﷺ عمرهٔ قضا سفرنده بیوردیکه او بت‌لری صفا و مروه‌دن گوتوره‌لر و اونلاری سندیرالار حضرتك فرمایشنه گوره اوبت‌لری سندیراندن صوکره مسلمانلاره خوش گاامیوردی صفاایله مروه آراسنده سعی ایتمك وبیله گمان ایدیردیلر که اهل شرك شعاری‌در نه‌اینکه اللّٰه حکمی وحجك فرائضاتندر بوسببه آیه‌نازل اولدیکه صفا ومروه آدلانان مکانلر اللهه عبادت ایتمك یرلری‌در «هرکسکه طوافی چوخ‌ایده» یامستحبی طواف‌ایده یااینکه یخشی ایشلره رغبت ایده « پس خداوند عالم مزدویرندر و خبردارد‌ر» ایتدیگز عملدن ١٥٩) او کسلرکه گزلدیرلر بزنازل ایتدیگمز دلیل‌لری وهدایتی» یهودی عالملری کیمی که محمد ﷺ ك خصوصنده بیلدیکلری وگورد- کلری آیه‌لری وسائر دلائلی انکار ایدیرلر و گوررولر جمیع هدایته باعث اولان امرك هاموسنی واونلارك هاموسنی انکارایدیرلر «اوندن صوکره که بزاونلاری‌خلق ایچون بیان ایتمشوك کتابده» تورت وسائر کتابلرده «اونلاره اللّٰه‌لعنت ایدر وجمیع لعنت ایدنلر لعنت ایدر» یعنی نجه که ملائکه‌لر ومؤمنلر ودنیانك جمیع اهلی اونلاره لعنت ایدر حتی اونلار اوزلریده‌اوزلرینه لعنت ایدرلر چونکه اوللر دخی‌دیرلر

يَكْتُمُونَ مَاأَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى مِنْ بَعْدِ مَابَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ ۱۶۰) إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُوا فَأُولَئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ۱۶۱) إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ۱۶۲) خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ۱۶۳) وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ۱۶۴) إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا

كه الله لعنت ايتسون اللّهه ايناناميانلره بو سوز اوزلرينه لعنت ايتمكدر ۱۶۰) «مگر اوكسلر كه توبه ايتديلر» عهدى گزله‌مكدن «واصـلاح ايتديلر» افساد ايله خراب ايتديكلرى ايشلرى «وبيان ايتديلر» پيغمبرگ لعتنى وصفتنى اوقرارله‌كه توريةده و سائر كتابلرده اوخوموشـدبلار «پس‌من اونلارى باغشـلارام ومن چوخ باغشليان ورحم ايدنم» ۱۶۱) اوكسلركه اينانماديلار» اللهه‌و محمدگ نبوتنه «واولديلر كفر حالنده اونلاره اولسون اللهگ و ملائكه‌لنگ و مخلوقاتنگ هاموسنگ لعنتى ۱۶۲) اونلار هميشه‌ليكدر لعنت‌ده» اللهگ رحمتندن اوزاق اولماق جهتنه جهنمده چونكه لعنت اللهگ رحمتندن اوزاق اولماق معنى‌سنه‌در رحمتدن اوزاق اولانگ يرى جهنمدر «اولاردن عذاب يونكول اولماز» نه بر گون بلكه بر ساعت «و اونلاره مهلت ويريلمز» ۱۶۳) و سيزگ اللهگز بر و تك اللهدر» عبادته مستحق الله تكدر و شريكى يوخدر بو سوزگ تأكيدى ايچون الله بيورور كه «يوخدر مستحق عبادت اولان الله مگر اواللهه كه رحمن و رحيم‌در» رحمن و رحيمگ تفسيرى بسم اللهگ تفسيرنده بيان اولوندى ۱۶۴)بدرستيكه گوكلرى و يرلرى‌خلق‌اتمكده» كه خلق اولوب‌ستونسيز و باشقه تدبيره محتاج د گلدر يخلماق و دوشمكدن ساخلاماق ايچون و جميع يرگ اوستنده بر طرح و بر قرارله گورونور «و گيجه و گونوزگ مختلف اولماقنده» برى نورانى‌در بريسى قرانلق برينده كسب اولونار اوبريسنده استراحت اگر هر ايكيسى نورانى اولسيدى خلقگ احتياجى و نظامى عمله گلمزدى بو مطلبگ تفصيلى ۱۷ مجى سوره‌نگ ۱۲ مجى آيه‌سنده بيان اولونار «و گميده كه جارى اولار درياده خلقه نفع ويرمك ايچون» كه الله‌تعالى گميلرى خلق ايچون مركوب ايدوب گجه و گونوز سير ايدر سيزدن آب‌علف ايسته‌مز و باشـقه نفعلر وار كه باشقه آيه‌لرده الله‌تعالى بيوروب اوزون مسافه‌نى آز زمانده طى اتمك كيمى «و اوزادده كه الله‌تعالى نازل ايدبدر كوگ طرفندن عبارتدر سودن» اكر بردفعه نازل اولسيدى ايولرى

أَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ١٦٥) وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ أَنْدَاداً يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللّٰهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبّاً لِلّٰهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلّٰهِ جَمِيعاً وَأَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ١٦٦) إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتُّبِعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوُا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ ١٦٨)

يخوب يريوزينده اولان آبادلقی ومیوه جاتی ضایع ایدردی ولکن یاغش یاغدیروب آهسته وقطره قطره کوندردیك «پس دیری ایلدیك اونیله یری اولندن صوکره» آغاجلارو نباتات ضایع اولماق مقامنه یتشندن صوکره یاغش سببیله اوت ودانه ومیوه قسملری تازه‌دن عمله گلر «وپراکنده ایتدی یره هرنوع حرکت ایدن حیواناتدن» بعضی‌سی یمك ایچون قویون وکیچی کیمی بعضی هم یمك وهم سوار اولماق ایچون آت ودوه وسائر چارپالر کیمی بعضی‌سی یرتجی قسمندن سیزی محافظت اتمك ایچون «وییل‌لری دولاندیرمقده» بر طرفدن اوبری طرفه گیدوب یریوزینده اولان عفونتلری زائل ایدیر حبوباتی ومیوه‌لری کامل ایدر آغاجلاری ایکی جانلو ایدر «اللهڭ قدرتیله بولودی دولاندیرمقده» یاغش‌لاری گوتوروب اللهڭ امری اولان یره آپارور بو ذکر اولان کیفیت‌لرڭ هاموسنده «دلیل‌لر وار عاقل طائفه‌لره» که عقللری ایله بونلاری فکر ایتسونلر وبیلسونلرکه بونلار دلیل‌در مستحق عبادت اولان اللهڭ وجودنه‌که الله‌سیز بوقدر خلقلر وامرلر وجوده گلمز ١٦٥) خلایقدن اونوع انسان واردرکه اخذ ایدر اللهدن سوا یولداشلار» یعنی ایله آدم وارکه اللهی ترك ایدوب اللهه باشقه شریك قرار ویرروبت‌لری اوزلرینه الله بلرلر «دوست دوتارلر اونلاری اللهی دوست دوتان کیمی» اونلاره اطاعت وتعظیم ایدرلر اما «اوکسلر که اللهه ایمان کتوروبلر اونلار اللهی چوخ دوست دوتانلاردر» یعنی اللهه ایمان کتورنلر اللهی چوخ دوست دوتارلر اللهه شریك قرار ویرنلر اوز بت‌لرینی دوست دوتمقدن زیاده «و اوز نفسلرینه ظلم ایدنلر اونلاره نازل اولان عذابی کورن وقتده اکر بونی بیله‌لر که قوت اللّٰه ایچون‌در» واونلرڭ بتلری او عذابی اونلردن دفع ایده بیلمور هراینه پشیمان اولارلر وبیلرلر که «خداوند عالمڭ عذابی شدتلودر» لو کلمه‌سنڭ جوابی محذوف‌در نجه‌که ترجمه‌دن معلوم اولور ١٦٦) بت‌لری اللهه شریك قرار ویرنلر اکر کوره‌لر «اوز مالیکه اوزاقلق ایلدی تابع اولمشلر» یعنی رئیسلر واللهلقه قبول اولمش کسلر تبرا ایلدی «او

وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ اَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّاَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّؤُا مِنَّا كَذٰلِكَ يُرِيهِمُ اللّٰهُ اَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ۱۶۸) يَا اَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْاَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ اِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ۱۶۹) اِنَّمَا يَاْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَاَنْ تَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۱۷۰) وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا

کسلردن که اونلاره تابع اولوبلار» یعنی رعیتلر وتبعه‌لردن «وهاموسی کوردیلر عذابی و قطع اولدی اونلارڭ سببلری» کوردیلرکه عذاب یتشدی و جمیع سببلر که اوڭا دست آویز اتمشدیلر کسیلدی وجمیع تدبیرلر هیچ اولدی وقادر اولا بیلمدیلر الله طرفندن نازل اولان عذابی دفع اتمکه بوسوزلر عطفدر سابقه واوڭ متمی‌در بوحالده هرآینه اونلار پشیمان اولارلار ۱۶۷) «دیدیلر اوکسلرکه تابع اولدیلار» یعنی قیامت کوننده یاوفات ایدوب اوزلرینی پیس حالتده کورن وقتده دیرلر چونکه کله‌جکده واقع اولماقی یقین اولان سوزی کچمش زمان سوزیله دیمك اولار یعنی کناه کارلر وناحق آدملره وایشلره تابع اولانلار دیرلرکه «اکر بزیم ایچون دوباره قایتماق اولا پس بیز اوزاقلق ایده‌روك تابع اولدوقمز آدملردن نجه‌که اونلار بزدن اوزاقلق ایتدیلر» بونلارڭ سوزلرڭ مقابلنده خداوندعالم بیورور «هابیله الله کوسترور اونلاره اوز عمللرینی اونلاره حسرت اولان حالده» یعنی چونکه دنیاده ایتدیکلری عمللری اللهدن غیری‌سندن اوتری ایدوبلر اونلاره اوعمللرڭ مزدی و اجری اولمامقنه و اونلارڭ عکسنه اللهدن اوتری عبادت ایدنلرڭ اجری بالمضاعف یتشمه‌که کوره اولمجی‌لره اوز عمللری حسرت اولوب پشیمان اولارلار اوز عمللرندن «و اونلار جهنم اودیندن چخان دکلدرلر» بلکه همیشه‌لك جهنمده قالمادیلار ۱۶۸) «ای آدملر ییوڭ اوزادلردن که یرده‌در» جمیع میوه‌لردن وطعاملردن «حلال وپاکیزه اولان حالده» بوآیه اوکسلرڭ حقنده نازل اولدیکه طعام ولباسڭ یخشی‌سنی اوزلرینه حرام اتمشدیلر صوڭرا بیورور که «وتابع اولمیوڭ شیطانڭ قدملرینه» شیطان کیدن یوللره واوڭ وسوسه و پیس عمللرینه «حقیقتده او سیزڭ ایچون بیوك دشمندر ۱۶۹) حقیقتده شیطان سیزڭ ایچون بیوك دشمندر امر ایدیر سیزی پیس ایشلره و کناه امرلره وبوڭا که دیه‌سڭز اللهه اوزادیکه بلمورسکز» اوڭ ضررلی وکناه اولماقنی اللهه شریك قرار ویرمك، حلال اولال شیلرڭ حرام وحرام اولان شیلرڭ حلال اولماقی کیمی. ۱۷۰) «زمانیکه دیلمش اولدی اونلاره که تابع اولوڭ اوزاده که الله‌تعالی اونی

مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَآ اَلْفَيْنَا عَلَيْهِ اٰبَآءَنَا اَوَلَوْ كَانَ اٰبَآؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ

۱۷۲) وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِى يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ اِلَّا دُعَآءً وَنِدَآءً صُمٌّ بُكْمٌ

عُمْىٌ فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ۱۷۳) يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا

لِلّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ۱۷۳) اِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ

وَمَآ اُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللّٰهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَآ اِثْمَ عَلَيْهِ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

۱۷۴) اِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا اُولٰٓئِكَ

نازل ایدوبدر» بو سوزنگ جوابنده «دیدیلر که بلکه بز تابع اوللوق او دینه که بز تاپدوق آتالارمزی اودینده» الله‌تعالی اونلارنگ جوابنده بویورورکه «اگر اونلارنگ آتالاری بر شیئی آنلامیالار و هدایت تاپمیالر اولالر» حق و دوغری یولا - او صورتده کنه‌ده آتالارنه تقلیداً تابع اولارلار ۱۷۱) «او کسلرنگ مثلی‌که کافر اولدیلا» وآتا بابالرنگ تقلیدی ایله اللّهه شریك قرار ویردیلر اونلاری ایمانه دعوت ایدن شخصنگ مثلی «اوکسنگ مثلی‌در که سسلنور بر حیوانی که ایشتمز مگر چاغرمقی وسسلنمکی» یعنی آنجق قولاقنه بر سس کلور و چاغرالنگ مطلبنی آنلامور کافرلر دخی حیواللر کیمی حضرت پیغمبرنگ سوزنی قانماق ایستمیورلر بوجور کافرلر «کارلار و لال‌لار وکورلار دیلر پس اونلار عقللریله برشیئی تاپمازلار ۱۷۲) «ای اوکسلر که ایمان گتوروبسگز یبونگ اوزادلارنگ پاکیزه‌لرندن که سیزه روزی ویرمشوك وشکر ایدنگ اللّهه» که بوشیئلری سیزه یارادوب و حلال ایدوب « اگر سیز اللّهه عبادت ایدنلرسگز ۱۷۳) بودر و بوندن غیری دگلدر که الله تعالی حرام ایتدی سیزه میته‌نی (میته اوحیوان‌درکه باشی شرعی قرارله کسلمیه و بااینکه هیچ کسلمه‌مش اوز باشنه اوله) «وقانی ودونقوز اتنی واوحیوانیکه اللّهدن غیریسی آدینه سس اوجالوب» یعنی باشی کسیلان وقتده اللهدن غیری‌سنگ آدی ذکراولوب «پس هرکسکه لاعلاج قالا حدندن خروج ایدن وتجاوز ایدن اولمیه پس اوگا گناه یوخدر» بو شیئلری حاجت قدری یمگه «خداوند عالم باغشلیان ورحم ایدندر» باغی ظالم معنی‌سنه وعادی حدندن‌کچوب چوخ یمك معنی‌سنه واردر ۱۷۴) «او کسلرکه گیزلیورلر الله‌تعالی نازل ایدن کتابلری واونی ساتورلار آز پوله اوکسلر یمزلر قارینلارینه مگر اود» یعنی او آدملرکه اللّهنگ فرمایشننگ اوستنی اورتوب دنیاده جهال و سفیه‌لره رئیس اولماق ایچون امری نهی یرینه ویا نهیی امر عوضنه خلقه دیوب خلقلگ دنیاسندن نفع

مَايَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ اِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ١٧٥) اُولٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدٰى وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا اَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ ١٧٦) ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَاِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ١٧٧) لَيْسَ الْبِرَّ اَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلٰكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْمَلٰئِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلٰى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَآتَى الزَّكٰوةَ

حزب

بردار اولورلار اونلارڭ خلقـندن آلديقلارى پوللار اوددر كه قارينلارينه دولدورورلار «دانشديرماز اونلارى اللّٰه‌تعالى قيامت گوننده» يخشى سوزله بلكه اونلارى رحمتدن اوزاق ايدر «واونلارى پاك ايتمز» گناهلارينى باغشلامقله «واونلار ايچون بيوك عذاب واردر» قيامت گوننده دنياده ايتديكلرى عملر جهتنه ١٧٥) «اونلار اوكسلردركه ضلالتى آلديلار هدايت مقابلنده وعذابى باغشلانمق مقابلنده پس نه‌شيئى اونلارى چوخ صبر ايدن ايلـدى اوده» يعنى نه جرئت ايتـديلر اوعمللره مرتكب اولديلاركه اوديله عـذاب اولماقه سزاوار اولديلار ١٧٦) بو عذاب اوسببه‌دركه اللّٰه‌تعالى نازل ايتدى كتابى حقله» پس اونى ترك ايدوب مضموننه عمل ايتمديلر بوسببه عذابه مستحق اولديلار «وبدرستيكه‌اوكسلركه اختلاف ايتديلر كتابده» بعضى‌ديديلر سحردر بعضى ديديلر شعردر بعضى ديديلر كاهنلقدر «هرآينه حقدن اوزاق اولان غـداوتـده‌درلر» ١٧٧) يخشى عـمل دگلدركه يوزيڭزى دونده‌ره‌سڭز گون چيخان يا گون‌باتان طرفه اما يخشى عمل اوكسڭ عمليدركه ايمان گتوردى اللهه‌وقيامت گوننه‌وملائكه‌يه وقرآنه‌وپيغمبرلره ومالنه محبتى اولديقى حالده اومالدن ويره ياخون قومنه‌ويتيملره ومسكينلره‌ويول گچوب گيدنلره وسائللره وبورجلو اولان قوللارى آزاداتمگه (گنه يخشى‌آدم‌اودركه) نماز قيلا وزكوة‌ويره ويخشى‌آدمدر عهدلرينه‌وفا ايدنلر زمانيكه‌عهدايتديلر وصبر ايدنلر شدتلوگونلرده‌ومحتاج‌اولان زماللرده وقورخى وقتنده بوكسلر اوللردركه سوزلرينده وعمللرنده دوغريديلر واونلارديلر متقى‌لر» بوآيهٔ شريفه جمع گوزل صفتلره شـاملدر بوقدر اختصارله صحت اعتقاد، خلقله گوزل رفتار، اخـلاقى تميز ساخـلاماق صفتلرندن بر شيئى قالميوبدركه اوڭا جامع اولميه بوآيهٔ شريفه رددر اوكساره كه چوخ دانشورديلر قبله بارەسنده وهرطائفه اوزقبله‌سنه توجه ايتمك فضيلتنى ذكرايدرديلر نصارى ديوردى مشرق، يهودى ديوردى مغرب طرف قبله‌اولمق اولى‌در اونلارڭ جوابنده

وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ اِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَاْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَاْسِ اُولٰئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ۱۷۸) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلٰى اَلْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْاُنْثٰى بِالْاُنْثٰى فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ اَخِيهِ شَيْئٌ فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ وَاَدَاءٌ اِلَيْهِ بِاِحْسَانٍ ذٰلِكَ تَخْفِيفٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنِ اعْتَدٰى بَعْدَ ذٰلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ اَلِيمٌ ۱۷۹) وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيٰوةٌ يَا اُولِي الْاَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

خداوند عالم بیوردیلار که بونلارنگ هیچ بریسی یخشی عمل اولماقه دلیل اولماز بلکه یخشی لیك اونیله اولار که بوآیه ده ذکر اولان عمللر او آدمدن عمله گمله ۱۷۸) «ای اوکسلرکه ایمان گتوردگز واجب اولدی سیزه قصاص قتلده» یعنی واجب اولدی برابرلیك وقاتل ایله گرك رفتار اولسون او نوعیله که قاتل رفتار ایدبدر مقتول ایله مساواتی الله تعالی اوزی بیان ایدوب بیورور «آزاد آزاد مقابلنده، قول قول مقابلنده عورت عورت مقابلنده» آیه دن مفهوم اولور که قول مقابلنده آزاد قتل اولونماز اما اوگا تنبیه اولونوب قولنگ دیه سنی گرك ویرسون کشی عورت مقابلنده قتل اولنمز مگر اینکه عورتنگ قاننی ایستین یاریم دیه قاتلنگ وارثنه ویره. زمان جاهیلتده ایکی قبیله آراسنده قان دعواسی اتفاق اولوب قسم یاد ایتدیلر که آزادی قول مقابلنده عورتی کشی مقابنده، ایکی آدمی بر آدم مقابلنده اولدرسونلر ایلکه اشرف مخلوقات پیغمبرلگه مبعوث اولدی او قبیله لر حضرتدن قان مسئله سنی خبر آلدیلر او حالده بو آیهٔ شریفه نازل اولدی «پس او کسه که عفو اولونوبدر قرداشی طرفندر برشیئی» یعنی اگر مقتولنگ ولی و وارثی اوز دین قرداشی اولان قاتله حقنگ واختیارنگ بعضی سنی باغشلیه قصاص حقنی باغشلیوب آنجق دیه ایستیه یا اینکه وارثلرنگ بعضی سی حقنی باغشلیه «اوصورتده یخشی قاعده ایله رفتار اتمك لازمدر» هر ایکی طرفدن اما مقتول طرفه لازمدرکه دیه نی قبول ایدوب قصاص اتمه سون اما قاتل طرفه لازمدر «اداتمك یاخشی لك ایله» که سهل انکارلق ایتمیوب دیه نی تیزلك ایله ویرسون «بو تخییر تخفیف در الله طرفندن و مرحمت در» وایشلرنگ آسان اولماقیدر وخلقه نفعدر زیرا که قتل مقابلنده آنجق قتل اولا یاعفو او صورتده مقتولنگ آدمی هر گز قاندن بدون عوض گچمیوب هیچ قاتل خلاص اولماز «پس هر کسکه حدندن تجاوز ایده بو حکمدن خبردار اولاندن صوگره» هر کس که دیه آلوب مقتولی دوباره اولدوره یادیه نی آرتق آلا یاویرن اسکیك ویره «پس او شخص ایچون دردناك عذاب وار» ۱۷۹) «سیزنگ ایچون قصاصده دیریلیك واردر» اوندن

١٨٠) كُتِبَ عَلَيْكُمْ اِذَا حَضَرَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ اِنْ تَرَكَ خَيْراًۨ اَلْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقّاً عَلَى الْمُتَّقِينَ ١٨١) فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَاِنَّمَا اِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ١٨٢) فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ جَنَفاً اَوْ اِثْماً فَاَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا اِثْمَ عَلَيْهِ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ١٨٣) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ١٨٤) اَيَّاماً مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضاً اَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ اَيَّامٍ اُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ

اوتريكه هركس آدم اولدورسه بيلوركه اونى دخى اولدوره جكلر بو جهتله حفظ ايدر اوزينى قتلدن بو آية شريفه نهايت فصاحت و بلاغت اوزره در ايكى ضدى بر بريله جمع ايدوب گوسترور كه بونده برنوع حيات عظيمه واركه اگر بركس بيله كه اولدورسه اوله جك. هر آينه آدم اولدورمز و هر ايكىسى ديرى قالار پس قصاص و آدم اولدورمك ديرىلگه باعث اولدى «اى عقل صاحبلرى شايدكه سيز پرهيز ايده سگز» ١٨٠) «يازيلمش اولدى سيزه وصيت ايتمك زمانيكه سزڭ برڭزه اولمك علامتى ظاهر اولدى اگر مال قويوب گيده آتا و آناڭزه و قوم اقوامڭزه و وصيتى يخشى قاعده و عدالت ايله ايلمك حق در مؤمنلره» وصيت اتمك لازمدركه عدالت ايله اولسوڭ وارثڭ برينه آزو برينه چوخ اولماسون حق سوزى منصوب در حذف اولمش حق سوزيله ١٨١) «پس هركس كه دگشديره وصيتى ايشيدندن صوڭره پس بودر و بوندن غيرى دگلدركه اونڭ گناهى اوكسلره دركه اوڭا تغيير ويروب بدرستيكه اللّٰه تعالى ايشيدن و بيلان در» تغيير ويرن شخصڭ عملنى وصيت ايدنڭ وصيتنى ١٨٢) «پس هركسكه قورخا (قورخى بويرده بيلمك معنىسنه در يعنى هركسكه بيله) وصيت ايدندن ميل يا اينكه گناه اتمك» بر كس گوره و بيله كه وصيت ايدن قصداله و يا اينكه باشقه سببلريله حقدن عدول ايدوب و ثلثدن (اوچدن بر) زياده وصيت ايدوب وايشيدن آدم «اصلاح ايده و ارثلر آراسنده پس اوآدمه گناه يوخدر» تغيير و تبديل اتمكده اولدن اوتركه اوآدم باطلى تبديل ايدوب حقه «بدرستيكه خداوندعالم باغشليان و رحم ايدندر ١٨٣) «اى مؤمنلر واجب اولدى سيزه اوروج نجه كه واجب اولدى او كسلره كه سيزدن سابق ايديلركه شايدكه سيز پرهيزكار اولاسڭز» اختلاف واردركه كچمش زمانده اوروج پيغمبرلره واجب ايدى يا اينكه امتلرينه دخى واجب ايدى ١٨٤) سيزه واجب اولان اوروج «سايلمش گونلردر» كنايه در آزلقدن «پس هركسكه سيزدن ناخوش اولا ياسفرده اولا پس اوحسابده و سايده آيرى گونلردن» اوروج دوتوڭ

فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْراً فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَاَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ١٨٥) شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي اُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْاٰنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَ بَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدٰى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضاً اَوْ عَلٰى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ اَيَّامٍ اُخَرَ يُرِيدُ اللّٰهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلٰى مَا هَدٰيكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ١٨٦) وَاِذَا سَاَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَاِنِّي قَرِيبٌ اُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ

ناخوشلق و مسافرت وقتنده اوروج دوتميوب اوحسابده ناخوشلقدن صحت تاپاندن وسفردن قايداندن صوكره اوروج دوتسون «واوكسلره‌كه طاقتیوار اوروج‌دوتمقه ياافطار ايدوب كفاره ويرمگه اوكسلرايچون مسكين‌لره طعام ويرمك كفاره‌سی‌واردر» بوآيه‌نڭ حكمی اوّل اسلامده ايدی‌كه خلائق اوروج دوتمقه عادت ايتممشـديلر اونلاره رخصت ويريلمشديكه افطار ايدوب كفاره ويرسونلر هرگولدن‌اوتری يارِيم صاع (٣ گروانكه) صوكره بو آيه منسوخ اولدی فمن شهد منكم‌الشهر فليصمه آيه‌سيله يا اينكه آيه منسوخ دگلدر معنی‌سی بيله‌دركه او كسلره‌كه طاقتدن زياده‌در اوروج دوتماق قوجه كشی وقوجه عورت‌كيمی وسود ويرن عورت كيمی اونلاره كفاره واردر «پس هركس‌كه رغبت‌ايده خيره» كفاره‌نڭ قدرينی آرتوره «پس او يخشی‌در سزڭ ايچون واوروج دوتماقگز يخشی‌راقدر» افطار ايـدوب كفاره ويرمكدن «اگر بيله‌سگز» اوروجڭ ثوابنی ١٨٥) يوخاری آيه‌ده ذكر اولان‌ايام معدودات «رمضان آييدر كه نازل اولوبدر قرآن او آيـده هدايت‌در مخلوقاته و دايل‌لردر هدايت‌دن وفرقاندن» يعنی قرآن نازل اولوبدر خلق ايچون هدايت و دليل اولديقی حالده‌كه حقه هدايت‌ايدر وحق‌ايله باطل آراسنده تشـخيص وتميز ويرر «پس هركسكه رمضان آينده حاضر اولا» مسافر وناخوش اولميه «گركدر اوروج دوتسون وهركسكه ناخوش اولا وياسفرده اولا پس او سايده باشـقه گونلرده دوتسون» تكرار تاكيدايچوندر «الله‌تعالی سيزه آسانلق ايستيور چتين‌ليك ايستمور» سفرده وناخوش اولان وقتده افطار ايدوب ناخوشلقدن صحت تاپان‌وقتده اوروج دوتماق سزڭ‌ايچون آسانلقدر نه‌اينكه ناخوشلقده وسفرده اوروج دوتماق «گركدر سايی تكميل ايده‌سگز» افطار ايتديگگز مقدارده قضا ايده‌سگز «گركـدر الله‌ه تعظيم ايده‌سگز سيزی هدايت اتمك مقابلنده واميدكه شكر ايده‌سـگز» چتين ايشی سيزه آسان اتمك مقابلنده ١٨٦) « زمانيكه منم بنده‌لريم سندن سؤال ايده‌لر منی» منم خصوصمده: روايت اولوب‌كه اعرابی پيغمبر ﷺ دن سؤال ايتديكه آيا بزيم

اذادعان فليستجيبوا لى وليؤمنوا بى لعلهم يرشدون ۱۸۷) احل لكم ليلة الصيام الرفث الى نسائكم هن لباس لكم وانتم لباس لهن علم الله انكم كنتم تختانون انفسكم فتاب عليكم وعفا عنكم فالان باشروهن وابتغوا ماكتب الله لكم وكلوا واشربوا حتى يتبين لكم الخيط الابيض من الخيط الاسود من الفجر ثم اتموا الصيام الى الليل ولا تباشروهن وانتم عاكفون فى المساجد تلك حدود الله فلا

اللّهمز یاخوندرکه اونیله خلوتی مناجات ایدك یااوزاقده‌درکه اوجا سسله ندا ایدك خداوندعالم بیورور یا پیغمبر اونلاره‌دی «حقیقتده من‌یاخونم قبول‌ایده‌رم چاغران شخصك چاغرمقنی پس گرکدرکه قبول اتسونلر منی» من اونلاری اطاعت وایمانه چاغرانده منم دعوتمی قبول ایتسونلر «گرك بگا ایمان گتورسونلر» و ایناتسونلرکه من قادرم مندن ایستدکلرنی ویرمگه «امیدکه اونلار حقه یتشه‌لر» ۱۸۷) «حلال اولدی سیزه اوروج دوتماق گجه‌سنده عورتلرگزیله جماع اتمك اونلار سیزك ایچون لباسدر وسیز اونلار ایچون لباس‌سگز» لباسه تشبیه اولونماق او جهته‌درکه لباس انسانه یاپیشان کیمی اریله عورت معانقه ایدن وقتده بربرینه یاپیشور وانسان لباسدن آیریلمق چتین اولان کیمی کیشی عورتسیز وعورت کشی‌سیز قالماقی چتین امردر آیه شریفه‌نك نزولنده ایکی خبر وارد اولوب ۱) سابق‌زمانده ییوب ایچمك جایزایدی غروبدن یاتماق وقتنه‌دیك یاتاندن‌صوكره دوروب یمك جائز دگلیدی ۲ مجی خلیفه‌عمر حضرتلری برگجه یاتوب دوروب جماع ایدوب صباحی گون احوالاتی حضرته خبر ویروب عذر ایستدی صوکره بو آیه نازل اولوب گجه‌لر صبحه کیمی یمك وایچمك وجماع حلال اولدی ۲) خوات‌بن‌جبیرك حقنده نازل اولوبدر خندق دعواسنده خندق قازمقدن گجه ایوینه گلوب عورتنه دیدیکه طعام واریسه گتور افطار ایدك عورتی جواب ویردیکه بر قدر صبرایت حاضر ایدوب گتوروم او کشی قوجه ویورغون اولدیقنه گوره تکیه ایتمشدی عورت افطار گتورن وقتده کشی یوخودن آیلوب یمك شرعاً جائز اولمامقه گوره افطار اتمیوب صباحی گون خندق قازان وقتده آجندن غش ایدوب پیغمبر احوالاتدن خبردار اولوب رقتی جهتنه الله‌تعالی بو آیه‌نی نازل ایدوب گجه‌لر صبحه کیمی ییوب ایچمك وجماع جائز اولدی «الله‌تعالی بیلدیکه سیز اوز نفس‌لرگزه خیانت ایدرسگز پس الله‌تعالی سیزك توبه‌گزی قبول ایلدی» وسزك گناهگزی باغشلادی «پس ایندی عورتلرله مباشرت ایدوك وایستیوك اوزادیکه الله‌تعالی سیزك ایچون

تَقْرَبُوهَا كَذَالِكَ يُبَيِّنُ اللهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ۱۸۸) وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدْلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقاً مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۱۸۹) يَسْئَلُونَكَ عَنِ الْأَهِلَّةِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَٰكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَىٰ وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَاتَّقُوا اللهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۱۹۰) وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ۱۹۱) وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ وَالْفِتْنَةُ

یازوبدر» یعنی جماعی عمله گتورمیوک محض خواهش نفسانیدن اوتری باسکه اونی عمله گتوروك محض نسل آرتماقدن اوتری و اللهدن اولاد ایستیوك که اولاد اولماق واولماماق لوح محفوظده یازیلوب «ییوك وایچوك اوزماله کیمی که آشکار اولا سیزه صبحك آغ سایی‌ایله قرا سایی» گجه‌نك قرانلقیله گونك نورانی لیگی بربرندن معلوم اولانادیك «صوگره اوروجی تمام ایدوك گجه‌یه‌دیك و عورتلرله مباشرت ایتمیوك اوحالتده‌که سیز مسجدلرده عبادت ایدلرسگز بودر اللهك نهی‌لری پس نهی‌لره یاخون اولمیوك هابیله الله‌تعالی بیان ایدر آیاتنی مخلوقاته امیدکه اونلار قورخالار» اللهه مخالفت اتمکدن. اعتکاف مخصوصی عبادتدر: رمضانده ویاغیر آیلارده اوچ گوندن آز اولمیان مدتده مسجدده اوروج حالده عبادت اتمك ومسجددن چوله چخماق مگر واجبی ایشدن اوتری تفصیلی فقه کتابلرنده ۱۸۸) «یمیوك اوزمال‌لرگزی اوزآرا گزده باطل‌ایله» یعنی بربرگزك مالنی خلاف شرع قرارله یمیوك «وسالمیوك اونك امرینی حاکملره» یعنی اوزگه مالنی ییوب مرافعه ایچون حاکملر یاننه گیتمیون تا اینکه حکومتك حکمیله اوزگه‌نك مالنی ناحق طریقیله ییه‌سگز «و حال‌انکه سیز بیلورسگز» که آلدیقگز اوز مالگز دگلدر اوزگه مالیدر ۱۸۹) «سؤال ایدرلر سندن تازه آیلاردن» و اونلارك کیفیتندن بیوك وکوچك اولماق حکمتندن بومسئله‌نی خبر آلان شخصلر عوام اولمقه گوره وآیك نوری آزالمق وآرتمق کیفیتنی اوللره قانديرمق چتین اولمقه گوره الله‌تعالی بیورورکه یا محمد؛ اونلره «دیگلن که آیلار وقتلردر خلق ایچون» علامتلردر خلقك عبادت، زراعت وتجارت وقتلرینی بیلدیرور وبورجلارك وعورتلرك عده‌لرنك تمام اولماقنی گوسترور «وحج» واوروج وفطره وسائر عبادت وقتلری یتشمگی گوسترور «یخشی عمل دگلدرکه سیز گله‌سگز ایولره ایولرك دالندن» زمان جاهلیتده احرامده اولان وقت ایولرك قاپوسندن ایوه

اَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تُقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتّٰى يُقَاتِلُوكُمْ فِيهِ فَاِنْ قَاتَلُوكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ كَذٰلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ١٩٢) فَاِنِ انْتَهَوْا فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ١٩٣) وَقَاتِلُوهُمْ حَتّٰى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلّٰهِ فَاِنِ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ اِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ ١٩٤) اَلشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتُ قِصَاصٌ فَمَنِ اعْتَدٰى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ

داخل اولماق حرامیدی ایولرڭ دالندن نقب قازوب ایولرینه داخـل اولاردیلر اللّٰهتعالی او بدعتی گوتوروب نهی ایتدی که او نوع ایوه داخل اولماق یخشی ایش دگلدر «اما یخشی عمل اوکسڭ عملیدرکه اللهدن قورخه و گلـگز ایولره ایولرڭ قاپولریندن واللهدن قورخوڭ امیدکه سیز رستگار اولاسگز» ١٩٠) «دعوا ایدوڭ الله یولنده اوکسلریلهکه سیزیله دعوا ایدیر وحددن تجاوز ایتمیوڭ» دعوا وفتنده: اوّل دعوایه ابتداسیز طرفدن اولماسوڭ، غفلة اونلارڭ اوستنه توکولمیوڭ، بورون قولاق کسمیوڭ، اوشاقلاری عورتلری قوجهلری اولدورمیوڭ «بدرستیکه اللّٰهتعالیدوست دوتمازحددن تجاوزایدنلری» ١٩١) اولدوروڭاونلاری نهیردهکه تاپدگز واونلاری چخاردوڭ اویردنکه سیزی چخارتدیلر» بوآیه فتح مکه خصوصندهدر نجهکه مشرکین مکه سیزی مکهدن اخراج ایتدیلر سیزده اونلاری اخراج ایـدوڭ «فتنه اتمك شدتلودر اولدورمکدن» اونلار فتنه سالوب سیزی مکهدن اوزاق اتمك شدتلودر سیزاونلاری اولدورمکدن «واونلارله دعواایتمیوڭ مسجدالحرامڭ یاننده اونلار سزله دعوا ایدن زمانهدیك پس اگر سزله دعوا ایتسهلر پس سیزده اونلارله دعواایدوڭبیلهدر کافرلرڭ جزاسی ١٩٢) پس اگر سیزمکهیه داخل اولان وقت اونلاردعوا ایتمیهلر» دایانالر وتوبهایدهلر «پس اللّٰهتعالی باغشلیان ورحم ایدندر» ١٩٣) دعوا ایدڭ اونلار ایله او وقتهدیك که فتنهاولمیه» شرکـدن ال گوتوروله «ودین‌الله ایچون اولا» خلق مسلمان اولا وشـرك فتنهسی گوتوروله «پس اگر دایانالار» وشرکدن الگوتورهلر پس دشمن دوتماق یوخدر مگرظالملره» ظلمایدهنه ظلمی اندازهسنده عوض‌ایتمك اولار نهاینکه حددن زیاده ١٩٤) حدیبیه دعواسنده ذی‌قعدهالحرام‌آیندهمشرکلرمسلمانلارایلهدعواایتمشدیلرعمرهٔقضاء ایچون مسلمانلرگلن‌وقت گنهدهحرمتلو آیلارڭ بریسنه دوشمك جهتنهمسلمانلاردعواایتمك ایستموردیلر اللّٰهتعالی خبروبردی اونلاره عوض ایتمگی و بیوردی «حرمتلو آی حرمتلو آی عوضنه» نجه که اونلار حرمتلو آیڭ حرمتنی ساخلامادیلر سـیزده اونلاره عوض ایدوڭ «هرحرمتلو شیئه عوض وار» گچن ئیل حرمتلوآیده سیزله دعوا ایتدیلر بوئیلڭ

مَا اعْتَدٰى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ۱۹۵) وَاَنْفِقُوا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ وَلَا تُلْقُوا بِاَيْدِيكُمْ اِلَى التَّهْلُكَةِ وَاَحْسِنُوا اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ۱۹۶) وَاَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلّٰهِ فَاِنْ اُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْىِ وَلَا تَحْلِقُوا رُؤُسَكُمْ حَتّٰى يَبْلُغَ الْهَدْىُ مَحِلَّهُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا اَوْبِهٖ اَذًى مِنْ رَاْسِهٖ فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ اَوْصَدَقَةٍ اَوْنُسُكٍ فَاِذَا اَمِنْتُمْ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ اِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْىِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ فِى الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ اِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشَرَةٌ كَامِلَةٌ ذٰلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ

همان آینده سیزده‌اوللره‌عوض وقصاص‌ایدیڭ «هرکسکه سیزڭ‌حقڭزده‌خددن تجاوز ایتدی پس تجاوز ایدوڭ اوڭا اوقرار واندازه‌ایله که‌سیزه تعدی ایدوبلر» سیزڭ آدمڭزی حرمده اولدوره‌لر وحرمڭ احترامنی گوزله‌میه‌لر سیزده قصاصی حرمده ایدوڭ «والله‌دن قورخڭ» اذن‌ویریلمین عملی عمله گتورمیوڭ «وبیلوڭ که الله پرهیز ایدنلرایله‌در» اونلاری دشمنلردن ساخلار ۱۹۵) والله‌یولنده مالڭزی صرف ایدوڭ واوزوڭزی اوزاللرڭزایله هلاکته آتمیوڭ» یعنی‌اسراف ایتمك‌ایله مالڭزی ضایع ایدوب اوزڭزی وعیالڭزی آجلق ایله اولدرمیوڭ «واحسان ایدوڭ بدرستیکه الله‌تعالی احسان ایدنلری دوست دوتار. ۱۹۶) «تمام ایدیڭ حجی وعمره‌نی‌اللهدن اوتری» یعنی حجی و عمره‌نی جمیع شرایط و واجباتیله عمله گتوروڭ محض اللهڭ فرمانني عمله گتورمك ایچون «پس اگر منع اولدڭز» حجی تمام‌اتمكدن قورخی یا دشمن یا ناخوشلق مانع اولماق سببلریله « پس اوشیئی که میسراولا قربان‌دن» یعنی اگر احرام‌دن چخماق ایسته‌دڭز لازمدر که دوه، مال یاقویون هانسی ممکن اولسا هدیه گوندرسڭز و «باشلارڭزی قیرخدیرمیوڭ قربان‌اوزمحلنه یتشن زمانه‌دیك» یعنی‌گرك یتشه حرمه «پس هرکسکه سیزدن ناخوش اولا یاانیکه باشنده آغری‌اولا» مثلا باشنده‌یاره‌اولا‌اذیت‌ایده‌یااوقدربت‌اولا که انجیده‌ولابد اولاباشنی قرخدیرمقه «پس‌فدیه وار اوروج‌دن یاصدقه‌دن یا قربان‌دن» بو شخصڭ کفاره‌سی اودرکه محصور اولوب هدی گوندرمه‌مش عذر جهتنه باشنی قرخدیره محصور اولدیقی یرده بر قویون کسسون یااوچ گون اوروج دوتسوڭ یاآلتی مسکینه طعام ویرسوڭ هر برینه یاریم صاع «پس زمانیکه خاطرجمع اولدڭز» مانع‌لقدن خلاص اولوب فراغت‌لقه چخدیڭز «پس هرکسکه لذت چکوب عمره‌ایله حجه‌کیمی» یعنی هرکسکه عمره ایچون احرام باغلیوب عمره‌دن خلاص اولان زماندن حج اعمالنی تمام ایدنه‌دیك لذت آپاره حرام اولان شیئلری عمله گتورمك ایله اوآدمه

اهله حاضرى المسجد الحرام واتقوا الله واعلموا ان الله شديد العقاب ١٩٧) الحج
اشهر معلومات فمن فرض فيهن الحج فلا رفث ولا فسوق ولا جدال فى الحج وما
تفعلوا من خير يعلمه الله وتزودوا فان خير الزاد التقوى واتقون يا اولى الالباب
١٩٨) ليس عليكم جناح ان تبتغوا فضلا من ربكم فاذا افضتم من عرفات فاذكروا الله
عند المشعر الحرام واذكروه كما هديكم وان كنتم من قبله لمن الضالين ١٩٩) ثم
افيضوا من حيث افاض الناس واستغفروا الله ان الله غفور رحيم ٢٠٠) فاذا قضيتم مناسككم

ممكن اولان قربانی کسمك لازمدر «پس هر کس که قربان تاپمیه اوڭا واجبدر اوچ
گون حج وقتنده اوروج دوتماق ویدی گون دخی اوروج زمانیکه مملکتڭزه قایتدڭز بو اون
گون تمام ایدیجی در» قویون کسمگڭ فضیلتنی یا اینکه هاموسی اون گوندر «بو عمرۀ تمتع اوکس
ایچوندر که اونڭ اهلی مسجد الحرامده حاضر اولمیه» یعنی مکه اهلی اولمیه «قورخون اللّهدن
و بیاوڭ که اللّٰه تعالی شدتلو عذاب ایدندر» اوکسلره که اللّهه اطاعت اتمیه و حجك ارکاننی
صحیح عمله گتورمیه ١٩٧) «حجڭ وقتی معلوم آیلاردر» شوال ـ ذی قعده ـ ذی حجه
«پس هر کسه که او آیلارده حج واجب اولدی» مقدمات حجی عمله گتورمگیله تلبیه
دیمك و اشعار و تقلیـد ایتمك کیمی تلبیه عبارتدر بوذکرلری دیمكدن (لبیك
اللهم لبیك لبیك لاشریك لك لبیك ان الحمد والنعمه لك والملك الك لاشریك لك)
اشعار و تقلید اودرکه حج قران وافرادایدن کسه دوه نڭ کوهاننی یاروب باشماقلارینی
دوه نڭ بویننن آسماق لازمدر «پس جائز دگلدر جماع ایتمك، پیس سوز دیمك، دعوا
ایتمك ایام حجده و هرگونه یخشی عمل ایتسه ڭز اونی اللّٰه تعالی بیلر پس آزوق جمع
ایدوڭ بدرستیکه آزوقه لرڭ یخشیسی تقوی در» بعضی عربلردن حجه گیدن وقتده
یول آزوقه سی گوتورمیوب یولده حاجیلره کلّ (انکل) اولوردیلر اللّٰه تعالی اونلاره بیورور
که حجه گیدنده یول آزوقه سی گوتورڭ وآزوقه لرڭ یخشیسی اوزنی اوزگه مالی
یمکدن ساخلامقدر « ومندن قورخوڭ ای قلب صاحبلری» که قلبده اولان عقلڭ
هدایتیله یخشی نی یماندن حقی ناحقـدن تمیز ویررسڭز ١٩٨) زمان جاهـلیتده
حجه گلن آدم تجـارت ایده بلمزدی اللّٰه تعالی اوحکمی گوتوروب بویور «ضرر
یوخدر سیزڭ ایچون که اللّهدن احسان ایستیه سڭز» تجارت اتمك ایله «پس زمانیکه عرفاتدن
کوچ ایتدڭز پس ذکر ایدوڭ اللّهه مشعر الحرامده و ذکر ایدوڭ اللّهه نیجه که
هدایت ایتدی سیزی» دین اسلامه «هرچند که بوندن سـابق سیز هرآینه گمراه-
لاردن ایدڭز ١٩٩) صوڭره کوچ ایدوڭ اویردن که خلق کوچ ایدر واستغفار ایدیڭ

فَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَذِكْرِكُمْ اٰبَاۤءَكُمْ اَوْ اَشَدَّ ذِكْراً فَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا اٰتِنَا فِى الدُّنْيَا وَمَالَهُ فِى الْاٰخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ ٢٠١) وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا اٰتِنَا فِى الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِى الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ٢٠٢) اُولٰۤئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِمَّا كَسَبُوا وَاللّٰهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ٢٠٣) وَاذْكُرُوا اللّٰهَ فِىۤ اَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِى يَوْمَيْنِ فَلَاۤ اِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَاَخَّرَ فَلَاۤ اِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقٰى وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوۤا اَنَّكُمْ اِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ٢٠٤) وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَيُشْهِدُ اللّٰهَ عَلٰى مَا فِى قَلْبِهِ وَهُوَ اَلَدُّ الْخِصَامِ ٢٠٥)

نصف

اللّهه بدرستیکه الله تعالی باغشلیان ورحم ایدندر ٢٠٠) زمانیکه اعمال حجگزی عمله گتوردیگز پس ذکر ایدوڭ اللّهه» اللّهی یادگزه گتوروڭ «اوز آتالارگزی یادگزه گتورن کیمی یا اینکه آتالارگزی یادگزه گتورندن زیاده» عربلر اعمال حجدن قورتولاندن صوگره هرکس اوزآتاوبابالریڭی تعریف ایدوب شعرلر اوخیوب فخر ایدردیلر الله تعالی اوعمادن نهی ایدوب بیورورکه آتاگزی ذکر ایدنجه اللّهڭ فضلنی ذکر ایدیڭ اوز حقگزده بعضیلر بیوروبلرکه مقصود دعاایلمکدر اللّهدن حاجت ایستیون نیجه که آتالارگزدن ایستیورسیگز و بوڭا دلیلدر آیه‌نڭ آخری بیورورکه «خلایقدن بعضیسی واردر که دیرلر پروردگارا بزه دنیاده یاخشیلق ویر اونلاره آخرتده برحصه یوخدر» زیرا که اونلار آنجق اللّهدن دنیاایستدیلر ٢٠١) «اونلاردن بعضیسی وارکه دیرلر پروردگارا ویر بزه دنیاده حسنه» صحت بدن ، امن امان وکفایت قدری معیشت «وآخرتده حسنه» رحمت وبهشت «وبزی ساخلا جهنم اودنڭ عذابندن ٢٠٢) اونلار ایچون حصه واردر اوشیئیدن که کسب ایتدیلر» دنیاده ایتدکلری یخشی عمللردن «والله تعالی تیزحساب ایدندر» خلایقڭ هاموسنڭ حسابنی گوز یوموب آچان وقتده تمام ایدر ٢٠٣) ذکر ایدوڭ اللهی سایلمش گونلرده» ذی‌حجه‌نڭ ١٠مجی ١١مجی ١٢مجی گونلرنده نمازدن صوگره تکبیر دیون: الله اکبر الله اکبر لااله الاالله والله اکبر الله اکبر ولله الحمد الله اکبر علی مارزقنا من بهیمة الانعام «پس هرکسکه تله‌سه ایکی گونده» بایرام گونندن ایکی گون صوگره ذی‌حجه‌نڭ ١٢مجی گونی منادن کوچ ایده « پس اوڭا گناه یوخدر وهر کسکه تاخیر ایده» ذی‌حجه‌نڭ ١٣مجی گونی کوچ ایده گنه« گناه یوخدر او کس ایچون که قورخه» اوزینی هلاکته سالماقدن «وقورخون اللّهدن» حجدن صوگره بد عمللره مرتکب اولمیون «وبیلوڭ که بدرستیکه سیز اللّه طرفنه جمع اولاجاقسگز» نیکوکارلر و بدکارلر دنیاده ایتدکلری عمللرڭ جزاسنی آلمق ایچون ٢٠۴) «مخلو-

وَاِذَا تَوَلّٰى سَعٰى فِى الْاَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ ٢٠٦) وَاِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللّٰهَ اَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْاِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ ٢٠٧) وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِى نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللّٰهِ وَاللّٰهُ رَؤُفٌ بِالْعِبَادِ ٢٠٨) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ

قاتدن اونوع آدم واردرکه سنی تعجبه گتورر اونگ سوزی دنیانگ زندهگانلغنده» اظهار اسلام ایدوب سنگ حضورنده چوخ پرهیزکار واحسان صاحبی اولماقیله اوزینی سگا نشان ویرر «واللهی شاهد گوستررر اوشیئه که قلبندهدر» یعنی سگا آند ایچر که مؤمن خالصدر « وحالانکه اودر دشمنلرگ شدتلوراقی» مسامانلاره ٢٠۵)زمانیکه قایدوب گیدرویاباینکه والیوحاکماولار سعیایدرکه فساد ایده یریوینده ویوخ ایده زراعتی ونسلی والله فسادی دوست دوتمازه زمانیکه صاحب اختیار و حاکم اولدی اونگ اطوار وحالتندن معلوم اولان رشد وصلاحگ عکسنه فتنه و قیلوقالسالوبزراعتلری یاندرار. انسانات وحیواناتی اولدرمکایله اونلارگ نسلنیکسر یاانکه اونگ شوملقی وکثرت ظلمی جهتنه اللهتعالی یاغشی قطع ایتمك سببیله زراعتلر و حیواناتلر تلف اولار ٢٠٦) زمانیکه او آدمه دییله که اللهدن قورخ اونگ عزتی اونی وادار ایدر گناهه» عزت ودولتی جهتنه موعظه ونصیحت اوگا تاثیر ایتمیوب گناهه مرتکب اولار « پس بسدر اوکا جهنم» اونگ پیس عملنگ مقابلنده «ونهپیس دوشكدر» که اولدناوتری مهیا اولوبدر. بواوچآیهزهره قبیلهسنگ حاکمی اخنس نام حقنده نازل اولوبکه فصیح بلیغ آدم ایدی حضرتگ خدمتنده اظهار اسلام ویالان یره قسم یاد ایدردیکه من حقیقتده مسلمانم بر گیجه اخنس جماعتگ زراعتنی یاندیروبدورتاباقلارینیهلاكوفر ارایتدی ٢٠٧) «آدملردن بعضی-سی واردرکه اوز نفسنی ساتار اللهگ رضاسنی اله گتورمك ایچون و الله تعالی بندهلرینه مهرباندر». بعضی تفسیرلرده مرقومدرکه بوآیه بلال وصهیب وعماربنیاسر واونگ آتا وآناسنگحقنده نازل اولوبدر مشرکلر اونلاری دوتوب عذاب ایدیر-دیلر صهیب دیدیکه من برقوجه کیشیام نهسیزله اولماقیمگ سیزه بر خیری وار ونهسیزگ دشمنگزله اولماقمگبرضرریومکهدهچوخ مال ومتاعیم واراونلاری سیزه ویریم منی آزاد ایدوگ مشرکلر بوگا راضی اولوب اونی آزاد ایتدیلر اما خباب بنارث و ابوذر و عمار قاچوب مدینهیه گلدیلر اما عمارگ آناسی سمیهنی ایکی دوهیه باغلیوب اولدوردیلر ویاسری قلجایله اولدوردیلر. فخررازی تفسیرکبیرنده ثعلبی اوز تفسیرینده، غزالیاحیاء العلومده، ابونعیم حافظ اوز مسندنده یازوبدرلر، که بوآیه نازل اولوبدر علیبن ابی طالب۴گ شأننده اوگیجه که حضرت پیغمبرگ

امنوا ادخلوا في السلم كافة ولا تتبعوا خطوات الشيطان انه لكم عدو مبين ۲۰۹) فان زللتم من بعد ما جاءتكم البينات فاعلموا ان الله عزيز حكيم ۲۱۰) هل ينظرون الا ان يأتيهم الله في ظلل من الغمام والملئكة وقضي الامر والى الله ترجع الامور ۲۱۱) سل بني اسرائيل كم اتيناهم من اية بينة ومن يبدل نعمة الله من بعد ما جاءته فان الله شديد العقاب ۲۱۲) زين للذين كفروا الحيوة الدنيا ويسخرون من الذين امنوا والذين اتقوا فوقهم يوم القيمة والله يرزق من يشاء بغير حساب ۲۱۳) كان الناس

فراشنده یاتوب حضرت غاره تشریف آپاردی، زمانیکه حضرت علی یاندی جبرئیل باشی اوسته ومیکائیل ایاقی آلتنده دوروب جبرئیل دیدی بخ بخ کیمدر سنگ مثلگ ای ابوطالب اوغلی الله تعالی سنله ملائکه‌لرینه فخر ایدر پس بو آیه پغمبر۴مه نازل اولدی ۲۰۸) ای مؤمنلر داخل اولوگ صلحه هامگز وتابع اولمیوگ شیطانگ قدملرنه» شیطانگ پیرویسی اولمیوگ «بدرستیکه او سیزگ بیوك دشمنگزدر» ۲۰۹) پس اگر دیندن چخاسگز سیزه دلیللر ومعجزه‌لر گلندن صوگره» یعنی محمد۴مه ایمان گتوروب وکفایت قدری معجزه‌لر گوردن صوگره دوباره شیطانه تابع اولوب سوزونه باخمیوگ و اطاعت ایتمیوگ «پس بیلوگ که الله تعالی قادردر وحکم ایدندر» حقله ۲۱۰) آیا انتظار چکورلر» ویول گوزلیورلر اللهی تکذیب ایدنلر و حال آنکه الله تعالی اونلارگ عذرلرینی کسوب واونلاره معجزه گوندروب هیچ شیئی قالمیوب اونلارگ هلاکتندن «مگر اینکه اللهگ امری گله اونلاره بولوت لارگ کولگه‌لرینده» آغ بولوت لارده که مظنهٔ رحمتدر اونلره غفلة اوندن عذاب نازل اولا و ملائکه گله» عذابله وهلاك اولماقه « الله تعالی امر ایده و جمیع ایشلر الله طرفنه قایدیلار» ۲۱۱) «سؤال ایت بنی اسرائیلدن که نقدر ویردیك اونلاره ظاهر اولان آیه‌لر» و معجزه‌لر بعضی‌سی ایمان گتوردی بعضی‌سی انکار بعضی‌سی اقرار و بعضی‌سی عوض ایتدی «هرکسکه تغییر وتبدیل ایتدی اللهگ نعمتی» واو آیاتی که اونگ جهتنه ایمانه گلمك نعمتنی حاصل اتمك لازم ایدی عوضنه خباثتلری زیاد اولدی «اوندن صوگره که نعمت اونلاره گلوب یتشدی پس بدرستیکه خداوند عالم شدتلو عذاب ایدندر» ونعمت یتشندن صوگره کفران نعمت ایدنه شدتلو عذاب یتشملودر ۲۱۲) زینتلو اولدی دنیانك زندگانلقی کافر اولانلاره وریشخنده ایدرلر مؤمن اولان اشخاصه» اونلارگ نقری جهتنه «واوکسلرکه پرهیزکار اولدیلر ریشخند ایدنلردن یوخاری مرتبه‌ده‌درلر قیامت گوننده والله تعالی حسابسز روزی ویرر هرکسه که ایستر

أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللّٰهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ
النَّاسِ فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا
بَيْنَهُمْ فَهَدَى اللّٰهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ وَاللّٰهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ
إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ٢١٤) أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا
مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ وَزُلْزِلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللّٰهِ أَلَا إِنَّ
نَصْرَ اللّٰهِ قَرِيبٌ ٢١٥) يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ فَلِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ

---

٢١٣) جميع مخلوقات بر طائفه وبرملت ايديلر» مـذهب حقده آدم ايله ادريس يااينكه نوح آراسنده يااينكه مذهب باطلده متفق ايديلر زمان جاهليتده كه پيغمبرلرى يوخ ايدى عبارتدر ادريس، ياصالحڭ امتندن ياانيكه امت عمومى «پس اللّٰه تعالى پيغمبرلر گوندردى اونلاره بشارت ويرنلر وقورخودانلار اولان حالده ونازل ايتدى اونلاريله كتاب دوغريلقله تااينكه حكم ايده خلقڭ آراسـنده او شيئلرده كه اونده اختلاف ايتديلر واختلاف اتمدى اونده (كتابده) مگر اوكسلر كه (اونلاره كتاب) ويريلمشدى» يعنى اونلاره كتاب ويريلمشدى كه او كتاب جهتنه اونلارڭ آراسنده اولان اختلاف گوتوروله ولكن همان كتاب سـبب اولـدى اونلار چوخ اختلاف ائتمگه «اولدن صوگره كه اونلاره دليللر گلدى» واونلارڭ آراسنده دوشن اختلاف «حسد جهتنه اولدى پس اللّٰه تعالى هدايت ايتدى اوز ايستمكيله ايمان گتورنلرى اوشيئه كه اونده اختلاف ايتديلر» يعنى مؤمنلر اختلاف اولونان مطابڭ حقيقتنى تاپوب حقه تابع اولديلار «اللهڭ اذنيله واللّٰه هـدايت ايدر اوكسى كه ايستر دوغرى يوله» ٢١٤) آيا گمان ايتدگڭز» استفهام تعجب وچتين سايماق وپيغمبرى ومؤمنلرى صبر وثابت قدملقه شجاعتلو ايتمك ايچون‌در «بهشته داخل اولاسڭز وحال آنكه بوحاله ديك سيزه گلميوبدر اوكسـلرڭ واقعه‌سى كه سيزدن قباق گچـوبلر» يعنى حالا سيزه يتشميوبدر وسيز گورميوبسڭز اومصيبتلرڭ و واقعه‌لرڭ مثلنى كه سيزدن قباق اولان امتلر گوروبلر «يتشدى اونلاره برك ايشلر وضررلر» قتل، غارت، مملكتدن اخراج اولونماق كيمى «ويرلرندن قوپاريلمش اولديلار» اونلاره يتشن شدتلر جهتنه زلزله اولمش كيمى «اوزمانه كيمى كه پيغمبر واوڭا ايمان گتورنلر ديديلر نه‌وقت‌در اللهڭ نصرتى» ظلمڭ شدتى وزمانڭ اوزونلقى جهتنه صبرلرى تمام اولوب اللهدن نصرت ايستديلر اللّٰه تعالى بيورور «خبردار اولوڭ اللهڭ كومكليگى ياخوندر» ٢١٥) «سؤال ايدرلر سندن نه‌شيئى اللّٰه يولنده صرف ايتسونلر ديگلن هرشيئى كه مالڭزدن صرف

وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ عَلِيمٌ ٢١٦) كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَكُمْ وَعَسٰى اَنْ تَكْرَهُوا شَيْئاً وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسٰى اَنْ تُحِبُّوا شَيْئاً وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ٢١٧) يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَكُفْرٌ بِهٖ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاِخْرَاجُ اَهْلِهٖ مِنْهُ اَكْبَرُ عِنْدَ اللّٰهِ وَالْفِتْنَةُ اَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتّٰى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ اِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهٖ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَاُولٰٓئِكَ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ

اتسه‌ڭز اول آتا آنا ڭزه صوڭره یاخون قوملرڭزه و یتیملره و مسکینلره و یول کچنلره» صرف ایدوك. سؤل اولونمشدی نفقه‌دن اما جواب بیان اولدی صرف اولونماق محلندن زیراکه محل صرف عمده و لازملودر علاوه هر چند آیه‌ده محل صرف سؤل اولونماقی معلوم دکلدر اما اوندن دخی سؤل اولمشدی نجه‌که روایت اواوب که عمروبن جموح دولتلو و قوجه کشی ایدی پیغمبر ع‌دن سؤل ایتدی نه انفاق ایدك مالمزدن و نه یره صرف ایدك پس همان آیه نازل اولدی «و هرنه خیر ایش ایده‌سڭز پس خداوندعالم اونی بیلن‌در» ٢١٦) «یازیلدی سیزه جهاد اتمك و او سیزه ناخوش کاور امید که سیز ناخوش دوتاسڭز بو حالده بر شیئی که او سیزه کله‌جکده خیردر» جهادی بو حالده ناخوش دوتورسڭز اما آخرتده سیزه خوش کله‌جك جهاد سببنه بهشته مستحق اولماق ایچون « و امید وار که دوست دوتاسڭز بو حالده بر شیئی که‌اوسیزه‌شردر»حرام اولان شیئلری بوحالده‌دوست‌دوتارسڭز وحال انکه عاقبتی شر و مستوجب جهنم‌در«و الله تعالی‌بیلور و سیز بیلمورسڭز» که‌نه‌شیئی سزدن اوتری یخشی و نه شیئی پس‌در ٢١٧) «سؤل ایدرلر سندن حرمتلو آیلاردن» اشرف مخلوقات جمادی‌آلاخری آینده اوز بیی‌سی اوغلی عبدالله‌بن جحشی بر جمعله بدر دعواسندن ایکی آی قباق کوندردیکه شامدن قریش کاروانی کلمکه منتظر اولسون رجبڭ اوچمجی کونی کاروان یتشوب عبدالله‌اوچ نفر آدم اولدوروب ایکیسنی اسیر ایدوب دوه‌لری یوکلریله کتوردیلرمدینیه ولکن‌عبدالله اوکونی جمادی الاخری‌نڭ اوتوزمجی کونی حساب اتمشدی قریش طائفه‌سی بو سوزی ایشدوب شهرت ویردیلر که محمد اشهر حرامده دعوا اتمکی حلال ایتدی وحال‌انکه‌او آیلارامن و امان آیلاریدر جهاده کیدنلره بو سوز آغر کلوب‌حضرتدن سؤل‌ایتدیلر اشهر حرامدن. بعض تفسیرلرده سؤال ایدن مشرکلردر خبر آلدیلر «حرمتلو آیلرده دعوا ایتمکدن دیکلن یاپیغمبر او آیلارده‌دعوا ایتمك بیوك امردر و الله یولنه کتمکدن ساخلامقدر والله‌ه کافر اولماق

فِى الدُّنْيا وَالْاٰخِرَةِ وَاُولٰئِكَ اَصْحابُ النّارِ هُمْ فيها خالِدُونَ ٢١٨) اِنَّ الَّذينَ اٰمَنُوا وَالَّذينَ هاجَرُوا وَجاهَدُوا فى سَبيلِ اللّٰهِ اُولٰئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحيمٌ ٢١٩) يَسْئَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فيهِما اِثْمٌ كَبيرٌ وَمَنافِعُ لِلنّاسِ وَاِثْمُهُما اَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِما وَيَسْئَلُونَكَ

و مسجدالحرامه كتمكدن ساخلامقدر و مكه اهلنى مكه‌دن اخراج اتمك» عبارتدر پيغمبرى و مؤمنلرى مكه‌دن اخراج اتمكدن وزر و بال وكناه جهتنه «چوخ بيوك كناهدر اللّٰه يانده و فتنه سالماق بيوك‌راقدر آدم اولدورمكدن» سؤاله جواب ويرندن صوكرا خداوندعالم مشركلرك شدت عداوتلرندن خبر ويرور «وهميشه سيزله دعوا ايديرلر تااينكه سيزى دينكزدن قايتارالار اكر باجارسالار» بوكلمه استبعاد طريقيله‌در يعنى باجار ابيلمزلر «وهر كسكه دينندن دونه‌وو وفات ايده اوحالتده او شخص كافردر پس او آدمك عمللرى هيچ اولار دنياده» مسلمانلار كورديكلرى منفعت وثمرهٔ اسلامدن «وآخرتده» بهشت وثوابدن محروم اولارلر «واو شخصلر جهنم اودنك يولداشـلارىدر اونلار هميشه‌ليك جهنمده قالمالوديلر » ٢١٨) «اوكسلر كه ايمان كتورديلر و او كسلركه مكه‌دن مدينه‌يه كوچديلر وجهاد ايتديلر اللّٰه يولنده اونلار اميدوار اولارلار اللّٰهك رحمتنه» بوآيه نازل اولوبدر عبداللّٰه بن جحشك يولداشلريله رجب آينده دعوا اتمك خصوصنده وشهادت ايدير خداوندعالم اونك بخشيلقنه و ويرورور كه «اللّٰه باغشلاياندر» او كناهيكه سهو و احتياطسيزليك جهتنه اونلاردن صادر اولوب «ورحيمدر» ثواب ويرمكله ٢١٩) سؤل ايدرلر سندن شرابدن و قماردن ديكان كه اونلارك هر ايكسنى عمله كتورمكده بيوك كناه وار» اوندن اوتريكه هر ايكيسى جميع شرك كليدى‌در «ومنفعت وار خلائق ايچون» شراب وقمارده كسب مال، كيف ووقت كيچورمك كيمى «واونلارك كناهلارى نفعلرندن چوخدر» بو آيه اول اسلامده نازل اولمقه كوره حكم قطعى حرمتلرينه ويريلميوب وقلبى اله كتورمك يوليله منفعتلرى وضررلرى ذكر اولوب ايلكه اسلام بر قدر محكم اولدى فاجتنبوه آيه‌سيله بو حكم منسوخ اولدى «سؤل ايدرلر سندن نه شيئى خرج ومصرف ايتسونلر ديكان ميانه‌رو قراريله رفتار ايتسونلر» نه بخل ونه اسراف اما عفو سوزنك آشكار معنى‌سى باغشلامقدر بو صورتده معنى بيله اولوركه دنياده انسان نه‌قدر پول خرج ومصرف ايده خلقك هاموسنى اوزندن راضـى ايده بيلمز اما دشمنلردن انتقام آلميوب باغشلامقله دشمنلرنى اوزندن راضى ايده بيلر «هابيله اللّٰه‌تعالى بيان ايدر سيزه اوز آيتلرينى اميد كه سيز فكر ايده‌سكز دنيا وآخرتده » واونلارك امرلرينده كه صلاح ونفعلو اولانلارى اخذايده‌سكز ٢٢٠) «وسؤال ايدرلر سندن يتيم-

ماذا ينفقون قل العفو كذلك يبين الله لكم الآيات لعلكم تتفكرون ٢٢٠) في الدنيا والآخرة ويسئلونك عن اليتامى قل اصلاح لهم خير وان تخالطوهم فاخوانكم والله يعلم المفسد من المصلح ولو شاء الله لاعنتكم ان الله عزيز حكيم ٢٢١) ولا تنكحوا المشركات حتى يؤمن ولامة مؤمنة خير من مشركة ولو اعجبتكم ولا تنكحوا المشركين حتى يؤمنوا ولعبد مؤمن خير من مشرك ولو اعجبكم اولئك يدعون الى النار والله يدعوا الى الجنة والمغفره باذنه ويبين اياته للناس لعلهم يتذكرون ٢٢٢) ويسئلونك

لردن» زمانيكه الذين ياكلون اموال اليتامى ظلما آيه‌سى نازل اولدى هركسڭ يانىنده يتيم وارايدى يانندن چيقاردى بو خصوصده پيغمبردن خبر آلديلار كه يتيملريله انوع رفتار اولونا الله‌تعالى بيورديكه يامحمد «ديكلن كه اونلاره اصلاح ويرمك خيردر» اونلارڭ ايشلرينه دخل تصرف و اونلارله رفتار وشراكت اتمك اونلاردن كنار اولماقدن يخشى‌در «واكر اونلارله برلش‌سه‌كز اونلار سزلرڭ قرداشلاركزدر» دين جهتنه هميشه قرداش قرداشله كرك معاشرت اتسوڭ «والله‌تعالى بيلور فساد ايدنى اصلاح ايدندن» بيلوركه كيملر يتيملرله رفتار ايدير اصلاح ايچون يا فساد ايچون «واكر الله‌تعالى استه‌سه هرآينه سيزى زحمته سالار» سيزه تكليف ايدر اونوع امركه سيز اونى عمله كتورمكيله زحمته دوشرسكز «الله غالبدر وحكم ايدندر حكمتله ٢٢١) «نكاح اتميوڭ مشركه عورتلرى ايمان كتورن زمانه‌ديك وهر آينه مؤمنه كنيز ياخشى‌در مشركه آزاددن هر چند سيزڭ خوشكزه كله» مشركه عورت واونى جمالى وحالى ومالى جهتنه دوست دوتاسكز «ومشركلرڭ نكاحنه ويرميوڭ مسلمه عورتلركزى مشركلر ايمانه كلن وقته‌ديك هرآينه مؤمن قول ياخشى‌در مشرك آزاددن هرچندكه سزڭ خوشكزه كله» مشركلر جمالى، مالى و حالى جهتنه «اونلار» مشرك ومشركه‌لر «دعوت ايدرلر اوده» يعنى كفره‌كه اونڭ آخرى جهنم اوديدر چونكه ارله عورت طبيعتده‌قويولان ميل ومحبت سببنه وبر طرفدن دخى نفسڭ زورى وشيطانڭ وسوسه‌سى‌ايله مشرك‌طرف مسلمانى اسلامدن دونده‌رر كفره پس سزاوار اودركه اونلارله قوم اولمياسكز «والله‌تعالى دعوت ايدير بهشته وباغشلانمقه اوز اذنيله» يعنى جنته وباغشلامقه سبب اولان اعمالى عمله كتورمكه كه عبارتدر ايماندن و طاعتدن اللهڭ توفيقيله «و بيان ايدر امرو نهيني مخلوقاته اميد واركه اونلار نصيحت قبول ايده‌لر» بقيه‌سى ٥ مجى سوره‌نڭ ٦ مجى آيه‌سنده ٢٢٢) «سؤل ايدرلر سندن حيضدن ديكلن او مردار و نجاست‌در بس كنار اولوڭ عورتلردن حيض وقتنده و اونلارا ياخوناق اتميوڭ (جماع)

عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ اَذًى فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتّٰى يَطْهُرْنَ فَاِذَا تَطَهَّرْنَ فَاْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ اَمَرَكُمُ اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ٢٢٣) نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَاْتُوا حَرْثَكُمْ اَنّٰى شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا لِاَنْفُسِكُمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوا اَنَّكُمْ مُلَاقُوهُ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ٢٢٤) وَلَا تَجْعَلُوا اللّٰهَ عُرْضَةً لِاَيْمَانِكُمْ اَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ٢٢٥) لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللّٰهُ بِاللَّغْوِ فِي اَيْمَانِكُمْ وَلٰكِنْ

پاک اولان زمانه دیك پس زمانیکه پاک اولدیلار (غسل‌ایتدیلر) کلون اونلارگ یاننه او یردن که اللّٰه‌تعالی سیزه امر ایدبدر» یعنی او یردن که اولاد طاب اتمک ایچون اللّٰه‌تعالی امر ایدبدر «بدرستیکه اللّٰه‌تعالی دوست دوتار کناهدن توبه ایدنلری و دوست دوتار پاکیزه‌لری» سو ایله اوزینی یویوب چرکی و نجاستی ازاله ایدنلری. اولابیلر که بو آیه‌ده توبه‌دن مراد حیضلو عورتله یاخونلق حرام اولمقه گوره بر کس بو حرام عملی عمله کتورسه و صوگره توبه اتسه توبه‌سی قبول اولمقه اشاره‌اولا ٢٢٣) «سیزگ عورتلرگز سزگ زراعتنگزدر» زراعت یرگزدر تشبیه اولوندی عورتلر مرزعه‌یه اوگا تخم سپمک کیمی رحمه منی داخل اولماقله «پس کتوریگ اکینگزی هانسی یرده(یاهانسی زمانده) ایستورسنگز ایسه و کوندروگ اوزگز ایچون خیر ایش» صالح اولاد بو ار-عورت‌لك جهتنه اللهدن ایستیوگ که‌او عملنگ ثوابی سیزه عاید اولا «واللهدن قورخوگ وبیلوگ که اللهه ملاقات ایده‌جك‌سنگز» آزوقه حاضر ایدوگ که یولده آج قالمیاسنگز «و مژده ویر مؤمنلره» اللهگ همیشه‌لیک نعمتیله ٢٢٤) اللهی اوز آندلارگزگ قرارگاهی اتمیوگ» واللهه آند ایچمکی تجارت وشغل‌لرگزه آلت اتمیوگ هرکس یالاندن آندایچه کافر ودوغریدن آندایچه کناه کار اولمقی حدیث‌ده وارد اولوب یااینکه اللهی مانع قرار اتمیوگ آندلارگزه دیمیوگ آند ایچمشم که هیچ بر کسه یخشی‌لق اتمیم بو تفسیره کوره معنی بیله اولور که او نوع قسم اتمکلگز مانع اولماسون بوگا که «یخشی‌لق ایده‌سنگز» قوم‌لرگزه و فقیره‌لره «و پرهزکارلق ایده‌سنگز و اصلاح ویره‌سنگز خلقک آراسنده واللّٰه ایشد-ندر» سزگ آندلارگزی «وبیلن‌در» سیزگ نیت‌لرگزی ٢٢٥) «اللّٰه سیزه عذاب اتمز بیهوده آندگز ایله» یعنی او آند جهتنه که قلبا آند ایچمیوب محض دلیله سوزگزگ تاکیدی جهتنه لاواللّٰه و بلی واللّٰه دیورسنگز «اما عذاب ایدر اوشیئی جهتنه که کسب ایدبدر سزگ قلبگز» قلبا آندی اراده اتسه‌گز اونگ جهتنه هم کناهه مرتکب اولورسنگز و همیده آنده عمل اتمه‌سنگز کفاره واجب اولار «واللّٰه

يؤاخذكم بما كسبت قلوبكم والله غفور حليم ٢٢٦) للذين يؤلون من نسآئهم تربص اربعة اشهرفان فاؤا فان الله غفور رحيم ٢٢٧) وان عزموا الطلاق فان الله سميع عليم ٢٢٨) والمطلقات يتربصن بانفسهن ثلثة قروء ولا يحل لهن ان يكتمن ماخلق الله فى ارحامهن ان كن يؤمن بالله واليوم الاخر وبعولتهن احق بردهن فى ذلك ان ارادوا اصلاحا ولهن مثل الذى عليهن بالمعروف وللرجال عليهن درجة

باغشلياندر» كه لغو آند ايچمك جهتنه سيزه مؤخذه اتمور «تلسمين‌در» سيزه عذاب كوندرميوب اوقدر صبر ايدير كه يالان آند ايچمكه توبه ايده‌سنگز ٢٢٦) «اوكسلر ايچون كه ايلاء ايدرلر» ايلاء اودر كه شخص آند ايچور كه عورتله دورت آيدن آرتق ياخونلق اتميه اوكا ضرر ويرمك ايچون «دورت آى منتظر اولماق» اختيارارى واردر «پس اگر رجوع ايتدبلر» آندى سنديروب كفاره ويرمكيله «پس بدرستيكه الله تعالى باغشليان‌در» عورته ضرر ويرمك كناهنى «ورحم ايدندر ٢٢٧) و اكر قصد ايتديلر طلاق ويرمكى پس الله تعالى ايشيدندر» طلاقى «وخبردار‌در» اونلارگ قلبلرنه ٢٢٨) «طلاق ويريلميش عورتلر» اكر اونلارله طلاق ويرن زوج آراسنده مباشرت عمله كله و او عورت حيض كورن اولا «منتظر اولارلار اوز نفسلرينه اوچ قرء» چونكه عورتلر كشيه كتمكه چوخ طالبه اولارلر اوكا كوره لازمدر كه اوچ دفعه حيض كوروب تمام اولانه كيمى كوزليوب كشيه كتمه‌سونلر «و حلال اولماز اونلارا بو كه مخفى دوتالار او شيئلرى كه الله تعالى اونلارگ رحملرينده خلق ايدبدر» حملدن، حيضدن، پاك اولمقدن عده تيزچيخوب تيزاره كتمكدن اوترى يا طلاق ويرن كشينگ حق رجوعنى باطل اتمك ايچون «اكر عورتلر ايمان كتورو بلريسه الله‌ه و قيامت كوننه (بو كيفيتلرى كزلتمسونلر) و اونلارگ كشيلرى سزا واردر اونلارى قايتارمقه» سابقى نكاحه ويرديكلرى طلاقدن رجوع اتمكله «عده زماننده اكر كشيلرگ قصدى بو رجوعدن اصلاح ايسه» نه اينكه ضرر ويرمك «عورتلر ايچون حق واردر كشيلرده نجه كه كشيلرگ حقى وار عورتلرده يخشى‌ليك قراريله» او قاعده ايله‌كه شريعت‌ده و عادت‌ده انكار و قبيح حساب اولميه كشيلر كرك تكليف اتمه‌سونلر عورتلره و عورتلر دخى تكليف اتمه‌سونلر كشيلره او شيئى‌لرى كه تكليف حقلرى يوخدر «كشيلرگ بر درجه عورتلره زياده حقلرى وار» ار و عورتليك سببلرينده هر ايكيسى برابر شريكلردر اما زوج اونى حفظ اتمك و اوكا نفقه و كسوه ويرمك فضيلتنه

وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ٢٢٩) اَلطَّلَاقُ مَرَّتَانِ فَاِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ اَوْتَسْرِيحٌ بِاِحْسَانٍ وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَاْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا اِلَّا اَنْ يَخَافَا اَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللّٰهِ فَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللّٰهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللّٰهِ فَاُولٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ٢٣٠) فَاِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتّٰى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ فَاِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا اَنْ يَتَرَاجَعَا اِنْ ظَنَّا اَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللّٰهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ٢٣١) وَاِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ فَاَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ

مخصوصدر «الله تعالى قادردر و حکم ایدندر» قادردر احکامه مخالفت ایدوب اوبری شریکنه ظلم ایدندن انتقام آلمقه و مصلحت ایله رفتار اتمکه ٢٢٩) «طلاق ویرمك ایکی‌در» او طلاقیکه کشینڭ قایتماق اختیاری اولا ایکی دفعه‌در اوچومجی بائن‌در که زوجڭ دخی حق رجوعی یوخدر «پس یخشی‌لق ایله ساخلامق یا احسانله ایله آزاد اتمک» یعنی رجوع ایدن وقتده یخشی رفتار ایله ساخلیه یا طلاقنی ویروب آزاد اتمک ایله عورته احسان ایده «و حلال اولماز سیزه که اونلاره ویردیکز مهردن برشیئی آلاسکز مکراینکه کشیله عورت قورخالار اوندن که عمله کتوره بامیه‌لر الله تعالی‌نڭ امرلرنی» زوجیت شرطلرینی کوزله‌مکده «پس اکر قورخاسکز که هر ایکیسی اللهڭ احکامنی عمله کتوره‌بلمیه‌جکلر پس کناه یوخدر اونلارا او زادده که عورت اونی فدا ویره» عورته کناه دکلدرکه ارینه یول ویره که اونڭ عوضنده زوجی اوڭا طلاق ویره و کشیه‌ده کناه یوخدر که عورتڭ طلاقنی ویرمک مقابلنده اونڭ فدیه‌سنی قبول ایده «بودر اللهڭ حدلری پس بو سرحددن تجاوز اتمیوڭ و هر کسکه الله تعالی قویدیقی حددن کچه پس اونلار ظالملردر» ٢٣٠) پس اکر کشی عورتنه طلاق ویره» اوچومجی طلاق «پس روج ایچون حلال اولماز او عورتی ترویج اتمک او طلاقدن صوڭره تا اینکه او عورت نکاح‌اولا زوج آخره پس‌اکر ایکمجی زوج اوزخواهشی‌ایله اوعورته طلاق ویره اوصورتده کناه یوخدرکه بر برینه قایدالار» کشی عورتی وعورت کشینی دوباره هر ایکی طرفڭ خواهشیله اختیار ایده‌لر «اکر هر ایکیسی ظن ایده‌لر که عمله کتوره‌جکلر اللهڭ حدودنی» و شرعه مطابق رفتار ایده‌جکلر «بونلاردر اللهڭ حدلری و قراری‌بیان ایدر اونی او قومه که عالم اولارلار ٢٣١) «زمانیکه طلاق ویردکز عورتلرکزه وعده‌مدتی تمام اولماقه یتشه» زوج خواهش ایده زوجه‌سنه رجوع اتمکی «پس‌اونلاری ساخلیوڭ معروف‌ایله» رجوع‌ایدنده قصدکز موافق قاعده

اوسرحوهن بمعروف ولاتمسكوهن ضراراً لتعتدوا ومن يفعل ذالك فقد ظلم نفسه
ولاتتخذوا ايات الله هزواً واذكروا نعمت الله عليكم ومآانزل عليكم من الكتاب
والحكمة يعظكم به واتقوا الله واعلموا ان الله بكل شيئ عليم ٢٣٢) واذا طلقتم النساء
فبلغن اجلهن فلاتعضلوهن ان ينكحن ازواجهن اذا تراضوا بينهم بالمعروف ذالك
يوعظ به من كان منكم يؤمن بالله واليوم الاخر ذالكم ازكى لكم واطهر والله يعلم
وانتم لاتعلمون ٢٣٣) والوالدات يرضعن اولادهن حولين كاملين لمن اراد ان يتم الرضاعة

ساخلامق اولا لهاینکه ضرر ویرمك قصدیله و اگر خیالنگز رجوع ایتمك ومعروف
نیتیله ساخلامق اولماسه اوصورتده ال چکوگ « معروف قاعده ایله» تا عدهسی
تمام اولوب اوز نفسنه مالکه اولسوگ «واونلاری ضرر خیالیله ساخلامیوگ تااینکه
اونلاره ظلم ایدهسگز» رجوع ایدن وقتده خیالگز اوبیچارهلره ضرر ویرمك اولماسوگ
که اوصورتده سزگ طرفگزدن عورتلر حقنده تعدی و ظلم اولار «وهرکس ضرر
ویرمك قصدیله رجوع ایتسه هر آینه اوز نفسه ظلم ایدوبدر و اخذ ایتمیوگ اللهگ
آیاتنی استهزا یولیله» واونده گوستریلن امرونهیلری یونگول حساب ایتمیوگ تکرارلر
هاموسی تاکید ایچولدر» یادگزه گتوروگ اللهگ سزه اولان نعمتنی» که عورتلرگ
نفسلرنی ومالرینی سیزه حلال ایدوب «واوزادکه نازل ایدوب سیزه کتاب وحکمتدن
موعظهایدر اونیلهسیزه»تا اینکهسیزده نصیحت قبول ایدهسگز«قورخون اللهدن و بیلوگ که
الله تعالی هرشیئهعالمدر»٢٣٢)زمانیکه طلاق ویردگز عورتنگزهو عورتلر یتشدیلرعده ساخلامق
مدتنه یعنی عدهمدتی تمام اولدی پس منع ایتمیوگ که اونلار نکاح ایدهلر زوجلرینه»بوآیه یاخطاب
دراولمجیزوجلره که عده تمام اولاندان صوگره اونلار زوج جدید اختیار ایتمگه مانع اولماسونلار
یااینکه خطاب ولیلرهدر که اونلارگ عدهسی چیقاندن صوگره تازهار اختیار اتمکه مانع اولماسونلر
«اگر اونلارگ آراسنده (زوجۀ مطلقه ایله زوج جدید آراسنده)راضی لك عمله گله یخشی-
لیك ایله بوامرونهی ایله الله تعالی نصیحت ایدیر اوکسلره که ایمان گتوروبلر اللهه،و قیامت گوننه.
مذکورعمللر سزگ ایچون نفعلو وپاك پاکیزهدر وصلاحی ونفعی الله بلور،اماسیز بیلمور-
سگز» علمگزگ آزلقی جهتنه ٢٣٣) آنالار سود ویررلر اوز اولادلرینه ایکی ییل
تمام اوعورت ایچونکه اراده ایده که سود ویرمگی تمام ایده» یعنی اگر عورت
سود ویرمك ایستیه وا گرسود ویرمك ایستمیه زوجگ اختیاری یوخدر اونی وادار
اتمگه. وآنالر اولادنه ایکی ییل سودویرر سوزی بوگا دلالت ایدیرکه سود
ویرمك اونلارگ حقیدر آتالگ اختیاری یوخدر اوشاقی آناسندن آلماقه

وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ اِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوَلَدِهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذٰلِكَ فَاِنْ اَرَادَا فِصَالًا عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَاِنْ اَرَدْتُمْ اَنْ تَسْتَرْضِعُوا اَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ اِذَا سَلَّمْتُمْ مَا اٰتَيْتُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۲۳۴) وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ اَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِاَنْفُسِهِنَّ اَرْبَعَةَ اَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَاِذَا بَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي اَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ۲۳۵) وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ

اگر آنالار خواهش ایده‌لر سود ویرمگی «وآتایه واجبدر سود ویرگ عورتنگ نفقه وکسوه‌سنی عرف وعادت قاعده‌سیله ویره تکلیف اولونماز برنفس مگرطاقت قدریله» آتا وآنا بربریسنه گرك تکلیف ایتمیه قدرت وقوتندن زیاده اولان امرلری بو قرارله که «آنا ضرر ویرمه‌سون زوجنه اولاد جهته» مثلا آنانگ آتایه غضبی دوتماق یااولدن رنجیده اولماقی جهتنه اوشاقه سودویرمیه یااینکه عورت اوشاقنه باخماق سببیله آتا نگران قالا یااینکه زوجه تازه‌حملدن قورخوب زوجدن اوزاقلق ایده «وآتا ضررویرمه‌سون عورتنه اولادی سببیله» یعنی اولادی آناسنگز النده آلمیه وسودویرمك ایستین صورتده مانع اولمیه یاحملدن قورخوب عورتیله یاخونلیك اتمیه «وارثه‌ده بونگ مثلی لازمدر» یعنی آتایه واجب اولان آتانگ وارثنه‌دخی لازمدر که اوقرارله اولادگ آناسیله رفتارایده « اگر آتاوآنا اوشاقی سوددن آیرماق ایستیه‌لر ایکی ئیلدن قباق هر ایکیسینگ رضاسی ومصلحتی ایله اونلاره برگناه یوخدر» هرایکی طرفگ رضاسی شرط اولماق محض اوشاقگ صلاحنی گوزله‌مك ایچوندر «واگر ایستیه‌سگز که اولادگزه دایه طلب ایده‌سگز سزه گناه یوخدر زمانیکه اوشاقی تسلیم ایتدگزه دایه‌لره معروف وعادت قراریله سود ویرمك حقی ویره‌سنگز و قورخوگ اللهدن » دایه‌لرگ حقنی کسمیوگ «وبیلوگ که الله تعالی گورندر سیز ایتدگز عمللری» ۲۳۴) اوکسلرکه سیزلردن وفات ایدر واونلاردن عورتلر قالار لازمدر که گوزلیه‌لر دورت آی اون گون» عده ساخلیوب اره گیتمیه‌لر «زمانیکه اونلارگ عده ساخلاماق مدتی یتشدی پس سیزه (ای ولی ووارثلر) گناه یوخدر اوعملده که عورتلر اوزنفسلری ایچون یخشی عمل ایدوبدر» زوج جدید خیالنه دوشمك یازینت ولباس قبول ایتمك کیمی «والله تعالی خبرداردر سزگ عملگزه ۲۳۵) سیزه گناه یوخدر اوشیئی ده که کنایه ایله خبرویردگز عورتلری ایسته‌مکدن» یعنی مطلقه اولوب عده‌سی تمام اولمامش عورتلره خواستکار

فيما عرضتم به من خطبة النساء او اكننتم في انفسكم علم الله انكم ستذكرونهن ولكن لا تواعدوهن سرا الا ان تقولوا قولا معروفا ولا تعزموا عقدة النكاح حتى يبلغ الكتاب اجله واعلموا ان الله يعلم ما في انفسكم فاحذروه واعلموا ان الله غفور حليم ٢٣٦) لا جناح عليكم ان طلقتم النساء ما لم تمسوهن او تفرضوا لهن فريضة ومتعوهن على الموسع قدره وعلى المقتر قدره متاعا بالمعروف حقا على المحسنين ٢٣٧) وان طلقتموهن من قبل ان تمسوهن وقد فرضتم لهن فريضة فنصف ما فرضتم الا ان يعفون او يعفوا الذي

اولوب آشکار اظهار مطلب ایتمیوب کنایه ایله دیمك گناه دگلدر مثلا دیه‌که سن نه‌گوزل‌سن، نه‌عاقلسن یامن اوعورتی ایسترمکه سن صفتده اولا وسائر اونوع کنایه‌لو سوزلر که عورت اوزگه شخصه گتمگی خیال اتمیه « یااینکه مخفی دوتدگز اوزیالگزده» هچکسه خواه مطلقه‌یه ویا باشقه کسه دیمه‌دگزکه من‌سنی آلماق فکرنده‌ام «الله‌تعالی بیلورکه سیز تیزلیك ایله اوعورتلره ذکرایده‌جك‌سیز» اونلاری ترویج اتمگه دلالت ایدن سوزلری هم‌سیزگ اونلاره رغبتگز جهتنه وهمیده اوواهمه‌دن که باشقه آدم‌سبقت ایدوب خواستکارلق ایده پس‌بونوع سوزلری اونلاره دیمگگ ضرری یوخدر دیوگ «اماوعده ویریلمز اوعورتلره خلوت (یعنی فلان یر وفلانگ ایوی وعده یریدر) مگر اینکه دیه‌سگز عرف وعادته مطابق‌سوز وقصدایتمیوگ نکاح عقدنه تااینکه‌یازیلمش عده‌ومدت تمام‌اولا وبیلوگ‌که الله‌تعالی عالمدر سزگ قلبلرگزده اولانه پس‌قورخون وبیلوگ‌که‌الله‌تعالی باغشلیاندر» اوزادیکه قصد ایتمسگز اماعمل ایتمیوبسگز «وحلیم‌در؟ تیزعذاب ایدن دکلدر، ایتمدگز عمله آنجق قصدایتمك مقابلنده عذاب‌ایتمز ٢٣٦)« گناه یوخدر سیزه» نه‌گناه‌وار ونه‌مهر جهتنه نه‌شغل‌ذمه‌لیك «اگرطلاق ویره‌سگز مادامیکه اونلارله ملاقات‌ایمیوبسگز تااینکه‌معین ایده‌سگزاونلارایچون فریضهٔ‌مهر» مطلقه غیرمدخوله ایچون نکاح جاری‌اولان وقتده مهر تعیین اولوبدریسه‌نصف ویرملك‌واجبدر اگرمهر معین اولماسا «اونلاره منفعت‌ویرگ دولتلوشخصه اونگ‌اندازه‌سیله‌وفقیرآدمه اونگ اندازه‌سیله نفع‌ویروگ اونوع‌نفع که عرف‌وعادت اونی‌تحسین ایده‌حق‌اولوبدر احسان ایدنلره» فقه‌وحدیث کتابلرنده معروف‌بودر: دولتلو بوایو یابرخادم متوسط بردست‌لباس فقیر بردرهم یابراوزوك تفصیلی فقه‌کتابلارنده ٢٣٧) واگرطلاق‌ویره‌سگز عورتلرگزه اونلاره ال‌اوزاداندن سابق اوحالتده اونلارگ نفعنه مهرواجب‌ایتمسگز پس معین ایتدکگزگ نصفی» عورته یتشر «مگرکه اونلار اوزلری باغشلیه یااوکس باغشلیه که اونگ النده‌در نکاحی باغلامق» عبارتدر ولی‌دن که اونلارگ نکاحنه

بِيَدِهٖ عُقْدَةُ النِّكَاحِ وَاَنْ تَعْفُوا اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰى وَلَا تَنْسَوُا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ
٢٣٨) حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلٰوةِ الْوُسْطٰى وَقُومُوا لِلّٰهِ قَانِتِينَ ٢٣٩) فَاِنْ خِفْتُمْ
فَرِجَالًا اَوْ رُكْبَانًا فَاِذَا اَمِنْتُمْ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَمَا عَلَّمَكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ٢٤٠) وَالَّذِينَ
يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ اَزْوَاجًا وَصِيَّةً لِاَزْوَاجِهِمْ مَتَاعًا اِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ اِخْرَاجٍ فَاِنْ خَرَجْنَ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ فِي اَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَعْرُوفٍ وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ٢٤١) وَلِلْمُطَلَّقَاتِ

مباشرت ایدوب «و اگر باغشلیاسگز تقوی‌یه یاخونراق‌در» عبارتدرکشی مهری ویروب
زوجه‌نگ عفونه منتظر اولمیه «یادگزدن چخارمیوگ اوز آراگزده احسان اتمگی»
بعضگز بعضگزه اوز آراگزده احسان ایدوگ ، بدرستیکه الله سیزگ عملگزدن
خبرداردر ٢٣٨) حفظ ایدوگ نمازلاری‌و مداومت ایدوگ وسطده‌اولان نمازه‌و دوروگ
اللّٰه‌دن اوتری دعا ایدن حالده» صلوة وسطی بعضی تفسیره گوره ظهر نمازیدر
وسطده واقع اولماقه بناء صبحدن صوگره عصردن قباق بعضی احادیثه گوره صلوه
وسطی نماز یومیه آراسنده مخفی‌در لیلهٔ قدر کیمی صبح‌دن ابتدا ایدنده عصر اورتا
نماز اولور ظهردن ابتدا ایدنده شام وسطی اولور هلم‌جرا ٢٣٩) « پس اگر
قورخدگز» اوغری‌دن یایرتجی حیوانلاردن «پس قیلوگ سواره یاپیاده اولدقگز
حالده پس زمانیکه خاطر جمع اولدگز» محل امنه یتشمکله «پس ذکر ایدوگ اللهی
یعنی نماز امن قیلوگ «نجه که اللّٰه‌تعالی تعلیم ویروبدر سیزه اوزادی که بلمورسگز»
شریعت‌دن وکیفیت نمازدن ٢٤٠) « اوکسلرکه سیزدن وفات ایدوبلر واونلارگ
عورتلری قالوب‌لر و وصیت ایدوبلر عورتلرینه بر متاع بر ئیله‌دیك» بو قرارله
که عورتلر اومدتده اوندن منتفع اولالار مسکنلرندن خارج اولمازلار» یعنی وارثگ
اختیاری یوخدر اونلاری خارج اتمگه. اول اسلامده کیشی وفات ایدن‌وقتده قاعده
بیله ایدی که اصل مالدن بر ئیل عورتنه نفقه‌وکسوه و مسکن ویریلوب صوگره
ارث آپارمیوب زوجگ ایویندن گیدردی بو مسئله نسخ اولدی ربع و ثمن آیه‌لر
ایله بوگا گوره خداوندعالم بیورور که «اگر عورتلر چخوب گیده‌لر سیزه بر
گناه یوخدر اوعمل‌ده‌که عورتلر ایلدیلر اوز نفسلرینه یخشی‌لق‌دن» مثلا اوزینه زینت
ویرملك وزوج‌جدید خیالنده اولمق کیمی «و اللّٰه‌تعالی غلبه‌ایدن و حکمت‌له رفتار ایدندر
٢٤١) طلاق‌ویریلمیش عورت ایچون بر حصه‌واردریخشی‌لیك ایله اونی ویرمك
سزاواردر پرهیزکارلره» هر کس عورتنه طلاق ویرسه خواه دولتلو و خواه فقیر
گرکدر اوگا بر شیئی ویرسون که‌دست خالی اولماسون‌بوغداء‌مویز‌ء‌لباس‌ء‌پول کیمی

مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ۲۴۲) كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ۲۴۳) اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ اُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللّٰهُ مُوتُوا ثُمَّ اَحْيَاهُمْ اِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ۲۴۴) وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۲۴۵) مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا

امام حسن ۴ هیچ عورته طلاق ویرمدی مگر که اوگا پای ویردی حتی مین قزیل دخی واردورو بو امر استحبابیدر نه وجوبی یااینکه طلاق رجعی‌ده عده گونلرنڭ نفقه‌سندن عبارتدر ۲۴۲) هابیله خداوندعالم بیان ایدر سیزه اوز آیتلرینی امیدکه سیز عاقل اولاسگز» ۲۴۳) «آیا گورمرسن اوکسلری که خارج اولدیلار اوز شهرلرندن اولمك قورخوسندن و اونلار نچه مین نفرایدیلر پس اللّٰه‌تعالی اونلاره بیوردیکه اولوڭ صوڭره اللّٰه اونلاری دیریلتدی بدرستیکه اللّٰه‌تعالی تفضل و مرحمت صاحبی‌در خالقه اما خلقڭ چوخی شکر اتمزلر» ذکر اولان طائفه شامڭ قربنده واسط شهرنڭ یاخونلقنده اولان بر قریه‌نڭ حقنده‌در اونلار نچه مین نفرایدیلر طاعون ناخوشلقی اونلارڭ شهرنه چوخ دوشردی دولتلولری شهردن چیخوب گیدردیلر فقیرلری قالاردی و قالانلارڭ چوخی اولردی و گیدنلردن آز آدم اولردی پس اوجماعتڭ یرده قالانلارنڭ رأیی بو اولدیکه هروقت اونلارڭ شهرنه طاعون دوشسه هاموسی شهردن چخسونلار زمانیکه اوشهره طاعون دوشدی شهر اهلنڭ هاموسی شهردن چخوب قاچدیلار اولومڭ قورخوسندان تااینکه بر کنده یتشدی‌لر و اویرده قالوب اولمکدن خاطر جمع اولدیلر اللّٰه‌تعالی اونلارڭ هاموسنی بردن اولدوردی اونلارڭ بدنلری چورویوب سوموکلری قالوردی بنی‌اسرائیل پیغمبرلرینڈن بریسی که مشهور حزقیل‌در اوکندڭ یانندن کچنده اونلاری کوروب آغلادی وعرض ایلدی پروردکارا اگر ایسته‌سن اونلاری برساعتده دیریلدرسن وحی کلدیکه آیادوست دوتارسن اونلاری احیااتمکی عرض ایتدی بلی پس خداوندعالم اونلاری اوپیغمبرڭ دعاسیله دیریلتدی بعضی حدیث کتابلرینده وارد اولوبدر که بو کیفیت نوروز بایرامی کوننده اتفاق اولوبدر پیغمبرڭ اونلارڭ اوستنه سوسپه‌کی ایله ۶۰ ۱۳۲ئیل بوندن سابق اللّٰه‌تعالی طرفندن حقیقی قانون کتورن پیغمبر اکرممز بویوروبدرکه بر شهرده ناخوشلق اولسه او شهره گتمیون و اولدوقگز یرده ناخوشلق واریسه چخمیون یعنی او ناخوشلقی باشقه یرلره آپارمیوڭ همان قانونی بو زمانلرده جمله طبیبلر باشه دوشوب همین خیال ایله قارانتین بنا ایدوبلر ۲۴۴) اللّٰه یولنده جهادایدوڭ» دعوادن قاچماق اولومدن نجات ویرمز

فَيُضَاعِفَهُ لَهُ اَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللّٰهُ يَقْبِضُ وَيَبْسُطُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۲۴۶) اَلَمْ تَرَ اِلَى الْمَلَاءِ مِنْ
بَنِي اِسْرَائِلَ مِنْ بَعْدِ مُوسٰى اِذْ قَالُوا لِنَبِيٍّ لَهُمُ ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ
اِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ اَلَّا تُقَاتِلُوا قَالُوا وَمَالَنَا اَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَقَدْ اُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا
وَاَبْنَائِنَا فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا اِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ۲۴۷) وَقَالَ
لَهُمْ نَبِيُّهُمْ اِنَّ اللّٰهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا اَنّٰى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ اَحَقُّ
بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ قَالَ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰيهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ

«وبيلوك كه الله تعالى ايشدلدر» دعوادن قاچانلارك سوزلريني «خبردار در» قلبلريندە دوتدقلريني ۲۴۵) كيمدر اوكسكه الله‌ه بورج ويره كوزل بورج» هركس بورج ايستين شخصه بورج ويره اللهدن اوترى باشقه منفعت كوزله‌ميه «پس الله تعالى آرتورار اونك ايچون چوخ مقابل‌لر» بورج ويرديكى مبلغدن «والله تعالى آلار وآچار» فقيرايدر ودولتلو ايدر، وسعتكز اولان وقتده بخل اتميوك «وانك طرفنه قايداجاقسكز» سيزه جزا ويرر او قرارله كه باشقه‌لريله رفتار ايدوبسكز ۲۴۶) «آيا گورمدك وباخمادوك او طايفه‌يه بني‌اسرائيلدن موسى‌دن صوكره زمانيكه ديديلر اوز پيغمبرلرينه كه بزه بر پادشاه برانگيخته ايت تا اينكه الله يولنده دعوا ايدك» يعنى آيا بوكيفيتك علمى سكا يتشموبدر بني‌اسرائيل اشموئيل پيغمبره ديديلر او سوزلرى «پيغمبر اونلارا ديديكه آيا سيز اميدوارسكز كه اكر جهاد سيزه واجب اولا وسيز دعوا اتميه‌سكز» بو سوز جماعتدن بيعت آلماق حكمنده‌در «ديديلر بزه نه اولوبدر كه الله يولنده دعوا اتميك وحال‌انكه بز اخراج اولمشوك اوز شهرلريمزدن و اولادمزدن پس زمانيكه اونلاره دعوا اتمك امر اولوندى دال چوكورديلر قايتديلر مكر اونلاردن برآزى و الله تعالى عالمدر ظالملره» وانلارنك عمللرينه ۲۴۸) «اونلارك پيغمبرى اونلاره ديديكه بتحقيق مبعوث ايتدى الله تعالى طالوتى پادشاهلقه ديديلر كه نجه طالوت بزه پادشاه اولار وحال انكه پادشاهلقه بز اوندن لايقراق و سزاواروك و حال‌انكه اوكا ويريلميوبدر وسعت مالدن» يعنى نجه پادشاه اولار وحال‌الك دولتى يوخدر «پيغمبر ديديكه بدرستيكه الله تعالى اونى اختيار ايدبدر سيزه وآرتوق ايدبدر اونى فضيلت ووسعت علم وبدن جهتنه والله تعالى ملكنى ويرر هركسه كه ايستر». القصه طالوت بني‌اسرائيل نسلندن ابن يامين بن يعقوب سبطندن فقير، پريشان حال، اولاغيله خلقه سوكتوروب كذران ايدن آدميدى ايدكه بني‌اسرائيل اوزلرلنك پيغمبرلندن خواهش ايتديلر كه دعا ايلسون تا اينكه الله تعالى اونلارا بر

وَاللّٰهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ۲۴۸) وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ اِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ اَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِمَّا تَرَكَ آلُ مُوسٰى وَآلُ هٰرُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلٰئِكَةُ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۲۴۹) فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ اِنَّ اللّٰهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَاِنَّهُ مِنِّي اِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرِبُوا مِنْهُ اِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ اَنَّهُمْ مُلَاقُوا اللّٰهِ كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِاِذْنِ اللّٰهِ وَاللّٰهُ مَعَ

پادشاه تعیین ایتسوڭ که اونڭ سرکردهلکیله عمالقه قومیله الله یولنده دعوا ایدهلر اما امیدلری اوایدی که یهودا سبطندن اونلارا پادشاه اولاجاق زیراکه قاعده اونلارڭ آراسنده قدیم زماندن ایله اولمشدیکه نبوّت لاوی اولادندن وسلطنت یهودااولادندن اولوردی ایلکه پیغمبر دعا اتدی اللّٰهتعالی خبر ویردیکه طالوتی اونلاره پادشاه ایتدیم پیغمبر بو احوالاتی بنیاسرائیله خبر ویروب بو خبردن تعجب ایدوب دیدیلر که طالوت فقیر آدمدر بز اوندن سزاواروق پادشاهلقه پیغمبر بیوردیکه پادشاهلق الله النده‌در هرکسی ایستیه پادشاه ایدر هرکسی ایستمیه پادشاهلقی اونڭ الندن آلار خلاصه اونلار طالوتڭ پادشاهلقنه راضی اولوب پیغمبردن سؤل ایتدیلر طالوتڭ سلطنتعلامتنی ۲۴۸) «اونلارڭ پیغمبری اونلارا دیدیکه پادشاهلقعلامتی اودر که کلر سیزه تابوت که اولده سکینه وآرام اولماق واردر الله طرفندن و موسی اولادندن وهارون اولادندن قالان متروکاتڭ بقیهسی واردر که اونی ملائکه کتورر بدرستیکهبونده‌علامتوارسزڭ ایچون اکرسیز مؤمنلر اولاسکز»

بقیةالقصهسکینهوتابوت هرایکیسی بر شیئیدر هرچند تواریخده هربریسنی آیری شیئی حساب ایدوبلر بهر حال سکینه نهایسه تابوتڭ ایچنده اولاردی. اما تابوت همان او صندوقدر که موسیلڭ آناسی موسیلی اوڭا قویوب اونی دریایه آتمشدی بو تابوت بنیاسرائیل آراسنده قالوردی موسی وفات ایدن وقتده توراتڭ لوحلرلی وموسینڭ زرهنی واونڭ یانده اولان آیاتنبوتیاوتابوتڭ ایچینه قویوب وصیسی یوشع بن نونه تسلیم اتمشدی تابوت بو حالیله قالوردی تاایکه اونی خفیف سایوب اوشاقلار کوچهلرده اونلیله اوینوردیلر وقدر که تابوت بنیاسرائیل آراسنده عزیز ایدی بنیاسرائیل طایفهسی دخی نهایت عزت وشرافت ایلهکون کچوروردیلر زمانیکه باشلادیلر معصیت اتمکه و تابوتی خفیف سایمقه اللّٰهتعالی تابوتی اونلارڭ آراسندن کوتوردی زمانیکه همین پیغمبردن سؤل ایتدیلر او پادشاهلق خصوصنده

الصّابِرِينَ ٢٥٠) وَلَمّا بَرَزُوا لِجالُوتَ وَجُنُودِهِ قالُوا رَبَّنا أَفْرِغْ عَلَيْنا صَبْراً وَثَبِّتْ أَقْدامَنا

و اونڭ علامتنی خبر آلدیلر پیغمبر بیوردیکه او پادشاهڭ علامتی اودرکه تابوت سزه کنه‌ده کلوب یتشر اوتابوتڭ خاصیتی اودرکه سکینه‌در یعنی هانسی طایفه‌نڭ آراسنده اولسا اوطـایفه دایانوب الله طرفندن یتشن قوه‌ته کوره دعوادن قاچـماز و او تابوتی ملائکه‌لرکوتوررنصرت‌دن اوتری ٢٤٩) ایلکه بنی‌اسرائیل طالوتڭ سلطنتنه راضی اولدیلر و کوستریلن علامتلر اونده ظاهر اولدی و تابوت الله طرفندن یتشـدی طالوت اونلارا سـرکرده اولوب عمالقه ایله جهـاد اتمکه عازم اولدیلار «ایلکه طالوت قوشونی ایله اوز شهرلرندن آیریلدیلار طالوت دیدیکه بتحقیق الله تعالی امتحان ایده‌جکدر سیزی آرخ ایله پس هر کمسکه او اوسودن ایچسه مندن و منم تبعه‌مندن دگلدر و هر کسکه اوندن دادمادی او آدم مندن‌در مگر ایچن وقتده بر کف (آوج) الیله گوتوره پس ایچدیلر اوسودن مگر اونلاردن آزی» ٣١٣ نفردن سوا هاموسی ایچدی بونلارڭ بعضی‌سی دادمادی بعضی سی کفیله گوتوروب‌ایچدی، بقیةالقصه طالوت فلسطین طرفنه گیدن وقتده اشموئیل پیغمبر اوڭا خبر ویردیکه بو قوشوندن بر آز جماعت سڭا تبعیت و باقیسی تخلف ایده‌جکلر بونڭ علامتی اودر که بو سفرده بر بیابانه یتوشه‌جاقسڭز که قوشون اهلنه سوسوزلق غلبه ایده‌جك و قیاقلارنه چخان سـویه یتشنده اوسودن هر کس ایچسه و آزوقه گوتورسه اللهڭ غضبنه کرفتار اولوب یولده سوسوزلغڭ شدتندن هلاك اولوب گتمکه حرکتی قالمیوب و جهاد ثوابندن محروم اولارلر اما هرکسکه آنجق بر ایچم قدری سوایچه سڭا تابع اولوب جهاد فیضی تاپاجاقدر بو احوالاتی طالوت لشکرینه خبر ویروب هاموسی متعهد اولدیلار که اونڭ فرماننه عمل ایده‌لر اما ایلکه اردن چایئه یتشدیلر سوسوزلقڭ شدتندن قوشونڭ چوخی اوزلرنی‌سویه سالدیلار هر کس که آز ایچدی سیراب اولدی هر کسکه تکرار ایچدی دوداقلاری قارالوب دخی‌ده سوسوز اولوب طالوت ایله گیده بلمیوب تخلف ایتدی آنجق ٣١٢ یادورت مین نفر اونیله جهاده عازم اولدیلار و یتمیش‌آلتی مین نفر کروده قالدیلار «زمانیکه طالوت و آنیله اولان مؤمنلر نهری کچدیلر اونلار دیدیلر که بو گون بزیم طاقتمز یوخدر جالوته و اونڭ لشکرنه. اوکسلرکه یقین اتمشدیلر که حقیقتده اونلار اللهڭ رحمتنه ملاقات ایدنلردر دیدیلر که آز طائفه واردر که چوخ طائفه‌یه غلبه ایتدی اللهڭ اذنیله والله صبر ایدنلریله‌در» و الله اونلره کومك‌در ٢٥٠) «زمانیکه مقابل اولدیلار» طالوت و اونڭ باشنده اولان ٣٢٣ نفر مؤمنلر که سو ایچمه‌دیلر

وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ۲۵۱) فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللّٰهِ وَقَتَلَ دَاوُدُ جَالُوتَ وَآتَيٰهُ اللّٰهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ۲۵۲) تِلْكَ آيَاتُ اللّٰهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ۲۵۳) تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللّٰهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ

جزؤ ۳

مگربر ایچم «جالوته و اونگ قوشونه دیدیلر که پروردکارا توك و دولدور بزه صبری و ثابت ایت بزیم قدم‌اریمزی‌کافر اولان قومه ۲۵۱) پس اللّٰه‌تعالی‌نگ اذنیله سسندیردیلر مؤمنلر اونلاری و داود اولدیردی جالوتی و اللّٰه‌تعالی ویردی اوگا هم‌پادشاهلق و همی نبوت و تعلیم‌ایتدی‌اوگا اوعلومدن که اللّٰه ایستر».
بقیةالقصه‌اللّٰه‌تعالی‌وحی‌گوندردی‌اشموئیله‌که جالوتی‌اوکس قتله یتوره‌جکدر که موسی‌نگ زرهی (دعواده قاجدن ساخلانمقه دمیردن قایریلمش لباس) اونگ قدینه دوزگله نه‌اوزون اولا و نه‌قصه و اوزیده لاوی بن‌یعقوب اولادندن‌در. آدی داود بن‌اسی.
اسی(ایسا) نگ اون اوغلی واریدی‌هاموسندن‌کوچکی‌داود ایدی‌ایلکه‌طالوت‌بنی‌اسرائیلی جالوتگ دعواسینه تکلیف ایتدی زرهی هر کسگ اگننه اورتدی‌ایسه کمیسنه اوزون گلوردی کیمی‌سنه قصه اوجمله‌دن اسی‌نگ دوقوز اولادی دخی بو قرار اولدی طالوت اسایه دیدی که آیا بونلاردن سوا گنه‌ده اولادگ وار یانه جواب ویردیکه بر اوغلیم‌ده وار هاموسندن کوچك‌در قویونلارگ یاننده قویمشم امر ایتدی‌که آدم گوندروب اونی گتوره ایلکه آدم گیدوب حضرت داودی چاغردی گلن وقتنده النده بر ساپانت (داش آتماق آلتی) واریدی اوچ کوچك داش یردن گوتوروب توبره‌سنه قویدی داود شجاعتلو و قوتلو آدمیدی زمانیکه لشکرگاهه حاضر اولدی موسی‌نگ زرهنی اگننه گیدی اوگا مساوی اولدی‌داود گلوب جالوتگ برابرنده دوردی جالوت فیله سوار اولوب باشنده تاج وآننده بر یاقوت واریدی‌که ایشیق ویریردی و قوشونی قباقنده صف چکمشدی داود او داشلاردن برینی گوتوروب ساپانتنه قویوب آتدی جالوتگ لشکرنگ ساغنه دوشدی بریسنی آتوب صول طرفنه دوشدی و برینی آتوب جالوتگ آننده اولان یاقوتگ اوستندن دگوب مغزنه داخل اولوب یره دوشوب مقتول و لشکری مغلوب اولدی اوندن‌صوگره اللّٰه‌تعالی داوده نبوت وپادشاهلق‌کرامت ایتدی ۱۰اگر اللّٰه‌تعالی‌دفع‌اتمسیدی‌خلقگ‌بعضی‌سنی‌بعضی‌سی ایله هرآینه یر فاسد اولاردی» یااینکه یر اهلی فساد ایدردیلر «ولکن اللّٰه‌تعالی تفضل صاحبی‌در عالملرگ اهللرینه ۲۵۳) بودراللهگ‌آیت‌وعلامتلری»نچه مین نفرگ‌احوالی، طالوته‌سلطنت ویرمك، تابوتی‌گتورمك، جالوتی اولدورمك بر اوشاقگ النده و داودی پادشاه وپیغمبر

دَرَجاتٍ وَآتَيْنا عيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّناتِ وَأَيَّدْناهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ وَلَوْ شاءَ اللّٰهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ ما جاءَتْهُمُ الْبَيِّناتُ وَلٰكِنِ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شاءَ اللّٰهُ مَا اقْتَتَلُوا وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ ما يُريدُ ۲۵۴) يا أَيُّهَا الَّذينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِمّا رَزَقْناكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لا بَيْعٌ فيهِ وَلا خُلَّةٌ وَلا شَفاعَةٌ وَالْكافِرُونَ هُمُ الظّالِمُونَ ۲۵۵) اَللّٰهُ لا إِلٰهَ إِلّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلا نَوْمٌ لَهُ ما فِي السَّمٰواتِ وَما فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذي يَشْفَعُ

اتمك بواحوالاتی «اوخوروق سڭا دوغریلقله بدرستیکه سن هراینه گوندریلمشلردن سن» یعنی بو احوالاتلردن سنی خبردار ایدیریك سنڭ پیغمبر اولماڭغا گوره که پیغمبرلازمدر هرخبردن خبرداراولا ۲۵۳) بوللار پیغمبرلردر بعضیسنی آرتق ایتمشوك بعضیسنه (بعضیسنده ایله فضل واردرکه اوبریسنده یوخدر) اوللاردن واردر اوکسکه اونیله اللّٰهتعالی دانیشدی» بدون واسطه موسیکیمی طورسیناده محمد۴ کیمی معراج گجه‌سنده «بعضیسنڭ درجه‌سنی اوجا ایتدی» واوڭا بعضی فضیلت ویردیکه سائر پیغمبرلره ویرمدی گنه اشرف مخلوقات کیمی «وبز ویردیك عیسی بن مریمه معجزه‌لر» اولی دیریلتمك وناخوش‌لره شفا ویرمك کیمی «واوڭا قوت ویردیك پاك روح‌ایله» یاجبرئیل ایله «واگر اللّٰه ایسته‌سیدی بربریله قتال اتمزدی» جبرا وقهرا دعوا اتمکدن ساخلاردی «اوکسلرکه پیغمبرلردن صوڭره ایدیلراوللارا معجزه‌لرکلندن صوڭره اماّاوز اختیارلری‌ایله اختلاف‌ایتدیلرپس‌اوللاردن بعضی‌سی اوکسلردرکه ایمان گتوردی واوللاردن بعضی‌سی کافر اولدی واگر اللّٰهتعالی ایسته‌سیدی دعوااتمزدیلراماالله‌تعالی‌ایلراوشیئی‌که ایستر» ۲۵۴) ای‌اوکسلرکه ایمان گتوروبسگز صرف ایدوڭ اللّٰه یولنده اوشیئدن که سیزه روزی ویرمشوك اوندن قباق که گلرسیزه برگونیکه اونده آلیش‌ویریش اولماز ودوست‌لیك گوزله‌مك اولماز وشفاعت اتمك اولماز» تااینکه اوگولده نفقه ویروب عذابی رد ایده‌سگز یااینکه دوستلارڭز گلوب سیزه گومك‌ایده ودقت دوتمیه ویااینکه محترم آدملرگلوب سیزه شفاعت ایده «وکفران نعمت ایدوب زکوتی ویرمینلر ظالملردر» اوز نفسلرینه ظلم ایدوب واجبی زکوتی ویرمیوب وارثلره‌ساخلیوب‌جهنم‌اودینی‌قبول ایدوبلر اوز نفسلرینه ۲۵۵) «اللّٰهدر عبادته مستحق، یوخدر اللّٰه مگر اواللّٰه که دیری‌در همیشه‌لیك‌در دوتماز اونی یونکول یوخی (پینکی) واونڭ ایچون یاتمق یوخدر» رددر یهودی‌لره اوللارڭ اعتقادی اوایدیکه اللّٰهتعالی یرلری وگوکلری خلق‌ایدندن صوڭره یورولوب گرسی اوستنده ایاقلارنی بودنگ‌اوستنه قویوب یاتدی استراحت

عِندَهُ اِلّا بِاِذنِهِ يَعلَمُ ما بَينَ اَيديهِم وَما خَلفَهُم وَلا يُحيطونَ بِشَيءٍ مِن عِلمِهِ اِلّا بِما شاءَ وَسِعَ كُرسِيُّهُ السَّمواتِ وَالاَرضَ وَلا يَؤُدُهُ حِفظُهُما وَهُوَ العَلِيُّ العَظيمُ ٢٥٦) لا اِكراهَ فِي الدّينِ قَد تَبَيَّنَ الرُّشدُ مِنَ الغَيِّ فَمَن يَكفُر بِالطّاغوتِ وَيُؤمِن بِاللّهِ فَقَدِ استَمسَكَ بِالعُروَةِ الوُثقى لا

اتمك ایچون « اللهه مخصوصدر اومخلوق که گوگلرده و یرده‌در» گوگلرك ویرك اوزیده اللهه مخصوصدر جمیع تدبیرنه و دولاندرمقنه قادردر «گیمدر اوکسکه شفاعت ایده اللهك یاننده مگر اونك اذنیله» شفاعت ایدن شخص گرك برابر اولا اوکسله که اونك یاننده شفاعت ایدیر ویا اوندن بردرجه آرتق اولا ویا درجه جهتنه اسکیك اولسادا گرك بیوکك اوگا ایله محبتی والتفاتی اولا که شفاعت ایدن شخصك و ساطتنی رد اتمك ایله قلبنی سندیرمقه راضی اولمیه ویا اینکه شفاعت ایدن شخصدن قورخسی اولسا بوصورتلرك هیچ بریسی اللهده یوخدر بوگا گوره هیچکس الله درکاهنده شفاعت اتمز مگر اللهك اذنیله « الله تعالی بیلور جمیع مخلوقاتك کچنلرده اولمش واونلارك گله‌جکده اولاسی ایشلرنی واحاطه ایده‌بلمزلر اللهه معلوم اولان شیلره مگر اوجزئه که الله تعالی اوزی ایستر» اوزندن غیریسنه تعلیم اتمکی پیغمبرلره وحی گوندرمکیله «وسعتلو واحاطه ایدندر خداوند عالمك سلطنت وقدرت گرسی‌سی وعلمی گوکلره ویره» وبونلرده اولان مخلوقات اللهك علم وقدرتندن خارج اولماز « واللهه آغیر و زحمت دگلدر اونلاری ساخلامق والله اوجادر» اوندن که عقللر اونی درك ایده « بیوکدر » او اندازه‌ده که جمیع اوندن سوایی اولان مخلوقات اونك یاننده کوچك وحقیردر ۲۵۶) «هچکسه زور اولونماز دینه داخل اولمقده بتحقیق آشکار اولدی دوزلیك گمراهلقدن» بنای اسلامده هچکسی زورله دین اسلامه داخل اتمك جائز دگلدر هرکس اوز اختیاریله و دلیللر ومعجزه گورمکیله اسلامه داخل اولمالیدر. انصاردن برنفرك ایکی اوغلی وارایدی بعثتدن سابق نصرانی اولمشدیلار ایلکه مدینیه گلدیلر آتاسی اونلاری‌وادار ایتدی اسلامه داخل اولماقه اونلار قبول اتمدیلر ایدنه مرافعه ایچون پیغمبر ۴ ك یاننه گلدیلر آتا دیدیکه آیا من نجه راضی اولومکه منم بدنمك بعضی‌سی اوده داخل اولا منم گوزیمك قباقنده بوآیه نازل اولدیکه زورله دینه داخل اولماق اولماز هدایت ایله ضلالت آشکاردر بو سوز رددر اوکسلره که اسلامك بناسی زورله خلقی اسلامه داخل اتمکی، اسلامه ایراد ایدیر دلیل گتورورلر پیغمبر ۴ ك جهاد اتمکنی بوادعارد اولونور هم بوآیه ایله هم جزیه آلنماق ایله یعنی حضرت هانسی طائفه ایله دعوا ایدوب غالب اولدیقی صورتده مغلوب طرف اوز اختیار-

انْفِصَامَ لَهَا وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۲۵۷) اَللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا اَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ اِلَى الظُّلُمَاتِ اُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۲۵۸) اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِي حَاجَّ اِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ اَنْ آتَيهُ اللّٰهُ الْمُلْكَ اِذْ قَالَ اِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ اَنَا اُحْيِي وَاُمِيتُ قَالَ اِبْرَاهِيمُ فَاِنَّ اللّٰهَ يَاْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَاْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ۲۵۹) اَوْ

لری ایله یادین اسلامی قبول ایدیردیلر یااینکه اوز دینلریننده قالوب معین خرجی ویرمکه متعهد اولوردیلر. اما حضرتنگ جهادی دفاع قبیلندن اولوب هر طائفه اونگ مقابلنده قوشون گتورنده اوجناب لابداً دعوا ایدردی. «پس هر کسکه کافر اولا طاغوته» شیطانه یابتلره یااللهدن سوا باشقه ناحق معبودلره «وایمان گتوره اللهه تحقیق چنك اوروب محکم ایپه که اونگ ایچون کسیلمك یوخدر» عروهنگ اصلی ایپك آخرنده اولان چنکاله دیرلر «واللّٰه‌تعالی ایشیدن‌وبیان‌در» جمیع قوللری ونیت‌لری ۲۵۷) «اللّٰه‌تعالی ایمان‌گتورنلرگ‌صاحب‌اختیاریدراونلاری‌خارج ایدر» اوز توفیقی و هدایتی ایله «ظلمات‌دن» ظلمات جهلدن و هواوهوسه تابع اولمقدن و کفره‌چکن شبهه‌لردن «نوره» نور هدایته ومغفرته وعلمه «و اوکسلر که اللهه‌کافر اولدیلر اونلارگ ولی‌لری بتلردر اونلاری خارج ایدر ایشیقلقدن قارانلقه اونلار اودیله یولداشدیلار وهمیشه‌لیك قالمالودرلر اونده» ۲۵۸) «آیا گورمرسن» یعنی سگا خبری یتشمدی وبلمدوك اونگ کیمی‌که گوروسن «اوکسی‌که احتجاج ایتدی ابراهیم؏ ایله اللّٰه باره‌سنده» تعجب‌لو سوزدر نمرودگ ابراهیم؏ ایله مباحثه‌سی «بوکه‌اللّٰه تعالی اوگا پادشاهلق ویرمیشدی» اونگ عوضنده لازمیدی که شکر ایدیدی عوضنه باشلادی اللّٰه خصوصنده مباحثه اتمگه «اوزمانیکه ابراهیم دیدی منم اللهیم ایله‌اللّٰه‌در که اولدورر ودیریلدر نمرود دیدی که منده اولدوروب و دیریلده‌رم» نمرودآنلا۔ مادی دیریلت‌مك واولدورمگگ حقیقتنی گلامی حمل ایتدی ظاهره یعنی عفواتمك ایله احیا ایدرم امر ایتدیکه مستحق قتل اولان محبوسلردن ایکی‌سنی گتوروب بریسنی عفو وبریسنی قتل ایتدی ودیدیکه بریسنی اولدورمکدن احیا ایتدیم بریسنی اولدوردوم ابراهیم؏ اونی اصل مطلبدن چوخ کنارگوروب مسئله‌نگ طرحنه تغییر ویروب اونگ فهمی‌اندازه‌سیله استدلال ایدوب بیوردیکه «حقیقی اللّٰه گونی مشرقدن گتورور، سن‌اونی مغربدن گتور پس اوکسیکه کافر اولمشدی معطل قالدی جوابدن و اللّٰه‌تعالی هدایت اتمز او نفسنه ظلم ایدن قومی» که قصدا هدایتی قبول اتمورو بیلور که پیغمبرگ سوزی حق و اونگ سوزی ناحقدر

كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَٰذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانْظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانْظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَانْظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنْشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٢٦٠) وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَىٰ قَالَ أَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِنْ

٢٥٩) آيا گومرسن اوكس كبيسنى كه «عبارت اولار ميا پيغمبريا عزيردن نجه كه ابن عباس نقل ايدبدر كه بخت نصر بنى اسرائيلى قتل ايدندن صوكره اونلاردن چوخ آدم اسيراتمشدى اوجمله دن بريسى عزيرايدى اونلارى بابله گتورن وقتده «مرور ايتدى بر قريه يه كه يخلمشدى سقفلرى اوستنه» پس عزير برآقاجك آلتنده دوشوب اولاغنى آقاجه باغليوب قريه نى گزوب خراب گوردى آدملرى اولمش وبربرى اوسته توكولمش وحيوانات اونلارى ييوب وجسدجسده قاريشوب «پيغمبرديديكه الله تعالى نجه ديريلدر بونلارى اولندن صوكره» بوسوز پيغمبرك عدم معرفتنه دلالت ايتمور بلكه اقرار ايدير اوزعجزنه ديريلتمك طريقنى بلمكدن واحياايدن اللهك كمال قدرتندن يااينكه تمنا ايديركه گوزيله گوره بصيره تنك زيادتى ايچون. اوقريه نك ميوه گتورن آقاجلارى وارايدى برقدر انجير وبرقدر اوزومدن ييوب وسويندن برقدر گوتوروب ياننه قويوب ياتدى «پس الله تعالى اوپيغمبرى اولدوردى ويوزئيل اولى قالدى» ياتان وقتده جوان ايدى «صوكره اونى ديريلتدى الله تعالى بيوردى كه نقدر دايانمسن ديديكه برگون دايانمشم» باخوب گورديكه ياتان وقتده گون چخمشدى وحالا باتميوب ديدى «يا گونك بعضى سنى بيوردى كه بلكه دايانمسن يوزئيل پس باخگلن طعامكا وشرابكا كه خراب اولميوب» باخدى گورديكه ياتان وقت ياننده قويديقى ميوه وسو خراب اولميوب «وباخگلن اولاغكا» باخدى گورديكه اولاغك سوموكلرندن سوا هيچ يرى قالميوبدر وبرسس ايشتدى كه اى چورومش سوموكلر پس هربريسى برطرفدن گلوب بريريسنه ياپشوب اوندن صوكره دمارلر وسائر اجزاء وات عمله گلوب درى اونلارك اوسته آرتوب توكگوگه روب هامسندن صوكره روح داخل اولان كيمى اولاغ قالخدى اياقه خطاب گلدى «بوعمللرى ايتديك تااينكه سنى علامت ايدك مخلوقاته» كه قيامت گوننده ديريلمگى انكار اتميه لر «و باخگلن سوموكلره نجه بر برنك اوستنه قويوب مركب ايديروك صوكره اونك اوستندن ات اوتوروك زمانيكه اوكا ديريلتمك مسئله سى معلوم اولدى ديدى كه الله تعالى هرشيئه قادردر ٢٦٠) «زمانيكه ابرهيم ديدى پروردگارا بكا گوسترگه نجه ديريلديرسن اولمشى» تااينكه گوزومايله گوروب بصيرتيم آرتا « الله بيوردى كه آيا ايناميوبسن» كه

لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِنَ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَى كُلِّ جَبَلٍ مِنْهُنَّ جُزْءاً ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْياً وَاعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (٢٦١) مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي

من قادرم احیاا تمگه «دیدی بلی اینانمشم ولکن منم قلبم خاطرجمع اولسوگ» جناب ابراهیم بو مسئله‌نی سؤال اتمکده نچه سبب‌لر وارداولوب ۱) جناب ابراهیم برگون گوردیکه سو کنارنده برجیفه دوشوب دریا حیوانلاری دریادن چیخوب او جیفه‌دن ییدی وچول حیوانلاری‌ده گلوب دریاحیوانلارینی ییوب گیدن‌وقتده یرتجی‌قوشلار اوحیوانلاری ییدیلر واوچوب گتدیلر ابراهیم بوکیفیتده‌معطل قالوب دیدی‌که پروردگا بگا گوستر اوحیوانگ بدننی یرتجی‌لرگ، یرتجیلرگ بدنی‌قوشلارگ قارنلندن‌نجه‌جمع ایدوب اونلاری دیری‌ایدرسن ۲) ابراهیم‌ایله نمرود مباحثه ایدن وقت‌نمرود برنفری‌آزاد وبرنفری قتل اتمشدی ودیمشدیکه‌اولدورمك‌ودیریلتمك‌بودرجناب‌ابراهیم‌اوگاانکار ایتدیکه‌سن‌گوسترن اولدرمك و دیریلتمك دگلدر بو مسئله‌لی نمروده قالدیرمق ایچون عرض ایتدی پروردگارا بگا گوستر اولی دیریلتمگی تااینکه منم‌قلبم فراغـت اولسوگ مسئله‌نی نمروده‌قالدیرمق‌ایله ۳) الله تعالی ابراهیم‌ع‌ه وحی ایتمشدیکه من‌برنفری اوزیمه‌خلـیل ایده‌جگم عرض ایتدی پروردگارا اونگ علامتی ندر جواب گلدی علامتی اودرکه اونگ دعاسیله اولی دیریلر. ایلکه ابراهیمگ مرتبه‌سی درجات عبودیت‌ده آرتوب چوخ معجزه‌لر اونده ظهور اتدی‌قلبنه گلدیکه شاید همان خلیل اوزی‌اولا پس او سوزی اللهدن سؤال ایتدی تااینکه خاطرجمع اولا که اللهگ خلیلی اودر «الله‌تعالی بیوردیکه قوشلاردان دوردنی‌آل واونلره دقتله‌باخ» که‌اولوب دیریلندن صوگره‌شبهه اولمیه‌که بوقوشلار همان‌قوشلاردر واونلاری پاره پاره ایت «پس قوی‌گلن اونلاردن هرداغه برپارچه صوگره چاغور اونلاری گلسونلر سنگ طرفگا سرعتاه وبیلگان که الله‌تعالی غالب‌در وحکم‌ایدندر» القصه ابراهیم دورت قوش قوشلاردن انتخاب ایتدی اوردك، طاووس، خروس وکرکس یاقارقا اونلارگ باشینی‌کسوب اوزینی پارچه‌لیوب‌بربرینه قاتوب اون‌داغگ‌باشنه اونلاری قسمت‌ایتدی وباشلارنی الندە‌ساخلیوب اونلاری آدلاریله چاغردی ویاننه دانه‌وسو قویوب باخوردی ابراهیم گوردیکه جزءلر اوچوب بعضی‌سی بعضی‌سنه متصل اولوب تمام‌بدن اولاندن صوگره هربریسی گلوب اوزباشنه متصل‌اولدی جناب‌ابراهیم اونلارگ باشلارینی الندن قویوب قوشلاراوچوب صوگره گلوب هربریسی دانه‌ییوب سوایچدیلر. ابراهیم قوشلار آراسنده بودورت قوشی انتخاب اتمك علتی اودرکه طاووس اشاره‌در انسان‌ده جبلّی اولان‌حب جاه وزینته نجه‌که طاوس مزین‌در، کرکس اشاره‌در انسان چوخ یمگه مایل‌اولمقه

سَبِيلِ اللّٰهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ اَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِى كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَاللّٰهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦٢) اَلَّذِينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا اَنْفَقُوا مَنًّا وَلَا اَذًى لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ٢٦٣) قَوْلٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِنْ صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا اَذًى وَاللّٰهُ غَنِىٌّ حَلِيمٌ ٢٦٤) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْاَذٰى كَالَّذِى يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَمَثَلُهُ

كركس كيمى، خروس اشارەدر انسان شهوته چوخ طالب اولمقه خروس كيمى، اوردك اشارەدر انسان هيچ شيئدن پرهيز اتمەمگه اوردك كيبى.سلسله عرفاديوبلر كه ابراهيم؏ اوزينى مقام حقيقتده اولى حكمنده بيلوب عرض ايلدى كه پروردگارا من سندن سوايسنى دوست دوتماق سببنه اولى حكمندەام منى احياايت خطاب گلدى كه آيا ايمان گتورميوبسنكه منم پيغمبريم سن عرض ايلدى بلى ولكن ايسترم مقام حقيقتدن مقام مكاشفەيه باصطلاح عرفا يامقام علم اليقين دن عين اليقين مقامنه گلم باصطلاح متشرعين خطاب يتشدى دورت حيوالده اولان صفتى اوزندن قطع ايله تااينكه ديرى اولاسن

٢٦١) او كسلرك مثلى كه صرف ايديرلر ماللرينى اللّٰه يولنده برعدد دانەنى اكن كسك مثلى در بر دانه گوگردر يدى عدد سنبل» يعنى بردانەدن عمله گلر بوغدادن يدى ساق عمله گلر «وهر بريسندەبرسنبل اولاروهر سنبلده يوزعدددانه اولار واللّٰه آرتورارهر كسه ايسترو اللّٰه تعالى وسعت وتفضل صاحبى دروفقه ويره نك نيتنه عالمدر» بردانەدن يوزدانه ويرن اللّٰه قادردر برحبه احسان ايدن كسه يوزحبه يازياده احسان ايده

٢٦٢) « اوكسلر كه صرف ايدرلر مالالارينى اللّٰه يولنده صوكره تابع اتمزلر نفقه ويرديكلرينه منت قويماقى ونه اذيت ايتمگى» احسان ايدلدن صوكره احسان ايتدكلرى آدملره منت قويمازلر واذيت ايمزلر احسان اتمك جهتنه «اونلارايچون وار در احسانلرنك اجرى ومزدى اللّٰه يانده واونلارايچون قورخى يوخدر ومحزون اولمازلر قيامتده

٢٦٣) يخشى سوز دانشمق» وسائلى يخشى ديل ايله قايتارمق مثلا سائله پول ويرميوب اللّٰه ويرسون ديمك وسائلدن پيس عمل گورنده اونى «باغشلامق يخشى در او احساندن كه اوگا تابع اولا اذيت ويرمك واللّٰه بى احتياج در» احسان ايدوب دالنجه اذيت ايدنلرك احسانندن « وحليم در » اونلارا تيز تنبيه اتمز ٢٦٤) « اى ايمان گتورنلر باطل اتميوك احسانلارگزى منت قويماق واذيت اتمك ايله اوكس كيمى كه مالنى صرف ايدر اوزينى خلقه نشان ويرمك ايچون وايمان گتورمز (گتورميوبدر) اللّٰهه وقيامت گوننه بونك مثلى » احسان ايدوب صوكره اذيت ايدن ومنت قويان آدم يااينكه ايمان گتورميوب ريا ايله احسان

كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَاَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْداً لَا يَقْدِرُونَ عَلٰى شَيْءٍ مِمَّا كَسَبُوا وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ (۲٦٤) وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللّٰهِ وَتَثْبِيتاً مِنْ اَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ اَصَابَهَا وَابِلٌ فَآتَتْ اُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ فَاِنْ لَمْ يُصِبْهَا

ایدن آدم «صاف داش مثلی درکه اوستنده توپراق اولا پس اوکا یتشه بیوك قطره‌لو یاغش پس اوداشی صاف وتمیز اولمش ایدر» اللّٰه تعالی ایکی مثل ذکر ایدبدر احسان ایدوب صوکره منت قویان آدم ایچون اول تشبیه ایدبدر اونوع احسان ایدن آدمی اوکسه‌که ریاء ایله احسان ایدوب واوزیده اللهه. قیامتـه ایمان کتورمیه وبوکافرک احساننك بطلانی واضـح اولان کیمی احسان ایدوب صوکره منت قویان شخصك احساننك بطلانی ده واضحدر. ایکنجی دفعه تمثیل ایدوب هرایکی صورتده: احسان ایدن کافری، منت قویان محسـنی تشبیه ایدوب داشه واحسانی اونك اوستنده اولان توپراقه وکفری ومنتی تندیاغشه پس نجه‌که یاغش داشك اوسـتنده اولان توپراقی آپارار هکذا منت قویماق واذیت ایتمك ویاانکه کافر اولماق باطل ایدر احساننك اجرنی نجه‌که تند یاغش داشك اوستندن توپراقی آلوب هیـچ‌زاد قالماز واوندن نفع کورمك اولماز هابیله منت قویان شخص احساننده فائده کورمز اودرکه خداوند عالم بیورور بو کونه احسان ایدنلر «قادراولابیلمزلر برشیئه اوزاددن که کسب ایتدیلر» یعنی بر ثواب .واجر یتشمز اوعملك مقابلنده که عمله کتوروبلر « واللّٰه تعالی هدات ایتمز کافر اولان قومی» خیروثوابه. آیه‌دن کنایه طریقیله معلوم اولور که ریاومنت قویماق واذیت اتمك کافرصفتی‌در مؤمنلر کرك اوندن اجتناب ایتسونلر (۲٦٤) «اوکسلرك مثلی که صرف ایدرلر مالارینی اللهك رضاسنی آختارمق واوز نفسلرینی ثابت قدم اتمك ایچون» یعنی احسـانی محض اللهدن اوتری ایدلدن صـوکره عادت ایدرلر که اوزلرنی ساخلیالار احسانی فاسدایدن شیئلردن: منت قویماق، اذیت اتمك، ریاوعجب کیمی بو آدملرك مثلی «بوستان کیمی درکه اوجایرده واقع اولوب اوکا یاغیش یتشه وایکی مقابلی میوه کتوره پس اگر اوکا بیوك قطره‌لو یاغیش یتشمه‌سه ده‌خورده قطره‌لو یاغیش یتشر» بوآیه شریفه‌ده اللّٰه تعالی تشبیه ایدبدر اللهدن اوتری احسان ایدنلری اوجایرده اولان بستانه واحسانی اوباغچه‌نك میوه‌سنه نجه‌که اوجایرده اولان باغچه‌یه تندیاغش یاغسه‌ده سیللر هرکز اوکا ضرر یتورمیوب بلکه میوه‌سنك زیاده‌تنه سبب اولار هکذا اللهدن اوتری احسان ایدنلرك اجری بالمضاعف اولار واگر تند یاغش یاغوب میوه‌سـی بالمضاعف اولماسـاده لامحاله نارین یاغش یاغماق کفایت ایدر ومیوه‌لری خراب اولماقدن ساخلار «واللّٰه تعالی سیزك عمللرکزی کورندر» کیفیت وقدر نفقه‌سنی واوکا باعث اولان اموراتك سببك

وابل فطلّ والله بما تعملون بصير ۲٦٦) ايود احدكم ان تكون له جنة من نخيل واعناب تجرى من تحتها الانهار له فيها من كل الثمرات واصابه الكبر وله ذرية ضعفاء فاصابها اعصار فيه نار فاحترقت كذالك يبين الله لكم الايات لعلكم تتفكرون ۲٦۷) يا ايها الذين امنوا انفقوا من طيبات ما كسبتم ومما اخرجنا لكم من الارض ولا تيمموا الخبيث منه تنفقون ولستم باخذيه الا ان تغمضوا فيه واعلموا ان الله غنى حميد ۲٦۸) الشيطان يعدكم الفقر ويامركم بالفحشاء والله يعدكم مغفرة منه وفضلا والله واسع عليم ۲٦۹) يؤتى

هاموسنی بیلور ۲٦٦) «آیا دوست دوتورسیزگ برگزکه اونگ ایچون اولا بربوستان خورما واوزوم آقاجلاریندن که جاری اولار اونگ آلتندن آرخلار اوشخص ایچون واردر اوبستانده جمیع میوه‌لردن پس اوباغگ صاحبی قوجالوب ضعیف اولا وصغیر اوشاقلاری قالا» وکسب اتمکه قدرتلری اولمیه «پس اوآقاجلاره وبستانه تندییل یتشه اویلگ اودی اولا واودایله اوبستان یانه» یعنی بونوع کیفیتی هیچ کس دوست دوتماز بوآیه‌ده مثلدر اوکسه که احسان ایدوب صوکره منت قویا واذیت ایده بوصورتده احسانه آخرتده ویریله‌سی باغچه‌نی منت قویماق واذیت اتمك اودیله یاندیرر «هابیله خداوندعالم بیان ایدر سیزلره اوزآیتلرنی شایدکه سیزفکر ایده‌سنگز» آیتلرده وسیزه گوستریلن مثللرده و اونلاردن عبرت گوتوره‌سنگز ۲٦۷) «ای مومنلر صرف ایدوگ کسب ایتدکگز شیئی لرگ حلال لریندن وگوزللرندن واوزاددن که بزچخاردوك سیزه یردن» حیوبات ومیوه‌جات ومعادلندن. زمان جاهلیتده عربلر پیس یرلردن کسب ایدوب اسلامه داخل اولاندن صوکره ایستدیلرکه حرام پولاردن تصدق ایتسونلرکه یرده قالان ماللری پاك وحلال اولا الله‌تعالی بیوردیکه حلالدن احسان ایدوگ نه اینکه حرامدن ومال لرگزگ یخشیسندن احسان ایدیگ نه اینکه پیس لرندن «وقصد اتمیوگ که مالگ پیسنی وعیبلوسنی انفاق ایده‌سنگز وحال انکه سیزاونی آلان دکلسنگز» باشقه آدمدن یعنی بریسی اوگونه مالی سیزه‌ویرسه پیس لکی جهتنه آلمازسنگز «مگرانکه گوزگزی یوماسنگز اونده» وسهل الکارلق ایده‌سنگز وبورجلوده عیبلومالدن سواباشقه شیئی تاپمیه‌سنگز «وبیلوگ که الله‌تعالی بی احتیاجدر» سیزگ احسانگزدن، امرایدوب احسانه محض سزگ نفعگز ایچون «بگنمش در» عمل لرگزی قبول ایدوب مزدویرمکیله ۲٦۸) شیطان وعده‌ویرر سیزه فقری» وسوسه ایدرکه احسان اتمیوگ یولگز تمام اولار «وامرایدر سیزی پیس ایشلره» بخل ومنع زکوته «والله‌تعالی وعده ویرور سزه گناهلاردن باغشلامقه واوزفضلنه والله‌تعالی وسعت ویرن وبیلن‌در» ۲٦۹) ویرر حکمتی (عقل وفکرایله ایش گورمکی وهرشیئی

الحكمة من يشاء ومن يؤت الحكمة فقد اوتي خيراً كثيراً ومايذكر الا اولوا الالباب ۲۷۰) ومآ انفقتم من نفقة او نذرتم من نذر فان الله يعلمه وماللظالمين من انصار ۲۷۱) ان تبدوا الصدقات فنعما هي وان تخفوها وتؤتوها الفقراء فهو خير لكم ويكفر عنكم من سيئاتكم والله بما تعملون خبير ۲۷۲) ليس عليك هديهم ولكن الله يهدي من يشاء وما تنفقوا من خير فلانفسكم وما تنفقون الا ابتغاء وجه الله وما تنفقوا من خير يوف اليكم وانتم لاتظلمون ۲۷۳) للفقراء الذين احصروا في سبيل الله لا

اوزيرلنده صرف اتمكي) اوكسه‌كه ايستر وهركسكه اوڭا حكمت ويريلوب پس بتحقيق اوڭا چوخ خير ويريلوب ونصيحت قبول اتمز مگر قلب صاحبلري» كه اونلارڭ قلبلري خواهش نفسلرني عمله گتورمكدن خالص در ۲۷۰) اوقدريكه اتفاق ومصرف ايتدڭز» الله يولنده آز يا چوخ، گزلين يا آشكار «يااينكه لازم ايتدكڭز نذردن پس بدرستيكه الله تعالى اوني بيلور» اونڭ مقابلنده سيزه جزا ويره جكدر «وظالملره گومك ايدنلر يوخدر» يعني اوكسلر كه ماللرني معصيتلرده صرف ايديرلر وصدقه ويرميوب هم اوزلرينه وهم حق صاحبلرنه ظلم ايديرلر اونلاره هيچكس گومك ايدوب اللهڭ عذابندن خلاص ايده بلمز ۲۷۱) اگر صدقه ويرمكي آشكار ايده سنڭز پس نه يخشي شيئدر آشكار اويرمك» باشقه‌لرده گوروب صدقه ويرمكه رغبت ايدرلر «واگر گزلين ويره سنڭز فقرايه پس اويخشي راقدر سيزه آشكارا ويرمكدن تااينكه كفاره اولاسڭز گناهلارڭزڭ بعضي سندن والله تعالى سيزڭ عملڭزدن خبردار در» الله ترغيب ايدير رياء دن اجتناب اتمكه ۲۷۲) واجب اولميوبدر سڭا يا پيغمبر اونلاري زوراً هدايت اتمك» آنجق سڭا لازمدر اللهڭ امرني يتورمك «لكن الله هدايت ايدر اوكسي‌كه ايستر واوزاديكه سيز احسان وصرف ايدرسنڭز مالڭزدن پس اوز نفسلرڭزه در اونڭ نفعي وسيز مصرف اتمزسنڭز مگر اللهڭ رضاسني حاصل اتمك ايچون وهرنه‌كه صرف اينسه‌ڭز مالڭزدن سيزه عوضي ويريلر وسيز ظلم اولونمش اولمازسنڭز» ثوابي ومزدي سيزه يتشمكده ۲۷۳) «صدقه ويروك اوفقيرلره‌كه الله يولنده جهاد اتمك سببنه ساخلانوبلر» حركت وكسب روزي اتمكدن «قادر اولابلمزلر يريوزينده سيره» وسفر وكسب روزي اتمكه بو آيه نازل اولوب اصحاب صفه خصوصنده‌كه دورت يوز نفرايدي مهاجرلردن حضرده مشغول ايديلر احكام شرعيه تعليم آلماقه وهميشه دعوا اولان وقتده دعوايه گيتمگه «اونلارڭ احوالندن خبردار اولميانلر اونلاري دولتلو گمان ايدرلر اونلارڭ عفتي جهتنه» وسؤلدن اوزلريني ساخلامق جهتنه «سن تانورسن اونلاري علامتلري ايله» يوزلرنڭ ساريلقي

يستطيعون ضرباً في الأرض يحسبهم الجاهل اغنياء من التعفف تعرفهم بسيمهم لا يسئلون
الناس الحافاً وما تنفقوا من خير فان الله به عليم ٢٧٤) الذين ينفقون اموالهم بالليل والنهار
سراً وعلانية فلهم اجرهم عند ربهم ولا خوف عليهم ولاهم يحزنون ٢٧٥) الذين
يأكلون الربوا لا يقومون الا كما يقوم الذي يتخبطه الشيطان من المس ذلك بانهم قالوا انما
البيع مثل الربوا واحل الله البيع وحرم الربوا فمن جاءه موعظة من ربه فانتهى فله
ماسلف وامره الى الله ومن عاد فاولئك اصحاب النار هم فيها خالدون ٢٧٦) يمحق الله

حزب

وپژمرده‌حاللق‌لری‌ایله «سؤال‌اتمزلر خلائقدن الحاح وکوج‌ایله وهرشیئیکه صرف
ایده‌سنگز یخشی‌لقدن پس بتحقیق الله‌تعالی اوڭاعالمدر» ٢٧٤) «اوکسلرکه مصرف
ایدرلر اوزماللرینی گجه‌وگوندوز مخفی وآشکار پس‌اونلار ایچون اجروار‌در الله
یاننده واونلاره قورخی‌یوخدر واونلار مخرون‌اولمازلار» تفسیرتبیان‌ده‌نقل‌اولوبدر
که بوآیهٔ شریفه حضرت امیرالمؤمنین‌علی ؏ ك حقنده نازل‌اولوب حضرتڭ دورت
درهمی‌واریدی الله‌یولنده فقرایه‌ویردی‌بریسنی‌کجه بریسنی‌کوندوز بریسنی‌آشکاربریسنی
گزلین‌پیغمبر ؐ خبرآلدی‌یاعلی نه‌شیئی واداراایتدی اوپوللارڭ هاموسنی‌الله‌یولنده‌صرف
اتمکه عرض‌ایلدی اللهڭ‌وعده‌سنه ایناناق پس‌بوآیه نازل‌اولدی اماتفسیر فخررازی
وقاضی‌ده ایکی‌روایت نقل اولونوب بریسی حضرت‌علی وبریسی حضرت ابوبکر
باره‌سنده نازل‌اولوب ٢٧٥) «اوکسلرکه ربابیرلر» ربااودرکه اوزگه‌یه‌بورج‌ویریلن
قدردن آرتق‌آلناق مثلا بردرهم ویروب ایکی‌درهم آلماق (تفصیلی فقه‌کتابلرنده) مبعوث
اولان‌وقتده قبرلرندن دورایبلمزلرمگراوکس‌گیمی دورارلرکه شیطان‌اونی‌خبط‌وصرع
ناخوش‌لقنه گرفتارایده» زمان جاهلیت‌ده عربلر کمان ایدیردیلرکه دیوانه‌لری شیطان
اوروب‌در اوجهته نه‌دوز یول‌گیده بیلرلر ونه‌ده دوزدانشه بیلرلربوآیه‌دخی‌اونلرڭ
اصطلاحیله نازل‌اولوبدر «بوجنون وعذاب اونڭ مقابلنده‌درکه اونلاردیدیلر بودر
وبوندن غیری‌دگلدرکه آلیش‌ویریش ربا گمیدر وحال‌انکه الله‌ساتمقی آلمقی حلال
ایدوب وربانی‌حرام پس‌هرکس‌که اوڭا نصیحت گله الله طرفندن پس‌اوکس لفسنی
ساخلیه‌حرامدن‌اونڭ‌ایچوندرگچمش‌عملی» الله‌اوندن‌مؤخذه‌اتمز «وهرکسکه دوباره مرتکب
اولاپس اونلار اودڭ یولداشلاریدرواونده همیشه‌لیکدرلر» ٢٧٦) الله‌تعالی ربانڭ
برکتنی‌گوتورر وتربیت‌ویرر صدقه‌یه» حدیث‌ده‌وارد اولوب هرخیر عملڭ مقابلنده
الله‌برملائکه موکل‌ایدوب ثواب واجرویرمکه اماصدقه‌نی خداوندعالم اوز رحمت‌النه
آلوب اوڭالربیت ویررنجه‌که سزڭ‌برگز اوشاقنه‌تربیت‌ایدر اوشخص‌اوزی ویردیکی

الربوا ويربي الصدقات والله لايحب كل كفار اثيم ۲۷۷) ان الذين امنوا وعملوا الصالحات واقاموا الصلوة واتوا الزكوة لهم اجرهم عند ربهم ولاخوف عليهم ولاهم يحزنون ۲۷۸) يا ايها الذين امنوا اتقوا الله وذروا مابقي من الربوا ان كنتم مؤمنين ۲۷۹) فان لم تفعلوا فاذنوا بحرب من الله ورسوله وان تبتم فلكم رؤس اموالكم لاتظلمون ولاتظلمون ۲۸۰) وان كان ذوعسرة فنظرة الى ميسرة وان تصدقوا خير لكم ان كنتم تعلمون ۲۸۱) واتقوا يوما ترجعون فيه الى الله ثم توفى كل نفس ما كسبت وهم لايظلمون ۲۸۲) يا ايها الذين امنوا اذا تداينتم بدين الى اجل مسمى فاكتبوه

صدقه‌یه قیمه‌گوننده یتشر گورر که احدداغی بیوك‌لكده بیوك اولوبدر «والله دوست دوتماز جمیع ناشكر وگناه‌كار آدمی» ۲۷۷) «اوكسلركه ایمان گتوردیلر وصالح ایشلر عمله گتوردیلر ونماز قیلدیلر وزكوة ویردیلر اونلار ایچون اجر واردر اونلارگ اللهی یاننده واونلاره قورخی یوخدر واونلار محزون اولمازلار» ۲۷۸) «ای ایمان گتورنلر قورخون اللهدن وترك ایدوگ اوزادیكه ربادن قالوبدر (یعنی خلقه شرط ایله ویروب تابحال آلمامسنگز) اگر مؤمنلر سنگز ایسه ۲۷۹) پس اگر اللهگ حكمنه عمل اتمیه‌سنگز» ربانی ترك اتمك بارەسنده «پس اعلام ایدیك دعوایه اللهدن واونگ پیغمبرلدن» یعنی اعلان ایدون الله‌و پیغمبرله دعوا اتمكه «واگر توبه ایده‌سنگز» ربایمكدن «سزگ ایچون در سزمایه‌لرگز» اوسرمایه‌كه خلقه‌ویروبسنگز زیاده‌آلماق قصدیله اوزگزه‌یتشر «ظلم اتمزسنگز» بورجلولره‌زیاده‌آلمامقله «وظلم اولمش اولمازسنگز» پولنگز بی‌منفعت قالماق یاناقص اولماقله ۲۸۰) اگرسیزگ بورجلولارگز فقیروعسرت صاحبی اولالر پس مهلت‌ویرملودر قدرت وقتنه‌دیك واگراونلاره صدقه ویره‌سنگز» اوپولی باغشلامق واوندن‌گچمك ایله «یخشی‌راقدر سزگ ایچون» مهلت ویرمكدن «اگرسیز بله‌سنگز» احسان اتمكگ ثوابنی ۲۸۱) قورخوگ اوگوندن‌كه اوگونده قایداجاقسگز اللهطرفنه صوگره هركسنه كسب‌ایتدیكی عملگ اجری‌ویرولر» خیره‌خیر شره‌شر «واونلاره ظلم اولونماز» ثوابنگ نقصانیله ۲۸۲) «ای‌مؤمنلر زمانیكه معامله ایده‌سنگز نسیه‌قراریله معین‌وقته‌كیمی پس‌اونی یازوگ وگرگدركه یازا سزگ آراگزده عدالتله یازان» كه آرتق واسكیك‌اولمیه «ولازمدرمنع‌اتمه‌سوگ یازان‌شخص نجه‌كه الله‌اوگا تعلیم ایدوب» نجه‌كه الله‌اوگا نفع‌ویروب یازی‌بلمك‌ایله اوده خلقه‌نفع‌ویرسوگ خلقگ حاجتنی‌روا اتمك‌ایله «ولازمدركه یازان‌كس یازسوگ واملاا تسوگ (املانگ اصل‌معنی‌سی بریسی

وَلْيَكْتُبْ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ اَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللّٰهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي
عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَاِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا اَوْ ضَعِيفًا
اَوْ لَا يَسْتَطِيعُ اَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ
فَاِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَاَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ اَنْ تَضِلَّ اِحْدٰيهُمَا
فَتُذَكِّرَ اِحْدٰيهُمَا الْاُخْرٰى وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاءُ اِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْئَمُوا اَنْ تَكْتُبُوهُ
صَغِيرًا اَوْ كَبِيرًا اِلٰى اَجَلِهِ ذٰلِكُمْ اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ وَاَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَاَدْنٰى اَلَّا تَرْتَابُوا
اِلَّا اَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَلَّا تَكْتُبُوهَا وَاَشْهِدُوا
اِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَاِنْ تَفْعَلُوا فَاِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ

دیوب بریسی یازمقدر امابویرده عبارتدر بورجلونك اقرارندن) اوکسکه اونك ضررنه‌درحق (بورجلو) وهرایکیسی گرگدراللهدن قورخسونك وحقدن برشیئی ناقص اتمه‌سونك پس‌اگر بورجلواولان شخص سفیه‌اولا» عقلنك آزلقی یااسراف اتمکی جهتنه «یاضعیف‌اولا» بدن‌جهتنه یافهم یاامللا جهتنه «یااستطاعتی اولمیه‌اقرار اتمکه» فقرجهتنه‌که کسب‌روزی اتمکنه مانع‌اولا یالال‌اولمق ویاباشقه موانع‌جهتنه «پس‌املااتسون عدالتله اونك‌ولی‌سی وشاهددوتون ایکی‌نفر شاهد سزنك کشیلرگزدن واگرایکی‌کشی اولمیه پس‌برکشی وایکی‌عورت اوکسلردن‌که سیزراضی اولارسنگز شاهدلردن» راضی‌اولاسگز اونلارنك دیانت وصلاح وعفت‌لرینه، برکیشی عوضنه ایکی‌نفر عورت اولماق اوسببه‌درکه «اگربریسی یادندن‌چخارسه‌بریسی‌اوبریسنك یادینه‌کتورروگرگدرکه منع اتمه‌سونك شاهدلر زمانیکه شهادت‌ایچون دعوت اولونالر» آیه‌نك شمولیتی واربوگا که شاهداولمقه دعوت‌اولونان وقتده‌منع اتمیوك گلونك شاهداولوں وهمیده دلالتی‌وار اقامهٔ شهادته ایلکه شاهد اولدگز حاکم‌شرع یاننه گلوب شهادت اتمکدن ممانعت اتمیونك «وبونی‌یازمقه غمکین اولمیون حق‌کوچك اولایابیوك معین مدته‌دیك بویعنی کتابت‌عمله کلمك عدالتلودر اللّٰه‌یاننده وثابت ومحکم‌تردر اقامهٔ شهادت‌ایچون ویاخوراقدرکه سیزشك اتمیه‌سنگز» بورجنك جنسنده وقدرنده ومدتنده «مگرتجارت نقداولاکه اونی دولاندیراسنگز اوزآراگزده» مالی برگز اوبریسنه الیله ویره واو دخی پولنی‌الیله اوبریسینه ویره «پس‌بوصورتده سیزنك‌ایچون گناه‌یوخدرکه‌اوکاغذی یازمیاسنگز وشاهددوتونك زمانیکه آلیش‌ویریش ایده‌سنگز وضرر ویریلمش‌اولماسونك یازان ونه‌شاهدلر» یعنی‌کاتب وشاهدلر ضررویرمه‌سونك مثلا دعوت اولاندا کلمه‌لر

وَيُعَلِّمُكُمُ اللّٰهُ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْئٍ عَلِيمٌ ۲۸۳) وَاِنْ كُنْتُمْ عَلٰى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِباً فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ فَاِنْ اَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضاً فَلْيُؤَدِّ الَّذِى اؤْتُمِنَ اَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَاِنَّهُ اٰثِمٌ قَلْبُهُ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

۲۸۴) لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ وَاِنْ تُبْدُوا مَا فِى اَنْفُسِكُمْ اَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللّٰهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْئٍ قَدِيرٌ

۲۸۵) اٰمَنَ الرَّسُولُ بِمَا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا

یا کتابته وشهادته تغییر ویره‌لر یاتحریف ایده‌لر یااینکه کاتب وشاهدلره ضرر ویریلمه‌سوک مثلا شاهدلر وکاتب‌لر ایچون ضروری وعجله‌لو ایش اولان وقت دعوت اولونا یااونلار گلمك وگتمك وایشندن معطل اولماق ایچون اجرت مثلی ویریلمیه «پس اگر ضرر ویره‌سنگز حقیقتده اوکناه‌در واللهنگ طاعتندن چخماقدر واللهدن قورخوك اونگ امرندن چیخمیوك والله‌تعالی سیزه تعلیم ایدر» اوزحکملرنی که سیزنگ مصالحنگزه راجعدر «والله‌هرشیئه عالمدر» بوآیه‌متضمندر تجارتنگ چوخ مسائللرنه وسورهٔ بقره‌ده بشیوزحکم واردر آنجق بوآیه‌ده اون‌بش حکم‌وار بوآیه دلالت ایدیر جمیع متمدن شهرلرده متداول اولان قاعدهٔ تجارت وسیاسته ۲۸۳) «واگر سیزسفره‌ده اولاسنگز وکاتب تاپمیه‌سنگز پس اوصورتده کروآلون‌که الهٔ یتشمش اولا پس اگر بعضنگز بعضگزه خاطرجمع اولا» یعنی مال‌صاحبی مشتریه خاطرجمع اولوب مالنی رهن‌سیز ویره «پس واجب‌درکه بورجنی وامانتی ردایتسون اوکسکه امین‌گمان اولونوب(مشتری) وگرکدر قورخسون اللهدن خیانت اتمه‌سوك» بوندن صوگره الله‌تعالی شاهدلره خطاب ایدوب بیورور «گزلتمیوك شهادتی وهرکسکه شهادتی گزله‌ده» اداء شهادته قدرتی اولوب ادااتمکدن جانته‌ومالنه قورخسی اولمیه «بدرستیکه اونگ قلبی گناهکاردر» کنایه‌در گناهنگ بیوك لگندن «والله سیزنگ عملگزه عالمدر ۲۸۴) «الله‌ایچوندر اوزادکه گوگلرده‌در واوزادکه یرده‌در واگرآشکار ایده‌سنگز اوزادیکه سیزنگ قلبگزده‌در خیردن‌وشردن یااونی مخفی دوتاسنگز الله‌تعالی اونگ حسابنی سیزدن ایده‌جکدر پس باغشلار اوکسی‌که اونی باغشلامق ایستر وعذاب ایدر اوکسه‌که اوناعذاب اتمك ایستر والله‌هرشیئه قادردر

۲۸۵) ایمان گتوردی پیغمبر اوشیئه‌که اوگا نازل اولدی اوزاللهنگ طرفندن ومؤمنلرگ هاموسی ایمان گتوردیلر اللهه واونگ ملك‌لرینه وکتابلرینه وپیغمبرلرینه»

وَاِلَيْكَ الْمَصِيرُ ٢٨٦) لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْساً اِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا اِنْ نَسِينَا اَوْ اَخْطَاْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا اِصْراً كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا اَنْتَ مَوْلٰينَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

حضرت رسول۴ بیورورکه معراج گیجه‌سینده الله طرفندن سس گلدی امن الرسول بما انزل الیه من جوابنده غرض ایتدیمکه مؤمنلرده ایمان گتوردیلر بیوردی دوغری دیدوگ یامحمد «بز آیرماروق رسوللردن بریسینگ آراسنی» پیغمبرلرگ آراسنده فرق قویماروق «مؤمنلر دیدیلر که ایشتدوك واطاعت ایتدیك ایستروك پروردگارا باغشلامقگی وسنگ طرفگادر قایداجاق یر» اولندن صوگره ٢٨٦) الله‌تعالی معراج گیجه‌سی یاعموما بیوردی «الله‌تعالی تکلیف ایتمز مگر وسعت وطاقت قدری، اونفسگ اوزلفندن اوتریدر کسب ایتدیگی خیر واولنگ ضررنه‌در کسب ایتدیگی شر» پیغمبر عرض ایلدی یا اینکه الله‌تعالی بیورور بوگونه دعاایدیگ «پروردگارا بزه مؤخذه اتمه اگر بزیاددن چخاردیق یاسهو ایتدیك» ترك واجب ویانهیه مرتکب اولدوق «پروردگارا آغر تکلیفلریله بزی یوکلمه نجه‌که آغر یوك ایله تکلیف ایدوبسن اوکسلره که بزدن سابق ایدی (بنی اسرائیل) پروردگارا بزه حمل اتمه اوزادیکه بزیم طاقتمز یوخدر اوگا وبزیم گناهمزدن کیچ ویزی باغشلا وبزه رحم ایت سن سن بزیم آقامز پس بزه کومك لیك ویر کافرلرگ اوستنه» الله‌تعالی بیوردیکه هرنه سؤال ایتدگز هاموسنی ویردیم: گچن امتلرگ نمازی قبول اولمازدی مگر معبدلرده اماسنگ امتگا یرگ هرجزئنی مسجد و پاك ایدن ایتدیم. گچن امتلرگ لباسنه نجاست یتشسه گرگدی کسیدیلر اماسنگ امتگا سوئی پاك ایدن اتمشم. گچن امتلر قربانلاریلی بویوللارنده بیت المقدسه آپاریردیلر هرکسگ که قربانی قبول اولسیدی گوگدن اود گلوب یاندیراردی اوکس شاد وهرکسگ قربانی قبول اولماسایدی اودگلمیوب صاحبی شرمنده قایداردی اماسنگ امتگ قربانی فقرا ومساکین امتگ قارین لاری ایتدیم هرکسگ قربانی قبول اولسا بالمضاعف ثواب یتشر هرکسگ قربانی قبول اولماسادنیاعقوبتی یوخدر . گچن امتلر بریخشی ویابرپیس عمل مقابلنده بریخشی ویاپیس اجره یتشردی اما سنگ امتگا بربدعمله برید جزا وبریخشی عمله اون یخشی جزا ویردیم. گچن امتلر اگریخشی عمل اتمکه نیت ایدیدیلر ولکن فعله گلممش جزا ویریلمزدی اماسنگ امتگ محض نیت خیرایتمك ایله جزا ویردیم. گچن امت پیس عمله نیت ایدوب عمله گتورمه‌مش اولسادا اونگ نامهٔ اعمالنده یازیلاردی اماسنگ امتندن پیس عمل نیت ایدوب فعله گتورمینجه نامهٔ اعماللنه یازمادیم. گچن امتلر گناه ایدن کیمی اونلارگ گناهی قاپولارنه

یازیلورمی وتوبه‌لری قبول اولمازدی تااینکه دوست دوتدوقلاری طعامنگ بریسنی اوزینه حرام ایدیدیلر امابوشدتی سننگ امتندن گوتوردیم واوللارنگ گناهنی اونیله منم‌اوزآرامده ایتدیم وهروقت توبه‌ائسه‌لرقبول ایده‌رم. کچن‌امتلر گرك اوزون مدت توبه ایده‌یدیلر تاقبول اولایدی اماسننگ امتندن ایگرمی - اوتوز - یوزئیل معصیت ایدوب پشیمان اولان کبی‌توبه‌لرینی قبول ایده‌رم وبوندن سوا دخی مرحمتلر امت پیغمبر٣ نگ حقنده التفات اولونوب‌که تفصیل ویرمگنگ بومختصره کنجایشی یوخدر بوجهته بوامته امت‌مرحومه دیرلر .

چوخ شکر وثنا ایدیرم خداوند عالمه‌که توفیق کرامت بیوردی سورهٔبقره‌نگ ترجمه وتفسیرینی تمام ایتدیم وکمال عجزله مسئلت ایدیرم یرده قالان سوره‌لری ترجمه ائتمگه توفیق ویرمگنی. انه‌ولی‌التوفیق

سورة آل عمران ٢٠٠ آيه‌در مدينه‌ده نازل اولوب

بسم الله الرحمن الرحيم

١) الم ٢) اللّهُ لا اله الا هو الحيّ القيوم ٣) نزّل عليك الكتاب بالحقّ مصدّقاً لما بين يديه و انزل التورية و الانجيل من قبل هدى للناس وانزل الفرقان ٤) انّ الذين كفروا بايات الله لهم عذاب شديد و الله عزيز ذوانتقام ٥) انّ الله لا يخفى عليه شيئ في الارض ولا في السّماء ٦) هو الذي يصوّركم في الارحام كيف يشاء لا اله الا هو العزيز الحكيم ٧) هو الذي انزل عليك الكتاب منه آيات محكمات هنّ ام

الم‌ك تفسيرى اوّل سورهٔ بقره‌ده وايكمجى آيه‌نك تفسيرى سورهٔ بقره‌نك ٢٥٥ مجى آيه‌سنده ذكر اولدى ٣) «الله‌تعالى نازل ايلدى سڭا قرآنى حقله‌تصديق ايدن حالده قباقنده اولان كتابلارى ونازل ايلدى توريت وانجيلى قرآنى‌نازل‌ايدلدن سابق خلائقه هدايت اولان حالده ونازل ايلدى حقله باطلى آيران احكامى.

٤) بدرستيكه‌اوكسلركه كافراولديلار الله‌ك آياتنه اونلار ايچون واردر شدتاوعذابلر والله‌غالب‌در» هيچكس مانع اولايبلمزاوڭا «انتقام صاحبى‌در» هيچكس اونك كيمى انتقام آلايبلمز. ٥) بدرستيكه الله‌تعالى‌يه مخفى اولماز برشيئى‌يرده وله گوگلرده

٦) اودر اوكسكه آنا بطننده سيزك صورتڭزى چكر نجه‌كه ايستر» گوزل صورتلرايله ياقبيح، اوغلان ياقيز «يوخدر الله‌مگر اوالله‌كه غلبه‌ايدن وحكم ايدندر»

٧) اودر اوكسكه نازل‌ايتدى سڭا قرآنى اونك بعضى‌سى آيات محكماتدر»آيه‌لرك هاموسى محكم‌در مقصود محكمدن اودركه دلالت‌ايدن‌دراوزمعنى‌سنه آشكارا واختصار طريقيله دگلدركه هامو اونى فهم‌اتمكدن عاجزاولا «اونلاردركتابك آناسى» بومذكور اصلدر باقيسى اوندن‌حصوله گلن‌فرع‌در «بعضى‌سى نجه‌معنى‌يه‌اوخشيانلر»اونك‌معنى‌سى واضح‌اولماز مگردقت‌نظريله نجه‌كه تفسيرنده نجه‌معنى حاصل‌اولمقه (يا) حرفيله قيد اولوبدر مثلا آيه‌نك معنى‌سى يابيله‌در يااويله «امااوكسلركه اونلارك قلبلرينده حقدن باطله وبدعته ميل‌اتمك‌وار پس تابع اولارلار اوآيه‌لره كه متشابه‌در» ياظاهرنه تابع اولارلار يااينكه تاويل ايدرلر باطل‌قرآله ٢٠ مجى سوره‌نك ٤مجى آيه‌سى كيمى «فتنه‌طلب‌اتمك‌ايچون» تااينكه اونله خلقى شك‌وشبهه‌يه سالسونلار «وآيه‌نك تاويلنى طلب اتمك‌ايچون» يعنى خواهش ايدرلر كه كيف‌لرى ايستين قرارايله‌تاويل ايدوب خواهشلريله‌مطابق سوزلرنى ثابت‌ايده‌لر «بيلمزلر اونك تاويلنى مگراوكسلركه‌محكملردر

الکتاب واخر متشابهات فاماالذین فی‌قلوبهم زیغ فیتبعون ماتشابه منه ابتغاء الفتنة وابتغاء تاویله وما یعلم تاویله الاالله والراسخون فی العلم یقولون امنا به کل من‌عند ربنا وما یذکر الا اولوالالباب ۸) ربنا لاتزغ قلوبنا بعد اذهدیتنا وهب لنا من لدنک رحمة انک انت الوهاب ۹) ربنا انک جامع الناس لیوم لاریب فیه ان‌الله لایخلف المیعاد ۱۰) ان‌الذین کفروا لن تغنی عنهم اموالهم ولا اولادهم من‌الله شیئا واولئک‌هم وقودالنار ۱۱) کداب‌ال فرعون والذین من‌قبلهم کذبوا بایاتنا فاخذهم‌الله بذنوبهم والله

علمده» ائمه علیهم‌السلام بیوروبلار که بزیك راسخ‌لر پیغمبر۴ راسخ‌لرڭ افضلیدر علمده الله‌تعالی تعلیم‌ایدوب اوڭا نازل اولان تلامڭ ظاهر وباطن معنی‌لرینی. باشقه حدیث‌ده‌وارد اولوب‌که کلام‌اوچ قسمدر برقسمنی‌عالم وجاهل بیلرلر برقسمنی‌بلمز مگر اوکسکه ذهنی صاف وحسی لطیف وعقلی صحیح اولا اوکسلردن‌که الله‌تعالی سینه‌سنی آچوبدر اسلام‌ایچون برقسمنی‌بلمز مگر الله‌تعالی واوننڭ پیغمبرلری. وعلمده محکم اولانلار « دیرلر بزایمان گتوردوك اوڭا، محکم ومتشابهڭ هاموسی بزیم‌اللهمزڭ یاننددر ونصیحت قبول ایدن اولمازلار مگر عقل صاحبلری» ذهنلرینڭ صافلقی و ایتیلیگی‌ایله حقی‌ناحقدن امتیاز‌ایدرلر. ۸) پروردگارا بزیم‌قلبمزی‌مایل‌ایتمه هدایتدن ضلالته اوندن صوڭره‌که بزی هدایت ایدوبسن‌حقه بزه‌اوز یانندن رحمت التفات‌ایت بدرستیکه سن‌چوخ بخشش ایدنسڭ» ذکراولان دعا راسخ‌لرڭ سوزلرڭ بقیه‌سیدر ۹) پروردگاراسن‌خلقی جمع‌ایدن سن‌برگوندن اوتریکه‌او نڭ‌وقوعنده‌شك یوخدر »حساب‌وکتابدن اوتری «بدرستیکه الله‌تعالی وعده‌یه‌خلاف‌ایتمز» بوآیه‌دخی‌راسخ‌لرڭ‌دعاسنڭ تتمه‌سیدر ۱۰) اوکسلرکه کافر اولدیلار دفع‌ایده‌بلمز اونلارڭ مالLری واولادی اونلاردن برشیئی»اللهڭ عذابندن «اونلاردلر جهنم‌اودینڭ آلیشیقی» ۱۱) کفارقریشڭ پیغمبری وحقی انکاراتمکده عادتلری وقاعده‌لری «فرعون اولادنڭ قاعده‌سی کیمی واوکسلر کیمی‌درکه اونلاردن سابق‌ایدیلر» نجه‌که اونلار «تکذیب ایتدیلر بزیم‌آیه‌لریمزی» بونلرده تکذیب ایتدیلر سنی «پس الله اخذ ایتدی اونلاری گناه‌لری سببیله والله تعالی‌نڭ عذابی شدتلودر» ۱۲) «دیگلن اوکسلره‌که کافراولدیلار تیزلیك‌ایله مغلوب اولارسگز ومحشور اولارسگز جهنم طرفنه ونه پس آماده اولولمش یردر جهنم». زمانیکه حضرت رسول بدر دعواسندن فتح ونصرت‌ایله مدینه‌یه مراجعت بیوردی جمیع‌یهودیلری

شَدِيدُ الْعِقَابِ ١٢) قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا سَتُغْلَبُونَ وَتُحْشَرُونَ إِلَى جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمِهَادُ
١٣) قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأُخْرَى كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُمْ
مِثْلَيْهِمْ رَأْيَ الْعَيْنِ وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَنْ يَشَاءُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِأُولِي الْأَبْصَارِ
١٤) زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ

بنی‌قینقاع بازارنه جمع ایدوب بیوردیکه ای‌یهود جماعتی قورخون اللهدن که‌بدرگونی قریشه نارل اولان مصیبت سزگ ایچون‌ده‌واقع‌اولا، اسلامه داخل‌اولون اونلارانازل اولان بلاسیزه نازل اولاندن سابق زیرا که سیز بیلورسگزکه من‌اللهگ حق‌پیغمبری‌ام نجه‌که کتابلارگزده گوروبسگز دیدیلر یامحمد سنی‌مغرور ایتمه‌سوگ برنچه پراگنده قوم‌که دعوا علومندن خبرلری یوخیدی فرصت تاپوب اونلارا غالب اولدگ والله اگر بیزایله دعوا اتسن هرآینه بیلرسن :نجه آدموق پس‌بوآیه نازل اولدی والله تعالی آشکار ایتدی پیغمبرگ۴گ دوغریلقنی که بنی‌قریضه‌نی اولدردیلر وبنی‌نضیری جلاءوطن وخیبری فتح ویرده قالانلارنه جزیه مقرر ایتدیلر ومشرکلر مغلوب و بوکیفیت‌لر بیوك معجزهٔ قولی اولدی اوحضرتگ پیغمبرلگنه ١٣) بتحقیق واردر سزگ ایچون آیت» وبیوك معجزه پیغمبر۴گ سوزنگ صدقنه «ایکی‌دسته‌ده که ملاقات ایتدیلر» بربرینه بدر دعواسنده« بردسته دعوا ایدیردی الله یولنده» پیغمبر واونگ‌اصحابی «اوبری‌دسته کافرلرایدی» قریش‌مکه «مشرکلر گورردیلر مسلمانلاری ایکی اوزلری قدری» مشرکلر مین‌نفره یاخون ایدیلر تااینکه مسلمانلردن قورخوب قاچالار بوکیفیت دعوا باشلاناندن صوگره ایدی اما دعوادن قباق مشرکلر مسلمانلری آز گوروب دعوایه جرئت ایتمشدیلر یااینکه مسلمانلر گورور دیلر مشرکلری ایکی اوزلری قدری که مسلمانلار اوچ یوزاون ونچه‌نفر ایدیلر تااینکه ثابت‌قدم اولوب نصرته یقین‌ایده‌لر الله‌تعالی‌گوستردی‌بوقرارله «کوزوگ‌ظاهرده گورمگی‌ایله» که‌گوزایله گوریلن شیئی‌ده شك اولماز «الله تعالی کومك ایدر اوکسه که ایستر» نجه که‌بدر دعواسنده جزئی مسلمانلره کلی کفار مقابلنده کومك ایتدی « بدرستیکه بونده هرآینه عبرت وار بصیرت صاحبلرینه» عقل‌صاحبلری آنلار که‌آزچوخه غلبه‌ایده‌بلمز مدر اللهگ کومك‌لیگی‌ایله . ١۴) «زینت ویریلمش اولدی مخلوقاته یورکلری ایستدیکلرینی دوست دوتماق:عورتلردن‌واولاددن وچوخ‌مقدارتحصیل اولمش ماللر قزیلدن وگوموشدن وتعلیم‌اولولمش‌آتلاردن ودورت‌آیاقلی‌لاردن وا کین‌لردن‌بونلار دنیاده زنده‌گانلق متاعیدر» بونلر او‌‌اسه دنیانه یاشامق اولماز وآخرتده « اللهگ یانده‌در قایداجاق یرگ گوزل‌لگی» قنطار عبارتدر اوکوزگ دریسی دولولیقده

وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْاَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَالِكَ مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَاللّٰهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَاٰبِ ۱۵) قُلْ اَؤُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرٍ مِنْ ذَالِكُمْ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَاَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ۱٦) اَلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اِنَّنَا اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۱۷) اَلصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْاَسْحَارِ ۱۸) شَهِدَ اللّٰهُ اَنَّهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَالْمَلٰئِكَةُ وَاُولُوا الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۱۹) اِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللّٰهِ الْاِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ

نصف

قزیلدن مقنطره یعنی قنطار اولموش تاکید ایچون گتورولوب یعنی بوقدر متاعی ولذات دلیویه‌نی عوض ایتمك یاخشی‌در آخرتنگ حقیقی و همیشه‌لیك لذتلری‌ایله ۱۵) «دیگلن یاپیغمبر آیا من خبرویروم‌سیزه دلیامالارندن یخشی‌سنی: اوکسلار ایچون که پرهیز ایتدیلر اللهنگ یاننده باغلاروار‌در که جاری اولار اونگ آلتندن آرخلر همیشه‌لیك قالمالودیلر اونده وپاکیزه عوتلروار واللهنگ بنده‌لردن راضی‌اولماقی وار واللّٰه‌تعالی گورن‌در بنده‌لرنی» یخشیه یخشی جزا ویرر وگناهکاره عقاب ایدر استحقاقی قدرنده ۱٦) اوکسلارکه دیرلر پروردگارا دوغریلقله بیز ایمان گتوردیك پس‌بزیم گناهلاریمزی‌باغشلاو بزی ساخلا اودنگ عذابندن ۱۷) «مدح‌ایدیرم صبرایدنلری ودوغری دینلری واللهه‌اطاعت ایدنلری وسحروقتلری‌استغفار ایدنلری» نمازدن‌صوگره ۱۸) اللّٰه‌تعالی شهادت‌ایتدی اوگاکه اللّٰه‌یوخدرمگراواللّٰه که مستحق‌عبادتدر وملائکه‌لر وعلم صاحبلری‌ده شهادت‌ایتدیلر» اللهنگ شهادتی: دلیل‌لر گوسترملك ایله‌در برقومه آیات‌گوندرمگیله برقومه وهرشیئده ظاهراولماقله برقومه ملائکه‌نگ شهادتی اقرار و اطاعت‌اتمك ایله وعلم صاحبلرنگ شهادتی‌احتجاج واستدلال‌ایله «اللهنگ شهادتی عدالتله‌در اللّٰه یوخدر اللهدن سوا» تاگیدایچون تکراراولوندی «ایله‌اللهیکه غالب وحکیمدر» ۱۹) حقیقی دین اللّٰه‌یاننده دین اسلامدر» که عبارتدر اللهنگ برلکنه ومحمد؏ نگ پیغمبرلکنه ایناملقدن «واختلاف اتمدیلر اوکسلرکه اونلاره کتاب ویریلوب(یهودونصاری)مگراونلاره‌علم (توریه‌وانجیل) گلندن صوگره» اونلار بلدیلر که‌دین‌اسلام حقدر لازم‌ایدی‌که‌دین‌اسلامه‌داخل‌اولایدیلر امااختلاف ایتدیلر «حسدجهتنه‌اوز آرالرینده»طلب‌ریاست‌جهتنه‌نه‌اینکه‌شبهه‌جهتنه «وهرکسکه کافراولا اللهنگ‌آیاتنه پس‌اللّٰه‌تعالی تیزحساب چکندر ۲۰) پس‌اگر مباحثه ایده‌لرسنیله» دین‌بارەسنده سن‌حجتی‌اونلاره

بَغْياً بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللّٰهِ فَاِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ٢٠) فَاِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلّٰهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ وَقُلْ لِلَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ وَالْاُمِّيِّينَ ءَاَسْلَمْتُمْ فَاِنْ اَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا وَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ٢١) اِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ٢٢) اُولٰئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ٢٣) اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ اُوتُوا نَصِيباً مِنَ الْكِتَابِ يُدْعَوْنَ اِلٰى كِتَابِ اللّٰهِ لِيَحْكُمَ

تمام ایدندن صوکره «پس دی یا پیغمبر من خالص ایتدیم لفسـمی اللهه» من قلبا اینانديم اللهه واوندن غیریسنی شریك قرارویرمدیم «بکا تابع اولانلارده تسلیم اولدیلار ودیکلن اوکسلره که اونلارا کتاب ویریلوب واوکسلره که امی دیلر» کتابلری یوخدر مشرکین عرب کیمی «آیا سیزده مسلمان اولدکز پس اگر مسلمان اولدیلر تحقیق هدایت تاپدیلار» واوز لفسلرینه لفع ویردیلر ضلالتدن چخماق ایله «واگر دال چوکوردیلر» وسندن اعراض ایتدیلر «پس آنجق سکا واجب اولان یتورمکدر» سکا ضرر ویرمز اونلارك اعراضی «و الله گورلدر وباخالدر بندهلرینه» واونلارك عمللرینه ٢١) بدرستکه اوکسلرکه کافر اولورلار اللهك آیاتنه و اولدوروررلر پیغمبری ناحقله و اولدوروررلر اوکسلری که امر ایدیرلر عدالتله پس بشارت ویر اونلارا دردناك عذابله » مخاطب اهـل کتابدر پیغمبرك عصرلده اولانلرك آتا بابالری ۴۳ پیغمبر اولدوروب حضورده اولانلاری اسلافك فعلنه راضی اولماق ومحمد ؐ می اولدورمك فکرینه دوشمکلری سببنه مذمته لایق اولدیلر اما اللهتعالی پیغمبری اونلارك شرندن محافظت ایتدی ٢٢) اونلار اوکسلردر که هیچ اولدی اونلارك عمللری دنیاده وآخرتده» دنیاده مستحق مدح اولمادیلار ومالری وجانلاری حفظ اولونمادی وآخرتده مستحق بهشت اولمادیلار «ویوخدر اونلار ایچون کومك ایدنلر» که عذابی اونلاردن دفع ایتسونلر ٢٣) آیا گورمدیك اوکسلری که ویریلمش اولدی بر حصه کتابدن» عبارتدر یهود علمالرندن «دعوت اولونورلار اللهك کتابی طرفنه» توریة « تااینکه توریه حکم ایده اونلارك آراسنده »محمد ؐ ك لبوتی خصوصنده. حضرت رسول برگون اونلارك درس اوخونان یرینه داخل اولوب اونلاری دین اسلامه تکلیف ایتدی اونلارك بریسی عرض ایلدی سن هانسی دینده سن حضرت بیوردی ملت ابراهیم اوزره دیدیلر ابراهیم یهودی ایدی حضرت بیوردی منله سزك آراکزده توریة حکم اولسونك اونلار قبول اتمدیلر خداوند عالم بو مطلبی خبر ویروب

بينهم ثم يتولى فريق منهم وهم معرضون ۲۴) ذلك بانهم قالوا لن تمسنا النار الا اياما معدودات وغرهم فى دينهم ماكانوا يفترون ۲۵) فكيف اذا جمعناهم ليوم لاريب فيه ووفيت كل نفس ماكسبت وهم لايظلمون ۲۶) قل اللهم مالك الملك تؤتى الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعز من تشاء وتذل من تشاء بيدك الخير انك على كل شيء قدير ۲۷) تولج الليل فى النهار وتولج النهار فى الليل وتخرج الحى من الميت وتخرج الميت من الحى وترزق من تشاء بغير حساب

بيورور «صوڭره دال چوكورر بر فرقه اونلاردن» وحال انكه بيلورلر كه تورات ايله عمل اتمك واجبدر «واونلار اعراض ايدنلردر» حقه تابع اولماقدن ۲۴) اونلارڭ اوسوزلرى واعراضلرى اوندن اوتريدر كه اونلار ديديلر بزه اود دگمز مگر بر نچه سايلمش گونلر ومغرور ايتدى اونلارى اوزادكه دينلرينه افترا ايتديلر» وبهتان ديديلر اوز دينلرينه نسبت گويا اونلار پيغمبر اولادى اولماقلرينه گوره بابالرى اوللره شفاعت ايده‌جكدر ۲۵) نچه بيله اولا بلر يااينكه ننوع اولار اونلارڭ احوالى زمانيكه بز اونلارى جمع ايده‌روك بر گون ايچون كه اونده شبهه يوخدر» جزا ويريلمك ايچون هامى محشور اولاجاقدر «وويرولر جميع نفسلره دنياده كسب ايتديكى عملڭ جزاسى واونلارڭ حقنده ظلم اولماز» عمللرڭ جزاسى يتشمك بهتنه ۲۶) ديكلن: اى‌منم اللهم هامو ملكلرڭ صاحبى‌سن ويررسن پادشاهلقى هركسه كه ايسترسن وآلارسن پادشاهلقى هركسدن كه ايسترسن وعزيز ايدرسن دنيا وآخرتده هركسى كه ايسترسن وذليل ايدرسن هركسى كه ايسترسن سنڭ النده‌در خير واحسان بدرستيكه‌سن هرشيئه قادرسن» بو آيه شريفه استبداد ومطلق پادشاهلقڭ حقيتنه دلالت اتمزكه فلان شخصى الله پادشاه ايدوب اوندن آلماق اولماز نچه كه بعضى‌لر بيله استدلال ايدبدر نظر عاجزانه‌مه گوره پادشاهلق منحصر دگلدر مطلق بر شخصڭ اختيار نده اولقه بلكه مشروط شخصڭ وجماعتڭ النده اولمقه دلالت ايدر نچه كه همين سوره‌نڭ ۱۵۹ مجى آيه‌سنده ذكر اولار ۲۷) داخل ايدرسن گجه‌نى گونوزه وگونوزى گجه‌يه » بر بريسنڭ دالسنجه گلمك ايله يااينكه گجه‌دن گوتوروب گونوزڭ اوستنه قويوب كجه‌نى قصه وگونوزى اوزون اتمك ايله وبالعكس گونوزدن گوتوروب گجه‌نڭ اوستنه قويوب گجه‌نى اوزون وگونوزى قصه اتمك ايله «وخارج ايديرسن ديرينى اولودن» انسانى نطفه‌دن قوشلرى يومورتادن يامسلمانى كافردن «وخارج ايدسن اولونى ديرى‌دن» قوشلردن يومورتا انسانات وحيواناتدن فضله يامؤمندن كافر « وروزى ويريرسن هركسه كه ايسترسن حساب‌سيز »

۲۸) لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ اَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللّٰهِ فِي شَيْءٍ اِلَّا اَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقٰيةً وَيُحَذِّرُكُمُ اللّٰهُ نَفْسَهُ وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ ۲۹) قُلْ اِنْ تُخْفُوا مَافِي صُدُورِكُمْ اَوْ تُبْدُوهُ يَعْلَمْهُ اللّٰهُ وَيَعْلَمُ مَافِي السَّمٰوَاتِ وَمَافِي الْاَرْضِ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۳۰) يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَاعَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَراً وَمَاعَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ اَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ اَمَداً بَعِيداً وَيُحَذِّرُكُمُ اللّٰهُ نَفْسَهُ وَاللّٰهُ رَؤُفٌ بِالْعِبَادِ ۳۱) قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ

۲۸) مؤمنلر کافرلری اوزلرینه دوست اخذ اتمه‌سوک» تااینکه‌اونلارک‌دوستلقلاری محض اللّٰهدن اوتری اولا. اللّٰه تعالی دوباره تأکید ایدوب بیورور «مؤمنلردن سوای» هچکسی دوست دوتماسون خواه مشرکلری خواه فاسقلری«وهر کس بونی ایده»یعنی‌ایمان گتورمینلری دوست دوتا «پس دگلدر اللهدن» واونک دوستلقندن «برشئی‌ده» اللّٰه یولیندن‌بالکلیه خارجدرلر «مگر اینکه اونلاردن قورخاسکز برنوع قورخماق» اسلام طائفه‌لری‌همین آیه ایله استدلال‌ایدیرلر تقیه‌نک‌جوازنه‌خواه مال خواه‌جان‌صدمه‌سی مقابلنده اما اهل اسلامدن اشاعره طائفه‌سنک بعضی‌سی قائلدر که جان صدمه‌سنده تقیه جائزدر امامال صدمه‌سنده جائزدگلدر بعضی‌سی قائلدر که اول‌اسلامده که مسلمانلار ضعیف ایدیلر تقیه جائزایدی امااسلام قوت تاپاندن صوکره تقیه حکمی گوتورولدی بهر صورت امامیه اعتقادنه گوره مطلقا تقیه جائز وبلکه واجبدر الی‌قیام‌قائمنا «واللّٰه‌تعالی سیزی قورخودور اوزوندن» یعنی‌اوز اللّٰه‌لقیله سزی قورخودور نه‌اینکه جهنم و عذاب‌ایله بوندن بیوك قورخوتماق هرگز عقله گلمز «واللّٰه‌طرفنه‌در قایداجاق یر»

۲۹) دیگلن اگر گزلین دوتاسیکز اوشیئی که سیزک سینه‌لرکزده‌در» کفاری‌دوست دوتمقدن «یااینکه اونی آشکار ایده‌سیکز اونی‌اللّٰه‌بیلور وبیلور اوزادیکه گوگلرده‌در واوزادیکه یرده‌در» وسزک‌آشکار وگزلین عمل‌لرکزی‌ده‌بیلور «واللّٰه هرشیئه قادردر»

۳۰) «برگونده‌که (قیامتده) هرنفس‌دنیاده‌ایتدیگی خیرعمللی اوزیانده‌حاضراولونمش تاپارودنیاده ایتدیگی پیس‌عملی‌ده گوروب‌آرزو ایدرکه‌کاش اونیله عملی‌آراسنده‌اوزاق مسافت اولیدی واللّٰه‌تعالی قورخوردر سیزی اوزیله» تکرار اولوب تاکیددن‌اوتری «واللّٰه مهربانددر بنده‌لرینه» اللّٰه‌سیزی قورخودر محض مهربانلقدن اوتری وسیزک مصلحتکزی گوزله‌مك‌ایچون که اللّٰه‌دن‌قورخوب‌معصیته‌مرتکب اولمیاسکز. ۳۱) دیگلن یاپیغمبر اگر وار سنکز ایسه اللهی دوست دوتان پس بکا تابع اولوك تا اینکه اللّٰه‌سزی دوست دوتسوك» آیه‌دن آشکارا معلومدرکه پیغمبره جمیع عمل‌لرینده

رَحِيمٌ ۳۲) قُلْ اَطِيعُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ۳۳) اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى اٰدَمَ وَنُوحًا وَاٰلَ اِبْرٰهِيمَ وَاٰلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ۳۴) ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۳۵) اِذْ قَالَتِ امْرَاَتُ عِمْرَانَ رَبِّ اِنِّى نَذَرْتُ لَكَ مَا فِى بَطْنِى مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّى اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۳۶) فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ اِنِّى وَضَعْتُهَا اُنْثٰى وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْاُنْثٰى وَاِنِّى سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَاِنِّى اُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ۳۷) فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَاَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا

تابع اولمیانلر اللهی دوست دوتمور «وتااینکه الله تعالی باغشایه سزنگ گناهلارگزی والله‌تعالی باغشلیان ورحم‌ایدندر» اوڭا تابع اولانلارا ۳۲) دیگلن اطاعت ایدوگ اللّٰه‌و پیغمبره پس‌اگر اعراض‌ایده‌سگز بتحقیق اللّٰه‌تعالی کافرلری دوست‌دوتماز .

۳۳) بدرستیکه اللّٰه‌تعالی بگندی آدمی ونوحی وابراهیم‌اولادنی وعمران‌اولادنی عالملرگ اهلندن» رسالت ونبوّته واونلاری محترم ایتدی‌ملائکه‌لردن. ابراهیم‌اولادی عبارتدر اسماعیل واسحق واونلارگ اولادندن وآل‌عمران عبارتدر موسی وهارون اولاد عمران بن‌یصهر بن‌قاهث بن‌یعقو بدن‌یامریمگ‌آناسی عمران ماثان اوغلنگ‌اولادندن وبزیم پیغمبریمز۴ داخل‌درابراهیم اولادنه ۳۴) «ذکر اولان اولادلرگ بعضیسی بعضی‌سندن» آیریلوب وبریسی اوبریسنگ اولادی‌در «والله ایشـیدندر» خلقگ سوزلرنی «بیلندر» عمللرینی ۳۵) یادڭا گتور اوزمانیکه عمرانگ عورتی حنه‌دیدی که پروردگارا من‌نذر ایلدیم‌که‌اوز بطنمده‌اولان‌اوشاقی‌سڭاخدمتکار ایدم» بیت‌المقدس‌ده «پس قبول ایت‌مندن» منم نذریمی«بدرستیکه سن‌ایشدنسن» منم دعامی «خبردارسن منم‌نیتمه ۳۶) زمانیکه دوغدی مریمی» آرزوسی اوایدی‌که‌اوغلان اولوب بیت‌المقدسده خدمت‌ایدیدی ورسم دگلیدی قیزاوشاقینگ خدمت ایتمگی. «حنه دیدی‌که پروردگارا من‌قیز وضع حمل ایتدیم (والله اعلمدر که اوعورت نه‌وضع حمل ایتدی) بوجمله معترضه مریمگ سوزی دگلدر اللّٰه‌تعالی حضرت پیغمبر۴مه خبرویرورکه مریم‌نوع شرافت وفضیلت صاحبی اولماقنی آناسی بیلموردی الله بیلورکه مریم نطورقیزدر وگله‌جکده اوندن براوغـلان عمله گله‌جکدر که بیوك پیغمبرلردن حساب‌در بوجهته حنه «دیدیکه اوغلان اوشـاغی قیز کیمی دگلدر وبتحقیق من اونی آدلاندیردیم مریم‌ایله» ماریانگ عربسیدر ماریا اووقتگ لغتنده عابده معنی‌سنه ایدی «وبتحقیق من‌اونی‌سنگ‌پناهڭا ویردیم واونگ اولادینده سنگ‌پناهڭاویرورم اوشیطانگ‌اغواسندنکه سنگ درگاهندن قاوولمش‌در ۳۷) پس‌قبول ایتدی‌اونی اونگ اللّٰهی گوزل قبول

وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقاً ﴿٣٨﴾ قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكِ هٰذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ إِنَّ اللّٰهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾ هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٤٠﴾ فَنَادَتْهُ الْمَلٰئِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللّٰهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيٰى مُصَدِّقاً بِكَلِمَةٍ مِنَ اللّٰهِ وَسَيِّداً وَحَصُوراً وَنَبِيّاً مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤١﴾ قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِيَ الْكِبَرُ وَامْرَأَتِي عَاقِرٌ قَالَ

اتمك ایله» یعنی الله اونڭ نذرنی قبول ایدوب اونڭ حقنده احسان ایتدی قزی اوغلان یرینده قبول اتمك ایله «واولی گوگرتدی گوزل گوگرتمك ایله» اوڭا تربیه ویردی گوزل وجهله زمانیکه حنه مریمی وضع ایتدی برپارچه‌یه ساریبوب مسجده گتوروب عابدلرڭ یاننده قویوب دیدی من بوقزی بیت المقدسه نذر ایتمشم عابدلر اوقزی قبول اتمگه شوقمند اولدیلر چونکه حنه‌نڭ آتاسی ماتان واونڭ اولادی همیشه بنی اسرائیلڭ بیوکلری وپادشاهلاری اولوبدر زکریا دیدیکه من سزاوارم اونی ساخلامقه اوندن او تریکه ایشاع اونڭ خاله‌سی منم عورتمدر عابدلر راضی اولمادیلر وهاموسی ٢٧ نفر ایدیلر راضی اولدیلر قرعه‌یه بوکیفیت همین ٣ مجی سوره‌نڭ ٤٥ مجی آیه‌سنده مرقوم ولاجاقدر آخرده «اوڭا زکریا کفیل اولوب هروقتکه زکریا مریمڭ یاننه داخل اولاردی محرابده اونڭ یاننده حاضر روزی تاپاردی» چونکه مریمدن اوتری بیت المقدسڭ یاننده مخصوصی برغرفه بنا اتمشدیلر اونڭ یاننه هیچکس داخل اولمازدی زکریادن غیری واونڭ یدی قپوسی وارایدی زکریا او قاپولارڭ هاموسنی باغلیوب گلیدینی اوزیاننده ساخلاردی گونده بردفعه اونڭ یاننه گلنده گورردی که مریمڭ محرابنده واویرده‌که مریم عبادت ایدردی یای زمانی قیش میوه‌سی قیش زمانی یای میوه واردر ٣٨) زکریا دیدی ای مریم نه‌یردن حاصل اولدی سڭا بو روزی» غیر موسمده وحال آنکه قاپولار هاموسی باغلیدر «مریم دیدی بوروزی الله یاننددر الله تعالی حساب سیز روزی ویرر که اوکسه که ایستیر ٣٩) «بله‌وقتده» زکریا مریمدن بوکرامتی واونڭ الله یاننده اولان منزلتنی گوروب اوز نفسنده دیدیکه اواللهیکه قادردر مریمه غیرموسمده بهشت روزی‌سی گونده‌رمگه هرآینه قادردر که بڭا وعورتمه قوجه وقتمزده اولاد ویره « زکریا اللهنه دعا ایتدی ودیدی پروردگارا مرحمت بڭا اوزطرفندن پاك اولان اولاد» نجه‌که حنه‌یه بونوع قیز اولادی ویردیك حنه‌نڭ باجی‌سی ایشاعه‌ده براولاد ویرکه سنڭ یاننده کرامت صاحبی اولا «بدرستیکه سن دعالی ایشدن وقبول ایدنسن» ٤٠) «پس ملائکه چاغردی زکریانی اوحالده‌که محرابده اپاق اوستنده نماز قیلوردی ودیدیکه خداوند

كَذٰلِكَ اللّٰهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ۴۲) قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي اٰيَةً قَالَ اٰيَتُكَ اَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلٰثَةَ اَيَّامٍ اِلَّا رَمْزًا وَاذْكُرْ رَبَّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْاِبْكَارِ ۴۳) وَاِذْ قَالَتِ الْمَلٰئِكَةُ يَا مَرْيَمُ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰيكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفٰيكِ عَلٰى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ ۴۴) يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ ۴۵) ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ اِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ اِذْ يُلْقُونَ اَقْلَامَهُمْ اَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ اِذْ يَخْتَصِمُونَ ۴۶) اِذْ قَالَتِ الْمَلٰئِكَةُ يَا مَرْيَمُ اِنَّ اللّٰهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَمِنَ

عالم سڭا بشارت ويرور يحيى آدلو اوغلان ايله تصديق ايدن حالده الله طرفندن اولان كلمه‌نى» عبارتدر عيسى‌دن كه اونڭ گلمكنى خبر ويره‌جك «وآقا اولان حالده اوزقومنه وجوخ ساخليياندر نفسنى» شهوات ولهولعبه مرتكب اولماقدن وعورت آلمقدن «وپيغمبر اولان حالده صالحلردن» يعنى صالحلر عددندن اولاجاقدر ۴۱) زكريا ديديكه پروردگارا نجه منم ايچون اولاد عمله گلر وحال آنكه بڭا يتشوبدر قوجالق ومنم عورتيم دوغميياندر» هرايكيسى يوزسنينه ياخون ايديلر «الله تعالى يا ملائكه ديديكه بيله‌در» اولاد گتورمك وقتنگز گيچوب «الله ايلر اوشيئى كه ايستر» عجائبدن وعادتده گورولمين امردن ۴۲) زكريا ديدى پروردگارا منم ايچون بر علامت گوستر» كه اونيله حملدن خبردار اولوب سڭا شكر ايدم «الله بيوردى كه سنڭ علامتڭ اودر كه سن دانشمقه قادر اولا بيلمزسن اوچ گون مگر اشاره ايله» ياآينكه خلق ايله دانشميوب او مدتده اللهه شكر وعبادت ايده‌سن سڭا ويريلن نعمت مقابلنده ياآينكه آيه‌نڭ معنى‌سى اودركه خلقله دانشميه‌سن تاآينكه الله سڭا اولاد ويره نه‌آينكه دانشه بلمزسن. اللهڭا «چوخ ذكر ايت» خالقدن دانشمقه عاجز اولان وقتده «وتسبيح ايت شام وصبح» زوالدن ياعصردن غروبه‌ديك وصبحدن ظهره‌ديك ۴۳) زمانيكه ملائكه ديدى مريمه اى مريم بدرستيكه الله تعالى سنى بكندى و سنى پاك ايتدى» عورتاره مخصوص اولان نجاستدن «وسنى برگزيده ايتدى عالملرڭ عورتلرينه» اوڭا ملائكه گوندرمك ، بيوك كرامتلره مخصوص ايتمك، ارسيز اوڭا اولاد ويرمك، يهوديلرڭ بهتانندن خلاص اتمك، اوشاقى دانشديرمق وسائر كرامتلرله كه مناسبتله ذكر اولونار ۴۴) اى مريم عبادت ايت اللهڭا وسجده ايت وركوع ايت ركوع ايدنلر ايله» شايد ركوع خضوع وخشوع معناسنه اولا نجه كه ۲مى سوره‌نڭ ۴۳مجى آيه‌سنده شرح اولدى

۴۵) بوسوزلر غيب خبرلدندر» اواحوالات واقع اولان وقتده ياپيغمبر سن اويرده يوخيدڭ وغائب ايديڭ «بز وحى ايده‌ريك اونى سڭا «وسن يوخيدڭ اووقتده

الْمُقَرَّبِينَ ٤٧) وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ ٤٨) قَالَتْ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ قَالَ كَذَٰلِكِ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ٤٩) وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ أَنِّي أَخْلُقُ لَكُمْ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُبْرِئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدَّخِرُونَ فِي

زمانيکه آتاردیلر قلملرنی که اونلارڭ هانسی کفیل اولالار مریمه ویوخیدڭ سن اونلارڭ یاننده زمانیکه بربریله نزاع ایدیردیلر «مریمی ساخلامقه شوقمند اولماق ایچون چونکه نذر اولمش اوشاقی خدمته قابل اولونجه احبارلرڭ بریسی بسلمك اونلارڭ عادتلری‌ایدی آخرده بیله قرار قویدیلر که هرکس فولاددن اولان قلملرنی که اونیله توریة یازیردیلر سویه سالالار هرکسڭ قلمی سویڭ اوستنده دایانسا مریمه کفیل اولا پس ذکریانڭ قلمی‌سویڭ‌اوستنده دایانوب ماباقیسنڭ قلمی باتدی ومنازعه قطع‌اولدی ٤٦) زمانیکه ملائکه مریمه دیدی یامریم اللّٰه‌تعالی سڭا بشارت ویرور اوز طرفندن‌اولان کلمه‌ایله» یعنی‌بر کلمه‌سوز ایله آتاسیز عمله گلن اولادایله که «آدی‌مسیح‌در» مشیحڭ معربی مبارك معنیسنه «عیسی‌در مریم‌اوغلی صاحب مرتبه‌دردنیاده» نبوت وریاستله «وآخرتده» شفاعت واوجا مرتبه‌لو اولماقله «واللّٰهه مقرب اولانلاردن‌در» گوگه گیتمک وملائکه‌ایله همنشین اولماق ایله. عیسی آنادن اولمامش آناسی آدیله آدلاندیرمق مریمه خبر ویرمکدر که بواوغلان آتاسیز خلق اولاجاقدر. ٤٧) «خلق ایله‌دانشار اوشاقلق حالتنده بشیکده اولانده وبیوك وچوخ سنلّی اولانده وصالحلردن‌در» یعنی اوشاقلق وبیوکلیك وقتلرینده اونڭ حالی بر قرارده‌در بیوك پیغمبرلرکیمی خلقله دانشوب معجز گوسترر ٤٨) مریم عرض ایتدی پروردگارا هاردان بڭا اولاد اولار وحال‌آنکه برنفرڭ الی‌بڭا دگمیوبدر اللّٰه‌تعالی‌بیوردی بیله‌در اللّٰه‌یارادار اوزادیکه ایستر زمانیکه حکم‌ایدر برایشی اتمگی بودر وبوندن غیری دگلدر دیر اوڭا که اول پس اولار. ٤٩) واللّٰه‌تعالی تعلیم ایدر عیسی‌یه یازمقی واوخومقی وحکمتی وتوریة وانجیلی واونی پیغمبر گوندرر بنی‌اسرائیله و پیغمبرلگه یتشنده خلقه بیله‌دیر که بتحقیق من گلمشم سیزه سیزڭ‌اللهڭز طرفندن اولان معجزه‌ایله» یااینکه من‌اوز پیغمبرلگمه اللهدن معجزه گتورمشم «بیله‌که من‌درست ایده‌رم سیزه پالچیقدن‌ڭ‌قوش صورتی کیمی صوڭرا روح نفخ‌ایدرم پس قوش اولار» دیری‌حالتده اوچار اوفعل مندن دگلدر بلکه هرنه اتسم «اللهڭ اذنیله‌در وگوزلو ایدرم آنادن

بيوتكم ان في ذلك لآية لكم ان كنتم مؤمنين ٥٠) ومصدقا لما بين يدي من التورية ولاحل
لكم بعض الذي حرم عليكم وجئتكم بآية من ربكم فاتقوا الله واطيعون ٥١) ان الله
ربي وربكم فاعبدوه هذا صراط مستقيم ٥٢) فلما احس عيسى منهم الكفر قال من
حزب
انصاري الى الله قال الحواريون نحن انصار الله آمنا بالله واشهد بانا مسلمون ٥٣) ربنا
آمنا بما انزلت واتبعنا الرسول فاكتبنا مع الشاهدين ٥٤) ومكروا ومكر الله والله
خير الماكرين ٥٥) اذ قال الله يا عيسى اني متوفيك ورافعك الي ومطهرك من الذين

دوغولان كوري وپيس ناخوش اولانني و اولني ديريلدرم اللهنگ اذنيله وخبرويررم
سيزه ايولرڭزده يپدكڭزي وآزوقه ايدوب ساخلادقڭزي حقيقتده هرآينه نشانه‌لروار
سيزنگ ايچون (منم پيغمبرلقمه ودوغريامقه) اگر وارسڭز سيز ايمان گتورنلر»
٥٠) وتصديق ايدنم منم يانمده اولان توراتي» يامندن سابق نازل اولان
توراتي «تااينكه حلال ايدم سزه بعض شيئلري كه سيزه حرام اولوبدر» موسى‌نگ
شريعتنده پي‌وبالق ودوه اتي‌يمك وشنبه گوني ايشه‌مشغول اولماق كيمى «وگتورديم
سيزه نشانه‌لر الله طرفندن» تكرار اولونوب تاكيد واتمام حجت‌ايچون «قورخوڭ
اللهدن وبڭا اطاعت ايدون» اوامرلرده كه دعوت ايدريرم سيزي ٥١) حقيقتده
الله منمده اللهمدر وسزگده اللهڭزدر پس اوڭا عبادت ايدوڭ بودر دوزيول»
اونيله گيدن حق يوله يتشر . ٥٢) زمانيكه عيسى يقين ايتدى اونلارگ كفرني
كه هيچكونه نصيحت اونلره فائده ويرمز وگورديكه اونلار كفرلرنده قالوب ايمان
گتورمديلر «ديدي كيمدر منم كومكلريم حواريون ديديلر بزيك اللهگ كومكلري
بيز ايمان گتورديك اللهه وسن‌شاهد اولگلن‌كه بز مسلماللاروق» حواريين عيسى‌يه
خالص نيت ايله ايمان گتونلردن عبارتدر مشتقدر حوردن كه‌خالص آغ‌معناسنه‌در
كه اونلار پالتار يووانلار ايديلر كه خلقگ چرك‌لو لباسني يويوب چركدن تميز ايدرديلر
٥٣) «حواريون ديديلر پروردگارا بزايمان گتوردوك اوزاده كه‌سن نازل ايتديك
وبز تابع اولدوق عيسى پيغمبره پس‌بزي يازگلن شاهدلرايله» سنگ برلقڭا ياقيامت
گوننده خلقگ عمل‌لرينه شهادت ايدنلرايله ٥٤) اوكسلر كه اونلاردن عيسى كفر
احساس اتمشدى «حيله‌ايتديلر» عيسى‌يه غفلة اوني اولدرمگه «والله اونلارگ‌حيله‌سني
اوزلرينه قايتاردى» حقيقتده اونلار حيله‌ني اوزلرينه ايتديلر «والله‌حيله ايدنلره‌جزا
ويرنلرگ يخشى راقيدر» عيسى‌ني يهوديلره نشان ويرني عيسى عوضنه دوتوب
اولدورديلر. ٥٥) زمانيكه الله‌تعالى بيورديكه ياعيسى من‌عهدمه وفا ايده‌جگم سنگ

كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا اِلَى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ ثُمَّ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاَحْكُمُ
بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ٥٦) فَاَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَاُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا
وَالْاٰخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ٥٧) وَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ اُجُورَهُمْ
وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ٥٨) ذٰلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ الْاٰيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ ٥٩) اِنَّ مَثَلَ عِيسٰى
عِنْدَ اللّٰهِ كَمَثَلِ اٰدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ٦٠) اَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُنْ
مِنَ الْمُمْتَرِينَ ٦١) فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ اَبْنَاءَنَا وَاَبْنَاءَكُمْ

خصوصنده» یااینکه سنی اولدوره‌جگم یااینکه سننگ اجلنگی تاخیر ایده‌جگم سنی ساخلاماق‌ایله اونلار سنی قتل‌اتمکدن «وسنی گوتورن‌ام اوز طرفمه» گوگده ملائکه‌لرنگ یاننه «وسنی پاك‌ایدنم اوکسلرنگ یولداشلقلرندن‌که کافراولدیلر واوجا وغالب ایده‌جگم سنگا تابع اولانلری اوکسلره که کافر اولدیلر قیامت گولنه‌دیك» اونلاری غالب اتمك ایله یهودی‌لره. مسلمانلر عیسی ع‌می نصاری‌دن زیاده دوست دوتور بوجهته مسلمان ونصاری یهودیلره غالب‌در بوخبر شاهددر بزیم پیغمبریمزنگ دوغریلیقنه گه ١٣٢٦ ئیل‌بوندن خبر ویروبدر «صوگره منم طرفمه‌در سیزنگ هامیگزنگ قایداجاق یری پس‌من‌حکم‌ایده‌رم سیزنگ آراگزده اوامرلرده‌که سیز اونده اختلاف ایدردگز»بعضیلر افراط ایدوب اونگا اللّٰه‌دیور بعضی تفریط ایدوب آتاسیز وقبیح سوزلر دیورلر. خداوند عالم کیفیت حکمی بیان بیورور ٥٦) اما اوکسلرکه‌کافر اولدیلار» عیسی‌یه یهودیلر کیمی «اونلارا عذاب ایده‌رم شدتلو عذاب دنیاده» ذلیل اولماق «وآخرتده» جهنم «واونلرایچون کومك ایدنلر یوخدر ٥٧) واما اوکسلرکه ایمان گتوردیلر ولیاقتی اولان عمللر عمله گتوردیلر پس‌اونلارنگ اجرومزدلرینی اللّٰه‌ویرر واللّٰه‌ظالملری دوست دوتماز» عیسی‌نگ کیفیت عروجی ٤مجی سوره‌نگ ١٥ مجی آیه‌سنده مرقوم‌اولار ٥٨) بوخبری بیز اوخیاروق سنگا آیه‌ومعجزلردن وحکمتلو نصیحت‌لردن‌که‌شك و شبهه‌نگ اونگا یول تاپماقندن محکمدر . ٥٩) بدرستیکه عیسی‌نگ مثلی اللّٰه یاننده آدمگ مثلی کیمدر» غریبه وعجیبه اولماقده «اللّٰه‌تعالی خلق ایتدی آدمی توپراقدن صوگره اونگا دیدی که اول‌پس‌اولدی» پس برصورتده‌که آدمی توپراقدن آتاسیز و آناسیز خلق اتمك عجیبه اولمیا عیسی‌لی محض آتاسیز خلق اتمك نه‌چوخ عجب اولار ٦٠) امرعیسی‌ده ویریلن خبر «حقدر اللّٰهنگ طرفندن‌در پس‌اولما گلن شك ایدنلردق ٦١) پس‌هرکسکه سنله مجادله ایده عیسی خصوصنده اوندان صوگره که سنگا یقین عمله گلوبدر» عیسی‌نگ پیغمبرلگنه نه‌اینکه اللّٰه‌لقنه «پس‌دیگلن گلون‌چاغراق

وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ (٦٢) إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ

بزده اوشاقلاریمزی سیزده اوشاقلارگزی وعورتلریمزی وعورتلرگزی وهربریمز اوزنفسلریمزی واوز نفسلرگزی» هر کس چاغرسون اوز اهلنگ عزیزنی وتلبنه یاپشانی. اللّٰه‌تعالی اولادی وعورتنی مقدم ایتدی نفسه اوندن اوتری انسان اوزینی همیشه زحتمه سالار اولنلاردن اوتری «صوگره بر بریمزه نفرین ایده‌ك پس اللّٰهگ لعنتنی یالان دانشانلره ایدك».

تفسیرتبیان وجلالین وتفسیر قاضی وتفسیر کبیر فخررازی‌ده یازوبلارکه بوآیهٔ شریفه دلالت ایدر حضرت امیرالمؤمنین؏ گ پیغمبردن صوگره هامودن اشرف اولماقنه بندهٔحقیرمترجم‌ترجمه ایدیرم فخررازی‌نگ‌عین عبارتنی: ایکمجی مسئله‌زمانیکه پیغمبر؏ بنی‌نجران‌نصاری‌لرینه بیان‌بیوردی‌عیسی‌نگ حقنده اولان آیاتی واوزنبوتنگ دلائلنی اونلار اوزایتدیکلری انکاردن دونمیوب حضرت بیوردی‌که اللّٰهگ حکمی اودرکه اگرمنم‌دینمی قبول اتمه‌سه‌گز سزله مباهله (نفرین) ایدم دیدیلر یااباالقاسم بوگون گیدك اوز امرلرمزده فکر ایدك‌صوگره گلوب‌سگا جواب ویرك ایلکه‌مرخص اولدیلر اوز آرالارینده هامودن بیوك وصاحب تدبیر عاقب نامله مصلحت ایتدیلر اودیدیکه سیز بیلورسگز که محمد اللّٰهگ حق‌پیغمبری‌در وسیزه حق‌سوز دیور آند اولسون اللّٰهه هیچکس اوز پیغمبریله مباهله اتمیوب مگر اینکه هاموسی هلاك‌اولوب اگر سیزده مباهله اتسه‌گز هاموگز هلاك اولاجاقسگز واگر اوز دینگزده قالماق ایستیورسیگز پس وداع ایدون بوکشنی وخاطرجمع اولوب‌اوزمملکتگزه قایدون. حضرل رسول ایویندن چیخدی اگننده برقراعبا وارایدی قرا توکدن وحسین؏ می قوجاقنه آلمشدی وحسنگ الندن دوتوب پیغمبرگ دالنجه فاطمه واونگ دالنجه‌علی بن ابی‌طالب گلوردیلر و حضرت اونلره‌بیوردی من دعا ایدنده سیزده آمین دیون. اونلرگ عالمی دیدیکه ای‌نصاری‌جماعتی حقیقتده برپاره یوزلرگورورم‌که اگراللّٰه‌دن سؤال‌ایده داغلاری یرلدن گوتورمگی هرآینه عمله گتورر البته‌مباهله اتمیون‌که‌سیزده هلاك اولارسیگز ویریوزینده برنفر نصرانی قالماز دیدیلر یاابالقاسم بیزبیله قرار ایتدیك‌که سنله مباهله‌اتمیك وسنگ‌دینگا دخی اقرار اتمیك حضرت بیوردیکه ایندیکه مباهله اتمه‌دگز اسلامه داخل اولون مسلمانلرله نه‌نوع رفتار اولونورایسه سیزله‌ده همان‌قرارایله رفتاراولونا نصرانی‌لر راضی اولمیوب حضرت‌بیوردی پس‌حاضر اولون دعوایه دیدیلربزیم عربله دعوا اتمگه طاقتمز یوخدر اما مصالحه ایدیروك سنله‌که‌بزله دعوا اتمیه‌سن وبزی‌دینمزدن اخراج اتمیه‌سن بزده هرئیلده ایکی‌مین لباس‌ویرروك برمینی‌صفر آینده ومینی‌رجب‌آینده واوتوززره‌ویرروك دمیردن حضرت‌اونلارله بو

قرْله مصالحه ایدوب بیوردی که‌آند اولسون اواللّهه که‌منم جانم اونگ الندەدر
هر آینه هلاکت نجران اهلنه حاضر ایـدی واگر مباهله اتسیدی‌لر هاموسی
مسخ‌اولوب میمون ودونقوز اولوب‌صوگره هاموسی هلاك‌اولاردیلر حتی قوشلاری
آقاجلارنگ‌باشنده. روایت‌اولونوب که حضرت اوعـبانی اورتن وقتده اوّل حسن۴
صوگره‌حسین۴ گلوب عبانگ‌آلتنه‌داخل‌اولدیلار صوگره‌فاطمه‌وعلی۴ گلوب‌داخل‌اولوب
حضرت بوآیه‌نی اوخودی: انمایریدالله لیذهب عنکم‌الرجس اهل‌البیت‌ویطهرکم‌تطهیرا
(مترجم‌عرض‌ایدرکه بوآیهٔ شریفه‌نگ ترجمه‌سی ۳۳مجی‌سوره‌نگ ۳۳مجی‌آیه‌سنده‌بیان
اولونارقایداق فخررازی‌نگ کلامنه)دردنجی‌مسئله‌بوآیه‌دلالت ایدیربوگا که‌حسن‌وحسن۴
خضرت‌پیغمبرگ اوشاقلاریدر چونکه‌پیغمبروعده ویردیکه‌هرکس اوغلانلرینی‌چاغرسون
وحضرت‌پیغمبرحسنین۴می‌گتوردی‌پس‌واجب اولدیکه‌اونلار پیغمبرگ‌اوشاقلاری‌اولابوقولی
تاکید ایدیر انعام سوره‌سنگ ۸۴مجی آیه‌سی (ومن ذریته داود وسلیمان الی‌قوله
وزکریا ویحیی‌وعیسی) ومعلومدر که‌عیسی ابراهیمه نسبت ویریلوبدر آناجهتنه نه‌اینکه
آتا جهتنه پس‌ثابت اولدیکه قزگ اوغلی اوغول‌آدلانار. بشمجی مسئله) ری‌شهربنده
برکیشی واریدی آدی محمودبن حسن حمصی ایدی واثناعشریه طائفه‌سنگ‌ملاسی
ایدی وبیله‌گمان ایدردی‌که علی‌رضی‌اللّٰه‌عنه جمیع پیغمبرلردن افضل‌در محمد۴دن سوا
واستدلال‌ایدردی‌بوآیه‌ایله(انفسناوانفسکم)ودیردیکه‌انفسنادن‌مرادحضرت‌پیغبرگ‌اوزی‌دگلدر
زیراکه‌انسان اوزی اوزینی‌چاغرمازبلکه‌مراداوزندن غیریسی‌در واجماع ایدوبلرکه
بوغیر علی‌بن‌ابی‌طالب‌در پس‌آیه‌دلالت ایدیرکه نفس‌علی۴‌انفس‌محمد۴در وممکن‌دگلدر
بوقصد اولونا که بونفس اونفسگ عینی‌در پس‌مقصود بودرکه بونفس اونفسگ‌مثلی‌در
وبومطلب تقاضی ایدراونیکه اوایکی نفس‌بربریله مساویدر اما نبوتده مساوی‌اولماق
دفع‌اولونور بونیله که اجماع اولوبدر که محمد۴ خاتم‌انبیادر واوزی دخی‌افضل‌در
علی‌دن برده قالان ماده‌لرده علی۴ هامودن افضلدر اوندن‌صوگره اجماع منعقددر
اوگاکه محمد۴ افضـل‌در جمیع انبیادن پس‌لازم گلورکه علی۴ دخی افضل اولا
جمیع انبیادن وبواستدلالی قوتلندیرور جمله اهل‌اسلام یانندەمقبول اولان حدیث‌که
پیغمبر۴ بیوردی هرکسکه ایستیه آدمی‌گوره علمده ونوحی‌گوره‌طاعتده وابراهیمی
اللّهه خلیل اولمقده وموسی‌نی هیبتده وعیسی‌نی بگه‌نلمش‌لکده پس اوآدم باخسون
علی‌بن‌ابی‌طالبه پس‌حدیث دلالت ایدیر اوگاکه‌علی۴ده جمع اولوبدر جمیع گوزل
صفتلارکه‌سائر پیغمبرلرده تك‌تك‌واریدی واماسائر امامیه طائفه‌لرنگ کهنه وتازه‌لری
استدلال ایدیر بوآیه‌ایله اوگاکه علی۴ افضلدر سائر اصحابدن اوندن‌اوتریکه بوآیه
دلالت‌ایدیراوگاکه‌علی۴ پیغمبرگ نفسی‌منزله‌سنده‌درمگر بعضی فضیلت‌ده‌که مختص‌در
نبوته بوصورتده پیغمبرگ نفسی‌منزله‌سنده اولان شخص افضلدر سائر صحابه‌دن،

الْقَصَصُ الْحَقُّ وَمَا مِنْ اِلٰهٍ اِلَّا اللّٰهُ وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ٦٣) فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ٦٤) قُلْ يَا اَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا اِلٰى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اَلَّا نَعْبُدَ اِلَّا اللّٰهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئاً وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضاً اَرْبَاباً مِنْ دُونِ اللّٰهِ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِاَنَّا مُسْلِمُونَ ٦٥) يَا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تُحَاجُّونَ فِي اِبْرَاهِيمَ وَمَا اُنْزِلَتِ التَّوْرٰيةُ وَالْاِنْجِيلُ اِلَّا مِنْ بَعْدِهِ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ٦٦) هَا اَنْتُمْ هٰؤُلَاءِ حَاجَجْتُمْ فِيمَا لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ فَلِمَ تُحَاجُّونَ فِيمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ٦٧) مَا كَانَ اِبْرَاهِيمُ يَهُودِيّاً وَلَا نَصْرَانِيّاً وَلٰكِنْ كَانَ حَنِيفاً مُسْلِماً وَمَا

تمام اولدی فاضل رازی‌نڭ استدلالی مراجت ایدڭ بقیهٔ آیه‌نڭ ترجمه‌سنه ٦٢) بدرستیکه بوخبرلر هرآینه دوغری قصه‌لردر یوخدر الله، برومستحق عبادت ومستجمع جمع صفات کمالیه اولان اللّهدن سوا حقیقةالله هرآینه اودر غلبه‌ایدن ومصلحتله رفتارایدن ٦٣) پس اگر اهل کتاب اعراض ایده‌لر بدرستیکه الله عالمدر فساد ایدنلره» که توحیددن اعراض ایدوب اللهی اوچ بیلمك ایله نفسنی یاسائر مخلوقی فاسد وخراب ایدر ٦٤) دیگلن ای اهل کتاب گلون برکلمه‌نڭ طرفنه که برابردر بزایله سیزڭ آرا گزده بوکه عبادت ایتمیك مگراللّهه وشریك ایتمیك اوڭا برشیئی عبادتده واخذ اتمیه بزیم بعضیمز بعضی‌سنی اللّهلار اللّهدن سوا» بعضی دیمیه‌که عزیر اللّهڭ اوغلیدر بعضی عیسی اللّهڭ اوغلیدر بعضی ملائکه اللّهڭ قزلاریدر «پس اگر اعراض ایده‌لر توحیددن پس سیز دیون ای مؤمنلر شاهداولون بوڭا که بتحقیق بیزمسلمانلاروق» ٦٥) ای‌اهل کتاب نیه مجادله ایدیرسڭز ابراهیم خصوصنده وتوریه وانجیل نازل اولمادی مگر ابراهیمدن صوڭره » یهود ونصاری ابراهیم ع ڭ خصوصنده نزاع ایدوب یهودی‌لر ادعا ایدیردی که ابراهیم یهودی‌ایدی نصاری دیوردیکه ابراهیم نصرانی‌در هرایکیسی پیغمبر ع ڭ یاننه مرافعه‌یه گلدیلر پس بو آیه نازل اولدی معنی بیله‌در یهودی ونصاری مذهبی حادث اولدی توراة وانجیلڭ نازل اولماقیله موسی‌یه وعیسی‌یه وابراهیم موسی‌دن مین ایل وعیسی‌دن ایکی مین ایل قباقیدی بو صورتده نجه اولا بیلر که ابراهیم یهودی اولا ویانصرانی اولا « آیا تعقل وفکر اتمیورسڭز» ادعای محال اتمگه ٦٦) خبردار اولون سیز اواحمق‌لرسڭز که مجادله ایتدکڭز برشیئده که اونی بیلمورسڭز پس نیه مباحثه ایدیرسڭز اوشیئده که اونده سزڭ علمڭز یوخدر» یعنی بلمه‌دکڭز سوزی نیه دانشورسڭز وابراهیمڭ کتابنده بیله سوز یوخدر «والله‌تعالی بیلور ابراهیمی واونڭ دینڼی وسیز بیلمورسڭز ٦٧) دگلیدی ابراهیم

كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ٦٨) اِنَّ اَوْلَى النَّاسِ بِاِبْرٰهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهٰذَا النَّبِىُّ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَاللّٰهُ وَلِىُّ الْمُؤْمِنِينَ ٦٩) وَدَّتْ طَائِفَةٌ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّونَكُمْ وَمَا يُضِلُّونَ اِلَّا اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ٧٠) يَا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَاَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ٧١) يَا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ٧٢) وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ اٰمِنُوا بِالَّذِى اُنْزِلَ عَلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَاكْفُرُوا اٰخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

يهودی » كه مغربه نماز قيلا « ونه نصرانی » كه مشرقه نماز قيلا « لكن واريدی پيس عقيده لردن يخشی عقيده يه مايل ومسلمان ودكليدی اللهه شريك قرار ويرنلردن » بو سوز اعتراضدر مشركلره كه عزيری ومسيحی اللهه شريك قرار ويروردیلر ٦٨) بدرستيكه مخلوقاتك ابراهيمه اك ياخون اولانی هرآينه اوكسلردر كه اوكا تابع اولديلر اوز امتندن وبو محمد پيغمبردر و اوكسلردر كه ايمان گتورديلر » بو پيغمبرك امتندن چوخ مسئله لرده اونيله موافق اولماق جهتنه «والله مؤمنلرك ولی سيدر» ٦٩) «دوست دوتدی اهل كتابدن برطائفه كه گمراه ايديديلر سيزی» يهوديلر حذيفه وعماری ومعاذی دعوت ايتديلر دونوب يهودی اولمقه بو آيه نازل اولدی «اونلار ضلالته سالمازلار مگر اوز نفسلرينی» ضلالته سالماق ايستمك گناهی اوزلرينه قايدار يااينكه ضلالته سالا بلمزلر مگر اوزلری كيمی بيعقللری «اونلار آنلامورلر» ضلالته سالماقك گناهنی . ٧٠) ای اهل كتاب نيه كافر اولورسكز اللهك آياتنه و حال الكه سيز شاهدلرسكز » بوكا كه اوحضرتك صفتنی اوزكتابلاركزده گوروب سكز يا اينكه گورورسكز معجزاتنی وبيلورسكز كه معجزه آنجق پيغمبرلردن عمله گلر. ٧١) ای اهل كتاب نيه اورتورسكز حقی باطل ايله» حقی تحريف (ساخته) اتمك ايله «وحقی گيزليورسكز اوحالتده كه سيز بيلورسكز » اونك حق اولماقنی ٧٢) اهل كتابدن برطايفه ديديكه مؤمنلره نازل اولان احكامه گوندوز ايمان گتورون و گونك آخرنده اوكا كافر اولوك شايدكه اونلار رجوع ايده لر».كعب بن اشرف ومالك بن صيف قبله بيت المقدسدن كعبه يه تحويل اولان وقت اوز آدملرينه ديديلر كه ايمان گتوروك محمده وكعبه يه نماز قيلماقلارنه واول نهارده اونلارايله نماز قيلون صوكره نماز قيلون بيت المقدسه نمازك آخرنده شايدكه محمدی لرديه لركه اونلار بزدن اعلمدرلر بر شيئی قانوب بزيم دينمزدن اوز دينلرينه قايتديلر بلكه بو سوزله محمدی لر اوز دينلرندن قايدالار عليحده روايتده اونايكی نفر خيبر يهوديلرك علماسندن اوز آرالرينده بيله گفتگو ايتديلركه اول نهارده اسلامه داخل اولوب صوكره آخر نهارده ديديلر كه بز

۷۳) وَلَاتُؤْمِنُوا اِلَّالِمَنْ تَبِعَ دِيْنَكُمْ قُلْ اِنَّ الْهُدٰى هُدَى اللّٰهِ اَنْ يُؤْتٰى اَحَدٌ مِثْلَ مَا اُوْتِيْتُمْ اَوْيُحَاجُّوكُمْ عِنْدَرَبِّكُمْ قُلْ اِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِاللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ۷۴) يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ ذُوالْفَضْلِ الْعَظِيمِ ۷۵) وَمِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ اِنْ تَاْمَنْهُ بِقِنْطَارٍ يُؤَدِّهِ اِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ اِنْ تَاْمَنْهُ بِدِينَارٍ لَايُؤَدِّهِ اِلَيْكَ اِلَّامَادُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْاُمِّيِّينَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ۷۶) بَلٰى مَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهِ وَاتَّقٰى فَاِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ

کتابلاریمزه باخوب وعلمالرله مشورت ایدوب تاپمادوق محمدعمای اونعتله که توریه‌ده وارشاید که بوسوزله مؤمنلر شك ایدوب دینلرندن رجوع ایده‌لر.

۷۳) بو آیه مشکل آیه‌لردندر نچه نوع معنی ایدوبلر آنجق آسانی ذکر اولونور «یهودیلر دیدیلر که ایمان گتورمیون مگر اوکسه که سیزنگ دینگزه تابع اولا دیکلن یاپیغمبر بدرستیکه هدایت اللهنگ هدایتی‌در» ودین اللهنگ دینی‌در واللهنگ هدایتی اودرکه «ویریلمش اولا براحده سیزه ویریلن شیئنگ مثلی» علم وحکمتدن اگر سیزده اولانلارنگ مثلی اونلارده تاپولسه اوصورتده اونلار مؤمن‌لیك ادعاسی ایده بلرلر «یااینکه سیزیله محاجه ایده‌لر سزنگ اللهگزنگ یاننده» واحتجاجده غالب اولالار یامعنی بیله‌درکه سیزه ویریلن کتابنگ مثلی محمدعمه ویریلمگه والله یاننده سزله سوال وجواب اتمگه‌حسد آپاریرسگز «دیکلن که ایمانه هدایت اتمك وتوفیق ویرمك الله النده‌در ویرر اونی هرکسه‌که ایستر واللّٰه‌تعالی‌نگ رحمتی وسعتلو واوزی هر شیئه عالمدر» ۷۵) «واهل کتابدن بعضی‌سی وارکه اگر سن اونی امین ایده‌سن چوخ ماله» یعنی اوگا امانت تاپشوراسن «سگا قایتارار» عبدالله‌بن‌سلام کیمی قریش اهلندن برنفراوگامین ایکی یوز اوقیه قزیل تاپشورمشدی ایستین وقتده رد ایتدی «واونلاردن بعضی‌سی وارکه اگر اونی امین ایده‌سن بردیناره ادا اتمز» چوخ‌ماله امین اولونان نصاری‌در آز ماله امین اولونمیان یهودی‌در «مگراینکه نقدرکه اوننگ اوستنده قائم اولاسان» باشنگ اوسته دوروب مطالبه ایده‌سن «بو» یعنی آز ماله امین ایدوب ایستیین وقتده ویرمه‌مك «اوسبب‌درکه اونلار دیللرکه یول یوخدر بزه امی‌لرده» یعنی‌اهل کتاب اولمیانلارنگ وبزیم دینمزده اولمیانلرنگ مال‌لرینی آلوب قایتارماق کناه‌دگلدر وبزیم‌دینمزده‌بوعمله‌وزرووبال‌یوخدر «واللهه یالان دیورلر» یالان ادعاایله «واونلار بیلورلر» که دیدیکلری یالاندر» ۷۶) «بلی هرکسکه عهدنه وفا ایده» امانتی‌صاحبنه رد اتمك‌ایله «واللهدن قورخه پس اللّٰه‌تعالی اللّٰه‌دن قورخانلاری دوست دوتار» ۷۷) «اوکسارکه عوض آلارلار الله ایله ایتدیکلری عهدی وآندلارینی

الْمُتَّقِيْنَ ۷۷) اِنَّ الَّذِيْنَ يَشْتَرُوْنَ بِعَهْدِ اللّٰهِ وَ اَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيْلًا اُولٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ وَلَا يَنْظُرُ اِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلَا يُزَكِّيْهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ۷۸) وَ اِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيْقًا يَلْوٗنَ اَلْسِنَتَهُمْ بِالْكِتٰبِ لِتَحْسَبُوْهُ مِنَ الْكِتٰبِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتٰبِ وَيَقُوْلُوْنَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَيَقُوْلُوْنَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُوْنَ ۷۹) مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتٰبَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُوْلَ لِلنَّاسِ كُوْنُوْا عِبَادًا لِّيْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُوْنُوْا رَبّٰنِيّٖنَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُوْنَ الْكِتٰبَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُوْنَ ۸۰) وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا اَيَاْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ

آز پوله» اللّٰهنگ عهدنی وایچدیکلری آندی پوله وریاست وپیشوالقه ساتاللار «اوکسلر ایچون حصه یوخدر قیامت گوننده رحمتدن والله اونلارایله دانشماز ونظر رحمتیله اونلارا باخماز قیامت گوننده واونلارنگ عملنی پاك وتعریف اتمز واونلار ایچون واردر دردناك عذاب» بوآیه‌ننگ مثلی ۲مجی سوره ۱۷۴ آیه‌ده تفسیراولوندی ۷۸) یهودیلردن هرآینه برپاره فرقه‌لر واردردیللرینی دونده‌ررلر کتابه» یعنی الله طرفندن نازل اولان توراتی دونده‌روب تحریف ایدرلر «تاایسکه‌سن (مسلماللر) اوباطل سوزلری تورية کتابی گمان ایده‌سن و اوسوزلر توراتدن دگلدر ودیرلرکه اوخودیقلری الله یانندن‌در وحال‌انکه اودگلدر الله یانندن ودیللر اللّٰهه یالانی وحال‌انکه اونلار بیلورلر» که اللّٰهه یالان دیولمز بوآیه‌ده نچه‌یرده تاکید وار اللّٰهدن‌اولمیانی الله طرفندن اولماقه نسبت‌ویرمگه ۷۹) «روا دگلدر بر بشره بوکه اللّٰه‌تعالی اوگا کتاب(قران) و حکمت (مصلحته‌موافق عمل‌اتمك) ونبوت ویره صوگره دیه‌که بکابنده‌لر اولون اللّٰهدن سوا» برگون ابورافع‌قرظی ونجرانی‌لرنگ رئیسی حضرت‌پیغمبر؏نگ خدمتنه‌گلوب عرض ایتدیلرآیاسن خواهش‌ایدرسنکه بزسگا عبادت‌ایدك وسنی‌اللّٰهلقه قبول‌ایدك حضرت‌بیوردی معاذالله که اللّٰهدن‌غیریسنه عبادت‌اولونا ومن‌امرایدم اللّٰهدن غیریسنه عبادت‌اولونمقه بوگامبعوث ومامورا‌ولمامشم یااینکه‌نصاری‌یه مذمت‌درکه بزعیسی‌یه کتاب‌ونبوت ویردن صوگره هرگز دیمیوبدرکه گلون‌منم‌اللّٰهلقمه اقرارایدون بلکه‌دیوبدرکه اللّٰهه‌اقرار ایدون «وبلکه‌اولون‌ اللّٰهه‌عبادت‌ایدنلر» یاعالملر ربانی عبارت‌در علم‌وعلمده کامل‌اولانلاردن «بوسببه‌که سیزبربرگزه تعلیم‌ایدرسگز کتابی واو سببه‌که حکم اللّٰهی درس‌ویریرسگز» تعلیم وتعلمنگ فائده‌سی حقی تاناماق واوگا اعتقاداتمك‌در ۸۰) وبر بشرایچون (خواه‌عیسی؏ خواه‌محمد؏) یوخدرکه‌سیزه امرایده‌که ملائکه‌نی وپیغمبرلری اللّٰهلار اخذایده‌سگز آیااللّٰه‌امرایدیر سزی‌کافر اولمقه اوندن صوگره‌که سیزمسلمانلارسگز» ۸۱) اوزمانکه اللّٰه‌تعالی جمیع پیغمبرلرنگ عهدنی آلدی» ایکی نوع‌معنی‌یه‌احتمال وار امجی:

اذا انتم مسلمون ٨١) واذ اخذ الله ميثاق النبيين لما اتيتكم من كتاب وحكمة ثم جاءكم رسول مصدق لما معكم لتؤمنن به ولتنصرنه قال ءاقررتم واخذتم على ذلكم اصري قالوا اقررنا قال فاشهدوا وانا معكم من الشاهدين ٨٢) فمن تولى بعد ذلك فاولئك هم الفاسقون ٨٣) افغير دين الله يبغون وله اسلم من في السموات والارض طوعا وكرها واليه يرجعون ٨٤) قل امنا بالله وما انزل علينا وما انزل على ابرهيم واسمعيل واسحق ويعقوب والاسباط وما اوتي موسى وعيسى والنبيون من ربهم لا نفرق بين احد منهم ونحن له مسلمون ٨٥) ومن يبتغ غير الاسلام دينا فلن

«نه زمانکه سیزه کتاب وحکمت گلدی» الله طرفندن واوکتابلر دلالت ایتدی سیزنگ پیغمبر اولماقنگزه بو نوع عهد آلدیکه «صوڭره هروقت سیزه اونوع پیغمبر گلهکه تصدیق ایده سیزنگ یانڭزده اولانی» عبارتدر توراة وانجیلدن که بو کتابلر له صوڭره گلن پیغمبر (محمد ع) گتوردیکی کتابنگ احکامی مطابق اولا لمانگ جوابی «هرآینه سیز پیغمبرلر اوڭا ایمان گتورهسڭز واوڭا کومك لیك ایدهسڭز »۲مجی یااینکه هر پیغمبر اوز امتندن ذکر اولان قرار اله عهد بیعت آلوبدرلر هر ایکسی معنی یه گوره الله تعالی «بیوردی آیا اقرار ایتدکڭز» که من بو عهدی سیزدن آلدیم «وایتدکڭز اقرارهگوره منم عهدمی آیا آلدیڭز» اوز امتڭزدن یا انکه اوپیغمبره ایمان گتورهلر وکومك ایدهلر «دیدیلر اقرار ایتدیك الله تعالی بیوردی شاهد اولون» من بو عهدی سیزدن آلمقه یاسیز اوز امتڭزدن عهد آلمقه «ومنده سزله شاهدلردنم» بیوك قورخی در عهدی سندیر اللره هرکسك شهادتنی انکار ایتمك ممکن اولسه ده اللهنگ شهادتنی انکار اتمك اولماز ٨٢) پس هرکسکه بو عهد میثاقدن صوڭره اعراض ایده پس اونلار دیلر فاسقلر» ٨٣) آیا اللهنگ دینندن سوایسنی خواهش ایدیرسڭز واللهایچون تسلیم اولوبدر او کسلرکه گوگلرده ویرده در اوز خواهشلریله» دلائل ومعجزهلر واسطهسیله « یااینکه قورخو سببیله» نجه که عاصیلره بلا گوندروب یااینکه مؤمنلرنگ قلجیله اؤلوبلر «والله طرفنه قایدارلار» ٨٤) «یاپیغمبر دیگلن بز ایمان گتوردیك اللهه واو قرآنه که بزه نازل اولوب واو حکملرهکه نازل اولوب ابراهیمه واسماعیله واسحقه ویعقوبه واونڭ اولادنه واوکتابلرهکه ویریلوب موسی یه وعیسی یه وسائر پیغمبرلرهکه هاموسی الله طرفندندر بز فرق قویماروق پیغمبرلردن بریسنگ آراسنده» بریسنی تصدیق و بریسنی تکذیب اتمزوك «وبز اوڭا تسلیم اولانلاریق ٨٥) وهرکسکه اسلامدن غیری باشقه دین خواهش ایده پس اوندن قبول اولماز دنیاده واو شخص آخرتده زیانکار- لردندر ٨٦) نجه هدایت ایدر الله تعالی بر قومی که کافر اولدیلار ایمان گتورندن صوڭره وشهادت ویردیلرکه پیغمبر حقدر وگلدی اونلارا نشانهلر» بو قدر معجزاتی

يقبل منه وهو في الآخرة من الخاسرين ٨٦) كيف يهدي الله قوماً كفروا بعد ايمانهم وشهدوا ان الرسول حق وجاءهم البينات والله لا يهدي القوم الظالمين ٨٧) اولئك جزاؤهم ان عليهم لعنة الله والملئكة والناس اجمعين ٨٨) خالدين فيها لا يخفف عنهم العذاب ولا هم ينظرون ٨٩) الا الذين تابوا من بعد ذلك واصلحوا فان الله غفور رحيم ٩٠) ان الذين كفروا بعد ايمانهم ثم ازدادوا كفراً لن تقبل توبتهم واولئك هم الضالون ٩١) ان الذين كفروا وماتوا وهم كفار فلن يقبل من احدهم ملء الارض ذهباً ولو افتدى به اولئك لهم عذاب اليم وما لهم من ناصرين ٩٢) لن تنالوا البر حتى تنفقوا مما تحبون وما

جزو ٤

وآياتي گورندن صوگره گنه كافر اولديلار «والله هدايت اتمز ظالم قوملري ٨٧) اونلارنگ جزاسي اودركه اونلارا اولسون اللهنگ لعنتي وملائكه نگ وجميع مخلوقاتنگ لعنتي ٨٨) اونلار هميشه ليك ديلر جهنمده يونگول اولونماز اونلاردان عذاب و اونلارا مهلت ويريلمز» يااينكه الله تعالى رحمت گوزيله اونلره باخماز ٨٩) مگر اوكسلر كه توبه ايتديلر» مرتد اولاندن صوگره «واصلاح اولديلر پس الله تعالى باغشليان ورحم ايدندر» بوآيهٔ شريفه نازل اولوب حارث بن صامت انصارى نگ حقنده برنفرى حيله ايله اولدوروب پيغمبردن قاچوب مرتد ومكه اهلنه ملحق اولدى صوگره پشيمان اولوب اوز قومنه آدم گوندرديكه پيغمبردن خبر آلسونكه آياتوبه ممكندر يانه اونلار بو احوالاتى پيغمبره عرض ايتديلر بوآيه نازل اولدى برنفرمكه يه گيدوب حارثه احوالاتى نقل ايتدى حارث ديدى كه من بيلورمكه سن دوغرى ديورسن وپيغمبرده دوغرى ديورو الله تعالى هامودن دوغرى ديور پس مدينيه قايدوب حسن اسلامله عمرايتدى ٩٠) اوكسلر كه كافر اولديلر ايمان گتورندن صوگره پس كفرى آرتورديلر» كفرده قالماق ايله «اونلارنگ توبه سى قبول اولونماز واونلارديلار ضلالتده ثابت اولانلار ٩١) اوكسلر كه كافر اولديلر واولديلر كافر اولديقلارى حالده پس قبول اولونماز اونلارنگ هربريسندن كفاره وفديه يردوليسى قزيل» چونكه كفر جهتنه هيچ عمل قبول اولماز «واگرچه او قدر مالي فديه ويره» نفسنى عذابدن خلاص ايتمگه گنه فائده ويرمز يااينكه معنى بيله در كه كافرلردن بريسى دنياده يردوليسى پول صرف ايده عذاب آخرتدن خلاص اولماق ايچون نه اينكه عليحده ثوابدن اوترى گنه قبول اولماز «اونلار ايچون واردردردناك عذاب ويوخدر اونلاره كومك ايدنلر» ٩٢) «يتشمزسيگز ياخشى لقه تااينكه صرف ايده سگز اوشيئى دن كه اولى دوست دوتورسيگز» پولدن مالدن، جاه جلالدن، «وهرشيئدن كه انفاق ومصرف ايدرسگز پس الله اوگا عالمدر» جزا ويرر احسانگزنگ حسابيله

تنفقوا من شيء فان الله به عليم ۹۳) كل الطعام كان حلا لبني اسرائيل الا ما حرم اسرائيل على
نفسه من قبل ان تنزل التورية قل فأتوا بالتورية فاتلوها ان كنتم صادقين ۹۴) فمن افترى
على الله الكذب من بعد ذلك فاولئك هم الظالمون ۹۵) قل صدق الله فاتبعوا ملة ابراهيم حنيفا
وما كان من المشركين ۹۶) ان اول بيت وضع للناس للذي ببكة مباركا وهدى للعالمين
۹۷) فيه آيات بينات مقام ابراهيم ومن دخله كان آمنا ولله على الناس حج البيت من استطاع

۹۳) جميع ييملولر حلال ايدى بنى اسرائيله مگر اوشيئى كه يعقوب حرام ايتدى اوزينه تورية نازل اولاندن قباق» جناب يعقوب زمانيكه دوه‌اتى وسودى بيردى بيلى آغريردى پس حرام ايتدى دوه اتى يمگى. تورية نازل اولاندن صوكره موسى ع دوه‌اتى يمگى اوزينه حرام اتمدى اما گنه‌ده يمه‌دى بوڭا گوره يهوديلر ديديلركه دوه اتى حرام ايمش كه بزيم بابالارمز اوني يموردى اوڭا گوره خداوندعالم بيورور «ديگلن ياپيغمبر گتورون توراتى اوخويون اگر وارسگز دوغرى دينلر ۹۴) هركس كه افترا ديه الله‌ه يالانى» بوگمانله كه انبيالره حرام ايدى «بوندن صوكره» كه تورية نازل اولوب «پس اونلاردیلر ظلم ايدنلر» اوزنفسلرينه حق واضح اولاندن صوكره ۹۵) ديگلن كه الله تعالى دوغرى ديدى» يعنى الله دوغرى بويورور سيز يالان ديورسگز «تابع اولون ابراهيم ملتنه كه پاك وپاكيزه‌در دوگلدر ابراهيم الله‌ه شريك قرار ويرنلردن ۹۶) بدرستيكه اولمجى ايوكه وضع اولونوبدر مخلوقاته عبادت ايچون هرآينه اوايودر كه مكه‌ده‌در» عبارتدر كعبه‌دن اول اوايوى آدم بنا ايدوب صوكره ابراهيم ع صوكره جرهم قبيله‌سى صوكره عمالقه صوكره قريش حضرت پيغمبرڭ وقتنده اوتفصيل ايله كه تاريخ كتابلرنده مرقومدر «بركتلودر» خيرى وشيئى چوخدر حج وعمره‌يه قصد ايدنلره ومكه‌يه گيدوب طواف ايدنلره هم گناهلارندن باغشلانماق وهمى آخرتده عملى قدرنجه ثوابه يتشمك وهميده مخلوقاتك مكه‌يه گتمك جهتنه اهلنڭ روزيسى چوخ اولماق جهتلريله «وعالملرڭ اهلنه هدايتدر» اونلارڭ قبله‌سى وعبادتگاهيدر ۹۸) اونده آشكارا علامتلروار» هركس اوڭا تعرض اتسه الله‌ڭ قهروغضبنه يتشر اصحاب فيل وسائرلرى كيمى جمله بيناتدندر «مقام ابراهيم» اويرده برداش واردركه ابراهيم ع مكه‌نڭ ايوينى تعمير ايدن وقده اياقنى اوداشك اوسته قويوب ديوارى تعمير ايدردى ديوار اوجالدقجه داش دخى اوجالوب ابراهيم ديوارڭ اطرافنى تعمير ايدردى بوجهته حضرتڭ اياقى اوداشه داخل اولوب اثرى داشده قالوب جمله كرامات ابراهيمدن محسوبدر. اوداش مكه‌نڭ ديوارنڭ يانندده ايدى زمان جاهليتده اوداشى گوتوروب بوحالده مقام

اِلَیْهِ سَبِیْلًا وَمَنْ کَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِیٌّ عَنِ الْعَالَمِیْنَ ۹۸) قُلْ یَا اَهْلَ الْکِتَابِ لِمَ تَکْفُرُوْنَ بِاٰیَاتِ اللّٰهِ وَاللّٰهُ شَهِیْدٌ عَلٰی مَا تَعْمَلُوْنَ ۹۹) قُلْ یَا اَهْلَ الْکِتَابِ لِمَ تَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِیْلِ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ تَبْغُوْنَهَا عِوَجًا وَاَنْتُمْ شُهَدَاءُ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُوْنَ ۱۰۰) یَا اَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا اِنْ تُطِیْعُوْا فَرِیْقًا

ابراهیم ایله مشهور اولان یره قویدیلار فتح مکه ده حضرت رسول اوداشی اوّلجمی یرینه قویوب اویرده قالوردی خلیفهٔ ثانی نڭ زماننه دیك خلیفهٔ ثانی زماننده گنه همان یره قویدیلرکه بوحالده اومقامده در «هرکس مکه یه داخل اولا خاطر جمع اولار» قصاص دلیادن که قاتل اویره داخل اولسا اوڭا قصاص اولونماز بلکه اوڭاتنك دوتولار که مکه دن خارج اولا تااینکه اوڭا قصاص اولونا. حضرت امام جعفر صادق ۴ ابوحنیفیه بیوردیکه بڭاخبر وَیر هانسی یردر اویرکه الله تعالی بیورور هرکس اوڭاداخـل اولسا امانده اولار عرض ایلدی کعبه حضرت بیوردی زمانیکه حجاج بن یوسف منجنیق قویوب عبدالله بن زبیری مکه ده مسجدالحرامده قتله یتوردی پس نه سببه عبدالله امین اولمادی ابوحنیفه ساکت اولوب عرض ایلدی یابن رسول الله پس آیه نڭ مضمونی نه در بیوردی هرکس بزیم ولایتمزه داخل اولا امین اولار اللهڭ عذابندن بونوع حدیثلر چوخ وارداولوب. حجه گیدوب زیارت ایتمك «الله ایچون خالقه واجبدر» هامویه یوخ بلکه «اوکسه که قوه سی اولا مکه طرفنه یول جهتنه» بدن ویول آذوقه سی اولان آدمه اگر یول آذوقه سی اولا بدن استطاعتی اولمیه نایب دوتار واگر بدن استطاعتی اولا یول آذوقه سی اولمیه واجب دگلدر ۹۷) «هرکس که کافر اولا» استطاعی اولوب مکه یه گتمه مك جهتنه «پس بدرستیکه الله تعالی بی احتیاجدر عالملرڭ اهلندن» بوآیه دن آشکارا معلوم اولور استطاعتی اولوب مکه یه گتمین شخصڭ کفری بعضی استدلال ایدیرکه کفر حاصل اولار واجبلگینه اعتقاد اتمه مك جهتنه نه اینکه واجبلگینه اعتقادایده اماسهل انکارلق یاباشقه سببلره گوره ترك ایده یولڭ زحمتی یاخرج اولوناسی پوله خستی جهتنه بواستدلال اکثر علمانڭ قولنه مخالفدر بوجهته که جمیع واجباته اعتقاد اتمه مك ایله انسان کافر اولار اختصاصی حجه یوخدر وحجه جمع اودرکه اوچ شیئی ترك ایدن ظاهرده مسلماندر اما دنیادن گیدن وقتده اوڭادیرلر (مت ای میتة شئت امایهودیاً وامانصرانیاً) یعنی اوّل هانسی دینده ایستیورسن ایسه یهودی یانصرانی دینده ۱) نماز قیلمیان ۲) مجی حجه گیتمین ۳) زکوة ویرمین. ۹۸) دیگلن ای اهل کتاب نیه کافر اولورسکز اللهڭ آیت وعلامتلرینه والله شاهد وحاضردر اوزاده که عمل ایدیرسکز» وسزڭ عمللرڭزی گورور سیزه جزا ویره جکدر عمللرڭزڭ مقابلنده ۹۹) «دیگلن ای اهل کتاب نیه مانع اولورسیکز اللهڭ یولندن ودین اسلامه داخل اولمقدن اوکـه که ایمان گتوروبدر» یاایمان گتورمك ایسیتور «والله یولنه اگری لیك وعیب آختارورسکز وحال الکه سیز

مِنَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ اِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ ۱۰۱) وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَاَنْتُمْ تُتْلٰى عَلَيْكُمْ اٰيَاتُ اللّٰهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ وَمَنْ يَعْتَصِمْ بِاللّٰهِ فَقَدْ هُدِيَ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۱۰۲) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ۱۰۳) وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ كُنْتُمْ اَعْدَاءً فَاَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَاَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ اِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلٰى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَاَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

شاهدسگز»که دین اسلام حقدر «والله‌تعالی غافل دگلدر سیزنگ عملنگزدن» تکرار محض تاگید واونلاره مذمت اتمك‌در. ۱۰۰) ای مؤمنلر اگراطاعت ایده‌سیگز اهل کتابدن بر طائفه‌یه سیزی قایتارارلر سیزایمان گتورلدن صوگره کافرلر زمره‌سنه» اوس ایله خزرج‌دن برنچه‌نفر اگلشوب صحبت ایدردیلر شاس‌بن‌قیس یهودی اویردن گچنده اونلارنگ یغیلوب صحبت اتمك‌لرلدن حسدجهتنه غضبه گلوب یهودی‌لردن برنفره دیدیکه اونلارنگ یاننده‌ا گلشوب سابقده اوس ایله خزرج آراسنده عمله‌گلن دعوان برقدر صحبت ایدوب اوخصوصده انشااولونان اشعاردن اوخویا اودعواده نصرت‌وغلبه اوس ایچون اولمشدی اویهودی‌نگ سوزلدن بوایکی قبیله آراسنده نزاع عمله‌گلوب بربرلرینه فخرایدوب اوس اهلی دیدیلر بزدندر خزیمه، حنظله، عاصم وسعدبن‌معاذ که‌بنی‌قریضه دعواسنده حکم‌اولدی. خزرج اهلی دیدی بزدندر ابی‌بن‌کعب، معاذبن‌جبل، زیدبن‌ثابت وسعد بن‌معاذآخرده ایش‌دعوا اتمگه‌وسلاح گتورمگه‌یتشدی‌هرایکی طرفدن خیلی جمعیت گلوب حضرت‌رسول دخی بوایشدن خبرداراولوب اصحابله اویره تشریف آپاردیلار حضرت بیوردی‌که آیا زمان جاهلیتی تازه‌دن میدانه گتوریرسیگز حضرت اونلارنگ دعوالرینی ساکت‌ایدوب عداوتی آرادن گوتوروب بربریله مصافحه ایتدیروب حضرت رسول‌الله اصحابله قایتدیلار بوآیه‌نازل اولدی. ۱۰۱) ونجه کافراولورسیگز وحال‌آنکه اوخونار سیزه اللهنگ آیه‌لری وسیزنگ آراگزده‌در اللهنگ پیغمبری وهرکسکه یاپوشه‌اللهه‌و اونگ امرنه اطاعت‌ایده تحقیق هدایت اولونوب دوغری یوله».

۱۰۲) ای‌مؤمنلر قورخونگ اللهدن حق قورخماق والبته اؤلمیون مگر اوحالتده‌که سیز مسلمانلارسگز» حالت اسلامده اؤلمگه سعی‌ایدونگ ۱۰۳) هامگز چنك اورون اللهنگ‌ایپنه» دین‌اسلامه یاقرآنه «ومتفرق ویراگنده اولمیون ویادگزه سالون اللهنگ‌سیزه اولان نعمتنی اوزمانده» که سیز جاهلیت زماننده « بربرگزایله دشمن‌لرایدگز پس الله‌تعالی سزنگ قلبلرگزنگ آراسنده مهربانلق عمله گتوردی اسلام سببیله پس اللهنگ نعمتی‌سببیله بربرگزله قرداشلار اولدگز» اوسله خزرج بربریله آتابر قرداشلار

۱۰۴) وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ اُمَّةٌ يَدْعُونَ اِلَى الْخَيْرِ وَيَاْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۱۰۵) وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاُولٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۱۰۶) يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَاَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ اَكَفَرْتُمْ بَعْدَ اِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ۱۰۷) وَاَمَّا الَّذِينَ ابْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فَفِي رَحْمَةِ اللّٰهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۱۰۸) تِلْكَ آيَاتُ اللّٰهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَمَا اللّٰهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعَالَمِينَ ۱۰۹) وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ ۱۱۰) كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَاْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَلَوْ آمَنَ اَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ

ایدیلر اونلارڭ اولادی آراسنده عداوت غملەگاوب یوزایگرمی‌ییل مدتی بوعداوت گون‌بگون‌آرتوب تااینکه هرایکیسی اسلامەگلوب عداوت اونلارڭ‌آراسندن گوتورولدی «واردگز سیز اوددن‌اولان خندقڭ کنارنده» یعنی جهنم اودنڭ کنارنده‌ایدگز اؤلن ساعتده اوخندقه دوشه‌جاق‌ایدگز «پس‌الله‌تعالی سیزی‌اوندن‌خلاص‌ایلدی هابیله الله‌تعالی بیان‌ایدر سیزه اوز آیاتنی شایدکه سز هدایت تاپاسگز» وهدایتده ثابت قدم اولاسگز ۱۰۴) «لازمدر اولسون سیزدن برطائفه‌که دعوت‌ایدلر خیره وامرایدلر یخشی ایشلره ونهی‌ایدلر پیس‌ایشلردن اوکسلردر رستکارلر» ۱۰۵) واولمیوڭ اوکسلر کمی‌که پراکنده اولدیلر واختلاف‌ایتدیلر» یهودیلر ونصاری‌لر کمی «اوندن‌صوگره‌که اونلارا گلدی معجزه‌لر واونلاره واردر دردناك عذاب» ۱۰۶) اوگونده‌که بعض یوزلر آغ اولار وبعض یوزلر قرا اولار اما اویوزلرکه قرا اولار» اونلارا دیرلرکه «آیا کافر اولدگز ایماندن‌صوگره» بواشخاصلر عبارتدر بدعت وباطل‌رای صاحبلرندن تااینکه شامل‌در جمیع گناه‌کارلره چونکه گناه‌کارلرڭ چرخی کافراولماز گناهه مرتکب اولمق جهته «پس‌دادیڭ عذابی سز کافر اولماقگزسببیله ۱۰۷) واما اوکسلرکه یوزلری آغ اولار اللهڭ رحمتنده‌درلر اونلار رحمتده وبهشتده همیشه‌لیك اولاجاقلاردر ۱۰۸) بواللهڭ آیت‌لریدر اوخوروق سگا حقله و الله ظلم اتمك ایستمز عالملرڭ اهللرینه» بوسببه‌که ظلم‌ایدن یاظلمك قباحتنی بیلمور یااینکه ظلم‌اتمگه محتاجدر هر ایکیسندن الله‌اوجادر ۱۰۹) «الله‌ایچون‌در اومخلوق‌که گوگلرده‌در واومخلوق‌که یرده‌در والله‌طرفنه قایدار جمیع امرلر» الله جزاویرر خیراهلنه خیرشر اهلنه شر ۱۱۰) واردگز سیز یخشی امت‌که ظاهر اولدگز خلق‌ایچون امرایدرسگز یخشی‌ایشلره ونهی‌ایدرسگز پیس‌ایشلردن وایمان گتوررسگز اللهه واگر ایمان گتوریدی اهل‌کتاب» نجه‌که سیز

خيرًا لهم منهم المؤمنون واكثرهم الفاسقون ﴿۱۱۰﴾ لن يضروكم الا اذى وان يقاتلوكم يولوكم الادبار ثم لا ينصرون ﴿۱۱۱﴾ ضربت عليهم الذلة اين ما ثقفوا الا بحبل من الله وحبل من الناس وباؤ بغضب من الله وضربت عليهم المسكنة ذالك بانهم كانوا يكفرون بايات الله ويقتلون الانبياء بغير حق ذالك بما عصوا وكانوا يعتدون ﴿۱۱۲﴾ ليسوا سواء من اهل الكتاب امة قائمة يتلون ايات الله اناء الليل وهم يسجدون ﴿۱۱۳﴾ يؤمنون بالله واليوم الاخر ويامرون بالمعروف وينهون عن المنكر ويسارعون في الخيرات واولئك من الصالحين ﴿۱۱۴﴾ وما يفعلوا من خير فلن يكفروه

ايمان گتوروبسگز «هرآينه اونلارا يخشى اولاردى اونلاردن‌ده مؤمنلروار» عبدالله بن‌سلام واونگ اصحابى‌كمى «وچوخى فاسقلردر» كفرده تمردايدوبلر ۱۱۱) ضرر ويره‌بلمزلر سيزه مگر اذيت» طعنه وقورخوتماق كيمى «واگر سيزله دعوا ايده‌لر سيزه دال‌لارنى چوگوروب قاچارلار» وضررويره‌بلمزلر اولدورمك واسيراتمك‌ايله «صوگره اونلار نصرت اولونمازلار» هيچكس اولمازكه اونلارا كومك‌ليك ايتسون و سيزگ حمله‌گزى اونلاردن دفع‌ايتسون ۱۱۲) اورولمش اولدى يهودى‌لره ذليل‌ليك» نفسلرنگ ومال‌لرنگ واهل‌لرنگ هدر اولماقيله «هانسى يرده كه تاپيلديلر » چاره يوخدر ذلتدن خلاص اولمقه «مگر اللهدن اولان امانله» اسـلامه داخل اولمق‌ايله (مترجم حقير عرض ايديركه نچه‌نفر يهوديلردن بيوك شهرلرده اقامت‌اتمگه وخدمته داخل‌اولمقه وبعض ايشلرگورمگه قادر اولميوب مگر دين اسـلامه حقيرگ اطلاعيله داخل‌اولماقله ذلتدن خلاص اولديلر) «وخلايقدن‌اولان‌امانله» ومؤمنلرله عهد وميثاق اتمك‌كه اونلارله باغلادقلارى عهدله نجات تاپديلر «والله طرفندن‌اولان غضبه‌گرفتار اولوب قالديلر واورولدى اونلارا ذلت ومسكين‌ليك» ابدا اونلارگ پادشاهى‌اولماز هميشه سرگردان قالوب‌پناه ورئيس‌معتبر تاپمازلار «بونگ سببى اودركه اونلار كافر اولورديلر اللهگ آيه‌لرينه واؤلدورورديلر پيغمبرلرى ناحقيله واونگ جهتى‌اونلارگ معصيت اتمك‌لرى وحدلرندن تجاوز اتمك‌لرى‌ايدى» بوگونه غيب‌دن خبر ويرمك دلالت ايدير حضرتگ دوغريلقنه ومعجزه‌سنه ۱۱۳) «برابر وبردرجه‌ده دگلدر اهل كتابدن» عبدالله‌بن‌سلام واونگ اصحابى‌كمى ايمان‌گتورنلر ـ ايمان‌گتورمينلرله اوندن‌اوترى كه «اهل‌كتابدن برطائفه واردركه قيام‌ايدندر» حقه مسلمان‌اولماقله «اوخويارلار اللهگ آيه‌لرينى گجه‌وقتلارى اوحال‌ده‌كه سجده‌ايدرلر» يعنى گجه‌نمازنده ۱۱۴) ايمان‌گتوررلر اللهه وقيامت گوننه وامرايدرلر معروفه ونهى‌ايدرلر منكردن وتله‌سرلر يخشى‌عمللره واونلار صالحلردندر» ۱۱۵) هرجور خيرعمل‌لر ايتسه‌لر ناقص اولونماز اونگ

وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ١١٦) اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ اَمْوَالُهُمْ وَلَاۤ اَوْلَادُهُمْ مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا وَ
اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ١١٧) مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هٰذِهِ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا
صِرٌّ اَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ فَاَهْلَكَتْهُ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ وَلٰكِنْ اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ
١١٨) يَاۤ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لَا يَاْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاۤءُ
مِنْ اَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ اَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيَاتِ اِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ١١٩) هَاۤ اَنْتُمْ اُولَاۤءِ
تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ وَاِذَا لَقُوكُمْ قَالُوا اٰمَنَّا وَاِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْاَنَامِلَ

ثوابی والله تعالی بیلندر پرهیزکارلرڭ احوالنی ١١٦) او کسلرکه کافر اولدیلر اونلاردن بی‌احتیاج اتمز اونلارڭ مال‌لری ونه اولادلری اللهدن برشیئی » یعنی اونلارڭ مالی و اولادی عوض ویریلوب اللهدن گلن عذاب اونلاردن دفع اولماز « و اونلار اودڭ یولداشلاریدر اونده همیشه‌لیك قالالودرلر ١١٧) اوکسلرڭ مثلی‌که صرف ایدیرلر مال‌لرینی بودنیانڭ زندکانلقنده» نه‌اینکه الله یولنده یااینکه پیغمبری اذیت‌اتمك یولنده یااوز عالملرینه یاریاایله یاعیش وعشرته «او ییلڭ مثلیدرکه اونده شدتلو سویوق وار اوقومڭ زراعتنه یتشه‌که ظلم ایدوبلر اونفسلرینه» کفر ومعصیت‌ایله یاایله یرده زراعت ایدوبلرکه لیاقتی‌یوخدر «پس اوییل زراعتی خراب‌ایده» نجه‌که سویوق ییل زراعتی تلف‌ایدر واوندن نفع گوتورمك اولماز هاییله ذکر اولان امرلر احسانی ضایع ایدر «الله اونلارا ظلم‌اتمدی اما اونلار اوزنفسلرینه ظلم ایدرلر» مال‌لرینی الله‌ییوران قرارله مصرف‌اتمه‌مك جهتنه. ١١٨) ای‌اوکسلرکه ایمان گتوروبسکز هم‌سر اخذ ایتمیوڭ اوزگزدن سوا» یعنی‌مسلمانلاردن سوا هیچکسی اوزگزه‌محرم اتمیوڭ «قصور اتمزلر سزڭ‌آرا گزده فساد سالمقده دوست دوتارلار سزڭ زحمت چکمه‌گزی تحقیق‌آشکار اولدی عداوت اونلارڭ آغزلاردن» چخان سوزلرایله‌که شدت عداوتلرندن نفسلرینه مالك‌اولا بلمیوب دانشورلر «اونلارڭ سینه‌لری گیزلین ساخلیان مطالب بیوکدر» آشکار چخان سوزلردن«حقیقت بیان‌ایتدیك سزه‌آیاتی اگرسیز آگلیه‌سکز ١١٩) خبرداراولون سیز» خطا ایدنلرسکز کفاری دوست دوتماقده «سیز اونلاری دوست دوتارسکز واونلار سزی دوست دوتمازلار و سیز ایمان گتوررسکز کتابڭ هاموسنه» یعنی اونلار سیزی دوست دوتمور وحال‌انکه سیز اونلاری دوست دوتورسکز و کتابلرینه دخی ایمان گتوروسز پس سیز نیه دوست دوتورسکز اونلاری واونلار سیزی دوست دوتمور بوآیه مذمتدر اصحاب پیغمبرؐه‌که اونلار محکم‌دیلر باطل‌لیك‌لرنده سیزدن سیزڭ حق‌لقگزایله «زمانیکه سیزه ملاقات ایتدیلر دیرلرکه بز ایمان گتوردوڭ وزمانیکه

من الغيظ قل موتوا بغيظكم ان الله عليم بذات الصدور ۱۲۰) ان تمسسكم حسنة تسؤهم وان
تصبكم سيئة يفرحوا بها وان تصبروا وتتقوا لا يضركم كيدهم شيئا ان الله بما يعملون محيط
۱۲۱) واذ غدوت من اهلك تبوئ المؤمنين مقاعد للقتال والله سميع عليم ۱۲۲) اذ همت
طائفتان منكم ان تفشلا والله وليهما وعلى الله فليتوكل المؤمنون ۱۲۳) ولقد نصركم الله ببدر
وانتم اذلة فاتقوا الله لعلكم تشكرون ۱۲۴) اذ تقول للمؤمنين الن يكفيكم ان يمدكم ربكم
بثلثة الاف من الملئكة منزلين ۱۲۵) بلى ان تصبروا وتتقوا ويأتوكم من فورهم هذا يمددكم
ربكم بخمسة الاف من الملئكة مسومين ۱۲۶) وما جعله الله الا بشرى لكم ولتطمئن قلوبكم

خلوت ایتدیلر بارماقلارنی دیشدرلر سیزه اولان آجیقلارندن» اوزمانکه گوررلر سیزنگ
بربرگزله جمعیت واجتماعگزی باشقه چاره تاپمیوب حسد وتأسفلرندن بارماقلارنی
دیشدرلر «یاپیغمبر دیگل اولون غیضگزدن» اولن زمانه‌کیمی اسلام عزیز وسیز ذلیل
اولاجاقسگز یادعادر اولنه‌کیمی غیظده اولون «بدرستیکه الله‌تعالی عالمدر سینه‌لرنگ
حقیقتنه ۱۲۰) اگر سیزه نعمت یتشه» بربرگزله اتفاقدن ودشمنه نصرت تاپماقدن
«اونلارا پیس گلر» غملری آرتار «واگر سیزه پسلك یتشه» محنتدن یااوستگزه
دشمن گلمکدن «شاد اولورلار اوکا واگر صبر ایده‌سگز» اونلارنگ عداوتنه واونلار
ایله خلطه اتمکدن «اوزگزی ساخلیه‌سگز ضرر ویرمز سیزه اونلارنگ حیله‌لری بر
شیئی بدرستیکه الله‌تعالی سیز ایتدکگزه احاطه‌ایدن وبیلندر» ۱۲۱) زمانیکه اوز اهلگگ
یانندن چوله چخدون (مدینه‌دن احده) که یرمهیا ایدیردون مؤمنلره دعوااتمك ایچون
والله ایشدندر سوزلرگزی وبیلندر نیتلرگزی» ۱۲۲) زمانیکه ایکی طائفه سیزدن
قصد ایتدیلرکه سندن آیریلالار» اونلر عبارتدر بنوسلمه وبنوحارثه یااینکه اوس‌له خزرج
انصاردن «والله اونلارا کومك ایدندر والله‌ه گرگدر توکل ایتسونلر مؤمنلر.
۱۲۳) تحقیق نصرت ویردی الله سیزه بدر دعواسنده اوحالده‌که سیز ضعیف ایدگز
پس قورخوگ اللهدن» ثابت‌قدم اولوگ شایدکه «سیز شکر ایده‌سگز» اللهگ نعمتنه‌که
ضعیفلره نصرت ویردی دشمن قوی مقابلنده اگر شکرایتسه‌گز اللهده نعمتنی آرتورار
۱۲۴) اوزمانیکه سن‌دیوردوگ مومنلره آیاسیزه کفایت ایتمز بوکه کومك‌ایده سیزه
سیزگ اللهگز اوچ‌مین ملائکه‌ایله‌که الله‌طرفندن نازل‌اولمشلاردر ۱۲۵) بلی «مشرکلر
تاخیرسیز سیزگ اوستگزه گلن وقتده «اگر صبر ایده‌سیگز وقورخاسیگز اللهدن
(قاچمیه‌سگز) کومك‌ایدرسیزه سیزگ اللهگز بش‌مین ملائکه‌ایله که‌اونلار نشانه‌لنمشدیلر»

بِهٖ وَمَا النَّصْرُ اِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١١٧﴾ لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا اَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنْقَلِبُوا خَائِبِينَ ﴿١١٨﴾ لَيْسَ لَكَ مِنَ الْاَمْرِ شَيْءٌ اَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ اَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَاِنَّهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١١٩﴾ وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٣٠﴾ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَاْكُلُوا الرِّبٰوا اَضْعَافًا مُضَاعَفَةً وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٣١﴾ وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي اُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿١٣٢﴾ وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٣٣﴾ وَسَارِعُوا اِلٰى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ اُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٤﴾ اَلَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ

حزب

باشلارینده آغ عمالرو ارکه شجاعت نشانه‌سیدر ۱۲٦) اللّٰه تعالی ملائکه‌لر ایله سیزه گومك اتمدی مگر سیزه بشارت ویرمگه نصرتدن اوتری وتااینکه خاطر جمع اولاسزگ قلبلرگز و دگلدر نصرت مگر اللّٰه طرفندن که غلبه‌ایدندز و نصرت و ذلتی حکمت اوزیندن ایدندر» ۱۲۷) اللّٰه سیزه نصرت ویردی «تااینکه کسه کافراولانلارگ بر طرفنی» اونلاردن ناقص ایده بعضی‌سنی اولدوروب بعضیی‌سنی اسیر اتمك ایله «یااینکه اونلاری ذلیل ایده تااینکه اونلار قایدالار ناامید حالده» بونچه آیه اشاره‌در بدر آدلو یرده واقع اولان دعوایه وحضرتگ اویرده غالب اولماقنه بو قصه‌نگ تفصیلی ۸مجی سوره‌نگ ۷مجی آیه‌سنده انشاء اللّٰه بیان اولار ۱۲۸) «سگا بر شیئی یوخدر» وسگا هیچ کسگ اعتراض اتمگه حقی یوخدر «اللّٰه اونلاری باغشلیه» اگر توبه اتسه‌لر «یااونلارا عذاب ایده» اگر اصرار اتسه‌لر «بدرستیکه اونلار ظالملردر» ظلملری جهتنه مستحق عذاب اولوبلار ۱۲۹) اللّٰه ایچوندر اومخلوق که گوگلرده و اومخلوق که یرلرده‌در باغشلار هرکسی‌که ایستر وعذاب ایدر هرکسه‌که ایستر واللّٰه باغشلیان ورحم ایدندر» بوآیه دلالت ایدر اوگا که انسان گرك خوف ایله رجا آراسنده اولسون اللّٰه تعالی عذاب ورحمت اتمگنی مخفی ساخلیوب ۱۳۰) ای مؤمنلر ربانی نچه قات آرتوق آلوب یمیون» جاهلیتده برمبلغ ویروردیلر ربا ایله برمدته کیمی صوگره آرتروردی‌لر اوبری مدته کیمی تااینکه آزپول ایله بورجلونگ مالنگ هاموسنه مالك اولوردیلر «قورخون اللّٰهدن شاید نجات تاپاسگز ۱۳۱) وقورخوگ اواوددن که مهیا اولوبدر کافرلردن اوتری» احتناب ایدوگ اونلارگ عملی کیمی عمل ایتمیوگ. ۱۳۳)«واطاعت ایدوگ اللّٰهه واونگ پیغمبرینه شاید که سیزه رحم اولونا ۱۳۳) وسرعت ایدوگ اللّٰهگ باغشلامق اسبابی طرفنه واوبهشت طرفنه‌که اونگ عرضی (گنلیگی) گوگلر و یردر» حضرت رسول ۴ دن سؤال اولوندیکه جنتگ عرضی گوك ویراولاندا بس جهنم هاردادر حضرت بیوردی سبحان اللّٰه گونوز گلنده گیجه هارداقالور «مهیا

وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٥﴾ وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللّٰهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا اللّٰهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٦﴾ أُولَئِكَ جَزَاؤُهُمْ مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَجَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا

اولوبدر بشهت پرهیزکارلر ایچون ١٣٤) اوکسلر که صرف ایدرلر ماللارینی تنك لیك زمانی و تنك لیك اولمیان زمان» اوزلرینه تنك لیك زمانی فقیرلیك کیمی یاخلقه تنك لیك زمانی «وغضب لرینی ساخلیاندیلار» بدخلق دگلدر «وعفو ایدنلردر خلقدن» معصیت واذیت مقابلنده که اونلارا خلقدن یتشر «والله تعالی احسان ایدنلری دوست دوتار» ١٣٥) و اوکسلرکه زمانیکه گناه عمل ایتدیلر یاایندکه نفسلرینه ظلم ایتدیلر» زنادن بیوك ظلمیله« صوگره اللّٰهدن گناهلرینی باغشلانمق ایستدیلر» پشیمان اولمقله « کیم باغشلیار گناهلاری اللّٰهدن سوا توبه دن صوگره واصرار اتمزلر ایتدکلرینده واونلاز بیلورلر» که ایتدکلری عمل لر قبیحدر ١٣٦) اونلارگ جزاسی باغشلان مقدر اونلارگ اللّٰهی طرفندن وباغچه لردر که جاری اولار اونگ آلتندن نهرلر همیشه لیك دیلر اولدا نه یخشی در عمل ایدنلارگ مزدی» (شان نزول) معاذبن جبل آغلیه آغلیه حضرت پیغمبرگ خدمتنه داخل اولوب عرض ایتدی یارسول الله قاپوده برجوان دوروب گوزل صورتلو بدنی تروتازه اما آغلیور اوغلی اولمش آنا کیمی حضرت بیوردی اونی منم یانمه گتور اوجوان حضرتگ خدمتنه داخل اولوب بعدازسلام حضرت خبرآلدی ای جوان نیه آغیلورسن عرض ایلدی نجه آغلامیوم وحال آنکه من ایله گناهه مرتکب اولمشم که اونگ برجزئی جهتنه اللّٰه منی جهنمه آپاراجدر وابداً منی باغشلامیه جکدر حضرت خبرآلدی آیا اللّٰهه شریك قرار ویروبسن عرض ایتدی پناه آپارورم اللّٰهه، اوگا شریك قرار ویرمکدن بیوردی آیاآدم اولدوروبسن عرض ایتدی خیر حضرت بیوردی اللّٰه سنگ گناهلارگی باغشلار هرچند بیوك داغلار قدرنده اولا عرض ایتدی منم گناهیم داغلاردن بیوکدر بیوردی الله باغشلار هر چندکه یرواونك دریالری و آغاجلاری واونده اولان مخلوقات قدرنجه اولا جوان عرض ایدی منم گناهیم اونلاردن بیوکدر حضرت بیوردی الله باغشلار هرچند گوگلر واونك یولدوزلاری وعرش و کرسی بیوك لکده اولا جوان دیدی منم گناهیم اونلاردن ده بیوکدر حضرت اوگا غضباك باخوب بیوردی وای اولسون سگا آیاسنگ گناهگ بیوکدر یاالله جوان یخلدی باشلادی آغلامقه حضرت بیوردی ای جوان آیاخبر ویرمزسن گناهلارندن بریسنی جوان عرض ایلدی بلی من یدی ئیلدر که نبش (سوکمك) قبر ایدوب اولولری قبردن چیخاردوب کفن لرینی سویاردم انصار طائفه سندن بر قز وفات ایدوب اونی

الأنهار خالدين فيها ونعم اجر العاملين ١٣٨) قد خلت من قبلكم سنن فسيروا في الأرض فانظروا كيف كان عاقبة المكذبين ١٣٨) هذا بيان للناس وهدى وموعظة للمتقين ١٣٩) ولا تهنوا ولا تحزنوا وانتم الاعلون ان كنتم مؤمنين ١٤٠) ان يمسسكم قرح فقد مس

دفن وجماعت مراجعت ایدلدن صوڭره ایلکه کیجه اولدی من قبرستانه گلوب اولی قبردن چخاردوب کفننی سویوب قبره قویان وقت شیطان اولی منم نظریمده زینتلو گوستروب دیدی آیا اولنڭ قارننڭ آغلغنه وسائریرلننڭ بیوكلگنه باخمورسان اوقدر منه وسوسه ایتدیکه من نفسمی ساخلیا بیلمیوب اولیه فعل قبیحه مشغول اولوب قبره قویان وقت برسس گلدیکه ای جوان وای اولسون سڭا قیامت گونڭ پادشاهندن اوگونده که حکم ایدر منیله سنڭ آرانده نجه که منی عریان قویدوڭ خلق آراسنده وکفنمی سویدوڭ آخرده منی اوحالته گتوردنکه قیامت گوننده محشور اولام جنابت حالتیله وای اولسون سنڭ جوانلقڭا جهنم اودیله حضرت بیوردی اوزاق اول مندن قورخورامکه منده سنڭ اودیڭله یانام بهلول نام ایلکه پیغمبردن نا امیدا اولدی خلق آراسندن قاچوب مدینه‌نڭ داغلارینه گیدوب اللهڭ عبادتنه مشغول اولدی جملهٔ دعالرڭ مضمونڭ بعضی‌سی بودر پروردگارا من سنڭ پیغمبرڭڭ قاپوسنه گیتدیم منی قاپوسندن نا امید قایتاردی سنڭ قاپوندن سوا غیری قاپوتاپمدیم که اوڭا پناه آپارام بوقبیل سوزلردن دیوب قرخ گون عبادته مشغول اولدی قرخمجی گون عرض ایتدی الهی اگرمنم توبه‌می قبول اتسن وحی کوندر اوزپیغمبرڭا منم خصوصمده والااود گوندر گوگدن تااینکه دنیاده یانوب آخرت رسوالقندن قورتولام پس همین آیه نازل اولوب حضرت رسول بیوردی که کیم منی دلالت ایدر توبه ایدن جوانه معاذ عرض ایتدی یارسول الله فلان داغده‌در حضرت اوز اصحابی ایله داغه تشریف آپاروب اوجوانی آختاروردی ناگاه گوردیلرکه ایکی داشڭ آراسنده اللرنی بویننه زنجیرلیوب یوزی قرالوب گوزلرنڭ کیپریكلری توكولوب آغلامقدن. متصل آغلیور وتوپراقی باشنه توكور وچولوڭ جانورلری ایله مونس اولوب حضرت گیدوب اونڭ زنجیرنی آچوب بیوردی یابلال بشارت اولسون سڭا که الله تعالی سنڭ توبه‌ڭی قبول وآیهٔ رحمت سنڭ حقنڭده گوندروب. ١٣٧) تحقیقا کیچدی گتدی سیزدن سابق بعضی عادتلر» وواقعه‌لر که الله اونی سنت وعادت اتمشدی که اوسنت ایله یول کیدنلردن الله نارضی اولوب اونلره عذاب گونده‌روردی «پس سیرایدوڭ یرده وباخوڭ که نجه اولدی تکذیب ایدنلرڭ آخری» سیزده اوندن عبرت ایدون ١٣٨) برقرآن بیاندر عموما جمیع خلقه گچمش آدملرڭ احوالنی بیان ایدر وهدایت وموعظه‌در خصوصاً متقی‌لره ١٣٩) ضعیف اولمیون»

القوم قرح مثله وتلك الايام نداولها بين الناس وليعلم الله الذين امنوا ويتخذ منكم شهداء والله
لا يحب الظالمين ١٤١) وليمحص الله الذين امنوا ويمحق الكافرين ١٤٢) ام حسبتم
ان تدخلوا الجنة ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم ويعلم الصابرين ١٤٣) ولقد كنتم تمنون
الموت من قبل ان تلقوه فقد رايتموه وانتم تنظرون ١٤٤) وما محمد الا رسول قد خلت من قبله
الرسل افان مات او قتل انقلبتم على اعقابكم ومن ينقلب على عقبيه فلن يضر الله شيئا وسيجزى الله
الشاكرين ١٤٥) وما كان لنفس ان تموت الا باذن الله كتابا مؤجلا ومن يرد ثواب الدنيا

جهاددن بدرده سیزه یتشن زحمت جهتنه «و محزون اولمیون» اوکساره که سیزدن قتل اولو بدر
اوحالده که سیز اوجالارسکز» او نلاردن او جاسکزشان جهتنه یاعاقبت جهتنه «اگر سیز مؤمنارسکز»
١٤٠) اگر سیزه بودعواده یاره یتشوب بتحقیق قومه‌ده اونک کیمی یاره یتشوب و بوگونلری»
نصرت وغلبه گونلرنی «دولاندیروق خلقک آراسنده» برگون برقومه نصرت اولور
اوبری گون اوبریسی قومه «تااینکه الله‌تعالی بیله اوکساری که ایمان گتوروبلر» ایمانده
ثابت‌قدم اولانلار سوزله ایمان گتورنلردن آیریلسونلر «وبودعواده سیزدن شاهدلر
یاشهیدلر قرار ویره» واکرام‌ایده درجهٔ شهادته یتشنلری «والله ظالملری دوست‌دوتماز
١٤١) وتااینکه الله‌تعالی خالص وصاف‌ایده اوکسلریکه ایمان گتوروبلر» گناهدن «وهلاك
ایده کافرلری» ١٤٢) آیا گمان ایدیرسکز که سیز بهشته داخل اولاسکز وحال‌انکه
الله‌تعالی سیزدن جهاد ایدنلری وصبر ایدنلری، بیلمیوب» یعنی الله بیلوردی که جهاد
اتمدکز وسیزی یاراداندن سابق بیلوردی که کیم جهاد وصبر ایده‌جك وکیملر جهاد
وصبر اتمیه‌جك ١٤٣) تحقیق سیز آرزو ایدیردکز اؤلمگی شهادتله اوگا (دعوایه)
ملاقات ایدندن سابق پس تحقیق‌سیز اونی گوردکز اوحالتده سیز باخوردکز» که سزك
قباقکزده سیزك قرداشلارکز شـهید اولدیلر . زمانیکه الله‌تعالی خبر ویردی بدر
شهدالرینه ویریلن کرامت ودرجات‌بهشتی مؤمنلر شهادته رغبت‌ایدوب دیدیلر الهی بزه
برجهاد گوسترکه اونده درجهٔ شهادته یتشك زمانیکه احد دعواسی اولدی ١٤ نفردن
سوا هاموسی دعوادن قاچدیلر ١٤٤) دگلدر محمد ؑ مگر اللهك پیغمبری بتحقیق
کچوبدر اوندن سابق پیغمبرلر» موتله یاقتل‌له «اگر محمد ؑ اوز اجلیله وفات‌ایده
یامقتول اولا قایدارسکز دال طرفکزه» سابقی کفرکزه» اشاره‌در احد دعواسنده لشکرك
قاچماقنه پیغمبر ؑ بیوردی منم محمد رسول‌الله اؤلمه‌مشم ومقتول اولمامشم منافقلر
دیدیلر بوحالده گنه پیغمبر بره استهزا ایدیر قاچمادی اودعواده مگر علی‌ابن‌ابی‌طالب
وابودجانه و١٢ نفر «هرکس قایده دال طرفنه پس ضرر ویرمز اللهه برشیئی» او نلارك

نؤته منها ومن یرد ثواب الاخرة نؤته منها وسنجزی الشاکرین ١٤٦) وکأین من نبی قاتل معه ربیون کثیر فما وهنوا لما اصابهم فی سبیل الله وما ضعفوا وما استکانوا والله یحب الصابرین ١٤٧) وما کان قولهم الا ان قالوا ربنا اغفر لنا ذنوبنا واسرافنا فی امرنا وثبت اقدامنا وانصرنا علی القوم الکافرین ١٤٨) فآتیهم الله ثواب الدنیا وحسن ثواب الاخرة والله یحب المحسنین ١٤٩) یا ایها الذین امنوا ان تطیعوا الذین کفروا یردوکم علی اعقابکم فتنقلبوا خاسرین

مرتد اولماقلریله «وتیزدرکه الله تعالی جزا ویرر شکر ایدنلره» دعوادن قاچمیانلره ١٤٥) یوخدر بر نفس ایچون که اؤله مگر اللهنگ اذنیله» وایسته مگیله، اجل مقدم ومؤخر اولماز «اولمك یازیلویدر وقتله اولان یازیله» چونکه اولمك اللهنگ اذنیله‌در پس نه‌سببه دعوادن قاچورسگز «وهرکسکه دنیا ثوابی ایستیه بز اونی ویرروك» کنایه‌در احد گوننده بعضی آدملرگ غنیمت جمع اتمگه مشغول اولماقندن «وهرکس آخرت ثوابی ایستیه بز ویرروك اوندن وتیزدر جزا ویروك شکر ایدناره» بوآیه نازل اولوبدر حضرت امیرالمؤمنین علیه‌السلامنگ حقنده‌که احد دعواسنده یتمش یاره حضرته یتشمشدی پیغمبر ۴ ام‌سلیم وام‌عامره بیوردیکه حضرتنگ یاره‌لرینه مرهم قویسونلر دیدیلر یارسول‌الله برمکانه معالجه ایدوب دوا ایدوروك اوبری یاره آچیلور وقورخوروق‌که اویرالر صحت تاپمیه حضرت وارد اولوب اویرالری گوروب بیوردی بویرانگ بریسی هرکسه یتشسه اوکا کفایت‌ایدر ومبارك النی هانسی یاره‌نگ اوستنه چکردی‌ایسه یخشی اولاردی حضرت‌علی هر یاره‌یخشی‌اولاندا‌اللهه‌شکرایدردی ١٤٦) چوخ پیغمبرلردن وار درکه‌دعوا ایدوب‌اونیله علماءربانی‌لرگ چوخی‌پس‌سست‌اولما دیلر اوشیئی جهتنه‌که اونلاره‌یتشدی‌الله یولنده وضعیف اولمادیلار» دین امرلرلده یا دشمنلردن « ودشمنه آلچاق‌لیق وتملق اتمدیلر» پس‌سیزنه‌سببه پیغمبری قویوب قاچدگز «والله تعالی دوست‌دوتار صبر ایدنلری ١٤٧) ودگلدی اونلارگ سوزلری مگراینکه دیدیلر ای‌بزیم اللهمز باغشلا بزه‌بزیم گناهلاریمزی واسراف ایتمگمزی اوزامرلریمزده وثابت‌ایت بزیم‌قدملریمزی وبزه‌نصرت ویرکافر قومه ١٤٨) ویردی الله‌تعالی اونلارا» استغفار (توبه) جهتنه «دنیااجرومزدلی» غنیمت‌ونصرت «وآخرت ثوابنگ گوزه‌للی» جنت ولعمت «والله تعالی دوست دوتار احسان ایدنلری» قولله یافعلله ١٤٩) ای‌مؤمنلر اگراطاعت ایدسگز کافرلره قایتارارلار سیزی دال‌طرفگزه پس قایدارسگز زیان کارلر اولان حالتده» هم‌دنیا وهم‌آخرتده . اشاره‌در احدگوننده فرار ایدنلره‌که اونلار دیوردیلر قایدوگ قرداشلارگزگ طرفنه‌واوزکهنه دینگزه ١٥٠) «بلکه الله تعالی سیزگ‌ گه مکگزدر واودر

١٥٠) بَلِ اللّٰهُ مَوْلٰيكُمْ وَهُوَ خَيْرُ النّٰاصِرِينَ ١٥١) سَنُلْقِى فِى قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ بِمٰا
اَشْرَكُوا بِاللّٰهِ مٰا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطٰانًا وَمَاْوٰيهُمُ النّٰارُ وَبِئْسَ مَثْوَى الظّٰالِمِينَ ١٥٢) وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللّٰهُ
وَعْدَهُ اِذْ تَحُسُّونَهُمْ بِاِذْنِهِ حَتّٰى اِذٰا فَشِلْتُمْ وَتَنٰازَعْتُمْ فِى الْاَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِنْ بَعْدِ مٰا اَرٰيكُمْ مٰا تُحِبُّونَ مِنْكُمْ
مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيٰا وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الْاٰخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفٰا عَنْكُمْ وَاللّٰهُ ذُو فَضْلٍ

كومك‌ایدنلرنگ یخشی‌سی» اوندن کومك‌ایستیون نه‌اینکه مشرکلردن ١٥١) «تیز درکه‌بیز
آتاروق قورخونی کافرلرنگ قلبلرینه» که احد دعواسندن قاچدیلر وحال‌آنکه اونلار
غلبه‌وپیغمبرنگ لشکری فرار اتمشدی «اوجهتده که شریك ویردیلر اللّٰهه اوزادیکه
نازل اولمامشدی اوگا برهان» اونلار اللّٰهه شریك ویردیلر برشیئی‌که اوننگ اللّٰهلقنه
هیچ دلیل یوخدر «واونلارنگ قایدان یری جهنم‌در وپیس‌در ظالملرنگ یرلری».
جناب پیغمبر احد دعواسنده ایکی داغنگ آراسنده اللی نفرآدم عبداللّٰه‌بن جبیرنگ
سرکرده‌لگیله قویوب بیورمشدیکه اویرده قراول اولوب کفاردن هرکس‌گلسه‌مانع‌اولوب
اولدورسونلر ولشکراسلام خواه‌غالب وخواه‌مغلوب اولا یرلرلدن حرکت‌ایتمه‌سونلر
که‌لشکر اسلام غالب اولاجاقدر اوگا گوره کفار قریش او یردن تردد اتمکه قادر
اولمیوب حضرتنگ قوشونی‌غالب وقریش مغلوب‌اولوب باشلادیلر غنیمت جمع‌اتمگه
واللی‌نفر بواحوالی گوروب قراول‌لیك‌دن ال‌گوتوروب باشلادیلار غنیمت‌کسب‌اتمگی
بوکیفیت باعث اولدی لشکر اسلامنگ قاچماقنه وهمان یری کفاربوش گوروب لشکر
اسلامه حمله ایتدیلر همان کیفیتی اللّٰه‌تعالی خبر ویرور که ١٥٢) «هرآینه دوغری
ایلدی اللّٰه‌تعالی سیزه اوز وعده‌سنی زمانیکه سیز دعوا ایدردگز اللّٰهنگ اذنیله تااینکه
سیزبددیل‌لیك ایتدگز»رای‌لرگز ضعیف اولوب غارته میل «وقیل وقال ایتدگزبوامرده»
مشرکلرفرار ایدن‌وقتده بعضی‌دیدی‌بوندن‌صوگرابویرده‌دورماقمزنگ نفعی یوخدربعضی
دیدی پیغمبره مخالفت ایتمیزنگ «ومعصیت وعصیان ایتدگز اوندن صوگره که من
گوستردیم سیزه اوزادی‌که دوست دوتوردگز» نصرتدن غنیمت‌دن ودشمننگ‌فراردن
«سیزدن وار اوکس که دنیانی ایستور» اوکسلرکه مرکزینی ترك وجمع غنیمت
قصدایدر عبداللّٰه جبیرنگ اصحابی کیمی «وسیزدن واراوکسکه آخرتی‌ایستیور»: او
کسلرکه ثابت‌قدم اولدی پیغمبر؁نگ امرنده عبداللّٰه جبیر اوزی نچه آدمله اویرده
قالوب درجهٔ شهادته یتشدیلر «سیزی مشرکلره غالب ایدلدن صوگره سیزی‌مشرکلردن
قایتاردی واونلار سیزه غلبه‌ایتدی تااینکه اللّٰه‌تعالی سیزی امتحان‌ایده وهرآینه تحقیقا
عفو ایتدی‌سیزدن» اوزفضل‌ورحمتیله «واللّٰه‌تعالی فضل‌صاحبی‌در مؤمنلره» تفضل‌ایدر
عفوایله ١٥٣) زمانیکه داغه چخوردگز وخبردار اولموردگز براحده» بربرگزی

عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ١٥٣) إِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلْوُونَ عَلَىٰ أَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أُخْرَاكُمْ فَأَثَابَكُمْ غَمًّا بِغَمٍّ لِكَيْلَا تَحْزَنُوا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَا أَصَابَكُمْ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ١٥٤) ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُعَاسًا يَغْشَىٰ طَائِفَةً مِنْكُمْ وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَلْ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ مِنْ شَيْءٍ قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ يُخْفُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هَاهُنَا قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَىٰ مَضَاجِعِهِمْ

گوزلیوب دایانمیوردڭز «وپیغمبر سیزی چاغروردی سیزڭ دالڭزجه» احددعواسنده خلق قاچان وقتده پیغمبر ؑ بیوردی ای اللّهڭ بنده‌لری قایدوڭ منم اللّهڭ پیغمبری هارا قاچرسیڭز اللّه‌دن واونڭ پیغمبرلدن «پس اللّه جزا ویردی سیزه غمی غم ایله» سیزقاچماق جهتنه پیغمبری غمگین ایتمك مقابلنده اللّه سیزی غمگین ایتدی بعضیڭز مقتول اولدی، غنیمت الڭزدن چخدی، دعوادن قاچماق سیزه بیوك عاراولدی یا اینکه اولمجی غم عبارتدر بدردعواسنده مسلمانلر غلبه‌اتمك سببنه مشرکلر غمگین اولدیلر اما احد دعواسنده سیز مغلوب وغمگین اولدڭز «تااینکه محزون اولمیاسڭز اوزاده‌که فوت اولوب سیزدن (غنیمت احددعواسنده) واوزاده‌که سیزه‌یتشوب »قرداشلارڭزڭ اؤلمگندن وبوڭا عادت ایدڭزکه دنیاده غم وغصه‌دن هیچگس قورتولماز «واللّه خبرداردر سیز ایتدگڭز عمله» ١٥٤) «صوڭره اللّه تعالی نازل ایتدی سیزه غمدن صوڭره راحت وامن‌لیك که یوخی دوتدی سیزدن برطائفه‌نی» برمرتبه‌ده که قلچ سیزڭ الڭزدن دوشوردی یردن گوتوروب گینه سیزی پینکی دوتوردی بونلار عبارتدر مؤمنلردن اللّهڭ نصرتنه اینانوب خاطر جمع یاتوردیلر «وبر طائفه که منافقلردر اوزلری اوزلرینی غمگین ایتمشدی» خلاص اولماق ایستیوردیلر «وگمان ایدیردیلر اللّهه دوغری اولمیان ظن اهل جاهلیتڭ ظنی کیمی»: محمدڭ دینی‌واوزی یوخ اولاجاق «دیردیلر آیابزیم ایچون بودعواده نصرت‌وار» نجه‌که وعده ویرور «دیگلن غلبه‌ونصرت هاموسی اللّه ایچوندر» اللّه همیشه غالبدر «گیزلین ساخلیورلر اوزنفسلرینده اوشیئی که ظاهر اتمزلر سڭا» ظاهراً دیرلر که‌بزغالب اولارق اما باطنلرینده انکار وتکذیب ایدرلر وبربرینه خلوت ایدنده «دیرلر که اگر دعواده بزه‌نصرت اولیدی بوردا اؤلمزدیك دیگلن یاپیغمبر اگر سیز ایولرڭزده اولایدیڭز هرآینه اوکسلر که اونلارا مقتول اولماق تقدیر اولمشدی اونلار قتل اولوناسی یرلرینه» ومیدان قتل وقتاله « گیدردیلر» ونفع اتمزدی مدینه‌ده اقامت‌اتمك «وتااینکه امتحان ایده خداوندعالم سیزڭ سینه‌لرڭزده اولانی وسیزڭ سرلرڭزی دخی ظاهر ایده »

وليبتلي الله ما في صدوركم وليمحص ما في قلوبكم والله عليم بذات الصدور ۱۵۵) ان الذين تولوا منكم يوم التقى الجمعان انما استزلهم الشيطان ببعض ما كسبوا ولقد عفا الله عنهم ان الله غفور حليم ۱۵۶) يا ايها الذين امنوا لا تكونوا كالذين كفروا وقالوا لاخوانهم اذا ضربوا في الارض او كانوا غزى لو كانوا عندنا ما ماتوا وما قتلوا ليجعل الله ذلك حسرة في قلوبهم والله يحيي ويميت والله بما تعملون بصير ۱۵۷) ولئن قتلتم في سبيل الله او متم لمغفرة من الله ورحمة خير مما يجمعون ۱۵۸) ولئن متم او قتلتم لالى الله تحشرون ۱۵۹) فبما رحمة من الله لنت لهم ولو كنت فظا غليظ

نفاق‌دن واخلاصدن «والله‌عالم‌در سینه صاحب‌لرینه» ۱۵۵) بدرستیکه اوکسلرکه دال چوگوردیلر سیزدن ایکی‌جمعیت‌بر برینه ملاقات‌ایدن گون»مسلمانلار ومشرکلرک‌جمعیتلری احد دعواسند» «بودر وبوندن غیری‌دگلدر اونلاری لغزش ایتدیردی شیطان او معصیتک بعضی‌سنک سببیله که اونلار کسب ایتدیلر» ترك‌مرکز وغنیمته طمع اتمك ایله «بتحقیق عفوایلدی الله‌اونلاری» توبه‌واعتذار جهتنه «خداوند عالم باغشلیاندر گناهلاری وحلیم‌در» تیز عذاب‌اتمز تااینکه توبه‌ایده‌لر ۱۵۶) ای مؤمنلر اولمیون‌او کسارکیمی که کافر اولدیلر ودیدیلر اوز قرداشـلارینه» اوزهم عقیده‌لرینه ویاهم نسبلرینه «زمانیکه مسافرت‌ایتدیلر» ایودن‌چیخوب تجارت‌ایچون سفره‌گیدوب سلامت قایتمادیلر «یااینکه جهاده‌گیتدیلر وشهیداولدیلر» بونی دیدیلرکه «اگر اونلار بزیم یانمزده اولسـیدیلر وفات ایتمزدیلر تااینـکه الله‌تعالی بونی حسرت ایده اونلارک قلبلرنده» اونلارک اوگونه پیس‌نیت‌لرینه‌گوره یااینکه‌اوکافرکیمی اولمیون که سیزک‌اونلار نیت‌ده وخیالده اولمامقـگز اونلاری شادایدر «والله‌اؤلدورر ودیریلدر» اؤلدوروب دیریلدن الله‌در سفرده وجهاده ساخلیان وایوده قالانی اولدورن الله‌در «الله‌تعالی گورندر سیزک عمللرگزی» ۱۵۷) واگر قتل‌اولونامـگز الله‌یولنده یاوفات ایده‌سگز هرآینه الله طرفندن اولان باغشلانماق ورحمت یخشی‌در اوزادن‌که جمع ایده‌لر» دنیاده ساغ قالوب مال واموال ومنافع دنیا جمع ایتمکدن آخرت یخشی‌در.

۱۵۸) واگردعواده قتل‌اولاسگزیااینکه‌اجلگز ایله‌اؤله‌سگز هرآینه‌الله طرفنه‌قیامتده‌جمع اولاجاقسگز ۱۵۹) پس اللهک رحمتی سببیله سن‌اونلارا یوموشاقلق ایتدیک» وغضب اتمدیک وحال‌انکه اونلار سکا مخالفت ایتدیلر «واگر سن بدخوی وکج خلق ویورکی برك اولسیدیک هرآینه داغیلاردیلر سنک اطرافندن پس‌باغشلا وکیچ اونلاردن‌والله‌دن طلب مغفرت ایت اونلاره ومصلحت ومشورت ایت اونلارایله» دعوا ایشنده یاجمیع ایشلرده. الله‌تعالی پیغمبرنی شورایه امر اتمکده چوخ مصلحت وار اوجمله‌دن قلب‌لری

الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ١٦٠) إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللّٰهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُمْ مِنْ بَعْدِهِ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ١٦١) وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ثُمَّ تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ١٦٢) أَفَمَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللّٰهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللّٰهِ وَمَأْوٰيهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ١٦٣) هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ

اله کتورمك، رای صاحبلرنڭ مؤمن ومنافق اولماقلارلدن خبردار اولماق، صاحب عقلله غیر صاحب عقلڭ امتیازی وبوندن صوڭره مسئله شوری خلق آراسنده سنت وعادت اولماقی· هر چند رسول اکرم هم‌سلطنت وهم‌نبوت‌ایله تشریف کتوروب واوجناب صاحب عقل کلّ اولماقنی دوست ودشمن قبول‌ایدیر بونیله‌بیله حقیقی قانون قویان الله اونی امرایدیر سلطنت شورایه. فخراولسون ملّت‌اسلامه آخرمجی قرنلرده‌باشه دوشولمش‌مطلبه‌دین‌اسلام‌مین‌ییل بوندن مقدم‌امرایدوب «زمانیکه»شوری‌دن‌صوڭره«یقیناً قصد ایده‌سن‌پس‌اللّهه‌توکل‌ایت» اوایشی عمله کتورمکده «اللّٰه‌تعالی دوست دوتار توکل‌ایدنلری» که اونلاره کومك ایدر ١٦٠) اکر اللّٰه سیزه نصرت ایده پس بر احد سیزه غالب اولماز واکر اللّٰه سیزی مغلوب ایده پس کیمدر اوکسکه سیزه کومك ایده اللهدن‌صوڭره واللّهه کرکدر مؤمنلر توّکل ایده‌لر ١٦١) جائز دکلدر پیغمبره که خیانت ایده» غنیمتدن کزلین برشیئی کوتورمکیله. احدغزواسنده درّه‌ده قراول چکنلری مذمت‌ایتدیلر که نیه قاچدکز دیدیلر که کمان ایتدیك که پیغمبر بزه غنیمتدن حصه ویرمیوب هرکس ایتدیکی غنیمته صاحب اولاجاقدر یاایذکه غنیمت‌لرڭ ایچنده برعدد قرمزی قطیفه فوت‌اولدی اصحابدن برنفردیدیکه نیه‌قطیفه بوشیئلرڭ ایچنده یوخدربیله‌ظن‌ایدرمکه پیغمبر کوتورمش اولا پس‌برنفر کلوب پیغمبره خبرویردیکه فلان‌شخص همان‌قطیفه‌نی فلان‌یرده باسسیردی حضرت آدم کوندروب اوقطیفه‌نی کتورتدی وبوآیه نازل‌اولدی «هرکس‌که خیانت‌ایده اوغورلیوب خیانت ایتدیکی شیئی کتورر قیامت‌کوننده» اوحالتده بوبننه یوکلنمش اولار «صوڭره اجرویررلر هرنفسه اوزادیکه کسب ایدوبدر» یخشی‌عمله یخشی جزا پیس‌عمله پیس‌جزا «وانلارا ظلم اولماز» نه‌ثوابده ونه‌عقابده ١٦٢) آیااوکسکه تابع اولا اللّهڭ رضاسنه» احدغزواسنده جهادایدنلر «اوکس کیمیدرکه قاییدا اللّهڭ غضبیله» دعـوادن قاچانلار «واونڭ قایداجاق یری جهنمدر وپیس قایداجاق‌یردر ١٦٣) بوآدملره درجه‌لر واردر اللّٰه‌یاننده واللّٰه کوریجیدر اوزادی‌که عمل ایـدرلر» اللّهڭ امرینه تابع اولانلارڭ واولمیانلارڭ درجه‌لری تفاوت‌لودر

۱۶۴) لقد من الله على المؤمنين اذ بعث فيهم رسولا من انفسهم يتلوا عليهم اياته ويزكيهم ويعلمهم
الكتاب والحكمة وان كانوا من قبل لفي ضلال مبين ۱۶۵) اولما اصابتكم مصيبة قد اصبتم مثليها
قلتم انى هذا قل هو من عند انفسكم ان الله على كل شيئ قدير ۱۶۶) وما اصابكم يوم التقى الجمعان
فباذن الله وليعلم المؤمنين ۱۶۷) وليعلم الذين نافقوا وقيل لهم تعالوا قاتلوا في سبيل الله او ادفعوا
قالوا لو نعلم قتالا لاتبعناكم هم للكفر يومئذ اقرب منهم للايمان يقولون بافواههم ماليس في قلوبهم

---

۱۳۴) هرآینه الله تعالی منت قویدی مؤمنلره زمانیکه اونلارده اوزلریندن پیغمبر مبعوث
ایتدی» عرب لغتلیه عرب نسلندن تااینکه اونلار اوپیغمبرنگ سوزلرینی آسانلقله قانالار
«اوخویار اونلار قرآننی وحکمتی هرچندکه اونلار پیغمبر مبعوث اولاندن قباق
آشکارا وظاهری ضلالتده ایدیلر» ۱۶۵) «هرچندکه سیزه مصیبت یتشدی اما یتوردگز
ایکی اونگ مثلی قدر مصیبت» بدردعواسنده یوزقرخ آدمه مصیبت یتوردیلر یتمش نفری
اولدوروب یتمشنی اسیرایتدیلر اما احدده مسلمانلاردن آنجق یتمش نفرآدم مقتول
اولدی مؤمنلر غمگین اولمقه گوره بو آیه نازل اولدی «دیدگزکه نه یردن بومصیبت»
بزه یتشدی» وحال آنکه بزه نصرت وعده ایتمشدی «دیگلن که سزنگ اوزگزنگ طرفندندر»
که بدر دعواسنده اختیار ایتدگز چونکه بدردعواسنده اسیرلر خصوصنده
اصحاب آراسنده اختلاف عمله گلوب انصار دیدی یارسول الله اونلاری بزه باغشلا
واولاری اولدورمه جبرئیل نازل اولوب عرض ایتدی که خداوند عالم مباح ایدوب
سیزه اونلاردن فدیه (عوض) آلوب وآزاد ایتمگی اما گله جك ئیللرده سیزدن قتل
اولاجاقدر فدیه آلوب آزاد ایتدگگز آدملر عددنده پیغمبر بواحوالی خبرویردی اصحابه
واصحاب راضی اولوب دیدیلر بوئیل فدیه آلوب اونیله کسب قوت ایده روك وگلن ئیل
شهیداولوب بهشته داخل اوللوق بو قرارله فدیه آلوب یتمش نفر آزاد ایتدیلر ایلکه احد
دعواسنی عمله گلدی اصحابدن یتمش نفر شهید اولوب اصحاب عرض ایتدیلر یارسول الله
بومصیبت بزه هاردان یتشدی وحال آنکه بزه نصرت وعده اولونمشدی بو آیه نازل اولدی
که قتل اولماقلگزنگ سیزنگ اوزگزدندر گیچن ئیل خواهش ایتدگز «بدرستیکه الله
تعالی هرشیئه قادردر» ایستیه نصرت ویرر ایستیه ویرمز. ۱۶۶) اوزادیکه سیزه یتشدی
ایکی فرقه بربرینه یتشن گون (احد دعواسنده) پس اللهنگ اذنی ایله» وتقدیرنه مطابق
ایدی «تاکه مؤمنلر بیله لر» دعواده صبر ایدنلری وقاچانلاری وبربریندن تفاوتلری
معلوم اولا ۱۷٦) ومنافقلرده بیله لر» بریسننگ کفری واوبریسننگ ایمانی ظهور ایتمك ایله
«دیلمش اولدی منافقلره که گلون دعوا ایدون اللهیولنده یااینکه دفع ایدون» دشمنلری

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ﴿١٦٨﴾ اَلَّذِينَ قَالُوا لِاِخْوَانِهِمْ وَقَعَدُوا لَوْ اَطَاعُونَا مَا قُتِلُوا قُلْ فَادْرَؤُا عَنْ اَنْفُسِكُمُ الْمَوْتَ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٦٩﴾ وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ اَمْوَاتًا بَلْ اَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٧٠﴾ فَرِحِينَ بِمَا اٰتٰيهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ اَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧١﴾ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ وَاَنَّ اللّٰهَ

نصف

نفسلرگزدن ومال‌لرگزدن وسواد لشگری آرتوروك «دیدیلرکه اگر بز بودعوانی دعوا بیل‌سك هرآینه‌سیزه تبعیت ایده‌روك» امانوبوع امردعوادگلدر بلکه آنجق‌نفسی هلاکته سالماقدر «اونلار بوگونکی گونده کفره وکافرلره یاخولراقدر اونلارك ایمانه ومؤمنلره یاخون اولماقلارندن دیرلر آغزلاریله اوشیئی‌که قلبلرینده یوخدر والله اعلمدر اوشیئه‌که اونلار گیزلین‌ایدیرلر» نفاقدن ١٦٨) اوکسلرکه دیدیلر اوز قرداشلرینه» اوکسلردن که احـدده اونلارك آدملری‌مقتول اولمشدی «واوزلریده اوتورمشدیلر» دعوایه گتمدن «اگر بزه اطاعت ایتسیدیلر» ودعوایه گتمه‌سیدیلر «اؤلمزدیلر» نجه‌که بزاؤلمه‌دیك «دیگان‌دفع ایدوك اوزگزدن اؤلومی اگردوغری دیورسیگزایسه» که‌دعوایه گتمك باعث اولدی اونلارك اؤلومنه ١٦٩) والبته گمان ایتمه اوکسلریکه مقتول اولوبدیلر اللّٰه‌یولنده‌که‌اونلار اؤلیلردر بلکه دیری‌لردر اللّٰه‌یاننده روزی‌ویریلمش‌اولارلر»بهشت روزی‌لریله ١٧٠) اونلارشاددرلراونعمتله‌که‌اللّٰه اونلارا ویروب‌اوزفضلندن» شهادت وهمیشه‌لیك دیری‌قالماق‌وبهشت لذائذی‌ایله لذت‌آپارمق‌ایله «ومژده‌ویررلر اوکس‌اره‌که‌ملحق‌اولمادیلر اونلارك‌دالنجه»مؤمن‌قرداشلارندن‌صف‌جهادده دوروب اماشهید اولمیوبلر بونیله‌که «اونلارا قورخویوخدر واونلارمحزون‌اولمازلار» یعنی اللّٰه‌یاننده دیری حساب‌اولوب روزی یین‌لر دیرلر اودعواده شهید اولمیانلاره یالسان حالیله یااینکه اونلارك شهادتندن صوگره‌وفات ایدوب شهیدلردرجه‌سنه‌یتشمینده ١٧١) شادلیك‌ایدرلر اللهدن‌اولان‌نعمت‌وتفضل‌ایله وبدرستیکه‌اللّٰه‌ضایع‌ایتمزمؤمنلرك‌اجرینی.

احد دعواسندن‌صوگره زمانیکه اشرف‌مخلوقات اوزاصحابیله مدینیه داخل اولـدیلار جبرئیل نازل‌اولوب عرض‌ایتدی یارسول‌اللّٰه اللّٰه‌تعالی امرایدیرکه قوشوننن اوکسیکه یرالودر اونلاری گوتوروب قریشك دالنجه گیده‌سگز حضرت‌بیوردی منادی‌ندا‌ایتدیکه ای‌مهاجر وانصار هرکس‌مجروحدر خارج‌اولسون وهرکسك‌که یراسی‌یوخدرخارج اولماسون اماتاریخ کتابلرنده یارالوعوضنه احد دعواسنده حاضر اولانلر یازیلوبدر هرحالده بودعوایه آنجق احددعواسنده حاضراولانلر گیتدیلر پس اصحاب یرالرینه دواومرحم‌قویوب مجروح‌حالده مدینه‌دن‌چخوب حمراءالاسده (مدینه‌ایله ٨میل‌فاصله‌لو

لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ ١٧٢) اَلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلّٰهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقَوْا أَجْرٌ عَظِيمٌ ١٧٣) اَلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ١٧٤) فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ١٧٥) إِنَّمَا ذٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ

برمنزل‌در) یتشدیلر و قریش طائفه‌سی روحایه نازل اولمشدیلر عکرمه بن ابی جهل وحارث بن هشام وخالد بن ولید دیدی‌لرکه قایداق مدینه‌یه غارت ایدك اونلارنگ پهلوانی حمزه مقتول اولوب باقیلری ضعیف وپریشاندر ایلکه‌اونلار خزاعه‌لو صفوانه ملاقات ایتدیلرکه مدینه‌دن گلوردی واحوال خبر آلدیلار صفوان دیدیکه من محمدی‌واونگ اصحابنی حمراءالاسدده قویدیم سیزنگ دالنگزجه کمال سرعتله گلوردیلر ابوسفیان دیدی‌که بو بیوك حیله‌کارلق‌در بودفعه بزاونلارا غالب اولدیق بوحالده نعیم بن مسعود اونلارا راست‌گلوب ابوسفیان اوگادیدی هارایه گیدیرسن دیدی مدینیه گیدیرم طعام آلماق ایچون ابوسفیان دیدی آیاسگا ممکندرکه حمراءالاسددن گذار واصحاب محمده ملاقات ایدوب اونلره‌دیه‌سنکه قریشنگ یرده‌قالانلاری جمع اولوبلار بلکه محمد قورخوب گیروقایدا وبونگ عوضنده سگا اون‌دوه یوکی خرما وموئزویررم نعیم راضی اولوب صباحی گون حمراءالاسده یتشوب اصحابه‌دیدی کیملری آختارورسگز دیدیلر قریشی دیدی قایدوگ‌که قریشنگ جمیع هم‌قسملری وبودعواده اونلاردن تخلف ایدنلر هاموسی اجماع ایدوبر و بیله‌گمان ایدیرمکه اونلارنگ اوّلی بوساعت ظاهر اولا جبرئیل نازل اولوب عرض ایتدی یارسول اللّٰه قریش مدینیه گیتمك فکرندن دوشدی اونلارنگ قلبنه قورخی دوشوب قایتدیلر سیزده قایدوگ مدینیه بوآیه نازل اولوب‌او احوالاتی خبرویرور ١٧٢) «اوکسلرکه قبول ایتدیلر اللهی ورسولی اوندن صوگره‌که اونلارا یار ایتشمشدی» همان ساعت یارلوحالده دعوایه چخدیلر «اوکسلر ایچون‌که اونلار احسان ایتدیلر واللّٰه‌دن قورخدیلر بیوك اجرواوار ١٧٣) اوکسلرکه اونلاره آدملر» نعیم بن مسعود «دیدی بدرستیکه آدملر» ابوسفیان واونگ اصحابی «جمع اولوبلار سیزنگ ایچون قورخوگ اونلاردن پس اونلارنگ ایمانی زیاده اولدی ودیدیلرکه کفایت ایدر بزه اللّٰه ونه‌یخشی‌ولیدر ١٧٤) پس قایتدیلر اللّٰه طرفندن اولان نعمت» وعافیت وثبات قدم «وفضل ایله‌که اونلارا پیس لیك یتشمه‌مشدی» یرا ویادشمنلرنگ حیله‌سی «وتابع اولدیلار اللهنگ اوزلاردن راضی اولماقنه» آنلارنگ جرئتلو وزخمدار حالده چخماقلارنه‌گوره «واللّٰه بیوك فضل صاحبی‌در» ١٧٥) بودر و بوندن غیری دگلدر شیطان (نعیم) قورخودور اوز دوستلرینی» منافقلری و ایوده قالوب پیغمبر ایاه چخمیانلاری «پس اونلاردن قورخمیوگ ومندن قورخون» بگامخالفت

ان كنتم مؤمنين ١٧٦) ولا يحزنك الذين يسارعون فى الكفر انهم لن يضروا الله شيئاً
يريد الله الا يجعل لهم حظاً فى الاخرة ولهم عذاب عظيم ١٧٧) ان الذين اشتروا الكفر بالايمان
لن يضروا الله شيئاً ولهم عذاب اليم ١٧٨) ولا يحسبن الذين كفروا انما نملى لهم خير لانفسهم
انما نملى لهم ليزدادوا اثماً ولهم عذاب مهين ١٧٩) ما كان الله ليذر المؤمنين على ما انتم عليه حتى
يميز الخبيث من الطيب وما كان الله ليطلعكم على الغيب ولكن الله يجتبى من رسله من يشاء فامنوا بالله
ورسله وان تؤمنوا وتتقوا فلكم اجر عظيم ١٨٠) ولا يحسبن الذين يبخلون بما اتيهم الله من
فضله هو خيراً لهم بل هو شر لهم سيطوقون ما بخلوا به يوم القيمة ولله ميراث السموات والارض

اتمكدن «اگر سيزوارسگز مؤمنلر» ١٧٦) محزون اتمه‌سون سنى اوكسلركه سرعت
ايدرلر كفره (منافقلر) بدرستيكه اونلار سكا برشيئى ضرر يتوره بلمزلر اللّٰه‌تعالى
ايستدوركه اونلاره آخرتده برحصه يتشميه ثوابدن واونلار ايچون واردر بيوك عذاب
١٧٧) اوكسلركه آلديلر كفرى ايمان مقابلنده البته ضرر ويره بلمز اللهه برشيئى واونلار
ايچون واردر دردناك عذاب» ١٧٨) والبته كافر اولانلار كمان اتمه‌سونلركه بزيم اونلارا
مهلت ويرمكميز يخشى ليكدر اونلارا» واونلارڭ يخشى‌لقندن اوتريدر «بودرو
بوندن غيرى دگلدركه بز اونلارا مهلت ويرديك تا اينكه اونلارڭ آخرى بواولاكه آرتورالار
كناهلارنى واونلار ايچون واردر دردناك عذاب» ١٧٩) اللّٰه ترك ايدن دگلدر
مؤمنلرى اوقرارله كه سيزوارسگز» بربرگزه قاريشمش سگز مخلصگز ايله منافقگز معلوم
دگلدر «تا اينكه تميز ايله ناتميز بربرندن آيريله» چتين امرلره تكليف اولماقله «اللّٰه‌تعالى سيزى
خبردار اتمز غيبه ولكن اللّٰه‌تعالى برگزيده ايدر اوز پيغمبرلرندن اوكسى‌كه ايستر» اوڭا
وحى گونده‌رر وبعضى غيبى اوڭا بلديرر «پس ايمان گتورون اللهه واولڭ پيغمبرلرينه
واگر سيز ايمان گتوره سگز» حق ايمان گتورمك «وقورخاسگز» تقاق‌دن «پس سيز ايچون
بيوك اجر واردر» اللّٰه‌يانده ١٨٠) البته كمان اتمه‌سونلر اوكسلركه بخل ايدرلر اوزاده كه
اللّٰه اونلارا ويروب اوز فضلندن (دولت، مال) بونى كمان اتمه‌سونلركه بخل يخشى‌در
اولار ايله كه بخل شردر اونلارا تيزليك ايله اونلارڭ بوينينه گچوريلر اونلار بخل ايتديكارى
شيئى قيامت كونده» حديث نبوى‌در هر ماليكه اونڭ زكوتى ويريلميه اللّٰه‌تعالى اونى قيامت
گوننده قلاده ايدوب اوشخصڭ بوينينه سالار «واللّٰه ايچوندر گوكلرڭ ويرڭ ميراثى»
يرده گوكده هرنه واريسه هاموسى اللهڭدر نه‌سببه مخلوقات اللهڭ مالنى اللهڭ بنده‌لرينه
ويرمكه بخل ايديرلر «واللّٰه خبردار دردر سزڭ عمللرگزه» ١٨١) هر آينه بتحقيق اللّٰه ايشتدى

وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ١٨١) لَقَدْ سَمِعَ اللّٰهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا اِنَّ اللّٰهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ اَغْنِيَاءُ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا وَقَتْلَهُمُ الْاَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَنَقُولُ ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ١٨٢) ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيكُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ١٨٣) اَلَّذِينَ قَالُوا اِنَّ اللّٰهَ عَهِدَ اِلَيْنَا اَلَّا نُؤْمِنَ لِرَسُولٍ حَتّٰى يَأْتِيَنَا بِقُرْبَانٍ تَأْكُلُهُ النَّارُ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالَّذِي قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ١٨٤) فَاِنْ كَذَّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ جَاؤُا بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ١٨٥) كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَاِنَّمَا تُوَفَّوْنَ اُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَاُدْخِلَ الْجَنَّةَ

اوكسلرڭ قولنىكه ديديلر اللهفقيردر وبزدولتلو» بوسوزى يهوديلرديدى اووقتكه اوآيهنى ايشتديلر (من ذاالذى يقرض الله قرضاحسنا) كيمدراوكسكه اللهه قرض الحسنه بورج ويره «تيزلك ايله يازاروق اونلار ديديكلرىسوزى» بيولكقورخوتما سوزدربوسوز اللهدن اوندن اوترىكه يهودىلرڭ بوسوزى كلمهٔ كفر واستهزادر «ويازاروق اونلار پيغمبرلرى ناحقاولدورملكلرينى وديهروك دادون ياندىران عذابى» بوسوزله انتقام آللوق ١٨٢) بوعذاب سيزڭ اللرڭزاوزڭزدن قباق گوندرديكى عمللرڭ مقابلەسندەدر بدرستيكه الله ظلم ايدن دكلدربندەلرينه» بلكه عدالت ايدردر ١٨٣) اوكسلركه ديديلر الله عهدايدوب بزلره»تورات دهامرايدوب «كهبزايمان گتورميك هيچ پيغمبره تااينكه او معجزهنى گتورهكه قربانى اود گلوب ياندىره» اشرف. مخلوقاتڭ ردنه بوسوزلارى يهوديلر ديديلر وحال انكه بوسوز باطل وبيمعنى سوزدر اوندن اوتريكه گوگدن اود گلوب اونلارڭ قربانىنى ياندىرمق معجزهسى ايله باشقه معجزهلر آراسندهكه پيغمبردن گورديلر نهفرق واردر بلكه خياللرى محض عنادايدى «ديكيل ياپيغمبر بتحقيق گلدى سيزه پيغمبر مندن قباق جوربجور معجزهايله واومعجزهايلهكه سيز ديدگز» قربانىاود گلوب ياندىرمق «پس نيه اوپيغمبرلرى اولدوردگز اگر دوغرى ديورسگز» تفسيرده وارداولوبدركه بوسوزى دينلرايله پيغمبرلرى اؤلديرنلرڭ فاصلهسى بشيوزئيلدر الله تعالى تنبيه ايدوب بوسوزى دينلره محض بونلارڭ رضاسيله آتابابالرنڭ فعلنه ١٨٤) پس اگرتكذيب ايتديلرسنى» اوندن غمگين اولمه «بتحقيق تكذيب اولونوب اوپيغمبرلركه سندن قاباق گلديلر نوع بنوع معجزهلرايله وحكمت وموعظهلر ايله ونورانى كتاب ايله» كه شامل ايدى شرائع و احكامه تورات وانجيل و زبوركيمى

١٨٥) هرنفس اؤلومى داديجىدر» حديثده وارداولوب يراهلى هاموسىاؤلر برنفر قالماز صوكره گوك اهلى اؤلر هيچكس قالماز مگر ملك الموت وحملهٔ عرش وجبرئيل وميكائيل پس الله تعالى ملك الموتدن خبرآلار كهكيم ديرى قالوب وحال انكه اوزى

فقد فاز وما الحيوة الدنيا الا متاع الغرور ١٨٦) لتبلون في اموالكم وانفسكم ولتسمعن من الذين اوتوا الكتاب من قبلكم ومن الذين اشركوا اذى كثيرا وان تصبروا وتتقوا فان ذلك من عزم الامور ١٨٧) واذ اخذ الله ميثاق الذين اوتوا الكتاب لتبيننه للناس ولا تكتمونه فنبذوه وراء ظهورهم واشتروا به ثمنا قليلا فبئس ما يشترون ١٨٨) لا تحسبن الذين يفرحون بما اتوا

اعلمدر عزرائيل عرض ايدر پروردگارا قالميوب مگر حملهٔ عرش وجبرئيل وميكائيل ومن خطاب يتشر سيزده اؤلون هامى اؤلر اللّهدن سوا هيچ كس قالماز «بودر بوندن غيرى دگلدر كه تمام اجرگز ويريلر» خيره خير شره شر «قيامت گوننده پس هر كسكه اوزاق اولا اوددن وداخل اولا بهشته پس مرادنه يتشدى و دگلدر دنيانگ ديريلگى مگرمغرور اولماق متاعى» آلتدر مغرور اولوب اللّهه اطاعت اتمه مگه ١٧٦) هرآينه البته امتحان اولورناسگز مال لرگزده وجان لاگزده» امامال لرگزده انفاقه تكليف اولماقله ويا باشقه آفتلر يتشمگله اماجانگزده جهاده گتمك قتل و اسير ومجروح اولماق ايله «وهراينه البته ايشيدرسگز اهل كتابلردن كه سيزدن قاباق وارايدى ومشركلردن چوخ اذيت لو سوزلر» پيغمبرى هجو ايتمك، دينه طعنه، كفارى مسلمانلرگ اوسته دعوت ايتمك كيمى «پس اگر صبر ايده سگز واللّهدن قورخاسگز» اللّهه مخالفت ايتمكدن «بدرستيكه صبر وتقوى ايشلره قصد ايتمك دندر» يااينكه واجب امرلردندر وباعث در ثابت قدملگه ١٨٧) زمانيكه خداوند عالم عهد آلدى اوكسلردن كه اونلاره كتاب ويريلوب» اهل كتابلر ـ ياعلمالر «هرآينه البته بيان ايتسونلر اوكتابى مخلوقاته و مخفى دوتماسونلر اونى پس آتديلر اوعهدى دالىلرى طرفه» يوزلرينگ قباقنه گتورمديلر كنايه در عدم اعتنادن «آلديلار اونگ عوضنه آزپول مال دنيادن نه پسدر اوزاد كه آلديلر» يعنى يهوديلردن توراة موجبيله عهد آلنمشديكه محمد ۴ گ اوصافنى ديوب ايمان گتورمگه ساعى اولسونلار يااينكه عالملردن عهد آلمشدى كتابدن اوخودوقلارنى خلقه يتورسونلر بونلار دنيامالنه ورياست وباشقه شيئلرگ هوسيله اللهگ امرنى توللبوب خواهشلرنى عمله گتورديلر ١٨٨) البته گمان اتمه اوكسلرى كه شاداولارلار اوزاده كه گتورديلر» حيله دن وحقى دانمقدن يا طاعات وعباداتدن «ودوست دوتارلار كه اونلار تعريف اولوناالار اوزادايله كه عمله گتورميوبلر» عهده وفاايتمه مك وحقى انكار ايتمك له يعنى هركس تعريف اولونار خيرايش دوتماق مقابلنده امااونلار ايستيورلر عمله گتورمديكى ايشلر مقابلنده تعريف اولالار «البته سن گمان ايتمه اونلارى عذابدن خلاص اولان واونلاره دردناك عذاب واردر» اونلارگ كفرى وحيله سى جهنمنه ١٨٩) اللّه ايچوندر گوگلرگ ويرگ پادشاهلقى

وَيُحِبُّونَ اَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ۱۸۹) وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۱۹۰) اِنَّ فِي خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَاٰيَاتٍ لِاُولِي الْاَلْبَابِ ۱۹۱) اَلَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللّٰهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلٰى جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۱۹۲) رَبَّنَا اِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ اَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ اَنْصَارٍ ۱۹۳) رَبَّنَا اِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْاِيمَانِ اَنْ اٰمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَاٰمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْاَبْرَارِ ۱۹۴) رَبَّنَا وَاٰتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلٰى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ۱۹۵) فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ اَنِّي لَا اُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ

واللّٰه هر شیئه قادردر» عذاب ایتمکه عاصیلره بهشت ویرمگه اطاعت ایدنلره ۱۹۰) بدرستیکه گوگلری ویری خلق ایتمکده وگیجه گونوزنگ مختلف اولماقنده هرآینه علامتلر ونشانه لر وار عقل صاحبلرینه» اللهنگ توحیدنه وکمال قدرت وقوتنه که یدی گوگی بربرینگ اوستنده ستونسز خلق ایدوب ونقدر اونلارده شیئلرخلق اولونوب که عقله تصویری ممکن دگلدر ۱۹۱) اوکسلرکه ذکر ایدرلر اللّٰهه اياق اوسته واوتوردیقی یرده وبوگورلری اوسته یاتدیقلری حالده» یااینگه نماز قیلماقدن عبارتدر صحیح وسلامت آدم اياق اوسته وقدرتی اولمیان اوتوردیقی حالده وناخوش آدم یاتدیقی حالده «وفکر ایدرلر گوگلرنگ ویرنگ خلق اولماق کیفیتنده» واونلاردن عبرت گوتوررلر که برساعتنگ فکری یتمش ییلنگ عبادتندن یخشیدر فکرایدزلرکه «پروردگارا خلق ایتمیوبسن بوخلقی باطل وعبثیره پاکسن عبثایش دوتماقدن پس بزی ساخلاجهنم اودیندن ۱۹۲) پروردگارا سن هرکسی که داخل ایدهسن جهنم اودینه بتحقیق اونی رسوا ایدرسن وظالملره کومك یوخدر» ۱۹۳) پروردگارابز ایشتدیك منادینی» عبارتدر پیغمبر ۴ یاقرآندن «چاغورراردی ایمانه که ایمان گتورونگ اللهنگزه پس بز ایمان گتوردیك پروردگارا بزیم بیوك گناهلاریمزی باغشلا وکوچك گناهلاریمزنگ اوستنی اورت» هرچند که هاموگناهلار قبیحدر اما بیوك گناهلارنگ کفارهسیدر بومطلبنگ شرحی ۴مجی سورهنگ ۳۰ مجی آیهسنده عرض اولولنار «وبزی اولدور وحشره گتور یاخشی آدملرایله» ۱۹۴) پروردگارابیزه ویراوزادیکه وعده ویروبسن اوز پیغمبرلرنگا وبزی رسوا ایتمه قیامت گوننده» بودنیاده توفیق ویرمگله واو اعماله مشغول اولماقله که آخرتده رسوالقه باعثدر «بدرستیکه سن مخالفت اتمزسن وعدهیه ۱۹۵) پس قبول ایتدی اونلارنگ اللهی اونلارنگ دعالرینی بیله که

فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُوذُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ ۱۹۶) لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ ۱۹۷) مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ۱۹۸) لَٰكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ

من ضایع ایتمرم سیزدن عمل ایدنلارنگ عملنی کشی دن و عورتدن سیزنگ بعضنگز بعضی گزدن در» کشی عورتدن وعورب کیشدن وهرایکسی براصلدندر «پس اوکسلرکه کوچدیلر وزور ایله خارج اولوندیلر اوز شهرلرندن (مکه‌دن) واذیت چکدیلر منم یولمده» ایمانده ن واللّهدن اوتری «ودعوا ایتدیلر کفارله و اؤلدیلر جهادده هرآینه من کفاره ایده‌رم و اورترم اونلارنگ معصیتلرینگ اوستنی عفوایله وهرآینه داخل ایدرم اونلاری بهشتنگ باغلارینه که جاری اولار اونلارنگ آلتندن آرخلار مزداولان حالده اللّه یاننده واللّهنگ یاننده‌در جزاومزدنگ گوزلی» بوآیه‌لر هرچند عمومی‌در یخشی عمل ایدنلارنگ خصوصنده ولاکن نزولی خصوصیدر پیغمبرنگ دالنجه مکه‌دن مدینیه هجرت ایدنلارنگ باره‌سنده‌در. زمانیکه امیرالمؤمنین علی ع مکه‌دن مدینیه هجرت اتمك ایستدی حضرتنگ دالنجه مکه‌دن بربیوك دسته گلوب ایستدیلر حضرتی قایتارسونلار حضرتله اوچ فاطمه مدینیه گیدوردیلر فاطمه بنت رسول اللّه، فاطمه بنت اسد، و فاطمه بنت زبیر حضرت آشکار امکه‌دن چخوب ضجنانده برگون وبر گیجه نزول ایتدی که مسلمانلارنگ ضعیف لری یتشه اوجمله‌دن ام ایمن حضرت پیغمبرنگ کنیزی او گیجه حضرت علی و فاطمه‌لر نمازه مشغول ایدیلر واللّهی ذکر ایدیردیلر حالت قیام و قعودده صبحه کیمی ذکوردن عبارت علی واناثدن عبارت فاطمه‌لردر ۱۹۶) البته سنی مغرور ایتمسون کافر اولانلارنگ شهرلرده گزمگی» گلوب گیتمگی وتجارتلرینده نفع گورمگی وزراعتلرینگ حاصل گتورمگی وگذرانلرینگ وسعتی چونکه مدینه‌نگ مؤمنلری مکه مشرکلرنگ وسعت روزی‌لرینی گوروب دیورلردی که اللهنگ دشمنلری بوگونه وسعت رزق ایله عمر ایدرلر امابزلر آجندن اولوروك اللّه تعالی اونلارنگ جواببنده بیورور ۱۸۷) «آزمتاعدر» اللّه تعالی مؤمنلره مهیاایتدیگی عیش مقابلنده وتیز فانی اولاندر «صوگره اونلارنگ یری جهنمدر وله پیس حاضراولمش یردر» ۱۹۸) اما اوکسلرکه قورخدیلار اللهدن اونلار ایچون واردر جنتلرکه آخاراونگ آلتندن آرخلار اونلار همیشه‌لیك‌در بهشتده که تدارکلردر اللّه یاننده حاضراولوب واوزادیکه اللّه یاننده‌وار «آخرت آزوقه‌سندن «یخشی‌در نیکوکارلره» بدکارلر یاننده اولانلردن اوندن اوتریکه بوهمیشه‌لیك واونلار زائل وفانی‌در ۱۹۹) اهل کتابدن

خيرللابرار ١٩٩) وان من اهل الكتاب لمن يؤمن بالله وما انزل اليكم وما انزل اليهم خاشعين لله لايشترون بآيات الله ثمنا قليلا اولئك لهم اجرهم عند ربهم ان الله سريع الحساب ٢٠٠) يا ايها الذين امنوا اصبروا وصابروا ورابطوا واتقوا الله لعلكم تفلحون

هرآینه اوکس واردرکه ایمان گتورر اللهه واوقرآنه‌ده سیزه نازل اولوبدر واوکتابلره که اونلارا نازل اولوب (تورية وانجيل وغيرهما) شكسته نفس‌ليك ايدرلر اللهه اللهڭ آياتنى آلمازلار آزپوله» نجه‌كه احبارلرڭ بعضى‌سى آزپولدن اوترى تحريف ايتديلر «اونلار ايچون اجر واردر الله يانده بدرستيكه الله‌تعالى تيز حساب چكوب قورتورالدر» چونكه هرشيئه عالمدر وعده ويرديگى اجرى تيزويرر ٢٠٠) اى‌ايمان گتورنلر صبر ايدون» واجباتى عمله گتورمكڭ زحمتنه «وتحمل ايدوڭ» مصيبتلرده «وآماده اولون» سرحدلرده لازم اولان تداركى حاضر اتمك ايله «والله‌دن قورخوڭ شايدكه رستكاراولاسڭز»

حزب

سورة النساء نازل اولوب مدینه‌ده ۱۷۶ آیه‌در

بسم الله الرحمن الرحيم

۱) يا ايها الناس اتقوا ربكم الذى خلقكم من نفس واحدة وخلق منها زوجها وبث منهما رجالا كثيرا ونساء واتقوا الله الذى تساءلون به والارحام ان الله كان عليكم رقيبا ۲) وآتوا اليتامى اموالهم ولا تتبدلوا الخبيث بالطيب ولا تأكلوا اموالهم الى اموالكم انه كان حوبا كبيرا

۱) ای آدملر قورخوڭ اواللهدن که خلق ایلدی سیزی بر نفسدن» عبارتدر آدم ۴دن «وخلق ایتدی اونفسدن اونڭ جفتنی» حوانی زمانیکه خداوندعالم خالق ایتدی جناب آدمی توپراقدن وملائکه‌لر اللهڭ امریله اوناسجده ایتدی‌لر جناب آدمه یوخو عارض اولوب یاتدی الله‌تعالی حوانی آدمڭ توپراقنڭ آرتوقندن خلق ایدوب آدم یوخودن بیدار اولاندن‌صوڭره کوردیکه اونڭ یاننده اوزینه‌اوخشیان آدم‌وار آدم بیدار اولان کیمی حوا آدمدن اوزاق اولدی زمانیکه آدم حوایه ملاحظه ایتدی‌که صورت‌و سیماده آدمه‌شبیه‌در مگر اینکه عورتدر حواایله دانشدی حوا آدم لغتیله جواب‌ویردی آدم خبرآلدی سن کیمسن دیدی اللهڭ مخلوقیم منی سندن اوتری خلق ایدوبدر نجه‌که گورورسن آدم عرض ایتدی پروردکارا کیمدر بومخلوق‌که بڭامانوس اولدی خطاب یتشدی یا آدم بومنم گنیزیم حوادر آیا دوست دوتارسن‌که سنیله یولداش اولا عرض ایتدی بلی یاربی وسڭا بونڭ مقابلنده شکرایدرم الله‌تعالی بیوردیکه اونی‌مندن خواستکار اول عرض ایلدی الهی‌من اونی‌سندن ایستیورم ندرسنڭ رضاڭ بوباره‌ده خطاب یتشدی منم رضام اودرکه منم دینمی اوڭا تعلیم ایده‌سن آدم قبول ایتدی خداوندعالم شهوتی آدمه القاایدوب آدم حوانی اوزینه طرف چاغردی حواقبول ایتمیوب دیدی‌سن منم یانمه‌کل الله‌تعالی امر ایتدی آدمه‌که سن حوانڭ یانینه‌گیت آیاقه‌دوروب حوانڭ یاننه‌گتدی اگربیله‌اولماسیدی هرآینه رسم‌اولاردی‌که عورتلر گیدوب کشیلره خواستکارلق ایدردیلر «وپراکنده ایتدی بوایکیسندن چوخ‌کشیلر وعورتلر وقورخون اواللهدن‌که سؤال اولمش اولارسڭز اوندن ورحماردن» یعنی قیامت گوننده الله‌تعالی سؤال ایدر تقوی‌دن‌که اونی‌عمله گتوردڭز یانه ورحمدن سؤل ایدیر‌که قطع‌ایتدڭز یاصله‌رحم عمله‌گتوردڭز یااینکه‌قورخون اواللهدن ورحمدن‌که اونیله برڭزاوبرڭزدن سؤال‌ایدرسڭزودیرسڭزکه (اسئلك بالله وبالرحم یاانشدك بالله والرحم) نجه‌که بوآندی دلیله‌بیوك حساب ایدرسڭز هاییله عمل‌ایله‌ده‌بیوك حساب‌ایدوڭ بربرڭزه ظلم‌اتمیون « بدرستیکه الله‌تعالی سیزڭ اوستڭزده

۳) وَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامٰى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاۤءِ مَثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبَاعَ فَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ ذٰلِكَ اَدْنٰى اَلَّا تَعُولُوا وَاٰتُوا النِّسَاۤءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَاِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيۤـًٔا مَرِيۤـًٔا ۴) وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاۤءَ اَمْوَالَكُمُ الَّتِي

باخیجی‌در » ۲) زمانیکه یتیملر حدبلوغه یتشدیلر « ویروك اونلارڭ ماللرنی
اوزلرینه وعوض اتمیوڭ ناپاکی پاك ایله» اونلارڭ حلال ماللرنڭ عوضنده حرام‌مال
ویرمیون «یااینکه حلال‌کسب ایتمکی یتیم‌مالی یملك‌ایله عوض اتمیون «واونلارڭ
مال‌لرینی اوزمالڭزایله یمیوڭ بدرستیکه اوبیوك گناه‌در ۳) واگر قورخاسڭزکه
یتیملره‌ده عدالت اتمیه‌سڭز» برعورت آلاسڭزکه اوعورتڭ یاننده یتیمی‌اولا صوڭره
اویتیمڭ حقنده عدالت ایده‌بیلمیه‌سڭز. چونکه چوخ‌زمان اولوردی‌که دول عورتڭ
یتیمی‌اولوردی ویتیم دخی‌دولتلو اولوردی وبونوع عورتلردن نچه‌سنی آلوردیلر
صوڭره یتیملرڭ مال‌لرینه خیانت عمله گلوری‌الله‌تعالی بیورورکه بیاه‌صورتده «نکاح
ایدوڭ سیزدن اوتری بوکونه نقصاندن پاك‌اولان عورتلری ایکی ایکی- اوچ اوچ
دورت دورت» بوعددلرڭ هانسنی ایسته‌سڭز عمله‌گتوره‌بلرسڭز «پس‌اگرقورخاسڭز
که عدالت‌اتمیه‌سڭز» نیچه عورتلر آراسنده «پس‌بریسنی» آنجق‌نکاح ایدوڭ باقیسنی
ترك‌ایدوڭ. اگرچه دین‌اسلامده دورت‌عورت آلمقه‌اذن‌ویریلوب اما‌اونلارڭ‌آراسنده
عدالت‌ایتمك شرطدر اونلاره‌یملك، ایچملك، لباس‌ویرمکده واونلارڭ یاننده یاتمقده
مثلابرکشی‌نڭ دورت‌عورتی اولسه‌گرگدر که هرگیجه بریسنڭ یاننده یاتسون ایکی
عورتی‌اولسه‌هربریسنڭ یاننده‌دورت گیجه‌دن بریاتسون علاوه‌قدیم زمان‌ده‌حسابسیز عورت
آلماق‌جائزایدی اول‌اسلامده بوگونه متداول امری بردن‌گوتورملك ومنع اتملك ممکن
اولمامقه‌گوره الله‌تعالی‌عدالتی شرط‌ایتدی ویقین‌درکه‌هرگز عدالت ممکن‌دگلدر‌بلکه بوسببه
چوخ‌عورت آلماقی ترك‌ایده‌لر «یااینکه نکاح‌ایدوڭ اوعورتیکه مالك‌اولوب سیزڭ
اللرڭز» عبارتدر کنیزلردن‌که محض‌ساتین آلمق‌ایله نکاح عمله گلر صیغهٔ‌نکاح جاری
اتمکه حاجت‌یوخدر «بو عورت یا کنیز آلمق یاخوندرکه اوزگزی زحمتلو اتمیه‌سڭز»
وعورتلره ظلم‌اتمیه‌سڭز یااینکه کنیز جمیع‌احکامده آزاده عورت‌کیمی دگلدر تکلیفڭ
چوخ‌لقنده «وویروڭ عورتلره اونلارڭ مهرلرینی هبه (باغشلانمس) اولدیقنه‌گوره»
الله‌ڭ امریله یااینکه طیب نفسله عوض‌سیز. هرکس ترویج ایده بونیت ایله‌که عورتڭ
مهرنی‌ویرمیه اوشخص‌الله یاننده زانی حکمنده‌در «پس‌اگر اوزمیل وخواهشلریله
مهرلرندن برقدرسیزه باغشلیه‌لر پس‌اونی‌ییوڭ‌کوارا ولذت‌ایله» برشخص‌امیرالمؤمنینه
عرض‌ایتدی یارسول‌الله منم‌بطنم‌آغرییور حضرت بیوردی‌که عورتڭ‌وار عرض‌ایتدی

جَعَلَ اللّٰهُ لَكُمْ قِيَاماً وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلاً مَعْرُوفاً ۵) وَابْتَلُوا الْيَتَامٰى حَتّٰى اِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَاِنْ اٰنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْداً فَادْفَعُوا اِلَيْهِمْ اَمْوَالَهُمْ وَلَا تَاْكُلُوهَا اِسْرَافاً وَبِدَاراً اَنْ يَكْبَرُوا وَمَنْ كَانَ غَنِيّاً فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيراً فَلْيَاْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ فَاِذَا دَفَعْتُمْ اِلَيْهِمْ اَمْوَالَهُمْ فَاَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفٰى بِاللّٰهِ حَسِيباً ٦) لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْاَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ

بلی بیوردی عورتندن خواهش ایت مهرندن برقدر سکاهبه اتسون اوپول ایله برقدر بال آلوب یاغیش سویی ایله ممزوج ایدوب ایچ اوندن او تریکه اللّٰه تعالی بیورور گوگدن نازل ایلدیك مبارك سو وبال حقنده بیورور آری دن عمله گلور مختلف شراب واونده شفا وار ومهر خصوصنده بیورور اکر عورتلر مهرندن برشیئی هبه اتسه لر سیزه کوارادر زمانیکه برکت وشفا وکوارالق بریرده جمع اولا شك سیز اولده شفا وار. راوی دیرلنجه که حضرت بیورمشدی اوقرارله عمله کتوردیم شفا تاپدیم وباشقه حدیثده واردا ولوب کهاوسویه برنجه آیه قرآندن اوخومق اولی درزیرا که قرآن خصوصنده بیورور نازل ایلدیك قرآن دن اوآیه نی که اونده شفاوار ۴) ویرمیون سفیه لره اوز مالکزی که اللّٰه تعالی او ماللرایله سیزه قائم اولماق وکذران ایتمك وضع ایدبدر» یااینکه سفیه و بی عقل وسن رشده یتشمین اوشاقلارك ماللرنی که اللّٰه تعالی سیزی اونلارا قیم وولی ایدبدر اونلارك اختیارنه ویرمیون بونهی ولیلره در ومالك نسبتی ولی لره ویرمك اوندن اوتریدر که اومال للرولی لرك اختیارنده در «وروزی ویرون یتیم لره اوماللردن ولباس ویرون» یاالکه اوماللری یتیم لره محل روزی وکسب ایدوك اوماللرایله یتیم لردن اوتری تجارت اتمکیله «ودیوك اونلارا» شرع وعقل رواکوردیکی «یخشی سوزی» بدسوز وقلب الجیدن سوز دیمیوك ۵) امتحان ایدوك یتیم لری» اونلارك احوالنه درست یتشمك ایله «اووقته کیمی یتشه لر نکاحه» بلوغ حدنه که قابل اولالار نکاحه «پس اکر اونلارده رشد تاپدکز» وکوردکز که تجارت اتمك باجارارلر وعقللری کاملدر «ویروك اونلارا مال لرینی ویمیون اونلارك ماللرینی بدخرج لیك وسرعتله اونلار بیوك اولانه کمی» یعنی ولی ووصی اولانلر یتیمك مالنی تلف ایتمکه وخرج ایدوب قورتولمقه چالیشمیه که صغیر کبیر اولان کیمی الندن آلاجاق «وهرکسکه غنی اولا گرگدرکه اوزنی ساخلیه یتیم مالی یمکدن (حق سعی آلماسون) وهرکسکه فقیر اولا یخشی نوعله یسون» حق سعی واجرت گوتورسه عرفدن زیاده یه طمع اتمه سون «زمانیکه یتیم لرك ماللرنی اوزلرینه ویردکز پس اونلارا شاهد دوتون» که پوللارنی تسلیم ایتدکز تااینکه گله جکده تهمت وخصومت عمله گلمیه» کفایت ایدر اللّٰه حساب چکمگه» ٦) کشیلر ایچون حصه واردر اومالدن که آتا وآنا و یاخون

الوالدان والاقربون مما قل منه او كثر نصيباً مفروضاً ۷) واذا حضر القسمة اولوا القربى واليتامى والمساكين فارزقوهم منه وقولوا لهم قولاً معروفاً ۸) وليخش الذين لو تركوا من خلفهم ذرية ضعافاً خافوا عليهم فليتقوا الله وليقولوا قولاً سديداً ۹) ان الذين ياكلون اموال اليتامى ظلماً انما ياكلون في بطونهم ناراً وسيصلون سعيراً ۱۰) يوصيكم الله في اولادكم للذكر مثل حظ الانثيين فان كن نساء فوق اثنتين فلهن ثلثا ما ترك وان كانت واحدة فلها النصف ولابويه لكل واحد منهما السدس مما ترك ان كان له ولد فان لم يكن له ولد وورثه ابواه فلامه الثلث

قوملر ترك ايدوب (قويوب گيدوب) عبارتدر بوآيه ارث قويماق وارث آپارمقڭ حقيتى بارەسندە «عورتلر ايچولدە» حصه وار ذكرا ولان اشخاصدن «اومتروكاتدن چوخ اولا یا آزاولا» وارثلر ايچون يتشەسى حصه «واجبى حصەدر» زمان جاهليتده ذكور طائفەسى ارث آپاروردى اما اناثه حصه ويرموردیلر خداوندعالم بيورورکه كشى وعورت على السويەدر ارث آپارمقده ۷) زمانيكه حاضر اولا تركەنى قسمت اتمگه» وارثلر ايله بر يرده وارثدن غيرى ياخون قوملر ويتيملر ومسكينلر پس روزى ويروڭ اونلارا ميتڭ مالندن» اونلارڭ اورەكنى سنديرمامق ايچون «وديوڭ اونلارا مهربان سوز» ويرنده آزلقنه عذر ايستيون واونلارا منت قويميون بوآيه منسوخدر اول دفعه ياخون اولميان قوملره ارث يتشوردى اما اونلارا بر شئى ويرملك سنتدر ۸) گرگدر قورخسون اوكسلركه اوزلرندن صوڭره ضعيف اولاد قويوب گيدەلر وقورخالر اونلار» امردر كه ولى‌لر يتيملرڭ اموراتنى دولاندرمقده اللّهدن قورخسونلار اونوعله رفتار ايتسونلر يتيملر ايله‌كه دوست‌دوتارلر اونلارڭ اولاديله اونوع رفتار اولونماقى «پس قورخسونلار اللّهدن» يتيملرڭ امرنده «وگرڭدر ديسونلر دوغرى سوز» اوز اولادلرينه ديديكلرى قرارله ۹) اوكسلر كه ييرلر يتيملرڭ ماللرنى ظلم ايله بودر وبوندن غيرى دگلدر ييرلر قارنلرينه اودى» يعنى ييرلر اوشيئى‌كه چكر آپارار جهنمه «وتيزليك ايله يتشرلر قزارمش اوده جهنمده ۱۰) وصيت ايدير ياامر ويا واجب ايدير خداوند عالم سيزڭ اولادڭزڭ ارث آپارمقنده اوغلانه ايكى قز حصەسى» اوندن اوتريكه قز باشقه آدمه عيال اولاجاق واوغلان باشقه قزى عيال ايدەجك گنەده برابر اولور «اگر وارثلر قزلار اولا» ذكوردن وارث اولميه «ايكى‌دن زياده پس اونلارڭ هر بريسنه» وفات ايدن شخصڭ مالنڭ «اوچ‌دن برى يتشر» واگر قز بر نفر اولا پس اوكا نصف يتشر. وفات

فَاِنْ كَانَ لَهُ اِخْوَةٌ فَلِاُمِّهِ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا اَوْ دَيْنٍ اٰبَاۤؤُكُمْ وَاَبْنَاۤؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعاً فَرِيضَةً مِنَ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيماً حَكِيماً ١١) وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ اَزْوَاجُكُمْ اِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَاِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِينَ بِهَا اَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ اِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَاِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا اَوْ دَيْنٍ وَاِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ كَلَالَةً اَوِ امْرَاَةٌ وَلَهُ اَخٌ اَوْ اُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ

ایدنگ آتا و آناسنگ هر بریسنه مالـنگ آلتیدن بری یتشر اگر وفات ایدن شخصگ اولادی قالا» خواه ذکور خواه اناث خواه بر نفر خواه چوخ «پس اگر اومرحومگ اولادی اولمیه و وارث اولا آنجـق آتاسی وآناسی بس اوننگ آناسنه مالـنگ اوچدن بری یتشر واگر مرحومگ قرداشی دخی قالا آناسنه آلتیدن بری یتشر» ومعین اولان قرار وارثلره یتشر «وصیتدن صوکره که اوکا وصیت اولونار» یعنی مرحوم اولان شخص ایتدیکی وصیتی اخراج ایدنسن صوکره « یااینکه مرحومگ بورجنی اخراج ایدندن صوکره سیز بیلمیورسگز که سیزگ آتالارگزگ واولادگزگ هانسی یاخولراقدر سزه نفع جهتنه» که اوکا سزگ مالگزدن چوخ یتشه اما الله‌تعالی یخشی بیلور که کیمه چوخ وکیمه آز یتشمك لازمدر. عربلر اولادگ قوتلوسنه چوخ وضعیفنه آز ویررديلر اما قزه ویرمزدیلر فوقده ذکر اولان‌حکملر «سیزه واجب‌در الله طرفندن والله عالمدر» مصلحتلره و وارثلرگ مرتبه ودرجه‌سنه «وحکیمدر» حکمت ایله قسمت ایدر. ۱۱) سیزگ ایچون واردر عورتگزدن قالانگ نصفنی اگر اونلارگ اولادی اولمیه واگر عورتلرگ اولادی اولسا پس سزگ ایچون دورتدن بر وار عورتلردن قالان مالدن وصیتی ودینی چخاندن صوکره وعورتلر ایچون سیزدن قالان مالدن دورتدن بر وار اگر سیزگ اولادگز اولمیه واگر سزگ اولادگز اولسا پس عورتلر ایچون سکزدن بر وار سیزدن قالان مالدن سیز ایتدکگز وصیتی و بورجگزی چخاندن صوکره واگر برکشی وفات ایده وارثی آتا اولادی اولا یاعورت وفات ایده باجسی وقرداشی اولا» اما آتادن آنادن بر اولمیه «اونلارگ هر بریسنه آلتیدن بر یتشر واگر ایکیدن زیاده اولا پس اونلار اوچدن برده شریك‌در» اوز آرالرنده برابر بولرلر خواه هاموسی اوغلان خواه هاموسی قز یابعضیسی اوغلان بعضیسی قز اولالر. همین نیچه کلمه‌دن معلوم اولور ۱) آتا اولادنه اوچدن بر یتشمك ۲) آنا اولادی اوغلان وقیز برابر بولمك ۳) آتا وآنا بر اولادگ وجودیله آنا بر حصه آپارمامق ۴) آتا وآنابر اولاددن اوغلان ایکی حصه وقیز بر حصه آپارمق

مِنْهُمَا السُّدُسُ فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَٰلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَىٰ بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرَ مُضَارٍّ وَصِيَّةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ ۱۲) تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۱۳) وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ ۱۴) وَاللَّاتِي يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ مِنْ نِسَائِكُمْ فَاسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةً مِنْكُمْ فَإِنْ شَهِدُوا فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ حَتَّىٰ يَتَوَفَّاهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا ۱۵) وَاللَّذَانِ يَأْتِيَانِهَا مِنْكُمْ فَآذُوهُمَا فَإِنْ تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَحِيمًا

«وصیت اولونانی وبورجی چخاندن صوڭره اما وصیت گرگدر ضرر ویرن اولمیه» وارثلره، ثلثدن زیاده اولمقیله «والله عالمدر» ضرر ویرن وصینه «وحلیمدر» تیز عذاب اتمز ۱۲) بودر اللهڭ حدودی» اوشریعتیکه حد قویولوبدرکه اولدن کناره چخلمیه «وهر کسکه اطاعت ایده اللهه واوننڭ پیغمبرینه الله داخل ایدر اونی اوجنتلره که اونڭ آلتندن نهرلر جاری اولار وهمیشه لیکدرلر بهشتده و بودر بویوك اجره یتشمك ۱۳) وهر کسکه معصیت ایده اللهه واوننڭ پیغمبرینه والله قویدیقی حدلردن تجاوز ایده اللهتعالی داخل ایدر اونی جهنمڭ اودینه واوننڭ ایچون ذلیل ایدن عذاب واردر» ۱۴) اوعورتلریکه زنا ایدرلر سزڭ عورتلرڭزدن» اگر اراو عورت اولا «پس شاهد ایستیوڭ اونلاردن دورت شاهد سیزدن» یعنی هرکس قذف ایده بر عورتی زنا ایله اوندن دورت نفر شاهد طلب ایدون عورت اوعمای اتمکه پس «اگر شاهد اولسیلر پس اونلاری حبس ایدون ایولرده اونلار اولوم تاپانه کیمی یااینکه اللهتعالی اونلارا علیحده یول معین ایده» وکیفیت تنبیه ایچون باشقه حدود نازل ایده. اول اسلامده بوقرارله عمل اولونوب صوڭره بوآیه منسوخ اولدی ۲۴ مجی سوره‌نڭ ۲ مجی آیه‌لریله ۱۵) هر اوعورت وکشی که فحشاءلیك عمله گتوره» ارسیز عورت وعورتسیز کشیلر «پس هر ایکیسنه اذیت ایدوڭ» دیل اذیتی «اگر توبه ایتدیلر واصلاح ایتدیلر» نفسلرینی پس اعراض ایدون اونلاردن بدرستیکه اللهتعالی توبه‌نی چوخ قبول ایدن ورحم ایلیندر» بعض تفسیرده بوآیه لواطه باره‌سنده‌در وحدی حواله اولوبدر حضرت پیغمبرڭ رای شریفنه اوجنابڭ حکمی هرایکیسنی اولدورمکدر اگر فاعل ومفعول عاقل وبالغ اولالار وعاقل وبالغ اولمیانه ادب ویرمکدر حاکم شرعڭ صلاح گورمگی‌ایله ۱۶) بودر وبولدن غیری‌دگلدر اللهڭ عهده‌سنه‌در قبول اتمك اوکسڭ توبه‌سنیکه پیس عمل ایدرلر آڭلامامازلیك ایله صوڭره تیز توبه‌ایدرلر» معصیت اتمك قلبه یر ایدندن سابق «پس اونلارڭ توبه‌سنی الله قبول ایدر واللهتعالی

١٦) انما التوبة على الله للذين يعملون السوء بجهالة ثم يتوبون من قريب فاولـئك يتوب الله عليهم وكان الله عليماً حكيماً ١٧) وليست التوبة للذين يعملون السيّئات حتى اذا حضر احدهم الموت قال انى تبت الئن ولا الذين يموتون وهم كفار اولـئك اعتدنا لهم عذاباً اليماً ١٨) يا ايها الذين امنوا لا يحل لكم ان ترثوا النسـاء كرهاً ولا تعضلوهن لتذهبوا ببعض ما اتيتموهن الا ان يأتين بفاحشة مبينة وعاشروهن بالمعروف فان كرهتموهن فعسى ان تكرهوا شيئاً ويجعل الله فيه خيراً كثيراً ١٩) وان اردتم استبدال زوج مكان زوج واتيتم احديهن قنطاراً فلا تأخذوا منه شيئاً اتأخذونه بهتاناً واثماً مبيناً ٢٠) وكيف تأخذونه وقد

بيلندر اخلاصله توبه ايدنلرى «وحكيمدر» مصلحتله موافق رفتار ايدەر
١٧) توبه يوخدر اوكسلره كه معصيت عمللر ايدرلر تا اينكه اولملك اونلارڭ بريسنه كلر» واولمكنى يقين ايدن وقتده «ديركه بتحقيق من بو حالده توبه ايتديم» بوكونه آدمڭ توبه سى قبول اولماز. «وكنه توبه يوخدر اوكسلره كه اوْلرلر كفر حالتنده اونلارا مهيا ايتديك دردناك عـذاب»
١٨) اى اوكسلركه ايمان كتوروبسكز حلال اولماز سيزه وارث اولاسكز عورتلره كراهيت اوزيله» زمان جاهليت ده قاعده بيله ايدى هركسڭ قومى وفات اتسيدى واونڭ عورتى اولسيدى اوشخص وفات ايدن كيمى اونڭ قوملرندن بريسى اوعورتڭ اوستنه برلباس آتاردى واوصورتده اوكشى همان عورتڭ نكاحنه وهابيله سابقى وفات ايدن زوجندن اوكا ايتشه سى مهره وارث اولاردى وهيچكسڭ اختيارى يوخيدى اوعورتنى آلمقه وبو نوع كيفيت دفعاتله اتفاق اولوب پيغمبرڭ خدمتنه عرضحال ايتديلر بو آيه نازل اولدى «اونلارى حبس واذيت ايتميوڭ تا اينكه سيز آپاراسكز اونلارا ويرديككزڭ بعضى سنى» يعنى مهرلرنى سيزه باغشليه لر طلاقلرينى آلماق ايچون «مكركه كتوره لر آشكار معصيت» نشوز وبد رفتار وعفت اتمه ملك كيمى «واونلارله كذران ايدون يخشى لك ايله» فعلده انصاف وقولده يوموشاقلق ايله «اكر سيز عورتلرى دوست دوتمرسكز اميدواركه سيز برشيئى دوست دوتمياسنكز والله تعالى اونده چوخ خير قويمش اولا» پس صبر ايدوڭ وطلاق ويرميون الله صبر مقابلنده اجرويرر ١٩) واكر ايسيته سكز برعورتى عوض ايده سكز برعورتڭ يرينه» يعنى عورتكزه طلاق ويروب علاوه عورت آلماق ايستيه سكز «وويروبسكز اونلارڭ بريسنه بر قنطار مهر پس اونلردن برشيئى كرو آلميون آيا اونى بهتان ديمكله وبيوك كناهله آلورسكز» قنطار چوخ مال معنى سنه يا اينكه اوكوزڭ دريسى دولولقده قزيلدر
٢٠) نجه اونى آلورسكز وحال انكه مباشرت ايدوب بعضكز بعضى كزه» بر بركزڭ عيبلو واورتلو

افضى بعضكم الى بعض واخذن منكم ميثاقا غليظا ۲۱) ولا تنكحوا ما نكح اباؤكم من النساء
الا ما قد سلف انه كان فاحشة ومقتا وساء سبيلا ۲۲) حرمت عليكم امهاتكم وبناتكم
واخواتكم وعماتكم وخالاتكم وبنات الاخ وبنات الاخت وامهاتكم التي ارضعنكم واخواتكم
من الرضاعة وامهات نسائكم وربائبكم اللاتي في حجوركم من نسائكم اللاتي دخلتم بهن فان لم
تكونوا دخلتم بهن فلا جناح عليكم وحلائل ابنائكم الذين من اصلابكم وان تجمعوا بين
الاختين الا ما قد سلف ان الله كان غفورا رحيما ۲۳) والمحصنات من النساء الا ما ملكت ايمانكم

جزؤ ۵

یرلرینی کوروبسگز «وآلدیلار سزدن محکم عهد» عقد نکاح ایدن وقتده الله‌نک حکمیله
عهد آلوبلارکه معروف قاعده ایله ساخلیه‌لر ویا مطلقه ایده‌لر ۲۱) نکاح اتمیونگ آتاگز
نکاح ایدن عورتلری» خواه اونیله مباشرت ایده‌لر *خواه اتمیه‌لر «مگر اینکه کچمش زمانده»
بو نوع نکاح عمله کلوب اوجهته مستحق عذاب اولماز سگز «بدرستیکه او نوع نکاح گناه
والله یاننده دشمن دوتولمش وپس یول‌در» چکوب جهنه آپارار ۲۲) حرام اولدی سیزه
آنالارگز، قیزلارگز، باجیلارگز، بیبی‌لرگز، خاله‌لرگز، قرداشگز قزلاری وباجیلارگز
قزلاری» یعنی بونلارنگ نکاحی. آتانگ وبیبی‌نگ خالانگ اوزی حرام اولان کیمی نقدر
یوخاری قالخه حرامدر مثلا آتانگ آناسی واونگ آناسی هکذا عمه وخاله‌نگ آناسی نقدر
یوخاری قالخه هابیله قرداش قزی وباجی قزی نقدر اشاقه کیتسه حرامدر بو مذکور نسبت
ایله‌در اما سبب ایله حرام اولار «سیزنگ آنالارگز که سود ویروب سیزه وسوددن حاصل
اولان باجگز وعورتلرگزنگ آناسی وسیز قوجاقگزده تربیت ویردیکگز قزلار او
عورتلرگزدن که اونلار ایله مباشرت ایدوبسگز واکر اونلار ایله مباشرت اتمیوبسگز پس
قورخی یوخدر او قزلری نکاح اتمگه وحرامدر سزنگ صلبی اولادگزنگ عورتلری»
خواه اولادگز او عورتلر ایله مباشرت ایده‌لر خواه اتمیه‌لر «وگنه حرامدر ایکی
باجنگ آراسنی جمع اتمك (بر یرده آلماق) مگر اینکه بوندان سابق عمله گلوب الله تعالی
باغشلیان ورحم ایدن» چونکه کیچن پیغمبرلرنگ بعضی‌سنگ وقتنده ایکی باجنی بر یرده جائز ایدی
۲۳) حرام اولدی سیزه ارلو عورتلر مگر او عورتلرکه سیزنگ اللرگز مالك اولدی»
عبارتدر او عورتلردن که جهاد وقتی اسیر اولونه اسیر ایدنلره حلال‌در «الله تعالی حرام
ایدوب ویازوب سیزه» یوخاریده یازیلان عورتلری «وحلال ایدوب سیزه بونلردن سوایسنی
تااینکه طلب ایده‌سگز اوز مال‌لرگز ایله اوزلرینی ساخلیان وزنا ایتمیس عورتلری پس
او عورتلرکه اوندن لذت آپاردگز ویرون اونلارنگ اجرت ومهرلرینی وجوب یولیله
وگناه یوخدر سیزه او شیده‌که راضی‌لك اولوب واجب اولاندن صوگره» یعنی مهر

معين اولاندن صوڭره رضاء طرفين‌ايله هرقدر مهری آرتوروب اسكلتمك ممكندر «بدرستيكه الله‌تعالی‌عالم‌وحكيمدر» فمااستمعتم آيه‌سيله اماميه‌لر استدلال ايديرلر متعه‌نڭ حلال‌اولمقنه چونكه بومسئله محل‌اختلاف‌در اماميه‌ايله اهل‌سنت آراسنده كشف‌مسئله ايچون نقل‌ايدك امام‌فخررازی‌نڭ تفسيركبيرندن: قول‌ثانی مرادبوآيه‌دن حكم‌متعه‌در كه‌عبارت اولااوندن‌كه بركشی اجاره‌ايدير بر عورتنی مال معلوم‌ايله معين مدته‌ديك‌و آنيله مجامعت ايدير علمالر اتفاق ايدوبلر بوڭا كه‌ابتداء اسلامده حلال‌ايدی روايت اولونوب كه‌پيغمبرعمرهٔ قضاده مكه‌يه تشريف گتورديلر مكه‌نڭ عورتلری اوزلرينه زينت ويروب لشگرڭ قباقنه چيخمشديلار اصحاب شكايت ايتديلر عزوبت مدتنڭ اوزونلقندن حضرت‌بيوردی لذت آپاروڭ بوعورتلرايله• واختلاق‌اولوب علماآراسنده كه‌آيابوجواز نسخ (حكمی گوتورولملك) اولوب‌يانه‌امتڭ سواداعظمی بوڭا قائلدركه نسخ‌اولوب آزسواد ديورلركه نسخ‌اولميوب حلال‌ليك‌ده قالور بوقول روايت‌اولونوب ابن‌عباس‌دن وعمران‌بن حصين‌دن اماابن‌عباس‌دن اوچ نوع روايت‌وار ١) عماره‌دير كه‌سؤال ايتديم ابن‌عباسدن متعه‌دن كه‌زنادر يانكاح ديدی نه‌زنادر ونه‌نكاح ديديم‌پس ندر ديدی‌متعه خبر آلديم آيا اونڭ‌ايچون عده‌وار بيوردی‌بلی خبرآلديم بربريندن ارث‌آپارارلريانه ديدی‌نه ٢) ابن‌عباسه ديديلركه ای‌ابن‌عباس سنڭ ايكی اوغلڭ متعه ايدوبلر ابن عباس ديدی‌الله اونلاری اؤلدورسوڭ من‌فتوا ويرمديم اونڭ حلال اولمقنه هرحالده بلكه ديديمكه مضطرآدمه حلالدر نجه‌كه ميته وخنزيراتی حلالدر ٣) اقرارايتدی‌كه منسوخدر ياايهاالناس اذاطلقتم النساء آيه‌سيله اماعمران ابن‌حصين ديركه بوآيه نازل‌اولوب متعه‌خصوصنده واولدن صوڭره برآيه نازل‌اولميوب كه‌اونی نسخ‌ايده وبزه امرايدوب رسول‌خدا ومتعه ايتمشوك وبزه پيغمبر بوخصوصده نهی بيورميوب صوڭره بركشی اوزرايی‌ايله ايستديگنی ديوب، اماامير المؤمنين‌علی‌بن‌ابی طالبدن شيعه‌لر روايت ايدوب اونڭ حلال‌لقنی محمدبن جرير طبری تفسيرنده علی‌دن روايت ايدوبكه اگر عمرنهی ايتميدی متعه‌نی زنااتمزدی مگرشقی ومحمد بن‌علی مشهور به‌محمدبن حنفيه روايت ايدوبكه علی۴ برگون ابن‌عباسڭ يانندن گيچنده‌گورديكه‌فتواويرور متعه‌نڭ‌حلال‌اولمقنه‌علی۴ بيوردی حضرت‌پيغمبر۴ نهی‌ايتدی‌متعه‌دن واهلی حماردن. جمهورعلما استدال ايدوبلر متعه‌نڭ حرمتنه‌نجه‌وجهله ١) وطی‌جائز دگلدر مگر زوجه ومملوكه‌نی بوآيه‌نڭ دلالتيله كه‌بيورور مؤمنلر اوزلرينی حفظ ايدرلر مگرعورتلرندن وكنيزلرندن‌ومتعه‌شك‌سز نه‌زوجه‌درنه‌كنيزنجه دليل‌ايله ١) اگر زوجه اولسيدی گرك ارث اولايدی اوجهته كه الله‌بيورور عورتڭزدن قالان مالڭ نصفی سزڭ‌در و بالاتفاق متعه‌ده ارث يوخدر ب) عده‌واجب اولاردی ارى‌اولن عورت دورت‌آی‌اون گون عده‌ساخلامق قرآنله‌ثابت‌در ٣) حضرت‌عمردن‌روايت اولوب

کەاوز خطبەسندە دیدی ایکی‌متعه واریدی پیغمبرک زماننده من‌اونلاردن نهی‌ایدیرم
وهرکس اونلاری عمله گتورسه اوڭاعذاب ایدرم بوسوزی دیوبدر صحابەنیک اجماعنده
هیچ کس‌اوڭا انکارایتمیوبدر وبودخی اوچ وجهدن خالی‌دگلدر ۱) صحابه هاموسی
عالمیدیلر متعەنک حرمتنه وساکت اولدیلار ۲) عالم‌ایدیلر مباحلقنه ولکن ساکت
اولدیلار سهل‌انکارلق جهتنه ۳) نەحرمتندن خبردار ایدیلر نەحلال‌لقندن اوڭاگوره
ساکت اولدیلار اوّلمجی‌وجه مطلوبدر ایکمجی باعث اولار عمرک واصحابنک
کفرنه زیرا هرکس بیلەکه پیغمبر حکم ایدوب متعەنک حلال‌اولمقنه وصوڭرەدەنسخ
اولمیوب بونیلەبیلە هرکس دیەکەحرامدر البته کافراولار وهرکسکه اونی تصدیق‌ایده
وبیلەکەاوآدم خلاف دیور وخطاایدور کافر اولار اوچونجی قسم باطلدر اوجهتەکه
متعەمباح اولان‌صورتده نکاح کیمی خلق‌محتاجدراونک حالنی‌بلمگه وبو نوع مطلب
هیچکسه مخفی قالماز ایلکه بوایکی قسم باطل اولدی ثابت اولارکه صحابەنک‌سکوتی
اوجهته ایدیکەهامو بیلوردیکه متعەمنسوخ اولوبدر. اوچومجی‌حجه حرام‌اولمقەروایت
ایدوب مالك زهریدن عبدالله و حسن ابناء محمدان علی بن‌حسین علی‌دن
اوده روایت ایدوب پیغمبر؈دن کەنهی‌بیوردی متعەدن واهلی‌حمارلری یمکدن ربیع
بن‌سبره آتاسندن روایت‌ایدیرکه گوردیم رسول‌خدانی رکن‌ایله مقام‌آراسنده دوروب
دالنی کعبەیه سوکویوب بیوردی ایهاالناس بدرستیکه من‌امر ایتدیم بوعورتلرله لذت
اتمگه (متعەیه) خبردار اولون اللهاونی حرام‌ایتدی قیامت گوننەدیك هرکسک یاننده
متعه عورت اولمش اولسااوندن ال‌چکسون. امامتعەنک حلال اولمقنه قائل‌اولانلار
استدلال ایدوبلر نچەوجهله حجة ۱) بوآیەایلەاستدلال اتمك نچه نوعدر ۱) نکاح‌متعه
داخل‌در بوآیەیه اوندن اوتریکه اللهتعالی بیورور (طلب ایدەسگز مالگزایله) مال‌ایله
عورت طلب اتمك همیشەلیك‌ده اولی‌بلر ووقتلەدەاولابلر بوصورتده هر ایکی قسمک
حلال‌اولماقنه دلالت‌ایدر ۲) ابی‌بن‌کعب بیله قرائت ایدوب که (فمااستمتعتم بەمنهن
الی‌اجل‌مسمی) یعنی‌اگر عورتلردن متعەایتدگز معین‌وقتەکیمی وابن عباس‌دخی بیله
قرائت‌ایتدی وصحابەلردن بوسوزه انکار ایدن اولمادی پس‌بومطلب اجماع امت‌ایله
قبول اولمش‌اولار (سیزک‌استدلالگزک تقریری‌کەعمر منع‌متعەنی ذکرایتدی وصحابەدن
هیچ‌کس‌انکار اتمدی بوسوز دلیل‌در متعەنک حرمتنه) بزەدخی دلیل‌در کەابن‌عباس
بوقرارله قرائت ایتدی هیچکس انکار اتمدی ۳) آیەدن مفهوم اولان محض‌مال‌ایله
طلب‌اتمکدر ارسیز عورتلری اوندن صوڭره بیورور که اونلارک‌اجرتنی ویروک
اونلاردان لذت‌آپارندن‌صوڭرا بوسوزدلالت ایدیرکەمحض‌مال ایله‌طلب‌ایتمك وطیی‌جائز
ایدر بوکیفیت نکاحده یوخدر جونکه اوعمله گلمز مگرعقدله وولی وشهودله اهل
سنت‌یاننده پس‌آیەدلالت؂ایدیر محض متعەیه ۴) بوآیەده واجبدر اجرتنی ویرمك‌محض

كتاب الله عليكم واحل لكم ماوراء ذلكم ان تبتغوا باموالكم محصنين غير مسافحين فما استمتعتم به منهن فاتوهن اجورهن فريضة ولا جناح عليكم فيما تراضيتم به من بعد الفريضة ان الله كان عليما حكيما

متعه‌ایله ومتعه عبارتدر لذت‌ولفعدن اما نكاحده مهری ویرمك واجب اولماز محض لذت‌ایله آیا گورمرسنكه محض نكاحیله نصف‌مهر واجب‌اولار ٥) اگر بوآیه‌نی حمل ایدك نكاحه لازم گلور برسوره‌ده انكاحك حكمنی تكرار اتمك زیرا كه‌اول‌سوره‌ده بیوروب نكاح ایدوك بر ایكی اوچ دورت صوكره بیوروب صداقلرنی ویرون اما اگر آیه‌نی حمل‌ایدك نكاح متعه‌یه اوصورتده حكم جدید اولار پس‌تكراردن بوگونه حمل اولی‌در حجة ٢) امت اجماع ایدوب بوكا كه متعه‌شریعت اسلامده‌جائز ایدی وبومسئله‌ده خلاف یوخدر بلكه اختلاف بونده‌دركه ناسخ عمله گلوب یانه اگر ناسخ‌وارایسه یامعلومدر تواترایله یا آحادایله (متواتر اوحدیثلره دیرلركه چوخ نفرلر اوحدیثی نقل‌ایده آحاداوكا دیرلركه‌آزنفراونی نقل‌ایده) اگرتواترایله معلوم ایسه‌علی‌بن ابی‌طالب وعبدالله بن‌عباس وعمران‌بن حصین بوتواتری واونیله ثابت اولماقی دین‌اسلامدن انكارایدیر وبودخی باعث‌اولور اونلارك‌كفرینه بوده اجماعیله باطلدر واگر آحادایله ثابت‌ایسه اوده‌باطلدر اوندن‌اوتریكه متعه‌نك‌حلال اولمقی‌ثابت‌در اجماع وتواترله اگراحادله نسخ‌اولسا لازم‌گلور ظن‌قطعی دفع‌ایده بودخی باطلدر واوروایتكه‌پیغمبراهلی حماری ومتعه‌نی حرام‌ایتدی بوكیفیت واقع‌اولوب خیبرده و اكثرروایت اودركه متعه‌مباح‌اولوب حجة‌الوداعده ویوم‌فتحده هر ایكیسی خیبردن صوكره واقع‌اولوب وناسخ گرك‌منسوخدن صوكره‌اولا واوكسكه دیوب‌نچه دفعه حلال اولوب ونچه‌دفعه حرام‌اوقول ضعیف‌در هیچكس بوكاقائل اولمیوب حجة ٣)روایت اولونوب‌كه حضرت‌عمر منبر اوستنده بیوردی ایكی متعه واریدی‌كه پیغمبر زماننده شرعی‌ایدی من‌منع ایدیرم هرایكیسنی متعة‌الحج ومتعة‌النكاح بوسوز دلیل‌در اوكا كه متعه‌زمان پیغمبرده واریمش ومن‌نهی ایدیرم سوزی‌دلالت ایدیركه پیغمبروقتنده‌نسخ اولمیوب عمراونی‌نسخ‌ایدوب زمانیكه‌بومطلب ثابت‌اولدی پس‌بزدیردك بوكلام‌دلالت‌ایدیركه متعه‌زمان‌پیغمبرده‌واریمش‌وناسخی‌یوخمیش واونك‌زماننده نسخ‌اولمیان عمرك سوزیله نسخ‌اولماز عمرك‌نه‌اختیاری‌واركه‌شرع‌اسلامی‌اوز خواهشیله‌نسخ‌ایده الجواب ١) نكاح اتمكه‌حرام اولان‌كسلری ذكرایدندن صوكره یرده‌قالان عورتلرك نكاحی حلال اولماقنی الله‌تعالی بیان‌ایدوب‌تحریمدن‌مراد نكاح‌اولان كیمی حلالدن مرادگرك نكاح اولا نه‌اینكه متعه (فاضلك بوسوزی غیرمقبولدركه بزده دیوروك حلالدن‌مرادنكاح‌در امادیوروك كه متعه دخی‌نكاحك برقسمی‌در) ٢) احصان اولماز مگر نكاح صحیح‌ده

۲۴) وَمَن لَّمْ يَسْتَطِعْ مِنكُمْ طَوْلًا أَن يَنكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِن مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُم مِّن فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُم بَعْضُكُم مِّن بَعْضٍ فَانكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا أُحْصِنَّ فَإِنْ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنكُمْ وَأَن تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَّكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

۲۵) يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

۲۶) وَاللَّهُ يُرِيدُ أَن يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَن تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا

---

۳) زنایه سفاح دیرلر اوندن اوتریکه سفاح اودورکه منی جاری اولوبْ اولاد طلب اولمیه ونکاحدن سوا باشقه طریقیله اولاد صحیح اولماز تمام اولدی امام فخررازی‌نك بیانی فخررازی‌نك قاعده‌سی همیشه بیله‌در امامیه‌نك استدلالنی احسن وجهله بیان ایدوب ردینده اختصارا برنچه کلمه‌یه کفایت ایدر بزده اونوع فاضلك استدلالنی بیان اتدگه کفایت ایدوب جوابنی سحول ایتدیك، قاری‌نك اوزلرینه

۲۴) هرکسکه‌سیزلردن مال‌جهتنه قوه‌سی اولمیه(مهرویرمکه) مؤمنه‌وپاکدامن آزاده عورت‌آلماقه‌اوصورتده‌جائزدرکه‌سزك اللرگز مالك اولدیقی‌مؤمنه کنیزلردن‌ترویج‌ایده والله اعلمدر سیزك ایمانگزه» چوخ کنیزوارکه آزاده عورتدن‌بخشی‌در ایمان جهتنه «سزك بعضگز بعضگزدن‌در» هامگزآدم وحوا اولادسگز کنیز آلماق جائزدراوچ‌شرطایله اولمجی‌فقیراولماق‌نجه‌که‌ذکراولدی «پس‌کنیزلری‌نکاح‌ایدون‌اونلارك صاحبلرنك‌اذنیله‌و اجرت‌لرنی ویروك‌بخشی‌لیك‌ایله وترویج‌ایدوك عفیفه‌لری‌آشکاراز ناایتمینلری وکزلین‌ده اوزلرینه‌دوست ساخلامیانلاری پس‌زمانیکه اوکنیزلرعفیفه‌اولدیلر» یاارلوعورت‌اولدیلر ترویج‌ایله «وزناعمله‌کتوردیلر پس‌اونلارك حقنده‌آزاده‌عورتلره اولان‌عذابك نصفی وار» آزاد وارلو عورتلرك عذابی‌سنکسار اولماقدر وارسیزآزادك‌عذابی‌یوز تازیانه‌در چونکه‌سنکسار اولمقك‌یاریسنی‌کنیزلره‌عمله‌کتورملك‌ممکن‌دکلدراوسببه‌کنیزك‌زناده‌عذابی‌اللی تازیانه‌معین‌اولدی. ۲مجی شرط «بوکنیزلری ترویج‌اتملك اوکسك حقنده‌درکه عورتسز قالمق زحمتندن قورخه‌که بوجهته زنایه‌مرتکب اولار واکرصبر ایده‌سگز وکنیز آلمیاسگز خیردر سیزه‌والله باغشلیان ورحم ایدندر ۲۵) الله‌تعالی ایستیورکه بیان‌ایده سیزه» سیزدن‌مخفی مصلحت‌لری وعمللرك کوزه‌للنی «وهدایت ایده سیزی اوکسلرك طریقه‌لرینه‌که سیزدن قباق‌واریدی» انبیاواهل حقدن «وسیزی باغشلیه والله‌تعالی بیلن‌و حکیمدر» ۲۶) والله‌تعالی‌ایستیورکه سیزی‌باغشلیه» تکراراولوب مبالغه‌دن‌اوتری «و

٢٧) يُرِيدُ اللّهُ اَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْاِنْسَانُ ضَعِيفاً ٢٨) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ اِلَّا اَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا اَنْفُسَكُمْ اِنَّ اللّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيماً ٢٩) وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ عُدْوَاناً وَظُلْماً فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَاراً وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّهِ يَسِيراً ٣٠) اِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلاً كَرِيماً

اوکسلرکه تابع اولورلار نفسلارنگ خواهشلرینه ایستیورلر که سیز حقدن باطله میل ایده سگز بیوك میل اتمك» ودین اسلامدن خارج اولاسگز ٢٧) اللّه تعالی ایستیور که سیزدن یونگل ایده» بو شریعت اسلامیه ایله آغر تکلیفلری وزنایه دوشمیه سگز «وانسان ضعیف خلق اولوب» نه شهوتنگ چتین لکنه صبر ایدرونه طاعتنگ مشقتنه ٢٨) ای مؤمنلر یمیونگ اوز مال لرگزی آرالقده باطل ایله» شرع جائز گورمین تجارت ایله یاقمار ایله «مگر اینکه تجارت اولا سزنگ راضی لقگز ایله» بورج آلساگز وفا ایدونگ هرچند که قاپو قاپو لقمه لقمه یغماقیله اولا «اوزگزی اولدورمیون» بعض وقت اتفاق اولوردی که مسلمانلار دشمنه حمله ایدیردیلر هرنوعیله اولسا پس اللّه تعالی نهی ایتدی که طاقتدن زیاده قرارله رفتار اتمك اوز نفسنی اولدورمك حکمنده در یااینکه بربرگزی اولدورمیون هاموگز برجان حکمنده سگز «بدرستیکه اللّه تعالی سزه رحم ایدندر» اوزگزی زحمته سالماقی سیزدن ایسته مور ٢٩) هرکسکه بونی ایده» نهی اولان شیئلری عمله گتوره «عداوت وظلم ایله» وحددن تجاوز ایده «پس تیزلیك ایله اونی یتوررونگ جهنمگ اودینه وبو اللّهه آساندر» هیچکس اللّهنگ قدرتندن چیخا بلمز

٣٠) اگراجتناب ایده سگز اوگناهلرنگ بیوکندن که اوندن نهی اولونوبسگز بیز باغشلاروق سیزدن کوچك گناهلاری» ومحو ایده روك سزنگ نامهٔ اعمالگزدن «وسیزی داخل ایده روك بیوك وگوزل داخل اولماق مکانه بهشتده.» گناه کبیره که اونگ مقابلنده جهنم وعده اولونوب بونلردر کفر، آدم اولدورمك، عاق والدین، ربا یمك، زنا، لواط، غیبت، شراب ایچمك، قمار، اوغورلق، یتیم مالی یمك، دعوادن قاچماق وبادیه نشین اولماق شهره هجرت ایدلدن صوگره راوی حدیث امام جعفر صادق ؑدن سؤال ایتدیکه بردرهم یتیم مالی یمك بیوك گناه در یااینکه نمازی ترك اتمك حضرت بیوردی نمازی ترك اتمك راوی عرض ایتدی پس نمازی ذکر بیورمادگز حضرت بیوردی اولمجی گناه که کفردر تارك الصلوة اوکا داخلدر یعنی نماز قیلمیان کافردر مجمع البیانده شیخ طبرسی ره ذکر ایدبدرکه معصیتلر هاموسی کبیره در امابعضی سی بعضی سندن بیوکدروگناه صغیره یوخدر اما اوبرسنه نسبت صغیره اولور بوسوز موافقدر آیهٔ شریفه نگ مضمونیله بو

٣١) ولا تتمنوا ما فضل الله به بعضكم على بعض للرجال نصيب مما اكتسبوا وللنساء نصيب مما اكتسبن واسئلوا الله من فضله ان الله كان بكل شيئي عليماً ٣٢) ولكل جعلنا موالي مما ترك الوالدان والاقربون والذين عقدت ايمانكم فاتوهم نصيبهم ان الله كان على كل شيئي شهيداً

٣٣) الرجال قوامون على النساء بما فضل الله بعضهم على بعض وبما انفقوا من اموالهم فالصالحات قانتات حافظات للغيب بما حفظ الله واللاتي تخافون نشوزهن فعظوهن واهجروهن

قرارله که برشخصه ایکی گناه عارض اولا برقرارله که نفسنه مالك اولمیه و اوایکی گناهنگ بیوکندن اوزینی ساحلیه گوچگنی عمله گتوره مثلا امردائراولا نامحرمه باخماق ایله اوپمك آراسنده باخماقه کفایت ایدوب اوبریسندن الچکه یااینکه اوپمك ایله جماع آراسنده اولمحیه کفایت ایدوب اوبریسندن اوزینی ساخلیه بوصورتده اوپمگه گوره باخمق و جماعه نسبت اوپمك صغیره حساب اولوب الله اونی عفوایدر ٣١) آرزو واتمیوگ اوشیئی که الله تعالی آرتق ایدوب اونیله بعضی گزی «بعضیگزه» دنیا امرلرندن دولت، مرتبه، گوزل عورت کیمی یعنی دیمیون کاش منمده فلانکس کیمی دولتم اولایدی یااونگ دولتی منده اولایدی بلکه دیوگ پروردکارا بگاده اونگ مثلنی مرحمت ایله «کشیلر ایچون حصه واردر اوشیئدن که کسب ایتدیلر (جهاد کیمی) وعورتلر ایچون حصه وار اوشیئدن که کسب ایتدیلر» ارلرینه اطاعت کیمی یا اینکه هرکس قازاندیقی اوزینگدر بربرگزه حسد اتمیون بلکه «اللهنگ فضلندن وقوتلمیان خزانه سندن ایستیون الله تعالی هرشیئه عالمدر» هرکس نیه مستحقدر ایسه اونی عطا ایدر ٣٢) «کشیلرگ وعورتلرگ هر بریسنه وارثه‌لر معین ایلدیك» بعضی سی بعضی سندن اولیدر ارث آپارمقه «اومالدن که ترك ایدوب قویوب گیدبدر آتاو آناو قوملر» یعنی رحم واسطه سیله اولان یاخون قوملر «واوکسلر که باغلادیلر سزگ آندگزی پس اولارگ حصه سنی ویرون» اوّل اسلامده زمان جاهلیت قاعده سیله بربریله آندایچوب دیوردیلر سنگ قانگ منم قانم سنگ دعواگ منم دعوام سنگ سلامتلگگ منم سلامتلکیم درسن مندن ارث آپار من سندن بوصورتده هانسی قباق اوّلسیدی اوبریسی اوندن آلتی دن بر آپاراردی بوعادت نسخ اولدی (واولوا الارحام) آیه سیله که رحم واسطه سیله ارث آپاریلار «بدرستیکه الله تعالی هرشیئه شاهددر» ٣٣) کشیلر صاحب اختیار وقیملردر عورتلرنگ اوستنده» نفقه ویرمکه وتادیب اتمکه «بعضی صفتلر سببی ایله که الله فضلیت ویروب بعضی نی بعضی سنه» کشیلرگ آرتوقلقی وار عورتلره کمال عقل وحسن تدبیرلری وقدرت وقوتلری کسب وتجارت وعبادت وجهاده «اوجهت له که مصرف ایتدیلر اوزمال لرندن» اولارگ نکاحنده مهردن ونفقه وکسوه دن «پس صالحه عورتلر

فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا (۳۴) وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا (۳۵) وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ

اطاعت ایدنلر وغیبی حفظ ایدنلردر» هم اوزلرینی حیفظ ایدرلر هم زوجلرنڭ مالڵرنی «اونڭ مقابلنده که الله حفظ ایدوب اونلاری» اونلارڭ ارلرینه امر ایدبدرکه عورتلری یخشـی قرارله ساخلیه‌لر «واو عورتلرکه قورخورسڭز اونلارڭ ناشیزه اولماقلارندن» که‌سزڭ اطاعتڭزدن چخوب معصیت ایده‌لر «پس اونلاره موعظه ایدوڭ» سوزله اگر اونیله اصلاح اولماسا «کنار اولون اونلاردن یاتماق یرنده» رختخوابده یاتان وقت دالڭزی چوگورون صوگره بر رختخوابده یاتمیون اونیله یاخونلق ایتمون اگر اونیله گنه اولماسا «پس اونلاری اورون» برقرارله که اتنی قویارماسون وسوموگینی سندیرماسون بعضی فتوالرده قان چخماسون وگوگرمه‌سون «پس اگر اطاعت ایتدیلر سیزه اوصورتده اونلارڭ ضررنه باشـقه یول آخـتارمیوڭ» اذیت ومـذمت ایتمکه «حـقیقة الله تعالی اوجا وبیوکدر» ناحق یره عورتلره ظلم ایتسه‌ڭز سیزدن انتقام آلار .

۳۴) واگر قورخدڭز کشی ایله عورتڭ اختلافندن» که کشی عورتی وعورت کشنی مقصر ایدیر «پس گونده‌رون برنفر حکم ایدن کشی طرفدن برینی عورت طرفدن» بوحاکملرده علم وعدالت شرطدر بوخطاب پادشاهه‌در زمانیکه زوج وزوجه شکایت ایتدیلر سلطانڭ امریله برنفر حکم کشنڭ قوملرندن بریسنی زوجه‌نڭ قوملرندن انتخاب ایدرلر یااینکه خطاب زوج وزوجه‌درـ آیاحکم ایدنلره جائزدر که طلاق ویره‌لر اگر صلاح گورسه‌لر یانه آیه‌دن بومعلوم اولور چونکه اگر حاکملرڭ طلاقه اختیاری اولماسا بس حاکم اولماقڭ فائده‌سی ندر اماعلمالرڭ بعضی‌سی‌نڭ رأینده جائز دگلدر مگر اینکه هرایکیسی حکملری وکیل ایتمش اولالار طلاقه «اگر حکملر قلباً اصلاح ایتمك ایستیه‌لر الله تعالی کیشیله عورت آراسنده موافقت ویرر» حاکملرڭ حسن نیتلریله «بدرستیکه الله تعالی عالمدر» حکملرڭ خیالنه که افساد ایستیورلر یااصلاح «وخبردار در» سیزڭ مصلحت ومنفعتڭزه

۳۵) وعبادت ایدوڭ اللهه وشریك قرار ویرمیون اللهه برشیئی وآتاوآنا ڭزه احسان ایدون وقوملرڭزه ویتیملره ومسکینلره واو همسایه‌یه که یاخوندر» قوملق جهتنه یااینکه ایوڭز بربرینه یاخوندر «وفقیر قونشویه» که برقدر سیزدن اوزاقدر حدیثده وارد اولوبدر قرخ ایوه کیمی دورت طرفدن همسایه حساب اولونار «یارویولداشه که یانده‌در»

لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ﴿٣٦﴾ اَلَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَيهُمُ
اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ وَ اَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿٣٧﴾ وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ
وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا ﴿٣٨﴾ وَمَاذَا عَلَيْهِمْ
لَوْ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَاَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللّٰهُ وَكَانَ اللّٰهُ بِهِمْ عَلِيمًا ﴿٣٩﴾ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ
ذَرَّةٍ وَاِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ اَجْرًا عَظِيمًا ﴿٤٠﴾ فَكَيْفَ اِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ
بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلٰى هٰؤُلَاءِ شَهِيدًا ﴿٤١﴾ يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُا الرَّسُولَ لَوْ تُسَوّٰى

يولداشدرسنه شرعى امرده تعليم وصنعت وسفركيمى «يول اوغلنه» مسافروقوناق كيمى «واواشخاصه كه سيزڭ اللرڭ اونلارا مالك اولوبدر» قول وقراباش كيمى «بدستيكه الله دوست دوتماز اوكسيكه تكبر وفخرايدن اولا» وفقيرلرڭ قيدنه قالميه ٣٦) اوكسلركه بخل ايدرلر» ذكراولان فقيرلره احسان اتمزلر «وامرايدرلر خلقى بخله ومخفى ايدرلر اوزاديكه اللّٰه تعالى ويروبدر اونلارا اوز فضلندن» دولت ونعمتدن كه لازم ايدى اظهار ايديلر يخشى يرلره صرف اتمك ايله «اللّٰه تعالى مهيا ايدوب كافره ذليل ايدن عذاب» گرك بيوريدى حاضر ايتديك بخيل لره اما كافرلره بيوردى مقصود اودركه بخل سببيله آدم كافراولار مثلا زكوة واجبى نى ويرممك ايله ٣٧) اوكسلركه كه صرف ايدرلر ماللرنى خلقه گوسترمكدن اوترى» نمايشكه اللّٰه رضاسندن اوترى بوقسمى بخل ايله شريك اتمكڭ سرى بودركه هرايكيسى شريكدر صرف اتممكده اولمجى قسم مطلق صرف ايتميوب وبوقسم مصرفنه صرف ايتميوب «وايمان گتورمزلر اللّٰهه وقيامت گوننه وهركسكه شيطان اوڭا يولداش اولا پيس يولداشدر» كه انلارى نامناسب يوله دلالت ايدوب ٣٨) نه ضرر اولاردى اونلاره اگرايمان گتوريديلر اللّٰهه وقيامت گوننه وصرف ايديديلر اونعمتلردن كه اللّٰه اونلاره روزى ويروب واللّٰه تعالى اونلاره عالمدر» هركسڭ عملنه گوره جزاويره جكدر ٣٩) خداوندعالم ظلم اتمز ذره نڭ آغريلقى قدرى» نه اهل احسانڭ ثوابندن آزالدار ونه اهل معصيتڭ مزدلرندن آرتورار «اگريخشى عمل ذره قدرى اولا اللّٰه تعالى اونڭ ثوابنى آرتورار واوز ياننده بيوك اجر ويرر» يخشى عمل صاحبنه محض تفضل جهتنه ٤٠) نجه‌در» اونلارڭ حالى قيامت گوننده «زمانيكه بزگتوره ريك هرامتدن برشاهد وهرامتڭ اورپيغمبرنى وسنى يامحمد اونلارا شاهـد گتورروك «بوآيه‌نڭ تفسيرى ٢مجى سوره‌نڭ ١۴٣ مجى آيه‌سنده شرح اولوندى ٤١) بوگونكى گونده اللّٰهه كافراولانلر و پيغمبره معصيت ايدنلر آرزو ايدرلركه كاش اۇليديلر واونلرڭ اوستنه توپراق توكوليدى يراونلرڭ اوستده دوزاوليدى واللّٰهدن هيچ برسـوزى

بهم الارض ولا يكتمون الله حديثاً ٤٢) يا ايها الذين امنوا لا تقربوا الصلوة وانتم سكارى حتى تعلموا ما تقولون ولا جنباً الا عابرى سبيل حتى تغتسلوا وان كنتم مرضى او على سفر او جاء احد منكم من الغائط او لمستم النساء فلم تجدوا ماء فتيمموا صعيداً طيباً فامسحوا بوجوهكم وايديكم ان الله كان عفواً غفوراً ٤٣) الم تر الى الذين اوتوا نصيباً من الكتاب يشترون الضلالة ويريدون ان تضلوا السبيل ٤٤) والله اعلم باعدائكم وكفى بالله ولياً وكفى بالله نصيراً ٤٥) من الذين هادوا يحرفون الكلم عن مواضعه ويقولون سمعنا وعصينا واسمع غير مسمع

گیزلین دوتا بیلمزلر »امیر المؤمنین بیورور قیامت گوننده گناهکارلردن حساب چکیلنده آغزلار یومولار اللرودریلر دانشاروایاقلار گیتدیکاری یرشهادت ایدر پس اللّهه برسوزی گیزلتمزلر ٤٢) ای مؤمنلر نمازه یاخون اولمیون اوحالده که سیز مست سکز تا اینکه بیله سز که نه دیورسکز» بو آیه تلک کیف گتورن شیئلری ایچمک خصوصنده در یا اینکه شاملدر جمله اوزادلره که نمازی درست عمله گتورمگه مانع اولا نجه که حضرت علی؏ دن روایت اولونوب که نمازه یاخون اولمیوک سیزی پنکی دوتان وقتده تا اینکه بیله سکز نه دیورسکز رکوع وسجودده وایله دگلدر نجه که چوخ آدم گمان ایدیر مؤمنلر شرب ایدرلر بدرستیکه مؤمن شرب اتمز ومست اولماز بوسوز نهایت تأکیدور شربدن اجتناب اتمگه «ونه جنب اولان حالده نماز محلنه (مسجده) مگر یول گچن حالده» مثلا مسجدک برقاپوسندن گیروب اوبری قاپوسندن چخاسکز اما مسجد الحرامدن گچمک جائز دگلدر «یا اینکه سیزک برکز بیت الخلادن گله» کنایه در حدثدن «یا اینکه ال اورمش اولاسکز عورتلره» کنایه در مجامعتدن «پس سو تاپمیالر پس تیمم ایدوک اوجا وپاکیره» کنایه در توپراقدن «پس مسح ایدوک اوزکزه واللرکزه بدرستیکه اللّه تعالی گچن در تقصیراتدن وباغشلیاندر گناهلاری.» غسل یادستماز عوضنه تیمم اتمگک قراری اودرکه اللری توپراقه اوروب یوزینه چکه وصوکره صول الک ایچیله ساغ الیک دالنه وساغ الیله صول الیک دالنه چکه ٤٣) آیا گورمرسن اوکسلری که اونلره ویریلوبدر آزجه کتابدن» یهودی علمالرینه توراتدن «ضلالتی آلارلار» هدایت عوضنده «وایسترلرکه ای مؤمنلر سیزی ضلالته سالالار» اوندن صوکره که محمدک اوصافنی گوروب واونی بیلوب حق یولدن سیزی کنار اتمک ایستیور ٤٤) «واللّه چوخ بیلندر سزدن سزک دشمنکری وکفایت ایدر اللّه سزک امرکزه مباشرت اتمگه وکفایت ایدر اللّه سیزه کومک اتمگه ٤٥) اوکسلردن که یهودی اولدیلر ایله کسلر واردرکه تغییر ویررلر کلمه لری یرلرندن» برکلمه نی که پیغمبر؏ ک وصفنه دلالت ایدر گوتوروب یرینه باشقه کلمه قویماقله. یهودیلر حضرت پیغمبره استهزا

وَرَاعِنَا لَيًّا بِأَلْسِنَتِهِمْ وَطَعْنًا فِي الدِّينِ وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاسْمَعْ وَانْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَقْوَمَ وَلَكِنْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ٤٦) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَى أَدْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ٤٧) إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا ٤٨) أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُزَكُّونَ أَنْفُسَهُمْ بَلِ اللَّهُ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَلَا

طريقيله ايله سوز ديورديلركه ظاهري صحيح وباطنده طعنه وسب ايدي مثلا «ديللريني دماغلارنه قويوب آغزلريني اويناداناحالده» وياانيكه ديللريني حقدن باطله مائل ايدن حالده ودير لر كه ايشتديك سنك قرنكي» باطنده ديورديلر «ومعصيت ايتديك سكا وايشيت بزيم قولمزي بزسني ايشتمه روك» سوزك بزه قبول دكل بوسوزلري باطنده پيس معني ايله ديورديلر يعني ايشيت كاراولوب ايشتميه سن بزيم جانمز سندن خلاص اولسون «وبزي كوزله» راعنا سوزي يهودي ديلنده فحش سوزيدي يعني راعينا بزيم چوبانمز بوسوزلري ديورديلر «طعنه ايدن حالده دينه واكر اونلار ديديلر ايشيتديك واطاعت ايتديك» ايشتديك ومعصيت ايتديك عوضنه «وايشيت» ايشتميه سن عوضنه «بزه باح» بزي كوزله يرينه «هرآينه اونلاره يخشي راق وعدالتاوراق اولاردي» بوآيه نك مثلي ٢مجي سوره نك ١٠٤ مجي آيه سنده ترجمه اولدي «لكن الله اونلار العنت ورحمتندن اوزاق ايتدي اونلارك كفري جهتنه پس ايمان كتورمزلر مكر آز» طائفه ياانيكه ايمان كتورمزلر مكر سكا نازل اولان احكامك آزينه كه اوكا اعتنا اولونماز بعض آيه يه ايمان كتوروب بعضي سنه كتورميورلر.

٤٦) اي اهل كتاب ايمان كتوروك اوقرآنه كه بز نازل ايتديك تصديق ايدندر سيزله اولان تورية كتابني اوندن قباقكه تغيير ويرروك بعضي يوزلري واويوزلري دونده روب دال طرفه ايده روك» حقيقة بونوع اولارياانيكه هدايت تاپمش لر زمره سندن دولوب ضلالته دوشنلردن حساب اولارلر «ياانيكه اونلاري رحمتدن اوزاق ايدك نجه كه لعنت ايتدك شنبه صاحبلرينه وواردر اللهك امري يقين اولمش» شبهه سيز عمله كلمه لودر ٤٧) الله باغشلاماز كه اوكا شرك ويريله وباغشلار اوندن آشاقه معصيتي اوكسه كه ايستر» تفضل واحسان جهتنه «وهركسكه اللهه شريك قرار ويره پس تحقيق مرتكب اولوبدر بيوك كناهه» كه سائر كناهلار اونك ياننده كوچك در ٤٨) آيا كورمرسن اوكسلريكه اوز نفسلريني تعريف ايدرلر» بو آيه نازل اولوب يهودي ونصرانيلر حقنده كه اوزلرني تعريف ايدوب ديديلر كه بزيك اللهك اولادي ودوستلري وديديلر كه بهشته داخل اولماز مكر يهودي يانصراني «بلكه الله تعريف

يظلمون فتيلا ٤٩) انظر كيف يفترون على الله الكذب وكفى به اثما مبينا ٥٠) الم تر
الى الذين اوتوا نصيبا من الكتاب يؤمنون بالجبت والطاغوت ويقولون للذين كفروا هؤلاء اهدى
من الذين امنوا سبيلا ٥١) اولئك الذين لعنهم الله ومن يلعن الله فلن تجد له نصيرا
٥٢) ام لهم نصيب من الملك فاذا لا يؤتون الناس نقيرا ٥٣) ام يحسدون الناس على ما اتيهم الله
من فضله فقد اتينا ال ابرهيم الكتاب والحكمة واتيناهم ملكا عظيما ٥٤) فمنهم من امن به
ومنهم من صد عنه وكفى بجهنم سعيرا ٥٥) ان الذين كفروا باياتنا سوف نصليهم نارا كلما

ایدر هر کسی‌که ایستر وظلم اولونمازلار فتیل قدری» فتیل خرما دانه‌سنڭ اوستنده
اولان پرده‌یه دیللر ٤٩) باخ یاپیغمبر نجه بهتان ایله اللّهه یالان دیوللر» اوز ادعالرینده
«و کفایت‌ایدر افترایه واونڭ پیسلگنه اونڭ آشکارا گناه‌اولماقی ٥٠) آیا گورمرسن
اوکسلری‌که اونلاره ویریلوب برحصه کتابدن ایناناراجبته‌وطاغوته» (بت‌لرڭ آدلری)
عرب مشرکلری یهودی عالمارینڭ یانئه گیدوب خبر آلدیلر که بزیم‌دینمز افضلدر
یامحمدڭ دینی یهودیلر دیدیلرکه سیزڭ دینڭز افضلدر محمدڭ دینندن. اللّٰه‌تعالی
بواحوالاتی خبر ویرور گورمرسن یهودیلرڭ عالملرینی «دیورلر اوکسلره‌که کافر
اولدیلر (مشرکلره) بونلار هدایته یاخونراقدر اوکسلردن که‌محمد ع‌مه ایمان‌گتوردیلر
٥١) اونلار اوکسلردرکه اللّٰه‌تعالی اونلاره لعنت ایدوب وهرکسکه اللّٰه‌اوڭا لعنت‌ایده،
سن‌اونلاره کومك‌تاپمازسن» که‌اونی عذابدن خلاص‌ایده. ٥٢) آیااونلارایچون
حصه‌وار پادشاهلقدن» البته‌یوخدر بوآیه‌غیبه وحضرتڭ دوغریچی‌پیغمبرلگنه بیوك‌دلیلدر
که‌یهودیلر سلطنتدن محروم اولمقه خبرویروب اگراونلاره پادشاهلق ویریلسه
«اوزمان مخاوقاته خرما دانه‌سنڭ اوستنده اولان نقطه‌سی‌ده ویرمزلر» کنایه‌در
اونلارڭ بخلندن پادشاهلق ویریلنده خرما دانه‌سی ویرمین طائفه فقیراولسا ننوع
بخل‌ایدر ٥٣) آیاحسد ایدیرلر پیغمبرومؤمنلره اوجهته‌که اللّٰه‌تعالی اونلره اوزفضلندن
ویروبدر» پیغمبرلیك ودشمنه غلبه‌ایتمك «وحال‌انکه ابراهیم اولادنه کتاب وحکمت
ویردیك بدءبونلردن علاوه‌اونلره بیوك پادشاهلق دخی‌ویردیك» اللّٰه‌عاجز دگلدرکه ابراهیم
اولادی‌داودوسلیمانه‌سلطنت‌ونبوت‌ویرن کیمی محمد ع‌مه‌دخی‌اونڭ مثالنی‌ویره‌مکرمحمد ع ابراهیم
اولادی دگلدر ٥٤) یهودیلردن واردر اوکسکه‌ابراهیمه‌یامحمد ع‌مه ایمان گتوردی
واونلردن‌واردر اوکسارکه‌اوزینی‌ایمان گتورمکدن ساخلادی» اگرتیزلیك‌ایله‌اونار عذاب
اولمسه‌ده «کفایت ایدر جهنم‌ده قزارمش اود» اونلره آخرتده عذاب اولمق ایچون
٥٥) اوکسلرکه کافراولدیلار بزیم آیت‌لریمزه تیزلیك‌ایله یتوره‌ریك اونلاری‌جهنم

نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُوداً غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَزِيزاً حَكِيماً ﴿٥٦﴾ وَالَّذِينَ
اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا اَبَداً لَهُمْ فِيهَا اَزْوَاجٌ
مُطَهَّرَةٌ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلاًّ ظَلِيلاً ﴿٥٧﴾ اِنَّ اللّٰهَ يَاْمُرُكُمْ اَنْ تُؤَدُّوا الْاَمَانَاتِ اِلٰى اَهْلِهَا وَاِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ حزب
النَّاسِ اَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ اِنَّ اللّٰهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ سَمِيعاً بَصِيراً ﴿٥٨﴾ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا
اَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاُولِي الْاَمْرِ مِنْكُمْ فَاِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْئٍ فَرُدُّوهُ اِلَى اللّٰهِ وَالرَّسُولِ اِنْ
كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ذٰلِكَ خَيْرٌ وَاَحْسَنُ تَاْوِيلاً ﴿٥٩﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ اَنَّهُمْ

اودینه هر قدر که اونلارنگ دری‌لری قاینیوب تمام‌اولار اونلاری عوض ایده‌روك
باشقه دری‌یه تااینکه عذابی دادالار بدرستیکه الله‌تعالی غالب وحکیم‌در» بوآیه‌یه ایراد
ایدوبلر که‌اولمجی دری یانوب تمام‌اولاندن صوڭره ایکمجی درینك معذب‌اولماقی
عدالتدن کناردر که گناه‌اتمه‌مش بدن عذاب‌چکه بوایراده نچه‌جواب ویریلوب ماحصلی
بودرکه اولمجی دری یانمقله فانی محض اولماز که۲مجی دری‌تازه دری‌اولا بلکه
صورتی تغییرتاپار نه‌اینکه ماده‌سی مثلاکرپچی سندروب توپراق ایدوب دوباره‌کرپچ
کسمك یااینکه اوزوکی اریدوب دوباره‌دن قایرمق کیمی دیمك اولارکه بواوزوك
یابوکرپچ اوکرپچك یااوزوکك غیری‌در کم‌وکیفنده یاعینی‌در جوهرنده ویاماده‌سنده
﴿٥٦﴾ واوکسلرکه ایمان کتوردیلر ویخشی‌ایشلر دوتدیلار تیزلیك‌ایله اونلاری‌داخل
ایده‌روك بهشتلره که اونلارنگ آلتندن نهرلر جاری اولار همیشه‌لیك قالمالودرلر
اونده، مؤمنلرایچون واردربهشت‌لرده جمیع نجاستدن‌پاك عورتلر وداخل ایده‌روك
اونلاری همیشه‌لیك کولگه‌یه» که‌گون نچخماق‌جهتنه کولگه‌نی ایستی‌اتمز ﴿٥٧﴾ بدرستیکه
الله‌تعالی امرایدیر سیزه امانت‌لری قایتارا‌سگز صاحبنه» حضرت باقر۴ بویوردی‌که
باخمیوك آدملرك رکوع وسجودنه برشیئی‌درعادت‌ایدبدر اگر ترك‌ایتسه وحشت‌ایدر
ولکن باخون اونك دوغری دانشمقنه وامانت‌دیانتنه بعضی مفسرلردن بیورورکه
بوآیه مخصوص‌صدر ائمه‌یه که‌اللهك امانتنی که‌خلافتدر اهلنه قایتاروك نااهل‌النده
اولماق خلافدر وائمه‌دن صوڭره خطاب‌در دین‌بیوك‌لرینه نجه‌که آیه‌نك مابعدی‌دلالت
ایدیر بیورور که «زمانیکه حکم ایتدیگز خلقك آراسنده الله‌امرایدیرکه عدالت‌ایله‌حکم
ایده‌سگز بدرستیکه الله‌سیزه یخشی وگوزل نصیحت‌ایدیربدرستیکه الله‌ایشیدن وگورندر»
سیزك‌قولگزی وحکمگزی ﴿٥٨﴾ ای‌مؤمنلر اطاعت ایدوك‌الله‌ه واطاعت ایدوك‌پیغمبره
واوامر صاحبنه که سیز مؤمنلردندر» تفسیر قاضی‌ده یازوبدرکه اولی‌الامر
عبارتدر خلفا وقضات وسرگرده‌لردن الله‌امرایدوب خلقی اونلارك اطاعتنه اونلاری

آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ٦٠) وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا ٦١) فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ

عدالته امرایدندن صوڭره بعض كتابلرده عبارتدر جمله امرالره اطاعت اتمكدن بو سوز هرحالده قبول دگلدر ضرورت وقورخی وقتنده اطاعت واجبدر اماضرورت اولمیان مقامده شخص اوزینی حكامه یاخون ایتمك قصدیله قلبااطاعت ایتمك باشقه آیه‌لرڭ مضمو ننه گوره‌حرام‌در اماامامیه‌نڭ استدلالنه گوره‌بوآیه‌ده اولی‌الامرسوزی‌اون ایكی امامڭ حقنده‌در اوفضیلته گوره‌كه بونلارده‌وار وغیری‌لرینده یوخدر وبونوع استدلال باشقه كتابلرده تفصیلا ذكراولوب وبویرده كنجایشی یوخدر «پس‌اگر نزاع‌ایده‌سڭز ای‌مأمورلر برشیئی‌ده» امور دیندن «پس‌اودعوالو مسئله‌نی قایتارون اللهه» اونڭ قرآننه‌رجوع ایتمكله «وپیغمبره» حال‌حیاتده اولان‌وقت اوزندن سؤال ایتسكیله وفاتندن صوڭره اوكسدن كه‌اوڭا رجوع ایتمكه امراولونوبسڭز ١٥گرایمان گتوروبسڭزایسه اللهه‌وقیامت گوننه وبوقاعده» یعنی‌اللهه وپیغمبره ردایتمك «یخشی‌در وگوزلدر تأویل جهتنه» هوای‌نفسله اولان تاویلڭزدن ٥٩) آیا گورمرسن اوكسلری كه‌گمان ایدیرلركه اونلارایمان گتوروبلر اوشیئه‌كه سڭانازل اولوب واوكتابلره كه سندن‌قباق نازل‌اولوب اونلار ایتسیوركه مرافعه ایچون شیطان‌یاننه گیده‌لر وحال‌انكه امراولوبلاركه اوڭا ایناﻧﻤﯿﺎلار وشیطان ایستیوركه اونلاری گمراه‌ایده حقدن‌اوزاق گمراه‌لیك». اصحابدن برنفربشرنامله برنفر یهودی آراسنده منازعه وقیل‌قال اولوب یهودی پیغمبرڭ ومنافق كعب‌بن اشرف یهودی‌نڭ مرافعه‌سنه راضی اولوب آخرده اشرف مخلوقاتڭ مرافعه‌سنه گلوب اوجناب یهودی‌نڭ نفعنه‌حكم‌ایدوب منافق راضی اولمیوب یولده‌گلن وقتده امیرالمؤمنین قباقلاریندن چیخوب یهودی احوالاتی نقل ایتدی حضرت‌منافقدن‌خبرآلدی‌كه حقیقتده‌سن‌پیغمبرڭ‌مرافعه‌سنه راضی‌اولمادیڭ، منافق اقرارایتدی‌حضرت‌بیوردی برقدربویرده‌دایان منڭلن زمانه‌دیك‌پس‌ایولرینه گلوب‌قلجنی آلوب منافقڭ بوینی اوردی ودیدی‌كه پیغمبرڭ‌حكمنه راضی اولمیانڭ جزاسی‌بودر ٦٠) زمانیكه اونلاره دیلمش‌اولدی‌كه گلون اوشئیڭ‌طرفنه‌كه اللهْ‌نازل ایدوب وگلون پیغمبرڭ طرفنه گوررسن‌منافقلری (بشر) اعراض ایدرلرسندن برنوع‌اعراض اتمك» ٦١) نجه‌اولاجاقدر» اونلارڭ احوالی «زمانیكه اونلارا مصیبت یتشدی اوسبب‌ایله‌كه اونلارڭ اللری مقدم‌ایتمشدی» یعنی‌اونلارڭ اوزعملرینه گوره‌كه سندن غیری‌سنڭ مرافعه‌سنه گیدوب وسنڭ حكمڭا راضی‌اولمیوب علی‌ڭ النده قتل‌اولوندی «صوڭره

جَآؤُكَ يَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ اِنْ اَرَدْنَا اِلَّا اِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا ﴿٦٢﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللّٰهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فِي اَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ﴿٦٣﴾ وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ اِلَّا لِيُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِ وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ جَآؤُكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿٦٤﴾ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتّٰى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾ وَلَوْ اَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ اَنِ اقْتُلُوا اَنْفُسَكُمْ اَوِ اخْرُجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوهُ اِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ وَلَوْ اَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَاَشَدَّ تَثْبِيتًا ﴿٦٦﴾ وَاِذًا لَاٰتَيْنَاهُمْ مِنْ لَدُنَّا اَجْرًا عَظِيمًا ﴿٦٧﴾ وَلَهَدَيْنَاهُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٦٨﴾ وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُولَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِينَ

گلدیلر سنگ یانگا وآند ایچرلر اللهه‌که بزاراده ایتمدیك» سندن غیری سنگ یاننه مرافعه‌یه گیتمکده «مگر سنگا زحمت ویرمه‌مك وموافقت ایتمك» وایکی مدعی ومدعی علیه آراسنده اصلاح ویرمك ٦٢) اونلار اوکسلردرکه الله‌تعالی بیلورکه نه‌وار اونلارگ قلبنده پس اعراض ایت اونلاردن (عذرلرینی قبول ایتمك ایله) اونلارا نصیحت ایله‌ودی اونلارگ اوزلرینه» مخفی حالده «اثرایدن سوز» قتل واخراج ایله قورخوتماق کیمی ٦٣) بزهیچ برپیغمبر گوندرمدیك مگراینکه اوگا اطاعت اولونا اللهك اذنیله » هرکس پیغمبره اطاعت اتمسه اللهه اطاعت ایتمیوب « اگراونلار نفسلرینه ظلم ایدن زمان گلیدیلر سنگ یانگا واستغفار ایدیدیلر اللهه اخلاصله وپیغمبرده اونلار ایچون اللهدن باغشلانمق ایستیدی» وشفیع اولیدی اونلاره اللهه وساطت اتمك ایله «هرآینه تاپاردیلر اللهی توبه‌لری قبول ایدن ورحم ایدن ٦٤) بیله‌دگلدر آندا اولسون سنگ اللهگا ایمان گتورمزلر وخالص مؤمن اولمزلر تاآینکه سنی حکم ایده‌لر اوواقعه‌لرده‌که اونلار اوز آراسنده اختلاف ایدرلر صوگره تاپمیه‌لر اوزقلبلرنده تنك لیك سن ایتدکگ حکمده وتسلیم وانقیاد ایده‌لر کمال تسلیم اولماق» اونلارگ ظاهرایماننه اعتبار اتمه مؤمن او صورتده اولارکه سنگ حکمگا ظاهرده وباطنده راضی اولالار ٦٥) واگر بزواجب ایدیدیك اونلاره‌که اوزنفسگزی اولدوروگ» جهاده کتمك ایله یااینکه بنی اسرائیل کیمی توبه‌دن اوتری یااینکه سگا اطاعت ایدن اتمیه‌نی «یااینکه شهرگزدن چخون ایله‌مزلر اونی مگر اونلاردن برقدری واگر اونلار ایدیدیلر اوشئیی‌که اونلاره نصیحت اولونور هرآینه اونلردن اوتری بخشی اولاردی وایمانده ثابت‌قدم لیك جهتنه محکم اولاردی ٦٦) واوزمان هرآینه ویرردیك اونلاره اوزیانمزدن بیوك اجر ٦٧) وهر آینه اونلاری هدایت ایدردیك دوزیوله ٦٨) هرکسکه اطاعت ایده اللهه وپیغمبره

أنعم الله عليهم من النبيين والصديقين والشهداء والصالحين وحسن أولـئك رفيقاً ٦٩) ذلك الفضل من الله وكفى بالله عليماً ٧٠) يا أيها الذين آمنوا خذوا حذركم فانفروا ثبات أو انفروا جميعاً ٧١) وان منكم لمن ليبطئن فان أصابتكم مصيبة قال قد أنعم الله علي اذ لم أكن معهم شهيداً ولئن أصابكم فضل من الله ليقولن كان لم تكن بينكم وبينه مودة يا ليتني كنت معهم فأفوز فوزاً عظيماً ٧٣) فليقاتل في سبيل الله الذين يشرون الحيوة الدنيا بالآخرة ومن يقاتل في سبيل الله فيقتل أو يغلب فسوف نؤتيه أجراً عظيماً ٧٤) وما لكم لا تقاتلون في سبيل الله والمستضعفين من الرجال

پس اونلار» قيامت كوننده بهشتنگ چوخ اوجا درجه‌لرينده همنشين ديلر «اوكسلر ايله كه الله اونلاره نعمت ويروب عبارتدر پيغمبرلردن و چوخ دوغری انشانلاردن و شهيدلردن و صالحلردن وبو نلار نه گوزل يولداشلردر ٦٩) بو نوع آدملرله يولداشلق اللهنگ فضلی و مرحمتيدر وكفايت ايدير الله بيلمك جهتنه ٧٠) ای ايمان گتورنلر» هميشه دعوايه آماده اولوگ «وگوتوروك اوزگزله سلاحگزی و چخوگ جهاده دسته دسته يا اينكه چخون هامگز بريرده» دشمن سيزی دسته دسته گورنده سيزدن قورخار اما داغنق گورسه قورخمازلر اگر هامگز بريرده اولساگز چوخ قورخارلر ٧١) «بدرستيكه واردر سزدن هرآينه اوكسكه تاخيرايدر» دعوايه گيتمين منافقلر «پس اگر سيزه مصيبت يتشه» اؤلمك قاچمق كيمی «دير (گيج گان) بتحقيق الله بگا نعمت ويردی اوجهته كه من اونلارله حاضر اولماديم» اونلاره يتشن بلادن بگا ده يتشردی ٧٢) واگر يتشه سيزه مرحمت الله طرفندن (فتح و غنيمت كيمی) هرآينه دير ای قوم آرزو ايدورمكه منده سيزله اولايديم تا اينكه منده يتشيديم بيوك عوضه» غنيمته (كان لم تكن) جمله معترضه دريعنی اونلار آنجق غنيمتی آرزو ايدرلر سزگ فكرگزه قالمازلار «گويا سيزيله اونلارگ آراسنده دوستليك يوخدر ٧٣) لازمدر دعوا ايسون الله يولنده اوكسلركه ساتارلار دنيانگ زندگانلقی آخرت مقابلنده» يعنی مخلصلر و نفسلرينی الله يولنده بذل ايدنلر «وهر كسكه دعوا ايده الله يولنده گرگدر مقتول اولسون يا اينكه غلبه ائسون پس تيز ويرروگ اوگا بيوك اجر» هر ايكی صورتده خواه هنرگوستروب غلبه ايده يا شهيد اولا ٧٤) «نه اولوبدر سيزه كه دعوا ايتمورسگز الله يولنده واوكسلری اسيرليكدن خلاص اتمك يولنده كه اونلار ضعيف اولوبلار كشيلردن و عورتلردن و اوشاقلاردن اونلار ديرلر ای بزيم اللهمز خارج ايله بزی بو قريه دن كه اونگ اهلی ظالمدر وبزه اوز طرفندن صاحبليك وبزه اوز طرفندن كوملكليك ايت» بو آيه شريفه مكه اهلندن اوكسلرگ حقنده دركه ايمان گتوروب هجرت اتمكه قوتلری يوخيدی و هميده مكه اهلی اونلره اذيت ايديرديلر

وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا ٧٥) الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ٧٦) أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَوٰةَ وَآتُوا الزَّكَوٰةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ ٧٧) قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَى وَلَا تُظْلَمُونَ فَتِيلًا ٧٨) أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُشَيَّدَةٍ وَإِنْ تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِكَ قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ فَمَالِ هَؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا ٧٩) مَا أَصَابَكَ

واونلاردا اخلاصله اللهه دعاايدوب نصرت‌ايستيوردیلر تااینکه بعضی‌سنه میسراولدی چخوب مدینیه کتمك‌امابعضی‌سی فتح زماننه‌دیك مکه‌ده قالدیلار تااینکه الله‌تعالی‌نك امریله ولی‌لرك وناصرلرك افضلی اشرف‌مخلوقات مکه‌نی‌فتح‌ایدوب‌واونلارخلاص اولدیلار ٧٥) اوکسلرکه ایمان کتوردیلر جهاد ایدرلر اللهیولنده واوکسلرکه کافراولدیلار دعوا ایدرلر طاغوت یولنده پس دعوا ایدون شیطانك دوستلری‌ایله (مشرکلر) ایله بدرستیکه‌شیطانك حیله‌سی ضعیف‌در. ٧٦) آیاباخمزسن اوکسلره‌که‌دیبلمش‌اولدی اونلاره‌که ساخلیون اللرکزی دعوادن ونماز قیلون وزکوة ویرون» مسلمانلرمکه‌ده اولان‌وقت آرزوایدیردیلرکه اونلاره اذن‌جهاد ویریله «زمانیکه واجب اولدی اونلاره دعوا اتمك» مدینیه هجرت ایدندن صوکره «اووقتده اونلاردن بر طائفه خالقدن قورخار» که‌اونلاری اولدوره‌لر «اللهدن قورخان کیمی» که اونلاره عذاب‌کله «یااللهدن قورخمقدن‌ده زیاده» مشرکلردن قورخارلر «ودیرلر که ای‌بزیم اللهمز نیه‌یازدیك بزه‌دعوانی نه‌اولاردی که‌بزی تأخیر ایدیك یاخون زمانه‌دیك ٧٧) دیکلن یاپیغمبر دنیا متاعی آزدر وآخرت‌یاخشی‌در اوکسه‌که قورخار اللهدن‌وسیزه ظلم‌اولو نماز خرمانك تخمنك پرده‌سی‌قدر» ٧٨) نه‌یرده اولساکز سیزی اولوم تاپار‌هرچند که‌اولاسکز محکم برجلرده واوطاقلرده. واکرمنافقلره بولاق ونعمت‌یتشه‌دیرلرکه بو اللهیاننده‌ندر واکراونلاره قحط وفقیرلك یتشه دیرلر سندندر» مخاطب پیغمبر[ع]‌در یعنی سنك شوملقك جهتنه بزه‌بلایتشدی «دیکلن یاپیغمبر هاموسی الله طرفندن‌در» اونلاری یارادان وکوندرن اللهدر «پس‌نه‌اولوبدر بوقومه یاخون دکلدرلرکه سوزی قانالار» که هرشیئی اللهك ایستمکی‌ایله‌در ٧٩) ای‌آدملر «نه‌شیئی سکایتشسه نعمتدن

مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ وَمَا اَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ وَاَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولاً وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيداً

٨٠) مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ اَطَاعَ اللّٰهَ وَمَنْ تَوَلّٰى فَمَا اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظاً ٨١) وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَاِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِى تَقُولُ وَاللّٰهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُونَ فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيلاً ٨٢) اَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْاٰنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللّٰهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافاً كَثِيراً ٨٣) وَاِذَا جَاءَهُمْ اَمْرٌ مِنَ الْاَمْنِ اَوِ الْخَوْفِ اَذَاعُوا بِهِ وَلَوْ رَدُّوهُ اِلَى الرَّسُولِ

پس اللّٰهدندر» يا اللّٰهڭ فضلىدر يا امتحاندر «واوشيئى كه سڭا يتشه بلادن پس سنڭ اوزلدن‌در» معصيت جهتنه سنڭا يتشوب. بوسوزڭ ضدليگى يوخدر كلّ من عند اللّٰه ايله اولدن اوتريكه يا راتماق ويتورملك اللّٰهدن‌در اما حسنه اللّٰهدن احسان وامتحاندر وسيئه جزادر «بزسنى جميع خلقه پيغمبر گوندرديك وكفايت ايدر اللّٰه شاهد اولمقه» سنڭ دوغريجى پيغمبرلقڭا ٨٠) هركسكه اطاعت ايده پيغمبره بتحقيق اطاعت ايدوب اللّٰهه» زيرا كه پيغمبر اللّٰهڭ سوزونى خلقه يتوررر اونڭ سوزينه اطاعت ايتملك اللّٰهڭ اوزينه اطاعت ايتمكدر امر ايدن ونهى ايدن اللّٰهدر «وهركسكه اطاعتدن روگردان اولا پس بيز گوندرمدوك سنى اونلاره باخيجى» سڭا يتورملك وبزه حساب چكملك

٨١) زمانيكه سن امر ايده‌سن اونلارى برامره «ديرلر طاعتدر» بزيم بورجيمز سڭا اطاعت ايتمكدر «زمانيكه سنڭ ياندن چخديلار اونلردن برطائفه گيجه‌لر ياتميوب تدبير ايدرلر اوشيئڭ خلافنه كه سن ديرسن واللّٰه يازار» اونلارڭ نامهٔ اعمالنه «اونلارڭ تدبيرنى پس اعراض ايت اونلاردن» وانتقام فكرنده اولمه «وتوكل ايت اللهه كفايت ايدر اللّٰه وكيل اولمقه» اللّٰه كفايت‌در سنى اونلارڭ شرندن ساخلامقه ٨٢) آيا فكر اتمورلر قرآنڭ معنى‌لرينه وا گر اللّٰهدن غيريسنڭ ياندن اولايدى» نجه‌كه اونلار گمان ايديرلر «هرآينه اونده چوخ اختلاف تاپارديلر» معنى‌لرى بربريله ضد اولماق، تفاوت نظم، بعضى‌سى فصاحتدن كنار اولمق وواقع ايله مطابق اولماق كيمى ٨٣) زمانيكه اونلاره بر خبر گاوب يتشدى خاطر جمع اولماقدن ياقورخماقدن اونى شايع ايدرلر» مسلمانلارڭ ضعيفلرندن برطائفه وارايدى‌كه اونلاره دعوا خبرلرندن بر احوالات يتشن‌كيمى وعدهٔ نصرتدن ياجهاده گوندريلن اصحابڭ شهادتندن بى تدبيرلك ايدوب منافقلره ديورديلر واونلردخى فساد سالمق نيتيله منتشر ايديرديلر اگر بى تدبير اصحاب بوخبرى فاش ايتميوب «اونى قايتاريديلر پيغمبرڭ اوزينه يااوز صحابه يولداشلرندن اولان راى وتدبير صاحبارينه واونلاره دييديلر هرآينه اوخبرى بيلوب تدبيرنى ايدرديلر» يعنى اوسوزى ايشدن وقتده پيغمبره دييديلر اوجناب افشا اولماق واولماقڭ

وَالِىٰ اُولِى الْاَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ اِلَّا قَلِيلًا ۸۴) فَقَاتِلْ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ لَا تُكَلَّفُ اِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَكُفَّ بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَاللّٰهُ اَشَدُّ بَأْسًا وَاَشَدُّ تَنْكِيلًا ۸۵) مَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا وَكَانَ اللّٰهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُقِيتًا ۸۶) وَاِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِاَحْسَنَ مِنْهَا اَوْ رُدُّوهَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ۸۷) اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلَى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ اَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ حَدِيثًا ۸۸) فَمَا لَكُمْ فِى الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ وَاللّٰهُ

نصف

صلاحیتنی دیردی یااینکه اولوالامره دییدیلر اوده پیغمبردن بیلوب نه صلاح ایسه دیردی واوڭا عمل ایدردیلر «واگر اللهڭ تفضلی ورحمتی اولمیایدی سیزه» پیغمبر وکتاب گوندرمك ایله «هرآینه تابع اولاردڭز شیطانه کفرده قالاردڭز مگرآز طائفه» اهل بصیرت وکمالدن ۸۴) پس جهاد ایت اللّٰه یولنده» اگرچه تك قالاسن «تکلیف اولونمازسن مگراوزنفسڭا وترغیب ایت مؤمنلری دعوایه امیدوارکه اللّٰه ساخلیا اوکسلرڭ شرندن که کافر اولدیلار واللّٰه شدتلاودر» قریشدن «قورخو وعذاب اتمك جهتنه ۸۵) هرکسکه شفاعت ایده گوزل شفاعت» مراعات ایده مسلمڭ حقنی یااینکه دفع شر ایده اللّٰهدن اوتری «او شخص ایچون حصه وار شفاعتدن» ثوابی یتشه جك «وهرکسکه پیس شفاعت ایده» مؤمنلرڭ ضررنه «اولاجاق اوڭا معتبرحصه اونڭ وزر ووبالندن واللّٰه تعالی هر شیئه قادردر. ۷۶) زمانیکه تحیت ویریلمش اولسوڭز برتحیه ایله پس سیزده تحیت ایدوڭ اوندن گوزلی ایله یااینکه اوتحیه نڭ اوزینی ردایدڭ بدرستیکه اللّٰه هر شیئه حساب ایدندر» هرکس سیزه سلام ویردی جوابنی اوندن آرتق گوندروڭ سلام علیکم دیدی سیزده سلام علیکم ورحمه اللّٰه دیوڭ هدیه گوندرسه لر مقابلنده هدیه گوندرون ۸۷) اللّٰه موجوددر اللّٰهدن سوا اللّٰه یوخدر هرآینه سیزی جمع ایدر قیامت گوننه شك یوخدر» که واقع اولاجاقدر «وکیمدر دوغری دیین راق اللّٰهدن سوز دانشماقده ۸۸) پس نه اولدی سیزه که منافقلر خصوصنده ایکی فرقه اولدڭز». برطائفه مکه دن گلوب مدینه ده مسلمان اولوب صوڭره مکه یه گیدوب کافراولدیلار ویمامه یه سفر ایتدیلر پس مسلمانلر اونلارله دعوا ایتمکده اختلاف ایدوب بعضی سی دیدیلر مسلماندیلر بعضی دیدی کافر دیلر اللّٰه بیورور نه جهته موافقت ایتمدڭز «اللّٰه اونلاری قایتاردی ذلیل اولماقه» ومشرك حکمنه داخل اولدیلار «کسب ایتدکلری کفر مقابلنده آیا سیز ایستیورسڭزکه هدایت ایده سڭز اوکسیکه اللّٰه اونی ضلالته سالور» توفیقی اوندن سلب ایتمکله «پس هرکسیکه اللّٰه ضلالته سالا، سن اوڭا یول تاپمزسن» هدایت کسب ایتدیرمگه ۸۹) دوست دوتدیلر

أركسهم بما كسبوا أتريدون أن تهدوا من أضل الله ومن يضلل الله فلن تجد له سبيلا (٨٩) ودوا لو تكفرون كما كفروا فتكونون سواء فلا تتخذوا منهم أولياء حتى يهاجروا في سبيل الله فإن تولوا فخذوهم واقتلوهم حيث وجدتموهم ولا تتخذوا منهم وليا ولا نصيرا (٩٠) إلا الذين يصلون إلى قوم بينكم وبينهم ميثاق أو جاؤكم حصرت صدورهم أن يقاتلوكم أو يقاتلوا قومهم ولو شاء الله لسلطهم عليكم فلقاتلوكم فإن اعتزلوكم فلم يقاتلوكم وألقوا إليكم السلم فما جعل الله لكم عليهم سبيلا (٩١) ستجدون آخرين يريدون أن يأمنوكم ويأمنوا قومهم كلما ردوا إلى الفتنة أركسوا

كه‌سيز كافر اولاسڭز نجه‌كه اونلار كافر اولديلار تااينكه‌هاميڭز كفرده برابر اولاسڭز پس اونلردن اوزڭزه دوستلر دوتميون تااينكه هجرت ايده‌لر الله يولنده» نه‌اينكه دنيا غرضلرندن اوترى «پس اگر اعراض ايده‌لر اونلارى دوتون واۋلدورون نه‌يرده‌كه تاپديڭز» كافرلركيمى «واخذ اتميوڭ اونلاردن دوست ونه كومك ٩٠) مگر اوكسلرى (همان مرتدلردن) كه يتشرلر اوقومڭ يانڭه‌كه سزله اونلارڭ آراسنده عهد وميثاق وار»كه اونلارڭ سيزيله‌وسيزڭ اونلارله‌دعوا وقتال‌اتمكه‌خيالڭز اولميه «يااينكه گلديلر سيزه‌بر حالتده‌كه تنك اولوب اونلارڭ سينه‌لرى وايستمورلر كه سيزله دعوا ايده‌لر يااينكه اوز قوملرى اولان مشركلريله دعوا ايده‌لر» هر ايكى صورتده اونلرى اولدورمك جائز دكلدر بوآيه شريفه ياذكر اولان مرتدلر بارمسنده‌در يااينكه بنى‌مدلج طائفه‌سى حقنده نازل اولوب حضرتڭ خدمتنه كلوب عرض ايتديلر بزيم سينه‌مز تنك اولوب سنڭ پيغمبرلقنڭا شهادت ايتمكدن وبزيم قوممزڭ سيزايله نه‌ميزڭ بزيم قوممزايله ايشى اولماسون حضرت وعده ويرديكه بدر دعواسندن قايداندن صوڭره جواب ويره «اگر الله ايسته‌سيدى هرآينه اونلارى مسلّط ايدردى سيزه» اونلارڭ قلبلرنى قوتلو و قورخنى اونلارڭ قلبندن زائل ايدردى «وهر اينه سيزله دعوا ايدردى لر» و اوزلرينى ساخلامازديلر «اگر سيزدن اوزلرينى كنار ايتديلر و سيزه متعرض اولوب دعوا اتمديلر و سيزه تسليم اولديلر پس الله سيزه يول ويرمدى اونلارڭ ضررينه» و اذن ويرمدى اونلارڭ مالنى اخذ اتمكه ٩١) تيزليك ايله تاپارسن عليحده قوم ايسترلر كه سنى خاطر جمع ايده‌لر» كه سيز اونلردن غفلت ايده‌سنڭز «وهميده اوزقوملى خاطرجمع ايده‌لر» سيزدن، اسد وغطفان قبيله‌سندن بر جمع عيينه‌ايله حضرتڭ خدمتنه كلوب‌ايمان كتوروب بطن نخلده اقامت ايدوب سوز ويرديلركه قوميله‌حضرته واصحابنه‌معترض‌اولميه‌لر حضرت اوڭاحمق مطاع آدقويمشدى ايلكه‌اوزيرلرينه‌گيتديلر باشلاديلرمسلمانلارڭ‌دعواسنه«هروقت‌كه‌دعوت‌اولونديلرفتنيه» مسلمان-

فيها فان لم يعتزلوكم ويلقوا اليكم السلم ويكفوا ايديهم فخذوهم واقتلوهم حيث ثقفتموهم
واولئكم جعلنا لكم عليهم سلطانا مبينا ٩٢) وما كان لمؤمن ان يقتل مؤمنا الا خطئا ومن قتل
مؤمنا خطئا فتحرير رقبة مؤمنة ودية مسلمة الى اهله الا ان يصدقوا فان كان من قوم عدو لكم
وهو مؤمن فتحرير رقبة مؤمنة وان كان من قوم بينكم وبينهم ميثاق فدية مسلمة الى اهله وتحرير
رقبة مؤمنة فمن لم يجد فصيام شهرين متتابعين توبة من الله وكان الله عليما حكيما ٩٣) ومن
يقتل مؤمنا متعمدا فجزاؤه جهنم خالدا فيها وغضب الله عليه ولعنه واعد له عذابا عظيما
٩۴) يا ايها الذين آمنوا اذا ضربتم في سبيل الله فتبينوا ولا تقولوا لمن القى اليكم السلم لست

لرڭ دعواسنه «قايديرديلر فتنه‌يه پس اگر اوكفاركنار ايتميه‌لر اوزلريني سيزله دعوا اتمكدن وسزله‌سلمده اولميه‌لر واللرني ساخلاميه‌لر سزڭ دعوا گزدن پس اونلاری اسيرايدون واؤلدورون هريرده‌كه ممكن ايتدگز واونلاره الله‌سيزی مسلّط ايدبدر آشكار امسلط ايتمك ايله»
٩٢) جائزدكلدر برمؤمنه برمؤمنی حق‌سيز اولدوره مگر اينكه خطا ايله اولدوره وهركسكه برمؤمنی خطايوليله لولدوره پس‌قول آزادايتسون وديه تسليم اتسون مقتولڭ اهلنه مگر اينكه تصدق‌ايده‌لر» وباغشلياالار. خطا ايكی قسمدر بريسی محض‌خطادر فعلنده، وقصدنده خطايده مثلاقوشه آتوردی سهواً آدمه دگدی بريسی خطا شبيه عمددر فعلنده قصداً ونيتنده‌سهواًاولا مثلا ادب‌ويرملكدن اوتری‌اورمق باعث‌قتل اولا «پس اگر مقتول‌سزڭ دشمنگزاولان قومدن‌اولا امامؤمن‌اولا» يعنی‌قاتل مقتولڭ مؤمن‌اولماقنی بيلميه دارالحربده كفارآراسنده اولان مؤمن كيمی «پس لازمدربرنفر مؤمن قول‌آزاد ايده واگر اوقومدن اولاكه سزله‌اونڭ آراسنده عهد وميثاق اولاپس گرگدر ديه ويرسون مقتولڭ اهلنه وبرنفر مؤمن‌قول دخی‌آزاد اتسون وهركس غلامی تاپميه آزاداتمكه ايكی‌آی بربرنڭ دالنجه اوروج دوتسون توبه‌دخی اتسوڭ اللهدن اوتری والله‌واردر عالم‌وحكيم ٩٣) وهركسكه برمؤمنی اولدوره قصداپس اونڭ آخرت جزاسی جهنمدر هميشه‌ليك قالاجاقدر اونده» ياچوخ زمان قالاجاقدر «والله‌تعالی غضب‌ايدر اوڭا ولعنت ايدر ومهياايدر اوڭادردناك عذاب» ابجه‌كه آخرتده هابيله دنياده ٩۴) «ای‌مؤمنلر زمانيكه سفرايتدگز الله‌يولنده پس‌آختاروڭ» مؤمن‌كيمدر كافر كيمدر مستحق قتلدريانه «وديميوڭ اوكسه‌كه سزه‌اسلامی آثار» مسلمانم‌ديه ياانيكه تسليم اولوب صلح‌اتمك ايستيه «سن‌مؤمن دگلسن» بوسوزی اولوم قورخوسندن ديورسن «خواهش ايدورسگز دنيا زندگانلقنڭ متاعنی» ايستيورسگز كه اوڭا كافرديوب مالنی

مؤمناً تبتغون عرض الحيوة الدنيا فعند الله مغانم كثيرة كذلك كنتم من قبل فمن الله عليكم فتبينوا ان الله كان بما تعملون خبيراً ٩٥) لا يستوى القاعدون من المؤمنين غير اولى الضرر والمجاهدون فى سبيل الله باموالهم وانفسهم فضل الله المجاهدين باموالهم وانفسهم على القاعدين درجة وكلا وعد الله الحسنى وفضل الله المجاهدين على القاعدين اجراً عظيماً ٩٦) درجات منه ومغفرة ورحمة وكان الله غفوراً رحيماً ٩٧) ان الذين توفيهم الملئكة ظالمى انفسهم قالوا فيم كنتم قالوا كنا مستضعفين فى الارض قالوا الم تكن ارض الله واسعة فتهاجروا فيها فاولئك ماويهم

النّدن آلاسکز «پس اللّٰه یاننده غنیمت چوخدر سیزده بوندن قباق بیله ایدکز» اول اسلامده کلمهٔ شهادتی دیمکله سزک مالکز و قانکز حفظ اولوندی «پس اللّٰه منت قویدی سیزه» سیزی ایمانه هدایت اتمکله «پس آختاروک» مسلمانلری اسلامه داخل اولانلر ایله او نوع رفتار ایدون نجه که سیز اسلامه داخل اولانده سزیله رفتار ایتدیلر «بدرستیکه اللّٰه خبردار در سزک عملکزه» ٩٥) دعوایه کتمیوب ایوینده اوتوران مؤمنلرکه ضرر صاحبلری دگلدرلر» ناخوش و شل وکورکیمی «برابر اولماز اللّٰه یولندهماللری وجانلری ایله جهاد ایدنلر ایله» تبوك دعواسنده نجه نفر ایولرینده قالوب ودعوایه کتمدیلر جمله سندن بری عبداللّٰه بن ام مکتوم ایدی که کور ایدی حضرتك خدمتنه گلوب آغلیوردی عرض ایتدی یارسول اللّٰه من کور اولماق جهتنه دعوادن کروقالانلر ایله قالمشم بو آیه نازل اولدی «اللّٰه تعالی آرتوق وفضیلتلو ایدبدر ماللریله ونفسلری ایله جهاد ایدنلری ایوده قالانلردن درجه جهتنه وهاموسنه اللّٰه بخشی وعده ویروب» ثواب وجنت «واللّٰه آرتوق ایدوب دعوایه گیدنلری ایوده قالانلردن بیوك اجر ایله ٩٦) مجاهدلره آخرت درجه لری و باغشلانمق ورحمت وار اللّٰه طرفندن واللّٰه باغشلیان ورحم ایدندر» جهاد ایدنلرك فضیلتی تکرار اولوب محض خلقی دعوایه ترغیب اتمك ایچون ٩٧) «او کسارکه ملائکه اونلارك روحلرینی قبض ایدر اوحالتده که اونلار اوز نفسلرینه ظلم ایدنلردر» هجرتی ترك ایدوب مشرکلر ایله موافقت اتمك ایله ملائکه لر اونلاری مذمت ایدوب «دیدیلر نه یرده ایدکز اونلار دیدیلر بز ضعیفلر ایدوك ترك یوزینده» اهل شرك بزه ظلم ایدیر دیلر اونلارك چوخلغی وقوتی وبزلرك آزلقی وضعیفلکی جهتنه ملائکه لر اونلاری تکذیب اتمك یولیله «دیدیلر آیا اللّٰهك یری وسعتلو دگلیدی سیز هجرت ایدیدکز اویرلره» نجه که مکه اهلی هجرت ایتدیلر مدینیه «پس اونلارك قایداجاق یرلری جهنمدر وپیس قایداجاق یردر» بو آیه دلالت ایدیر وجوب هجرته اویردنکه شخص اوز دینینی اوبرده ساخلامقه قادر اولمیه بو آیه نازل اولوبدر اوکسلرك حقنده که مکه ده اسلامه مشرف اولمشدیلر

جهنم وساءت مصيراً ٩٨) الا المستضعفين من الرجال والنساء والولدان لا يستطيعون حيلة ولا يهتدون سبيلا ٩٩) فاولئك عسى الله ان يعفو عنهم وكان الله عفواً غفوراً ١٠٠) ومن يهاجر في سبيل الله يجد في الارض مراغماً كثيراً وسعة ومن يخرج من بيته مهاجراً الى الله ورسوله ثم يدركه الموت فقد وقع اجره على الله وكان الله غفوراً رحيماً ١٠١) واذا ضربتم في الارض فليس عليكم جناح ان تقصروا من الصلوة ان خفتم ان يفتنكم الذين كفروا ان الكافرين كانوا لكم عدواً مبيناً ١٠٢) واذا كنت فيهم فاقمت لهم الصلوة فلتقم طائفة منهم معك وليأخذوا اسلحتهم

اما مدينيه هجرت اتمه مشدیلر ٩٨) مگر ضعیفلر کشیلردن وعورتلردن واوشاقلاردن که قادر اولابلمزلر برتدبیره وهدایت تاپمازلار یوله» یعنی تدبیر تاپابلمزلر که کفری دفع ایدهلر ویول تاپابلمزکه ایمانه داخل اولالر سفیه خادم، عورت، اوشاق وقوجه اشخاص گیمی یا اینکه یوله بلددگلدرلر ٩٩) «امیدوارکه الله بو آدملری عفو ایده والله عفو ایدن و باغشلایان در ١٠٠) هرکسکه هجرت ایده الله یولنده» اهل شرکدن قاچمق ودینی حفظ اتمک ایچون اوز وطنندن ال گوتوروب گیده «یرک یوزینده بیوک توپراق و وسعت روزی تاپارو هرکسکه ایویندن چخا هجرت ایدن حالده الله طرفنه یا پیغمبر طرفنه صوگره اونی اولمك درك ایده تحقیق واقع اولوب اونك اجری اللهه و الله باغشلیان ورحم ایدندر». زمانیکه هجرت آیهسی نازل اولدی برنفر مسلمانلاردن جندب آدلو مکهده آیهنك مضمونندن خبردار اولوب دیدی والله من اوکسلردن دگلم که استثنا اولمشلره داخل اولام من قوتلویم ویولیده تانیورم اما اوشخص برك ناخوش ایدی اوغلانلارینه دیدی که والله من بوکجه مکهده اولمیهجگم منی مکهدن اخراج ایدون پس اونی تختده قوبوب مکهدن اخراج ایتدیلر مدینیه گتورمك ایچون ایلکه تنعیمه یتشدی وفات ایتدی وبو آیه نازل اولدی ١٠١) زمانیکه سفر ایتدکز گناه یوخدر سزه که نمازی قصر وقصه ایدهسکز» دورت رکعت او نمازلری ایکی رکعت اتمك ایله سفرده مطلقا قصر واجبدر اما جهادده شرط ایله اوصورتنده که «اگر قورخاسکز که کافرلر سیزی آلدادالر» اونلار سیزی آلدادوب نمازه مشغول اولان وقتده اولدورهلر «بدرستیکه کافرلر سیزله بیوك دشمنلردر» ١٠٢) زمانیکه جناب پیغمبر حدیبیه دعواسنده مکهیه تشریف آپارمق ایستیوردی بوخبر اهل مکهیه یتشوب خالدبن ولیدی ایکی یوز نفر ایله پیغمبرك ممانعتی ایچون گوندردیلر اونلار داغلارك تپهلریله گلوردیلر ایلکه ظهر نمازی اولدی بلال اذان دیوب پیغمبر اصحابیله نمازه مشغول اولوب خالد دیدیکه اگر پیغمبرك اصحابنه نماز اوستنده حمله ایتسیدیك هرآینه اونلارا غلبه ایدردیك اوندن اوتریکه

ودّ الذين كفروا لو تغفلون عن اسلحتكم وامتعتكم فيميلون عليكم ميلة واحدة ولا جناح عليكم ان كان بكم اذى من مطر او كنتم مرضى ان تضعوا اسلحتكم وخذوا حذركم ان الله اعد للكافرين عذابا مهينا ۱۰۳) فاذا قضيتم الصلوة فاذكروا الله قياما وقعودا وعلى جنوبكم فاذا اطمانَنتم فاقيموا الصلوة ان الصلوة كانت على المؤمنين كتابا موقوتا ۱۰۴) ولا تهنوا فى ابتغاء القوم ان تكونوا

اونلار هرگز نمازلرينى قطع اتمزلر بر قدر بولسن . وگره گنه اونلارڭ بر نماز وقتلرى اولاجلكه نمازى گوزلريندن زياده دوست دوتارلر اونمازى قيلاندا اونلارا حمله ايده‌ريك پس جبرئيل نازل اولوب قورخى نمازنى گتوروب پيغمبره تعليم ايتدى‌كه جهادده وقورخى وقتنده اونوع نماز قيلسونلار «زمانيكه سن اولاسن لشكرڭ آراسنده اونلردن اوترى نماز جماعت قيلماق ايستديك» سن اونلره امام اولان حالتده «گرگدركه جماعتڭ برطائفه‌سى سنله نمازه دورسون‌واوزلرى‌ايله دعوا يراقلرنى گوتورسونلر زمانيكه سجده ايدوب» اولمجى ركعتى سنله قيلديلار ايكمجى ركعتى اوزلرى قيلاوب نمازينى تمام ايتسونلر «پس اولسونلار سزڭ قباقگزده» سيزى حفظ اتسونلر اوندن‌صوڭره سن ايكمجى ركعتده اوقدر صبر ايت‌كه «گلسونلر اوطائفه‌كه نماز قيلماديلر» وسيز اولمجى دسته‌ايله‌نماز قيلان وقتده سيزى حفظ ايتديلر «ونماز قيلسونلر سنله وگرگدركه اوزلرينى حفظ‌اتمك اسبابنى‌اوزلريله‌گوتورسونلر» وتشهدده اوقدر صبر ايت‌كه اونلر برركعتى اوزلرى‌تك قيلوب تشهدده سكا تشسونلر «دوست دوتدى كافرلر كاش سز غافل اولايدڭز سلاحلارڭزدن ومتاعلرڭزدن»هامڭز بردفعه نماز قيلاوب‌مالارڭزى‌واسباب اسلحه‌لرڭزى‌بى‌صاحب قويماقله «ميل‌ايدرديلر سيزه بردفعه حمله ايتكه. وگناه يوخدر سيزه اگر سيزه اذيت اولا ياغشدن ياايكه ناخوش اولاسڭز بوصورتده اسلحه‌ڭزى يره قويه‌سڭز» رخصت واركه ياغش ياناخوشلق جهتنه اسباب اسلحه آغراولا يره قويوڭ والا «اسلحه‌ڭزى اوزڭزيله گوتورون بدرستيكه الله‌تعالى مهيا ايدوب كافرلره دردناك اولان عذاب ۱۰۳) زمانيكه نمازدن فارغ اولدڭز» اما گنه دعوادسڭز «پس ذكر ايدوڭ اللهى اياق اوسته واوتوران يرده وبوگرڭز اوستنده» شايدكه ذكر جهتنه الله سزى غالب‌ايده دشمنڭزه «زمانيكه حاطر جمع‌لكه يتشعڭز» اوز شهرلرڭزه و وطنلرڭزه يتشمك‌ايله «پس نماز قيلون» تمام قاعده‌ايله نجه‌كه جهادده وسفرده قصر قيلوردڭز «بدرستيكه نماز مؤمنلره يازيلوبدر معين‌اولمش قرارله». عار اولسون اوگونه شخصلره‌كه آدلارنى مسلمان قويوب نمازى ترك‌ايدرلر وحال‌انكه نمازباره‌سنده اوقدرتأكيد واردركه جهادوقتنده‌ده نمازى ترك‌اتمكه الله‌رخصت ويرميوب اوندن اوترى مخصوصى آيه گونده‌روب آيانمازى ترك‌ايدوب واملّتا دينلرك

تَألَمُونَ فَاِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَألَمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللّٰهِ مَالَا يَرْجُونَ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيماً حَكِيماً

۱۰۵) اِنَّا اَنْزَلْنَا اِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا اَرٰيكَ اللّٰهُ وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِنِينَ خَصِيماً

۱۰۶) وَاسْتَغْفِرِ اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوراً رَحِيماً ۱۰۷) وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ اَنْفُسَهُمْ

اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّاناً اَثِيماً ۱۰۸) يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللّٰهِ وَهُوَ مَعَهُمْ

سوزلری و دلیللری ندر؟ ۱۰۴) سست اولمیون» اللّهه و پیغمبره و سیزه دشمن اولان «قومی طلب اتمکده» عبارتدر مشرکین مکه‌دن احد دعواسندن قایداندن صوڭره نجه‌که ۳مجی سوره‌نڭ ۱۴۱مجی آیه‌سنده یازیلدی «اگر سیز انجیرسڭز» یرالارڭزڭ زحمتندن وسفرڭ مشقتندن «بدرستیکه اونلارده انجیورلر نجه‌که سز انجیرسڭز اما سیز امید دوتورسڭز اللّهدن اوشیئی‌که اونلار امید دوتمورلار» سیز امید دوتورسڭز اظهار دین وثوابه یتشمکه اما اونلارڭ دعوالری محض تعصب ودنیا ایچوندر «واللّٰه‌تعالی عالمدر» خلقڭ مصالحنه «وحکیمدر» تدبیرنده ۱۰۵) «بدرستیکه بز نازل ایتدوك سڭا قرآنی حقله تااینکه حکم ایده‌سن خلق آراسنده اوقرارله‌که اللّٰه‌تعالی سڭا نشان ویروبدر اواما خیانت ایدنلرڭ نفعنه» واونلاردن شری دفع اتمك ایچون خیانت‌دن بری اولانلریله «دشمن چیلیك اتمه» ۱۰۶) واستغفار ایله اللّهه بدرستیکه اللّٰه‌باغشلیان ورحم‌ایدندر». بوآیه‌نڭ شأن‌نزولنده یازیلوبدرکه انصاردن مدینه‌ده طعمه‌بن‌ابیرق آدلو برکیشی قتاده‌بن‌نعمان آدلو برمسلماندن که بدر دعواسنده حاضر اولانلردن‌ایدی بردانه دعوا گییمی اوغورلادی اوگییم اون چوالنڭ ایچنده ایدی طعمه همان چوالی دالنه آلوب آپارانده چوالڭ جریغندن اون توکولوردی آپاروب زید آدلو بریهودیه تاپشوردی مال‌صاحبی خبردار اولوب اونڭ ایزیله گیدوب زیدڭ ایوینه یتشنده مالنی اویرده تاپدی سؤال وجوابدن‌صوڭره زید انکار ایده بیلمیوب اقرار ایتدی‌که بومالی بڭا طعمه ویروب‌در طعمه‌نڭ قومی که مسلمان ایدیلر جمع اولوب اوز آرالرینده بیله مصلحت ومشورت ایتدیلرکه اگر بوایشڭ اوستی آچیلسه طعمه‌یه گرك حدشرعی یتشه یخشی بودرکه بوشیلر یهودی الندە دوتولمق بهانه‌سیله بلکه طعمه‌نی بوبلادن خلاص ایدڭ صوڭره جمعیت ایله حضرتڭ خدمتنه گلوب احوالاتی عرض ایتدیلرکه قتاده‌نڭ مالی یهودی الند[illegible] تاپیلوبدر وخواهش ایتدیلرکه طعمه‌نڭ بی‌آبرو اولماقنه حضرت دخی راضی اولمیه واوجناب گویا یهودی‌یه تنبیه اتمك خیالنده‌ایدی‌که بوآیه نازل اولدی ۱۰۷) «سوزلشمه اوکسلرڭ طرفندن‌که اوز نفسلرینه خیانت ایتدیلر واللّٰه دوست دو[illegible]ز اوکسی‌که چوخ خیانت ایده وگنه‌کار اولا.

اذ يبيّتون مالا يرضى من القول وكان الله بما يعملون محيطاً ﴿۱۰۹﴾ ها انتم هؤلاء جادلتم عنهم في الحيوة الدنيا فمن يجادل الله عنهم يوم القيمة ام من يكون عليهم وكيلا ﴿۱۱۰﴾ ومن يعمل سوء او يظلم نفسه ثم يستغفر الله يجد الله غفوراً رحيماً ﴿۱۱۱﴾ ومن يكسب اثماً فانما يكسبه على نفسه وكان الله عليماً حكيماً ﴿۱۱۲﴾ ومن يكسب خطيئة او اثماً ثم يرم به بريئاً فقد احتمل بهتاناً واثماً مبيناً ﴿۱۱۳﴾ ولولا فضل الله عليك ورحمته لهمت طائفة منهم ان يضلوك وما يضلون الا انفسهم وما يضرونك من شيء وانزل الله عليك الكتاب والحكمة وعلمك مالم تكن تعلم وكان فضل الله عليك عظيماً ﴿۱۱۴﴾ لا خير في كثير من نجويهم الا من امر بصدقة او معروف او اصلاح بين الناس ومن

حزب

۱۰۸) بندەلردن قورخارلار اللّهدن قورخمازلار وحال انکه گیجەلر تدبیر وحیلەکارلق ایدرلر اوسوزلر ایلەکه الله راضی دگلدر اوسوزلری عمله گتورمگه وادر الله تعالی اونلارك عملنه احاطه ایدن علم جهتنه» هیچ شیئی اللهدن فوت اولماز ۱۰۹) «خبردار اولون سیز ای مؤمنلر مجادله ایتدگز اونلارك (طعمەنك قوملری) طرفندن دنیانك زندەکانلقنده پس کیم مجادله ایدر اونلارك طرفندن قیامت گوننده آیا کیم اونلاره وکیل اولار» وحمایت ایدر اللهك عذابندن ۱۱۰) «وهر کسکه پیس عمل ایده» کەضرری اوزگەیه یتشه اوغورلق کیمی «یااینکه نفسنه ظلم ایده» کەضرری اوزینه یتشه شراب ایچمك کیمی «صوگره اللهدن باغشلانمق ایستیه» توبه شرطلرنی عمله گتوره « اللهی باغشلیان ورحم ایدن تاپار ۱۱۱) وهرکسکه گناه کسب ایده بودر بوندن غیری دگلدرکه اوزنفسنه کسب ایدیر» گناهی باشقه کسه گچمز «والله تعالی بیلن وحکیمدر» هرشیئی مصلحت ایله عمله گتورر ۱۱۲) هرکسکه سهواً یاقصد گناه ایده صوگره اوگناهی گناهدن بری اولان آدمك اوستنه آته» نجەکه طعمه یهودی‌نك اوستنه آتدی «بتحقق اوز بوینینه گوتوروب بهتان وبیوك گناه» اوزگناهنی اوزگەنك اوستنه آتماق وبری‌نی تهمتلو اتمك جهتنه گناه اوستندن گناه اتمکدر ۱۱۳) «اگر اللهك سگا فضلی ورحمتی اولمیایدی» سگا لازم اولان مطالبی ودشمن حیله‌سنی بیلدیرمکیله « هر آینه قصد ایدردی اونلاردن بر طائفه بوکا که سنی یولدان کنار ایده‌لر» هرچند اونلار سنعی ایتدیلر سنی گناه ایش عمله گتورمکه اما الله سنه توفیق ویردی «وضلالته سالا بلمزلر مگر اوزنفسلرینی وسگا ضرر یتوره بلمزلر برشیئی» الله سنی ساخلیان وسگا کومك ایدن وقوت ویرندر «نازل ایتدی سگا کتاب وحکمت وتعلیم ایتدی سگا» اومخفی اموراتی‌که انبوتدن سابق « سن اونی بلموردون واللهك فضلی سگا بیوکدر» نبوتدن بیوك مرحمت یوخدرکه سگا ویریلوب ۱۱۴) «خیر

يفعل ذلك ابتغاء مرضات الله فسوف نؤتيه اجراً عظيماً ١١٥) ومن يشاقق الرسول من بعد
ما تبين له الهدى و يتبع غير سبيل المؤمنين نوله ما تولى و نصله جهنم و ساءت مصيراً ١١٦) ان الله
لا يغفر ان يشرك به و يغفر ما دون ذلك لمن يشاء و من يشرك بالله فقد ضل ضلالاً بعيداً ١١٧ ان
يدعون من دونه الا اناثاً وان يدعون الا شيطاناً مريداً ١١٨) لعنه الله و قال لأتخذن من عبادك
نصيباً مفروضاً ١١٩) ولأضلنهم ولأمنينهم ولآمرنهم فليبتكن اذان الانعام ولآمرنهم

يوخدر اونلارنگ كزلين دانشيقلارنگ «چوخنده» نجه كه طعمه خصوصنده خلوت دانشيردیلر «مگر اوكسكه امرايده صدقه و يرمكه، گوزل ايشه، ياخلق آراسنده اصلاح و يرمگه هركس بواوچ امرىلرى عمله گتوره اللهنگ رضاسنى الهگتورمكدن اوترى پس تيزلك ايله ويرروگ اونگا بيوك اجر ١١٥) هركسكه مشقته سالا پيغمبرى» اونيله دشمنچليك اتمك سببيله «اوندن صوگره كه آشكار اولوب اونگا هدايت» وحق يول « وتابع اولا مؤمنلرنگ يواندن غيريسنه» دين حنفىدن باشقه دينه تابع اولا «اونى ترك ايدروك دوست دوتديقى شيئه» ضلالت وغير حقه تابع اولماقدن يااينكه دنياده دوست دوتديقى شيئنگ جزاسنى اونگا ويرروك «ويتوروگ اونى جهنمه ونه پس قايداجاق يردر». ايلكه طعمه نگ عيبنگ اوستى آچيلدى مرتد اولوب مكه يه قاچدى چونكه اوغورلقى دوست دوتوردى مكه ده اوغورلقه گيدوب برشخصنگ ديوارنگ آلتنى قازانده ديوار اوچوب آلتينده قالوب جهنمه واصل اولدى ١١٦) «بدرستيكه خداوندعالم باغشلاماز اللهه شريك ويرمك كناهنى واوندن آشاقه كناهى باغشلار اوكسه كه ايستر وهركس كه اللهه شريك قرار ويره بتحقق كمراه اولوب حقدن اوزاق ضلالت ايله ١١٧) مشركلر عبادت اتمزلر اللهدن غيريسنه مگر عورتلره» اوبتلره كه اونلره عورت آدى قويولوبدر هرطائفه نگ بربتى وارايدى اوناعبادت ايدردي وديرديلر فلان قبيله نگ انثىسى لات وعزى ومنات لفظلرى مؤنث اولمقه گوره «وعبادت اتمزلر» همان انثىلره عبادت اتمك جهتنه « مگر اللهنگ اطاعتندن چخان شيطانه » كه بتاره عبادت اتمك شيطانگ وسوسه سى و اغواسيله در ١١٨) «اللهاونى اوز رحمتندن اوزاق ايتدى وشيطان دخى ديدىكه هرآينه من اخذ ايدرم سنگ بنده لرندن معين ومقرر اولمش حصه» يوزده دوقسان دوقوزولى اوزبمه پيروى ايده رم ١١٩) «وهرآينه اونلارى ضلالته سالارم وهرآينه اونلاره آرزولر ايلده رم» طول طولانى عمراتمك، حساب، كتاب، قيامت اولماقگيمى «وامرايدرم اونلاره كه هرآينه قطع ايدرلر دورت آياقلو حيوانارنگ قولاقلارنى» زمان جاهليتده هانسى دوه بش دفعه دوغوب بشيه جى ذكور اولسيدى اوحيوانگ قولاقنى كسوب اوحيوانى آزاد

فليغيرن خلق الله ومن يتخذ الشيطان وليا من دون الله فقد خسر خسرانا مبينا ١٢٠) يعدهم
ويمنيهم وما يعدهم الشيطان الا غرورا ١٢١) اولئك ماويهم جهنم ولا يجدون عنها محيصا
١٢٢) والذين امنوا وعملوا الصالحات سندخلهم جنات تجرى من تحتها الانهار خالدين
فيها ابدا وعد الله حقا ومن اصدق من الله قيلا ١٢٣) ليس بامانيكم ولا امانى اهل الكتاب
من يعمل سوء يجز به ولا يجد له من دون الله وليا ولا نصيرا ١٢٤) ومن يعمل من الصالحات
من ذكر او انثى وهو مؤمن فاولئك يدخلون الجنة ولا يظلمون نقيرا ١٢٥) ومن احسن

واولدن نفع بردار اولماقى حرام حساب ايدرديلر «وهرآينه امرايدرم اونلاره كه هرآينه
تغيير ويررلر اللهڭ خلقنه» صورت ياصفت جهتنه قوللرى آخدا اتمك وداغلامق
يااينكه اصل وضعى تغيير اتمك كيمى لواط وسحق وباشقه حلالى حرام ياحرامى حلال
اتمك گيمى «وهركسكه الله تعالى دن غيرى شيطانى اوزينه دوست اخذايده» اللهه اطاعت
اتمگى ترك واونلاره عبادت اتمگى اختيار اتمك ايله «پس بتحقيق زيانكار اولدى آشكار
زيانكار» اصل سرمايهٔ عمرينى ويروب بهشت آلماق عوضنه جهنم آلوب.
١٢٠) يالان وعده ويررشيطان اونلاره وآرزوايتديرر» اوزون اوزاق آرزولر ايدوب
آخرتى اونودمق، فقردن قورخودوب احسان ويرمه مكه وسوسه ايله «و وعده ويرمز
اونلاره شيطان مگرمغرور اولماقى» وسوسه ايدركه الله كريمدر آخرده توبه ايدرسن
الله رحيمدر باغشلار ١٢١) «شيطانه تابع اولانلرڭ يرى جهنمدر واوندن قاچمقه هيچ
يرويول تاپمازلر ١٢٢) اوكسلركه ايمان گتورديلر وصالح ايشلر ايتديلر تيزليك
ايله اونلارى داخل ايده ريك اوبهشتلره كه اونڭ آلتندن نهرلرجارى اولار هميشه.
ليك درلر اونده اللهڭ وعده سى دوغريدر كيمدر اللهدن دوغرى اولان دانشق
جهتنه ١٢٣) نه سيزڭ آرزولرڭزله ونه اهل كتابڭ آرزولريله» الله تعالى وعده ويرديكى
ثوابه يتشه بلمزسڭز: مسلمانلر اهل كتابه فخر ايدوب ديديلر بزيم پيغمبرمز سيزڭ
پيغمبرڭزدن اشرفدر بوجهته بهشته بزاولايز يهوديلر ديديلر بزيم پيغمبرمز وكتابمز
سيزدن مقدمدر بوجهته بهشته بزسيزدن اولايز بوآيه رددر اونلاره كه آرزوايله
بهشته گتمك اولمازبلكه «هركسكه پيس عمل ايده اونڭ جزاسنى چكه جك» هم دنياده
وهمى آخرتده «وتاپماز اوزيندن اوترى اللهدن سوابر دوست» كه اونى دوست دوتا
«ونه گومك» كه عذابى اوندن دفع ايده ١٢٤) وهركسكه صالح عمل عمله گتوره كيشيدن
وعورتدن اوحالده كه مؤمندر پس اونلار داخل اولارلار بهشته وظلم اولمازلار نقطه قدرى
١٢٥) كيمدر گوزل دين جهتنه اوكسدن كه اخلاصله يوزينى الله طرفنه چوگوره او

دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا (١٢٦) وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطًا (١٢٧) وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوِلْدَانِ وَأَنْ تَقُومُوا لِلْيَتَامَى بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ

حالده‌که احسان ایدندر و تابع اولا ابراهیم ملتنه پاك اولان حالده» یا اینکه باطلدن حقه میل ایدن حالده و ملت ابراهیم الله یاننده اوگونه پسند اولونمش درکه «الله تعالی ابراهیم‌ع می اوزینه دوست اخذ ایدوبدر» الله تعالی ایلکه ایستدی ابراهیمه دوستلیك بشارتی گوندره ملك الموت امر الهی ایله جوان گوگچك اوغلان صورتده اگننده ایکی دست آغ لباس باشندن سو توگولن حالتده جناب ابراهیم‌ع ك ایوینه گلوب حضرت ایوینه داخل اولان وقت ملك الموت چوله چخدی اونی استقبال اتمکه جناب ابراهیم غیرتلو آدمیدی هرکاه ایودن چخیدی قاپونی باغلیوب گلیدینی اوزیله آپاروردی قایداندە آچاردی ابراهیم همان شخصی گوردیکه اونك ایویندن چخور غیرت ال ویردی جناب ابراهیم بیوردی یا عبدالله سنی منم ایویمه نیم داخل ایتدی دیدی ایوك صاحبی ابراهیم دیدی ایوك صاحبی مندن اولیدر اذن ویرمکه دی گوروم سن کیمسن دیدی منم ملك الموت ابراهیم قورخوب خبر آلدی آیا منم روحیمی قبض اتمکه گلوبسن دیدی نه ولکن سگا بشارت ویرمگه که الله تعالی سنی اوزینه خلیل ایتدی حدیث دیگرده وارد اولوبکه الله تعالی ابراهیمی اوزینه عبد ایتدی نبوتدن سابق ونبی ایتدی رسول اولماقدن سابق ورسول اخذ ایتدی خلیل ایدندن سابق وخلیل اخذ ایتدی امام اخذ ایدندن سابق (١٢٦) «الله ایچوندر اومخلوقاتکه گوگلرده و یرده وار الله تعالی جمیع شیئلره احاطه ایدندر (١٢٧) سندن فتوی خبر آلارلار عورتلرك میراثی بارەسنده دیگان الله بیان ایدر سیزه اونلارك حقنده اولان حکمی و بیان ایدر سیزه اوحکملری که اوخونار سیزه قرآندن اوعورتلرك یتیملری خصوصنده که ویرمزسگز اونلاره اومیراثیکه اونلاره واجب اولوب» چونکه زمان جاهلیتده صغیره وعورته ارث ویرمزدیلر بوسببه‌که جهاده گتمیننگ ارث آپارمقی قبیح در ارثی اوآدم آپارسونکه جهاده گیدوب اوندن نفع عاید اولا وهابیله اگر برکسك یاننده جمال ومال صاحبی یتیم قیز اولسیدی او قیزی مهر المثلدن آز ه نکاح ایدردیلر اگر مال سیز جمال سیز اولسیدی هرگز نکاح اتمزدیلر بو جهته الله تعالی مذمت ایتدی اونلاری که سیز و یرمزسگز عورتلرك ارثنی «واعراض ایدرسگز اوندن که اونلاری اره ویره سگز» نه اوزگز ترویج ایدرسگز ونه مالنی اوزینه ویرورسگز که زوج اختیار اتسونلر وبوجهته اونلاری هیچ کس ترویج اتمور بوبهانه ایله گوزلیور

به عليماً ۱۲۸) وان امرأة خافت من بعلها نشوزاً او اعراضاً فلا جناح عليهما ان يصلحا
بينهما صلحاً والصلح خير واحضرت الانفس الشح وان تحسنوا وتتقوا فان الله كان بما تعملون خبيراً
۱۲۹) ولن تستطيعوا ان تعدلوا بين النساء ولو حرصتم فلا تميلوا كل الميل فتذروها كالمعلقة
وان تصلحوا وتتقوا فان الله كان غفوراً رحيماً ۱۳۰) وان يتفرقا يغن الله كلاً من سعته وكان الله

سگزكه اونلار وفات ايده وماللرى سيزه قالا يااينكه معنى بيله اولاكه اونلارڭ ماللرنى ويرمورسگز بوجهتكه اويتيملرى اوزگز نكاح ايده سگز بوقرارله الله تعالى بيان ايدير سيزه «صغير اوشاقلارڭ ضعيفلرى بارەسنده» كه اونلارڭ حقلرنى ويرەسگز كبير اولان وقتده وبيان ايدير سيزه كه «يتيملر ايله عدالتله رفتار ايده سگز» اونلارڭ نفسلرينده وماللرينده «وهرنه كه يخشى ليك ايده سگز بدرستيكه الله تعالى اونى بيلندر» ايتدگگز يخشى لق مقابلنده اجر آلارسگز ۱۲۸) «واگر عورت قورخا ارينڭ ناشيزه اولماقندن» ناشيزه عبارتدر ارله عورت بربرنڭ واجب حقنى ويرمه مكدن مثلا عورت گوره كه زوجى اونڭ صحبتندن كنار اولور يانفقه سنى ويرمور يااوگا اذيت ايدير «بوصورتده اونلره گناه يوخدركه اوزلرى بربريله صلح ايدوب باريشه لر» زوجه مهرنڭ بعضى سنى ارينه باغشليه يابعضى حقلرنى ارندن گوتوره «صلح اتمك يخشى در» طلاقله بربرندن آيريلمقدن ويا بربرى ايله دشمنچيليك اتمكدن «وجمله نفسلره بخيل ليك حاضردر» ابداً آيريلماز: عورت راضى اولماز وحقندن سخاوت ايدوب كچمزكه ارى اوننله انشميه وحقنى ويرميه وكشيده راضى اولمازكه عورتى اوندن اعراض ايده ويااينكه عورتنه محبتى اولميان وقتده اونڭ حقلرنى جان دليله ادا ايده «واگر سيز كشيلر عورتلره يخشى لق ايده سگز واللهدن قورخاسگز» عورتلره ظلم اتميه سگز «پس بدرستيكه الله خبردار در بوشيئه كه عمل ايدير سگز ۱۲۹) وسيز هرگز باجارمازسگز كه عدالت ايده سگز عورتلرڭ آراسنده» قاباً اونلارى برقرارله دوست دوتاسگز «هرچند كه طمع ايده سگز عدالت اتمكه پس ميل ايتميوڭ تمام ميل ايله» بريسنه ايله ميل ايده سگزكه دخى سيزده ميل قالميه او بريسندن اوترى «واونى ترك ايده سگز گوكدن آسلميش كيمى» كنايه در اوندن كه اونى غير معلوم حالنده ساخليا سگز ارسز عورت كيمى «پس اگر اصلاح اولاسگز وگله جك بدبختليكدن قورخاسگز» ياعرفه مطابق ساخليون يااينكه طلاقنه آزاد ايدون «بدرستيكه الله تعالى باغشليان ورحم ايدندر ۱۳۰) اگر بربرندن آيريلالار» صلح ايله سازش عمله گلميه ولابد امنجر اولا طلاقه او صورتده دخى واهمه اتميون فقير قالمقدن «الله تعالى غنى ايدر هرايكسنى اوز وسعتى ايله الله وسعت روزى ويرن وحكمت ايله رفتار

وَاسِعًا حَكِيمًا ﴿۱۳۱﴾ وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَاِيَّاكُمْ اَنِ اتَّقُوا اللّٰهَ وَاِنْ تَكْفُرُوا فَاِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَكَانَ اللّٰهُ غَنِيًّا حَمِيدًا ﴿۱۳۲﴾ وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيلًا ﴿۱۳۳﴾ اِنْ يَشَاْ يُذْهِبْكُمْ اَيُّهَا النَّاسُ وَيَاْتِ بِاٰخَرِينَ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى ذٰلِكَ قَدِيرًا ﴿۱۳۴﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللّٰهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَكَانَ اللّٰهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿۱۳۵﴾ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلّٰهِ وَلَوْ عَلٰى اَنْفُسِكُمْ اَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبِينَ اِنْ يَكُنْ غَنِيًّا اَوْ فَقِيرًا فَاللّٰهُ اَوْلٰى بِهِمَا فَلَا

ایدندر ۱۳۱) اللّٰه تعالی ایچوندر اومخلوقکه کوکلرده ویرده وار» وهاموسنک روزی سی اللّٰهدن .یتشور «بتحقیق وصیت ایتدیک اوکسلره که کتاب ویریلمشدی سیزدن سابق» یهودیلر و نصرانیلردن «وسیزه ده وصیت ایتدیک که اللّٰهدن قورخون» بو آیه ده اللّٰه جمع ایدوب جمیع مخلوقاتی اولین وآخریندن بر خاصیته که عبارتدر تقوی دن و لفظ تقوی دار ادر جمیع یخشی عمللر اتمکه وقبیح عمللردن اجتناب ایتمکه «واکر کافر اولاسگز» تقوی نی ترك ایتمکیله «پس اللّٰه ایچوندر اومخلوقاتکه کوکلرده در واو مخلوقاتکه یرده در و اللّٰه تعالی بی احتیاج در» خلقنک اوزندن وعبادتندن «وبرکزیده در» خواه اونکا حمد اولونسون خواه اولونماسون ۱۳۲) اللّٰه ایچوندر اومخلوق که کوکلرده ویرده وار کفایت ایدر اللّٰهنگ وکیللیکی» تکرار اولماق تاکیددر اونکا که هیچکس اللّٰهنگ اختیارندن چخابلمز ۱۳۳) «اکر اللّٰه تعالی .ایستیه سیزی فانی ایدر ای جماعت وکتورر باشقه طائفه لری و اللّٰه تعالی سزی یوخ ایدوب او بریسنی کتورمکه قادردر ۱۳۴) هرکسکه ایستیه دنیا ثوابی» جهادایده آنجق غنیمت ایچون بو آز ثوابدر «واللّٰه یانده واردر دنیا وآخرت ثوابی» هر ایکیسنی طلب ایدوک اللّٰهدن نه اینکه آلچاغنی که عبارتدر دنیادن «واللّٰه تعالی ایشیدن وبیلندر ۱۳۵) ای ایمان کتورنلر عدالتی چوخ عمله کتورن اولون محض اللّٰهدن اوتری» شهادت ایدون نه اینکه طمعدن اوتری «هرچندکه شهادتی اوز نفسگزک ضررینه یا آتا آناگزک وقوملرگزک ضررنه ایده سگز» اکر ضررنه شهات ایتدکگز شخصلر «فقیر یادولتلو اولالار» کنه ده دوغری شهادت ایدون دولتلویه احترام یافقیره رحم جهتنه یالان شهادت اتمیون بوسببه که «اللّٰه اونلره اولی در» ویاخوندر اونلره یاخشیلق ایتمکه نه اینکه سیز اللّٰه اوزی اونلره رحم ایدر «وتابع اولمیون نفسگزک خواهشنه که حقدن دونه سگز واکر سوزگزی دکشدیره سگز یا اینکه شهادتدن یوز دونده ره سگز پس بتحقیق اللّٰه خبردار در سیز ایتدکگز عمله» عملگزه مطابق سیزه جزا ویره جکدر ۱۳۶) «ای اوکسلرکه ایمان کتوروبسگز اللّٰهه» ظاهرده دیل ایله، قلب ایله دخی ایمان کتوروک اللّٰهه واونک پیغمبرینه واو کتابه که اللّٰه نازل ایدبدر اوز پیغمبرینه واو

تتبعوا الهوى ان تعدلوا وان تلوا او تعرضوا فان الله كان بما تعملون خبيراً ۱۳٦) يا ايها الذين امنوا امنوا بالله ورسوله والكتاب الذى نزل على رسوله والكتاب الذى انزل من قبل ومن يكفر بالله وملئكته وكتبه ورسله واليوم الاخر فقد ضل ضلالاً بعيداً ۱۳۷) ان الذين امنوا ثم كفروا ثم امنوا ثم كفروا ثم ازدادوا كفراً لم يكن الله ليغفر لهم ولا ليهديهم سبيلاً ۱۳۸) بشر المنافقين بان لهم عذاباً اليماً ۱۳۹) الذين يتخذون الكافرين اولياء من دون المؤمنين ايبتغون عندهم العزة فان العزة لله جميعاً ۱٤۰) وقد نزل عليكم فى الكتاب ان اذا سمعتم ايات الله يكفر بها ويستهزا بها فلا تقعدوا معهم حتى يخوضوا فى حديث غيره انكم اذاً مثلهم ان الله جامع المنافقين والكافرين فى جهنم جميعاً ۱٤۱) الذين يتربصون بكم فان كان لكم فتح من الله

كتابه كه نازل ايديدر بوندن سابق» تورية وزبور وانجيل وغيره كيمى «وهركسكه كافر اولا اللهه واونك ملائكه لرينه وكتابلارنه وپيغمبرلرينه وقيامت كوننه پس بتحقيق كمراه اولوبدر اوزاق كمراهلك» اوقدر اوزاقدر كه دوباره حقه قايتمز

۱۳۷) «بدرستيكه اوكسلركه ايمان كتورديلر» يهوديلركيمى ايمان كتورديلر موسى يه ومنافقلركيمى ايمان كتورديلر پيغمبره «صوكره كافر اولديلر» كوساله پرستليك ايله «صوكره كنه ايمان كتورديلر» كوساله پرستلكدن قايتماق ايله «صوكره كنه كافر اولديلر عيسى يه «صوكره كفرلرينى آرتورديلر» محمد عم ه يا اينكه آيه عمومنده قالوب ايكى دفعه ايمان كتوروب ايكى دفعه كافر اولانلاره شاملدر «اولمازكه الله تعالى اونلارى باغشلايا ونه اونلارى هدايت ايده بهشت يولنه» اونلارك بصيرتلرى كوردر حقى كورمزلركه هدايت تاپالار ۱۳۸) «بشارت وير منافقلره كه اونلار ايچون دردناك عذاب وار. ۱۳۹) اوكسلركه كافرلرى اوزلرينه دوستلر اخذ ايدرلر نه اينكه مؤمنلرى آيا ايستيورلر كه اونلارك ياننده عزيز اولالر» اونلارى دوست دوتمقله «پس بدرستيكه عزت هاموسى الله ايچوندر» هيچكس عزيز وغلبه ايدن اولماز مگر اللهك ايستمكيله ۱٤۰) «وحال انكه الله نازل ايديدر قرآنده بونى كه زمانيكه ايشتديكز كه اللهك آيه لرينه تكفير اولونور واستهزا اولونور پس اونلارله اوتورميوب» اوكيفيتى كورن كيمى دوروب كيدون «تا اينكه شروع ايده لر اوندن غيرى صحبته» اگر دورميوب اونلارله اوتوراسكز «بدرستيكه سيز اوزمانده اونلارك مثلى سكز» كفر واستهزاده «حقيقتده الله تعالى جمع ايدندر منافقلرى» كه پيغمبرك ياننده اظهار ايمان ايدوب كافرله اوتوروب قرآنه استهزا اولماقى ايشيديرلر «وكافرلرى» كه قرآنى استهزا ايديرلر «جهنمده هاموسنى بر يرده

قالوا الم نكن معكم وان كان للكافرين نصيب قالوا الم نستحوذ عليكم ونمنعكم من المؤمنين فالله يحكم بينكم يوم القيمة ولن يجعل الله للكافرين على المؤمنين سبيلا ۱۴۲) ان المنافقين يخادعون الله وهو خادعهم واذا قاموا الى الصلوة قاموا كسالى يراؤن الناس ولا يذكرون الله الا قليلا ۱۴۳) مذبذبين بين ذلك لا الى هؤلاء ولا الى هؤلاء ومن يضلل الله فلن تجد له سبيلا ۱۴۴) يا ايها الذين امنوا لا تتخذوا الكافرين اولياء من دون المؤمنين اتريدون ان تجعلوا لله عليكم سلطانا مبينا ۱۴۵) ان المنافقين في الدرك الاسفل من النار ولن تجد لهم نصيرا ۱۴۶) الا الذين تابوا واصلحوا

۱۴۱) منافقلردن اوکسلرکه منتظردرکه سیزه برشیئی یتشه پس اگر سیزه الله طرفندن فتح یتشه دیرلر آیا بزده سزله دکل ایدوك » غنیمتدن بزه‌ده ویروك «واگر کافرلر ایچون برحصه اولا» دعواده نصرت تاپماقدن «دیرلر کافرلره آیا غلبه اتمه‌دیك سیزه ومنع اتمه‌دیك سیزدن مؤمنلری» سیزی اونلارك گوزلرینه قوتلو ایدوب اونلاری سیزدن قورخودوب واونلاری سیزدن قایتاردوق که سیزی اولدورمدیلر پس بزی شریك ایدوك او غنیمتلره که مسلمانلاردن ایدوبسگز بو آیهٔ شریفه‌ده مسلمانلارك نصرتی فتح وکفارك نصرتی نصیب آدلانوب زیراکه نصیب عبارتدر دنیا امرندن که تیز زائل اولاندر «پس الله حکم ایدر سیزك آراڭزده قیامت گونده والله‌تعالی یول ویرمز کافرلره مؤمنلرك ضررله» قوه جهتنه کافرلر غلبه ایتسه‌لرده حجت جهتنه غالب اولا بلمزلر. ۱۴۲) «بدرستیکه منافقلر اللهه حیله ایدیرلر اللهده اونلارا حیله ایدر (سورهٔ بقره‌ده ذکر اولدی) وزمانیکه نمازه قالخارلار کسالت ایله دورارلر واوزلرینی خلقه گوستررلر» که بزنماز قیلوروق (ریاایله نماز قیلارلر) «وذکر اتمزلر اللهی مگر آز» اگر گوره‌لرکه اونلاری گورن اولاجاق آنجق اونده نماز قیلارلار ۱۴۳) «متردد وحیران درلر کفرله‌ایمان آراسنده «نه بونلارك طرفنه نه‌او نلارك» نه بالکلیه مسلمانلار طرفنه‌در نه‌کافرلر طرفنه مؤمنلر کیمی ایمانلرنی ظاهر ایدرلر ولکن قلبلرنده ایمان یوخدر وقلبلرنده کفری ساخلارلار وظاهر اتمزلر نجه که کافرلر ظاهر ایدرلر «وهرکسیکه الله ضلالته سالا پس تاپمازسن اونك ایچون یول» که حقه گیدوب یتشه ۱۴۴) ای‌اوکسلرکه ایمان گتوروبسگز اخذاتمیوك کافرلری دوستلر مؤمنلردن غیری آیاایستیورسگزکه اللهك سیزه‌آشکارا تسلطی ومحکم دلیلی اولا» سیزك منافق اولماقگزه اونلارایله دوست اولماق سببیله یااینکه الله‌تعالی‌نك سیزه عذاب اتمکه دلیلی اولا اونلاری دوست دوتماق جهتنه ۱۴۵) «بدرستیکه منافقلر جهنمك اڭ آشاقه‌درکه‌سنده‌در» بهشتك نجه‌درجه‌سی اولان کیمی جهنمك‌ده نجه درکه‌سی وار بهشتك درجه‌لری بربرنك

وَاعْتَصَمُوا بِاللهِ وَاَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلّٰهِ فَاُولٰئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتِ اللهُ الْمُؤْمِنِينَ اَجْرًا عَظِيمًا

١٤٧) مَا يَفْعَلُ اللهُ بِعَذَابِكُمْ اِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ وَكَانَ اللهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ١٤٨) لَا يُحِبُّ اللهُ

الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ اِلَّا مَنْ ظُلِمَ وَكَانَ اللهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ١٤٩) اِنْ تُبْدُوا خَيْرًا اَوْ تُخْفُوهُ اَوْ تَعْفُوا عَنْ

سُوءٍ فَاِنَّ اللهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا ١٥٠) اِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ اَنْ يُفَرِّقُوا

بَيْنَ اللهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ اَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذٰلِكَ سَبِيلًا

١٥١) اُولٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَاَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ١٥٢) وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللهِ

اوستندەدر اماجهنمك دركەلری بربرنك آلتندەدر «تاپمزسن سن اونلار ایچون
گومك» كه اونلاری جهنمدن خارج ایدە ١٤٦) مگر اوكسلر كه توبه ایتدیلر» نفاقدن
«واصلاح ایتدیلر حاللرنی وچنلك اوردیلر اللهك دیننه وخالص ایتدیلر دینلرنی اللهدن
اوتری پس اونلار مؤمنلر ایلەدرلر» هم بودنیادە همی آخرتده «وتیزلیك ایله الله ویرر
مؤمنلره بیوك اجر ومزد ١٤٧) نه نفع ایدر الله سیزه عذاب اتمكله اگر شكر ایدەسكز وایمان
گتورەسكز» آیا سیزه غیظ اتمكه گوره قلبی آرام دوتار یابر ضرری دفع ویانفعی جلب
ایدر الله تعالی بونلردن اوجادر «ووار در الله شاكر» یعنی آز عبادتی قبول وچوخ اجر
عطا ایدر وشكرگزی «بیلن. ١٤٨) الله تعالی دوست دوتمز اوجادن پیسلكی دیمگی
مگر اینكه ظلم اولمش اولا» یعنی هركس بركسه پیس لیك اتسه الله دوست دوتماز پیس لیك
اولمش آدم اوپیسلكی مخفی ساخلامیوب باشقه كسلره اونی سویلیه مگركه مظلوم اولا او
صورتده ظلمی اوزیندن دفع اتمك ایچون دانشماقنك زیانی یوخدر «الله تعالی ایشدندر
وبیلندر» دانشانك دانشقنی واونك یالان ودوغریلقنی ١٤٩) «اگر یخشی عملی آشكارا
ایدەسكز یامخفی عملە گتورەسكز یااینكه پیسلكی عفو ایدەسكز» انتقامه قادر اولماقله
«بدرستیكه الله تعالی باغشلیان وقادردر» كمال قدرتیله عفو ایدر وانتقام آلماز بوآیه مكارم
اخلاقده كفایت ایدن موعظەدر ١٥٠) «اوكسلر كه كافر اولورلار اللهه واونك پیغمبرلرینه
وایستیورلركه آیریلق سالالار اللهله واونك پیغمبرلری آراسنده» اللهه ایمان گتورورلر
اما پیغمبرلرینه كافر اولورلار «ودییورلركه بز ایمان گتوریریك بعضیسنه وبعضیسنه
كافر اولوروق» یهودیلر كیمی موسی‌یه ایمان گتوردیلر اماعیسی ومحمدعه ایمان
گتورمدیلر «وایستیورلركه بونك آراسنده» كفرله ایمان آراسنده «یول اخذ ایدەلر
١٥١) اونلار كافردرلر حقیقده وبز مهیا ایتدیك كافرلره دردناك عذاب ١٥٢) واوكسلر
كه ایمان گتوردیلر اللهه واونك پیغمبرلرینه وفرق قویمادیلار پیغمبرلرك بریسنك
آراسنده» بلكه هاموسنه ایمان گتوردیلر «اونلاره تیزلیك ایله ویرروك اجرومزدلرنی

وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ أُولَٰئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أُجُورَهُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ۱۵۳) يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ مِنْ ذَٰلِكَ فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا عَنْ ذَٰلِكَ وَآتَيْنَا مُوسَىٰ سُلْطَانًا مُبِينًا ۱۵۴) وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِيثَاقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمُ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ۱۵۵) فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِمْ بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلِهِمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ۱۵۶) وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ۱۵۷) وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ

واللّٰه تعالی باغشلیاندر» اونلارك گچمش گناهلارنی «ورحم ایدندر ۱۵۳) سؤال ایدرسندن اهل کتاب بو نیکه‌سن سن‌او نلاره گوگدن کتاب نازل ایتدیره‌سن» کعب‌بن اشرف یهودی‌بر جماعتله حضرته عرض ایتدیکه اگردوغری پیغمبرسن ایسه گوگدن سکا کتاب‌نازل اولسون‌که بزاونی گورك نجه‌که موسی‌یه نازل‌اولدی اللّٰه‌تعالی بیورور یاپیغمبر بو سوز سکابیوك‌وشدید اولماسون «بتحقیق سؤال ایلدیلر موسیدن بوندن بیوگنی پس دیدیلر اللهی‌بزه آشکارا گوسترپس اخذایتدی اونلاری ایلدیریم اونلارك ظلمی سببیله» محال‌شیئی طلب‌اتمك‌ایله بوگاده کفایت‌اتمیوب «صوگره گوسالیه عبادت‌ایتدیلر اوندن‌صوگره‌که اونلاره معجزه‌لر گلمشدی پس‌عفوایتدیك بوندن» وسیع رحمتمزایله «وویردیك موسی‌یه بیوك تسلط ۱۵۴) وكوتوردوك اونلارك اوستنه طورداغنی اونلارك عهدی سببی‌ایله» تااینکه داغ‌اونلارك اوستنه دوشوب اولدوره «ودیدوك اونلاره» موسی‌نك دیلیله «داخل‌اولوك عبادت چادرنك قاپوسنه سجده‌ایدن حالده» بوقابودن سجده‌ایدن حالده گناهلاریکزك توگولمگنی آرزوایدوب گچون دیدوك اما اونلار بوسوزك (حطه)عوضنه‌حنطه‌دیدیلرکه قرمزی‌بوغدادر «دیدوك‌اونلاره شنبه گونی حددن‌تجاوز اتمیوك» اوشیئه‌که سیزه‌حرام اولوب بالق‌صیداتمکدن «وآلدیق اونلاردن محکم‌عهد» بومذ کوراته ۱۵۵) پس اونلار اوزعهدلرنی سندیرمقه واللهك‌آیتلرینه ودلیللرینه کافر اولماقلارنه گوره‌وپیغمبرلرنی ناحق‌یره‌اولدورملرینه‌وبزیم قلبلریمز علمك قابلاری‌در دیملرینه‌یابزیم قلبمزده‌پرده‌وار سنك سوزگزی بیلمورېك دیمکه گوره بونلارك علم‌ادعا اتمکلری خلافدر «بلکه‌اللّٰه‌تعالی مهرلیوبدر اونلارك‌قلبلرنی اونلارك کفری‌جهتنه ایمان‌گتورمزلرمگرآز طائفه‌لری» بوآیه‌نك‌جوابی‌حرمنا گله‌جك ۱۶۰ مجی‌آیه‌ده ۱۵۶) واونلارك کفری وعیسی‌یه ومریمه بیوك بهتان دیملری

مريم رسول الله وما قتلوه وما صلبوه ولكن شبه لهم وان الذين اختلفوا فيه لفي شك منه مالهم به من علم الا اتباع الظن وما قتلوه يقيناً ١٥٨) بل رفعه الله اليه وكان الله عزيزاً حكيماً ١٥٩) وان من

سببنه» كه اونی زنایه نسبت ویردیلر ودیدیلر یوسف نجار ایله زنا ایدوب وعیسی اوندن عمله گلوب ١٥٧) واونلار دیمك جهتنه كه بز اولدوردك عیسی بن مریمی كه اللهك پیغمبریدر واونی اولدورمدیلر وداره چكمدیلر بلكه اونلاره مشتبه اولدی»

القصه وقتیكه یهودیلردن برجماعت عیسی‌ع‌مه وآناسنه سب ایتدیلر واوندن قدر معجزه گوردیلرسه انكار واتفاق ایتدیلر عیسی‌نی اولدورمكه الله تعالی بوخبردن حضرتی خبردار واونی گوگه چیخارمقی اوگا بیلدیردی عیسی‌ع اصحابنه دیدیكه هانكز راضی اولورسگز كه منم شكلمه داخل اولوب داره چكیله وقتلدن صوكره بهشته داخل اولا آرالرندن بری اوگا راضی اولوب حقتعالی اونی عیسی‌یه شبیه صورته دوندروب یهودیلر اونی عیسی گمان ایدوب داره چكدیلر اما تواریخده نقل اولان بودركه عیسی‌ع اصحابنه دیدیكه سیزدن برنفر دنیا مالندن اوتری منی اولدورمكه قصد ایده‌جكدر حواریین انكار ایتدیلر آخرده طه طیانوس یا یهودا آدلوسی یهودیلرك یاننه گلوب دیدیكه بگا نه ویررسگز كه من عیسی‌نی سیزه نشان ویروم یهودیلر اونی اوتوز پارچه گوموشه راضی ایدوب یهودا دیدیكه سیز منم ده المجه گلون من هركسك الندن دوتوب مصافحه ایتسم ویوزندن اوپسم بیلون كه او عیسی‌در اومنافق حضرتك یاننه گلوب الندن دوتوب ویوزندن اوپوب اونشانله یهودیلر اوجنابی دوتماق ایستینده الله تعالی عیسی‌نی گوگه چكوب یهودیلر اومنافقی عیسی صورتنده گوروب اونی دوتوب داره چكنده اصرار ایتدیكه عیسی دگام من ططیانوس (یا یهودا) سیزك یولداشگزم قبول اتمیوب دیدیلرسن عیسی سن بو حیله ایله بزیم الیمزدن قورتولوب قاچماق ایستیورسن

«وبدرستیكه اوكسلركه اختلاف ایتدیلر عیسی‌نك حقنده هرآینه شك ده‌درلر عیسی‌دن» بعضی‌سی دیدی عیسی یالانچی ایدی اونی حق یره اولدوردوك بعضی‌سی دیدی اگر بز اولدوردیكمز عیسی ایدی پس هانی بزیم یولداشمز بعضی‌سی دیدی یوزی عیسی‌نك یه زیدی اما بدنی بزیم یولداشمزك بدنی ایدی مؤمنلر دیدیلر كه عیسی‌نی الله تعالی گوگه آپاردی «یوخدر اونلار ایچون یقین مگر گمانه وظنه تابع اولماق واونی یقینا اولدورمدیلر ١٥٨) بلكه الله تعالی اونی اوجالدوب گوتوردی اوز طرفنه» نه اونی اولدورمگه قادر اولدیلر ونه عذاب اتمكه «والله تعالی غلبه ایدلدر» هیچكس اللهه غالب اولا بلمز «وحكیمدر» جمیع امرلری مطابق حكمتدر ١٥٩) «یوخدر اهل كتابدن براحد مگر اینكه هرآینه ایمان گتورر عیسی‌یه اولندن قباق» هرچند روحی آغزندن

اَهْلِ الْكِتَابِ اِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيداً ١٦٠) فَبِظُلْمٍ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ اُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ كَثِيراً ١٦١) وَاَخْذِهِمُ الرِّبٰوا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَاَكْلِهِمْ اَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَاَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَاباً اَلِيماً ١٦٢) لٰكِنِ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلٰوةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ اُولٰئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ اَجْراً عَظِيماً ١٦٣) اِنَّا اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ كَمَا اَوْحَيْنَا اِلٰى نُوحٍ

الیک وما انزل

چیخان وقتده اولا «وقیامت گوننده اونلارا شاهد اولار» اونلارڭ خلاف دانشمقنه ونصاری‌نڭ خلاف ادعالرینه که عیسی اللّهڭ اوغلیدر. قمی‌رهشهربن جوشب‌دن روایت ایدرکه حجاج بکا دیدی قرآنده برآیه وار منی شکه سالوب من دیدیم هانسی آیه‌در همین آیه‌نی اوخودی ودیدی آند اولسون اللهه من چوخ یهودی ونصرانی اولدورمشم گورمه‌مشم عیسی‌نڭ نبوّتنه اقرارایده حتی دوداقنه حرکت ویرمك ایله دیدیم الله امیری اصلاح ایتسون آیه‌نڭ معنی‌سی ایله دگلدرکه سن‌تاویل ایدیرسن حجاج دیدی بس نطوردر دیدیم قیامتدن سابق عیسی یریوزینه نازل اولار هیچکس قالماز یهودی ونصرانی‌دن مگرانکه ایمان گتوررلر عیسی‌یه اونڭ وفاتندن سابق ومهدی قائمڭ دالسنده نماز قیلار حجاج دیدی وای اولسون سنه بوتاویلی کیمدن اخذ ایدوبسن دیدیم بکا حدیث ایتدی محمدبن علی‌بن حسین‌بن علی‌بن ابی‌طالب حجاج دیدی بوسوزی صاف چشمه‌دن اخذ ایدوبسن ١٦٠) یوخاری آیه‌لرده ذکر اولان «ظلم سببیله‌که یهودی‌لردن عمله گلدی حرام ایتدیك اونلارا پاك‌اولان‌شیئلری که اونلارا حلال اولمشدی» اونلارا حرام اولان شیئلر ٦ مجی سوره‌نڭ ١٤٨مجی آیه‌سنده مرقومدر «واونلارچوخ مانع‌اولماق‌جهتنه اللّهڭ‌یولندن ١٦١) واونلارربا آلمق جهتنه وحال‌انکه اوندن نهی اولونوبلار واونلار یمك سببنه خلقڭ مال‌لرنی باطل نوعله» وحرام اولان وجهلرایله «ومهیا ایتدیك کافر اولانلاره» نه‌اینکه توبه ایدوب ایمان گتورنلره «دردناك عذاب» ١٦٢) «اما اونلاردن علمده محکم اولانلار وموسی‌یه ایمان گتورنلر ایمان گتوررلر اوقرآنه‌که سگا نازل اولوبدر واوکتابلره که نازل اولوبدر سندن سابق وایمان گتوررلر نماز قیلانلارا» یعنی انبیایه یاانکه من مدح ایدیرم نماز قیلانلاری «وزکوتی ویرنلری وایمان گتورنلردر اللّهه وقیامت گوننه اونلارا تیزلیك ویرروڭ بیوك اجر ومزد» اونلارڭ ایمانی جهتنه.

١٦٣) بدرستیکه بز وحی ایتدیك سگا نجه‌که وحی ایتدیك نوحه واوندان‌صوگره اولان پیغمبرلره وبز وحی ایتدیك ابراهیمه واسماعیله واسحاقه ویعقوبه واونڭ

وَالنَّبِيّٖنَ مِنْ بَعْدِهٖ وَاَوْحَيْنَا اِلٰى اِبْرٰهٖيمَ وَاِسْمٰعٖيلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعٖيسٰى وَاَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهٰرُونَ وَسُلَيْمٰنَ وَاٰتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ١٦٤) وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوسٰى تَكْلٖيمًا ١٦٥) رُسُلًا مُبَشِّرٖينَ وَمُنْذِرٖينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللّٰهُ عَزٖيزًا حَكٖيمًا ١٦٦) لٰكِنِ اللّٰهُ يَشْهَدُ بِمَا اَنْزَلَ اِلَيْكَ اَنْزَلَهُ بِعِلْمِهٖ وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَشْهَدُونَ وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهٖيدًا ١٦٧) اِنَّ الَّذٖينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبٖيلِ اللّٰهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعٖيدًا ١٦٨) اِنَّ الَّذٖينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللّٰهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرٖيقًا ١٦٩) اِلَّا طَرٖيقَ جَهَنَّمَ خَالِدٖينَ فٖيهَا اَبَدًا وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسٖيرًا ١٧٠) يَا اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَٓاءَكُمُ الرَّسُولُ

اولادنه وعیسی‌یه وایوبه ویونسه وهارونه وسلیمانه و ویردیك زبوری داووده.
١٦٤) وبعض پیغمبرلر گوندردیك‌كه اونلاری سڭا نقل ایتدیك بوندن سابق وبعض پیغمبرلر گوندردیك كه سڭا دیمه‌مشوك والله‌تعالی دانشدیردی موسی‌نی برنوع دانشدیرمق» واسطه‌سیزكه هیچكسڭ حقنده عمله گلمیوب ١٦٥) اونلاری گوندردوك رسوللر مژده ویرنلر وقورخودانلاردر» بهشت وجهنم‌ایله «تااینكه خلق ایچون اللهه دلیل واحتجاج یری اولمیه پیغمبرلردن صوڭره» دیمیه‌لركه الهی اگر بزه پیغمبر گوندرسیدون اوڭا ایمان گتوررديك وبلمديكمزی اوندن تعلیم آلاردیق «والله عزیز وحكیمدر ١٦٦) اما الله شهادت ایدیر اوقرآنه‌كه سڭا نازل اولوبدر» چونكه پیغمبر بیورانده‌كه بڭا وحی نازل اولوب كفار دیدیلر شاهدڭ كیمدر الله بیورور من شاهدم‌كه «الله نازل ایدوب قرآنی اوز بلمگنه مطابق» كه سن اهلسن نبوته یازمانڭ احوالنه مطابقدر «وملائكه‌لرده شهادت ایدیرلر وكفایت‌ایدر اللهڭ شهادت اتمكی ١٦٧) «اوكسلركه كافر اولدیلر وباشقه كسلریده منع ایتدیلر اللهڭ یولندن بتحقیق كمراه اولدیلار اوزاق گمراهلق» هم‌اوزلری ضلالته دوشدیلر وهمی اوزگه‌نی ضلالته سالدیلار ١٦٨) «اوكسلركه كافر اولدیلار وظلم ایتدیلر اولمازكه الله اونلاری باغشلیه ونه‌اونلاری هدایت ایده دوز یوله ١٦٩) مگر جهنم یولنه‌كه همیشه‌لیك‌درلر اونده واونلاری همیشه‌لیك جهنمده اتمك اللهه آساندر ١٧٠) ای‌آدملر بدرستیكه گلدی سیزه بوپیغمبر حقله الله طرفندن پس‌ایمان گتورونكه سیزه‌یخشی اولسون اگر كافر اولساڭز پس الله ایچوندر اومخلوقاتكه گوگلرده ویرده‌در» سیزڭ ایمانڭزه محتاج دگلدر «والله‌تعالی عالم وحكیم‌در» ١٧١) «ای‌اهل كتاب (غلو) حدندن یوخاری چخمیوڭ اوز دینڭزده» یهودیلر غلو ایدوب دیدیلر عیسی ولدالزنادر

ع ٢

بالحق من ربكم فامنوا خيرا لكم وان تكفروا فان لله ما في السموات والارض وكان الله عليما حكيما
۱۷۱) يا اهل الكتاب لا تغلوا في دينكم ولا تقولوا على الله الا الحق انما المسيح عيسى ابن مريم
رسول الله وكلمته القيها الى مريم وروح منه فامنوا بالله ورسله ولا تقولوا ثلثة انتهوا خيرا لكم انما
الله اله واحد سبحانه ان يكون له ولد له ما في السموات وما في الارض وكفى بالله وكيلا ۱۷۲) لن
يستنكف المسيح ان يكون عبدا لله ولا الملئكة المقربون ومن يستنكف عن عبادته ويستكبر
فسيحشرهم اليه جميعا ۱۷۳) فاما الذين امنوا وعملوا الصالحات فيوفيهم اجورهم ويزيدهم

نصاری غلو ایدوب دیدیلر عیسی اللّٰهدر «دیمیوڭ اللّٰهه مکر حق سوز» كه تنك و شریكسیزدر «بودر بوندن غیری دكلدر كه عیسی بن مریم اللّٰهنك پیغمبری‌در واللّٰهنك كلمه‌سیدر یتوروبدر مریمه وعیسی روح صاحبی‌دركه اللّٰهنك طرفندن صادر اولوبدر پس ایمان گتوروڭ اللّٰهه واونك پیغمبرلرینه ودیمیوڭ كه الله اوچدر» الله ـ مسیح ـ مریم یااینكه الله، عیسی، روح‌القدس «اوزگزی ساخلیوڭ» اوچه قائل اولمقدن «كه سزڭ ایچون یخشی‌در بودر وبوندن غیری دكلدر مستحق عبادت اولان الله برالله‌در پاكدر اوندن‌كه اواللّٰهنك اولادی اولا اوكا مخصوصدر» واونك ملكی‌در «جمیع مخلوقات كه گوگلارده ویرده وار كفایت ایدركه الله جمیع مخلوقاته وكیل اولا» و اونلارڭ ایشلرینه تك اوزی تدبیرایده
۱۷۲) عیسی۴ اوزینی كنار اتمز وعار بیلمز بوڭا كه اللّٰهه بنده اولا» بنی نجران طائفه‌سی پیغمبر۴ مه دیدیلر كه بزیم صاحبمزی عیبلو اتمه حضرت بیوردی كه صاحبڭز كیمدر دیدیلر عیسی بیوردی نجه‌من عیبلو ایدیرم عیسی‌نی دیدیلركه سن دیبورسن كه عیسی اللّٰهنك بنده‌سیدر حضرت بیوردیكه هیچكس انكار اتمز اللّٰهنك بنده‌سی اولماقه‌نه عیسی «ونه مقرب ملائكه‌لر وهركسكه اللّٰهنك بنده‌لكندن بویون قاچیره وتكبرلیك ایده پس تیزلیك ایله الله محشور ایلر اونلارڭ هاموسنی اوز طرفنه» اللّٰهنك بنده‌لكنه اقرار ایدنلری واتمین‌لری وجزاویرر اونلاره هر بریسنڭ احوالنه مطابق ۱۷۳) «اماا وكسلركه ایمان گتوردیلر وصلاحیتی اولان عمل‌لر ایتدیلر پس الله تعالی اونلارڭ اجرومزدلرنی ویرر وزیاده ایدر اونلارڭ مزدلرینی اوز فضلندن واماا وكسلركه گردنكش‌لیك وتكبر ایتدیلر پس الله عذاب ایدر اونلارا دردناك عذاب ایله وتاپمازلار اوزلرینه اللّٰهدن سوا نه دوست ونه گومكلك ایدن» كه اونلارا گومكلك ایده ۱۷۴) ای آدملر بتحقیق گلدی سیزه دلیل وبرهان اللّٰهڭز طرفندن ونازل ایتدیك سیزه آشكار انور» برهان عبارتدر معجزه‌دن نور قرآندن یعنی دلائل عقلیه ونقلیه سیزه گوندردیك ۱۷۵) «اماا وكسلركه ایمان گتوردیلر اللّٰهه واوڭا چنك اوردیلر پس تیزلیك ایله

مِنْ فَضْلِهٖ وَاَمَّا الَّذِينَ اسْتَنْكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ١٧٤) يَا اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَٓاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَاَنْزَلْنَا اِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا ١٧٥) فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَاعْتَصَمُوا بِهٖ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِى رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ اِلَيْهِ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ١٧٦) يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللّٰهُ يُفْتِيكُمْ فِى الْكَلَالَةِ اِنِ امْرُؤٌا هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ اُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا اِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ فَاِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ وَاِنْ كَانُوا اِخْوَةً رِجَالًا وَنِسَٓاءً فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْاُنْثَيَيْنِ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اَنْ تَضِلُّوا وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

الله اونلاری داخل ایدر اوز طرفندن اولان رحمته وفضل واحسانه واونلاری هدایت ایدر اوزطرفنه ودوغری ودوزیوله ١٧٦) سندن فتواخبر آلارلار» کلاله‌دن «دیکل اللهسیزه فتوی‌ویرر کلاله‌ده» کلاله عبارتدر آتابریا آنابرباجی‌قرداشدن وقومدن «اگر برشخص وفات‌ایده اولادی اولمیه امااونک باجسی‌اولا» یالقوز آتایا آتابر «پس باجیه‌مالنک نصفی یتشرواگر باجی‌وفات‌ایده آتاوآنابر قرداشی‌قالا» قرداشی‌باجیسندن ارث‌آپارار جمیع‌متروکه‌نی اگرباجنک اولادی‌اولمیه اگرباجی ایکی‌نفر اولاپس» هر بریسنه متروکه‌نک برثلثی یعنی‌ایکیسنه « ایکی‌ثلث یتشرواگر وارثلر باجی وقرداش اولاپس ذکورطائفه‌سنه ایکی‌عورت حصه‌سی یتشر الله‌تعالی بیان‌ایدرسیزه احکامنی که ضلالته دوشمیه‌سکز والله‌هر شیئه‌عالمدر» مصالح‌عبادی اونلاردن یخشی بیلور

حزب

سورة المائده مدینه‌ده نازل اولوب ۱۲۰) آیه‌در

بسم الله الرحمن الرحیم

۲) یا ایها الذین امنوا اوفوا بالعقود احلت لکم بهیمة الانعام الا ما یتلی علیکم غیر محلی الصید وانتم حرم ان الله یحکم ما یرید ۳) یا ایها الذین امنوا لا تحلوا شعائر الله ولا الشهر الحرام ولا الهدی ولا القلائد ولا امین البیت الحرام یبتغون فضلا من ربهم ورضوانا واذا حللتم فاصطادوا ولا یجرمنکم شنان قوم ان صدوکم عن المسجد الحرام ان تعتدوا وتعاونوا علی البر والتقوی ولا

۲) ای مؤمنلر وفا ایدوڭ عهدلرگزه» که پیغمبر واسطه‌سیله ایدوبسگز اللهه‌و پیغمبره‌و کتابلره ایمان گتورمکده یا واجباتی عمله گتوروب نهی اولونلاردن اجتناب اتمکده یامخلوقاتله عهداتمسگز معامله‌و سائر امورات دنیویه‌ده «حلال اولدی سیزه دورت آیاقلو حیوانلر» یااونلرڭ قارننده‌اولان بالالر انعام‌عبارتدر سکزجفت حیواناتدن قویون، گیچی، دوه‌واوکوز اهلی‌ووحشی‌لری نجه‌که ٦مجی‌سوره‌نڭ ۱۴۳مجی‌آیه‌سنده‌مرقومدر «مگراوحیواناركه سیزه‌بیان اولونار» اوللارڭ حراملقی‌که «سیز احرامده اولان‌وقتده اوزگزه‌حلال اتمیه‌سگز» یعنی صیداصلا حلالدر اما حج یاعمره‌ده احرام باغلیان وقتده سیزه‌حرامدر هم‌صید(آو) اتمك‌هم‌صیدایله ذبح‌اولان حیوانات « بدرستیکه خداوندعالم حکم‌ایدر اوشیئه‌که‌ایستر» هانسنی‌ایستر حرام‌ایدر هانسنی‌ایستر حلال‌ایدر

۳) ای‌مؤمنلر حلال‌اتمیون اللهڭ علامتلرینی» یعنی‌بیحرمتلیك اتمیون الله‌حرمتلو ایدن‌علامتلره مکان‌جهتنه: مسجدالحرام، مقام‌ابراهیم، صفا، مروه، منا، مشعر، عرفات یازمان جهتنه: بایرام گونلری، عرفه‌وبوگیمی گونلرده ومکانلرده معین‌اولان‌عبادتلری عمله‌گتوره«وبیحرمتلیك‌اتمیون حرمتلو آیلاره»اونده‌دعوا اتمك‌ایله«وکعبه‌ده‌اولان قربانلره وقلائده» قلائداودوه‌درکه حجده حاجی اوزباشماقنی دوه‌نڭ بویننده‌ن آسوب‌دوه‌نڭ گوهاننی قانادار علامت اولماق ایچون‌که اودوه قربان‌در تااینکه برکس‌اوڭا تعرض اتمیه «بی‌احترام‌املق اتمیون کعبه‌نی قصدایدن حاجی‌لره‌که اوللار اللهدن ثواب وفیض وراضی‌لق ایسترلر» دنیاوآخرت ایچون «وزمانیکه احرامدن چخدگز پس‌صیدایدوڭ» هروقت خواهش اتسه‌گز «وسیزی واداراتمه‌سنڭ اوقومڭ بغضی وعداوتی‌که سیزی منع‌ایتدی مسجدالحرامدن» واونی‌زیارت اتمکدن حدیبیه‌ئیلی «بوڭا که حددن تجاوز ایده‌سگز» انتقام‌ایله . بربرگزه کوملك‌لیك‌ایدوڭ «عفواتمکه وتقوی‌یه، کوملك‌لیك‌اتمیون گناهه‌باعث‌عمل‌لری‌عمله‌گتورمکه وعداوته» شفای‌نفس وانتقام‌ایچون «واللهدن قورخوڭ بدرستیکه الله‌تعالی‌نڭ عذابی شدتلودر» ۲مجی‌آیه‌ده وعده‌ویریلمشدیکه حرام‌اولان

تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ۴) حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ
وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا اَكَلَ السَّبُعُ
اِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَاَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْاَزْلَامِ ذٰلِكُمْ فِسْقٌ اَلْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ
فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَاَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْاِسْلَامَ دِينًا

شیئلرسزه اوخونار همین‌آیه‌ده اوخونمقه شروع اولونوب بیورور ۴) «حرام اولدی‌سیزه‌میته» که ذبح‌شرعی عمله‌گلمه‌مش اوزباشنه اوله «وقان‌و دوڭوز اتی‌واو حیوانکه ذبح‌اولان وقت اللهدن غیری‌سنڭ‌آدی ذکراولونا» مثلاذبح اولونا بت‌لرڭ آدینه «حرامدر منخنقه» مجبوسلر باشی‌کسلمش حیوانی یمزلربلکه حیوانی بوغوب اولدوروب صوڭره ییرلربوخیالله‌که حیوانڭ قانی‌گیدندن صوڭره اونڭ‌طعمی‌اولماز (حرام‌اولدی موقوذه) قویونڭ اللرنی وایاقلارنی باغلیوب اوقدر دوکردیلر اؤلن زمانه‌دیك اؤلندن‌صوڭره ییردیلر (متردیه) حیوانڭ گوزلرینی باغلیوب بامك‌اوستندن یره‌آتاردیلار اولندن‌صوڭره ییردیلر (نطیحه) ایکی‌قوچی یاقویونی بربریله دوکشد-یرردیلر هانسی‌اولسه اونی‌ییردیلر «واوحیوانیکه اونی‌وحشـی حیوانلر اولدوروب‌و اتندن‌ییوب مگر اینکه شرعی‌قرارله ذبح‌ایده‌سڭز واوحیوانلرکه کسیلوب بت‌لرڭ‌آدینه» بت‌پرستلر بت‌خانه طرفه حیوانلارڭ یوزینی دونده‌روب کسـردیلر ومشرکین‌مکه عبادت ایتدیکلری بت‌لرطرفه کسردیلر «اوحیوانکه قسمت ایده‌سڭز قماراوخلاریله» حیوانی‌اون‌جزئه‌قسمت‌ایدوب قماراویناردیلر اوخ‌آتماق‌ایله: اون‌عدد اوخ‌ایدی‌یدی‌سنڭ پری‌اولاردی اوچنڭ پری اولمازدی اواوخلارکه پری اولاردی بونلاردر الفذ بر پای، تؤم ایکی‌پای، مسبل اوچ‌پای، نافس دورت‌پای، حلس بش‌پای، زقیب آلتی‌پای معلی یدی‌پای واو اوخلارکه پری‌یوخدر، سفیح، نیح، وعد همان‌اون اوخی‌بر برینه قاریشدروب نیچه‌نفرآدم قماراوینویوردیسه قرعه‌ایله قسمت ایدردیلر آخرمجی اوچ‌اوخ هرکسڭ‌حصه‌سنه دوشسه بونلاره لازمدرحیوانڭ پولنی‌ویرسون وحیوانی اویدی اوخ صاحبلری اوزآرالارینده ذکراولان قرارله‌قسـمت ایدردیلر بواوخاره ازلام‌دیردیلر بعضی‌بیوروبکه ازلام عبارت‌در اوخ واسطه‌سیله استخاره اتمکدن اوچ اوخڭ‌برنڭ اوستنه یازاردیلر (بڭاامرایتدی منم‌اللهیم) بریسنڭ اوسـتنه (نهی‌ایتدی منم‌اللهیم) اوچومجی‌نڭ اوسـتنه (غافل‌اولدی) برعلیحده شخص‌اوخ قابندن اوخی اخراج‌ایدردی اگرامرخارج اولسیدی عمل‌ایدردی نهی‌خارج اولسیدی عمل‌اتمزدی غافل‌خارج اولسیدی تاخیرایدردیلر اللّٰه‌تعالی بونلارڭ هاموسندن نهی‌ایدوب‌بیوردی

فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ٥) يَسْئَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلِّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فَكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ٦) الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ

«بونلار فسقدر» كناهدر «بو گون مايوس اولدی اوكسلركه كافر اولديلر سزڭ دينڭزدن» كه اونی باطل ايده بلمزلر يااين كه سيزی دين اسلامدن رد ايده بيلمزلر گوز بگون سيزڭ قوتڭز جهتنه «پس اونلاردن قورخميون» كه سيزه غلبه ايده لر «ومندن قورخوڭ» منم امريمه مخالفت اتسه ڭز مستحق عذاب اولارسڭز «بوگون كامل ايتديم سيزه سزڭ دينڭزی وتمام ايتديم سزه نعمتمی» هدايت وتوفيق ايله يافتح مكه وقواعد جاهليتی برهم اتمك ايله «واختيار ايتديم سيزه اسلامی دين جهتنه» اماميه لرڭ اعتقادنه گوره بوآيه شريفه نازل اولوبدر منزل غدير خمده حجة الوداعدن قايدانده زمانيكه حضرت پيغمبر ؑ علی نی خليفه ووصی اتدی بهرحال بوآيه حضرت رسولڭ آخر نبوتنده نازل اولوب وبوآيه دن صوڭره ناسخ واقع اولميوب تفسير كبيرده يازيلوبدركه، ٨١ گون اشرف مخلوقاتڭ وفاتندن سابق نازل اولوبدر «پس هركسكه آج اولوب لاعلاج قالا» بوشيئلردن بريسنی يمكه «كناهه مايل اوميان حالده» لذت قصديله يمه مك گيمی ياحد رخصتدن زياده «بدرستيكه الله تعالی باغشليان ورحم ايدندر» ٥) سؤال ايدرلر سندن نه زاد حلالدر اونلره ديكل حلال اولدی سيزه پاك شيئلر» كه قلب اوندن نفرت اتميه «وتعليم وير ديگڭز يرتجی حيوانلرڭ صيدی اوحالده كه اونلره ادب اولونمشدر» يعنی اوصيدلركه ايتی دير ناقلی قوشلار يادورت اياقلو حيوانلر واسطه سيله عمله گله مثلا قزيل قوش جميع قسملر يله ياشكار ايتی كيمی «تعليم ويرمش اولاسڭز اوحيوانلره اوعلملردنكه الله تعليم ايدبدر سيزه» صاحبی كيت دينده گيده كل دينده كله ساخلا دينده ساخليه واوحيوانی يميه «پس ييوڭ اوزاددنكه كه اوحيوانلر ساخليوبلار سيزه» ايتديكلری صيدلردن «والله ڭ آدنی ذكر ايدوڭ اوڭا» حيوانی صيد ايچون گوندرن وقتده بسم الله ديون گوندروڭ كه ذبحڭ تسميه سيدر «وقورخون اللهدن» سزه حرام اولانلری استعمال ايتميون «بدرستيكه الله تيز حساب چكندر ٦) بوكون حلال اولدی سيزه پاك شيئلر و اهل كتابڭ طعامی سيزه حلالدر» بعضی تفسير ايدوب طعامی (حبوبات) داله اقسامنه بوغدا وآرپا كيمی شيئلر وذبيحه يه امين اولونماز مگر اهل توحيد بعضی روايتده وار زمانيكه كوردڭز غير مسلمی ذبيحه يه اللهڭ آدنی ذكر ايتديلر پس اونلارڭ ذبيحه لرنی ييوڭ واگر كورمه سڭز يميون واگر برنفر مسلمان سڭا خبر ويره كسميه اتمكه ييوڭ بعضی روايتده وار مطلق يميون «وسزڭ طعامڭز اونلارا

حلالدر» کناه یوخدر سیزه‌که اونلارا طعام ویره‌سگز. بومسئله علمای اسلام آراسنده محل اختلاف‌در جمیع مسلمانلار اتفاق ایدوبلر اهل کتابدن غیری‌سنک ذبیحه‌سنک حرام اولماقنه اصناف کفاردن خواه بت‌پرست حواه آتش‌پرست خواه مرتد خواه مسلمانلارک آراسنده کافر حساب‌اولان غلاة کیمی امااختلاف ایدوبلر اهل کتابک ذبیحه‌سی باره‌سنده اکثر علمای شیعه مذهب اوجمله‌دن شیخ طوسی وشیخ مفید وسید مرتضی وابن ادریس وجمله متاخرین وحنبلی طائفه‌سی اهل‌سنت‌دن قائل اولوبلار جماه اهل کتابک ذبیحه‌سنک حرمتنه وبر جماعت قائل اولوبدر حلال اولمقه اوجمله‌دن حنفیه وشافعیه ومالکیه وامامیه‌دن ابن ابی‌عقیل وابن جنید وشیخ صدوق وابن بابویه لکن شیخ صدوق شرط ایدوب تسمیه ایشتمکی واونک راینه کوره اهل کتاب ایله مجوسی آراسنده فرق یوخدر ابن‌ابی‌عقیل مجوسی‌نک ذبیحه‌سنک حرام اولمقنه قائل اولوب حکمی مختص ایدبدر یهود ونصاری‌یه. حلیته قائل اولانلارک دلیلی نجه‌در اولمجی) همین آیه که اهل‌کتابک طعامی سیزه حلالدر طعام عبارتدر کل اوشئیدن که اونی یبرلر پس شاملدر ذبیحه‌یه زیراکه ات‌طعام قبیلندن‌در بوصورتده طعامدن ذبیحه اراده اتمک نصدر اماحبوباته تفسیر اتمکده برفائده یوخدر اوندن اوتریکه غیراهل‌کتابک‌حبوباتی‌حلالدرپس‌تخصیص‌خالی‌ازفائده‌در ایکمجی) نجه‌روایت‌لردرجمله‌سندن خبرمستفیض‌یامتواتردرکه حضرت‌رسول تناول بیوردی زهرلنمش‌قویون‌قیچنی‌که‌یهودیه عورت هدیه‌اتمشدی حضرتله تناول‌ایدن صحابه وفات ایدوب هروقت اوزهرک اثری حضرتده تأثیر ایدیردی حتی آخروقتده زهرک اثری باعث اولدی حضرتک وفاتنه بونوع حدیث‌لر چوخدر ذکری باعث‌تطویلدر. اوچومجی) اصل‌مباح اولماقدر حرمت ثابت‌اولان زمانه‌کیمی. اماحرام بیلن‌لرک دلیل‌لری اوّل) ٦ مجی سوره‌نک ١٢١ مجی آیه‌سی آیه لاتاکلوا ممالم‌یذکراسم‌الله علیه یعنی یمیوک اوشیئدن‌که اللهک آدی اوکا ذکر اولمیوبدر پس کافر اللهی تانمور وذبیحه‌یه اللهک آدنی ذکراتمور پس اونی یمك حرامدر. ثانی) زیاده روایتلردر وارداولوب اهل کتابک ذبیحه‌سنک حرمتنه هرکس ایستیه او روایتلردن خبردار اولا رجوع اتسه‌ن مسالك ،جواهرالکلام کتابلرینه. ثالثا) جایز بیلنلرک دلیل‌لرنی‌رد اتمکدر اونلارک اوّلمجی دلیلی‌یه‌طعام‌الذین اوتواالکتاب حل‌لکم‌در بوآیه‌نک ظاهری ضددر ولاتاکلوا ممالم‌یذکراسم‌الله ایله بو ایکی آیه‌نی تخصیص وبربریله موافق‌اتمك اولماز مگر طعامی حبوباته تأویل‌اتمك‌ایله تااینکه هرایکی آیه بربریله موافق‌اولا وهم‌لغت‌ایله مطابق‌اولا وطعامی حبوباته تخصیص ویرمك شایعدر حدیث‌ده نجه‌که ابوسعید حذری نقل‌ایدر کنانخرج صدقةالفطرعلی عهد رسول‌الله صاعا من‌طعام اوصاعا من‌شعیر یعنی‌زکوة فطره‌نی ویرردیك پیغ بر(ص)ک عهدنده برصاع بوغدا یابرصاع آرپادن ابن‌اثیر نهایه کتابنده دیوبدرکه طعامدن

اوتوا الکتاب من قبلکم اذا آتیتموهن اجورهن محصنین غیر مسافحین ولا متخذی اخدان ومن یکفر بالایمان فقد حبط عمله وهو فی الآخرة من الخاسرین ۷) یا ایها الذین امنوا اذا قمتم

عبارت بوغدادر ایکمجی استدلال ایدوبلر اصل حلیت ایله اما اصل حلیت ایله او وقت استدلال اتمك اولار که اصل اوز حالتنده قالوب اونك حکمی باشقه دلیل ایله کوتوروامیه وحال انکه اصل حلال لق کوتورولدی آیت ولا تأ کلوا واحادیث نبویه ایله اما خبر ذراع مسموم پس اونك صحتی معلوم دکلدر کجامانده که تواتر ایله ثابت اولا بو دلیللر معلوم اولاندن صوکره چونکه علمای امامیه نك چوخی وبیوکلری حراملقه قائلدر بلکه اجمع دیمك اولار وعلی الخصوص حلال بیلمك ۶مجی سوره نك ۱۲۱مجی آیه سینه مخالفدر بوجهته حرام بیلمك قوتلو قولدر نجه که ۳مجی دلیلده ذکر اولوندی رجوع ایده ك آیه نك ترجمه سنه: حلال اولدی سیزه ترویج اتمك «عفیفه عورتلری که ایمان کتوروبلر الله ه و پیغمبره» و حلال اولدی سیزه «عفیفه عورتلر اوکسلردن که اونلارا کتاب ویریلوبدر سیزدن سابق» یعنی اهل کتاب اولان عورتلری ترویج ایتمك جائزدر که عبارت اولا یهودی ونصرانی دن وبرقوله کوره مجوس. بو مسئله کنه ده محل خلافدر که آیا اهل کتابی ترویج ایتمك جائزدر یا نه جوازه قائل اولانلرك دلیلی همین آیه نك ظاهری در حراملقنه قائل اولانلرك دلیللری ۱) ۲مجی سوره نك ۲۲۱مجی آیه سیدر نجه که ذکر اولدی ودیوبلر که اهل کتابلرده مشرکلردر هانسی شرك بوندان بیوکدر که عیسی نك اللهلقنه قائل اولونا ۲) بو آیه اوقده نازل اولوبدر که مسلمان کشیلر چوخ ومسلمان عورتلر آز اولمقه کوره رخصت ویریلمشدی کتابیه لرك نکاحنه اما صوکره مسلمان عورتلر چوخالمقه کوره بو رخصت کوتورولدی یوخاریده ذکر اولان آیه ایله ۳) چوخ آیه لر واردرکه دلالت ایدیر کفاردن اوزاق اولمقه او جمله دن ۶۰مجی سوره نك ۱مجی آیه سی و ار ـ عورتلیك زماننده محبت آرتوب سبب اولار هم کشینك هم اونلردن عمله کلن اولادك میلنه کافره عورتك دیننه داخل اولمقه ۴) همین آیه نك آخرینده بیورور هر کس کافر اولا الله ه اونك عملی هیچ اولار بو سوزلر باعثدر کافره عورتلردن نفرت اتمکه اگر اونلاری ترویج اتمك جائز اولسه ایکی سوز بربریله ضد اولار بهر حال او صورتده جائزدر که «زمانیکه ویره سکز اونلارك مهرلرنی او حالده که سیز زنادن اوزکزی ساخلیانلر اولاسکز (بو سوز لواطه یه دخی شاملدر) وآشکار ازنا ایدنلر اولمیه سکز وگزلین دوست ساخلامیاسکز وهر کسکه کافر اولا ایمانه» والله ه اینانمیه و شـریعتی انکار ویا ترك ایده «بتحقیق اونك عملی هیچ اولار واو شخص آخرتده زیانکارلردندر» که سرمایهٔ عمرنی بی منفعت عملده صرف ایدوب

۷) ای مؤمنلر زمانیکه دوردکز نماز قیلمقه پس بویوك اوزکزی واللرکزی مرفق ایله

اِلَى الصَّلٰوةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَاَيْدِيَكُمْ اِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُؤُسِكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ اِلَى الْكَعْبَيْنِ
وَاِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَاِنْ كُنْتُمْ مَرْضٰى اَوْ عَلٰى سَفَرٍ اَوْ جَاءَ اَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ اَوْ لٰمَسْتُمُ
النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَاَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللّٰهُ لِيَجْعَلَ
عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلٰكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ٨) وَاذْكُرُوا
نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَاقَهُ الَّذِي وَاثَقَكُمْ بِهِ اِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ
٩) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلّٰهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلٰى اَلَّا تَعْدِلُوا

ومسح ایدوک باشڭزه وایاقلارڭزه توپوقه‌کیمی» علمای‌اسلام آراسنده واقع اولان
اختلاف اللّری‌مرفقه‌کیمی یامرفق‌له برابریومق (الی) لفظنڭ‌معنی‌سندن‌عمله گلوب‌هر
کس(الی)نی‌مع‌معنی‌سنه‌استعمال ایدیر ابتدانی‌مرفقدن‌حساب‌ایدیریعنی‌اللرڭزی‌یویوک‌مرفقله
وهرکسکه انتها معنی‌سنه دوتور ابتدانی اللرڭ اوجندن حساب ایدیر مرفقه کیمی
اما ایاقی یوماق یامسح اتمك اختلافی ناشیدر ارجلکم لفظنی رؤسکم یاوجوهکم
کلمه‌لرینه عطف‌اتمکدن چونکه بومسئله‌نی‌فهم‌اتمك کم‌سواد کسلره مشکل‌در وبوترجمه
کم‌سوادلر ایچون عمله گلوبدر اوڭا گوره بوبارەده بسط ویرمیوب باسوادلر تفسیر
کتابلرینه رجوع‌ایدر «واگر سیز جنب اولاسڭز پس‌غسل ایدوڭ وان‌کنتم‌مرضی‌دن
فامسحوا بوجوهکم وایدیکم‌دیك ۴مجی‌سوره‌نڭ ۴۲مجی آیه‌سنده ترجمه اولوبدر»الله
ایسته‌مورکه سزڭ‌ایچون زحمت‌ویره واما ایستیورکه سیزی پاك‌ایده» ظاهری‌وباطنی
نجاستلردن «تااینکه‌تمام‌ایده سیزه‌نعمتنی» که‌اوزوڭزی پلك‌ساخلامقله جمیع ناخوشلقدن
خلاص اولارسڭز « امید وارکه سیز شکر ایده‌سڭز» اللهڭ نعمتلرینه
٨) یادڭزه سالون اللهڭ نعمتنی که‌سیزه ویروب وعهدنی که‌سزله باغلیوب‌در»
سیزی اسلامه‌توفیق ویروب وعهد آلوبدرکه امرنه‌اطاعت ایده‌سڭز خواه سیزه‌خوش
کله خواه کلمیه « زمانیکه دیدڭزکه ایشتدیك واطاعت ایتدیك و قورخون اللهدن»
نعمتنی یاددن چیخاردوب عهدنی‌سندرمیون «بدرستیکه الله‌سینه‌لرده اولان سرلردن
خبردار‌در ٩) ای‌مؤمنلر عدالتله چوخ‌قائم‌اولانلار اولوڭ‌الله‌ه‌شاهد اولدقڭزحالده»
بوآیه‌نڭ تفسیری ۴ مجی‌سورنڭ ۱۳۵ مجی‌آیه‌سنده ترجمه‌اولدی «وسیزی وادار
ایتمه‌سون برقومڭ عداوتی بوڭا که‌سیزعدالت ایتمیه‌سڭز» سیزایله اونلارڭ‌آراسنده
اولان عداوت‌سبب اولماسون عدالتدن کنار اولمقڭزه بورون قولاق کسمك، قدف
ایتمك، عورت‌اوشاق اولدرمك وعهدی سندیرماق کیمی شفاء قلبدن‌اوتری «عدالت
ایدوڭ عدالت‌تقوایه یاخوندر واللهدن قورخوڭ بدرستیکه الله‌خبردار‌در اوعمله

اعدلوا هو اقرب للتقوى واتقوا الله ان الله خبير بما تعملون ١٠) وعد الله الذين آمنوا وعملوا الصالحات لهم مغفرة واجر عظيم ١١) والذين كفروا وكذبوا بآياتنا اولئك اصحاب الجحيم ١٢) يا ايها الذين آمنوا اذكروا نعمت الله عليكم اذ هم قوم ان يبسطوا اليكم ايديهم فكف ايديهم عنكم واتقوا الله وعلى الله فليتوكل المؤمنون ١٣) ولقد اخذ الله ميثاق بنى اسرائيل وبعثنا منهم اثنى عشر نقيبا وقال الله انى معكم لئن اقمتم الصلوة وآتيتم الزكوة وآمنتم برسلى وعزرتموهم واقرضتم الله قرضا حسنا لأكفرن عنكم سيئاتكم ولأدخلنكم جنات تجرى من تحتها الانهار فمن كفر بعد ذلك منكم فقد ضل سواء السبيل ١٤) فبما نقضهم ميثاقهم لعناهم

كەسيز ايديرسكز ١٠) الله وعده ايدوبدر اوكسلره كه ايمان كتوروب ويخشى عمللر ايدوبلر آنلاره باغشلانمق وبيوك اجر واردر ١١) واوكسلركه كافر اولديلر وتكذيب ايتديلر بزيم آيەلريمزى اونلار جهنمك يولداشلاريدر» ١٢) اى مؤمنلر يادكزه سالوك اللهك سيزه اولان نعمتنى اوزمانكه قصد ايتدى برقوم بوكا كەسيزه اللرينى آچالار پس الله ساخلادى اونلارك اللرينى سيزدن» عبارتدر اهل مكەنك قتلى واذيتلرندن كه الله ساخلادى حديبيه كوننك صلحى ايله كەصوكره مكەنى فتح ايتدكز «اللهدن قورخون واللهه كركدر توكل ايدەلر مؤمنلر» اللهدر خيرى يتورن وشردن دفع ايدن ١٣) «زمانيكه خداوند عالم بنى اسرائيدن عهد آلدى» جناب موسىنك واسطەسيله كه اونك امرندن خارج اولميەلر «ومبعوث ايتديك بنى اسرائيلدن اون ايكى نقيب» يعقوبك اون ايكى اوغلنك هربريسندن برطائفه عملەكلمشدى موسى ع هرطائفەيه برنفرى وكيل وامين ورئيس ايتمشدى كەهربريسى اوزقبيلەسنك احوال واوضاعندن خبردار اولا يااينكه شام شهرنه كوندرمشدى نجەكه ٢٤مجى آيەدە ذكر اولونار «والله تعالى اونلارا ديدىكه من سيز ايلەوارام» نصرت ويرمكه «هرآينه اگر نماز قيلاسكز وزكوة ويرەسكز وايمان كتورەسكز منم پيغمبرلريمه واونلاره كوملكليك ايدەسكز وبورج ويرەسكز اللهه گوزل بورج (ربا آلميەسكز) هرآينه من كفاره ايدرەم سيزدن گناهلرى» يااينكه كوچك گناهلارگزى حسابه كتورمرم ويا گناهلارگزك اوستنى اورترم «والبته داخل ايدەرم سيزى او جنتلرەكه اونك آلتندن نهرلر جارى اولار پس هركس بوندن صوكره كافر اولا پس بتحقيق ايتروبدر دوزيولى ١٤) پس اونلارك عهدى سنديرماقى سببنه اونلارا لعنت ايتديك» رحمتمزدن اوزاق ايلديك «واونلارك قلبلرنى برك ايتديك» هيچ گونه موعظه ونصيحت اونلاره تاثير اتمز «تغيير ايدرلر اللهك سوزلرنى اوزيرلرندن ويادن چخارديلر»

وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ١٥) وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ١٦) يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا

وترك ایتدیلر «اوحصه وقسمتی که اونلاره یادآورلیك اولمشدی» و وعده ویریلمشدی بهشتدن وسائر لذتلردن «وسن همیشه خبردار اولاجاقسن اونلاردن عمله گلن خیانته مگر اینکه اونلاردن آز» طائفه خیانت اتمدیلر «پس اونلاری عفوایله وگناهلارندن گیچ بدرستیکه الله تعالی احسان ایدنلری وگناهی عفوایدنلری دوست دوتار» ۱۵) واوکسلردنکه دیدیلر بز نصاری یوق، اونلاردن عهدآلدیق» نجه که بنی اسرائیلدن عهدآلمشدوك که اللهه وپیغمبره ایمان گتوره لر «پس اونلار دخی ترك ایتدیلر انجیلده ذکر وامر اولدوقلاری حصه وقسمتی پس آتدیق اونلارك آراسنه عداوت» عمل ایله «دشمن چلیك» قلب ایله هم دنیا وهم دین جهتنه بربریله عداوت ایدرلر «قیامت گوننه دیك وتیز لیك ایله الله اونلاری خبردار ایدر اونلارك اوزعمللرینك مقابلنده» عذاب اتمکله ۱٦) ای اهل کتاب بتحقیق گلدی سیزه بزیم رسولمز بیان ایدیر سیزه اوخبرلرك وحکملرك چوخنی که سیز مخفی دوتورسگز کتابدن وچوخنی عفوایدیر» برنفرعورت خیبراهلندن که یهودیلر آراسنده حسب ونسب صاحبی ایدی اویرك اشرافك بریسیله زنا ایدوب جماعت اونلاری رجم اتمك ایستمدیلر (رجم اودرکه برشخصی بیلنه گیمی یره باسیروب اوقدراونا داش آتارلرکه داش آلتنده اؤلر) وحال انکه هرایکیسی ارلو وعورتلو ایدیلر مدینه یهودیلرینه آدم گوندردیلرکه پیغمبردن خبرآلسونلار شاید رخصت اولا رجم اتمه مکه پس کعب بن اسید وشعبه بن عمر نچه نفرایله حضرتك یاننه گلوب دیدیلر یامحمد ص بزه خبرویر زانی وزانیه دن اگر محصن اولالار اونلارك حدی ندر حضرت بیوردیکه آیا منم حکممه راضی اولو بسگز دیدیلر بلی پس جبرائیل نازل اولوب رجم آیه سنی گتوردی پیغمبراحوالاتی اونلاره خبر ویردی یهودیلر راضی اولمادیلر جبرائیل نازل اولدیکه ابن صوریانی حکم قرار ایتو ابن صوریانی تانتدی پیغمبره صفتیله حضرت بیوردی آیا تانیورسگز اوجوان امردی که رنگی آغ وگوزی اگری در مدینه ده ساکن اولار آدینه عبدالله ابن صوریا دیرلر دیدیلر بلی حضرت بیوردی اونطور آدمدر سزك آراگزده دیدیلر یریوزینده قالان یهودیلرك اعلمی در موسی یه نازل اولان احکامه حضرت بیوردی آدم گوندروب اونی چاغردیلر ایلکه حاضر اولدی حضرت بیوردی سنی آند ویرورم اواللهه که توراتی موسایه نازل

مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ١٧) يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ١٨) لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ١٩) وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَلِلَّهِ مُلْكُ

ایتدی ودریانی یاروب سیزه نجات ویروب فرعونی غرق ایتدی زنای محصنه نك حكمی ندر دیدی اگر قورخمیایدیم كه توراتك اللهی منی یاندیراردی اگر یالان دیسم هر آینه اقرار اتمزدیم ولكن بكا خبرویر یامحمد قرآنده اونك حكمی ندر بیوردی اگر دورت نفر شاهد شهادت ایده زنایه میلی سرمه دانده گورن گیمی زنا ایدن آدمه سنگسار اولونلار ابن صوریا دیدی بوقرارله نازل اولوب توراتده حضرت بیوردی پس نه سببه اللهك امرینه تغییرویردگز دیدی هروقت كه ضعیف لردن زنا ایتدی رجم ایتدیك اماشریف لر زنا ایدنده رجم اتمیوب ترك ایتدیك پس زنا شایع اولدی حتی پادشاهك عموسی اوغلی زنا ایتدی اوكا رجم اولمادی صوكره باشقه برفقیر آدم زنا ایتدی ایستدیلر اوكا رجم اتسونلار اونك آدملری دیدی پادشاهك عموسی اوغلنه رجم اولمامش راضی اولماروق بو آدمه رجم اولونا پس هاموسی متفق اولدیلار بوكا كه رجم عوضنه قرخ تازیانه اوروب یوزینی قارالیوب هرایكیسی اولاغه سوار ویوزینی اولاغك دال طرفنه ایدوب گوچه وبازارده گزدیره لر یهودیلر ابن صوریایه دیدیلر نه تیز خبرویردون توراتك حكمنی سن حكمه اهل دگلسن چونكه غائب ایدوك بزایسته مدوك سنك آدیكی پیس لیك ایله یادایدك دیدی منی توراته آندویردیلر منده دوغریسنی دیدیم پس اوشخصاره مسجدك قاپوسی یاننده رجم ایدوب بیوردی من اول اوكسمكه توراتك حكمنی احیا ایتدیم ترك اولاندن صوكره پس بوآیه نازل اولدی «بتحقیق گلدی سیزه اللهدن نور (محمدص) وبیوك كتاب (قرآن) ۱۷) اونیله الله هدایت ایدر اونك رضاسنه تابع اولانكسی سلامت یوله» كه سلامتدر عذابدن «وخارج ایدر اونلاری ظلماتدن وانواع كفردن نور اسلامه اوز اذنیله وهدایت ایدر اونلاری دوز یوله» اویول ایله گیدن یول آزمز وضلالته دوشمز ۱۸) بتحقیق كافر اولدیلر اوكسلر كه دیدیلر اللهمریمك اوغلی مسیحدر دیكلن یاپیغمبر كیم مالع اولار اللهك قدرت واراده سنك مقابلنده اگر الله ایستیه كه هلاك ایده مسیح بن مریمی و اونك آناسنی وجمیع یریوزینده اولانلاری والله ایچوندر گوكلرك ویرك واونلارك

السموات والارض وما بينهما واليه المصير ٢٠) يا اهل الكتاب قد جاءكم رسولنا يبين لكم على فترة من الرسل ان تقولوا ما جاءنا من بشير ولا نذير فقد جاءكم بشير ونذير والله على كل شيئ قدير ٢١) واذ قال موسى لقومه يا قوم اذكروا نعمة الله عليكم اذ جعل فيكم انبياء وجعلكم ملوكا وآتيكم ما لم يؤت احدا من العالمين ٢٢) يا قوم ادخلوا الارض المقدسة التى كتب الله لكم ولا ترتدوا على ادباركم فتنقلبوا خاسرين ٢٣) قالوا يا موسى ان فيها قوما جبارين وانا لن ندخلها حتى يخرجوا منها فان يخرجوا منها فانا داخلون ٢٤) قال رجلان من الذين

آراسنده اولانلارنگ پادشاهلقی خلق ایدر اوزادیکه ایستروالله هر شیئه قادردر ١٩) یهودیلر ونصرانیلر دیدیلر که بزیلك اللهنگ اولادی ودوستلری» یهودیلر دیدی بزعزیزنگ اولادیوق عزیز ده اللهنگ اوغلیدر نصرانیلر دیدیلر بیز مسیحنگ شیعه لریوك اوده آللهنگ اوغلیدر «دیکل یا پیغمبر پس نیه الله عذاب ایدیر سزه گناهلارگز جهتنه» دنیاده قتل واسیر ومسخ اولماقله آخرتده اودله مکر آتا اوز اولانه وشخص اوز دوستنه بوکونه عذاب ایدر «بلکه سز بشرسگز اوکسلر جمله سندن که الله خلق ایدوبدر باغشلار اوکسی که ایستر» ایمان کتورنلری «وعذاب ایدر اوکسه که ایستر» ایمان کتورمینلره «والله ایچوندر گوگلرنگ ویرنگ واونلارنگ آراسنده اولان مخلوقاتنگ پادشاهلقی واونگ طرفنه در قایداجاق یر» ٢٠) ای اهل کتاب بتحقیق کلدی سیزه بزیم پیغمبریمز بیان ایدر سزه پیغمبرلرنگ حضوری قطع اولان وقتده» عیسی ایله محمد پیغمبر ۴ آراسنه ایام فترت وجاهلیت دیرلرکه وحی قطع اولمشدی ظاهرده بنی ووصی یوخیدی «ناخوش دوتوروق که سیز دیه سگز که بیزه پیغمبر کلمدی که بشارت ویره وقورخوده بحقیق کلدی بشیر ونذیر والله هر شیئه قادردر ٢١) زمانیکه موسی دیدی اوز قومنه ای منم قومیم یادگزه سالون اللهنگ نعمتنی اوز مانیکه سیز بنی اسرائیل طائفه سندن پیغمبرلر قراراتدی وسیزی پادشاهلار ایتدی و ویردی سیزه اوفضلی که عالملر اهلندن برکسه ویرمیوبدر» دریانی یارمقدن، بولودکولکه سالماقدن، من وسلوی نازل اتمکدن وحد سیز پیغمبرلردن ٢٢) ای منم قومیم داخل اولونگ پاك یره (شامه) که الله تعالی یازوبدر سیزه» اویرنگ مسکن اولماقنی «ودرنمیون دال طرفگزه پس قایدارسگز زیانکار اولان حالده» اوز نفسگزه هم دنیاده غنیمتدن الگز چیخار همی آخرتدن ٢٣) دیدیلر ای موسی بدرستیکه اویرده قوتلو قوملر وار» بزیم تابمز یوخدر اونلارله مقابله اتمکه دوغریلق ایله براوگا داخل اولابیلمروك اونلار اوشهردن خارج اولانا تیمی اکر اونلار خارج اولسالار شهردن بز داخل اولانلاروق

يخافون انعم الله عليهما ادخلوا عليهم الباب فاذا دخلتموه فانكم غالبون وعلى الله فتوكلوا ان كنتم مؤمنين ٢٥) قالوا ياموسى انا لن ندخلها ابداً ماداموا فيها فاذهب انت وربك فقاتلا انا ههنا قاعدون ٢٦) قال رب انى لا املك الا نفسى واخى فافرق بيننا وبين القوم الفاسقين ٢٧) قال فانها محرمة عليهم اربعين سنة يتيهون فى الارض فلا تأس على القوم الفاسقين ٢٨) واتل عليهم نبأ ابنى آدم بالحق اذ قربا قرباناً فتقبل من احدهما ولم يتقبل من الآخر قال لاقتلنك قال انما يتقبل

نصف

٢٤) ايكى كشى ديدى» موسى‌نڭ عموسى اوشاقلارى يوشع‌بن نون‌بن افرائيم‌بن يوسف‌بن يعقوب وكالب‌بن يوفنابن يهودا بن‌يعقوب «اوكسلردن‌كه اللّهدن قورخاردیلر والله نعمت ويرمشدى‌اونلارا» ايمانله بونى ديدى « كه داخل اولون قريه‌نڭ قاپوسندن غفلة پس زمانيكه داخل اولاسگز قاپويه سيز غالبه ايدنلرسگز» اونلارڭ بدنلرى بيوك اولمقه گوره سيزه حمله‌ايده بلمزلر «واللّهه توكل ايدوڭ اگر وارسگز مؤمنلر» وعده‌سنه تصديق ايدنلر ٢٥) ديديلر اى‌موسى بز هرگز داخل‌اولمه‌روق اوشهره ابدا نقدركه اونلار شهرده‌در پس سن اللّهڭ ايله گيت ودعوا ايدوڭ بز بويرده اوتورانلاروق» بوسوزى استهزا وعدم مبالات‌ايله ديديلر ٢٦) موسى ديدى پروردكارا من مالك اولمارام مگر اوز نفسمه وقرداشم هرونه پس تفرقه سال بزايله فاسق قوم آراسنه ٢٧) الله موسى‌نڭ دلياه ياايلكه موسى الله طرفندن‌اولان وحيله «ديدى بدرستيكه اوشهر حرامدر اونلارا قرخ ئيل ير يوزينده حيران گررلر پس غمگين‌اولما فاسق قومه» چونكه اونلار مستحقدرلر بوگونه عذابه اوزعمللرى جهتنه القصه نجه‌كه ١٣امجى آيه‌ده ذكر اولدى جناب موسى ١٢ نقيب گوندردى‌كه گيدوب شام اهلندن خبر گتورسونلر وشام اهلى بت‌پرست ايديلر اونلره عمالقه طائفه‌سى ديرديلر وجناب موسى اونلره ديمشديكه شامده گورديكلرى احوالاتى بنى‌اسرائيله خبر ويرمه‌سونلر ايلكه اونلر شامه گيتديلر گورديلركه شام‌اهلى اوجا بويلو قوتلو آدملردر قورخوب قايتديلر وموسى‌نڭ اطاعتندن چيخوب گورديكلرنى خبرويرديلر مگر يوشع وكالب ديمه‌ديلر ايلكه بنى‌اسرائيل شام اهلڭ قوت وشجاعتندن خبردار اولديلر شامه گيدوب دعوا اتمك ايستمديلر شهره داخل اولمقه مأمور اولان قوم آلتى يوز مين نفرايدى گجه زمانى كوچوب گيدرديلر ايلكه صباح اولاندا گورورديلر كه همان منزلده‌درلر بربرينه ديرديلركه يول آزمشوق قرخ ئيل بوقرارله رفتار ايتديلر تاايلنكه اوصحراده هرون صوكره موسى وفات ايتديلر يوشع‌بن نون‌ايله شهره داخل اولديلر ٢٨) اوخى اونلار آدمڭ ايكى اوغلى هابيل وقابيلنڭ احوالنى

اللّٰهَ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿۲۹﴾ لَئِنْ بَسَطْتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا بِبَاسِطٍ يَدِيَ إِلَيْكَ لِأَقْتُلَكَ إِنِّي أَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿۳۰﴾ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ تَبُوءَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ وَذَٰلِكَ جَزَٰٓؤُا الظَّالِمِينَ ﴿۳۱﴾ فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿۳۲﴾ فَبَعَثَ اللّٰهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُوَارِي سَوْأَةَ أَخِيهِ قَالَ يَا وَيْلَتَىٰ أَعَجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَٰذَا الْغُرَابِ

دوغری‌لق‌ایله» زمانیکه اللّٰه‌تعالی وحی ایتدی آدمه که وصایتی هابیله ویرسون وحال‌انکه قابیل اوندن بیوك ایدی قابیل بواحوالدن خبردار اولدی غضبه گلوب دیدی من اولایم وصایته پس جناب آدم اونلارا امر ایتدی‌که هربریسی قربان‌آپاروب اللّٰه یولنده صرف ایده‌لر هابیلنگ قویونی واریدی برعدد یخشی کوك قویون گوتوروب نیتی اوایدیکه الاهنگ امرینه رضا ویره قابیل اکنچی‌ایدی سنبلنگ‌پسلرندن برقدر گوتوروب اوزیله بوفکری اتمشدیکه اوننگ قربانی قبول اولا یااولمیه‌حق اونیله‌در وآدمنگ قولنه راضی اولمیاجاقدر «پس هرایکیسی قربانلارنی آپاردیلار پس بریسندن (هابیل) قبول اولدی واوبریسندن (قابل) قبول اولمادی» قابیله غضب غلبه ایتدی‌که نه‌سببه منم‌قربانم قبول‌اولمیه وسننگ قربانگ قبول‌اولا کثرت حسددن هابیله دیدی‌که «هراینه‌من‌سنی اولدوررم هابیل دیدی» منی اولدورمگه ومقصراولماقیمه برسبب یوخدر اگر سننگ قربانگ قبول اولمادی اوزونگ مقصرسن «بودر وبوندن غیری دگلدرکه اللّٰه‌تعالی پرهزکارلردن قبول ایدر» ۲۹) اگرسن الگی آچاسن‌بکا منی‌اولدورمگه من الیمی آچان دگلم‌که سنی اولدورم بدرستیکه من‌الاهدن قورخورام اواللّٰه‌که عالملرنگ‌اهلنه ترتیب ویرندر ۳۰) من ایستیورمکه سن‌قایداسان اللّٰه‌طرفنه‌منم گناهم واوز گناهنگ‌ایله تااینکه سن جهنم اوددننگ یولداشلارندن اولاسن‌وبوجهنم‌ظلم ایدنلرنگ جزاسی‌در» بوآیه‌دن معلوم‌اولورکه مقتولنگ گناهی قاتلنگ بوینه‌حمل‌اولاجاقدر ۳۱) «پس‌خواهش ایتدی‌اوننگ نفسی» یا آسان ایلدی «اوزقرداشنی اولدورمکه پس اونی‌اؤلدوردی وپشیمان اولانلاردن‌اولدی» هم‌دنیاده وهمی‌آخرتده. شیطان وسوسه ایتدی قابیله‌که اگرهابیل ساغ‌قالسا اوننگ‌اولادی همیشه سننگ اولادگا فخرایده‌جکدر پس‌قابیل فرصت‌آختاروردی هابیلی‌اؤلدورمکه برگون‌گوردیکه هابیل یاتوبدر بربیوك داش‌گوتوروب هابیلینگ باشندن‌اوروب اؤلدوردی پس بیلمدیکه اونی نقرارایله دفن اتسون ۳۲) «پس‌اللّٰه‌تعالی برقارغه گوندردی یری قازوردی تااینکه اوگا گوستره‌که قرداشننگ بدننی‌نجه یره باسدیره» قابیل گوردیکه بردیری قارغه‌بر اؤلی قارغه‌نی گتوروب دیمدیکی وایاقلاریله یری‌قازوب قارغه‌نی دفن‌ایتدی‌قابیل «دیدی‌ای‌قوم‌وای اولسون بگا آیامن‌عاجز اولدیم‌که منده‌بوغرابگ مثلی‌اولام پس‌منده دفن‌ایدم قرداشمگ

فَاُوَارِيَ سَوْاَةَ اَخِي فَاَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ ۳۳) مِنْ اَجْلِ ذٰلِكَ كَتَبْنَا عَلٰى بَنِي اِسْرَائِيلَ اَنَّهُ مَنْ قَتَلَ
نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ اَوْ فَسَادٍ فِي الْاَرْضِ فَكَاَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ اَحْيَاهَا فَكَاَنَّمَا اَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ
جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ فِي الْاَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ۳۴) اِنَّمَا جَزَاءُ
الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْاَرْضِ فَسَادًا اَنْ يُقَتَّلُوا اَوْ يُصَلَّبُوا اَوْ تُقَطَّعَ اَيْدِيهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ

میتەسنی پس قابیل پشیمان اولانلاردن اولدی» بوسببه قاعده اولدیکه میتی توپراقده دفن ایدەلر ۳۳) «بوجهته بز یازدیق بنی اسرائیله» هرچند آیەنڭ ظاهری مخصوصدر بنی اسرائیله اما معنیسی شاملدر جمیع خلقه «بونیکه هرکس بر آدمی اؤلدوره که او شخص آدم اؤلدورمەمش اولا» که اونیله مستحق قصاص اولا «یااینکه یر یوزینده فساد اتمەمش اولا» شرك یولی کسمك گیمی «گویا که آدملرڭ هاموسنی اؤلدوروب» اوندن اوتریکه الله حرام ایدن فانی بو آدم حلال ایدوب و بر نفسدن نچه ئیلدن صوکره متعدد نفسلر اولاجاق ایدی بوقدر مخلوق بر تك نفس اولان آدمدن عمله گلوب «وهرکسکه بر نفسی دیریلده» سبب اولا بر نفسڭ دیری قالماقنه عفو ایله یا قتلدن و جمله اسباب هلاکندن خلاص اولماقله «پس گویا که جمیع مخلوقاتی احیا ایدبدر» بو آیەنی بیله تاویل ایدوبلرکه برکسی برکس اؤلدوره ضلالته سالماق و دین حقدن خارج اتمك ایله یادیریلده هدایت اتمکله اونڭ گیمیدرکه جمیع مخلوقاتی اؤلدوروب ویادیریلدوب چونکه بر نفر گمراه اولان شخص باعث اولاجاقدر گرورگرور مخلوقڭ ضلالتنه وهکذا هدایت تاپمش بر شخص گرورگرور خلقڭ هدایتنه «وهر آینه بتحقیق گلدی اونلاره بزیم پیغمبرلریمز معجزەلر ایله صوکره اونلاردن چوخی بوقدر تاکیداولوناندن صوکره هر آینه اسراف ایدنلردر» وحددن گیچنلردر حرامی حلال و قدغن اولمش قانلری توکمکده ۳۴) بودر و بوندن غیری دگلدر اوکسلرڭ جزاسیکه دعوا ایدرلر الله و اونڭ پیغمبری ایله و سعی ایدرلر یریوزینده فساد اتمکه بودرکه مقتول اولالار یااینکه اللری و ایاقلاری کسیله خلاف قاعدەسیله (یعنی ساغ اللری صول ایاقلاری یاعکسنه) یااینکه نفی اولونالار اویردن» که بوکناهلاری اویرده ایدوبلر بو آیەدن معلوم اولورکه یریوزلده فساد ایدن الله و پیغمبر ایله محاربدر هرکس قطع طریق ایده امام وحاکم شرع مختاردر بو جزالرڭ بریسنی مقصرڭ حقنده عمله گتورمکه امانفیده علما الریاز و بلارکه بوکناهی عمله گتوردیکی شهردن ویردن اخراج ایدوب هانسی شهره گوندریلسه اویرڭ اهلنه اعلام اولوتارکه اوآدم نفی اولونوب اونیله دانشمق، یمك، ایچمك، نکاح و دوستلیك اولونماسون «بوتنبیه اونلارڭ ایچون رسوالیكدر دنیاده و اونلار ایچون واردر آخرتده بیوك عذاب» کناهلارنڭ بیوکلکی جهتنه ۳۵) «مگر اوکسلرکه توبه ایتدیلر اولدن قباق که سیز قادر اولاسگز اونلاره تنبیه

مِنْ خِلَافٍ اَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْاَرْضِ ذٰلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ٣٥) اِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ اَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ فَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ٣٦) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَابْتَغُوا اِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ٣٧) اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ اَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْاَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لِيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَا تُقُبِّلَ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ٣٨) يُرِيدُونَ اَنْ يَخْرُجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنْهَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ ٣٩) وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا

اتمکه پس بیلوڭکه الله باغشلیان ورحم ایدندر» یعنی حاکم شرع اوڭا تنبیه ایدندن قاباق توبه اتسه تنبیه اولونمز اگر حاکم شرعڭ اختیارنه یتشه حکم شرعی گرك جاری اولا هر چند حق صاحبی عفو ایده بو آیه شاملدر تلك حق الله وحق الناسه شامل دگلدر مثلا توبه ایدن شخص فساد سالوب آدم اولدورسه توبه جهتنه قصاص ساقط اولماز واگر الله شریك قرار ویرسه باشقه تنبیهی دخی یوخدر بو آیه شریفه دن بیله استدلال اولونوبکه توبه محض حق الله جهتنه در اما حق الناس حصه سنده حق صاحبنڭ رضاسی عمله گلمسه توبه صحیح دگلدر ٣٦) ای مؤمنلر قورخوڭ اللهدن والله طرفنه وسیله آختاروڭ» که او وسیله ایله مزده واجره یتشه سڭز «وجهاد ایدوڭ اللهیولنده امیدوارکه سیز رستکار اولاسڭز» ٣٧) اوکسلرکه کافر اولدیلار اگر اونلار ایچون اولا یر یوزینده اولان شیئلرڭ هاموسی اونیله بریرده اونڭ مثلی ده اولا تاانکه اونلاری عوض ایده لر اوز جانلارینی قیامت گوننڭ عذابندن قورتولمقه اونلاردن قبول اولماز واونلار ایچون واردر دردناك عذاب ٣٨) ایسترلرکه جهنم اودندن چیخالار واونلار اوددان خارج اولان دگللر واونلاره همیشه لیك عذاب وار ٣٩) اوغورلق ایدن کیشنڭ وعورتڭ اللرنی کسوڭ تاانیکه مزد اولا دنیاده کسب ایتدیکلری کناهه اللهڭ عذابی وعقوبتی اولان حالده والله غلبه ایدن وحکیمدر». دین اسلامڭ بومسئله سنه ایراد اولونوبکه برالڭ قیمتی بش یوز قزیلدر برکس برکسڭ النی کسه گرگدر بش یوز قزیل ال صاحبنه دیه ویره سبب ندرکه برقزیلڭ دورتدن بری قدری اوغورلق اتسه اونڭ الی کسیله. جواب ویریلوبدرکه الوسائربدن پارچه لری اوز قیمتنده قالار اوز زمانه گیمی که بدنی یاراداں اللهڭ حکمنه مطابق اوبدنی تمیز ساخلیه ایلکه حکم الهیدن چیخماق ایله بدنڭ هاموسنی یاعضونی مردار ایتدی دخی اونڭ قیمتی تماماً ایتدی کسوب آتماق لازمدر هرکس عربلرڭ وحشی وطمعکارلقلرلدن خبردار اولسه بیلرکه بوکونه تنبیه آنجق اونلاری اوغورلقدن ساخلار اگر بوز مالڭ قانونلری ایله رفتار اولونسیدی هیچکس مالنه امین وصاحب اولابیلمزدی. ایلکه بالغ وعاقل کس اوغورلق ایتدی وشرعاً ثابت اولدی اونڭ ساغ النڭ بارماقلارنی آنجق کسرلر ٢مجی

ايديهما جزاء بما كسبا نكالا من الله والله عزيز حكيم ۴۰) فمن تاب من بعد ظلمه واصلح فان الله
يتوب عليه ان الله غفور رحيم ۴۱) الم تعلم ان الله له ملك السموات والارض يعذب من يشاء
ويغفر لمن يشاء والله على كل شيء قدير ۴۲) يا ايها الرسول لا يحزنك الذين يسارعون
في الكفر من الذين قالوا امنا بافواههم ولم تؤمن قلوبهم ومن الذين هادوا سماعون للكذب سماعون
لقوم اخرين لم ياتوك يحرفون الكلم من بعد مواضعه يقولون ان اوتيتم هذا فخذوه وان لم تؤتوه
فاحذروا ومن يرد الله فتنته فلن تملك له من الله شيئا اولئك الذين لم يرد الله ان يطهر قلوبهم لهم

دفعه صول اياقنك بارماقلارنى ۳مجى دفعه حبس ايدرلر ۴مجى دفعه اؤلدورملك لازمدر وبو تنبيه اوصورتده دركه مال صاحبى تنبيهى طلب ايده والاحاكم شرعك اختيارى يوخدر اوزباشنه تنبيه اتمكه هرچند شرعاً اونك يانده ثابت اولا امامرافعه دن صوكره تنبيه ساقط اولماز هرچند مال صاحبى باغشليه. ۴۰) «پس هركسكه توبه ايده اوغورلقدن و نفسنه ظلم ايدندن صوكره واصلاح اولا پس بدرستيكه الله اونك توبه سنى قبول ايدر وبدرستيكه الله باغشليان ورحم ايدندر» آخرتده امادنياده توبه ايله حدشرعى ساقط اولماز ۴۱) «اى مخلوقات آيابلمرسن بونى كه خداوندعالم ايچوندر گوكلرك ويرك پادشاهلقى عذاب ايدر هركسه كه ايسترو باغشلار هركسى كه ايسترو الله هرشيئه قادردر ۴۲) اى پيغمبر غمگين ايتمه سون سنى اومنافقلركه» اوزلرى كيمى منافقلرى وكافرلرى گورلده «تيزكفرلرينى اظهار ايدرلر بونلراوكسلردندركه» سنى ومؤمنلرى گورن وقتده «آغزلارنده ديديلركه ايمان گتوردوك وحال انكه اونلارك قلبلرى ايمان گتورميوبدر ويهوديلردن بعضى يالان سوزه چوق قولاق ويرن و ايشيدنلر وار» اونلارك عالملرى توراتك معنى سنه تغيير ويروب اونلره نقل ايدنده اونلرده بويالان سوزلره قولاق آسوب قبول ايدرلر ياانيكه هدايت قصديله سنك سوزلركى ايشتمورلر بلكه يالاندن قولان آسورلركه سنك سوزكى ايشيدوب احوالدن خبردار اولوب صوكره سنه استهزا ايتسونلر وهابيله يهوديلردن اوكسلر واركه «سنك سوزكى ايشيدنلردر» بوقصدايله كه يهوديلردن «سنك يانكا گلمين طائفه لردن اوترى» جاسوسلق وخبرچيليك ايده لر «تغيير ويررلر حق سوزلرى اوز يرلرندن» وحقيقى معنى لرندن كه الله تعالى اوكلمه لرى اويره واو مراده وضع ايتمشدى «ديرلركه اگر سيزه بو ويريلدى» محمد۴ سيزه بيزديين سوزلرى ديدى «پس اونى قبول ايدون واگر بوسوزلر سيزه ديپلمدى باشقه طور ديپلدى پس قورخون» او سوزلرى قبول ايتمكدن. شان نزول مدنه ده هارون اولادندن ايكى نسل وارايدى برى بنى نضير مين نفر برى بنى قريظه يدى يوز نفراما

فِي الدُّنيَا خِزيٌ وَلَهُم فِي الأَخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ (۴۳) سَمَّاعُونَ لِلكَذِبِ اَكَّالُونَ لِلسُّحتِ فَاِن جَاؤُكَ فَاحكُم بَينَهُم اَو اَعرِض عَنهُم وَاِن تُعرِض عَنهُم فَلَن يَضُرُّوكَ شَيئًا وَاِن حَكَمتَ فَاحكُم بَينَهُم بِالقِسطِ

بنی نضیر مال وحال جهتنه بنی قریظه‌دن زیاده ایدیلر وعبدالله‌بن ابی‌ایله هم قسم ایدیلر و اکر اونلارک آراسنده قتل‌اتفاق دوشسه وبنی نضیردن بر آدم اولسه بنی قریظه‌دن قصاص آلوردیلر اما بنی قریظه‌دن اولسه بنی نضیر قصاصه راضی اولموردیلر بوخصوصده بوایکی فرقه آراسنده زیاده مباحثه اولوب آز قالدی‌بیوك دعوالر عمله کله تاالکه بوایکی طائفه آراسنده وثیقه یازیلدی‌که اکر بنی نضیردن برنفر بنی قریظه‌دن برنفری اؤلدورسه قاتلی دوه‌یه سوار ایدوب یوزنی دوه‌نک دالی طرفنه دونده‌روب یوزنی قارالیوب کزدیروب نصف‌دیه آلسونلر و اکر بنی نضیردن برآدمی بنی قریظه اولدورسه‌لر قاتلدن تمام دیه آلوب همیده قتل اتسونلر زمانیکه حضرت مکه‌دن مدینیه هجرت‌ایتدی واوس ایله خزرج اسلامه داخل اولدیلر یهودی‌لر ضعیف اولوب بنی قریظه‌دن برنفر اوبری طائفه‌دن بریسنی اولدوردی بنی نضیر آدم کوندردیلر که مقتولک دیه‌سنی وهمیده قاتلنی کوندرسونلر قصاص اتمک ایچون بنی قریظه دیدیلر بو توراتک حکمی دکلدر بلکه بو بر حکمدرکه بزدن قوتلو اولدیقکزه کوره احداث ایدوبسکز یا دیه‌آلوک یا قصاص ایدوك والله بودر محمد کلون کیدک اونک محاکمه‌سنه بنی‌نضیر عبدالله‌بن ابیک یاننه کلوب دیدیلر خواهش ایت محمددن که بزیم شرط نامه‌مزی لغواتمیه عبدالله دیدی منله برنفر کوندروك کلسون کیدک محمد۴ك یاننه من احوالاتی اوکا دیوم اکر سزك نفعکزه حکم اتدی قبول ایدوك والا راضی اولمیوك پس برنفر آدم کوندروب عبدالله‌ایله کلدیلر حضرتك یاننه عبدالله احوالاتی حضرته عرض ایتدی‌که بنی قریظه ایله بنی نضیر آراسنده بوکونه شرطنامه وار وهر ایکیسی راضی اولوبلار سنك حکمکا خواهش ایدیرم اونلارك شرطلرنی لغو اتمیه‌سن زیراکه بنی نضیر صاحب سلاح وقوتدر قورخورامکه اونلاردن سیزه صدمه یتشه حضرت غمکین اولوب برشئی بیورمادی جبرئل نازل اولوب بوآیه‌نی کتوردی. (یحرفون الکلم من‌بعد مواضعه) یعنی عبدالله بن ابی وبنی نضیر (وان‌لم تؤتوه فاحذروا) یعنی عبدالله دیدی بنی نضیره‌که اکر سزك نفعکزه حکم اتمسه راضی اولمیون «وهر کسیکه الله امتحان ایتمک ایستیه» یا اینکه اوز عملنك پس‌لکی سببنه کوره ضلالتده قالماقنی استیه «پس سن مالك اولمازسن اوکا برشیئی واونی هدایت ایده‌بیلمزسن اونلار اوکسلردرکه الله‌ایستمیوبدر که اونلارك قلبنی پاك ایده» نجاست کفر ونفاقدن « اونلار ایچون رسوالیك

أَنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٤٢﴾ وَكَيْفَ يُحَكِّمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ التَّوْرٰيةُ فِيهَا حُكْمُ اللّٰهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَمَا أُولٰٓئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٣﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرٰيةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللّٰهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ فَأُولٰٓئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٤﴾ وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا

واردر دنياده» جمله يهودي‌لره جريه ويرمك وبني‌نضيره جلاى وطن اتمك ايله «اونلار ايچون آخرتده دردناك عذاب واردر ٤١) تاكيداً تكرار اولوندى « چوخ ايشيدنلردر يالانى چوخ يين‌لردر حرامى» اصلا حرام اولان خمر نبيذ وساير كيف كتورنلر كيمى يااينكه عارضى اولا حرام آلش ويريشدن حصوله كلن پول يارشوه وغيرذلك « پس اكر كله‌لر سنڭ يانڭا اختيارڭ وار حكم ايله اونلارڭ آراسنده ياانكه اعراض ايت اونلاردن و اكر سن عراض ايده‌سن اونلاردن پس سڭا ضرر ويره بلمزلر و اكر حكم اتسن حكم ايت اونلارڭ آراسنده عدالت ايله بدرستيكه الله دوست دوتار عدالت ايدنلرى ٤٢) نجه سنى حكم ايدرلر» اونلارڭ قصدى حقى تانماق و شرعى اقامه اتمك دكلدر بلكه مقصودلرى اودر كه سڭا نازل اولان شريعتڭ حكمى توراتك حكمندن آسان اولسا اونيله رفتار ايده‌لر ظاهرده اوز نفعلرى ايچون‌دز « وحال‌انكه اونلارڭ يانده توراة وار وتورايةده اللهڭ حكمى يازيلوبدر صوڭره اعراض ايدرلر» يعنى ايلكه كورديلر سنڭ حكمڭ موافقدر توراتڭ حكميله اعراض ايدرلر بوسببه‌كه «دگلدر اونلار ايمان گتورنلر» اوزكتابلرينه‌ا گراوڭا ايناسيديلر البته‌عمل ايدرديلر ٤٣) «بدرستيكه‌بز نازل ايتديك توراتى اونده هدايت ونورانى‌ليك‌وار حكم‌ايدراونيله‌اوپيغمبرلر كه‌تسليم‌اولديلر اللّهه بوحكمى ايدرلر اوكسلره‌كه يهودى‌اولديلر يااينكه هدايت‌تاپديلر وحكم ايدر عالملر وعابدلر اواحكامله كه‌حفظ ايدوبلر اللهڭ كتابندن وعالملر اوكتابه شاهدلر و قراول‌لر ايديلر پس آدملردن قورخميون» وطرف‌دارليك ايتميوڭ ثورخى جهتنه «ومندن قورخون وتبديل‌ايتميوڭ منم‌آيه‌لريمى آزپولڭ مقابلنده» رشوت آلوب غير حقى حق عوضنه رواج ويرميوڭ «وهركسكه حكم‌ايتميه اوقرارله كه‌اللّه‌نازل‌ايدوبدر پس‌اونلار كافرلردر ٤٤) بزيازديق يهوديلره تورات‌ده بونيكه برنفس‌مقابلنده» برآدم برآدمى اولدرسه اوآدمى اولدرملك «وگوز گوز مقابلنده وبورون بورون مقابلنده وقولاق

أَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٧﴾ وَقَفَّيْنَا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰيةِ وَاٰتَيْنَاهُ الْاِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰيةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾ وَلْيَحْكُمْ اَهْلُ الْاِنْجِيلِ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ فِيهِ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤٩﴾ وَاَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَٓاءَهُمْ عَمَّا جَٓاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ لَجَعَلَكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً وَلٰكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَٓا اٰتٰيكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٠﴾ وَاَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَٓاءَهُمْ

قولاق مقابلنده ويارا مقابلنده قصاص اولونار پس هر كس كه قصاصى عفو ايده پس بو عفو كفاره‌در» عفو ايدن شخصڭ كناهلارنه «وهر كسكه حكم ايتميه او قرارله كه الله نازل ايدبدر پس اونلار ظالملردر ٤٧) گچمش پيغمبرلرڭ دالنجه عيسى بن مريمى گوندرديك تصديق ايدندر اونڭ قباقنده اولان توراتى و ويرديك اوڭا انجيلى اونده هدايت ونور وار وتصديق ايدندر اونڭ النده اولان توراتى وهدايت وموعظه‌در پرهيزكارلره ٤٨) گركدر انجيل اهلى حكم ايده‌لر اوزادله كه الله اونده نازل ايدبدر وهر كسكه حكم ايتميه اوقرارله كه الله نازل ايدبدر پس اونلار فاسقلردر ٤٩) وبز نازل ايتديك سڭا قرآنى حقله وتصديق ايدندر اونڭ يانده اولان كتابلرى وناظردر اوكتابه» تغيير وتبديلدن ساخلياندر ياشاهددر اونلارڭ دوغريلقنه «پس حكم ايت اونلارڭ آراسنده وتابع اولما اونلارڭ راينه» اعراض ايتمه او حكملردن كه الله طرفندن سڭا نازل اولوبدر «سيز اهل توراة وانجيل وقرآندن هربرگزه برگونه شريعت قرار ويرمشوك» كه او يول ايله گيده‌سڭز «وهربرگزه آشكار يول آچمشوك واگر الله ايسته‌سيدى هرآينه سيزى بر امت ايدردى» بر دين اوزره «ولكن الله تعالى سزى امتحان ايدر سيزه ويريلن كتابلر بارهسنده» كيم عمل ايدر هرعصر وقرنده اوزشريعت وكتابنه هر عصرڭ حكمت وضعيه‌سى بر طورله اولماقه گوره «پس بر برگزدن قباقه‌دوشون يخشى ايشلر عماله گتورمكه، الله طرفنه‌در سزڭ هامڭزڭ قايداجقى خبر ويرر سيزه قيامت گوننده اوامرده كه سيز اختلاف ايدرسڭز ٥٠) وحكم ايت اونلارڭ آراسنده الله نازل ايدن حكمله وتابع اولما اونلارڭ خواهشنه وقورخ اونلاردن كه سنى آلدادوب دونده‌لر اواحكامڭ بعضى سندن كه الله نازل ايدبدر پس اگر» حكم الهى‌دن« اعراض ايده‌لر پس بيلگلن كه الله تعالى ايستيور كه اونلره مصيبت يتوره گناهلارنڭ بعضى‌سى سببيله» يعنى گناهلرى چوخدر والله چوخوندن گيچوب

وَاحْذَرْهُمْ اَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ اِلَيْكَ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمْ اَنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ اَنْ يُصِيبَهُمْ بِبَعْضِ
ذُنُوبِهِمْ وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ ٥١) اَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللّٰهِ حُكْمًا
لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ٥٢) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارٰى اَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءُ
بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَاِنَّهُ مِنْهُمْ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ٥٣) فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَخْشٰى اَنْ تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ فَعَسَى اللّٰهُ اَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ اَوْ اَمْرٍ مِنْ عِنْدِهِ
فَيُصْبِحُوا عَلٰى مَا اَسَرُّوا فِي اَنْفُسِهِمْ نَادِمِينَ ٥٤) وَيَقُولُ الَّذِينَ اٰمَنُوا اَهٰؤُلَاءِ الَّذِينَ اَقْسَمُوا
بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ اِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فَاَصْبَحُوا خَاسِرِينَ ٥٥) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا مَنْ

حزب

بعضی‌سی سببیله اللّٰه اونلره تنبیه ایده «حقیقتده خلقڭ چوخی فاسقلردر ٥١) «آیا سندن جاهلیت حکمنی ایستیورلر» واللّٰهڭ حکمندن اعراض ایدیرلر ایستیورلر سن اونلارڭ آراسنده جاهلیت قراری ایله حکم ایده‌سن «کیمدر اللّٰهدن گوزل‌راق حکم جهتنه او قومه که یقین ایدنلردیلر» دین اسلامڭ گوزللگنه ٥٢) ای مؤمنلر یهودیلری و نصرانی‌لری دوست دوتمیون» وانلارڭ سوزینه خاطرجمع اولمیوڭ که سیزه کومك ایدرلر «اونلارڭ بعضی‌سی بعضی‌سیله دوست‌درلر» یهود یهودینی نصرانی‌نی قویوب سیزه کومك ایتمز «هرکس سیزلردن اونلاری دوست دوتا پس اوآدم اونلاردندر» اونلاری دوست دوتمقه گوره هرکس هرکسی دوست دوتسا اونله حشره گلر. «بدرستیکه اللّٰه هدایت ایتمز ظالملر اولان قومی» که اوز نفسلرینه ظلم ایتدیلر کفاری دوست دوتماق ایله ٥٣) پس گوررسن اوکسلری که اونلارڭ قلبلرینده ناخوشلیك وار» عبداللّٰه بن ابی کیمی «سرعت ایدرلر اونلارڭ طرفنه» گیتمگه قلباً اونلاری دوست دوتماقله «دیرلر که بز قورخوروق بزه مغلوب اولماق یتشه» عبادة بن صامت حضرت رسول[ع] ه عرض ایتدی منم یهودی دوستلریم وار که عددلری چوخدر من بری اولدیم اونلاردن وقایتدیم اللّٰه و پیغمبر طرفنه عبداللّٰه ابن ابی دیدیکه من قورخورامکه بزه مغلوب اولماق عارض اولسن یهودیلرڭ دوستلقندن بری اولمرام پس بو آیه نازل اولدی «پس امیدوارکه اللّٰه فتح ویره پیغمبرینه یابرایش اولا اللّٰه طرفندن» مؤمنلرڭ عزتنه و مشرکلرڭ ذلیل اولمقنه «پس منافقلر پشیمان اولارلار اوزاده که قلبلرینده گزلین ساخلیوبلر» نفاقدن و پیغمبرڭ حقنده شك اتمکدن ٥٤) «مؤمنلر دیرلر» بربرینه یا یهودیلره «آیا بو منافقلر اوکسلردرکه اللّٰهه آندایچدیلر غلیظ آندلارکه اونلار هرآینه سیزڭ نقعگزه‌درلر» اما ایندی نفاقلری ظاهر اولدی «هیچ اولدی اونلارڭ عمللری واوزلرینه زیان ایدنلر اولدیلر

يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللّٰهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ
يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ
٥٦) إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

---

٥٥) ای مؤمنلر هر کس که سیزدن مرتد اولا» یا اینکه دعوادن قایده اللهه بر ضرر یتشمز «پس تیز لیک ایله الله گتورر بر قومکه الله اوقومی دوست دوتار واوقوم اللهی دوست دوتارلر، مؤمنلره یوموشاقلق ایدنلردر» مشتق‌در ذلدن ذالك کسریله نه اینکه ضمیله ذلیل معنی‌سنه «غلبه ایدنلردر کافرلره جهاد ایدرلر الله یولنده وقورخمازلار مذمت ایدنلرک مذمتندن» جمیع علمای اسلامک اتفاقیله بو آیه شریفه نازل اولوبدر علی بن ابی طالب ع نک حقنده وبوکا ایکی دلیل تفسیر کبیرده نقل اولوبدر ١) پیغمبر ع خیبر گونی علمی علی ع مه ویرملک خصوصنده بیوردی من ویررم علمی صباح بر کشیه که دوست دوتار اللهی و پیغمبری و اونی دوست دوتار الله و پیغمبر بو آیه‌ده یازیلان صفت همان سوزک عینی‌در نجه که اوسوز علی ع نک حقنده‌در بو آیه‌دخی اونک حقنده گرك اولسون ٢) الله تعالی بو آیه‌دن صوکره انما ولیکم الله آیه‌سنی بیوروب او آیه علی‌نک حقنده‌در نجه که ذکر اولونار بو آیه‌ده گرك اولنک حقنده اولسون ایکی آیه بر برینه متصل ومربوط اولماق ایچون وبعضی دیبوبدر که بو آیه انصارک حقنده‌در اوندان اوتریکه اونلار نصرت ویردیلر پیغمبره و اظهار دین‌ده سعیلر ایتدیلر بعضی دیبور فارس اهلنک حقنده نازل اولوب ایلکه پیغمبردن خبر آلدیلر یارسول الله کیملردر اونلار حضرت النبی سلمانک چکننه اوروب بیوردی بو وبونک امثالی، هرگاه دین آسیلمش اولیدی اولدوزدن هر آینه اوکا یتشردی فارس اولادی «بو اللهک فضلیدر ویرر اوکسه که ایستر» وبیلرکه او محل قابلدر فضله «والله وسعت ویرندر» اوز جودیله «عالمدر» محل جودده ٥٦) بودر وبوندن غیری دگلدر که سیزک اولی بتصرفکز الله‌در واونک پیغمبری‌در واوکسلردر که نماز قیلارلار وزکوة ویررلر او حالده که رکوع ایدنلردر» بو آیهٔ شریفه‌ده حضرت امیر ع نک حقنده نازل اولوب تفسیر کبیرده یازیلان حدیثک ترجمه‌سیدر: عطا ابن عباسدن نقل ایدوبدر بو آیه علی بن ابی طالب ع نک حقنده نازل اولوبدر عبدالله بن سلام دیر زمانیکه بو آیه نازل اولدی دیدیم یارسول الله من گوردیم علی‌نی تصدق ایتدی اوزوگنی فقیره رکوع حالنده ابی‌ذر روایت ایدرکه من پیغمبر ع ایله ظهر نمازینی قیلدیم سائل مسجده گلوب سؤال ایتدی هیچکس بر شیئی ویرمدی پس سائل اللرنی گوگه گوتوروب دیدی پروردگارا سنی شاهد دوتورامکه من پیغمبرک مسجدنده سؤال ایتدیم هیچکس بکا بر شیئی ویرمدی علی ع رکوعده ایدی ساغ الینک کوچك بارماغنه اشاره ایتدی سائل گلوب اونک بارماقندن

۵۷) وَمَنْ يَتَوَلَّ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا فَاِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ۵۸) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوًا وَلَعِبًا مِنَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ اَوْلِيَاءَ وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۵۹) وَاِذَا نَادَيْتُمْ اِلَى الصَّلٰوةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوًا وَلَعِبًا ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ۶۰) قُلْ يَا اَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَنْقِمُونَ مِنَّا اِلَّا اَنْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَا اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَمَا

اوزوگی چیخارتدی پیغمبرگ حضورلده پیغمبر بیوردی پروردگارا منم قارداشم موسی سندن سؤال ایتدی دیدی‌که پروردگارا منم سینه‌می شرح ایله الی آخر پس آیه نازل ایدوب هارونی اوگا قرداش ایتدوگ پروردگارا من محمد سنگ پیغمبرگ و برگزیدنم پس منم سینه‌می آچ وایشمی آسان ایت ومنم اوز اهلمدن علینی بگاوزیر ایله اونیله منم بیلیمی محکم ایت ابوذردیر آند اولسون اللهه حضرت رسول بوکلمه‌لری تمام ایتمه‌مشدی جبرئیل نازل اولوب بوآیه‌نی گتوردی شیعه‌لر دیورلر بوآیه دلالت ایدیرکه امام علی‌در پیغمبردن صوگره اوندن اوتریکه ولیدن مراد بوآیه‌ده ولایت‌در پس ولی‌گرک علی اولسون نه‌اینکه باشقه‌آدم یوسوزدن صوگره ولی‌معنی‌سنی اولی‌بتصرف اولمقه‌استدلال ایدوب آخرده دیورکه اگر ولی عبارت اولمیه علیدن اونده آیه‌نگ معنی‌سی بیله اولورکه ای‌مؤمنلر سیزگ اموراتگزه تصرف ایدن‌اللّٰه‌وپیغمبر واومؤمنلاردرکه نماز قیلارلار واوروج دوتارلار بونده لازم گلورکه بوصفتده اولان مؤمنلرگ هاموسی متصرف اولسون جمیع ایشلره بوصورتده امامگ لزومی یوخدر پس لابددر دیملک‌که اوندن عبارت شخص واحد واودخی علی‌بن‌ابی‌طالب‌در وبوآیه علی۴گ حقنده وارداولماقه اولونان ایرادلر وسؤال‌وجواب اوزمحلنده مرقوم‌در تمام‌اولدی فاضلگ بیانی ۵۷) «هرکسکه دوست دوتا اللهی‌واونگ‌رسولنی واوکسلریکه ایمان گتوردیلر پس‌بدرستیکه‌اللهگ قوشونی غلبه‌ایدنلردر ۵۸) ای‌اوکسلرکه ایمان‌گتوروبسگز دوست‌اخذ ایتمیون او کسلری‌که سزگ دینگزی استهزا وبازیچه حساب ایتدیلر اونلار عبارتدر اوکسلردن‌که اونلارا کتاب ویروب سیزدن قباق و کافرلری‌ده دوست‌لر اخذایتمیوگ واللّٰه‌دن قورخوگ اگرسیز وارسگز مؤمنلر ۵۹) واگر سیزچاغراسگز اونلاری نمازه اونی‌استهزا وبازیچه حساب ایدرلر بواوجهته‌در که عقل‌ایله‌فکر اتمزلر» حق‌ایله باطلی تشخیص ویرمکده. یهودیلر اذان سسی ایشدنده استهزاایدوب‌دیردیلر اللّٰه‌یالانچی‌نی‌اودله یاندرسون ازقضااونگ‌خادمی‌اودگتورن‌وقتده شرارەسی اوزالنی یاندوردی ۶۰) یاپیغمبردیگلن‌ای‌اهل کتاب‌آیابزی‌ناخوش‌دوتورسگز بزدن هیچ پیس‌عمل صادراولمیوب مگراینکه بزایمان گتوردیک اللهه واوزاده که

انزل من قبل وان اكثركم فاسقون (٦١) قل هل انبئكم بشر من ذلك مثوبة عند الله من
لعنه الله وغضب عليه وجعل منهم القردة والخنازير وعبد الطاغوت اولئك شر مكانا واضل عن
سواء السبيل (٦٢) واذا جاؤكم قالوا امنا وقد دخلوا بالكفر وهم قد خرجوا به والله اعلم
بما كانوا يكتمون (٦٣) وترى كثيرا منهم يسارعون في الاثم والعدوان واكلهم السحت
لبئس ما كانوا يعملون (٦٤) لولا ينهيهم الربانيون والاحبار عن قولهم الاثم واكلهم السحت
لبئس ما كانوا يصنعون (٦٥) وقالت اليهود يد الله مغلولة غلت ايديهم ولعنوا بما قالوا بل يداه

بزه نازل اولوب واوزادهکه بوندن سابق نازل اولوب» کچمش پیغمبرلره نازل اولان
کتابلردن «اماسزڭ چوخڭز فاسقلرسڭز ٦١) «یاپیغمبر دیگلن آیا من خبر ویریم سیزه
بوندن بدترینی» یعنی هرچند سیز اوزڭز پیس طائفهسڭز اماایستیورسڭز سزدن پیسنی
«عوض جهتنه اللّٰه یاننده» خبر ویریم یااینکهسیز بیزی پیس بیلورسڭز آیاایستیورسڭز
کهبزدن پیسنی سیزه خبرویریم «اوکسدر کهاللّٰه اونی رحمتدن اوزاق ایتدی وغضب
ایلدی اوڭا واونلاردن میمون ودوڭغوز ایتدی واوکسدرکه عبادت ایتدی طاغوته»
بتلره یاشیطانه «بونلار بدترلردر مکان جهتنه وگمراهترلردر دوز یولدن» میمون
اولانلار شنبه گوننی حلال ایدوب صید ایدنلر، خنزیر اولانلار مائدهیه کفران نعمت
ایدنلر وطاغوته عبادت ایدنلر گوساله پرستلردر هر اوچی بنی اسرائیلدن در یعنی
سزڭ نسلڭزڭ بونوع پیسلگی ایله بزی پیس بیلورسڭز ٦٢) زمانیکه گلرلر سنڭ
یانڭا دیرلرکه بزایمان گتوردوك وحال آنکه داخل اولدیلر سنڭ یانڭا کفرله واللّٰه
اعلمدرکه گزلهدوردیلر کفری ٦٣) سن گوررسن اونلارڭ چوخنی سرعت ایدرلر
گناهوعداوتده» یاحددن تجاوز ایتمکده وحرام یمکده «هرآینه پیس درا ونلار ایتدیکلری
عمللر ٦٤) نهسببه نهی ایتمیور اونلارڭ عالملری وعابدلری اونلاری یالان دیمکدن و
حرام یمکدن هرآینه پیسدر اوزادکه ایدیللر ٦٥) یهودیلر دیدیلر اللهڭ الی
زنجیرلنمشدر» کنایهدر بخلدن «باغلو اولسون اونلارڭ اللری ولعنت اولسون
اونلارا اوسوزڭ مقابلنده کهدیدیلر بلکه اللهڭ سخاوت اللری آچیقدر روزی ویررنجه
کهایستر وهرآینه سڭا اللّٰه طرفندن نازل اولان قرآن آرتورار اونلارڭ چوخنه
طغیان وکفری» یعنی قرآن گرك اونلارڭ کفرنی بالمره گوتوریدی امااونلارڭ کفر
وطغیانلنی آرتورار نجهکه ناخوشڭ ناخوشلقنی آرتورار صحیح آدملرڭ خوراکی
وایلانڭ زهرنی آرتورار یرڭ نباتاتنی آرتوران یاغشڭ قطرهلری مقصر مکاندرنه
اینکه یاغش «وبزآتدوق اونلارڭ آراسنه دشمنچیلك وخصومت قیامت گوننه دیك

مبسوطتان ينفق كيف يشاء وليزيدن كثيراً منهم ما انزل اليك من ربك طغياناً وكفراً
والقينا بينهم العداوة والبغضاء الى يوم القيمة كلما اوقدوا ناراً للحرب اطفاها الله ويسعون
في الارض فساداً والله لا يحب المفسدين ٦٦) ولو ان اهل الكتاب امنوا واتقوا لكفرنا
عنهم سيّاتهم ولادخلناهم جنات النعيم ٦٧) ولو انهم اقاموا التورية والانجيل وما انزل
اليهم من ربهم لاكلوا من فوقهم ومن تحت ارجلهم منهم امة مقتصدة وكثير منهم ساء ما يعملون
٦٨) يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك من ربك وان لم تفعل فما بلغت رسالته والله يعصمك

هرقدر شعله‌ور ایتدیلر اودی دعوا ایچون الله تعالی اونی خاموش ایتدی» یهود طائفه‌سی
اوقدر شدتلو وهیبتلو ایدیکه مکه مشرکلری ومدینه قبیله‌لری اونلاردن قورخوردیلار.
پیغمبر۴ بنی قریظه‌نی قتل وبنی نضیری جلاء وطن وخیبره وفدکه وسائرلرینه
غلبه ایتدی بر مرتبه‌ده که یهودی‌لر هر یرده جمیع مخلوقاتدن ذلیل‌در «سعی
ایدرلر یرده فساد سالمقه والله تعالی دوست دوتماز فسادایدنلری ٦٦) واگر اهل
کتاب ایمان گتوره‌لر محمد۴مه والله‌دن قورخالار هرآینه بز اورته‌روك اونلارك
گناهلارنی وهرآینه داخل ایدیریك اونلاری نازنعمت ایله دولی اولان بستانلره
٦٧) واگر اونلار تورية وانجیلی اقامه ایده‌لر» مضموننه عمل ایتمك ایله «واوزادیکه
اونلارا نازل اولوب اونلارك الهی طرفندن هرآینه ییرلر باشلاری اوستندن و
ایاقلاری آلتندن» یعنی روزیلری وسعتلو اولاردی وبرکت ویریلردی گوگدن یاغیش ویردن
نباتاتك چوخلقی سببیله «اونلاردن بعضی‌سی دوغری دین طائفه‌در» یهودیلردن
برطائفه ایمانه گلوب اونلارك آدلاری مقتصد ایدی (میانه‌رو) «واونلارك چوخی
پیس عمل لولردر» ٦٨) بوآیهٔ شریفه‌نك شان نزولنده علمای اسلام آراسنده اختلاف وار
جمیع علمای امامیه واهل سنتدن بعضی‌سی بیوروبلار که بوآیه نازل اولوب علی بن
ابی طالب حقنده تفسیر کبیرده بیله یازیلوبدر: ایله‌که بوآیه نازل اولدی حضرت
اونك الندن دوتوب بیوردی (من کنت مولاه فعلی مولاه اللهم وال من والاه وعاد من عادیه)
پس عمر رضی الله یتشوب دیدی گوارا اولسون سکااى ابوطالب اوغلی اولدوك منم
آقام وجمیع مؤمن کشی ومؤمن عورتك آقاسی علمای امامیه‌نك تفسیرینه گوره
اشرف مخلوقات حجة الوداعدن قایدوب غدیرخم منزلنه یتشوب امر بیوردی کاروانك
قباقجه گیدنلری گروقایتاریلوب ودالده قالانلار گوزلنلوب جمیع حجاج بریره جمع
اولوب حضرته دوه‌جهازندن براوجایرقایریلوب حضرت برخطبهٔ طولانی اوخویوب
آخرده بیوردیکه اللهك امریله علی بن ابی طالبی من اوزیمه وصی وجانشین ایتدیم

مِنَ النّاسِ اِنَّ اللّٰهَ لَا یَهۡدِی الۡقَوۡمَ الۡکٰفِرِیۡنَ ﴿٦٩﴾ قُلۡ یٰۤاَهۡلَ الۡکِتٰبِ لَسۡتُمۡ عَلٰی شَیۡءٍ حَتّٰی تُقِیۡمُوا التَّوۡرٰیةَ وَالۡاِنۡجِیۡلَ وَمَاۤ اُنۡزِلَ اِلَیۡکُمۡ مِّنۡ رَّبِّکُمۡ وَلَیَزِیۡدَنَّ کَثِیۡرًا مِّنۡهُمۡ مَّاۤ اُنۡزِلَ اِلَیۡکَ مِنۡ رَّبِّکَ طُغۡیَانًا وَّکُفۡرًا فَلَا تَاۡسَ عَلَی الۡقَوۡمِ الۡکٰفِرِیۡنَ ﴿٧٠﴾ اِنَّ الَّذِیۡنَ اٰمَنُوۡا وَالَّذِیۡنَ هَادُوۡا وَالصّٰبِئُوۡنَ وَالنَّصٰرٰی مَنۡ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالۡیَوۡمِ الۡاٰخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوۡفٌ عَلَیۡهِمۡ وَلَا هُمۡ یَحۡزَنُوۡنَ ﴿٧١﴾ لَقَدۡ اَخَذۡنَا مِیۡثَاقَ بَنِیۡۤ اِسۡرَآءِیۡلَ وَاَرۡسَلۡنَاۤ اِلَیۡهِمۡ رُسُلًا ؕ کُلَّمَا جَآءَهُمۡ رَسُوۡلٌۢ بِمَا لَا تَهۡوٰۤی اَنۡفُسُهُمۡ ۙ فَرِیۡقًا کَذَّبُوۡا وَفَرِیۡقًا یَّقۡتُلُوۡنَ ﴿٧٢﴾ وَحَسِبُوۡۤا اَلَّا تَکُوۡنَ فِتۡنَةٌ فَعَمُوۡا وَصَمُّوۡا ثُمَّ تَابَ اللّٰهُ عَلَیۡهِمۡ ثُمَّ عَمُوۡا وَصَمُّوۡا

وجمیع اصحابه‌امر ایتدی‌که علی‌یه بیعت ایتسونلر اکثر روایتده گوره حضرت‌پیغمبر علی؏‌نی النگ اوسته آلوب اوقدر قالدیردی که حضرتنگ قولتوقننگ توکی گوروندی وبیوری (اللهم وال من والاه الخ) آیه‌ننگ تفسیری وتأویلی بیله اولار «ای پیغمبر یتور اوزادیکه نازل اولدی سگا علی‌ننگ حقنده وا گر یتورمیه‌سن علی‌ننگ حقنده نازل‌اولان آیه‌نی پس‌سن یتورمیوبسن پیغمبرلقگی واللّٰه‌سنی‌ساخلار خلقدن وانلارنگ شرندن بدرستیکه اللّٰه‌هدایت‌ایتمزعلی‌ننگ ولایتنه کافراولان قوملری» وا گرآیه‌نی بوقرارله ترجمه ایتمیك وعمومنده ساخلیاق اونده معنی‌بیله‌اولار ای‌پیغمبر یتورگلن اوزادیکه‌سگا نازل‌اولوبا گریتورمیه‌سن پس‌یتورمیوبسن،اوصورتده‌بوکلامده برفائده‌اولماز ٦٩) دیکلن‌ای‌اهل‌کتاب‌دگلسگزسیز درست‌مذهب‌اوزره‌تااینکه عمل‌ایده‌سگز تورات وانجیله واوزاده‌که نازل اولوب سیزه اللهگزدن «وهرآینه سیزنگ اللهگز طرفندن نازل‌اولان‌حکملریهودیلرنگ چوخننگ طغیاننی‌وکفرنی آرتورار (بوآیه‌ننگ شرحی ٦٤ مجی‌آیه‌ده یازیلدی) غمکین‌اولما کافرلر اولان قومه» اونلارنگ طغیاننگ وکفرننگ چوخلغنینگ ضرری اوزلرینه وایداجاقدر ٧٠) اوکسلرکه ایمان کتوردیلر واو-کسلرکه یهودی اولدیلر ومجوسلر وترسالر اونلاردن اوکسلر وارکه ایمان کتوردیلر اللهه وقیامت گوننه وشایسته‌عمل‌لر ایتدیلر پس‌اونلارا قورخی یوخدر ودگلدر اونلارکه محزون اولالار» بوآیه‌ننگ تفسیری ۲ مجی سوره‌ننگ ٦۲ مجی آیه‌سنده ذکراولدی ٧١) هرآینه بیز بنی‌اسرائیلدن عهد آلدیق» توحید ونبوت وامامته «وکوندردیک اونلارا پیغمبرلر» اونلاری حق‌یوله هدایت اتمکه «هروقت‌که کلدی اونلارا پیغمبر اونوع حکملر ایله که‌اونلارنگ نفسلری خواهش اتمور برفرقه‌نی تکذیب ایتدیلر وبر فرقه‌نی اولدوررلر ٧٢) وکمان ایتدیلرکه فتنه اولماز» یعنی کمان ایتدیلر که پیغمبرلری تکذیب وقتل اتمک جهتنه عذاب نازل‌اولماز «پس گور وکار اولدیلر» حقی کورمکدن وایشتمکدن «صوگره توبه ایتدیلر واللّٰه اونلارنگ توبه‌سنی قبول

كَثِيرٌ مِنْهُمْ وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ۷۳) لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ يَا بَنِي اِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا اللّٰهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ اِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَاْوٰيهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ اَنْصَارٍ ۷۴) لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا اِنَّ اللّٰهَ ثَالِثُ ثَلٰثَةٍ وَمَا مِنْ اِلٰهٍ اِلَّا اِلٰهٌ وَاحِدٌ

ایتدی صوکره کنه کور وکار اولدیلار اونلارڭ چوخی والله کورندر اونلارڭ عمللرنی ۷۳) هرآینه کافر اولدی‌او کسلرکه دیدیلر الله مسیح بن مریمدر وحال‌انکه عیسی دیدی ای‌بنی اسرائیل عبادت ایدوڭ اواللهه‌که منم اللهیم‌در وسزڭ اللهڭزدر» منده سزڭ کیمی مخلوقم وعبدم «بدرستیکه هرکس اللهه شریك قرار ویره بتحقیق الله اوڭا بهشتی حرام ایدبدر واونڭ آرامکاهی جهنمدر و ظالملره هیچ کومک ایدنلر یوخدر» ۷۴) هرآینه کافر اولدیلر اوکسارکه دیدیلر الله اوچ اللهڭ اوچومجی‌سیدر» جمهور نصاری قائلدر اقانیم ثلثه‌یه یعنی الله مرکبدر اوچدن آتا ـ اوغول ـ روح‌القدس ودیمورلر الله اوچدر بلکه اوچینی برییلورلر بویرده فخر رازی‌نڭ‌برنفر عالمهایله اولان صحبتنی ذکراتمک‌خالی‌ازلفع دکلدردیرکه خوارزمده ایشتدیم برنفر نصرانی عالمی کلوب ادعای تحقیق ایدیر اونیله کوروشـوب اثنای مباحثه‌ده فخررازی دیر من دیدیم‌که اولا الله جسم ومکانده قرار دوتان وعرض اولماز اماعیسی عبارتدر شخص بشری‌دن وجوده‌کلدی یوخلقدن صوکره وسیزڭ سوزڭزه کوره مقتول‌اولدی دیری اولاندن صوکره، اوشاق ایدی صوکره‌بیوک اولدی ییردی ایچردی یاتاردی بوندن معلوم اولورکه قدیم دکلیدی حادث‌ایدی وممکن‌ایدی واجب دکلیدی ثانیا سیز اقرار ایدرسڭزکه یهودیلر اونی دوتوب داره چکدیلر وآغاجده دیری ساخلادیلار وقابرقه‌سنی سندیردیلر وعیسی چاره آختارووردی قاچمقه وکزلنمکه واووقتده اظهار جزع وفزع ایدردی پس اکر عیسی الله‌ایدی یااینکه الله اوڭا داخل اولمیشدی یااینکه اللهڭ برجزئی اوڭا داخل اولمشدی نیه اونلاری دفع اتمدی واونلاری بالکلیه هلاک اتمدی ونه‌حاجت واریدی‌که اونلاردن اظهار جزع ایدوردی اوچومجی یاکرک قائل اولماق بوڭاکه الله همان شخص جسمانی‌درکه کوزله کورونور یااینکه الله بالکلیه عیسی‌یه‌داخل اولوب یااینکه اللهڭ بعضی‌سی اوڭا حلول ایدوب هراوچی باطلدر ۱) اکر عالمڭ هاموسنڭ اللهی همان جسم‌ایسه اووقتده‌که یهودی‌لر اونی اولدوردیلر سزڭ سوزڭزه کوره دیمک اولور که‌یهودی‌لر عالمڭ اللهنی اولدوروب پس‌جمیع عالم نجه اللهسیز قالدی ویهودی‌لر کیمی دنی واسکیک آدملر اولدورن الله نئوع عاجز اللهدر ۲) اکر الله جسم وعرض اولماسا نجه عیسی‌یه داخل‌اولابلر اکر فرض اولوناکه الله جسم‌ایدی وعیسی‌یه‌داخل

وَاِنْ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ٧٥) اَفَلَا يَتُوبُونَ اِلَى اللّٰهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ٧٦) مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ اِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَاُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَانَا يَاْكُلَانِ الطَّعَامَ اُنْظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الْاٰيَاتِ ثُمَّ انْظُرْ اَنّٰى يُؤْفَكُونَ ٧٧) قُلْ اَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَاللّٰهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ٧٨) قُلْ يَا اَهْلَ

اولدی اوصورتده کرک بوجسمک جزءلری اوبریسی جسمک جزءلرینه قاریشه بوصورتده لازم کلور اوچمجی جسمک‌که اللّهدر پارچه‌لانمقی واکر عرض ایسه محتاج اولور مکانه محتاجدن الله اولماز ٣) اللهک جزئی‌که عیسی‌یه داخل اولوب اکر اوجزء معتبرومعتنی‌یه جزءایسه لازم کلور اللهک ناقص اولماقی واللهک اللهاق حالنده قالمامقی واکر جزء معتنی‌یه دکل‌ایسه اللهک جزئی اطلاق اولماز پس‌هراوچ غرض باطلدر دوردمجی تواترایله ثابتدرکه عیسی چوخ‌راغب‌ایدی اللهه عبادت واطاعت اتمکه اکر عیسی الله اولسه لازم‌کلور اوزینه عبادت‌ایده بومحالدر که‌شخص اوزی اوزینه عبات ایده بوسوزلردن صوکره من کشیشدن خبر آلدیمکه سبب‌ندر بوکاکه سیز عیسی‌نی الله کمان ایدیرسکز دیدی بوجهته‌که اوندن عجائب وغرائب مشاهده اولونور اولی دیریلتمک وناخوش‌لری یخشی اتمک‌کیمی وبوشیئلر ممکن اولماز مکر اللهدن سن‌دیدیم‌که عصانی اژدها اتمک عقلک یانده مشکلدر اولونی دیری اتمکدن اوندن اوتریکه اولی ایله دیری‌شکلده بردر مکراینکه اولیده روح یوخدر اما عصا ایله اژدها آراسنده مشاکلت ومناسبت یوخدر پس زمانیکه عصانی دونده‌روب اژدهااتمک موسی‌نک للّه‌اولماقنه دلالت‌اتمیه هکذا اولی‌نی دیری‌اتمک دخی عیسی‌نک الله اولماقنه دلالت اتمز بووقتده اونک نفسی کسلوب جوابه قادراولمادی «ویوخدربرمعبود برحق مگر یکانه اولان الله واکر ال کوتورمیه‌لر اوسوزدن که دیورلر» که‌الله اوچ‌دن مرکبدر «هراینه دردناك عذاب‌یتشر اوکسلره‌که کافر اولدیلر ٧٥) آیا قایتمورلار الله طرفنه واللهدن باغشلانماق طلب اتمورلر والله باغشلیان ورحم ایدندر» بنده‌لرینه ٧٦) دکلدر مسیح‌بن‌مریم مگر پیغمبر بتحقیق کیچوبدر اوندن سابق پیغمبرلر» اودخی اوپیغمبرلرک جنسندن‌درکه اونلارک اثباتی ایچون اوزلرینه معجزه ویرمشوك «واونك آناسی چوخ دوغری دانشاندر» هیچ بریسی الله دکلدرلر بلکه اللهک برلیکنی تصدیق ایدوبلر «هرایکیسی طعام ییردیلر» که لازمهٔ بشریتدندر «باخکلن یاپیغمبر نجه بیان ایده‌روك اونلاره نشانه‌لر» وعلامتلر عیسی‌نک الله اولمامقنه «وصوکره باخکلن‌که نجه یولدن دونورلر» وحقدن اعراض ایدیللر ٧٧) دیگلن یاپیغمبر آیا عبادت ایدیرسکز اللهدن غیری برشیئه‌که مالك

الكتاب لا تغلوا في دينكم غير الحق ولا تتبعوا اهواء قوم قد ضلوا من قبل واضلوا كثيراً وضلوا عن سواء السبيل ٧٩) لعن الذين كفروا من بني اسرائيل على لسان داود وعيسى ابن مريم ذلك بما عصوا و كانوا يعتدون ٨٠) كانوا لا يتناهون عن منكر فعلوه لبئس ما كانوا يفعلون ٨١) ترى كثيراً منهم يتولون الذين كفروا لبئس ما قدمت لهم انفسهم ان سخط الله عليهم وفي العذاب هم خالدون ٨٢) ولو كانوا يؤمنون بالله والنبي وما انزل اليه

اولماز سيزه ضرر ونه نفع ويرمگه والله در ايشيدن وبيلن ٧٨) ديكلن اي اهل كتاب دينگزده اولميان سوزى ديميون» وعيسى نى پيغمبرليك مرتبه سندن اللهلق درجه سنه قالديريميون «وتابع اولميون اوطائفه نگ خواهشلرينه كه گمراه اولوبديلر محمد۴ ك نبوتندن قباق وگمراه ايدوبلر اونلاردن چوخنى واوزلريده گمراه اولديلر دوز يولدن» محمد۴ ك نبوتندن صوگره ٧٩) لعنت اولونديلر بنى اسرائيلدن اوكسلر كه كافر اولديلار داودگ و مريمگ اوغلى عيسى نگ ديليله» زبور وانجيلده «بوملعون اولماق اوسببه ايديكه اونلار گناه عمل ايتديلر وحدندن تجاوز ايتديلر ٨٠) اونلار گرو چكيلميرديلر اوبدعملدن كه اتمشديلر » ياا ينكه بريسى اوبريسنى معصيتده گورنده اونى نهى‌ازمنكر اتمزدى «هراينه پسدر اوزادى كه اونى ايدرديلر» معصيتلردن ٨١) گوررسن اونلاردن چوخنى دوست دوتارلر مشركلرى هرآينه پيسدر اوعمل كه اونى اوزلرندن قباق آزوقه گونده روبدر اوزنفسلرندن اوترى» گوندرديگلرى آزوقه بودركه الله غضب ايدبدر اونلارا وعذابده اونلار هميشه ليك ديلر ٨٢) واگر ايمان گتوريديلر الله‌ه و پيغمبره واوشريعته كه اونلارا نازل اولوب هرآينه كفارى دوست دوتمازديلر اما اونلارگ چوخى گناه كارلردر» ودينندن خارج عمل ايدوبلر ٨٣) هراينه سن تابارسن يهودى‌لرى ومشركلرى مخلوقاتگ شدتلوسى عداوت جهتنه ايمان گتورنلره ومسلمانلاره وهراينه تاپارسن مخلوقاتگ ياخونراقى دوستليك جهتنه ايمان گتورنلره اوكسلرى كه ديديلركه بز نصارالروگ» يعنى مسلمانلارا ياخون دوست اولان نصرانى لردر اوندن اوتريكه اونلارگ قلبلرى يوموشاقدر وعلم وفهمه راغبدرلر «بوكاسبب اودركه اونلاردن كشيش وعابدلر واردر واونلار تكبرلك اتمزلر» حقى قبول اتمكدن زمانيكه آنليالار ٨٤) زمانيكه ايشتديلر اوآياتى كه نازل اولوب پيغمبره گوررسن اونلارگ گوزلرينى ياش توكر» آغليار «اوجهتدن كه بيلديلر كه قرآن حقدر ديرلر اى بزيم اللهمز بز ايمان گتوردوك قرآنه پس بزى يازشاهدلر ايله» بز شاهدوك بوآيتگ حق اولمقنه ٨٥) نه اولوبدر بزه كه ايمان گتورميه‌ك

جزؤ ۷

ماٰ اتّخذوهم اولياء ولٰكنّ كثيراً منهم فاسقون ۸۳) لتجدنّ اشدّ النّاس عداوةً للّذين امنوا اليهود والّذين اشركوا ولتجدنّ اقربهم مودّةً للّذين امنوا الّذين قالوا انّا نصارى ذٰلك بانّ منهم قسّيسين ورهباناً وانّهم لا يستكبرون ۸۴) واذا سمعوا ما انزل الى الرّسول ترى اعينهم تفيض من الدّمع ممّا عرفوا من الحقّ يقولون ربّنا امنّا فاكتبنا مع الشّاهدين ۸۵) ومالنا لا نؤمن باللّه وما جاءنا من الحقّ ونطمع ان يدخلنا ربّنا مع القوم الصّالحين ۸۶) فاثابهم اللّه بما قالوا جنّات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها وذٰلك جزاء المحسنين ۸۷) والّذين

اللهه واوشيئه‌كه بزه گاوب حقدن و بز طمع ايديريك‌كه بزی اللهمز داخل ايده صالح قوملرله» اونلار داخل اولان مقاملره ۸٦) پس الله جزا ويردی اونلارا اونلار ديديكلری سوزك عوضنده بهشتلركه اونلارك آلتندن نهرلر جاری اولار هميشه‌ليك‌درلر اونده وبودر احسان ايدنلرك جزاسی». شان نزول زمانيكه مكه‌ده قريش طائفه‌سی پيغمبره واوكا ايمان گتورن اصحابه چوخ اذيت ايتديلر اللّه تعالی امر ايلدی كه اونلار حبشه‌يه هجرت ايتسونلر جعفربن ابی‌طالب يتمش نچه نفر مسلمانلار ايله گميه منوب حبشه‌يه گتديلر ايلكه قريش بوكيفيتدن خبردار اولديلر عمروبن عاص و عمارةبن وليدی نجاشی پادشاه حبشه‌نك يانته چوخ هديه‌لر ايله گوندرديلر ايلكه اونلار نجاشی‌نك يانته گيتديلر هديه‌لرنی ويروب ديديلر ايهاالملك بزدن برنچه نفر بزيم دينمزه مخالفت واللهلاريمزه سب ايدوب سنك مملكتكا گلوبلر قريش بزی سنك يانكا گوندروب‌كه اونلاری گرو قايتاراسن نجاشی آدم گوندروب جعفر طياری چاغروب اوندن احوالاتی خبر آلوب جعفر جواب ويرديكه اونلاردن خبر آلوك آيابز اونلارك قوللاريوق يااينكه آزادوق جواب ويرديلركه بلكه آزاد وقومك نجبالر ندرلر جعفر ديدی خبر آلون آيا اونلاره بورجمز وار يااونلاردن آدم اولدورمشوك‌كه اونك جهتنه بزلری ايستيورلر جواب ويرديلركه بونلارك هيچ بريسی يوخدر ولكن بزيم دينمزدن چيخوب بزيم اللهلاريمزه سب ايديلر وجماعت آراسنه پراكنده‌ليك سالورلار جعفر ديدی ايهاالملك بلی اللّه تعالی بزيم شهرمزده بر نفر پيغمبر مبعوث ايدوب بزه امر ايدير نماز قيلماقه، زكوة ويرمگه نهی ايدير ظلمدن، قان توكمكدن، زنادن، ربادن، ميته وقان وخنزير اتی يمكدن وامر ايدير بزی عدالته واحسانه جعفر جميع محسنات اسلامی سايوب نجاشی ديديكه اللّه تعالی عيسی‌بن مريمی همين امرلر ايله مبعوث ايدوبدر ياجعفر آيا حفظ ايدوبسن اوآياتدنكه اللّه اوپيغمبره نازل ايدوب جعفر ديدی بلی نجاشی ديدی برقدر

كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَحِيمِ ۸۸) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَاتُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا اَحَلَّ اللّٰهُ لَكُمْ وَلَاتَعْتَدُوا اِنَّ اللّٰهَ لَايُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ۸۹) وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِي اَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ۹۰) لَايُؤَاخِذُكُمُ اللّٰهُ بِاللَّغْوِ فِي اَيْمَانِكُمْ وَلٰكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْاَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهُ اِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ اَوْسَطِ مَاتُطْعِمُونَ اَهْلِيكُمْ اَوْكِسْوَتُهُمْ اَوْتَحْرِيرُ

اوندن قرائت ایت جعفر باشلادی سورۀ مریمدن اوخوەقه ایلکه بوآیەیه یتشدیکه وهزی الیك بجذع النخله نجاشی باشلادی آغلامقه ودیدی واللهی بودر حق د.ن. عمر عاص مطلبنی تکرار ایتدی نجاشی غضبناك اولوب عمروك یوزندن اوروب دیدی ساکت اول آند اولسون اللّٰهه اگر اوپیغمبرك آدنی پس لیك ایله چکەسن سنی یوخ ایدرم پس عمروعاص مکەیه رجوع ایدوب احوالاتدن قریشه خبر ویردی وجعفر یولداشلاریله کمال احترامله حبشەده قالدی تااینکه فتح خیبرده حبشەدن گلدی جمیع اصحابی ایله او وقتده نجاشی‌نك براوغلی تولد اتمشدی آدینی محمد قویدی نجاشی ماریه قبطیەلی فاخر لباسلر وعطر وبرراس آت اوتوز نفر کشیش ایله حضرتك خدمتنه گوندردی اونك اطوار واخلاقندن خبردار اولماقدن اوتری اونلار مدینیه یتشن وقت حضرت اونلاری اسلامه دعوت ایتدی وقرآندن برنچه آیه اوخودی ازآنجمله واذقال اللّٰه یاعیسی ابن مریم اذکر نعمتی الخ کشیشلر بوآیەلری ایشدنده باشلادیلار آغلامقه ایلکه نجاشی‌نك یاننه رجوع ایتدیلر حضرتك معاشرتندن خبر ویردیلر وقرآندن ایشتدیکلرنی اوخودیلر کشیشلر ونجاشی واونلارك یاننده حضور ایدنلر آغلادیلار نجاشی باطنده ایمان گتوروب حبشەدن چخوب حضرتك خدمتنه گلنده یولده وفات ایتدی پس بوآیه نازل اولدی. ۸۷) واوکسلرکه کافر اولدیلرو تکذیب ایتدیلر بزیم آیەلریمزی اونلار جهنمك یولداشلاریدر ۸۸) ای مؤمنلر حرام اتمیوك اوزگره اوپاك شیلری‌که اللّٰه‌تعالی سیزه حلال ایدوب وحدندن تجاوز اتمیوك بدرستیکه اللّٰه اللّٰه‌تعالی دوست دوتماز حددن تجاوز ایدنلری. بوآیه‌شریفه نازل اولوبدر امیرالمؤمنین وبلال وعثمان بن مطعونك حقنده اماعلی۴ آندایچدیکه ابداً گیجه‌یاتمیه بلال قسم ایتدی‌که گوندوز افطار اتمیه اماعثمان آندایچدیکه نکاح اتمیه عثمانك گوزل عورتی وارایدی‌هر گون عایشه‌نك یاننه گلوب عایشه خبرآلدیکه نیه معطلسن واوزگا زینت‌ویرمیوبسن دیدی کیمدن اوتری اوزومه زینت‌ویروم وحال‌آنکه منم اریم آندایچوبدرکه عورتله یاخونلق اتمیه وزهدورهبانلك ایده عایشه بوکیفیتی حضرته خبرویردی حضرته جماعتی مسجده جمع ایدوب حمدوثنادن صوکره بیوردی بعضی قوملر اللّٰه حلال ایدن نعمتلری اوزلرینه

رقبة فمن لم يجد فصيام ثلثة ايام ذلك كفارة ايمانكم اذا حلفتم واحفظوا ايمانكم كذلك يبين الله
لكم اياته لعلكم تشكرون ۹۱) يا ايها الذين امنوا انما الخمر والميسر والانصاب والازلام
رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم تفلحون ۹۲) انما يريد الشيطان ان يوقع بينكم
العداوة والبغضاء في الخمر والميسر ويصدكم عن ذكر الله وعن الصلوة فهل انتم منتهون
۹۳) واطيعوا الله واطيعوا الرسول واحذروا فان توليتم فاعلموا انما على رسولنا البلاغ
المبين ۹۴) ليس على الذين امنوا وعملوا الصالحات جناح فيما طعموا اذا ما اتقوا وامنوا

حرام ایدوبلر وحال انکه من گجه‌لر یاتورام ونکاح ایدیرم وگونوز نهار ایدورم هرکس
منم سنتمدن چخامندن دگلدر دیدیلر یارسول الله بیز آنداچمشوك بو آیه‌لر نازل اولدی
۸۹) «ییوڭ اوشیئلردنکه الله سیزه روزی ایدوب حلال وپاکیزه اولان حالده وقورخوڭ
اواللهدن‌که سیز اوڭا ایمان گتوروبسڭز ۹۰) الله مؤاخذه اتمز سیزه سیزڭ آندلارڭزڭ لغوی
ایله» لغوی آند لا والله وبلی والله دیمکدر دلیله قلبدن گچورمه‌مش «اما عذاب ایدر سیزه
او آنده که اولی قصد اتمسڭز» بو نوع آندی سندیرساڭز عذابه مستحق اولاجاقسڭز
واگر آندی سندیرساڭز» پس اونڭ کفاره‌سی اون مسکینه طعام ویرمکدر اوطعامڭ وسطندن
که اوز اهل عیالڭزه ویرورسڭز» اوزڭز ییدیکڭزدن نه آرتق ونه اسکیك اولا نوع وقدرده
بزیم ولایتلرڭ وزنی ایکی کرونکه خورشیله چورك یا ایکی کرونکه بوغدا «یا اینکه
اونلاره لباس» اوقدرکه عورتینی اورتمك ممکن اولار «یا اینکه برقول آزاد اتمك پس
هرکسکه بو مذکوراتی تاپمیه پس اوچ گون اوروج در بودرسزڭ آندلارڭزڭ کفاره‌سی
زمانیکه آندایچوب» سندیردڭز «وحفظ ایدوڭ آندلارڭزی هابیله بیان ایدیر الله سیزه
شریعت علامتلرینی امیدوارکه شکرایده‌سڭز» اللهڭ نعمتلرینه ۹۱) ای مؤمنلر بودر
وبوندن غیری دگلدر چاخر» ایچمك «وقمار اوینامق وبته قوللق اتمك وقمار اوخلاری
مردار در پس اجتناب ایدون اوندن امیدوارکه سیز نجات تاپاسڭز» جهنم اوددندن. قمار
عبارتدر هر اویوندن‌که اونده اودمق اودوزمق اولا هرچند قوزله اولا انصاب جمله
بت پرستلیك وبت طرفنه حیوان باشی کسمك ازلام قمار اوخلاری. نجه‌که همین سوره‌نڭ
۴مجی آیه‌سنده یازیلدی ۹۲) بودر وبوندن غیری دگلدر شیطان ایستیور عداوت
ودشمنچیلیك سالا سیزڭ آراڭزه خمر وقمارده وسیزی منع ایده اللهڭ ذکرندن ونمازدن
پس آیا سیز گرودورمیاجاقسڭز» شرب خمر وقمار اوینامقدن هیچ گورولمیوبدرکه شرب
وقمار مجلسنده دعوا وعداوت عمله گلمیه وبو ایشه مشغول اولانلرڭ نمازی گیچمیه
۹۳) اطاعت ایدوڭ اللهه واطاعت ایدون پیغمبره وقورخون» اللهه مخالفت اتمکدن

وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَآمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَأَحْسَنُوا ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿۹۵﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِنَ الصَّيْدِ تَنَالُهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ ۚ فَمَنِ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۹۶﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ ۚ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءٌ مِثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ أَوْ عَدْلُ ذَٰلِكَ صِيَامًا لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ ۗ عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ ۚ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ اللَّهُ مِنْهُ ۗ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿۹۷﴾ أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ ۖ وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا

«اگر یوز دوندرەسکز» اللهەو پیغمبرە اطاعت اتمکدن نەاللهە ضرر یتوررسکز نە پیغمبرە «پس بیلوڭکە بتحقیق بزیم رسولمزەدر آشکارا یتورمك» اونڭ امرنە اطاعت اتمك و اتمەمك اجری سیزە یتشەجکدر ۹۴) هیچ گناه یوخدر اوکسلرەکە ایمان گتوردیلرو یخشی عەملردوتدیلر هرقسم حلال شیئلری یمکدە اگرحرامدن پرهیز ایدەلرو ایماندە محکم وثابت قدم اولالار ویخشی عمل ایدەلر وپرهزکارلقدە ثابت اولوب ایماندەدوام ایدندن صوڭرە تقوی ایدوب احسان ایدەلر واللّٰه دوست دوتار احسان ایدنلری» زمانیکە شراب وقمار حرام اولماق آیەسی نازل اولدی مهاجروانصار حضرت رسول ۴ ڭ خدمتنەگلوب عرض ایتدیلر یارسول اللّٰه بزیم آدملریمزدن چوخی مقتول اولوب وحال انکە اونلار شرب خمر ایدوبلر آیاضرر یتوررر اونلارە بوآیەنازل اولدی ۹۵) ای مؤمنلر هرآینە خداوندعالم سیزی امتحان ایدر صیدن برشیئی ایلەکە اوڭاسزڭ اللرکزونیزەلرکز یتشر تااینکە اللّٰه بیلەکە کیم اوندن قورخور خلوتدە» وغائبانە آخرت عذابندن قورخوب شکاردن اجتناب ایدیر بوآیەنازل اولوب حدیبیەسفرندە اوقدر صید لشکرە یاخون گلمشدیکە اللری اونلارەیتشیردی «پس هرکسکە حددن تجاوز ایدە بوندن صوڭرە پس اونڭ ایچون دردناك عذاب وار ۹۶) ای مؤمنلر صید (آواتمك) اتمیون اوحالدەکە سیز احرامدەسکز هرکسکەسیزدن صیداولدورە قصدا پس اونڭ جزاسی وکفارەسی اولدوردگنڭ مثلی در چارپادن» صیداولونان حیوانڭ مثلنی بیلمکدن اوتری «حکم ایدر بوڭاسیزدن ایکی نفر عادل شخصلر» مثلا مارال صیدایدوبسە قویون ـ وحشی حمارایسە اوکوز ـ دوە قوشی ایسە دوە وبوکفارە صرف اولار «هدیە اولان حالدە یتشەجك کعبەیە» کعبەنڭ یاننده گرك ذبح اولونا «یااینکە کفارەسی مسکینلرە طعام ویرمك اولاجاقدر یااوبرابردە اوروج دوتماق» تفصیلی گلەجك سورەلرڭ آیەلرندە تکرار اولاجاقدر «تااینکە صیدایدن شخص عمەلنڭ عذابنی دادە اللّٰه تعالی باغشلادی گچمشدن» یعنی اولمجی دفعەنی کفارە

وَاتَّقُوا اللهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ۹۸) جَعَلَ اللهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ ذَٰلِكَ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۹۹) اِعْلَمُوا أَنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۱۰۰) مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ وَاللهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ۱۰۱) قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ فَاتَّقُوا اللهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۱۰۲) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا

سببله «وهرکسکه ایکمجی دفعه صیدایده پس الله اوندن انتقام آلار والله غلبه ایدن وانتقام صاحبی در» ایکیمجی دفعه صید ایدندن کفاره ایستمیوب انتقام ایده جکدر ۹۷) حلال اولدی سیزه دریاده شکار اتمك واونی یمك سیزه حصه وقسمت اولان حالده ویول گیدن شخصه» دوزلیوب اوزیله آپارمق «وحرام اولدی سیزه صحرا صیدی نقدرکه احرامده سکز قورخون او اللهدن که اونک طرفنه محشور اولاجاقسکز ۹۸) الله تعالی کعبه لی حرمتلو ایو ایدوب خلقک ایشلرنی برپا اتمك ایچون» اونلارک کسب ومعیشتلری هم دنیا وهمی آخرت ایشلری مستقیم اولار، قورخان آدم پناه آپارار، ضعیف آدم اویرده خاطرجمع اولار، تجار قازانج ایدر جماعت سائر اطرافدن اویره جمع اولماق جهتنه، گناهکار اویری قصد ایدوب گلسه گناهی باغشلانار، حاجتلر برآورده اولار، عقل وشعور صاحبلری دنیانک هریرندن جمع اولوب دنیا ودین امرلرینده مصلحت ومشورت ایدرلر «والله تعالی مقرر بیوروبدر حرمتلو آی وقربان ودوه لرکه تقلید اولونار (تقلیدک ترجمه سی بوسوره نک ۳ مجی آیه سنده تفسیر اولوندی) بو امرلر اوندن اوتری در سیز بیله سکزکه الله تعالی بیلر اوز ادیکه یرده در» یعنی زمانیکه مطلع اولدکز کعبه وحجده ومناسکده وضع اولان حکمتلری اوصورتده یقیین ایدرسکزکه «الله جمیع شیئلری بیلن در» ۹۹) وبیلوک که اللهک عذابی شدتلودر گناهکارلره والله تعالی باغشلیان ورحم ایدندر» اطاعت ایدنلره ۱۰۰) «یوخدر پیغمبرده مگر یتورمك والله بیلر اوشیئی که آشکار ایدرسکز ومخفی ساخلارسکز» تصدیق وتکذیبدن یافعل وعزیمتدن ۱۰۱) یا پیغمبر «دیگان برابر اولماز تمیز شیئله مردار شیئی» الله یاننده: حلال ایله حرام، مؤمن - کافر، عالم - جاهل، عبادت ایله گناه «هرچندکه سنی تعجبه گتوره مردارک چوخلغی» دنیاده پس شیئی یخشی شیئدن چوخدر مقصود هرشیئک اوزنک یخشی لقیدر آز وچو خلقک اعتباری یوخدر «پس قورخوک اللهدن ای عقل صاحبلری امیدوارکه سیز نجات تاپاسکز» ۱۰۲) ای مؤمنلر سؤال اتمیوک برپاره شیئلردن اگر اوشیئلر سیزه ظاهر اولسا سزک ناخوش گزه گلر» صفیه بنتی عبدالمطلبک برنفر اوغلی وفات ایتدی برنفر اصحابدن اوگادیدیکه باشگی اورت پیغمبرله

عَنْ اَشْيَاءَ اِنْ تُبْدَلَكُمْ تَسُؤْكُمْ وَاِنْ تَسْئَلُوا عَنْهَا حِيْنَ يُنَزَّلُ الْقُرْاٰنُ تُبْدَلَكُمْ عَفَا اللّٰهُ عَنْهَا وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ حَلِيْمٌ ۱۰۳) قَدْسَاَلَهَا قَوْمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ ثُمَّ اَصْبَحُوْا بِهَا كَافِرِيْنَ ۱۰۴) مَاجَعَلَ اللّٰهُ مِنْ بَحِيْرَةٍ وَلَاسَائِبَةٍ وَلَاوَصِيْلَةٍ وَلَاحَامٍ وَلٰكِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا يَفْتَرُوْنَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ وَاَكْثَرُهُمْ لَايَعْقِلُوْنَ ۱۰۵) وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلٰى مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَاِلَى الرَّسُوْلِ قَالُوْا حَسْبُنَا مَاوَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَاءَنَا اَوَلَوْكَانَ

قوم اولماق سگانفع ویرمز صفیه بواحوالاتی پیغمبره خبر ویروب حضرت غضبناك مسجده بیوروب جماعتی جمع ایدوب بیوردی بعضی آدملر خیال ایدیرکه منم قوملریمه منم قوم اولماقیم نفع یتورمز اگر مقام محموددە دورسام بیگانەلره شفاعت ایدەرم گجامانده قوملریم اولا بوگون هرکس مندن آتاسنی خبر آلسا هرآینه خبر ویررم برشخص ایاقەدوروب عرض ایتدی یارسوالله منم آتام کیمدر حضرت بیوردی سنگ آتان اوکسدن غیری درکه اونگ آدیله چاغرولورسن سنگ آتاگنگ آدی فلان بن فلاندر ایکمجی نفر آدم ایاقەدوروب سؤل ایدوب اودخی بوقرار جواب آلدی برنفردوروب عرض ایلدی یارسول الله پناه آپارورق اللهه اللهگ واونگ پیغمبرنگ غضبندن بزی عفوابله اللهسنی عفوایلسون پس بوآیه نازل اولدی «واگرسؤل ایدەسگز اوشیلردن قرآن نازل اولان وقتده» تقدرکه محمد۴ ساغدر واوگا قرآن نازل اولور وبیلمك ایستەدیکگز شیئلرگ احوالی قرآنده صراحتله بیان اولمیوبدر اواحکام «سیزه آشکار اولار» پیغمبرگ بیانیله اماسیزه ناخوش گلر «الله تعالی باغشلادی همان سؤللردن والله باغشلیان وحلم ایدندر ۱۰۳) بتحقیق سؤل ایتدی اونی برقومسیزدن قباق صوگره اوسببه کافر اولدیلار» بنی اسرائیل طائفەسی ۱۰۴) زمان جاهلیتده بیله قاعدهایدی که دوه بش دفعه دوغسیدی وبشمجی دفعه ارکك دوغیدی اونی آزاد ایدردیلر اونگ سودی واتی حرام اولاردی اوگا بحیره دیردیلر وبرشخص ناخوش ویا سفرده اولان وقت نذر ایدردیکه شفاتاپاندن ویاسفردن قایدندن صوگره بردوه آزاد ایتسون اودوەیه سائبه دیردیلر اولمجی کیمی سودی واتی حرام اولاری اگرقویون دیشی دوغسیدی دیردیلر بوبزیم مالمزدر اگرایرکك دوغسیدی اونی بتلرینگ آدینەکسردیلر اگرجفت دوغسیدی دیردیلر چونکەدیشی بالا بزیمدر ایرککده باجسینه یاپشوب اودخی بزیمدر اوگا وصیله دیردیلر واگردوه اون دفعەدوغسیدی اونگ اتنی یملك واوستنه سوار اولماق حرام ایدی اوگا حام دیردیلر اونگ اتی وتوکی حرام ایدی ایشتملك اولمازدی وبوعملی اللهه اسنادویردیلر الله تعالی بیورورکه «الله شرعی اتمیوبدر بحیره ونه سائبه ونه وسیله ونه حام امااوکسلرکه کافر اولدیلار بهتان دیورلر اللهه یالانی» اوشیلرگ حرمت اسنادنی اللهه ویرمکله «واونلارگ چوخی عقل اوزیله رفتار اتمورلر ۱۰۵) زمانیکه اونلاره دییلدیکه گلوگ اوزادگ طرفنه که الله تعالی نازل ایدیدر وگلون پیغمبر طرفنه» که اللهحکمنی ایشیدوب

اٰبَاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ۱۰۶) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا عَلَيْكُمْ اَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ اِذَا اهْتَدَيْتُمْ اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۱۰۷) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ اِذَا حَضَرَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ اَوْ اٰخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ اِنْ اَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْاَرْضِ فَاَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْبِسُونَهُمَا مِنْ بَعْدِ الصَّلٰوةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللّٰهِ اِنِ ارْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرِي بِهِ ثَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ اللّٰهِ اِنَّا اِذًا لَمِنَ الْاٰثِمِينَ ۱۰۸) فَاِنْ عُثِرَ عَلٰى اَنَّهُمَا اسْتَحَقَّا اِثْمًا فَاٰخَرَانِ يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا مِنَ

اوگره نه سکز» دیدیلر کفایت ایدر بیزه اوز ادکه بزتاپدیق اوننک اوزرینده آتالاریمزی آیا اگر اونلارنک آتالری برشیئی بیلمینلر وهدایت تاپمیانلر اولایدیلر» اونده دخی عنادلرننک اوستنده دایانوب دعوت اولونان حقه گلمیوب گنه ده آتالرننک یولیله گیده جك ایدیلر ۱۰۶) ای مؤمنلر سزنک اوزبزگزه در حفظ ایدونک نفسلرگزی» سعی ایدینک اوزگزی گناهدن ساخلامقه مشرکلرنک قیدنه قالمیون «سیزه ضرر ویرمزاو کسلرکه ضلالته دوشوبلر زمالیکه سیز اوزگزهدایت تاپدگز» مؤمنلر تاسف ایدیردیلر. کافرلرنک ضلالتدن اللّٰه بیوردیکه سز اوزگزی ساخلیونک ضلالتدن کافرلرنک ضلالتنک سزه ضرری یوخدر «اللّٰه طرفنه در سزنک قایداجاق مکانگز پس اللّٰه خبر ویرر سیزه اوزادی که سیز عمل ایدرسگز

۱۰۷) ای مؤمنلر شرعی اولدی سزه اوز آراگزده شاهد دوتماق سیزنک برگزه اؤلمك زمانی یتشنده وصیت ایتمك وقتنده ایکی نفر عادل شاهد سیز مسلمانلاردن یا اینکه ایکی نفر شاهد سیزدن غیری آدملردن (اهل کتابدن و مجوسدن) اگر سیز مسافر اولاسیگز ویتشه سیزه اولمك مصیبتی» یعنی بوصورتده مسلمان اولمیان کسلری شاهد دوتماق جائزدر «صوگره اگر سیزه شبهه عمله گله او نلارنک سوزلرنده اونلاری ساخلیون نمازدن صوگره» قسمی شدتلو اتمك ایچون «پس اونلاره آند ویررلر اللهه» وارثلر یاحاکم شرع» بوگا قسم ایدرلرکه «بزعوض ایتمروك شهادتی پوله» یعنی پول آلوب سوزیمزی دگشدیرمروك «هرچندکه اوآدمکه اوننک نفعنه یاضررنه آند ایچروك (مقسم له) بزه یاخون قوم اولا وگزلتمروك اللهدن اوتری شهادت ایتمگی» اگر بز شهادتمزی گزله سك «اووقت بزهرآینه گنه کارلاردن اولوروق» ۱۰۸) اگر معلوم اولا که غیر اسلامدن اولان شاهدلر مستحق اولدیلار گناهه» یعنی یالان شهادت ایدوبلر یااینکه شهادتی تغییر و تبدیل ایدوبلر «پس ایکی علیحده شاهدلر قائم اولارلار اونلارنک عوضنه اوورثه لردنکه او نلارنک ضررنه خیانت اولوبدر واونلار سزاواردیلر ارثه» یعنی اولمجی شاهدلرنک خلافنه شهادت ایدنلر شك سیزدرکه مال قویوب وفات ایدن شخصنک وارثلرندن اولاجاقلر پس قسم ایدرلر اللهه که هرآینه بزیم

الذين استحق عليهم الاوليان فيقسمان بالله لشهادتنا احق من شهادتهما وما اعتدينا انا اذا لمن الظالمين ۱۰۸) ذلك ادنى ان ياتوا بالشهادة على وجهها او يخافوا ان ترد ايمان بعد ايمانهم واتقوا الله واسمعوا والله لا يهدي القوم الفاسقين ۱۰۹ يوم يجمع الله الرسل فيقول ماذا اجبتم قالوا لا علم لنا انك انت علام الغيوب ۱۱۰) اذ قال الله يا عيسى ابن مريم اذكر نعمتي عليك وعلى والدتك اذ ايدتك بروح القدس تكلم الناس في المهد وكهلا واذ علمتك الكتاب والحكمة والتورية والانجيل واذ تخلق من الطين كهيئة الطير باذني فتنفخ فيها فتكون طيرا باذني وتبرئ الاكمه والابرص باذني واذ تخرج الموتى باذني واذ كففت بني اسرائيل عنك اذ جئتهم بالبينات فقال الذين كفروا منهم ان هذا الا سحر مبين

شهادتمز دوغری‌در اونلارنگ یعنی اوّلمجی شاهدلرنگ شهادتلرندن وبز حدندن تجاوز ایتمدوك اگر تجاوز ایتمش اولساق اووقت هرآینه ظالملردن اولّلوق ۱۰۸) بو حکم» یعنی شاهدلره آندویرملك دوغرویه «یاخونراقدرکه اوّلمجی شاهدلر دوغریلقله شهادت ایده‌لر یااینکه بوندان قورخالارکه» اونلارنگ شاهدلقی قبول اولماسه «آندلر رداولار» وارثلره‌ومدعی‌لره «اونلار» اولمجی شاهدلر «آند ایچندن صوگره» رسوا اولارلار یالان شهادته وقسمه «وقورخون اللهدن وایشیدوگ والله هدایت ایتمز فاسق‌اولان قومی ۱۰۹) قیامت گوننده الله‌تعالی جمع‌ایدر پیغمبرلری پس‌دیر اونلاره» سیز امتگزی منم‌طرفمه چاغرانده «سیزه نه‌جواب ویریلدی» پیغمبرلر درلر» خدایا اواندازه‌ده‌که سیزعالمسگز «بزیم علممز یوخدر بدرستیکه سن‌سن‌حمیع غیبلری بیلن» آشکاروگزلین‌دن خبردارسن ۱۱۰) «زمانیکه خداوند عالم بیوردی ای عیسی‌ابن‌مریم یادگا کتور منم‌سگاو آناگا اولان نعمتمی اوزمانیکه سنی قوّتلو ایتدیم پاك روح ایاه‌ـن خلقه دانشوردون بشکده (اوشاق اولان وقتده)وسنگ چوخ اولان وقتده» هرحالتده سگا تفاوت‌یوخیدی دانشمقه‌قادر اولماقده «واوزمانکه سگا تعلیم‌ایتدیم کتاب‌وحکمتی وتوراتی وانجیلی‌و اوزمانیکه پالچقدن‌قوش صورتنده‌یارانمش قایروردون پس اوفوروردون اوگاحقیقتده‌قوش اولوب‌اوچوردی منم‌اذنمله وشفاویروردوگ آنادن دوغولمه کوره وبرص ناخوشلقنه منم‌فرمانمله‌وخارج ایدوردون‌اولونی» قبردن وتیری اولوردی«منم اذنمله. وزمانیکه‌ساخلادیم‌بنی‌اسرائیلی سندن»اونلارنگ شرنی‌سندن‌دفع‌ایتدیم‌او وقت‌که‌سنی اولدورملك ایستیور دیلر «وقتیکه‌سن کلدون اونلاره دلیللرایله» یااینکه‌سن اونلاره معجزه‌کتوردوگ «پس یهودیلردن‌اوکسارکه‌کافراولدیلر دیدیلر دکلدر بومعجزه‌لرمگر آشکاراسحر» وسگاساحر دیدیلربو معجزه‌لر ۳مجی سوره‌نگ ۴۹ آیه‌سنده ذکراولدی

١١١) وَاِذْاَوْحَيْتُ اِلَى الْحَوَارِيّينَ اَنْ اٰمِنُوا بِي وَبِرَسُولِي قَالُوا اٰمَنَّا وَاشْهَدْ بِاَنَّنَا مُسْلِمُونَ ١١٢) اِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ اَنْ يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ قَالَ اتَّقُوا اللّٰهَ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ١١٣) قَالُوا نُرِيدُ اَنْ نَاْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا وَنَعْلَمَ اَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ ١١٤) قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللّٰهُمَّ رَبَّنَا اَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِاَوَّلِنَا وَاٰخِرِنَا وَاٰيَةً مِنْكَ وَارْزُقْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ١١٥) قَالَ اللّٰهُ اِنِّي مُنَزِّلُهَا عَلَيْكُمْ فَمَنْ يَكْفُرْ

حزب

١١١) واوزمانیکه من وحی ایتدیم حوارییته» عیسی واسطه‌سیله یاالهامله «که ایمان کتوروڭ بڭاومنم پیغمبریمه» دیدیلر بز ایمان کتوردوك وشاهداول بوڭا که بتحقیق بز مسلمانلاروق ١١٢) یادڭا کتور یاپیغمبر «اوزمانیکه حوارییین عیسی‌یه دیدیلر که آیا سنڭ اللهڭ باجارارکه بزه کوگدن خوراك کونده‌ره» حوارییین ایمان کتورمشدیلر وبیلوردیلرکه الله بوڭا قادردر اماسئوال‌لری بوایدی که آیا بوڭا اللهڭ حکمتی تقاضا ایدریانه نه‌ایکه قدرتی‌وار «عیسی دیدیکه قورخون اللهدن» بونوع سؤال‌لری اتمکدن ٠اکرسیز وارسڭز مؤمنلر» اونڭ قدرتنه ١١٣) «دیدیلرکه بز ایستیوروك اومائده‌دن ییڭ وبزیم قلب‌لریمز خاطر جمع اولا» کوزایله کوزملك ایله‌وبیلڭ که بز سنڭ نبوتڭا ایمان کتورمگمزی سن تصدیق ایدوبسن» یااینکه ادعاً نبوتده دوغری دیوبسن بزه نبوتڭ دوغری‌در «وبز شاهدلر اولاق نبوتڭا» غائب اولانلارڭ یاننده ١١٤) «عیسی بن مریم عرض ایلدی پروردکارا مائده نازل ایت بزه گوگدن تااینکه بزه بایرام اولا» مائده نازل اولان کون «بیزیم زمانمزده حاضر اشخاصه وبیزدن صوڭره گلنلره وسندن علامت ومعجزه اولا منم پیغمبرلکیمه وبزه روزی ویروسن روزی ویرنلرڭ یخشی‌سی‌سن ١١٥) «الله تعالی بیوردی من مائده نازل ایدنم سیزه پس هرکسکه کفران نعمت ایده سیزدن مائده نازل اولاندن صوڭره من عذاب ایده‌رم اوڭا اوگونه عذاب که اوعذابله براحده عذاب ایتمرم عالملرڭ اهلندن» حضرت بیوردیکه اوتوز گون اوروج دوتوڭ اوندن صوڭرا سؤال ایدوڭ اللهدن هرنه که استیورسڭز ایلکه اوروج دوتوب اوتوز گون تمام اولدی ملائکه‌لر برخونچه کتوردی ایچنده پشمش بالیق که اوستنده فلوسی پاك اولمشدی یاننده دوز ـ سرکه ـ سبزیات بش قطعه چورك برنڭ اوستنده زیتون ٢مجی‌ده بال ٣ مجی‌ده یاغ ٤ مجی‌ده دوزلانمس وقورمش ات حواریون دیدیلر یاعیسی بو معجره‌دن علاوه بزه آیری معجزه‌ده نشان ویر عیسی بیوردی دیری اول ای بالق پس بالق دیریلوب فلوسی ظاهر اولوب صوڭره عیسی‌نڭ امریله اوز حالتنه قایتدی تکلیف ایتدیلرکه یاعیسی بسم الله مائده‌دن تناول ایت عیسی دیدی معاذالله

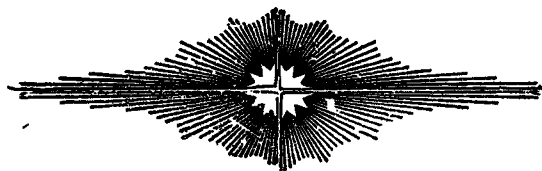
بعدمنكم فاني اعذبه عذاباً لااعذبه احداً من العالمين ١١٦) واذ قال الله يا عيسى ابن مريم ءانت قلت للناس اتخذوني وامي الهين من دون الله قال سبحانك مايكون لي ان اقول ماليس لي بحق ان كنت قلته فقد علمته تعلم ما في نفسي ولا اعلم ما في نفسك انك انت علام الغيوب ١١٧) ماقلت لهم الا ما امرتني به ان اعبدوا الله ربي وربكم وكنت عليهم شهيداً مادمت فيهم فلما توفيتني كنت انت الرقيب عليهم وانت على كل شيئ شهيد ١١٨) ان تعذبهم فانهم عبادك وان تغفر لهم فانك انت العزيز الحكيم

اوكس ييركه مائده ايستيوب عيسى نڭ تناول اتمه مكنه گوره اونلار قورخوب يمديلر عيسى ۴ فقيرلرى وزمين گير ناخوشلقى اولانلارى وسائر ناخوشلارى چاغروب مين اوچ يوز نفراو مائده دن ييوب هاموسى دويدى ومائده اوز يرنده قالدى ناخوشلر شفا تاپديلر وفقيرلر دولتلو اولديلاروفات زمانه ديك حواريون پشيمان اولديلر يممكه پس شروع ايتديلر مائده دن يمكه اماجماعتڭ چوخلقنه گوره اللرى يتشموردى اوڭا گوره عيسى ۴ نوبه قرار قويدى مائده قرخ گون اونلارڭ آراسنده قالوب صوڭره غائب اولدى صوڭره برگون نازل اولوردى برگون اولموردى پس ۳۳۳ نفر كافر اولوب كجه ايولرينه گلوب اهل عيال ايله ياتديقلاى حالده الله اونلارى خنزيره مسخ ايدوب كوچه لرده گزورديلر ايلكه جماعت بواحوالى گورديلر آغليوب دادوفرياد ايلديلر اوچ كوندن صوڭره مسخ اولانلار هاموسى هلاك اولديلار بعضى روايتلرده وارد در كه بعضىسى آيى و بعضىسى ايلان بالق اولديلار

١١٦) زمانيكه خداوند عالم بيوردى» هرچند الله تعالى قيامتده بيوراجاق چونكه الله تعالى بيلوركه گله جكده محققاً عمله گله جكدر خبرويرور كچمش زمان كيمى «اى مريمڭ اوغلى عيسى آياسن ديديڭ مخلوقاته كه منى ومنم آنامى ايكى الله بيلون اللهدن سوائى» بوسوز كفاره مذمتدر اوندن اوتريكه نصارى بيله گمان ايديللركه عيسى اونلارا ديوب كه منى وآنامى الله بيلون «عيسى ديركه خداوندا سن پاكسن» اوندكه سنڭ شريكڭ اولا « بڭا لايق دگلدر او سوزى ديم كه دوغرى دگلدر اگر من او سوزى ديمش اولسام بتحقيق سن اونى بلرسن سن عالمسن منم قلبمده گزلين اولانا ومن بلميرم سنڭ ياننده اولانى بدرستيكه سن غيبلرى چوخ چوخ بيلنسن» عيسى ۴ بوسوزه اقرار ايدنده عيسى نبى الله بيلنلردن اوترى عذريرى قالماز ١١٧) «من ديمديم اونلارا مگر اوسوزى كه سن امرايدوبسن» اونى خلقه ديمكه اوسوز بودركه «عبادت ايدون اواللهه كه هم منم اللهيم در همى سيزڭ» منيله سيزڭ آراڭزده برفرق يوخدر هاموميز عبديك معبود حقيقى يه «ونفدركه من اونلارڭ آراسنده واريديم اونلره شاهد

١١٩) قَالَ اللّٰهُ هٰذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَداً رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ١٢٠) لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ايديم» قويموردیم اونوع اعتقاد اتمکه «زمانیکه‌سن منی اولدوردون سن‌اونلار الکه بان سن وهرشیئه شاهد وهریرده حاضرسن» بیلورسنکه من‌اونلاره اوسوزلری دیمه‌مشم ١١٨) «اکر اونلارا عذاب ایده‌سن پس اونلار سنک بنده‌لرکدر» سنی قویوب اوزکه‌سنه عبادت اتمکه گوره مستحق عذاب دیلار «واکر باغشلاسن پس سن‌سن غالب وحکیم» هروقت ایسته‌سن عذاب‌اتمکه قادرسن ونه‌اتسن موافق حکمت ایدوبسن ١١٩) «اللّٰه‌تعالی بیوردی بوگون برگوندرکه نفع ایدر دوغری دانشانلارا اونلارک دوغری دانشمقی اونلار ایچون واردر باغچه‌لرکه اونلارک آلتندن جاری اولار نهرلر همیشه‌لیک‌دیلر اونده، اللّٰه‌تعالی اونلاردن راضی‌اولدی‌واونلرده راضی‌اولدیلر آللهدن بوییوك رسنکارلقدر» که‌اللّٰه بنده‌سندن راضی اولا واوکا بهشت‌ده اوقدر درجه‌ویره‌که بنده‌ده‌اللهدن راضی‌قالا ١٢٠) اللّٰه‌ایچوندر گوکلرک‌ویرک پادشاهلق واللّٰه‌هرشیئه‌قادردر

سورة انعام ١٦٥ آیه‌در مکه‌ده نازل اولوب

بسم الله الرحمن الرحيم

١) اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوٰاتِ وَالْاَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمٰاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ٢) هُوَ الَّذِى خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضٰى اَجَلًا وَاَجَلٌ مُسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ اَنْتُمْ تَمْتَرُونَ ٣) وَهُوَ اللّٰهُ فِى السَّمٰوٰاتِ وَفِى الْاَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ ٤) وَمَا تَاْتِيهِمْ مِنْ اٰيَةٍ مِنْ اٰيٰاتِ رَبِّهِمْ اِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ٥) فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَسَوْفَ يَاْتِيهِمْ اَنْبٰٓؤُا مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ

١) حمد الله ایچوندر ایله اللهیکه یوخدن وار ایلدی کوگلری ویری و ایلدی قرانلوق‌لیکی وایشیقلقی» خلق ایله جعلنگ فرقی اودرکه خلق یوخدن عمله کتورمکدروجعل برشیئی برشیئدن عمله کتورمکدرنوری چراغدن تورتمک کیمی «صوگره اوکسلرکه اوزلرنگ اللهنه کافراولدیلر میل‌ایدرلر» حقدن باطله بوآیه‌رددر اوچ طائفه‌یه خلق السموات والارض رددر دهریه‌لره اونلار دیورلر عالم قدیمدر اوّلی یوخدر الله بیورور گوك وير یوخیدی الله یوخدن وجوده گتوردی وجعل الظلمات والنور رددر بت پرستلره اونلار دیورلر نور وظلمت الله ومدبردیلر الله بیورور اونلار یوخیدیلر صوگره عمله کلدی ثم الذین گفروا الخ رددر مشرگین مکّه‌یه اونلار دیورلر بزیم بتلریمز بزیم اللهمزدر ٢) الله ایله اللهدرکه خلق ایتدی سیزگ اوّلگزی پالچقدن صوگره یاراتدی ومقدر ایتدی براجل» که مقدم مؤخر اولماز «برده معین وقت واردر الله یانندە» هروقت ایستیه آرتورار وآزالدار یخشی وپیس عمل اتمگ ایله صلهٔ رحم اتسه‌گز مدت حیاتگز آرتار قطع اتسه‌گز آزالار «صوگره سیز شک ایدرسگز» اولی‌نگ دوباره دیریلوب مبعوث اولماقنه ٣) واو الله گوگلرده ویرده سیزگ آشکار وگزلین عمللرگزی بیلروکنه‌بیلر اوشئیی‌گه سیز گسب ایدرسگز» خیردن وشردن ٤) «وگلمز سیزه اللهگزگ آیت‌لرندن بر آیت مکراینکه اولدن اعراض ایدرسگز» بوآیه شریفه دلالت ایدیر بوگاگه حضرت پیغمبردن معجزه‌لر صادر اولوب قرآن شریفگ اعجاز اولماقندن علاوه بوسوزگ تفصیلی ۴۵ سوره‌نگ ٢ مجی آیه‌سنده شرح اولار ٥) پس بتحقق تکذیب ایتدیلر حقی (قرانی) زمانیکه اونلار اگلدی پس تزلیک ایله گلر اونلارا اوقرانگ خبرلری که اوگا استهزا ایدردی‌لر» قرآنده متصل خبر ویریلور دیکه اسلام غالب ومشرگلر مغلوب اولاجاقلر وانلار استهزا ایدیردیلر بوخبرلر تیزلیك ایله عمله گلنده اونلارنه‌ایده‌جکلر

٦) الم يروا كم اهلكنا من قبلهم من قرن مكناهم في الارض مالم نمكن لكم وارسلنا السماء عليهم مدرارا وجعلنا الانهار تجري من تحتهم فاهلكناهم بذنوبهم وانشانا من بعدهم قرنا آخرين ٧) ولو نزلنا عليك كتابا في قرطاس فلمسوه بايديهم لقال الذين كفروا ان هذا الا سحر مبين ٨) وقالوا لولا انزل عليه ملك ولو انزلنا ملكا لقضي الامر ثم لا ينظرون ٩) ولو جعلناه ملكا لجعلناه رجلا وللبسنا عليهم ما يلبسون ١٠) ولقد استهزئ برسل من قبلك فحاق بالذين سخروا منهم ما كانوا به يستهزؤن ١١) قل سيروا في الارض ثم انظروا كيف كان عاقبة المكذبين

٦) آیا گورمدیلر نقدر هلاك ایتدیك اونلاردن سابق طائفه‌لردن‌که قوت ویرمشدیك اونلاره یرگ یوزینده» جسملرنگ بیوکلکندن وروزی‌لرنگ وسعتندن «اواندازه‌ده که اوقوتی ویرمدیك سیزه (ای اهل مکه) وگوندردیك گوگ طرفندن بربریسنگ دالنجه یاغان یاغش وخلق ایتدیك نهرلری جاری اولاردی اونلارگ (آقاجلارنگ) آلتندن» پس اونلار فراوانلق ایله گذران اتمکه کفرنعمت ایتدیلر «پس بز هلاك ایتدیك اونلاری گناهلاری سببیله ودوباره خلق ایتدیك اونلاردن صوگره علیحده طائفه‌لری ٧) واگر سگا کاغذاوستنده‌یازیلمش‌کتاب گونده‌ربدیك‌پس‌اللریله‌سورتردیلر» که یازنی محو ایتسونلر یااینکه گوزلریله گوریدیلرکه سگا قرآن گوندرمشوك دیردیلر بریم گوزمز مست‌در اللریله لمس اتسیدی‌لرده گنه انکار ایدردیلر «هراینه اوکسلرکه کافر اولوبدیلار دیرلر دگلدر بو مگر بیوك سحر» عنادت وقساوت قلب جهتنه. ٨) «دیدیلر نیه‌اوگا(محمد ص)ملك نازل اولمادی»که اونگ پیغمبرلگنی تصدیق‌ایدیدی وبزله دانشیدی ودییدی بوشخص پیغمبردر «واگر بز ملائکه گوندریدیك هرآینه حکم اولونادی هلاکته» عادت‌الله بیله جاری اولوبدرکه ملائکه نازل اولانده عذابی اوزیله برابر گتورر «صوگره مهلت ویریلمز» ملائکه نازل اولاندن صوگره نجه که‌سائر پیغمبرگ امتلرینه نازل اولدی ٩) «اگر پیغمبری ملائکه جنسندن گوندریدیك هراینه اونی انسان وکیشی صورتنده گرك گوندرك» اوندن اوتریکه بشر قوه‌سی ملك گورمگه قادراولا بلمز «هراینه بز حقگ اوستنی اورتردیك نجه‌که اونلار اورتورلر» یعنی حق اونلارا مستور قالاردی نجه‌که ایندی حقگ اوستنی اورتورلر ملك‌ده گوندرسیدیك اونلار دیردیلرکه بودخی بزیم کیمی بشردر بوآیه مشابهی ١٧ مجی سوره‌نگ ٩٠ـ٩٥ آیه‌لرینده و٢٥مجی سوره‌نگ ٧ـ٨مجی آیه‌لرینده نازل اولوبدر ١٠) «بتحقیق استهزا اولونوبدر سندن سابق‌اولان پیغمبرلره» سگا اولان استهزالردن غمگین اولما «پس اللهگ عذابی احاطه ایتدی استهزا ایدنلری استهزا اتمکلری‌سببنه

١٢) قُلْ لِمَنْ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ قُلْ لِلّٰهِ كَتَبَ عَلٰى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ اَلَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ١٣) وَلَهُ مَا سَكَنَ فِي الَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ١٤) قُلْ اَغَيْرَ اللّٰهِ اَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ قُلْ اِنِّي اُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ اَوَّلَ مَنْ اَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ١٥) قُلْ اِنِّي اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ١٦) مَنْ يُصْرَفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمَهُ وَذٰلِكَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ ١٧) وَاِنْ يَمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ اِلَّا هُوَ وَاِنْ يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ١٨) وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ١٩) قُلْ اَيُّ شَيْءٍ اَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللّٰهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَاُوحِيَ اِلَيَّ هٰذَا الْقُرْاٰنُ لِاُنْذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ

١١) دیکلن یاپیغمبر مکه اهلنه سفر ایدوب یرك یوزنه صوگره باخون» اوز گوزلرگز ایله کچمش پیغمبرلرك خبرلرینه وگوروك که «نجه اولدی پیغمبرلره تکذیب ایدنلرگ آخری» ونجه عذاب ایله هلاك اولدیلر ١٢) «دیکلن یاپیغمبر کیمك ایچوندر گوگلرده ویرده اولان مخلوقات دیکلن الله ایچوندر واجب ایدبدر اوزینه رحمتی» اولا تعیین ادله صوگره پیغمبر گوندرملك وکافرلره مهلت ویرملك ایله «هراینه جمع ایدر سیزی قیامت گوننده اونده شك یوخدر واوکسلر که زیان ایتدیلر اوزنفسلرینه» عمر سرمایه‌سنی ناحق یره‌مصرف اتمکیله «پس اونلار ایمان گتورمزلر» ١٣) الله ایچوندر مکانده اولانلار: یر گوك واونلارده اولان مخلوقات کیمی هاییله «الله ایچوندر گجه وگونوزده ساکن اولانلر واللهدر ایشیدن وبیلن» هیچ شیئی اوگا مخفی قالماز ١٤) «دیکلن آیا اللهدن غیریسنی من دوست وصاحب اختیار اخذایدیم اوزیمه ایله اللهیکه گوكلری ویری یوخدن‌وار ایدلدر واو روزی ویرر خلقه واوگا روزی ویریلمز واوگا احتیاجی یوخدر دیکلن بگا الله امر ایدبدرکه من تسلیم اولانلارگ اولمجی‌سی اولام. وبگا امر اولوبدرکه البته سن اللهه شرك ویرنلردن اولما ١٥) دیگلن اگر معصیت ایدم اللهه بیوك گونگ عذابندن قورخورام» گناهم سببنه قیامتده بگا عذاب ایده. ١٦) «هرکسدن که بو گونکی گونده عذاب قایتاریلوبدر پس الله اوگا رحم ایدوب» وتفضل الهی اونگ حقنده شامل اولوب «وبو بیوك رستکارلقدر ١٧) واگر سگا اللهدن ضرر یتشه» مرض وفقر کیمی «پس اونی دفع اتمگه قادر اولان یوخدر مگر الله واگر سگا خیر یتشه» صحت بدن ودولت کیمی «پس الله هرشیئه قادردر» ایستیه همیشه‌لیك ایدر ایستیه زایل ایدر ١٨) والله قهر وغلبه ایدندر جمیع بنده‌لرنگ اوستنده والله حکیمدر جمیع اموراتده

بلغ ائنكم لتشهدون ان مع الله الهة اخرى قل لا اشهد قل انما هو اله واحد واننى برئ مما تشركون

٢٠) الذين آتيناهم الكتاب يعرفونه كما يعرفون ابناءهم الذين خسروا انفسهم فهم لا يؤمنون

٢١) ومن اظلم ممن افترى على الله كذبا او كذب بآياته انه لا يفلح الظالمون ٢٢) ويوم نحشرهم جميعا

ثم نقول للذين اشركوا اين شركاؤكم الذين كنتم تزعمون ٢٣) ثم لم تكن فتنتهم الا ان

قالوا والله ربنا ما كنا مشركين ٢٤) انظر كيف كذبوا على انفسهم وضل عنهم ما كانوا يفترون

٢٥) ومنهم من يستمع اليك وجعلنا على قلوبهم اكنة ان يفقهوه وفى آذانهم وقرا وان يروا

وخبردار در» جميع گزلين وآشكارايه ١٩) «ديكلن هانسى شيئى بيوكراقدر شهادت جهتنه» كه منم حق پيغمبر اولماقيمه شهادت‌ايده «ديكلن الله هامودن بيوكدر شاهددر منله سزگ آرا گزده» منم حق پيغمبر اولماقمه «و وحى اولوبدر بكا بوقرآن تااينكه سيزى قورخودام اوقرآنله وقورخودام اوكسى‌كه بوقرآنگ خبرى اوكا يتشوب» قيامت گونه‌ديك گلن طائفه‌لردن «آيا سيز هرآينه شاهد اولارسگز بوكاكه الله ايله باشقه الله‌لاروار» وبتلرى اللهه شريك ايديرسگز ديكلن ياپيغمبر من شاهد اولمارام» بتلرگ اللهه‌شريك اولمقنه «ديكلن ياپيغمبر بودر وبوندن غيرى دگلدر عبادته مستحق اولان الله‌بردر وبدرستيكه من‌اوزاقم اوكسلردن‌كه شريك قرار ويرورلر» اللهه بتلرى وسائرلرى ٢٠) اوكسلركه اونلارا كتاب ويرمشديك تانيورديلر (پيغمبرى) نجه‌كه تانيورلر اوز اوشاقلارنى» صورتى وصفتيله «اوكسلركه نصارى ويهوديلردن اوز نفسلرينه زيان ايتديلر پس اونلار ايمان گتورمزلر ٢١) كيمدر ظالمراق اوكسدن كه بهتان دير اللهه يالانى» ديوللركه ملائكه اللهگ قزلاريدر وبتلر بزيم شفيع‌لريمزدر «يااينكه تكذيب ايتديلر اللهگ آيه‌لرينى بدرستيكه رستگار اولماز ظالملر ٢٢) اوگونده كه بز محشور ايده‌روك اونلارگ هاموسنى صوگره ديروك او كسلره‌كه اللهه شريك قرار ويروبلر هاردادر سيزگ شريك‌لرگز» هانى اوالله‌لار كه اونلارى منه شريك اتمشدگز «اياله شريك‌لرى كه سيز گمان ايديردگز» اونلار بكا شريك‌در ٢٣) «صوگره اونلارگ عذرى اولماز مگر اينكه ديللر آند اولسون اللهه اى‌بزيم اللهمز دگلدوك بز مشرك‌لر ٢٤) باخگلن ياپيغمبر نجه يالان ديديلر» وتكذيب ايتديلر «اوزلرينى وگمراه وغائب اولدى اونلاردن اوبتلركه اوكا بهتان و افترا ايدرديلر» اللهه شريك ويرمكدن و اوللردن شفاعت گوزليورديلر

٢٥) و مشرك‌لردن اوكس‌لر واردر كه‌سكا قولاغ آسارلر» قرآنى اوخويان وقت

كُلَّ اٰيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا حَتّٰى اِذَا جَاؤُكَ يُجَادِلُونَكَ يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا اِنْ هٰذَا اِلَّا اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ ٢٦) وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْؤَنَ عَنْهُ وَاِنْ يُهْلِكُونَ اِلَّا اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ٢٧) وَلَوْ تَرٰى اِذْ وُقِفُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبَ بِاٰيَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ٢٨) بَلْ بَدَا لَهُمْ مَا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَاِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ٢٩) وَقَالُوا اِنْ هِيَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ٣٠) وَلَوْ تَرٰى اِذْ وُقِفُوا عَلٰى رَبِّهِمْ قَالَ اَلَيْسَ هٰذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلٰى وَرَبِّنَا

«بز اونلارڭ قلبلرینه پردەسالدوق ایستمدیك‌كه اونی آنلیالار واونلارڭ قولاقلارینه آغرلیق سالدیق واگر گورەلر جمیع معجزەلری ایمان گتورمزلر سڭ‌یانڭا گلوب مجادله ایدرلر اوکسلرکه کافر اولدیلر دیرلر دگلدر بومعجزه وآیتلر مگر کچمش وقتلرڭ افسانه وبی‌اصل سوزلری» ٢٦) بنی هاشم هرچند حضرت رسوله‌کومك ایدوب قریشڭ شرنی حضرتدن دفع‌ایدردیلر اماایمان گتورمه‌مشدیلر الله‌تعالی خبر ویروب بیورورکه «اونلار منع ایدرلر پیغمبردن قریشڭ اذیتنی وکنار اولارلر اوندن» ایمان گتورمزلر یااینکه کفار خصوصنده‌در معنی بیله‌اولار که‌اونلار خلقی نهی‌ایدرلر حضرته تابع اولمقدن اوزلری‌ده کناراولماق ایسترلر « وهلاك ایتمزلرمگر اوزلرینی وآنلامازلر» که‌اونلارڭ ضرری اوزگه‌یه تعدی‌ایتمز آنجق اوزلرینی‌هلاك ایدرلر ٢٧) «و اگرگورەسن اونلاری زمانیکه دایانوبلار اودڭ اوستنده» جهنمه داخل‌اولوبلار یاجهنمڭ کنارنده «دیرلرایکاش قایتمش‌اولیدیق دنیایه‌وتکذیب‌ایتمییدیك بزیم اللهمزڭ آیەلرینه ومؤمنلرله بر یرده اولایدیق» (اگرڭ جوابی ـ او وقتده اونلاری پیس حالده گوررسن) ٢٨) بلکه آشکاراولدی اونلارا اوشیئلرکه گیزلین ساخلیوردیلر بوندن سایق» نفاقدن وقبیح عمللردن «واگر قایتاریلمش اولایدیلر دنیایه» جهنمه داخل‌اولاندن صوڭره «هرآینه قایداردیلر اوشیئه‌که‌اوندن نهی‌اولونمشدیلر اونلار هرآینه یالان دانیشانلاردیلر» ایتدیکلری وعده‌دن تخلف ایدردی‌لر دنیایه قایداندا ٢٩) بوآرزونی‌ایدن‌مشرکلر اوکسردرکه‌همیشه آخرتی انکارایدوب «دیردیلر دیریلمك‌یوخدر مگر بودنیاده اولان دیریلك وبزبرده دیریلنلر دگلوك» محض‌دنیادن گیدن‌کیمی دیریلك تمام اولور دخی باشقه عالم‌یوخدر ٣٠) «واگرسن گورەسن اونلاری اوزمانکه دوروبلاراللهڭ حضورنده» نجه‌که‌گناه‌کار بنده‌آقاسنڭ حضورینده دایانار «الله‌تعالی بیورار آیابوگونکه گون حق‌دگیلدی» وحال‌آنکه سیزتکذیب‌ایدوب دیوردیگز هیچ‌شیئی یوخدر مگر دنیانڭ زندەگانلقی «دیدیلربلی حقدر آنداولسون بزیم اللهمزه الله تعالی بیوردی پس‌دادڭ عذابی سزڭ کافر اولماقڭزڭ سببیله.

قال فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون ۳۱) قد خسر الذين كذبوا بلقاء الله حتى اذا جاءتهم الساعة بغتة قالوا يا حسرتنا على ما فرطنا فيها وهم يحملون اوزارهم على ظهورهم الا ساء ما يزرون ۳۲) وما الحيوة الدنيا الا لعب ولهو وللدار الاخرة خير للذين يتقون افلا تعقلون ۳۳) قد نعلم انه ليحزنك الذي يقولون فانهم لا يكذبونك ولكن الظالمين بايات الله يجحدون ۳۴) ولقد كذبت رسل من قبلك فصبروا على ما كذبوا واوذوا حتى اتيهم نصرنا ولا مبدل لكلمات الله ولقد جاءك من نباء المرسلين ۳۵) وان كان كبر عليك اعراضهم فان استطعت ان تبتغي نفقا في الارض او

نصف

۳۱) بتحقیق زیانکار اولدیلر اوکسلر که تکذیب ایتدیلر اللهه ملاقات ایتمگی» دیدیلر که دوباره دیریلمك یوخدر «زمانیکه قیامت گونی اوللاره غفلتا گلدی دیدیلر (دیرلر) ای قوم بزه حسرت وندامت اولسون اونگ مقابلنده که بز تقصیر ایتدیك اونده» یعنی دنیاده عمل ایتمه‌مك ایله یاساعت قیامتده اوگا ایمان «گتورمه‌مك ایله «واوللار گوتوررلر گناهلارنی دال لارینه خبردار اول نه پیس یوك‌در که یوکلنورلر» اویوکگ آلتندن چیخابیلمزلر ۳۲) «دگلدر دنیا زندگانلقی مگر بازیچه واویون «که تیز زایل وفانی اولاندر «وهرآینه آخرت ایوی یخشی‌در» لذتگ همشیه‌لیگی جهتنه «اوکسلرکه اللهدن قورخارلر آیا بس نه سببه عقلله درك ایتمورلر» که فانی ایشدن اوثری عمرلرینی فوت ایتمیوب همیشه‌لیك لذتی درك ایتمکه‌ده برقدر مشغول اولالر ۳۳) «بتحقیق بز بیلوروك هرآینه محزون وغمگین ایدرسنی اوکسلرکه اونوع سوزلر دیرلر اوللار سنی تکذیب ایتمورلر حقیقتده بلکه سنی تکذیب ایدن ظالملر واقعده اللهگ آیاتنی انکار ایدیرلر» چونکه سنگ سوزلرگ هاموسی الله سوزی‌در ۳۴) «بتحقیق تکذیب اولونوب سندن سابق اولان رسوللر پس اوللار صبر ایتدیلر تکذیب ایدلمك واذیت اولونمق زحمتلرینه تااینکه بزیم طرفمزدن اوللاره کومك‌لیك یتشدی والله تعالی نگ سوزلری‌نی ووعده‌لرینی دگیشدیرن اولماز» نه وقت مصلحت اولدی اووقتده نصرت گله جگدر سنده اوپیغمبرلرکیمی صبرایت ومنتظر اول اللهگ نصرتنه «البته بتحقیق گلدی سگا پیغمبرلرگ خبری» واوللاره وارداولان مصیبتلر وآخرده اوللارگ غلبه‌سی وجمیع دشمنلرینگ هلاکتی ۳۵) «واگر آغیر اولا سگا اوللارگ اعراضی» سندن وسگا ایمان گتورمکدن چون حضرت پیغمبر ع هرقدر حرث بن نوفل بن عبد منافی ایمانه دعوت ایتدی اما قبول ایتمیوب عناد ایدردی وحضرتده چوخ ایستیوردی اونگ ایمانه گلمکنی حضرتگ تسلی سندن اوثری الله تعالی بیورور «پس اگر باجارارسن ایسه که برسوراخ تاپاسن یرده»

سُلَّمًا فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيَهُمْ بِآيَةٍ وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدٰى فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ ٣٦) اِنَّمَا
يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتٰى يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ ثُمَّ اِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ٣٧) وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ
رَبِّهِ قُلْ اِنَّ اللّٰهَ قَادِرٌ عَلٰى اَنْ يُنَزِّلَ آيَةً وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ٣٨) وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْاَرْضِ وَلَا
طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ اِلَّا اُمَمٌ اَمْثَالُكُمْ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ اِلٰى رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ٣٩) وَالَّذِينَ
كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُمٌّ وَبُكْمٌ فِي الظُّلُمَاتِ مَنْ يَشَإِ اللّٰهُ يُضْلِلْهُ وَمَنْ يَشَأْ يَجْعَلْهُ عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ٤٠) قُلْ اَرَاَيْتَكُمْ

اوندن یرگ ایچنه داخل اولاسن ، یاخود که نردبان تاپاسن که گوگه چیقاسان اونلاره
بر نشانه گتورەسن» اوزنبوتنگک دوغریلقنه که‌اونلار ایناتوب ایمان گتورەلر اگر
باجارسن بوامرلری عمله گتور بونیله‌بیله اونلار ایمان گتورمیه‌جکلر «واگر الله‌تعالی
ایستەسه هرآینه جمع‌ایدر اونلاری هدایته» ولکن جبرالله هدایته گتورملک منافی
حکمت‌اولماقدن‌سوا بونوع هدایت تاپان مستحق مدح اولماز انسان فاعل مختاردر «پس
البتەسن اولما گلن بلیمین‌لردن» اللهک جمیع ایشلری موافق حکمت اولەقنی
٣٦) «بودر وبوندن غیری دگلدر قبول ایدرایمانی اوکسلرکه ایشیدرلر» اللهک
آیت‌لرینی باطنی قولاقلارله آڭلامق قصدیله واما اوکسلرکه سن ایستورسن اونلارک
ایمان گتورمکنی امااونلار اوزلری ایستەمورلر اونلار «اوْلمشلر منزله‌سنده‌در الله
اونلاری قیامت‌ده دورقوزار صوڭره الله طرفنه قایدارلار» اوزمانده اللهک آیاتنی
ایشدرلر ٣٧) «دیدیلر نیەنشانەنازل اولمادی پیغمبره اوزاللهندن» کفار طرفندن
ایرادەدر که‌نیەمجزه صادراولمادی اونگ‌نبوتنگک دوغریلقنه «دیگلن یاپیغمبر بدرستیکه
الله‌تعالی قادردر بوگا که‌نشانه نازل‌ایده‌اما‌اونلارک چوخی‌بیلمیورلر» که‌الله‌بوگاقادردر
ولکن اونلارک مصلحتی دگلدر حکمگلن کیمی مهلت‌ویریلمیوب هلاك اولارلار .
٣٨) «یوخدر یر یوزینده حرکت ایدن» یرده‌اولان خورده‌حیواناتدن «ویوخدر
اوچان حیوانلر که قناتلریله اوچار هواده مگر اینکه اونلارده سیزک کیمی‌امت‌لر
وطائفه‌لردر» اونلارک روزی‌لری واجل‌لری وتربیت‌لری هاموسی اللهک خلقی
وارادەسیله‌در «بز برشیئده قصور وتفریط ایتمه‌دوك کتاب‌ده‌یازمقده» جمیع احکامی
امردن نهیدن خیردن ضرردن بیان ایتدیك «صوڭره جمیع امت‌لرالله‌طرفنه محشور
اولارلار. ٣٩) واوکسلرکه تکذیب‌ایتدیلربزیم آیت‌لریمزی کارولال‌دیلر حقی ایشتمکدن
وگورمکدن «کفرک قرانلقنده‌درلرهرکسی‌که الله‌ایستر اونی‌گمراه‌ایدر» اوزی‌گمراهلقی
اختیارایتمگه گوره «وهرکسی‌که ایستراونی دوزیولده ثابت‌ایدر» اوشخص‌اوزاختیاری
ایله هسدایته طالب اولمقنه گوره ٤٠) «دیگلن یاپیغمبر آیاسن گوردوك اوزگزی

اِنْ اَتٰیکُمْ عَذَابُ اللّٰهِ اَوْ اَتَتْکُمُ السَّاعَةُ اَغَیْرَ اللّٰهِ تَدْعُوْنَ اِنْ کُنْتُمْ صَادِقِیْنَ ﴿۴۱﴾ بَلْ اِیَّاهُ تَدْعُوْنَ فَیَکْشِفُ مَا تَدْعُوْنَ اِلَیْهِ اِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِکُوْنَ ﴿۴۲﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا اِلٰی اُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَاَخَذْنَاهُمْ بِالْبَاْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ یَتَضَرَّعُوْنَ ﴿۴۳﴾ فَلَوْلَا اِذْ جَاءَهُمْ بَاْسُنَا تَضَرَّعُوْا وَلٰکِنْ قَسَتْ قُلُوْبُهُمْ وَزَیَّنَ لَهُمُ الشَّیْطَانُ مَا کَانُوْا یَعْمَلُوْنَ ﴿۴۴﴾ فَلَمَّا نَسُوْا مَا ذُکِّرُوْا بِهٖ فَتَحْنَا عَلَیْهِمْ اَبْوَابَ کُلِّ شَیْءٍ حَتّٰی اِذَا فَرِحُوْا بِمَا اُوْتُوْا اَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَاِذَا هُمْ مُبْلِسُوْنَ ﴿۴۵﴾ فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِیْنَ ظَلَمُوْا وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ ﴿۴۶﴾ قُلْ اَرَاَیْتُمْ اِنْ اَخَذَ اللّٰهُ سَمْعَکُمْ وَاَبْصَارَکُمْ وَخَتَمَ عَلٰی قُلُوْبِکُمْ مَنْ اِلٰهٌ غَیْرُ اللّٰهِ

یعنی مکّادی گوروم اگر اللهنگ عذابی دنیاده سیزه یتشه وسزی هلاك ایده یااینکه گلهسیزه قیمت» اووقتده کیمی فریاده چاغراجاقسگز «آیااللهدن غیریسنی فریاده چاغرارسگز» که سیزه کومك ایده «اگروارسیگز سیزدوغری دینلر»که بتلر سیزنگ اللهگزدر ۴۱) «بلکهاللهی چاغرارسیگز فریادگزه پس اگراللّٰه ایستیهومصلحت گورهسیزدن دفعایدر اوبلانی که سیز اللهی چاغرورسگز وایستیورسگز اوبلانی سیزدن گوتورمگه وبلا سیزهیتشن وقتدهسیزیادگزدن چخاردارسگزاواللهلاری کهاونلاری اللهه شریك قراوریریردگز ۴۲) بتحقیق پیغمبرلر کوندردیك سندن سابق اولان امتلره» پس امتلر اونلاری تکذیب ایتدیلر «پس بزدوتدوق اونلاری قورخی وضررله» ناخوشلق ، قحطلیك ومالّلارنگ وجانلارنگ آزالماقیله «شایدکه اونلار ذلیللیك ایدوب توبه ایدهلر ۴۳) زمانیکه اونلاره کلدی بزیم شدتمز وعذابمز لازمیدی بزطرفمزه قایدوب توبهایدیدیلر امااونلارنگ قلبلری برکاولدی وزینتلو ایتدی اونلارا شیطان اوعملی کهاونلار عمل ایدردیلر ۴۴) زمانیکه اونلار یادلارندان چخارتدیلر اوشیئی که اونلارنگ یادلرینه کتوریلمشدی» اونلارا موعظه ویاداورلیك اولمشدیکه اکر اللهنگ اطاعتندن خارج اولساگز اللهنگ غضبیسیزی گرفتار ایدهجکدر «پس بز آچدوق اونلارا هرشیئنگ قاپولارنی» صحتبدن ووسعت رزق «تااینکه اونلار شاد اولدیلر اوشیئهکه اونلارا ویریلمشدی» مشغول اولدیلر عیش وعشرته وبو نعمتلری ویرن اللهی یاددن چخارتدیلار «دوتدوق اونلاری غفلة پس اووقت اونلار ناامیددیلر» اللهنگ رحمتندن ۴۵) «پس قطع اولدی ظلمایدن قومنگ آخری» وهیچکس اونلاردن قالمادی «حمد اولسون اللههکه عالملره تربیت ویرندر» ظالملرنگ شرندن خلاص اولمق بیوك نعمت اولمقه گوره اللّٰهتعالی اوزی حمد ایدوب خلقه دخی حمد اتمکی تعلیم بیورور ۴۶) «دیگلن یاپیغمبر مشرکلره بکادیون گوروم اگر اللّٰه آلا سیزنگ قولاقگزی وکوزلرگزی» سزی کار وگور ایده «ومهرباسا سزنگ قلبلرگزه»

يَأْتِيكُمْ بِهِ انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ ٤٧) قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ بَغْتَةً أَوْ
جَهْرَةً هَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ ٤٨) وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ
فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ٤٩) وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ
٥٠) قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا
يُوحَى إِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ٥١) وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ
يُحْشَرُوا إِلَى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ٥٢) وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ

عقل شعوری سیزدن آلا حقیقی اللهدن سوائی کیمدر اوالله که بوقوەلری سیزه گتورمکه قادراولا » گوزگزی قولاقگزی قلبگزی دوباره گتوروب سیزه ویره «باخ گورنجه مکرر ایتدیک دلیللری» اونلاری هدایت اتمک ایچون وبونجه آیەلری مکرر ایتدیکدن «صوکره اونلار اعراض ایدرلر» وبودلیللری قبول اتمزلر ٤٧) «آیا گوردگز سیز اکر کلەسیزه اللهک عذابی غفلة» برعلامت ومقدمه ظاهر اولمامش «یاایسکه آشکارا» مقدمه وعلامت ظاهر اولاندن صوکره اللهک عذابنی گورەسگز «آیا هلاك اولار مکر ظلم ایدن قوملر» یعنی عذابله هلاك اولماز مکر اوکسلرکه کفرسببیله ظالم اولدیلر ٤٨) «وبز گوندرمروك پیغمبرلری مکر اینکه بشارت ویرنلردر» مؤمنلره بهشت‌له «وقورخودانلاردر» کافرلری جهنم‌ایله «پس هرکسکه ایمان گتوره واصلاح اولا پس اونلارا قورخی یوخدر عذابله واونلار محزون اولمازلار» مزدلرک فوت اولماقیله ٤٩) «واوکسلرکه تکذیب ایتدیلر بزیم آیتلریمزی اونلارا عذاب یتشر اونلارک فسقی وطاعتدن چخماقلاری سببیله ٥٠) «دیگلن یاپیغمبر من سیزه دیمورمکه اللهک خزانەلری منم یانمدەدر ومن بیلمورم غیبی» بدون واسطەبلکه اللهک تعلیمی و وحیی ایلەبیلورم «ومن دیمورمکه من ملائکه جنسندنم من تابع اولمارام مکر اوشیئەکه مکا وحی‌اولونار» کیچمش وکاجک خبرلری دیمورم مکر وحی واسطەسیله «دیگلن یاپیغمبر آیا برابردر کور وگوزلو» هدایت تاپمش وضلالتده اولان یاعالم وجاهل «آیا فکر اتمورسگز ٥١) قورخوت قرآن‌ایله اوکسلری‌که قورخارلر بوندن‌که محشور اولالار الله طرفنه اوحالتده‌که یوخدر اونلار ایچون اللەدن سوای دوست ونەشفاعت ایدن شایدکه اونلار پرهیز ایدەلر ٥٢) ومنع‌اتمه» سنگ یانگا چوخ گلمکدن «اوکسلری‌که چاغرارلار اوز لرنگ اللهنی صباح‌وآخشام» یعنی علی الدوام عبادت‌ایدرلر «ایستیرلر اللهک رضاسنی یوخدر سکا اونلارک حسابندن برشیئی ویوخدر سنگ حسابندن اونلارا برشیئی» هیچکسک حسابنی هیچکسدن آلمیەجکلر «اکر سن اونلاری

رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْئٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْئٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ۵۳) وَكَذٰلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا اَهٰؤُلَاءِ مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا اَلَيْسَ اللّٰهُ بِاَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ ۵۴) وَاِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلٰى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ اَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءً بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَاَصْلَحَ فَاَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۵۵) وَكَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلُ الْمُجْرِمِينَ ۵۶) قُلْ اِنِّي نُهِيتُ اَنْ اَعْبُدَ الَّذِينَ

یاننددن کنار ایده‌سن صوڭرا اولارسن ظالملردن» بوآیه‌نڭ شأن نزولنده بیله روایت ایدوبلر که مدینه‌ده فقیر طائفه‌لر وارایدی اونلارا اصحاب صفه دیردیلر حضرت اونلاردن اوتری مسجدڭ یاننده سکی ترتیب اتمشدی‌که اویرده قالوردیلر حضرت رسول‌الله همیشه اولارڭ احوالنه یتشردی اونلاره یملو خوراك گتورردی وحضرتله چوخ نشست برخواست ایدردی‌لر چوخ‌وقت اولوردیکه اغنیالر پیغمبرڭ یاننه گلوب فقرالری تاخوش دوتوردیلر ودیوردیلر بونلاری یاننددن کنار ایت تااینکه بزده‌سنڭ یانڭا گلك برگون انصاردن برنفر حضرتڭ خدمتنه گلوب گوردیکه پیغمبرڭ یاننده اصحاب صفه‌دن بریسی چوخ یاخونلقده اوتوروب صحبت ایدیر انصاری اوزاقده اگلشوب حضرت بیوردی یاخونه گل انصاری گلمدی حضرت بیوردی شاید که قورخدون اونڭ فقری سڭا یاپشه انصاری دیدی یارسول‌الله بونلاری یاننددن کنار ایت ۵۳) «هابیله بز امتحان ایتدیك اونلارڭ بعضی‌سنی بعضی‌سیله» دولتلولری فقیرلر ایله ضعیف‌لری‌مقدم ایتدیك غنی‌لره اونلارڭ اسلامه‌سبقت اتمك‌لری‌جهتنه«تااینکه غنی‌لر دیه‌لر آیا بونلاردرکه الله‌تعالی منت قویوبدر اونلارا بزیم آرامزدن» وحال‌آنکه بزلر دولتلو واشراف مدینه‌ایك اگر دین اسلام حق اولسیدی گرك بیز دولتلولر ایمان گتوریدیك نه‌اینکه فقیرلر بونلارڭ جوابنده‌الله بیورور «آیا الله‌تعالی عالمتر دگلدر شکر ایدنلره» هرکس دین اسلامی اختیار ایده وشکر عمله گتوره الله‌توفیقنی آرتورار وکفران نعمت ایدنلره عقاب ایدر ۵۴) «زمانیکه گلدی سنڭ یانڭا اوکسلر که ایمان گتوروبلر بزیم آیه‌لریمزه پس دیگلن اللهڭ رحمتی سیزه اولسون» اصحاب صفه خصوصنده وارد اولوب‌که یاپیغمبر اصحاب صفه‌نی گورن‌کیمی سبقت ایت سلام ویرمگه «یازوبدر و واجب ایدبدر سنڭ اللهڭ اوز نفسنه رحمتی» بنده‌لرندن اوتری «هرکس سیزدن پیس عمل ایده آنلامازلیك ایله صوڭره توبه‌ایده معصیت‌دن صوڭره اصلاح‌ایده اوزینی پس الله باعشلیان ورحم ایدندر ۵۵) هابیله تفصیل ویرروزڭ نشانه‌لریمزی‌تااینکه آشکاراولا گناه ایدنلرڭ یولی» یعنی‌کاه‌مشرك‌لرڭ

تدعون من دون الله قل لا اتبع اهواءكم قد ضللت اذاً وما انا من المهتدين ٥٧) قل انى على بينة من ربى وكذبتم به ما عندى ما تستعجلون به ان الحكم الا لله يقص الحق وهو خير الفاصلين ٥٨) قل لو ان عندى ما تستعجلون به لقضى الامر بينى وبينكم والله اعلم بالظالمين ٥٩) وعنده مفاتح الغيب لا يعلمها الا هو ويعلم ما فى البر والبحر وما تسقط من ورقة الا يعلمها ولا حبة فى ظلمات الارض ولا رطب ولا يابس الا فى كتاب مبين ٦٠) وهو الذى يتوفيكم بالليل ويعلم ما جرحتم بالنهار ثم يبعثكم فيه ليقضى اجل مسمى ثم اليه مرجعكم ثم ينبئكم بما كنتم تعملون ٦١) وهو

گاه توبه ایدنلرگ احوالنی بیان ایده‌ریك خالقی هدایت اتمکدن اوتری ٥٦) «دیگان یا پیغمبر من نهی اولمش اولدیم» بگا ویریلن دلائل ومعجزه جهتنه «بوندن که عبادت ایدم اوکسلره که سیز عبادت ایدیرسگز اللهدن غیری‌سنه دیگان من تابع اولمارام سیزگ خواهشلرگزه» اگر سیزگ خواهشگزه تابع اولسام «بتحقیق گمراه اولام واو وقتده من اولمارام هدایت اولمش‌لردن ٥٧) دیگان من الله طرفندن اولان دلیل وحجت واضحه اوزره‌ام» وعین‌الیقین بیلورمکه اللهدن سوا الله یوخدر «وسیز تکذیب ایتدگز اللهی» بگا نازل اولان آیت‌لره اینانمادگز «منم یانمده یوخدر اوعذابی‌که اوگا تلسیرسگز» وگوگدن عذاب ایستیورسگز: چونکه مشرکلر دیوردیلر که اگر سن حق پیغمبرسن ایسه بزه گوگدن داش یاغسون «دگلدر حکم مگر الله ایچون» عذابگ تیز وگیج گلمگی اللهدن‌در «بیان ایدر حقی والله‌تعالی حکم ایدنلرگ یخشی‌سیدر ٥٨) دیگلن اگر منم یانمده اولیدی» اوقدرت وقوت‌که عمله گتوره بلیدیم «اوعذابی‌که اوگا تله‌سیرسگز هراینه امرتمام اولاردی منله سزگ آراگزده» وعذابی نازل ایدوب سیزی هلاك ایدردیم اما اختیار واراده الله‌ده‌در «والله اعامدر ظالملره» هروقت مصلحت بلر عذاب نازل ایدر

٥٩) «اللهگ یاننده‌در گزلین ایشلرگ آچلماق گلیدلری بیلمز اونی مگر الله» والله بیلر اوزادیکه دریاده و صحراده‌در وبریاپراق آغاجدان دوشمز مگر اینگه الله اونی بیلروبردانه یوخدر یرگ قرانلوقنده توپراقگ آلتنده ویوخدر یاش وقوری مگر که‌واردر بیان ایدیجی کتاب‌ده» لوح محفوظده‌یاقرآنده ٦٠) الله‌ایله‌اللهدر که‌سزی گیجه‌ده اولدورر» یوخی سببیه وروحگزگ تصرفنی ساخلار «وبیلر اوزادیکه گوندوز کسب ایتدگز صوگره سیزی دیریلدر» حشردن اوتری یایوخیدن گوندوز بیدار ایدر «تااینکه تمام‌اولا معین‌مدت‌واجل‌صوگره الله طرفنه‌در سیزگ قایداجاقگز اؤلمك‌ایله صوگره سزی خبردار ایدر اوزاده‌که عمل ایدرسگز» جزاویرمك‌ایله ٦١) والله‌تعالی

الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً حَتَّى إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ ٦٢) ثُمَّ رُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ أَلَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ ٦٣) قُلْ مَنْ يُنَجِّيكُمْ مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً لَئِنْ أَنْجَانَا مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ٦٤) قُلِ اللَّهُ يُنَجِّيكُمْ مِنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ أَنْتُمْ تُشْرِكُونَ ٦٥) قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ ٦٦) وَكَذَّبَ بِهِ قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّ قُلْ لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ٦٧) لِكُلِّ نَبَإٍ مُسْتَقَرٌّ وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ٦٨) وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ

غلبه‌ایدندر بنده‌لرنگ اوستنده و گوندرر سیزه حفظ ایدنلر» ملائکه‌لردن که‌سزی حفظ ایده‌لر شیاطین‌دن «اوزمانه‌دیك‌که سیزنگ برگزه اؤلمك وقتی‌گله‌اونی قبض‌روح ایدر بزیم ایلچلریامز واونلار تقصیر ایتمزلر» وقتندن تاخیر ایتمگه ٦٢) «صوگره قایدرلار اوزلرینگ حقیقی آقاسی‌اللّٰه‌طرفنه خبردار اول اللّٰه‌ایچوندر بوگونکی گونگ حکمی واو حساب ایدنلرنگ سرعتله حساب ایدنی‌در» حساب چکر گوز یوموب آچان قدر زمانده. ٦٣) «دیگان کیمدر سیزه‌نجات ویره صحرا اودریانگ ظلماتندن» یعنی شدت‌وزحمتدن «چاغرارسگز اللهی (تضرع) آشکارا دیل‌ایله یالوارمقله وگیزلین قلبلرگزایله ودعا گزده‌دیرسگز که اگربزه نجات ویرسن بوشدتدن هر آینه بزشکر ایدنلردن اوللوق ٦٤) دیگلن اللّٰه‌سیزه نجات ویرور شدتدن وهرنوع غمدن‌صوگره سیز شرك قرار ویررسیگز» اللهه وایتدگز عهده وفاایتمزسیگز ٦٥) «دیگلن الله قادردر سیزه‌عذاب گوندره‌سزگ باشز اوستندن»نجه‌که‌لوط‌قومنه‌واصحاب‌فیله یوخاری طرفدن داش یاغدی «یااینکه سزگ ایاقلارگزگ آلتندن» نجه‌که فرعونی و قارونی غرق‌وخسف(یره‌باتماق)ایتدی «یااینکه قاریشدیروب فرقه‌فرقه‌ایده»هربریسنگ خواهشی وفکری‌مذهبی مسلکی مختلف اولماقله بربریگزه عداوت ایدرسگز بزیم زمانمزکیمی «وداددیره‌سزگ بعضی‌گزه بعضی‌گزگ شدتنی» بعضی بعضی‌نی اولدوره وظلم ایده «باخگان نجه‌مکرر ایده‌روك آیه‌لریمزی شاید که‌اونلار آنلیالار» حقی باطلدن ٦٦) «وتکذیب ایتدی قرآنی سننگ قومگ وحال انکه قرآن حقدر دیگلن من‌سیزه وکیل وقراول‌دگلم ٦٧) قرآنده ویریلن خبرلرگ هر بریسنگ بر وقتی وزمانی واردرکه‌اونده قرار تاپاجاقدر وتیزلك‌ایله بلرسیگز» واقع‌اولان وقتده ٦٨) زمانیکه سن‌گوردگ اوکسلری‌که استهزاایدرلر بزیم‌آیه‌لریمزه پس‌اعراض‌ایت‌اونلاردن» اونلار

وَاِمَّا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرٰى مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٦٩﴾ وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَلٰكِنْ ذِكْرٰى لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٧٠﴾ وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَعِبًا وَلَهْوًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَذَكِّرْ بِهِ اَنْ تُبْسَلَ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ وَاِنْ تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ لَا يُؤْخَذْ مِنْهَا اُولٰئِكَ الَّذِينَ اُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ اَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧١﴾ قُلْ اَنَدْعُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلٰى اَعْقَابِنَا بَعْدَ اِذْ هَدٰينَا اللّٰهُ كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِي الْاَرْضِ حَيْرَانَ لَهُ اَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ اِلَى الْهُدَى ائْتِنَا قُلْ اِنَّ هُدَى اللّٰهِ هُوَ الْهُدٰى

ایله اوتوروب دورما «تااینکه شروع ایده‌لر اوندن باشقه‌سوزی دانشمقه اگر شیطان سنگ یادیندن چیخارده» اونلارله اگلشمگگ قدغن اولماقنی «پس یادگا دوشندن صوگره ظلم ایدن قوملر ایله اکلشمه‌واونلارگ مجلسندن گیت ٦٩) قرآنه‌استهزا ایدن کسلردن اولوناسی حسابدن برشیئی وگناه یوخدر قبیح سوز دانشماقدن اجتناب ایدن کسلره» که‌بونلار اونلارلا ه‌اوتوروب دورارلر «اما گرکدر مؤمنلر اونلارگ یادینه سالسونلر جهتی شاید که اونلار قورخالار» اللهدن و اوعملاردن اجتناب ایده‌لر روایتده واردا‌ولوب‌درکه فلاتقعد بعدالذکری آیه‌سی نازل اولاندن صوگره مسلمانلار دیدیلرکه مشرکلر بزه استهزا ایدن وقتده بزمجلسدن دورساق گرکدر مسجدالحرامه داخل اولمیاق وطواف‌ایتمیك پس‌آیه‌نازل‌اولدی وامراولوندی‌لرموعظه ونصیحت‌ایتمگه ٧٠) «ترك‌ایت اوکسلری که‌اخذ ایتدیلر دینارینی اویون و بازیچه» یااینکه کیفلری ایستدیکلری شیئی اوزلرینه دین ایدوبلر یااینکه بایرام گونلرینی که‌اونلاره عبادت گونی‌در لهولعبه مشغول‌اولماقی دین اخذایدوبلر «مغرور اءدوبدر اونلاری دنیانگ دیریلگی» وآخرتی‌یاددن چخاردوبلر «اونلارگ یادینه‌گتور وموعظه ایت‌که هرنفس هلاك اولار کسب‌ایتدیگی عملگ پیسلیگی‌ایله یوخدر هیچ نفس‌ایچون اللهدن سوا بردوست ونه‌شفاعت ایدن» که‌اوندن عذابی دفع‌ایده «واگر عوض‌ویره جمیع عوضاری» هرنه‌یه اقتداری وارایسه عذابدن خلاص اولمقه عوض ویره «اوندن آلنماز وقبول اولماز اونلار اوکسلردر که اوزلرینگ کسب ایتدیکاری عمل‌ایله اونلارایچون‌ایچملووار‌درقاینار سودن ودردناك‌عذاب‌واراوعمل‌جهتنه که کافر اولدیلار» یعنی ایچلرنی قاینار سویالدیرار وچوللرینی جهنمگ اودی ٧١) «دیگلن آیابز عبادت ایده‌ك اللهدن سوا اوباطل اللهه‌که بزه‌نفع ویرمز وضرر ویرمز وآیا رجوع‌ایدك دال طرفمزه» ودین اسلامدن شرکه‌قایداق «اوندان صوگره‌که الله‌هدایت ایدبدر بزی، اوکس‌کیمی‌اولاق‌که اوگا‌شیطان غلبه ایدبدریرگ یوزینده حیران» حالتده

وَاُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۷۲) وَاَنْ اَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّقُوهُ وَهُوَ الَّذِى اِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ۷۳) وَهُوَ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُ ۷۴) قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِى الصُّورِ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ۷۵) وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهِيمُ لِاَبِيهِ آزَرَ اَتَتَّخِذُ اَصْنَامًا آلِهَةً اِنِّى اَرٰيكَ وَقَوْمَكَ فِى ضَلَالٍ مُبِينٍ ۷۶) وَكَذٰلِكَ نُرِى اِبْرٰهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ ۷۷) فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَاٰى كَوْكَبًا قَالَ هٰذَا رَبِّى فَلَمَّا اَفَلَ قَالَ لَا اُحِبُّ الْاٰفِلِينَ ۷۸) فَلَمَّا رَاٰ الْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ هٰذَا رَبِّى فَلَمَّا اَفَلَ قَالَ لَئِنْ لَمْ يَهْدِنِى رَبِّى لَاَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ

حزب

ضلالتده قالوبدر بونوع آدمڭ «یولداشلری واردر شیاطین‌دن اونی دعوت ایدر هدایت طرفنه ودیر که گاون بزیم طرفمزه دیگلن یاپیغمبر هدایت اودر که اللّٰه طرفندن اولا» واللّٰه طرفندن اولمیان هدایت دگلدر ضلالتدر ودیگان که «بز امر اولونمشوك که بز مسلمان اولاق عالملره تربیت ویرن اللهه ۷۲) وامر اولونمشوق که نماز قیلون واللهدن قورخوڭ واو اللّٰه ایله اللهدر که اونڭ طرفنه حشر اولونارسیگز ۷۳) واللّٰه ایله اللهدر که خلق ایتدی گوگلری ویری حق وحکمت ایله واوگونکه اللّٰه تعالی دیر اوگا اول پس اولار» یعنی خلق ایتمکده باشقه‌بر تدبیر وعلاجه محتاج دگلدر اول سوزی ایله جمیع خلقی خلق ایدر ۷۴) «اللهڭ قولی دوغریدر واللّٰه ایچوندر پادشاهلق اوگونکه نفخ اولونار (اوفورولور) صورده» حدیث صور ۳۹ مجی سوره‌نڭ ۶۷ مجی آیه‌سنده شرح وبیان اولونار انشاءاللّٰه «اللّٰه تعالی غیبدن خبرداردر واودر حکم ایدن و هرشیئدن خبردار ۷۵) زمانیکه ابراهیم دیدی اوز آتالیقی آزره آیاسن بت‌لری اوزیگا اللهلار اخذایدرسن بدرستیکه من گورورم سنی وسنڭ قومگی آشکارا ضلالتده» جناب ابراهیمڭ آتاسڭ آدی تارح‌در آرز ابراهیمڭ آتاسڭ آتاسیدر یااینکه ابراهیمڭ آتاسڭ قرداشیدر که آتاسڭ وفاتندن صوکره آتاسی اوگا کیدوب ابراهیمی‌ده یالنجه اونڭ ایوینه آپارمشدی وابراهیم اونڭ یاننده اولمقه گویا اوگا آتا خطاب ایدردی ۷۶) «هاایله بزکوستردوك ابراهیمه گوگلرڭ ویرڭ پادشاهلقنی تااینکه یقین ایدنلردن اولسون اللهڭ قدرتنه» یعنی ابراهیمه کوستردیك یری جمیع مخلوقاتیله واطراوبله وهکذا کوکلری واونلاردا اولان ملائکه‌لری ۷۷) «پس زمانیکه کجه قارانلق اولدی اوگا» قرانلق کجه داخل اولدی «بر یولدوز (زهره) کوردی دیدی آیا بومنم اللهمدر» نجه‌که زهره‌یه عبادت ایدنلر بیله گمان ایدیللر «زمانیکه یولدوز غائب اولدی ابراهیم دیدی من دوست دوتمارام غائب اولانلاری» اللهلقه قبول ایدم

۷۹) فلما را الشمس بازغة قال هذا ربي هذا اكبر فلما افلت قال يا قوم اني بريء مما تشركون

۸۰) اني وجهت وجهي للذي فطر السموات والارض حنيفا وما انا من المشركين ۸۱) وحاجه

قومه قال اتحاجوني في الله وقد هدين ولا اخاف ما تشركون به الا ان يشاء ربي شيئا وسع ربي كل

شيء علما افلا تتذكرون ۸۲) وكيف اخاف ما اشركتم ولا تخافون انكم اشركتم بالله ما لم

ينزل به عليكم سلطانا فاي الفريقين احق بالامن ان كنتم تعلمون ۸۳) الذين امنوا ولم يلبسوا ايمانهم

كه‌برحالدن‌برحاله دونمك ويوخ اولماق مخلوق صفتی‌در مخلوقدن الله اولماز ۷۸) « پس زمانیكه آیی گوردی طلوعه ابتدا ایدن حالده دیدی آیا بومنم اللهمدر ایلكه آی باتدی دیدی اگر هدایت اتمیه منی‌منم اللهیم هرآینه من گمراه اولان قوملردن اولارم» جناب ابراهم اوز عجزنه اقرار ایتدی‌كه اللهڭ توفیقی اولماسا هدایت تاپماق غیر مقدوردر خصوصاكه آی اوزی عاجزدر زوالـدن اوزینی ساخلامقه باجارماز ۷۹) پس زمانیكه كونی گوردی گون طلوع ایدن حالده دیدی آیا بومنم اللهمدر بوهاموسندن بیوكدر زمانیكه اودخی باتدی دیدی ای‌منم قومیم بدستیكه من بری‌ام اواللهلاردن‌كه سیز اونی شریك ویررسگز» حق اولان معبوده ۸۰) بدرستیكه من دوندردیم یوزیمی اواللهه طرف‌كه یوخدن عمله‌كتوردی كوگاری و یری باطلدن حقه مائل اولان حالده ومسلمان اولان‌حالده ومن دگلم مشركلر ایله» ابراهیم۴ڭ كذاری دوشدی اوطائفه‌لره‌كه برقسمی زهره‌یه برقسمی‌آیه برقسمی گونه عبادت ایدردیلر بو نوع استدلالك هر بری رد در اوقسمه‌كه اوڭا عبادت ایدردیلر ۸۱) «واحتجاج ومخاصمه ایتدی‌ابراهیمه اونڭ قومی» توحیدده «ابراهم۴ بیوردی‌كه ایا منله صحبت‌له‌شورسگز الله بارەسنده وحال انكه الله منی هدایت ایدوبدر اوز توحیدنه ومن قورخمرام اواللهدن‌گه سیز اونی اللهه شریك ایدوبسگز» اوالله برخیر وشره قادر دگلدر «مگر اینكه منم اللهم ایستیه برشیئی» بگا ضرر ویرمكی «منم اللهیمڭ علمی هرشیه وسعتلودر» محدود دگلدر اونڭ علمی «آیا یادگزه گتورمزسگز» قادرله عاجزڭ فرقنی ۸۲) «نجه من قورخوم اواللهدن‌گه سیزشریك قرار ویروبسگز» اوبگا ضرر یتورەبلمز و «سیز نجه قورخمازسگز بوندن‌گه سیز شریك قرار ویروبسگز اللهه اوشیئی‌گه نازل اولمیوبدر اونڭ دوغریلقنه سیزدن اوتری بر دلیل» یاكتاب یاحجة «پس ایكی فرقه‌نڭ هانسی سزا واردر خاطرجمع اولماقه وقورخمامقه» آیا من وبگا تابع اولانلار معبود حقیقیه عبادت ایدوب سزڭ اللهگزدن قورخمیه یااینكه سیز وسائر مشركلرگه دلیل وثبوت‌سیز برجمادی اللهه

بظلم اولـئك لهم الامن وهم مهتدون ۸۲) وتلك حجتنا اتيناها ابرهيم على قومه نرفع درجات من نشاء ان ربك حكيم عليم ۸۳) ووهبنا له اسحق ويعقوب كلا هدينا ونوحا هدينا من قبل ومن ذريته داود وسليمن وايوب ويوسف وموسى وهرون وكذلك نجزى المحسنين ۸۴) وزكريا ويحيى وعيسى والياس كل من الصالحين ۸۵) واسمعيل واليسع ويونس ولوطا وكلا فضلنا على العالمين ۸۶) ومن ابائهم وذرياتهم واخوانهم واجتبيناهم وهديناهم الى صراط مستقيم ۸۷) ذلك هدى الله يهدى به من يشاء من عباده ولو اشركوا

شريك قرارا ايدوبسڭز «اگر بيلەسڭز» حقى ۸۳) اوكسلركه ايمان گتورديلر و قاريشديرماديلار ايمانلارنى ظلمله اونلار ايچوندر خاطرجمعليك واونلاردر هدايت تاپمشلار ۸۴) بودر بزيم دليللريمز ويرديك اونى ابراهيمه تااينكه حجت اولا اوز قومنه بز اوجالداروق نچه درجه اوكسى‌كه ايستروك» علم وحكمت ايله «بدرستيكه سنڭ اللهڭ حكمت‌ايله ايش كورن وترقى موضعنى بيلندر ۷۵) و ويرديك اوڭا اسحقى و يعقوبى هرايكسنى هدايت ايتديك ونوحى اونلاردن سابق هدايت اتمشدوك و ابراهمڭ اولادندندر داود و سليمان و ايوب و يوسف و موسى و هرون و هابيله بز جزا ويرديك احسان ايدنلره ۸۶) كنه اونڭ اولادندن زكريا و يحيى و عيسى» بن‌مريم‌كه آنا طرفندن نسبتى ابراهيمه بتشور «والياس هاموسى صالحلردندر ۸۷) و تفضيل ويردوك اسماعيل و يسعى و يونسى و لوطى عالملرڭ اهللرڭ هاموسندن ۸۸) و هكذا تفضيل ويرديك اونلارڭ آتالارندن واولادندن و قرداشلارندن بعضى‌سنى واختيار ايتديك اونلارى نبوته وهدايت ايتديك اونلارى دوز يوله ۸۹) بودر اللهڭ هدايتى هدايت ايدر اونيله اوكسيكه ايستر اوز بنده‌لرندن واكر اونلار شريك قرار ويره‌لر اللهه» اونلارڭ شانلرڭ وفضللرڭ چوخلغى‌ايله «هرآينه هيچ‌اولار اونلارڭ دنياده ايتديكلرى عمللرى» سائر خلق‌كيمى عمللرى باطل‌اولار ۹۰) «اونلار اوكسلردركه اونلاره كتابلر وخلق آراسنده حكم اتمك وپيغمبرليك ويرديك اكر بواوچنه بوقريش طائفه‌سى كافر اولالار پس او پيغمبرلره وكتابلره ايمان كتورمكى محول و واكذار ايتديك برقومه‌كه هركز اونلر كافر اولمازلر» عبارتدر انبيا ويا مجاهدلر ويا ملائكه ناصرين وامت مرحومه‌دن ۹۱) «اونلار اوكسلردركه الله‌تعالى اونلارى هدايت ايدبدر» عبارت‌در كچمش پيغمبرلردن «پس اونلارڭ هدايتنه اقتدا ايت وپيروى اول و ديكلن ياپيغمبر من

لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۹۰﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ فَإِنْ يَكْفُرْ بِهَا هَٰؤُلَاءِ فَقَدْ وَكَّلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ ﴿۹۱﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرَىٰ لِلْعَالَمِينَ ﴿۹۲﴾ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ بَشَرٍ مِنْ شَيْءٍ قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى لِلنَّاسِ تَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا ۖ وَعُلِّمْتُمْ مَا لَمْ تَعْلَمُوا أَنْتُمْ وَلَا آبَاؤُكُمْ ۖ قُلِ اللَّهُ ۖ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ ﴿۹۳﴾ وَهَٰذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنْذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿۹۴﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ

سؤل اتمرم اوڭا براجر» تبليغ رسالته برحق ايستمرم «دكلدر تبليغ رسالت اتمك مكر موعظه ويادا ورليك‌دن عالملرڭ اهلنه ۹۲) وتانماديلار اللهى حق تانماق» اواندازه‌ده‌كه لازميدى تانماق وتعظيم اتمك اواندازه‌ده تانماديلار «زمانيكه ديديلر الله‌تعالى نازل اتميوبدر بشرجنسنه برشئى» وحيدن ونبوتدن «ديكلن ياپيغمبر كيم نازل ايتدى اوكتابيكه موسى اونى كتوردى خلقه‌نور وهدايت اولان حالده» سيز ديورسڭز هيچ كسه وحى وپيغمبرليك كلميوب بس موسى‌يه نه‌ديورسڭزكه اوڭا توراة نازل اولوبدر «سيز يهودى‌لر اوكتابى پارچه كاغذلر ايدرسڭز» يعنى اونى الله كلامى بلميوب بر پارچه يازيلمش كاغذ حساب ايدرسڭز «بعضى سنى اشكار ايدرسڭز واحكامنڭ چوخنى كزليورسڭز وسيزه تعليم اولوندى» محمد ع واسطه‌سيله «اوخبرلركه بلموردڭز سيز ونه سزڭ آتاڭز» تورات‌ده بيلدكزدن زياده «ديكلن الله سيزه اونى نازل ايتدى صوڭره ترك ايت اونلارى اوفعلده‌كه شروع ايدوبلر سنى‌تكذيب اتمكه ال‌چك قوى اويناسونلار» اوينيوب آخرده پشيمان اولوب آييلارلار ۹۳) «بو بركتابدر نازل‌ايتديك بركتلو وتصديق‌ايدندر اوكتابلارى‌كه اوندن‌مقدم‌در وتااينكه سن قورخودوه‌سن مكه اهلنى واوكسلرى‌كه اونڭ اطرافنده‌در» اهل‌شرق وغربدن «واوكسلركه آخرته ايمان كتوررلر» وآخرتڭ عذابندن قورخارلر «ايمان كتوررلر قرآنه واونلار نمازى» كه دينڭ ستونى‌در نماز وقتلرينده «حفظ ايدرلر» ۹۴) «وكيمدر ظالم‌راق اوكسدن كه بهتان ديه اللهه يااينكه ديه كه بڭا وحى اولونوب وحال‌انكه اوڭا برشيئى وحى اولونميوب واوكس‌دن‌كه ديه تيزليك‌ايله بڭا نازل اولار اوكتابڭ مثلى‌كه الله نازل ايدبدر» بوآيه نازل اولوبدر عبدالله‌بن سعد ابى‌سرحڭ حقنده مدينه‌ده اسلامه كلوب خوش خط اولماقه كوره هروقت حضرته

كذبا اوقال اوحي الي ولم يوح اليه شيئ ومن قال سانزل مثل ما انزل الله ولو ترى اذ الظالمون في
غمرات الموت والملئكة باسطوا ايديهم اخرجوا انفسكم اليوم تجزون عذاب الهون بما كنتم
تقولون على الله غير الحق وكنتم عن اياته تستكبرون ٩٥) ولقد جئتمونا فرادى كما خلقناكم
اول مرة وتركتم ما خولناكم وراء ظهوركم وما نرى معكم شفعاءكم الذين زعمتم انهم فيكم شركاؤ
لقد تقطع بينكم وضل عنكم ما كنتم تزعمون ٩٦) ان الله فالق الحب والنوى يخرج الحي من الميت

آيه نازل اولیدی حضرت اونی احضار ایدوب حضرت اوخویاردی عبدالله یازاردی اتفاقا حضرت سمیع‌بصیر بیورانده یازاردی سمیع‌علیم یاایتکه والله بمایعملون خبیر عوضنه بصیر یازاردی صوڭره عبدالله مرتد اولوب مکه‌یه قاچوب دیردیکه محمددین سوزلردن منده دیورم پیغمبره نازل اولان آیه‌لردن بڭاده نازل اولوب ایلکه بوآیه نازل اولدی فتح مکه‌ده پیغمبر اونڭ قاننی هدر ایتدی عثمان‌که اولیله سود قرداشی ایدی اونڭ الندن دوتوب مسجدالحرامده حضرتڭ خدمتنه گتوروب عرض ایتدی یارسول‌الله بومنم قرداشمدر عفو ایت حضرت ساکت اولدی نچه دفعه تکراردن صوڭره حضرت اونی عفو بیوردی حضرت اصحابه بیوردیکه من دیمه‌مشمیم هرکس اونی گورسه اولدورسون بریسی دیدی یارسول‌الله منم گوزیم سنده‌ایدی که اشاره ایدیدڭز من اولدوریدیم حضرت بیوردیکه گوزله اشاره اتمك پیغمبرلره حرامدر «واگر گوره‌سن اوزمانکه ذکر اولان ظالملر اولومڭ شدتنده اولا وملائکه‌لر اللرنی آچالار اونلارڭ روحلرنی قبض اتمگه اونلارا دیرلر که اوزڭزی خلاص ایدوڭ» اگر باجاروسڭز ایسه «بوگونکی گون سیزه جزا ویرولر ذلیل‌لیك یتورن عذاب ایله اوغملڭ مقابلنده که سیز اللهه دوغری اولمیان سوز دیردڭز واللهڭ آیتلرینه تکبر ایدنلردڭز ٩٥) بتحقیق بزیم حضوریمزه یالقوز گلدڭز» قیامت گوننده حشره گلرسڭز تك وتنها نه‌مالڭز نه اولادڭز نه کومکڭز یاایتکه اوبتلرکه اوڭا عبادت ایدردڭز سیزڭ یانڭزده اولماز اونلاردن آیری قالارسڭز او حالتده وهیئت‌ده اولارسڭز «نجه‌که اوّل دفعه‌ده سیزی خلق اتمشدیك» آنادن تولد ایدن صورتده «وسیز ترك ایتدڭز» یعنی‌دنیاده قویوب کیتدڭز «اوشیئی‌لری‌که سیزه ملك ومرحمت اتمشدیك وبز گورمروك سیزلر ایله سیزڭ شفیع‌لرڭزی‌که سیز گمان ایدیردڭز که اونلار شریك‌لردر اللهه سیزه دنیا وآخرتده شفاعت ایده‌جکدر «سزله اونلارڭ آراسی کسیلدی وضائع اولدی سیزدن اوزادیکه سیز گمان ایدیردڭز» که اونلار سیزه شفیع اولاجاقدر ٩٦) «بدرستیکه الله‌تعالی‌در دانه‌نی وخرمانڭ تخمنی

وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ ﴿٩٧﴾ فَالِقُ الْاِصْبَاحِ وَجَعَلَ الَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ
وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ذٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٩٨﴾ وَهُوَ الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِى
ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٩٩﴾ وَهُوَ الَّذِى اَنْشَاَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ
فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ ﴿١٠٠﴾ وَهُوَ الَّذِى اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاَخْرَجْنَا
بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَاَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًا وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ
وَجَنَّاتٍ مِنْ اَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ اُنْظُرُوا اِلٰى ثَمَرِهِ اِذَا اَثْمَرَ وَيَنْعِهِ اِنَّ فِى

یاران» ونباتات وآغاجلری گوگردندر» خارج ایدر دیرلی‌میتدن وخارج ایدندرمیتی
دیری‌دن» بوآیه‌نک تفسیری اوچومجی سوره‌نک ٢٧ مجی آیه‌سنده بیان اولدی
«بودر اوالله که مستحق عبادتدر پس نه‌یره چویریلورسکز» حقدن ناحقه
٩٧) الله‌تعالی‌در صبحی یاران» وگجه‌نک قرانلقندن آیران «والله‌تعالی گجه‌نی
سیزدن اوتری استراحت زمانی ایتدی» خاق گجه‌لر حرکتدن ساکت اولار
«والله‌تعالی گونی وآیی‌حساب اوزره ایتدی» بوفقره‌نک ترجمه‌سی رحمن سوره‌سنک
٥ مجی آیه‌سنده مشروح اولار «بوایشلر غالب وعالم اولان اللهک تدبیری ایله‌در
٩٨) اوالله ایله الله‌درکه خلق ایتدی سیزه اولدوزلر تاانکه اونلارک واسطه‌سیله
یول تاپاسکز صحرا ودریانک قرانلقنده» او صورتده‌که دریاده وصحراده علامت
اولمیا اراده ایتدیکی طرفی تانمقه یولدوز علمندن خبردار اولان آدملر یول تاپار
«بتحقیق بز تفصیل ویردیك آیه‌لری اوقومه‌که بیلرلر ٩٩) اوالله ایله الله‌در سیزی
وجوده گتوردی بر نفسدن (آدمدن) پس سیزک ایچون قرار دوتماق یری
واردر» آتاکزک بیلنده یایرک یوزبنده وامانت اولماق یری‌وار بودنیاده یاآتاکزک
قارننده‌بتحقیق بزتفصیل ویردیك آیه‌لریمزی اوقومه‌که آنلیالار» چونکه بواحوالاتی
آنلاماق اولماز مگر دقت نظرایله ١٠٠) «اوالله ایله الله‌درکه گوك طرفندن سو نازل
ایتدی پس بز خارج ایتدیك اوسو ایله هرصنف وقسم اوتلاری وخارج ایتدیك
اوندن سبزیات خارج اولار سبزیاتدن بر برنک اوستنه یغلمش دانه‌لر یعنی سنبل
وخارج اولار خرمانک چیچك‌لرندن بربرینه متصل خوشه‌لر وخارج اولار باغچه‌لر
اوزوملردن زیتوندن وناردن بعضی‌سی بعضی‌سنه اوخشیاندر بعضی‌سی اوخشیان
دگلدر» صورتده رنکده ودادینده «باخك هربرنک میوه‌سنه اوزمانکه میوه ویره»
اولنده اواندازه‌ده کوچك‌درکه اوندن منتفع اولماق قابلیتی یوخدر تدریجا بیوك
اولور «وباخوک اونک عمله گلمگنه» نجه بیوك اولوب صوگره لذتلو اولور بدرستیکه

ذٰلِكُمْ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۱۰۱) وَجَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يَصِفُونَ ۱۰۲) بَدِيعُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اَنّٰى يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۱۰۳) ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ۱۰۴) لَا تُدْرِكُهُ الْاَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْاَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ۱۰۵) قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ اَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا اَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ۱۰۶) وَكَذٰلِكَ نُصَرِّفُ الْاٰيَاتِ وَلِيَقُولُوا دَرَسْتَ وَلِنُبَيِّنَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۱۰۷) اِتَّبِعْ

بونده علامت وار» اللهڭ صنع قدرتنه «اوكسلر ايچونكه ايمان گتورەلر» وبيلرلر كه بوقدر مخلوق خالقسيز اولماز ۱۰۱) «الله ايچون شريك قرار ويرديلر ملائكه‌لرى» اونلارا عبادت ايتديلر يااينكه ديديلر ملائكه‌لر اللهڭ قزلاريدر ملائكه‌لره جن اطلاق اولماق ملائكه‌لرده جن كيمى مخفى اولمقه بناء يااينكه اونلارڭ شأننى آز اتمك ايچون يااينكه جندن عبارت شيطاندر شيطانلى اللهه شريك ايتديلر اطاعتده اللهه اطاعت ايدن كيمى شيطانه عبادت ايتديلر «وحال انكه اونلارى الله خلق ايدبدر وافترا ايتديلر اللهه اوغلان وقزلار» مشركلر ديديلر ملائكه‌لر اللهڭ قزلاريدر اهل كتابلر ديديلر عزير ومسيح اللهڭ اوغليدر اونلار بوسوزى ديديلر «علمسيز» حقيقتدن خبردار اولمامش «پاكدر الله تعالى اوزادن كه وصف ايدرلر» ۱۰۲) الله تعالى گوكلرى ويرى يوخدن وجوده گتورندر هاردن ونجه اللهڭ اوغلى اولار وحال انكه اللهڭ عورتى يوخدر» كه اوندن اولاد عمله گله «وهرشيئى الله خلق ايدبدر» ملائكه‌لريده الله خلق ايدبدر پس نجه اولا بيلركه بوصورتده اللهڭ عورتى واولادى اولا والله هرشيئه عالمدر» ۱۰۳) بوصفتلرله موصوف اولان الله سيزڭ اللهڭزدر الله‌يوخدر مگر جميع صفات كماله جامع اولان الله كه هرشيئى خلق ايدندر پس اوڭا عبادت ايدوڭ والله هرشيئه وكيلدر

۱۰۴) درك ايتمز اللهى جميع نوزلر والله درك ايدر جميع گوزلرى والله لطيف‌در» اوندن كه گوزلر اونى درك ايده گورمك لازم دوتوبدر جسم اولماقى والله جسم دگلدر «خبردار در» جميع مخلوقاتڭ اوزلرينه وعمللرينه وسوزلرينه ۱۰۵) «بتحقيق سزڭ اللهڭزڭ طرفندن سبزه دليللر گلدى» قران شريفڭ هربرآيه‌سى بردليل‌در اللهڭ وارلقنه «پس هركسكه حقى گوردى پس اوز نفسندن اوترى گوروبدر» نفعى اوزينه يتشه‌جكدر «هركسكه كوراولا» حقى گورمكدن گنه «اوزنفسنڭ ضرنه‌در ومن سيزه قراول دگلم» كه‌پيس ايشلره مرتكب اولمقه مانع اولام ۱۰۶) «هابيله بزتكرار ايده‌روك آيه

مَا اُوحِىَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَاَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٨﴾ وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا اَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا وَمَا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٩﴾ وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ فَيَسُبُّوا اللّٰهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذٰلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ اُمَّةٍ عَمَلَهُمْ ثُمَّ اِلٰى رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٠﴾ وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَتْهُمْ اٰيَةٌ لَيُؤْمِنُنَّ بِهَا قُلْ اِنَّمَا الْاٰيَاتُ عِنْدَ اللّٰهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ اَنَّهَا اِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾ وَنُقَلِّبُ اَفْئِدَتَهُمْ وَاَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِى طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١٢﴾ وَلَوْ اَنَّنَا نَزَّلْنَا اِلَيْهِمُ الْمَلٰئِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتٰى وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ

جزؤ ٨

لريمزى واوقدر بر برينك دالنجه حكملر گوندرريك كه ديرلركه يامحمد سن بو سوزلرى درس اوخويوبسان «يهوديلردن» «وهرآينه بيان ايده رولك آيه لرى اوقومه كه بيلرلر» «واوڭا عمل ايدرلر ١٠٧) «تابع اول او امره كه وحى اولونوب سڭا اللّٰه طرفندن اللّٰه يوخدر مگر اللّٰه واعراض ايت مشركلردن اونلارڭ سوزنه جواب ويرمه ١٠٨) «واگر اللّٰه ايستەسيدى مشرك اولمازديلار» گوج ايله اونلارڭ هاموسنى مسلمان ايدردى «وبز سنى اونلارا قراول ايتمديك وسن اونلاره وكيل دگلسن» آنجق پيغمبرسن سندن يتورمك لازمدر اونلاردن سڭا اطاعت ايتمك ١٠٩) «سب و فحش ايتميوڭ اوكسلره كه عبادت ايديرلر اللهدن غيرى سنه» يعنى اونلارڭ اللّٰهلرينه سويميوڭ «اونلارده سب ايدر اللهه عداوت وجهالت اوزره هابيله زينتلو ايتديك هر طائفه يه اونلاڭ عملنى صوڭره اونلارڭ اللهى طرفنه در اونلارڭ قايداجاق يرلرى پس اللّٰه خبر ويرر اونلاره اوزاديكه اونلار عمل ايدرديلر» اونلار خبردار اولارلار حساب وكتاب وقتنده ١١٠) مكه مشركلرى «آند ايچديلر آندلرڭ محكمنى كه اگر اونلره اينستديكلرى معجزه گله هرآينه ايمان گتوررلر ديگلن ياپيغمبركه معجزه لرڭ هاموسى اللّٰه يانندەدر» قادردر هرنوع معجزه گوندرمگه «وسيز بيلمورسگز كه اومعجزه لر گلسه لرده اونلار ايمان گتورميه جگلر دوباره باشقه معجزه ايستيه جگلر ١١١) «بزاونلارڭ يوركلرينى وگوزلرنى دولانديريريق» حقى گورمكدن وبيلمكدن اونلارڭ عمللرينه گوره برنوعله كه حقى بيلمزلر «نجه كه قرآن اوّل دفعه نازل اولانده اوڭا ايمان گتورمه مشديلر» ايندى دخى ايمان گتورمزلر «وترك ايده ريك اونلارى طغيانلرينده سرگردان قالان حالده» ١١٢) «واگر بز اونلارا ملائكه نازل ايدك ياانيكه اونلار ايله اوّلى دانشه» اوّلينى ديريلدك «ومحشور ايدك اونلارا هرشيئى» ملائكه لردن دسته دسته «اونلار ايمان گتورمزلر مگر اينكه اللّٰه ايستيه» اونلارڭ ايمان گتورمگنى «اما اونلارڭ چوخى بيلميلردر» جهالتله سنله معارضه

كُلَّ شَيْئٍ قُبُلاً مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا اِلاَّ اَنْ يَشَاءَ اللّٰهُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ ١١٣) وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْاِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ١١٤) وَلِتَصْغٰى اِلَيْهِ اَفْئِدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ ١١٥) اَفَغَيْرَ اللّٰهِ اَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي اَنْزَلَ اِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلاً وَالَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ اَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ١١٦) وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلاً لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ١١٧) وَاِنْ تُطِعْ اَكْثَرَ مَنْ فِي الْاَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ اِنْ يَتَّبِعُونَ اِلاَّ الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلاَّ يَخْرُصُونَ ١١٨) اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ مَنْ يَضِلُّ

ایدرلر ١١٣) «هابیله قرار ایتدیك هر پیغمبردن اوتری دشمن» نجه‌که یامحمد سنڭ دشمنلرڭ وار هابیله سائر پیغمبرلرڭده دشمنلری وار ایدی «جن وانسڭ شیطنلرندن (شیطان بویرده اللهڭ اطاعتندن چیخان معنی‌سنه‌در) بعضی‌سی وحی ایدر بعضی‌سنه باطنده باطل وظاهرده زینت اولونمش سوزی آلداتماق یولیله واگر سنڭ اللهڭ ایستیه بربرینه باطل سوزلری دیمزدیلر وپیغمبرلرڭ دشمنلری اولمازیدی پس ترك ایتدی اونلاری واونلارڭ افترا ایتمك لرنی» وقتنده عمللرینه‌ن خبردار اولارلار ١١٤) «ترك ایت (قوی) ایمان گتورمینلر ایشتسونلر» باطل سوزلری «وپسند ایتسونلر وراضی اولسونلار وسوسه‌لره وکسب ایتسونلر اوقدرکه کسب ایده بیلرلر «گناهدن آخرتده هاموسنڭ جزاسی یتشه‌جکدر ١١٥) اللهدن غیریسندن من حکم ایدن طلب ایدیم» که‌منیله سزڭ وحقله باطل آراسنده حکم ایده «وحال آنکه ایله الله‌در که نازل ایتدی سزه قرآنی تفصیل اوزره یااینکه فصل وقطع ایدر باطل وحقله آراسنده «واوکسلرکه اونلارا کتاب ویرمشوك» یعنی توراة وانجیل «بیلرلر که اوقرآن نازل اولوبدر اللهدن حقله پس البته‌سن اولما گلن شك ایدنلردن ١١٦) «وتمام اولدی سنڭ اللهڭ سوزی دوغریلق ودوزلیك جهتنه اونده نقصان یوخدر عوض ایدن اولماز اللهڭ سوزلرنی الله ایشیدن وبیلن‌در ١١٧) «واگر اطاعت ایده‌سن یریوزینده اولانلارڭ چوخونه» چوخ عبارتدر یهودیلر وکفار و جهال وهوای نفسه تابع اولانلاردن بونلار مؤمنلره گوره چوخدر «سنی گمراه ایدرلر الله یولندن اونلار تابع اولمازلار مگر گمانه» ایله گمان ایدیرلر که اونلارڭ آتالاری دوز یولیله گیدوبلر «واونلار دگلدر مگر یالان دانیشانلار» ١١٨) بدرستیکه سنڭ اللهڭ هامودن چوخ بیلور اوکسی‌که گمراه اولوبدر اللهڭ یولندن واوالله اعلمدر هدایت تاپمش‌لاره ١١٩) «ییوڭ اوحیوانلرڭ اتندن که اللهڭ آدی اوڭا ذکر

عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ۱۱۹) فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ اِنْ كُنْتُمْ بِاٰيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ ۱۲۰) وَمَا لَكُمْ
اَلَّا تَاْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ اِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ اِلَيْهِ وَاِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِاَهْوَائِهِمْ
بِغَيْرِ عِلْمٍ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ۱۲۱) وَذَرُوا ظَاهِرَ الْاِثْمِ وَبَاطِنَهُ اِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْاِثْمَ سَيُجْزَوْنَ
بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ ۱۲۲) وَلَا تَاْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَاِنَّهُ لَفِسْقٌ وَاِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ
اِلٰى اَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَاِنْ اَطَعْتُمُوهُمْ اِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ۱۲۳) اَوَمَنْ كَانَ مَيْتًا فَاَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا
لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا كَذٰلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ
۱۲۴) وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ اَكَابِرَ مُجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا وَمَا يَمْكُرُونَ اِلَّا بِاَنْفُسِهِمْ وَمَا

اولونار» باشی کسیلن وقتده « اگر اللهڭ آیه‌لرینه ایمان گتوروبسڭز» مشرکلر
مسلمانلره دیوردیلرکه آیااوزڭز الڭزایله کسدیڭڭز حیوانلری ییورسڭز اماالله اولدره‌نی
ییمیورسڭز ۱۲۰) «نه‌اولوبدر سیزه‌که ییمورسڭز اوحیوانلردن که‌اللهڭ آدی اوڭاذکر
اولوبدر» نه‌غرض جهتنه اوزڭزی‌بیله زحمته سالورسڭز «وحال‌آنکه حرام‌اولان شیئلری
تفصیل‌ایله سیزه بیان‌ایدوبدر» وحرام شیئلری یمك جائز دگلدر مگراینکه چاره‌سیز
اولاسڭزاونی ییمگه بدرستیکه کفارڭ‌چوخی هرآینه ضلالته‌سالارلر» سیزی حلالی‌حرام
وحرامی حلال‌ایتمکله نه‌اینکه علم‌وشریعت قراریله بلکه«اوزخواهشلریله علمسزحقیقتده
سنڭ اللهڭ‌بیلندر حددن تجاوز ایدنلری ۱۲۱) ترك‌ایدیڭ آشکار وگزلین‌گناهلری
اوکسلرکه گناه کسب ایدرلر تیزلیك ایله جزالنمش اولارلر کسب ایتدیکلری
عمل‌ایله و عمل‌لریڭ جزاسی اونلره یتشر ۱۲۲) وییمیوڭ او حیواندن‌که اللهڭ
آدی‌اوڭاذکر اولمیوبدر» ذبح اولونان وقتده «بدرستیکه اللهڭ آدی ذکراولمیان
حیوان نافرمان‌لیك‌ایله عمله گلوبدر «یااینکه اونی یمك‌گناهدر «وبدرستیکه شیطانلر
وسوسه ایدرلر اوز دوست‌لرینه کفاردن تااینکه سیزایله مجادله ایده‌لر» بو سوزله که
اوزالڭزایله اولدوردگڭزی ییورسڭز اماالله اولدوره‌نی که‌اوزاجلیله اولوبدر یمرسڭز
«واگر شیطانلاره اطاعت ایده‌سڭز سیز اللهه شریك قرار ویرنلردن‌سڭز» اللهڭ
اطاعتی ترك ایدوب شیطانه اطاعت ایدورسڭز
۱۲۳) آیا اوکسله کفرله اؤلی ایدی بیز اونی ایمانله دیریلتدیك وویردیك اوڭا
ایشقلق که‌اونڭ ایشیقیله سیر ایدر خلقڭ آراسنده اوکس کیمیدر که‌کفر قرانلقنده
قالوب اولدن هیچ چیخابلمیه» یعنی آیابوایکی نوع آدم بربرینه اوخشیاندر واونلارڭ
آراسنده فرق یوخدر «هابیله زینت ویریلمش اولدی کافرلره اونلارڭ عمل‌لری»
که‌گوزلرینه زینت‌لو گلدی ۱۲۴) نجه‌که مکه‌نڭ بیوك‌لری ودولتلولری خلقه مالع

يشعرون ۱۲۵) وَاِذَا جَاءَتْهُمْ اٰيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتّٰى نُؤْتٰى مِثْلَ مَا اُوتِيَ رُسُلُ اللّٰهِ اَللّٰهُ اَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ اَجْرَمُوا صَغَارٌ عِنْدَ اللّٰهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ ۱۲۶) فَمَنْ يُرِدِ اللّٰهُ اَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْاِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ اَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَاَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِي السَّمَاءِ كَذٰلِكَ يَجْعَلُ اللّٰهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ۱۲۷) وَهٰذَا صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ۱۲۸) لَهُمْ دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

اولورلر سنه ایمان گتورمکه «هابیله بز هرقریه‌نڭ بیوكلرینی گناه کارلرندن یاگناه کارلریندن بیوکلر ایتدیك تااینکه مکرایده‌لر اوقریه‌ده ومکر ایده‌بلمزلر مگر اوز نفسلرینه وآنلاموررلر» گه‌او عمللرڭ جزاسی اوزلرینه عایددر بوآیه شریفه متشابه آیه‌لردندر گه اللّٰه‌تعالی هرقریه‌نڭ بیوكلرینی گناه کارلردن‌ایدر واونلار گناه ایتمك سببنه او قریه‌نڭ اهلنه عذاب نازل اولار بوآیه‌نڭ تفسیری ۱۷مجی سوره‌نڭ ۱۶ مجی‌آیه‌سنده مرقوم اولار ۱۲۵) «زمانیکه اونلارا (قریه‌نڭ بیوكلرینه) اللّٰه طرفندن آیت و علامت گلدی اونلار دیدیلر هرگز ایمان گتورمریك تااینکه بزه ویریله اوزادڭ مثلی‌گه ویریلوبدر اللّٰهڭ‌رسوللارینه» ابوجهل دیدی‌گه‌بزهاموز عبدمناف اولادی‌بیوك وشــرافتده برابروك برنفر بزنسلدن چخوب ادعای نبوت ایدیر بز هرگز راضی اولماروق واوپیغمبره تابع اولماروق مادامیکه اوڭا نازل اولان وحیدن بزه‌ده نازل اولا اللّٰه اونڭ جوابنده بیورور «اللّٰه چوخ بیلندر هانسی یرده ایدر اوز رسالتنی» نبوت حسب ونسب ومال‌ایله دگلدر بلگه نفسانی فضیلتلر ایله‌در اوز بنده‌لریندن کیمی لایق گوره نبوته اونی برگزیده ایدر «تیزلیك ایله ذلیل‌لیك یتشر اوکسلره‌که گناه ایتدیلر اللّٰه یاننده » قیامت گوننده « ویتشر اونلارا شدتلو عذاب اوعمل جهتنه‌گه حیله ایدردی‌لر ۱۲۶) پس هرگسی‌گه اللّٰه‌تعالی هدایت ایتمك ایستیور اونڭ سینه‌سنی آچار اسلامه» اونڭ قلبنی ایشقلاندیروب مایل ایدر حقه « وهرگسی‌گه ایستیور اونڭ سینه‌سنی چوخ تنك ایدر » ایشتدیکی سوزی ضبط ایده‌بیلمز وهیــچ شیئه ایناناز اونوع آدمڭ ایمانه گلمگی اونڭ گیمیدرگه «گویاگه قالخار گوگه» نجه‌گه اونڭ گوگه چیخماقی محالدر ایمانه گلمگی‌ده محالدر هابیله اللّٰه اونلارڭ قلبنی دارایدن گیمی عذاب ایدر اوکسلره‌گه ایمان گتورمزلر
۱۲۷) وبو بیانلرگه قرآنده گوستریلوب سنڭ اللّٰهڭ یولیدر دوز اولان حالده بتحقیق ببز تفصیل‌ایله ذگر ایتدیك آیتلریمزی اوقومه‌گه متذگر اولالار» وبیله‌لر گه هرشیئه اللّٰه قادردر ۱۲۸) حقی تانیانلر وعمل ایدنلر ایچون‌در سلامت‌ایو»

١٢٩) وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعاً يَامَعْشَرَ الْجِنِّ قَدِ اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْاِنْسِ وَقَالَ اَوْلِيَاؤُهُمْ مِنَ الْاِنْسِ
رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَغْنَا اَجَلَنَا الَّذِى اَجَّلْتَ لَنَا قَالَ النَّارُ مَثْوٰيكُمْ خَالِدِينَ فِيهَا اِلَّا مَاشَاءَ اللّٰهُ اِنَّ
رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ١٣٠) وَكَذٰلِكَ نُوَلِّى بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضاً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ١٣١) يَامَعْشَرَ
الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اَلَمْ يَاْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ اٰيَاتِى وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلٰى
اَنْفُسِنَا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلٰى اَنْفُسِهِمْ اَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ١٣٢) ذٰلِكَ اَنْ لَمْ يَكُنْ

جميع آفتدن و بليه‌دن يعنى جنت «اونلارنگ اللهنگ يانده» الله اصلا كنالمه رجوع اونلارى مقام موعوده يتور «والله‌در اونلارنگ وليسى اوعمل مقابلنده‌گه اونلار عمل ايدرديلر ١٢٩) يادگا گتور اوگونيكه الله محشور ايدر اونلارنگ هاموسنى اى شياطين جماعتى بتحقيق سيز چوخ اولدگز انساناتدن هركسكه سيزى دوست دوتدى سيزدن حساب اولار هرچند سيزنگ جنسگزدن اولميه يااينكه سيز انسانلرنگ چوخنى يولدن چخارتدگز «واونلارنگ دوستلرى‌كه انساناتدن‌در ديديلر پروردگارا بزيم بعضمز بعضمزدن نفع بردار اولوب» انسان نفع گوروب شيطاندن كه شيطان گوستردیگى يوله گيدوب حرام عمللريله لذت چكوب، شيطان دخى انساندن اونفعى گوروب‌كه مؤمنلرى اوزلرينه مطيع ايتمك ايله مقصودينه چاتوب «وبزيتشديك اوزمدتمزه‌كه سن بزه مدت قويمشدون» يعنى قيامتده اقرار ايدرلر كه شيطانه اطاعت وبعثتى انكار ايدوبلر «الله بيوردى‌كه جهنمدر سزنگ مقامگز هميشه‌ليك سگز اونده مگر او زمان‌كه الله تعالى ايستيه (حشر وحساب چكمك وقتى) بدرستيكه الله تعالى حكمت ايله رفتار ايدن وبيلندر» جميع مخلوقاتنگ عملنى ١٣٠) «هابيله دوست ايده‌ريك ظالملرنگ بعضى‌سنى ظالملرنگ بعضى‌سنه» بر بريله دوست ومحب اولارلر يااينكه ظالملرى مسلّط ووالى ايده‌روك ظالملره تا اينكه ظالملر اوزجزالرينه يتشه‌لر يااينكه ظالملر وشيطانه تابع اولانلر دنياده بربرده اولان كيمى آخرتده ده بربرده اولارلر وعذابى بربرده چكرلر «اومعصيت جهتنه كه دنياده كسب ايدرلر ١٣١) اى جن والس جماعتى آيا گلمدى سيزه پيغمبرلر اوزجنسگزدن» جن جنسندن پيغمبر مبعوث اولماق بعض تفسيرلردن معلوم اولور يااينكه تغليب جهتنه‌در يااينكه معنى بيله‌در پيغمبرلر گلو بدر سزنگ برگزنگ جنسندن «اوخويارلار سيزه منم آيه‌لريمى وقورخودارلار سيزى بوگونكى گونگزه ملاقات ايتمكدن» يعنى قيامت گوننده اونلار «ديديلر بزشهادت ايتديك اوز نفسلريمزنگ ضررينه» كه گناه ايتمشوك و پيغمبرلريمزنگ سوزنه باخمامشوق «ومغرور ايتدى اونلارى دنيا زندگانلقى» ولذتلرى وآخرتدن بالكليه اعراض ايتديلر وايشلرى اوقدر تنگه دوشديكه «شهادت ايتديلر اوزنفسلرنگ ضررنه كه اوللار كافرلر ايديلر

رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ وَاَهْلُهَا غَافِلُونَ ١٣٢) وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِمَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ١٣٣) وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ اِنْ يَشَاْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ كَمَا اَنْشَاَكُمْ مِنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ اٰخَرِينَ ١٣٤) اِنَّ مَا تُوعَدُونَ لَاٰتٍ وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ١٣٥) قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنِّي عَامِلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ

١٣٢) بوجن والسه پیغمبر گوندرملك اوجهتهدر كه سنڭ اللهڭ كندلرڭ اهلنی ظلم ایله هلاك ایتمز اوحالتده كه اوقریه‌لرڭ اهـلی غافللردر» اونلاره اوّل پیغمبر گونده‌رر وغفلتدن آییلدار ایلكه ایمان گتورمدیلر اووقت عذاب ایدر ١٣٣) تكلیف اولونمش شخصلرڭ «هربریسی ایچون درجه‌لر واردر ایتدیكلری عمل مقابلنده وسنڭ آللهڭ غافلدگلدر اوشیئدن‌كه اونلار عمل ایدیرلر» اونلارڭ عمل‌لرینڭ قدری‌مقابلنده اونلارا جزا ویریلر ١٣٤) «سنڭ اللهڭ بی‌احتیاجدر» بنده‌لردن واونلارڭ عبادتندن «رحمت‌صاحبیدر» تكلیف‌ایدیر بنده‌لری عبادته‌اونلارا ثواب‌ویرمكدن اوتری،ای گنه‌كارلر «اگرالله‌ایستیه سیزی» اولدوروب‌بودنیادن آپارار و«خلیفه‌ایدرسیزدن صوگره‌هركسیكه‌ایستر»سزی‌هلاك ایدندن‌صوگره‌خلق‌ایدرایله مخلوقكه اللهه‌اطاعت ایدوب‌سیزڭ خلیفه‌وواریثڭزاولار سزڭ یرلرگزه «نجه‌كه‌سیزی یاراتدی علیحده‌قومڭ‌اولادندن» كه‌اونلاركیدوب اونلارڭ یرینده سیزساكن‌اولورسگز«بدرستیكه اوشیئی‌كه‌سیزه وعده اولونور» حشرونشر وعقابدن «هرآینه‌شك‌سیز كلملودر وسیز دگلسگزاللهی عاجزایدنلر» اللهڭ ملكندن خارج اولابلمزسگز كه الله‌وعده ایتدیگنی عمله گتوره بیلمیه ١٣٥) «دیگلن یاپیغمبر مشركلره كه‌ای جماعت عمل‌ایدوڭ اوز استطاعت وامكانگز قدرنجه بدرستیكه من عمل‌ایدنلم اوزقدرتم قدرنجه» بوندن‌بیوك قورخوتمق اولابلمز كه پادشاه رعیتنه دیه‌كه‌نه باجاروسگز ایدیڭ منده نه‌باجارورم ایده‌جگم هارده قالدیكه پادشاهلار پادشاهی بیله‌بیورا یااینكه- پیغمبر۴ بیورور قدر كه‌سیز باجاروسگز كفر وعناد وعداوت ایدون منده صبر واستدامت اسلامده وارام «پس تیزدركه بیلرسگز اوكسیكه اونڭ ایچون اولار آخرت ایوینڭ سرانجامی «و اوایوده یخشی گون گیچورملك كیمه قسمت اولار «وحقیقتده ظالملر نجات تاپمازلر ١٣٦) مشركین عرب « الله ایچون حصه‌قرار ایتدیلر اوزاددن كه الله‌خلق ایدوب زراعتدن وچارپادن پس دیدیلر بو الله‌ایچوندر اوزگمان وخیال‌لریله» نه‌اینكه الله اونلارامرایتمش‌اولا ودیدیلركه «بودخی بزیم شریكلریمزڭدر» یعنی‌اوبت‌لرڭ‌حصه‌سیدر كه‌اونلاری بزه شریك قرار ویرمشدیلر «پس اوحصه كه اونلارڭ شریك‌لرینڭ‌در اللهه یتشمز» بلكه بت‌لره صرف ایدرلر واو حصه كه اللهڭدر اویتشر اونلارڭ

الظّالمون ۱۳۷) وجعلوا لله ممّا ذرأ من الحرث والأنعام نصيباً فقالوا هذا لله بزعمهم وهذا لشركائنا فما كان لشركائهم فلا يصل الى الله وما كان لله فهو يصل الى شركائهم ساء ما يحكمون ۱۳۸) وكذلك زيّن لكثير من المشركين قتل اولادهم شركاؤهم ليردوهم وليلبسوا عليهم دينهم ولو شاء الله ما فعلوه فذرهم وما يفترون ۱۳۹) وقالوا هذه انعام وحرث حجر

شريكلرينه» زمان جاهليتده زراعتنڭ برحصه‌سنی یاحیوانڭ بالالارندن برقدر معين ايدرديلر اللهه اونی قوناقلاره وفقيرلره صرف ايدرديلر و بر قدرنی بتلره معين ايدوب بت قايرمقه صرف ايديرديلر صوڭره اگر اللهدن اوتری معين اولان حصه‌يخشی وبتدن اوتری معين اولان پيس اولسيدی اونی بتلره صرف ايدوب ديرديلر الله غنيدر و بتلر محتاجدر اگرعكسنه اولسيدی ڭنه بتلره صرف ايدوب اللهدن اوتری بر شيئی صرف اتتمزديلر اوسببه الله تعالى بيورور هرشيئكه شريكلره حصه ايدويلر وحاصلی يخشی عمله ڭلوب اللهه ويرمورلر واللهه معين اولان حاصل يخشی عمله ڭلنده بتلره ويرورلر«پيس‌در اوحكميكه ايدرلر» ۱۳۷) هايله زينت ويردی مشركلرڭ بتلری اونلارڭ چوخنه اولادنی اولدرمگی» اولادنی چوله آتورديلركه چول حيواناتی هلاك ايتسون وقيزلارينی ديری حالده يره‌دفن ايدرديلر عيال بار اولمقدن قورخماق ايچون يااينكه بتلرڭ يانده اولادنی ذبح ايدرديلر بوعمللری اونلارڭ بتلری زينتلو ايتديلر «تااينكه اونلاری هلاك ايده‌لر اغوا ايتمك ايله وتااينكه قاريشديرالار اونلارا دينلرينی» پس ايله يخی‌لی ممزوج ايده‌لر بربرينه «واگر الله ايستييدی اونی ايتمزديلر» الله‌زورله اونلاری بوعملدن ساخلاردی «پس ترك ايت اونلاری واوعمللری‌كه اونلار يالان باغليورلار اللهه» قوی هرنه ايستيورلر ايتسونلر ۱۳۸) «ديديلر بوحصه‌كه اللهمزده معين ايتمشوك حرام اولان دورت اياقلو حيوانلار وزراعتلردر اونلاری يمزلر مگر اوكسكه بزايستروك» آنجق كشيلره و بتخانه‌لرڭ خادملرينه ويررديلر عورتلره ويرمزديلر بوسوزی ديرديلر «اوزگمان وخيال لريله»نه‌اينكه اللرينده بردليل وارايدی «وبونلر او چهارپالردركه‌اونلارڭ آرخه‌لری حرام اولوبدر» بحيره وسائبه‌دن‌كه ۵مجی سوره‌نڭ ۱۰۳مجی آيه‌سنده بيان اولدی «واوچهارپادركه ذكر ايتمزلر اللهڭ آدنی اوڭا» ذبح ويانحر ايدن وقتده وبوعملری اللهه اسناد ويريرديلر «اللهه بهتان دين حالده وتيزدركه الله جزا ويرر اونلارا اوعمل مقابلنده كه اللهه افترا وبهتان اسناد ويريرلر ۱۳۹) ديديلر اوحيوانلارڭ» بحيره وسائبه‌نڭ «بطننده اولان بالالار مختص‌دركيشی لريمزه وحرامدر عورتلريمزه واگر آنا بطنندن اوّلی چيخسا ذكور واناث اونده

لَا يَطْعَمُهَا اِلَّا مَنْ نَشَاءُ بِزَعْمِهِمْ وَاَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا وَاَنْعَامٌ لَا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءً عَلَيْهِ سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ١٤٠) وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هٰذِهِ الْاَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلٰى اَزْوَاجِنَا وَاِنْ يَكُنْ مَيْتَةً فَهُمْ فِيهِ شُرَكَاءُ سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ اِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ١٤١) قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا اَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللّٰهُ افْتِرَاءً عَلَى اللّٰهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ١٤٢) وَهُوَ الَّذِي اَنْشَاَ جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا اُكُلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ اِذَا اَثْمَرَ وَاٰتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلَا تُسْرِفُوا اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ١٤٣) وَمِنَ الْاَنْعَامِ حَمُولَةً وَفَرْشًا كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ

حزب

شريكدر تيزدركه الله اونلارا يالان وصفلرك وقسمتلرك جزاسنى ويرر بدرستيكه الله تعالى حكيم وعليمدر ١٤٠) بتحقيق زيانكار اولديلار اوكسلركه اوز اولادلرينى اؤلدورديلر سفاهت وعلمسيزليك ايله» بونى بلمديلركه الله ويره جكدر اونلارك روزى لرينى ايله فكر ايتديلركه روزينى اونلر ويرور «وحرام ايتديلر اوزلرينه اوحيواناتيكه الله اونلارا روزى ويرمشدى» بحيره وسائبه كيمى بوحكمى ايتديلر «اللهه بهتان دين حالده بتحقيق گمراه اولديلر ودگل ايديلر هدايت تاپمشلر» حق ودوغرى يوله ١٤١) الله ايله اللهدر كه خلق ايتدى اوگونه اوزوم باغلارى كه اوجالانوبدر» آغاجلار اوستنه قالديرياوبدر وبعضىسى «قالديريلميوب» يرك يوزينه دوشه نوبدر وگنه خلق ايتدى «خرما آغاجى وزراعتلر مختلف اولان حالده اونلارك ميوه لرى» رنك، داد، عطر واندازه ده: بوغدا، آرپا، دوگى، نخود وغيره «ييوك اونلارك هربريسنك ميوه سندن زمانيكه ميوه ويره» زكاتنى ويرمه مش «و ويرك زكوة حقنى بچمك گونى» يااينكه فقيرلر ايستيه اونلاركده حق اكلى وار اونى مضائقه ايتميوك «واسراف اتميوك» تصدق ويرمكده ياضائع اتمكده «بدرستيكه الله تعالى اسراف ايدنلرى دوست دوتماز ١٤٢) الله تعالى خلق ايتدى چارپالردن يوك گوتورن حيوانلر» واونلارك توكلرندن ودريلرندن «فرش ياراتدى. ييوك اوزادن كه الله تعالى سيزه روزى ويروب وتابع اولميوك شيطانك قدملرينه بدرستيكه او سيزك آشكارا دشمنكزدر ١٤٣) ييوك سكز جفت حيوالدن ١) قويوندن ايكيسنى» ايركك وديشى يااينكه اهلى ووحشى ٢) «كيچيدن ايكيسنى ديكلن آيا» قويونك ياكيچىنك «ايركك لرينى الله حرام ايدوبدر يااينكه ديشيلرينى يااينكه حرام ايدبدر ديشى قويونك وكيچىنك قارينلارينده اولان بالالارى» خواه ايركك اولا خواه ديشى «بكا خبر ويروك

الشيطان انه لكم عدو مبين ١٤٤) ثمانية ازواج من الضأن اثنين ومن المعز اثنين قل آلذكرين حرم ام الانثيين اما اشتملت عليه ارحام الانثيين نبئوني بعلم ان كنتم صادقين ١٤٥) ومن الابل اثنين ومن البقر اثنين قل آلذكرين حرم ام الانثيين اما اشتملت عليه ارحام الانثيين ام كنتم شهداء اذ وصيكم الله بهذا فمن اظلم ممن افترى على الله كذبا ليضل الناس بغير علم ان الله لا يهدي القوم الظالمين ١٤٦) قل لا اجد في ما اوحي الي محرما على طاعم يطعمه الا ان يكون ميتة او دما مسفوحا او لحم خنزير فانه رجس او فسقا اهل لغير الله به فمن اضطر غير باغ ولا عاد

بیلدككزدن اگر دوغری دیورسكز ایسه» بونلارك بریسنك حرام اولماقی بارەسندە ١٤٤) ٣) «دوەدن ایكیسی» عربی وبختی یااینكه اركك ودیشی ٤) «قرامالدن ایكیسی دیگان ایكی اركككی یاایكی دیشینی الله حرام ایدوب یااینكه اوحیوانیكه اوكا شامل اولوبدر ایكی دیشیلرك» دوەنك ومالنك «قارینلارینده اولانلری یااینكه سیزلر شاهدلر ایدكز وحاضر مجلس ایدكز اوزمانیكه الله وصیت ایتدی بوگونەحرام اولمقه پس كیمدر ظالمراق اوكسدن كه بهتان دیه اللهه یالانی تااینكه ضلالته سالا خلقی علم سیزلیك ایله بدرستیكه الله تعالی هدایت ایتمز اوقومیكه ظالملردر» اوز نفسلرینه الله حلال ایدنی حرام اتمك ایله ١٤٥) دیكلن یاپیغمبر بكا وحی اولونان احكام آراسنده تاپمرام اوگونه طعام كه اونی یمك حرام اولا یمك ایستین شخصه» یعنی حرام اولماق هوای نفسله دگلدر بلكه موقوفدر وحی اللهیه، حرام دگلدر «مگراینكه میته اولا یاتوكولمش قان اولا» كه شاندن جاری اولماقدر نه اینكه اوقانكه یورەكده یادالاقده اولا یااینكه اتیله ممزوج اولا «یادونقوز اتی اولا پس بدرستیكه اونجس در یااینكه برحیوانك باشی كسیلن وقتده اللهدن غیریسنك آدی ذكر اولونا» الله آدی چاغیریلمیوب بتلر آدینه كسیله بونلرحرامدر «پس هركسكه چارەسیز اولا» بونلری یمگه وضرورت اونی وادارایده «وباشقه محتاجك اللدن آلمیه وحدندن كیچوب چوخ یمیه بوصورتلاردەسنك اللهك باغشلیان ورحم ایدندر» بونوع یمك مقابلنده عذاب اتمز ١٤٦) حرام ایتدیك یهودیلره جمیع دیرناق صاحبی اولان حیوانی» خواه هواده اوچان خواه یرده گزن حیوان اولا هرگونه دیرناق صاحبی اولا یااینكه شكاراتمك دیرناقی اولا اوچومجی قسمده مفسرلر آراسنده اختلاف وار «وقرامالدن حرام ایتدیك اونلارك پیلرلی مگر اوپیلركه اوحیوانلارك آرخەلریندەاولا یاباغرساقلارینده اولا یا قارشمش اولا سوموگنه بوحرام اولماقی اونلاره جزا ویردیك اونلارك ظلمی سببیله وبدرستیكه بزدوغری یوك» خبر وعدو وعیدلریمزده ١٤٧) پس

فان ربك غفور رحيم ١٤٦) وعلى الذين هادوا حرمنا كل ذى ظفر ومن البقر والغنم حرمنا
عليهم شحومهما الا ما حملت ظهورهما او الحوايا او ما اختلط بعظم ذلك جزيناهم ببغيهم وانا
لصادقون ١٤٧) فان كذبوك فقل ربكم ذو رحمة واسعة ولا يرد باسه عن القوم المجرمين
١٤٨) سيقول الذين اشركوا لو شاء الله ما اشركنا ولا اباؤنا ولا حرمنا من شيئ كذلك كذب
الذين من قبلهم حتى ذاقوا باسنا قل هل عندكم من علم فتخرجوه لنا ان تتبعون الا الظن وان انتم
الا تخرصون ١٤٩) قل فلله الحجة البالغة فلو شاء لهديكم اجمعين ١٥٠) قل هلم شهداءكم
الذين يشهدون ان الله حرم هذا فان شهدوا فلا تشهد معهم ولا تتبع اهواء الذين كذبوا باياتنا

اگر سنی تکذیب ایده‌لر پس دیگان سیزنگ اللهکز وسعتلو رحمت صاحبی‌در» تیز
عذاب اتمز واونگ مهلت ویرمگنه مغرور اولمیونگ عذاب وقتی یتشنده مهلت
ویریلمز «ورد اولمازاونگ عذابی گناه‌کار قوملردن» ١٤٨) «تیزلیك ایله دیرلر
مشرکلر که اگر الله ایسته‌سیدی بز مشرك اولمازیدوك وبزیم آتالاریمزده مشرك
اولمازدیلار وبز حرام اتمزدیك بر شیئی» نجه که سنی تکذیب ایتدیلر «هابیله
تکذیب ایتدیلر سندن سابق پیغمبرلری تااینکه داددیلار بزیم عذابمزی دیگان آیا
سزنگ یانگزده خبردارلیك وار» برامر معلوم ودلیل کافی وار ادعاگزنگ دوغریلقنه
«پس سیز اونی ظاهر ایده‌سگز بزه» ادعاگزنگ ثبوتنه «تابع اولمازسگز مگر گمانه
ودگلسگز سیز مگر اینکه تکذیب ایدرسگز» اللهی. ١٤٩) «دیگان پس الله ایچوندر
حجت بالغه» یعنی سیزنگ دینگزنگ باطللکنه قوتاو ومدعی‌نی ساکت ایدن وادعانی
ثابت ایدن دلیل «پس اگر الله ایستیه هراینه هدایت ایدر سزنگ هامگزی» زورله
دین اسلامه اما الله هامونی فاعل مختار ایدوب ١٥٠) «دیگان گتورونگ شاهدلرگزی
تااینکه شهادت ایده‌لرکه الله حرام ایدبدرسیز حرام ایدن شیئلری پس اگر شاهدلر
شهادت ایده‌لر سن اونلاری تصدیق اتمه» وبیان ایت اونلارا شهادتلرنگ فسادنی
«وتابع اولما اوکسلرنگ خواهشلرینه که تکذیب ایتدیلر بزیم آیه‌لریمزی واوکسلرکه
ایناناماز لار آخرته واونلار اوزلرنگ اللهلرینه تای وشریك قرار ویرورلر.
١٥١) «دیگان گلونگ من سیزه اوخویوم اوزادیکه سزنگ اللهکز سیزه حرام ایدوب»
دوقوز شیئی: شریك قرار ویرمیه‌سگز اللهه برشیئی» وآتا وآناگزه پیسلیك اتمیه‌سگز
«بلکه احسان ایده‌سگز واولدورمیه‌سگز اولادگزی فقیرلیکدن قورخماق جهتنه‌سیزه
واونلاره روزی ویرن بیزیك ویاخون اولمیون زنایه اوزناکه آشکار اولا واو

وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ١٥١) قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ
أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا
تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَٰلِكُمْ وَصَّاكُمْ
بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ١٥٢) وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا
الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَبِعَهْدِ اللَّهِ
أَوْفُوا ذَٰلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ١٥٣) وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا
السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَٰلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ١٥٤) ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ

زناکه گزلین اولا واولدورمیوگ اونفسیکه الله‌تعالی حرام ایدبدر» اونی اولدورمگی «مگر حقله» شرع شریف خواهش ایده اونی اولدورمگی مرتدی ومحصن زناایده‌نی یاقصاص موجبیله اولدورمگی واجب اولان اشخاص کیمی «بوحکملری الله سیزه وصیت ایدرکه حفظ ایده‌سگز شایدکه آنلیاسگز» بوحرام گوسنریلن امرلرگ فایده‌سنی
١٥٢) «ویاخون اولمیوگ یتیم مالنه‌مگر اوخاصیت‌له‌که کوزل اولا» تلف‌دن ساخلاماق وتجارت‌له آرتورمق کیمی «تااینکه یتیم‌یتشه قوت وقتنه» عبارت‌در بلوغ وعقلدن «ووفاایدیگ اولچیه وچکیه عدالت وبرابرلیک ایله» اوزگزه چان واولچنده نوعله رفتار ایدیرسگزایسه اوقرارله‌ده رفتار ایدون اوزکیه اولچن وچکن وقتده» بیز تکلیف اتمرولئ برنفسه مگر اونگ استطاعتی قدرنجه وزمانیکه برسوز دیدیگز» حکومت یا شهادت زماننده «پس عدالت ایدوگ هرچندکه مخاطب سزگ یاخون قومگز اولا والله‌له ایتدکگز عهده وفا ایدوگ بونلاری الله سیزه وصیت ایدوب شایدکه سیز نصیحت قبول ایدن اولاسگز» بودوقوز امر جمیع پیغمبرلرگ امتنه حرامدر
١٥٣) «بدرستیکه بومذگورات منم یولیمدر دوز اولان حالده پس‌اوگا تابع اولوگ وتابع اولمیوگ هوای نفسدن ناشی اولان یوللره پس اویوللار سیزی پراکنده ایدر الله یولندن الله بوگا وصیت ایدوب شایدکه سیز پرهیز ایده‌سگز» ضلاللندن
١٥٤) «صوگره بزموسی‌یه کتاب ویردوك کرامت ونعمتمزی تمام اتملئ ایچون اونگ مقابلنده‌که کوزل قیام ورفتار ایتدی» یااینکه جمیع اوکسلره‌که یخشی عمللر صاحبلریدر «واو کتاب تفصیل ایله بیان ایدن ایدی هرشیئی وهدایت ورحمت ایدی شایدکه بنی اسرائیل اوزلرنگ اللهنه ملاقات ایدوب جزا آلمقه ایمان کتوره‌لر
١٥٥) بوقرآن برکتابدرکه بز اونی نازل ایتدیك برکتلودر پس‌اوگا تابع اولون و

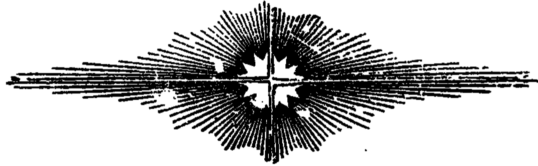
تَمَامًا عَلَى الَّذِي أَحْسَنَ وَتَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ١٥٥) وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ١٥٦) أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أُنْزِلَ الْكِتَابُ عَلَى طَائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا وَإِنْ كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِلِينَ ١٥٧) أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّا أَهْدَى مِنْهُمْ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَّبَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَصَدَفَ عَنْهَا سَنَجْزِي الَّذِينَ يَصْدِفُونَ عَنْ آيَاتِنَا سُوءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ ١٥٨) هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ

قورقوڭ اللهدن شايدكه سيز رحم اولوناسڭز» اوڭا تابع اولوب مضموننه عمل اتمك ايله ١٥٦) «ايستەمديك بونيكه ديەسڭزكه كتاب نازل اولوبدر ايكى طائفەيه بزدن سابق» يهود ونصارىيه «وبز اونى اوقومقدن غافل ايديك» عرب لغتنده اولامق سببه و بز بلمەديككه اوكتابلارندر ونه خصوصدەدر ١٥٧) «ياداينكه سيز ديەسڭز» نجەكه اونلارا كتاب نازل اولمشدى «اكر بزەده كتاب نازل اولسيدى هرآينه بز اونلاردن آرتوق هدايت تاپانلار اولارديق» اوندن اوتريكه بزقصص واشعار و خطبه وسائر فنونه اونلاردن خبرداروق «پس بتحقيق سيزه كلدى اللهڭز طرفندن آشكارا دليل اولان قرآن وهدايت ورحمت پس كيمدر ظالمراق اوكسەدنكه تكذيب ايتدى اللهڭ آياتنه» اونلارڭ صحتنى بيلندن صوڭره «وخلقى اوڭا تابع اولمقدن منع ايتدى تيزليك ايله جزا ويرروڭ اوكسلرەكه اعراض ايدرلر بزيم آيەلريمزدن شدتلو جزا ايله اوعماڭ مقابلندەكه خالقه مانع اولارلر» قرآنه ايناملقدن ١٥٨) «آيا منتظر اولورلار» يعنى منتظر اولمازلار «مكر اينكه اونلارا ملائكه كله» عذاب ايله ياملك موت كله «ياداينكه سنڭ اللهڭڭ امرى وعذابى كله يااينكه سنڭ اللهڭڭ علامتلرڭڭ بعضىسى كله اوكونكه سنڭ اللهڭڭ علامتلرينڭ بعضىسى كله» قيامتڭ آثارى ومقدمەسى ظاهر اولا «نفع ويرمز بر نفسه اوڭڭ ايمانه كەلكىگەاو نفس بو علامتلرى كورندن سابق ايمان كتورمەمشدى يااينكه ايمن كتورديكى وقتده يخشى عمل كسب اتمەمشدى» عاصى مؤمنڭ نفسيله ايمانى آراسنده گناهنڭ چوقلغى ويخشى عملنڭ آزلقى حايل اولوب ايماندن اوڭا خير حاصل اولماز «ياپيغبر ديكلن منتظر اولون بدرستيكه بيز دەمنتظروڭ» كه كيم ايچوندر نجات كيم ايچوندر عذاب ١٥٩) «اوكسلركه آيرديلار دينلرينى وفرقه فرقه اولديلار» هربريسى اوزلرينه برپيشوا قبول ايدوب اوڭا تبعيت ايتديلر «سن دگلسن اونلاردن

١٥٩) اِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ اِنَّمَا اَمْرُهُمْ اِلَى اللّٰهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ١٦٠) مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ اَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزٰى اِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ١٦١) قُلْ اِنَّنِي هَدٰينِي رَبِّي اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قِيَمًا مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ١٦٢) قُلْ اِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ١٦٣) لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذٰلِكَ اُمِرْتُ وَاَنَا اَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ١٦٤) قُلْ اَغَيْرَ اللّٰهِ اَبْغِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ اِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ١٦٥) وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ الْاَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا اٰتٰيكُمْ اِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَاِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ

برشیئده» مقصر واونلارك سؤالی‌سندن اولونماز یااینکه سن اونلاردن اوزاقسان «اونلارك امری» واختلافی جهتنه اونلارك آراسنده حکم اتمك رجوع اولوناجاق «الله طرفنه صوڭره الله خبر ویرر اونلار ایتدیکاری عمل‌لرایله» عمللرنڭ مزدی یتشنده بیلرلرکه ننوع پیس ایشلر گوروبلر ١٦٠) «هر گس‌گه دنیاده بریخشی عمل ایده پس اوڭا الله طرفندن‌اون دفعه اونك مثلی» یخشی جزا ویریلر اللهڭ تفضلی جهتنه «وهر گسگه بر پیس عمل‌ایده پس‌جزاویریلمز مکر برعدد اونك مثلی اللهڭ عدالتی سببیله واونلاره ظلم اولونماز» نه‌ثوابڭ اگسیگ‌لیکی ونه عذابڭ آرتوخلقی‌ایله ١٦١) «دیکلن بدرستیکه منی هدایت ایتدی منم اللهیم دوز یوله» وحی وارشادایله «بردینه‌گه محکمدر وابراهیم دینی‌در باطلدن حقه‌میل ایدن حالده وابراهیم مشرکلردن دکل‌ایدی» پس‌نه سببه سیز مشرگ اولوبسڭز ١٦٢) «دیکلن بدرستیکه منم نمازیم وعبادتلریم وقربانم ودیریلکم واولولکیم الله ایچون‌در» یعنی دیرلیك وقتنده‌اولان عبادتلریم واولمگه حاضر ایتدیکم عمللر هاموسی الله ایچوندر «ایله الله که عالملرڭ اهللرینه تربیت ویرندر ١٦٣) الله ایچون شریك یوخدر و بو اخلاصه من امر اولونمشم ومن مسلمانلارڭ اولمجی‌سی‌یم» عالم عهدده ١٦٤) «دیکلن آیا من اللهدن غیری الله آختاروم» واونی عبادتمه شریك‌ایدیم «وحال‌انکه اوالله هرشیئڭ اللهیدر وگسب اتمز هیچ نفس» طاعتدن و معصیتدن «مکر اوز نفسندن اوترى» ثوابی وعقابی‌اوزینه‌یتشه‌جکدر «وگوتورمز گناه‌کارشخص باشقه‌سنڭ گناهنی صوڭره اوزاللهڭز طرفنه‌در سیزڭ قایداجاق یرڭز قیامت گوننده پس خبر ویرر سیزه اوزادیکه سیز اونده اختلاف ایدردڭز» حقی باطلدن وپیسی یخشی‌دن آیرماق ایله ١٦٥) «الله‌ایله

اللهدر كه سيزى گچنلرگزگ يرينده اگلشنلر ايتدى» يااينكه الله طرفندن نصب اولان خليفه‌لر ايتدى «وبعضگزى اوجاايتدى بعضگزگ اوستنه نچه درجه‌لر ايله» شرافت، دولت، عقل وسائر فضائل‌ده «تااينكه سيزى امتحان ايده‌اوشيئى‌ده كه سيزه‌ويروب» آيا شكران نعمت ايديرسگز ياكفران «بدرستيكه سنگ اللهگ تيز حساب چكوب قورتولاندر» كفران نعمت ايدنلردن «والله باغشليان ورحم ايدندر شكر نعمت اولانلاره»

نصف

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿ سورة اعراف ٢٠٥ يا ٢٠٦ آيه‌در مكه‌ده نازل اولوب ﴾

١) الٓمٓصٓ ٢) كِتَابٌ اُنْزِلَ اِلَيْكَ فَلَا يَكُنْ فِى صَدْرِكَ حَرَجٌ مِنْهُ لِتُنْذِرَ بِهِ وَذِكْرٰى لِلْمُؤْمِنِينَ ٣) اِتَّبِعُوا مَا اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ اَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ٤) وَكَمْ مِنْ

١) منم الله كه مقتدر وصادقم ٢) بوقرآن يركتابدر نازل اولوبدر سگا پس سنگ سينده تنگ‌ليك اولماسون اونى تبليغ ايتمكدن» حضرت رسول قورخودرى كه پيغمبرلگى اظهار ايدنده تكذيب واذيت ايده‌لر بوجهته فكر وغمدن آيريلميوردى الله تعالى اونگ تسليسندن اونرى بوآيه‌نى نازل ايتدى «تااينكه سن قورخوداسن قرآنله» وبوقرآن سگا نازل اولوبدر مؤمنلرگ يادينه سالماقدن اوترى ٣) تابع اولون اى اهل مكه اواحكامه كه سيزه نازل اولوب سيزگ اللهگزدن وتابع اولميوگ اللهدن غيرى دوستلره» شياطين جن‌وانسدن كه سزى ضلالته سالوب دين‌حقدن كنار ايدر «آز وقتده سيزگ يادگزه دوشر» وآز نصيحت قبول ايدرسگز ٤) چوخ قريه‌نگ

قَرْيَةٍ اَهْلَكْنَاهَا فَجَاءَهَا بَأْسُنَا بَيَاتًا اَوْ هُمْ قَائِلُونَ ﴿٥﴾ فَمَا كَانَ دَعْوٰيهُمْ اِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا اِلَّا اَنْ قَالُوا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٦﴾ فَلَنَسْئَلَنَّ الَّذِينَ اُرْسِلَ اِلَيْهِمْ وَلَنَسْئَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾ فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيْهِمْ بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ ﴿٨﴾ وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَاُولٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِاٰيَاتِنَا يَظْلِمُونَ ﴿١٠﴾ وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْاَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿١١﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلٰئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوا اِلَّا اِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿١٢﴾ قَالَ مَا مَنَعَكَ اَلَّا تَسْجُدَ

اهلنی هلاك ایتدیك پس گلدی بزیم عذابمز اونلاره گجه یاتدیقلاری حالده» لوط قومی گیمی «یا گون اورتا وقتی قیلوله یوخیسی ایدن حالده» شعیب قومی گیمی مقصود بودرگه عذاب نازل اولوب غفلت زماننده ۵) «پس اولمادی اونلارك دعاسی» عذاب گلن وقتنده «مگرکه دیدیلر بدرستیکه بیز واریدیك ظلم ایدنلر» اوز نفسلریمزه که پیغمبریمزڭ سوزنه اطاعت ایتمیوب گناهه مرتکب اولدیق ۶) «پس هرآینه البته سؤال ایده‌روك اوگسلردن که اونلارڭ طرفنه پیغمبر گوندریلوبدر» امتدن سؤل اولونارکه پیغمبرڭ امرینه اطاعت ایدوبلر یانه «وهرآینه سؤال ایده‌روك پیغمبراردن» که تبلیغ رسالت ایدوبلر یانه ۷) «وهرآینه بیز نقل ایده‌روك پیغمبرلره وامته اونلارڭ گزلین وآشکار ایشلریندن «عالم اولدیقمز حالده واونلاردن غائب دگل ایدیك» که آشکار وگزلین ایشلرندن خبردار اولمیایدیك ۸) «عمللری وزن اتمك» وآغرایله یونگللنی بلمکه وعمله جزا ویرمکدن اوتری آسیلان ترازو «قیامت گوننده حقدر پس هرکسڭ ترازوده چکیلن عمللری آغیراولا» یعنی خیرلری شرلریندن چوخ اولا «پس اونلاردیلار رستگارلر ۹) وهرکسڭ که ترازولری یونگل اولا پس اونلاردر اوکسلرکه زیان ایتدیلر اوزلرینه اوسببه که اونلار دنیاده بیزیم آیتلریمزی» تکذیب اتمکه گوره «ظلم ایدردیلر» اوز نفسلرینه ۱۰) «بتحقیق بز ییرلشدیردیك سزی یریوزنده وسیزه قدرت وقوت ویردیك وسیزڭ ایچون یرده معیشت وگذران درست ایتدیك اما خلق ایتدیکمز نعمتلرنڭ آزینه سیز شکرایدرسگز» ۱۱) «بتحقیق سیزڭ اصلگز آدمی خلق ایتدیك صوگره صورتنی چکدیك» گوز، بورون، قولاقلار، دوداق، اللر، ایاقلار درست اتمك ایله بوحالتلر آدم ایچون عمله گلندن «صوگره ملائکه‌لره دیدیك که سجده ایدوڭ آدمه پس سجده ایتدیلر مگر شیطان آدمه سجده ایدنلاردن اولمادی ۱۲) الله بیوردی نه‌سبب سنی منع اتدی که سجده اتمیه‌سن آدمه زمانیکه من سکا امرایتدیم آدمه سجده‌اتمکه شیطان دیدی من اوندن یخشی‌یم منی سن خلق ایتدیگ

اذامرتك قال اناخير منه خلقتني من نار وخلقته من طين ١٣) قال فاهبط منها فما يكون لك ان تتكبر فيها فاخرج انك من الصاغرين ١٤) قال انظرني الى يوم يبعثون ١٥) قال انك من المنظرين ١٦) قال فبما اغويتني لاقعدن لهم صراطك المستقيم ١٧) ثم لآتينهم من بين ايديهم ومن خلفهم وعن ايمانهم وعن شمائلهم ولاتجد اكثرهم شاكرين ١٨) قال اخرج منها مذؤما مدحورا لمن تبعك منهم لاملان جهنم منكم اجمعين ١٩) ويا آدم اسكن انت وزوجك الجنة فكلا من حيث شئتما ولاتقربا هذه الشجرة فتكونا من الظالمين ٢٠) فوسوس لهما

اوددن واونی خلق ایتدیگ پالچیقدن» شیطان قیاس ایتدی اودایله پالچیق آراسنده اولان نورانیتی اماملتفت اولمادی آدمگ نورانیتی ایله اوز نورانیتنی ١٣) «الله‌تعالی بیوردی دوش آشاقه اومنزلت وقدرقیمتدن» که واریدگ ملائکه‌لر آراسنده «پس صحیح اولماز سگا که سن بویرده تکبرلیك ایده‌سن» بویرشکسته نفس لیك ایدنلرگ مقامیدر «پس چیغ بوردن بدرستیکه سن گوچك اولانلردن سن» سنگ کبرگ جهتینه الله سنی هامودن اسکیك ایتدی ١٤) «شیطان دیدی بگامهلت ویراوکونه دیك که خلق مبعوث اولارلار» ومنی اولدورمه وتیز بگاعذاب گوندرمه ١٥) الله‌تعالی اونگ سؤالنی قبول ایدوب «بیوردی بدرستیکه سن مهلت ویریلمشلردنسن» ١٦) شیطان دیدی اگر منی آدمه سجده اتمکه امراتمه سیدیگ من ضلالتده دوشمزدیم «سن اوسببه‌که منی یولدان چخارتدوگ هرآینه من اوتورارام بنده‌لر ایچون سنگ دوز یولنده» نجه‌که یول کسنلر یولده اوتوروب گلوب گیدنلری سویارلار منده دوز یول ایله گلوب گیدنلری یولدن چخاردارام ونوع بنوع حیله‌لر ایده‌رم شیطان بیوك ترك ادب لیك ایدوب اوزنگ اطاعت ایتمه‌مگنی الله طرفندن ضلالت حساب ایتدی که‌سن بیلوردوگ که اطاعت ایتمیه‌جگم نه‌سببه بگاامر ایتدیك آدمه سجده ایتمگه ١٧) «صوگره هرآینه من گلرم اونلارگ قباقندن ودال لرندن و ساغلارندن و صوللرندن وسن تاپمازسن اونلارگ چوخنی شکرایدنلر» دورت طرفدن احاطه ایدوب قویمارام یخشی عمل لره اقدام ایتمگه وواداار ایده‌رم حرامه ١٨) «الله‌تعالی بیوردی خارج اول بهشتدن مذمت اولمش وقوولمش حالده اوکسلرکه سگاتابع اولا هرآینه البته‌دولدوررم جهنمی سیرگ هاموگزیله ١٩) ودیدیك آدمه ای آدم ساکن اول سن وسنگ جفتگ حوا بهشتده پس بیوك هانسی میوه‌دن که ایسته‌یه‌سگز ویاخون اولمیوب بوآقاجه» بوغدا یااوزوم یاامامت آقاجیدر «اگر یاخون اولوب او آقاجگ میوه‌سندن ییه‌سگز هرآینه ظلم ایدنلردن اولارسگز» اوزنفسگزه ٢٠) «پس وسوسه ایتدی اونلاره شیطان ومقصودی اوایدیکه

الشيطانُ ليبديَ لهما ما وُوري عنهما من سوآتهما وقال ما نهيكما ربكما عن هذه الشجرة الا ان تكونا ملكين او تكونا من الخالدين ۲۱) وقاسمهما انّي لكما لمن الناصحين ۲۲) فدلّيهما بغرور فلما ذاقا الشجرة بدت لهما سوآتهما وطفقا يخصفان عليهما من ورق الجنة وناديهما ربهما الم انهكما عن تلكما الشجرة واقل لكما ان الشيطان لكما عدوٌّ مبين ۲۳) قالا ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين ۲۴) قال اهبطوا بعضكم لبعض عدوٌّ ولكم في الارض مستقر ومتاع الى حين ۲۵) قال فيها تحيون وفيها تموتون ومنها تخرجون ۲۶) يابني

ظاهر اولا اونلاره اوشيئیکه پردەلو ایدی اونلارڭ عورتینلرندن» وبریسی او بریسنڭ عورتيننى اووقته دیك گورمەمشدی شیطان ایستدیکه اونلارڭ عورتینی ملائکەلر گورسونلر یااینکه عورتیندن عبارت اونلارڭ گناهی اولا پس شیطان وسوسەسنده «دیدی نهی ایتمدی الله تعالی سیزی بوآقاجدن مگر اوندن اوتریکه ایستمدی سیزایکی ملائکه اولاسگز یااینکه بویرده همیشەلیك قالانلاردن اولاسگز» چونکه بو میوەنڭ خاصیتی اودر که هرکس اوندن ییسه ملك اولوب همیشەلیك بهشتده قالار ۲۱) «شیطان آنداپچدی اونلاراکه سیزه هرآینه نصیحت ایدنلردنم ۲۲) پس شیطان اشاغه سالدی آدم وحوانی فریب ایله» آدم گمان ایتمدیکه خلاف یره اللهه آند ایچملك اولار پس آقاجڭ یانته گاوب حوا اومیودن اوچ دانه آلوب ایکیسنی آدمه ویردی بریسی اوزینده قالدی «زمانکه او آقاجڭ میوەسندن ییدیلر» لباسلاری اگنلرندن اوچوب «عورتینلری گورسندی یاپشدیریردیلار عورتینلرینه بهشتڭ آقاجلارنڭ یاپراقلارندن» هانسی آقاجه یاخون گیدردیلرکه اونڭ ورقندن آلالار آقاج اونلاردن قاچوردی مگر انجیر آقاجی «ندا ایتدی اونلارا اونلارڭ اللهی ویبوردی آیا من نهی ایتمدیم سیزی بوآقاجدن ودیمدیم سیزه که شیطان بیوك دشمندر» اوىڭ سوزینه باخمیون ۲۳) «دیدیلرای بزیم اللهمز بز ظلم ایتدیك اوزنفسلریمزه واگر سن بزی باغشلامیاسن وبزه رحم ایتمیەسن هرآینه بز زیانکارلردن اولموق ۲۴) الله بیوردی دوشون اشاقه بهشتدن بعضگز بعضگزه دشمن سگز وسیزه وار یرڭ یوزینده آرامگاه ومتاع برزمانەدیك» بوآیەنڭ تفسیری ۲مجی سورەنڭ ۳۶مجی آیەسنده شرح اولوندی ۲۵) «الله تعالی بیوردی دنیاده دیری اولارسگز واونده وفات ایدرسگز واوندن خارج اولارسگز» عملگزه جزا آلماق ایچون ۲۶) «ای آدم اولادی بتحقیق بز سیزه لباس گوندردیك اورتسیگز اوزعورتلرگزی وسیزه زینت یاراتدیق» قماش پالتار وتقوی لباسی » دخی سیزه گوندردیك ظاهری لباس سیزڭ بدنگزی

ادم قد انزلنا عليكم لباساً يوارى سوآتكم وريشاً ولباس التقوى ذلك خير ذلك من آيات الله لعلهم يذكرون ٢٧) يا بنى ادم لا يفتننكم الشيطان كما اخرج ابويكم من الجنة ينزع عنهما لباسهما ليريهما سوآتهما انه يريكم هو وقبيله من حيث لا ترونهم انا جعلنا الشياطين اولياء للذين لا يؤمنون ٢٨) واذا فعلوا فاحشة قالوا وجدنا عليها آباءنا والله امرنا بها قل ان الله لا يامر بالفحشاء اتقولون على الله مالا تعلمون ٢٩) قل امر ربى بالقسط واقيموا وجوهكم عند كل مسجد وادعوه مخلصين له الدين كما بداكم تعودون فريقاً هدى وفريقاً حق عليهم

ایستی - سویوخدن ساخلیان کیمی گوزل صفتلرله صفتلنمك سیزی بودنیاده ذلتدن آخرتده عذابدن ساخلار «واللهدن قورقماق لباسی یخشی در سیزه» لباس همان لباسدر که انسان ظاهر بدننی اونیله اورتر اما ریش عبارتدر مال دنیادن که احتیاج بدنی اونیله اورترلر اما لباس تقوی عبارتدر حرامدن اجتناب ایتمکدن متقی آدم عورتیننی اورتر نامحرمه گوسترمکدن هرچند لباسی اولمیا اما فاجر بدننی نامحرمه گوسترر هرچند متعدد لباسی اولا * بولباس گوندرمك کیفیتی اللهك فضلنه ورحمتنه دلالت ایدن علامتلردندر شایدکه اونلار نصیحت قبول ایدهلر ٢٧) ای آدم اولادی شیطان سیزی آلداتماسون نجهکه سیزك آتا وآناکز آدم وحوانی بهشتدن چیخارتدی» اونلارا وسوسه ایدوب نهی اولمش میوهنی یدیرمك ایله «واونلارك لباسلرینی اگینلرندن چیخارتدی تاانیکه اونلارا گوستره اونلارك عورتینلرینی بدرستیکه شیطان واونك قوشونی سیزی گوررلر اویردن که سیز اونلاری گورمزسکز» شیطان انسانك بدننه داخل اولار قان دماره داخل اولان کیمی «بدرستیکه بز شیطانلری دوست ومحب ایلهدیك اوکسلره که ایمان گتورمزلر» اللهه وپیغمبره ٢٨) «زمانیکه قباحتی آشکار اولان عمل عمله گتورهلر» بت پرستلك وبیتی عریان طواف ایتمك کیمی «دیدیلر تاپدیق اونك اوزرینده آتالاریمزی وبوعمللری بزه الله امرایدوبدر» اوزباشمزه عمله گتورمروك «الله هرگز قبیح ایشه امرایتمز آیا دیورسکز اللهه اوشیئی که بیلمیورسیکز» ٢٩) «دیکلن امرایتدی منم اللهیم عدالته وبیوردیکه دوندهرون یوزکزی» اللهه یا کعبهیه یا بیت المقدسه «هربر سجده وقتنده وچاغروك اللهی» نماز قیلانده یاهروقت یاعبادت ایدوك اللهه «اخلاص ایله اولان حالده اللهایچون در دین واطاعت نجهکه یوخدن سیزی وجوده گتوردی هابله سیز قایدارسکز اونك طرفنه اوحالتده که برفرقه هدایت تاپوب واونلاردن برفرقهیه سزاوار اولوب در گمراهلیکده فالمق بدرستیکه شیطانلری اوزلرینه دوست دوتدیلر اللهدن سوا واونلار گمان ایدیرلرکه

الضلالة انهم اتخذوا الشياطين اولياء من دون الله ويحسبون انهم مهتدون ٣٠) يابني آدم خذوا زينتكم عند كل مسجد وكلوا واشربوا ولا تسرفوا انه لا يحب المسرفين ٣١) قل من حرم زينة الله التي اخرج لعباده والطيبات من الرزق قل هي للذين آمنوا في الحيوة الدنيا خالصة يوم القيمة كذلك نفصل الآيات لقوم يعلمون ٣٢) قل انما حرم ربي الفواحش ما ظهر منها وما بطن والاثم والبغي بغير الحق وان تشركوا بالله ما لم ينزل به سلطانا وان تقولوا على الله ما لا تعلمون ٣٣) ولكل امة اجل فاذا جاء اجلهم لا يستأخرون ساعة ولا يستقدمون ٣٤) يابني آدم اما يأتينكم رسل منكم يقصون عليكم آياتي فمن اتقى واصلح فلا خوف عليهم

اونلار هدايت تاپمشلاردر» هدايتده وضلالتده قالانلارنڭ هاموسى اوز اختيارلرى ايله عمله گتوروبلر ٣٠) «اى آدم اولادى اخذايدوڭ زينتڭزى جميع سجده وعبادت وقتنده» بايرام گونلرينده جمعه‌ده ومسجده واجماع ايچنه گيدنده غسل ايدوڭ تازه لباسلرڭزى گيوڭ عطر استعال ايدوڭ سقاللريڭزى دارايوڭ تااينكه خلق سيزدن نفرت ايتمه‌سون «وييوڭ وايچون حلال اولان شيئلرى واسراف ايتميون» افراط وتلف ايتمك ايله ياحلال‌دن حرامه تعدى ايتمك ايله «بدرستيكه الله اسراف ايدنلرى دوست دوتماز ٣١) ديگن ياپيغبر كيم حرام ايتدى الله خلق ايدن زينتى» لباسدن وسائر اسباب تجملدن «ايله زينت كه الله خارج وظاهر ايدوب بنده‌لردن اوترى» يردن چخان پنبه، كتان، اوت‌دن عمله گلن پارچه ياحيواناتدن عمله گلن ايپك، يون وجواهرات كيمى «وكيم حرام ايدوب پاكيزه شيئلرى روزى قيبلندن. ديگلن بوزينتلر اوكسلر ايچوندر كه ايمان گتورديلر تااينكه دنيا زنده‌گانلقنده» استعمال ايتسونلر اما كافر استعال اتمكى تبعيت ايله‌در اما «آخرتده مخصوص صدر مؤمنلره» كفارنڭ شراكتى يوخدر «هابيله بز تفصيل ايله آياتمزى بيان ايده‌روك اوقومه كه بيلرلر» اللهنڭ امرينى حلال وحرامدن ٣٢) «ديگلن بودروبولدن غيرى دگلدر حرام ايتدى منم اللهيم گناه عمللرى اونڭ آشكارا اولاننى» فاحشه‌لر ايولرنڭ اوسته علم اوجالدارديلر خلق بيلمكدن اوترى «وگيزلين اولانى» آتالارينڭ عورتنى آلماقى كه جاهليتده رسم ايدى يااينكه هربر گناه عملى آشكار وگزلين ايتمك حرامدر «واثمى» عبارتدر چاخردن «وبغيى» گزلين زنا ويااينكه «ناحق يره ظلم ايتمگى وشرك قرار ويره‌سڭز اللهه اوشخصى وشيئى كه اوڭا نازل اولميوبدر بردليل وبيلمه‌دگڭز سوزى وبهتانى اللهه ديه‌سڭز» يالان فتوا ويروب ديه‌سڭز كه الله بيله بيورور بوذكر اولان امرلرڭ هاموسى حرامدر ٣٣) «هر طائفه‌نڭ براجلى ومدتى

وَلَاهُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٥﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا اُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٦﴾ فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِهِ اُولٰئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيبُهُمْ مِنَ الْكِتَابِ حَتّٰى اِذَا جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ قَالُوا اَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا عَلٰى اَنْفُسِهِمْ اَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿٣٧﴾ قَالَ ادْخُلُوا فِي اُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ فِي النَّارِ كُلَّمَا دَخَلَتْ اُمَّةٌ لَعَنَتْ اُخْتَهَا حَتّٰى اِذَا ادَّارَكُوا فِيهَا جَمِيعًا قَالَتْ اُخْرٰيهُمْ لِاُولٰيهُمْ رَبَّنَا هٰؤُلَاءِ اَضَلُّونَا فَاٰتِهِمْ عَذَابًا ضِعْفًا مِنَ النَّارِ قَالَ لِكُلٍّ ضِعْفٌ وَلٰكِنْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾ وَقَالَتْ اُولٰيهُمْ

واردر ایلکه اونلارڭ اجلی یتشدی تاخیر ایتمزلر برساعت وقباقه کیچمزلر» اجل عبارتدر یا اؤلمك وقتندن یا عذاب نازل اولمق زماننددن ٣٤) «ای آدم اولادی اگر سیزه پیغمبرلر گله سزڭ جنسڭزدن نقل ایده سزه بزیم آیه‌لریمزی پس هر کسکه قورخا اونی تکذیب ایتمکدن واصلاح ایده عملنی پس اونلره قورخی یوخدر واونلار محزون اولمازلار ٣٥) واو کسلرکه تکذیب ایتدیلر بزیم آیه‌لریمزی و تکبرلیك ایتدیلر آیه‌لره عمل ایتمکدن اونلار اودڭ یولداشلاری‌در وجهنمده همیشه‌لیك‌درلر ٣٦) پس کیمدر ظالمراق اوکسدن که بهتان دیدی اللهه یالانی» اللهه اسناد ویره‌لر اوشیئی که الله اونی بیورمیوب «یا اینکه اللهڭ بیوردیقنه اینانمیه اونلاره یتشر اونلاره یازیلان حصه وقسمت» عمر و روزی یا عذاب «زمانیکه اونلاره گلدی بزیم ایچی‌لریمز یعنی ملك الموت که اونلاری اولدوره ملائکهٔ موت دیر هاردادر اوباطل اللهلارکه سیز عبادت ایدیردڭز اللهدن سوا اونلار دیدیلر اونلار بزدن غائب اولدیلار» یا بزی گمراه ایتدیلر وناچار سوز تاپمیوب «شهادت ایتدیلر اوزلرڭ ضررنه که بتحقیق اونلار وارایدیلر کافر اولانلار ٣٧) اللهتعالی اونلارا بیوردی داخل اولوڭ جهنمه اوامتلرڭ زمره‌سنده که سیزدن سابق گیچدیلر جن وانسڭ کفارندن هرزمان که بر طائفه داخل اولدی جهنمه لعنت ایدر اوبریسی قرداشلارینه» که اونلاره تبعیت ایتمك جهتنه ضلاله دوشوبلر «او زمان که هاموسی بربریسنڭ دالنجه جهنمه یتشرلر آخرمجی‌لر» کوچك‌لر و تابع‌لر «اولمجی‌لره» وپیشوالره خطاب ایدوب «دیدیلر ای بزیم اللهمز بونلار بزی ضلالتده سالدیلار پس ویر اونلاره ایکی‌قات عذاب» بریسی بوجهته که اوزلری ضلالتده ایدیلر بریسنی بوجهته که بزی ضلالته سالدیلر «اللهتعالی بیوردی که هربرگزه ایکی‌قات عذاب وار» بیوك‌لره هم کفرلری وهم ضلالته سالماقلارینه گوره اما کوچك‌لر کفرلری و تقلیدلری جهتنه «اماسیز بیلمرسڭز» که الله سیزه نه‌نوع عذاب‌لر ایده‌جك ٣٨) «اونلارڭ

لِأُخْرٰيهُمْ فَمَا كَانَ لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٣٩﴾ اِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِاٰيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ اَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتّٰى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ
وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ ﴿٤٠﴾ لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ وَكَذٰلِكَ نَجْزِي
الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا اُولٰئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٤٢﴾ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهَارُ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ
الَّذِي هَدٰينَا لِهٰذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا اَنْ هَدٰينَا اللّٰهُ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ وَنُودُوا اَنْ تِلْكُمُ

اوّلجی‌سی دیدی» پشوالر «آخر مجی‌لره» تابع‌لره «سیزنڭ خیرڭزه بزیم ضرریمزه هیچگوله فضیلت یوخدر» هامومز عذابده برابروك «پس‌دادیڭ عذابی اوجهتله که کسب ایدیردڭز» عملارڭزڭ جزاسی‌در بیز سیزی زورله معصیته وادار ایتمه‌دیك بلکه اوزاختیارڭزله عمله گتوردیڭز ٣٩) «اوکسلرکه تکذیب ایتدیلر بزیم‌آیه‌لریمزی وتکبرلك ایتدیلر قرآنه‌ایمان گتورمکدن اونلاره گوكلرڭ قاپولاری آچلماز» کنایه‌در اونلره رحمت وبرکت یتشمکدن‌ودعالرنڭ قبول اولماقندن «وداخل اولمازلر بهشته اوزمانه‌دیك که دوه اینه‌نڭ گوزینه داخل اولا» یعنی نجه‌که دوه اینه‌نڭ گوزندن گیچوب گیده‌بیلمز هابیله اونلارده بهشته داخل اولمازلار «وهابیله بزجزا ویرریك گناکاه‌رلره» اونلاری بهشته داخل ایتمه‌مك‌ایله

٤٠) «اونلار ایچون واردر جهنمده فرش‌لر واونلارڭ اوستنده اورتوكلر وهابیله اجر ویرروڭ ظالم‌لره» کنایه‌درجهنم‌اودی اونلری‌هرطرفدن احاطه اتمكن ٤١) «واو کسلرکه ایمان‌کتوردیلر ویخشی‌عمل‌لر ایتدیلربز تکلیف اتمروك برنفسه مکر اونڭ وسعتی و استطاعتی قدری اونلار بهشتڭ یولداشلاری‌در و اونلار بهشتده همیشه‌لیك‌درلر ٤٢) بزچخارتدیك اوشئی‌که اهل بهشتڭ سینه‌لرنده دنیاده‌واریدی» حسدوکینه‌دن اوبهشتده‌که «اونڭ‌التندن انهرلرجاری‌اولاروديدیلر» اهل بهشت بهشته داخل‌اولاندن صوڭر «حمدالله ایچوندر بزی‌هدایت ایتدی‌بوبهشته» سبب‌اولان ایمانه «وبز هدایت تاپان اولمازیدیك اگر الله بزی هدایت اتمییدی بتحقیق گلدی بزیم اللهمزڭ پیغمبرلری حقله» پس بز هدات تاپدیك اونلارڭ ارشادیله «وندا گلدی اونلارا که بودر اوجنت‌که‌سیزه‌ارث‌ویریلدی‌اوعمل مقابلنده‌که سیز عمل ایدیردڭز» دنیاده یخشی عمللردن حدیث‌ده وارد اولوبدرکه جمیع مخلوقاتڭ حصه ودرجه‌سی‌وار بهشتده اگر مؤمن اولدی اوز حصه‌سی‌اوزنه یتشر وکافر اولانڭ حصه‌سنه مؤمنلر وارث اولارلار. ٤٣) «سسلندی بهشت اهللری جهنم اهللارینه که بتحقیق بزحق

اَنْ قَدْ وَجَدْنَا اَصْحَابُ النَّارِ وَنَادٰى اَصْحَابُ الْجَنَّةِ (٤٣) بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ الْجَنَّةُ اُورِثْتُمُوهَا
مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ فَاَذَّنَ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ اَنْ لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الظَّالِمِينَ
(٤٤) اَلَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ كَافِرُونَ (٤٥) وَبَيْنَهُمَا
حِجَابٌ وَعَلَى الْاَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمٰيهُمْ وَنَادَوْا اَصْحَابَ الْجَنَّةِ اَنْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَمْ
يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ (٤٦) وَاِذَا صُرِفَتْ اَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ اَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا حزب
مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (٤٧) وَنَادٰى اَصْحَابُ الْاَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمٰيهُمْ قَالُوا مَا اَغْنٰى عَنْكُمْ

تاپدوق او وعدەنیکه بیزە وعدە اتمشدی بزیم اللهمز پس آیاسیزدە دوغری تاپدکز او وعدەنی که الله سیزە ویرمشدی اونلار دیدیلر بلی حق تاپدیق پس اعلام ایتدی براعلام ایدن که اللهڭ لعنتی ظالملرە اولسون» روایتدە وارداولوب که اذان ویرن حضرت امیر ع‌دن عبارتدر ایله اذان ویرر که جمیع خلق ایشیدر وجهنم اهلی مأیوس اولارلر جهنمدن خلاص اولمقدن ٤٤) «اوکسلر که مانع اولارلار اللهڭ یولندن» قویمازلر که خلق ایمان گتورەلر ودوز یولیله گیدەلر «والله یولنه اگریلیك آختارارلر» واحکام اللهیی تغییر ایدرلر اوز خواهش نفسانیەلری ایله «واونلار آخرته ایناندمیانلاردر ٤٥) بهشت ایله جهنم آراسنده پردە ومانع وار» بریسی‌نڭ اهلی اوبریسنه گیدە بلمز (اعراف اوجا یردر بهشت ایله جهنم آراسنده نه بهشت منزلەسنه یتشر نعمت ولذتده ونه جهنمه یتشر عذاب وزحمتده) «اعرافده کشیلر وار تانیارلار بهشت وجهنمڭ اهللرینڭ هاموسنی علامت ونشانەلریله» امیرالمؤمنین ع‌دن روایت وارد اولدوبدر که بیز دایانارو ك بهشت ایله جهنم آراسنده اهل بهشتی وجهنمی تانیاروك نشانەلریله «وسسلندیلر اعراف اهلی بهشت اهللرینه که سلام سیزە اولسون» یعنی اونلاری گورنده سلام ویررلر «وداخل اولمادیلر اصحاب اعراف بهشته او حالتدەکه اونلار طمع ایدرلر» که بهشته داخل اولالار اما الله اوز فضلیله اونلاری بهشته داخل ایدر ٤٦) «زمانیکه گوزلرینی دوندردیلر جهنم اهللرینڭ طرفنه دیدیلر ای بزیم اللهمز بزی ظالم قوملر ایله بریردە اتمه» جهنمده ٤٧) «اعراف اهللری جهنمڭ اهلنڭ بعضی‌سنی علامت ونشانەلری ایله تانیوب وچاغروب دیرلر سیزە فائدە ویرمدی دنیادە جمع ایتدکڭز مال‌لر واوزادیکه سیز بیوکلیك طلب ایدیردکڭز» یعنی مال واموالڭز وتکبرلکڭزه باعث اولان منصب وحکومتڭز جهنمدن سیزی خلاص اتمدی» ٤٨) اعرافده اولانلر جهنم اهلنه دیرلر «آیا بو بهشت اهللری همان اوکسلردر که سیز دنیادە آند ایچوب دیوردکڭز که اللهڭ رحمتی اونلارا یتشمز»

جَمۡعُكُمۡ وَمَا كُنتُمۡ تَسۡتَكۡبِرُونَ ﴿٤٨﴾ أَهَٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ أَقۡسَمۡتُمۡ لَا يَنَالُهُمُ ٱللَّهُ بِرَحۡمَةٍۚ ٱدۡخُلُواْ ٱلۡجَنَّةَ لَا خَوۡفٌ عَلَيۡكُمۡ وَلَآ أَنتُمۡ تَحۡزَنُونَ ﴿٤٩﴾ وَنَادَىٰٓ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِ أَصۡحَٰبَ ٱلۡجَنَّةِ أَنۡ أَفِيضُواْ عَلَيۡنَا مِنَ ٱلۡمَآءِ أَوۡ مِمَّا رَزَقَكُمُ ٱللَّهُۚ قَالُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ حَرَّمَهُمَا عَلَى ٱلۡكَٰفِرِينَ ﴿٥٠﴾ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ دِينَهُمۡ لَهۡوٗا وَلَعِبٗا وَغَرَّتۡهُمُ ٱلۡحَيَوٰةُ ٱلدُّنۡيَاۚ فَٱلۡيَوۡمَ نَنسَىٰهُمۡ كَمَا نَسُواْ لِقَآءَ يَوۡمِهِمۡ هَٰذَا وَمَا كَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يَجۡحَدُونَ ﴿٥١﴾ وَلَقَدۡ جِئۡنَٰهُم بِكِتَٰبٖ فَصَّلۡنَٰهُ عَلَىٰ عِلۡمٍ هُدٗى وَرَحۡمَةٗ لِّقَوۡمٖ يُؤۡمِنُونَ ﴿٥٢﴾ هَلۡ يَنظُرُونَ إِلَّا تَأۡوِيلَهُۥۚ يَوۡمَ يَأۡتِي تَأۡوِيلُهُۥ يَقُولُ ٱلَّذِينَ نَسُوهُ مِن قَبۡلُ قَدۡ جَآءَتۡ رُسُلُ رَبِّنَا بِٱلۡحَقِّ فَهَل لَّنَا مِن شُفَعَآءَ فَيَشۡفَعُواْ لَنَآ أَوۡ نُرَدُّ فَنَعۡمَلَ غَيۡرَ ٱلَّذِي كُنَّا نَعۡمَلُۚ قَدۡ خَسِرُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ وَضَلَّ عَنۡهُم مَّا كَانُواْ يَفۡتَرُونَ

واونلارا حقارت گوزیله باخوردگز «ای مؤمنلر داخل اولوگ بهشته قورخی یوخدر سیزه جهنمدن دگلسگز سیز که محزون اولارسگز

۴۹) جهنم اهللری بهشت اهللرینه چاغروب دیرلر توکون بزه برقدر سودن» چونکه بهشت اوجاده‌در جهنم آلچاقده اوننگ ایچون سو ویرون دیمیوب سو توکون دیللر «یا او طعامدن که الله سیزه روزی ایدبدر اونلار دیرلر که الله تعالی بهشتگ سوینی و طعامنی کافرلره حرام ایدبدر ۵۰) اوکسلرکه دینلرنی اویون بازلق ولغو عمل ایدوبلر و مغرور ایدوب اونلاری دنیانگ دیریلکی پس بوکون اونلاری یادیمزدن چخارداروق» یعنی خیر و رحمتله اونی یاده گتورمروك «نجه‌که اونلار یادلرندن چخارتدیلر بوگونکی گونلرینه ملاقات اتمگی و اوجهته‌که بزیم آیتلریمزی انکار ایدیردیلر ۵۱) بتحقیق اونلارا کتاب گتوردیك» وعقاید، احکام، مواعظ و قصه‌لری «تفصیلا بیان ایتدیك یقین طریقیله هدایت ایدن و رحمت اولان حالده اوقومه‌که ایمان گتوررلر ۵۲) آیا منتظر اولارلار قرآن ویردیکی خبرگ سرانجامنه» وایمان گتورمزلر «اوگونکه قرآنگ سرانجامی و ایتدیکی وعده‌لرنگ دوغریلقی معلوم اولار اوکسلر که اونی یاددن چخارتمشدیلر» وحکمنه عمل اتمه‌مشدیلر «بوندن سابق دیرلر بتحقیق کلدی بزیم اللهمزگ ایلچیلری حقله» ایندی معلوم اولدیکه پیغمبرلر دوغری دیورلریمش «پس آیا واردر شفاعت ایدنلر که بزه شفاعت ایده‌لر یا اینکه دنیایه قایداق وبوندن قباق دنیاده ایتدیکمز عملدن غیرسینی عمله گتورگ» عبارتدر یخشی عمللردن «بتحقیق زیان ایتدیلر اوز نفسلرینه» عمرلرنی کفرده صرف اتمك ایله «واونلردن غائب اولدی او شیئی که بهتان باغلیوردیلر» و بتلری الله بیلوردیلر بو کونده بتلردن اونلره فائده یتشمز ۵۳) «بدرستیکه سیزگ اللهگز ایله الله‌در که خلق ایتدی گوگلری و یری آلتی گونده» اگر ایستییدی چوخ آز زمانده خلق ایدردی اما ایستدی که

٥٣) اِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذِی خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ فِی سِتَّةِ اَیَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰی عَلَی الْعَرْشِ یُغْشِی الَّیْلَ النَّهَارَ یَطْلُبُهُ حَثِیثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِاَمْرِهِ اَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُ تَبَارَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِینَ ٥٤) اُدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْیَةً اِنَّهُ لَا یُحِبُّ الْمُعْتَدِینَ ٥٥) وَلَا تُفْسِدُوا فِی الْاَرْضِ بَعْدَ اِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا اِنَّ رَحْمَتَ اللّٰهِ قَرِیبٌ مِنَ الْمُحْسِنِینَ ٥٦) وَهُوَ الَّذِی یُرْسِلُ الرِّیَاحَ بُشْرًا بَیْنَ یَدَیْ رَحْمَتِهِ حَتّٰی اِذَا اَقَلَّتْ سَحَابًا ثِقَالًا سُقْنَاهُ لِبَلَدٍ مَیِّتٍ فَاَنْزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَاَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ كَذٰلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتٰی لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ٥٧) وَالْبَلَدُ الطَّیِّبُ یَخْرُجُ نَبَاتُهُ

خلقه بیلدیره آرام ایله ایش گورمگك فضلنی «پس قصد ایتدی عرشـی خلق اتمگه گجه اورتر گوندوزی» بر بریسنگ دالنجه گلمك ایله «وگوندوز گیجه‌نی سرعتله طلب ایدر» برآدم برآدمگك دالنجه سرعتله گیدن کیمی «وگون وآی واولدوزلار رام اولمشلر واللهگ امرینگ واختیارنگ آلتنده‌در. خبردار اول الله ایچوندر جسدعالملری وروح عالملری اوجادر اوالله که عالملره تربیت ویرندر». خلقله امرگ فرقی بودر که خلق جسمدن عمله گلن وامر مجرداتدن عمله گلن شیئه دیبورلر یعنی الله‌در جمیع شیئلری خلق ایدن وهرامرده تدبیر ایدن ٥٤) «چاغرون اللهی زاری ایلك وگزلین لیك حالتیله بدرستیکه الله دوست دوتماز حدندن تجاوز ایدنلری واوجادن چیغروب دعا ایدنلری ٥٥) وفساد سالمیوگ یرگ یوزینده» کفر ومعصیت وظلم ایله «یری اصلاح ایدندن صوگره» پیغمبرلر واحکام شرع گوندرمکیله «وچاغرگ اللهی» اونگ غضبندن ودعالرگزگ قبول اولمامقندن «قورخان حالده» واللهگ رحمتنه ودعالرگزگ قبول اولمقنه «طمع ایدن حالده بدرستیکه اللهگ رحمتی یاخوندر احسان ایدنلره ٥٦) والله ایله اللهدرکه گوندرر ییللری بشارت اولان حالده اوز رحمتنگ قباقنده» یعنی یاغشدن قباق ییلی مژده‌چی گوندرر صبا ییلی بولودی داغدار اما شمال ییلی جمع ایدر «زمانیکه یاغش سببیله آغر اولان بولودی قالخیزار سوره‌روك اونی اوتی اولمش ویاتمش شهره پس سویی نازل ایتدیك بولوت ایله وخارج ایتدیك سوسببی ایله جمیع میوه‌لری. اولی یری دیریلدوب میوه چیخاران کیمی قیامت گوننده جمیع اؤلولری یردن خارج ایده‌روك شاید که سیز نصیحت قبول ایده‌سگز» که اولمش اوتی دیریـلدن وقـدرت صاحبی اولان الله اؤلمش بدنی دیریلده بلر. ٥٧) توپراقی تمیز اولان شهرگ اوتی خارج اولار اللهگ اذنیله» اوتی ونفعی چوخ اولار « واویرکه خبیث وشوراکت اولا اونگ اوتی چخماز مگر آز هاییله بزآیتلری تکرار ایده‌روك اوقومه‌که شکران نعمت ایده‌لر» شاید آیه‌شریفه بوندن کنایه

باذن ربه والذی خبث لایخرج الا نکدا کذلك نصرف الآیات لقوم یشکرون ۵۸) لقد ارسلنا نوحا الی قومه فقال یاقوم اعبدوا الله مالکم من اله غیره انی اخاف علیکم عذاب یوم عظیم ۵۹) قال الملا من قومه انا لنریك فی ضلال مبین ۶۰) قال یاقوم لیس بی ضلالة ولکنی رسول من رب العالمین ۶۱) ابلغکم رسالات ربی وانصح لکم واعلم من الله مالا تعلمون ۶۲) اوعجبتم ان جاءکم ذکر من ربکم علی رجل منکم لینذرکم ولتتقوا ولعلکم ترحمون ۶۳) فکذبوه فانجیناه والذین معه فی الفلك واغرقنا الذین کذبوا بآیاتنا انهم کانوا قوما عمین ۶۴) والی عاد اخاهم هودا قال یاقوم اعبدوا الله مالکم من اله غیره افلا تتقون ۶۵) قال الملا الذین کفروا

اولا که پاك طینتده وقلبده گوزل صفتلر وفضیلتلر چوخ اولار اماخبیث طینتده بوئلرک اثری اولماز واگر اولساداچوخ آز اولار ۵۸) «هرآینه گوندردیك نوح پیغمبری اوز قومنه پس دیدی ای منم قومیم عبادت ایدوگ اللهه یوخدر سیزگ ایچون بر الله مستحق عبادت اولان اللهدن سوا بدرستیکه من قورخورام سیزه بیوك گوننك عذابندن» اگر ایمان گتورمیه سگز اوگونده سیزه عذاب یتشر ۵۹) «نوحگ قومنگ بیوکلری دیدیلر هرآینه بیز گورورك سنی آشکارا ضلالتده ۶۰) نوح دیدی ای منم قومیم منده ضلالت یوخدر امامن پیغمبرم عالملرگ اللهنگ طرفندن» هرکس بگا ایمان گتورسه هدایت تاپار ۶۱) «من یتورورم سیزه منم اللهمگ ایلچیلیکلرینی ونصیحت ویرورم سیزه ومن بیلورم الله طرفندن اوشئی که سیز بیلمورسگز» مخالفت جهتنه سیزه نکونه عذاب نازل اولاجاقدر ۶۲) «آیاسیز تعجب ایدیرسگز که سیزه موعظه ویادورلیک گلدی سیزگ جنسگزدن برکشیه تاآنکه سیزی قورخوده» کفر ومعصیت سببیله یتشن عذابدن «وتاآنکه سیز قورخاسگز وقورخمق جهتنه شایدکه سیز رحم اولوناسگز» ۶۳) پس تکذیب ایتدیلر اونی وبز نجات ویردیك اوگا واوکسلره که اونیله گمیده واریدیلر» اوگا ایمان گتورنلردن «وغرق ایتدیك اوکسلری که تکذیب ایتدیلر بزیم آیه لریمز بدرستیکه اونلار واریدیلر کورقوملر» بصیرت گوزلری کورایدی. بوقصه ۱۱ مجی سوره نگ ۳۳ ـ ۵۰ آیه لرنده و۷۲ سوره نگ اولندن آخرینه دیك بیان اولونار ۶۴) وگوندردیك عادقومنه اونلارگ قرداشی» یعنی اونلارگ نسلندن اولان «هود۴می» هود بن شالخ بن ارفخشد بن سام بن نوح. نوح۴ ایله عادعمو اوغلی ایدیلر عادگ آدیله اوقوم آدلانمقه گوره هوده اونلارگ قرداشی دییلور «هود دیدی ای منم قومیم عبادت ایدوگ اللهه یوخدر الله اوندن سوا آیاسیز قورخماز سگز»

مِنْ قَوْمِهِ اِنَّا لَنَرٰيكَ فِي سَفَاهَةٍ وَاِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ٦٦) قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلٰكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ٦٧) اُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَاَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ اَمِينٌ ٦٨) اَوَعَجِبْتُمْ اَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلٰى رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ وَاذْكُرُوا اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَسْطَةً فَاذْكُرُوا اٰلَاءَ اللّٰهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ٦٩) قَالُوا اَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللّٰهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَاؤُنَا فَاْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ٧٠) قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ رِجْسٌ وَغَضَبٌ اَتُجَادِلُونَنِي فِي اَسْمَاءٍ سَمَّيْتُمُوهَا اَنْتُمْ وَاٰبَاؤُكُمْ مَا نَزَّلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ

اللهنڭ عذابندن واوڭا شريك قرار ويريرسڭز ٦٥) قومنڭ رئيس وشريفلرى كه كافر ايديلر ديديلر بيز سنى سفاهتده گوروروك هم‌سنڭ عقلڭ يوخدر وهمى‌ده «بيز سنى كمان ايديروك يالانچى‌لردن ٦٦) هود ديدى اى‌منم قوميم منده سفاهت يوخدر امامن پيغمبرم عالملرڭ اللهى طرفندن ٦٧) من‌يتورورم سيزه اللهمڭ ايلچى‌ليك‌لربنى ومن سيزه نصيحت ويره‌لم وامينم» اداى رسالتده تغيير وتبديل اتمرم اللهڭ حكمنى ٦٨) «آياسيز تعجب ايتدڭز بوڭاكه سيزه ياده گتورن موعظه ونصيحت گلدى سيزڭ اللهڭز طرفندن سيزڭ جنسڭزدن اولان بركشيه تااينكه سيزى قورخوده وياده‌ڭزه سالون اوزمانى‌كه الله‌تعالى سيزى خليفه‌لر اتدى نوح قومندن صوڭره» اونلارڭ يرلرينه وارث اولدوڭز اونلار معصيتلرى سببنه هلاك اولاندن صوڭره «والله آرتق ايدوب سيزى يارا‌تمقده قوت جهتيله» هربرى اوجابويلو وقوتلو ايديلر «پس ذكر ايدوڭ اللهڭ نعمتلرينى شايدكه سيز رستكار اولاسڭز ٦٩) ديديلركه آياسن گلوبسن كه بيز عبادت ايدك تك‌وواحد اللهه وبيز ترك ايدك اواللهلارى‌كه اونلاره بزيم آتالاريمز عبادت ايدردى پس گتور بزه اوعذابى‌كه بزه وعده ايديرسن اكر سن وارسن‌ايسه دوغرى دين‌لردن ٧٠) هود ديدى بتحقيق سيزه اللهڭزدن عذاب وغضب يتشمك واجب اولدى آيامنله مجادله ايديرسڭز برپاره بت‌لر وقورى آدلار بارەسنده‌كه آد قويمسڭز سيز وسيزڭ آتالارڭز» برجمادڭ آدنى الله قويمسڭز آدى الله اطلاق اولونوريسه‌ده الله صفتى اونلرده يوخدر محض اسم بى‌مسمى وعزيز بى‌جهت‌در «الله‌تعالى نازل ايتميوبدر اوڭا برتسلط ودليل» اكراونلار حقيقتده الله اولسيديلار قدرتلرى اولاردى آيت ونشان گولدرمكه «پس منتظر اولوڭ عذابه بدرستيكه من‌سيزايله منتظر اولانلارايله وارام» گورڭ عذاب نوقت وكيمه يتشه‌جكدر ٧١) «پس بيز نجات ويرديك اوڭا واوكسلره‌كه اونيله برديننده ايديلر بزطرفدن اولان رحمت‌ايله‌وقطع ايتديك اوكسلرڭ كوكينى‌كه تكذيب ايتديلر بزيم

فَانْتَظِرُوا اِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ۷۱) فَاَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ ۷۲) وَاِلٰى ثَمُودَ اَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ هٰذِهِ نَاقَةُ اللّٰهِ لَكُمْ اٰيَةً فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي اَرْضِ اللّٰهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ۷۳) وَاذْكُرُوا اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّاَكُمْ فِي الْاَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْحِتُونَ الْجِبَالَ بُيُوتًا فَاذْكُرُوا اٰلَاءَ اللّٰهِ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ ۷۴) قَالَ الْمَلَاُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِمَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ اَتَعْلَمُونَ اَنَّ صَالِحًا مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِ قَالُوا اِنَّا بِمَا اُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ ۷۵) قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا اِنَّا بِالَّذِي

آیتلریمزی‌ودکلدیلر ایمان گتورنلر» الله تندیل گوندردیکه ونلاری هلاك ایتدی
۷۲) «گوندردیك ثمود قبیله‌سنه اونلارڭ قرداشی صالح پیغمبری دیدی ای‌منم قومیم عبادت ایدوڭ اللهه یوخدر الله اوندن سوا بتحقیق سیزه اللهڭزدن معجزه کلدی بودر اللهڭ دوه‌سی» آتاسیز آناسیز اللهڭ قدرتیله‌عمله گلوب،سیزه «علامتدر منم دوغری پیغمبر اولماقیمه پس‌قویوڭ اونی اللهڭ وسعتلو یرنده علف‌لردن اوتلاسون واوڭا پس‌لیك یتورمیون» علفدن وسودن منع‌ایتمکدن اوتری اورمیون اکر اذیت ایتسه‌ڭز «سیزی دردناك عذاب دوتار» دنیاده عذاب وآخرتده جهنم‌ایله
۷۳) «یادڭزه گتوروڭ اوزمانیکه» سیزی الله خلق ایتدی «وسیزی خلیفه‌لر ایتدی عادقومندن صوڭره وسیزی یرلشدیردی اونلارڭ یرینده یرلرڭ یوموشاق‌لرندن اوطاقلار تیکرسڭز» کرپیچ وآهك وکج درست اتملك‌ایله «وداغلاری یونوب ایو قایرارسڭز» اونلارڭ عمری اوقدر اوزون ایدیکه سقف‌لر خراب اولاردی عمرلری تمام‌اولاندن سابق بوجهته داغلاردن یونوب ایو قایراردیلار «پس یادڭزه گتوروڭ اللهڭ نعمتلرینی طغیان وحدڭزدن تجاوز اتمیوڭ یر یوزینده فساد‌ایدن حالده
۷۴) هود قومنڭ متکبر رئیسلری دیدیلر استهزا یولیله اوکسلره که ضعیف اولمشدیلر وایمان گتورمشدیلر: آیا سیز بیلورسڭزکه صالح الله‌طرفندن گوندریلمش دوغریچی پیغمبردر اونلار دیدیلر بیز اوڭا گوندریلن احکامه ایمان گتورنلروڭ
۷۵) اوکسلرکه تکبر اتمشدیلر دیدیلرکه اوکشیه که سیز ایمان‌گتوروبسڭز بز اوڭا اینانمرز ۷۶) پس دوه‌نڭ ایاقنی کسدیلر » (پی‌له‌دیلر) هرچند دوه‌نی نچه نفر اولدورمشدی اماچونکه هامیسی اوڭا راضی اولمشدیلار بوسببه جمع صیغه‌سیله کلوب هاموسنه شامل اولمقه گوره « ودال جوگوردیلر اللهڭ امرلدن ودیدیلر

أَمَنتُم بِهِ كٰفِرُونَ ٧٦) فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا يَاصَالِحُ ائْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِن كُنتَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ٧٧) فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ٧٨) فَتَوَلّٰى عَنْهُمْ وَقَالَ

ای صالح گتور بزه اوعذابیکه بزه وعده ویروبسن اگر الله طرفندن گوندریلمش پیغمبرلردن ایسه» ٧٧) «پس اونلاری زلزله دوتدی صوگره اوز ایولرینده میت کیمی دوشمشار اولدیلر گویا یره یاپوشوبلر» صالح قومنگ یری مداین صالح آدلو قریه‌در مدینه‌ایله شام آراسنده وداغلردن یونولما ایولرگ بوحالده اثری معلوم‌در ٧٨) «پس صالح اونلاردن اعراض ایتدی ودیدی ای‌منم قومیم بتحقیق من‌یتوردیم سیزه اللهمگ ایلچیلیکنی ونصیحت ویردیم سیزه لکن سیز دوست دوتمورسگز نصیحت ویرنلری». القصه صالح ؏ قرخ سننده نبوّته مبعوث اولوب نچه نفر اوگا ایمان گتوردیلر قومگ رئیسلری اونگ یانینه گلوب دیدیلر سن اگر اللهگ حق پیغمبری ایسن برییوك دوه توكی قرا گوزلری قرا قارننده دوقوز آیلق اوشاق داشدن چخارتکه همان‌ساعت وضع حمل‌ایده صالح ؏ راضی اولوب بیوردیکه جماعت شهردن چخوب شامگ کنارینده اولان داغگ یاننده منتظر اولسونلار جناب صالح دعا ایدوب بروقت جماعت گوردیلرکه داغ حامله عورت‌کیمی فغان ایدوب داش آیریلوب برییوك دوه داشگ آراسندن چخوب چخان‌کیمی وضع حمل‌ایتدی حضرت صالح اوز قومنه وصیت ایتدی دوه‌نی حفظ ورعایت اتمگه ودیدیکه جماعته منحصر اولان سو برگون جماعتگ اولسون واوبری گون دوه‌نگ اولسون اوسویی دوه‌ایچن گون جماعت گلوب دوه‌نی ساغوب سودینی مصرف ایتسونلر برگون صدوق آدلو عورت که نهایتده گوزل ایدی مصدع آدلو برکشنی اوز وصلی طمعیله دوه‌نی اولدورمگه ترغیب ایتدی مصدع یدی نفری اوزیله بوفکره شریك ایدوب دوه‌عادت مقرره ایله سو ایچن وقتده مصدع اوخ ایله وقدارنام قلج ایله دوه‌نی اولدوردیلر ثمود قومی بواحوالاتدن خبردار اولوب گیدوب دوه‌نی پارچه‌لیوب اتنی قسمت ایتدیلر. دوه‌نگ بالاسی اواحوالی گورنده قاچوب شهردن چیخدی پس قوم بیلدیلر که قبیح ایش گوروبلر صالحگ یانه گلوب عذر ایستدیلرکه بوامر بزیم مصلحتمز ایله اولمیوب دعاایله الله بزه عذاب گوندرمه‌سون صالح بیوردی سعی ایدوگ که دوه‌نگ بالاسنی اله گتوره‌سگز وسزگ آراگزدن چخماسون که اونگ برکتیله هلاکتدن خلاص اولاسگز صالح ؏ جماعتله‌داغ طرفه گیتدیلر ایلکه دوه‌نگ بالاسی اوچ دفعه دیدی (یاصالح واااما) وداغده گوزدن غائب‌اولدی صالح بیوردیکه دوه‌نگ هرناله‌سی برگونه اشاره‌در اوچ گوندن صوگره هامگز هلاك اولاجاقسگز حقیقتده

يٰقَوْمِ لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلٰكِنْ لَا تُحِبُّونَ النَّاصِحِينَ ٧٩) وَلُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ
اَتَاْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ٨٠) اِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ
النِّسَاءِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ ٨١) وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ اِلَّا اَنْ قَالُوا اَخْرِجُوهُمْ مِنْ قَرْيَتِكُمْ
اِنَّهُمْ اُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ٨٢) فَاَنْجَيْنَاهُ وَاَهْلَهُ اِلَّا امْرَاَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ٨٣) وَاَمْطَرْنَا
عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ٨٤) وَاِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا

اوچ گوندن صوگره شدتلو صیحه آشکار اولوب سسک هیبتندن هاموسی هلاك اولدیلر.
٧٩) وگوندردیك لوط پیغمبری» لوطبن هاران بن تارح ابراهیمگ خالاسی یاقرداشی اوغلیدر وابراهیمگ عورتی ساره اوطگ باجیسی ایدی «زمانیکه دیدی اوز قومنه آیا پیس عمللر عمله گتوروورسگز ایله عمللرکه عالم اهللرلدن برنفر سیزدن سابق بوعملی اتمیوبدر» لوط مهمان‌نواز شخص ایدی بوجهته اونگ یاننه تردد چوخ اولوردی برگون شیطان گلوب اونلارگ زراعتلرنی خراب ایتدی صباحی گون جماعت خبردار اولوب خراب ایده‌نی بلمدیلر که کیمدر نچه دفعه بوکیفیت عمله گلوب آخرده قراول قویوب شیطان دخی امرد جوان صورتده اونلارا ظاهر اولوب اولی دوتوب برلفره تاپشوردیلر که اونی ساخلیه صباحی‌گون اوگا تنبیه ایده‌لر ایلکه گیجه اولدی شیطان باشلادی آغلامقه صاحب‌خانه خبر آلدی‌که آغلاماقگ سببنی ندر شیطان دیدی هرگیجه آتام منی اوزیله بر رخت‌خوابده یاتدیراردی صاحب‌خانه لابد قالوب اونی اوزیله رخت‌خوابده یاتدیروب شیطان اونی تولیوب لواط عملنی اوگا تعلیم ایلدی ایلکه صاحب‌خانه اونیله لواط ایتدی برنوع لذت حاصل ایدوب صباحی گون احوالاتی جماعته نقل ایتدی وشیطان غائب اولوب بوعمل اونلارگ آراسنده شایع اولدی اودرکه خداوندعالم بیورور ٨٠) «آیا سیز هرآینه گلرسگز کشیلره» عورتلره گمان کیمی «شهوت یولیله نه‌اینکه عورتلره» که اونلاری ترك ایدوبسگز «بلکه سیز اسراف ایدن قوملرسگز» کشیله یاخونلقنده نسل ضایع اولمقه گوره اسراف ومعتادی ترك وغیر معتادی استعمال ایدرسگز ٨١) «لوط قومنگ جوابی اولمادی مگر اینکه دیدیلر چخاردوگ لوطی اوگا ایمان گتورنلرایله اوز قریه‌گزدن اونلار برطائفه‌درلر که پاکلیك ایدرلر» اواط عملندن ٨٢) «پس بز نجات ویردیك لوطه واونگ اهلنه مگر اونگ عورتنه که جماعتله قالانلر ایله اولوب واونلارله هلاك اولدی ٨٣) وبز یاغدیردیك داشدن مرکب‌اولان یاغش پس باخگلن‌که نجه‌اولدی گناهکارلرگ آخری» لوط قصه‌سی ١١مجی سوره‌نگ ٧٨ـ٨٤ آیه‌لرینده ذکر اولونار

اللّٰه مالكم من اله غيره قدجاءتكم بيّنة من ربّكم فاوفوا الكيل والميزان ولاتبخسوا الناس اشياءهم ولاتفسدوا فى الارض بعد اصلاحها ذلكم خير لكم ان كنتم مؤمنين ۸۵) ولا تقعدوا بكلّ صراط توعدون وتصدّون عن سبيل اللّٰه من امن به وتبغونها عوجاً واذكروا اذ كنتم قليلاً فكثّركم وانظروا كيف كان عاقبة المفسدين ۸۶) وان كان طائفة منكم امنوا بالّذى ارسلت به وطائفة لم يؤمنوا فاصبروا حتّى يحكم اللّٰه بيننا وهو خير الحاكمين ۸۷) قال الملأ الّذين استكبروا من قومه لنخرجنّك ياشعيب والّذين امنوا معك من قريتنا اولتعودنّ فى ملّتنا

جزؤ ۹

۷۴) «گوندردیك مدین شهرینك اهلنه» مدین بن ابراهیم اوشهری بنا ایتمگه گوره اونك آدیله آدلانوب «اولارنك قرداشی شعیبی» شعیب بن مكیل بن یشخر بن مدین اوجناب قومنه گوزل طرحیله موعظه ایتمگه گوره اونّا خطیب الانبیا دیردیلر «شعیب دیدی ای منم قومیم عبادت ایدوك تك اولان اللهه یوخدر سیزنك ایچون اللّٰه اوندن سوا بتحقیق گلدی سیزه دلیل ومعجزه الله طرفندن» منم نبوتمك صحتنه «پس وفا ایدوك ودوز رفتار ایدوك اولچی وچكیه وخلقنك حقلرینی ناقص ایتمیوك وفساد سالمیوك یرك یوزینده كفر وظلم ایله، اصلاح اولاندن صوگره» شرع وپیغمبر واسطه سیله «بو یخشی در سزنك ایچون اگر سیز مؤمنلر اولاسیگز» ومنم سوزلریمی تصدیق ایده سگز .جماعت شعیبك سوزنه باخمیوب یوللارك كنارینده اوتوروب گلوب گیدنلره دیردیلر كه شعیب یالانچی در اونك سوزینه باخمیوك شعیب اونلارا دیدی :

۸۵) یول كنارنده اوتورمیوك بو قصدله كه قورخوداسگز» گلوب گیدنلری «وسیز منع ایده سگز اللهك یولندن (حق دینه داخل اولماقدن) اوكسلریكه ایمان گتوروبلر اللهه واللهك یولینه اگری لیك آختاراسگز و یادگزه سالون او زمانیكه سز آز ایدگز پس اللّٰه تعالی سیزی چوخ ایتدی» نسل یامال جهتنه «وباخوب گوروك نجه اولدی فساد ایدنلرك آخری» هود، نوح، لوط وسائر پیغمبرلرك قومی معصیت وعدم اطاعت جهتنه هاموسی هلاك اولدیلار ۸۶) «واگر برطائفه سیزدن ایمان گتورن اولا او اللهه كه من اونك گوندریلمشیم وبرطائفه اولا كه ایمان گتورمیه پس صبر ایدوك» ومنتظر اولوك «تااینكه اللّٰه حكم ایده بزیم آرامزده» اونده معلوم اولاركه هانسی طائفه یه نصرت یتشه جك وهانسی طائفه مغلوب اولاجاق « واللّٰه تعالی حكم ایدنلرك چوخ یخشیسی در ۸۷) شیعب قومندن متكبر اولان رئیسلر دیدیلر یاشعیب هرآینه بز كندیمزدن خارج ایده روك سنی واوكسلری كه سنیله بریرده ایمان گتوروبلر یااینكه هرآینه البته قایداراسان بزیم ملتمزه» لابدسن بو ایكی امرك بریسنی عمله گتورمگه «شعیب دیدی

قَالَ اَوَلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ ۸۸) قَدِ افْتَرَيْنَا عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اِنْ عُدْنَا فِي مِلَّتِكُمْ بَعْدَ اِذْ نَجّٰينَا اللّٰهُ مِنْهَا وَمَا يَكُونُ لَنَا اَنْ نَعُودَ فِيهَا اِلَّا اَنْ يَشَاءَ اللّٰهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا عَلَى اللّٰهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَاَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ ۸۹) وَقَالَ الْمَلَاُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَئِنِ اتَّبَعْتُمْ شُعَيْبًا اِنَّكُمْ اِذًا لَخَاسِرُونَ ۹۰) فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَاَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ۹۱) اَلَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَاَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا اَلَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ ۹۲) فَتَوَلّٰى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ فَكَيْفَ اٰسٰى عَلٰى قَوْمٍ كَافِرِينَ ۹۳) وَمَا اَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَبِيٍّ اِلَّا اَخَذْنَا اَهْلَهَا بِالْبَاْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَضَّرَّعُونَ ۹۴) ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ

آیابز ناخوش دوتانلار دگل‌ایدیك» سیزنگ دینگزی بز نجه سیزنگ دینگزه گلك و حال آنکه بزاونی ناخوش دوتوروك یاآینکه کراهت وزورله بزی دینگزه داخل ایتمك ایستیه‌سگز گنده‌ده داخل اولماروق ۸۸) «بتحقیق بزبهتان دیمش‌اولوق اللهه» ادعای نبوت بارەسنده «اگر بز قایداق سزنگ دینگزه اوندن صوگره که‌الله بزەنجات ویروبدر سزنگ دینگزدن» روگردان اولماق جهتنه جهنمدن «وبزه جائز دگلدرکه سیزنگ دینگزه قایداق‌مگر اینکه‌الله‌ایستیه» بزیم ذلت وهلا کتمزی«احاطه‌ایدوبدر بزیم اللهمز جمیع شیئلره علم جهتنه» عالمدر جزئی وکلّی ایشلره «بز اللهه‌توکل ایتدیك» که بزی ایمان اوزرنده ساخلیه «پروردگارا آچگلن بزایله بزیم قوممزنگ آراسنی» یاحکم‌ایت حقله «وسن‌سن حکم ایدنلرنگ یخشی‌سی ۸۹) شعیبنگ قومندن کافر رئیسلر بربرینه دیدیلرکه اگر سیز تابع اولاسگز شعیبه» واوز دینگزی ترك ایده‌سیگز«سیز اوزماندەهر آینه‌زیان‌کاراولارسگز ۹۰) پس‌اونلاری زلزله دوتدی‌صوگره قالدیلار اوزایولرینده یوزلری اوسته دوشمش حالتده هلاك اولدیلر ۹۱) اوکسلر که تکذیب ایتدیلر شعیبی» برنوعله یوخ اولدیلرکه «گویا اوشهرده یوخ ایدیلر و. اوکسلرکه شعیبی تکذیب ایتدیلر اوزنفسلرینه زیان ویرنلردن اولدیلر» هم‌دنیاده‌هم آخرتده ۹۲) «پس‌شعیب‌اعراض ایتدی. اونلاردن ودیدی ای‌منم قومم هرآینه بتحقیق من‌سیزه یتوردوم اللهنگ رسالتنی ونصیحت ویردیم‌سیزه» منی تصدیق ایتمه‌دگز «پس نجه محزون اولوم اوقومـه‌که کافرلردر ۹۳) بز پیغمبر گوندرمدیك بر قریه‌یه مگر اینکه اوقریه‌نگ اهلی ایمان گتورمه‌مك سببنه اوقریه اهلنی مبتلا ایتدیك‌شدتلره» فقر کیمی «وضرره»ناخوش‌لق‌کیمی «شاید که اونلار آلچاق‌لق‌وتوبه ایده‌لر» وایمانه داخل اولالار ۹۴) ایله‌که فقیر وناخوشلق سببنه ایمانه گلمدیلر اتمام‌حجت ایچون

الْحَسَنَةَ حَتّٰى عَفَوْا وَقَالُوا قَدْ مَسَّ اٰبَاۤءَنَا الضَّرَّاۤءُ وَالسَّرَّاۤءُ فَاَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ٩٥) وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْقُرٰى اٰمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاۤءِ وَالْاَرْضِ وَلٰكِنْ كَذَّبُوا فَاَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ٩٦) اَفَاَمِنَ اَهْلُ الْقُرٰى اَنْ يَاْتِيَهُمْ بَاْسُنَا بَيَاتًا وَهُمْ نَاۤئِمُونَ ٩٧) اَوَاَمِنَ اَهْلُ الْقُرٰى اَنْ يَاْتِيَهُمْ بَاْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يَلْعَبُونَ ٩٨) اَفَاَمِنُوا مَكْرَ اللّٰهِ فَلَا يَاْمَنُ مَكْرَ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ٩٩) اَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِ اَهْلِهَا اَنْ لَوْ نَشَاۤءُ اَصَبْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَنَطْبَعُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ١٠٠) تِلْكَ الْقُرٰى نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَاۤئِهَا وَلَقَدْ جَاۤءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ

«صوڭره بزعوض ایتدیك پیس‌یرینه یاخشی‌نی» بلاومحنتنی گوتوروب یرینه فراوانلق وعافیت قویدوق «تااینکه اونلار مرفه‌الحال اولدیلار» نباتات وحیواناتلرڭ زیاده‌تیله «ودیدیلرکه بتحقیق یتشدی بزیم آتالاریمزه شدت‌لر ومحنت‌لر» لازم ایدی شکر ایدیدیلر اللهڭ نعمت‌لرینه ولکن آتالارنڭ عسرت‌لرنی یاده‌گتوروب باشـلادیلار کفرسوزلر دانشمقه «پس بزدوتدوق اونلاری غفلةاو حالده‌که اونلار آنلاموردیلر» عذاب نازل اولماقی مگر نازل اولاندن صـوڭره ٩٥) «اگر شهرڭ اهلی ایمان گتورسیدیلر وپرهیزایتسیدیلر» شرك‌ومعصیت‌دن «هرآینه بزآچاردیق اونلاره گوگدن ویردن‌یتشن برکت‌لری» گوگدن‌گان ویردن چیخان‌نعمت‌لرڭ هاموسی‌اونلاره یتشردی «اماتکذیب ایتدیلر پیغمبرلری پس بز اخذ ایتدیك اونلاری کسب ایتدیکلری پیس عمل‌لرڭ مقابلنده ٩٦) آیاخاطر جمع اولدیلر پیغمبرلری تکذیب ایدن قریه‌اهللری اولدن‌که گله اونلاره بزیم عذابمز کیجه وقتی اوحالده‌که اونلار یاتمش‌اولالار

٩٧) آیاخاطرجمع اولدیلر اوقریه‌لرڭ اهللری که اونلاره گله‌بزیم عذابمز نهار وقتی اوحالده‌که اونلار اوینویورلار» مشغول اولوبلاراونلارڭ آخرتنه نفع‌گتورمین اشلره ٩٨) «آیاخاطرجمع اولدیلار اللّٰه‌اونلاره مهلت ویرمگه پس خاطرجمع‌اولماز اللهڭ مهلتندن مگر زیان‌کار اولان قوملر ٩٩) آیابیان ایتمدی اللّٰه‌تعالی اوکسلره که وارث اولارلار هلاك‌اولانلارڭ یرنه اویرڭ اهلی هلاك‌اولاندن صوڭره بونی بیان ایتدی که اگر بزایستـه‌سك عذاب یتوره‌روك اونلاره گناه‌لری جهتنه» نجه‌که اوندن سابق امته یتوردوك «ومهر اوردیق اونلارڭ قلبلرینه اونلارڭ پیس‌عمللری سببنه پس اونلار ایشتمزلر» پیغمبرلرڭ موعظه ونصیحت‌لرینی ١٠٠) «بو قریه‌لرڭ بعضی‌خبرلرندن سڭا نقل‌ایده‌روك بتحقیق گلدی اونلارا اونلارڭ پیغمبرلری معجزلرایله پس اولمادیلر که ایمان گتوره‌لر» پیغمبرلره اوجهـتـه‌که اونلاری قباقجه تکذیب ایتمشدیلر» عالم‌ذر وعالم عهدده یااینکه‌اوّل‌امرده انکار ایتمشدیلر صوڭره تصدیق

فما كانوا ليؤمنوا بما كذبوا من قبل كذلك يطبع الله على قلوب الكافرين ١٠١) وما وجدنا لأكثرهم من عهد وان وجدنا اكثرهم لفاسقين ١٠٢) ثم بعثنا من بعدهم موسى بآياتنا الى فرعون وملائه فظلموا بها فانظر كيف كان عاقبة المفسدين ١٠٣) وقال موسى يا فرعون اني رسول من رب العالمين ١٠٤) حقيق على ان لا اقول على الله الا الحق قد جئتكم ببينة من ربكم فارسل معي بني اسرائيل ١٠٥) قال ان كنت جئت بآية فأت بها ان كنت من الصادقين ١٠٦) فالقى عصاه فاذا هي ثعبان مبين ١٠٧) ونزع يده فاذا هي بيضاء للناظرين ١٠٨) قال الملأ من قوم فرعون ان هذا لساحر عليم ١٠٩) يريد ان يخرجكم من ارضكم

ایتمگی عار حساب ایتدیلر والله اعلم «هابیله الله‌تعالی مهرلیور کافرلرک قلبارینی ۱۰۱) وبز تاپمادیق اونلارك چوخنی عهـده وفایدن بلکه اونلارك چوخـی هرآینه فاسقلردر ۱۰۲) صوکره گوندردیك اونلاردن صوکره موسی‌نی اوزمعجز لریمزایله فرعونه واونك قومنه پس ظلم ایتدیلر یعنی کافر اولدیلار او معجزاته پس باخ گور نجه اولدی فساد ایدنلرك آخری» فرعون مصرده پادشاه اولانلرك لقبی‌در نجه‌که فارس پادشاهنه کسری روم پادشاهنه قیصر دیرلر آدی ولیدبن مصعب‌بن‌ربان ایدی ۱۰۳) «موسی دیدی ای فرعون من پیغمبرم عالملرك ربی طرفندن سڭا وقومڭا ۱۰۴) سزاواردر بڭاکه دیمیم اللهه مگر دوغری سوز بتحقیق من گلدیم سیزه دلیل ایله سیزك اللهڭزك طرفندن پس گوندر منله بنی‌اسرائیلی» قویگلن منله گیتسونلر اوز آتالارنك وطنی اولان شامه و اونلاری اوزیگزه قول ایدوب چنین خدمت ایتمکدن آزاد ایت ۱۰۵) «فرعون دیدی اگر سن الله طرفندن معجزه گتوروبسن ایسه پس اونی گتور اگرسن وارسن دوغری دینلردن ۱۰۶) پس موسی عصاسنی آتدی پس اوزمان آشکارا اژدها اولدی» وهیچکس اونك اژدها اولمقنده شك ایتمزدی ۱۰۷) «موسی ع الینی قولتوقنه سالوب صوکره الینی چخارتدی پس اوزمان نورانی ایدی باخانلارا گونك نوری کیمی ۱۰۸) فرعون قومنك رئیسلری دیدیلر که بو هرآینه بلیجی ساحردر ۱۰۹) ایستیورکه خارج ایده سیزی اوزیرگزدن» وسیزك شهرگز مصرده اوزی پادشاهلق ایده «نه‌گونه امر ایدیرسگز» موسی‌نك حقنده عمل ایدك ۱۱۰) دیدیلر اونی وقرداشنی ساخلا وگوندر گلن جمیع شهرلره جمیع ایدنلر ۱۱۱) گتورسونلر سڭا بلیجی ساحرلرك هاموسنی ۱۱۲) سحر ایدنلر گلدیلر فرعونك یانه دیدیلر گرك بزه مزد واجرت ویریلا اگر بز اولاق غلبه ایدنلردن ۱۱۳) فرعون

فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ١١٠) قَالُوا اَرْجِهْ وَاَخَاهُ وَاَرْسِلْ فِي الْمَدَآئِنِ حَاشِرِينَ ١١١) يَاْتُوكَ بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ ١١٢) وَجَاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوا اِنَّ لَنَا لَاَجْرًا اِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ١١٣) قَالَ نَعَمْ وَاِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ١١٤) قَالُوا يَا مُوسٰى اِمَّا اَنْ تُلْقِيَ وَاِمَّا اَنْ نَكُونَ نَحْنُ الْمُلْقِينَ ١١٥) قَالَ اَلْقُوا فَلَمَّا اَلْقَوْا سَحَرُوا اَعْيُنَ النَّاسِ وَاسْتَرْهَبُوهُمْ وَجَاؤُ بِسِحْرٍ عَظِيمٍ ١١٦) وَاَوْحَيْنَا اِلٰى مُوسٰى اَنْ اَلْقِ عَصَاكَ فَاِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَاْفِكُونَ ١١٧) فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

دیدی بلی بدرستیکه هرآینه سیز مقربلردن اولارسیگز» مقرب اولماقدن بیوك انعام اولمامقه گوره فرعون ساحرلره وعده ایتدیکه اگر سیز غالب اولسا گز همیشه منم حضورمده اولاجاقسگز ایلکه ساحرلر شعبده‌لرینی حاضر ایدوب معین یرده جمع اولدیلر ١١٤) دیدیلر یاموسی سن آتارسن عصاگی یابز اولاق آتانلاردن» مخیر ایتدیلر جناب موسی‌نی محض ادب گوزلمکدن اوتری وبوادب باعث اولدی اونلارگ ایمانته ١١٥) «موسی دیدی سیز آتوگ» یاموسی‌نگ کرمی جهتنه‌ایدی یاایکه موسی بیلوردی که الله‌اونی تصدیق ایده‌جك خواه اوّل اولا خواه آخر «زمانیکه آتدیلر جادوگر لیك ایتدیلر خلقگ گوزلرینه» گوزلر ایله گوردیلرکه اونلار آتدیقلاری اژدهایه بنزر «وقورخوتدیلار خلقی وگتوردیلر بیوك سحر» ساحرلر بیوك وکوچك یوغون ونازك ایپلرگ ایچنه جیوه وسائر اجناس دولدرمشدیلر یره آتوب گون دوشنده بر برینه قارشوب خلق ایله گمان ایتدیلرکه ایلان واژدهادر بربرنگ اوستنه چیخوب ١١٦) «وبز وحی ایتدیك موسی‌یه که عصاگی آت» ایلکه موسی عصانی آتدی بیوك اژدها اولوب «پس ساحرلر یالان دن قایردیقلری شیئلری اوددی» (بلع) ایلکه اژدها اوایپلری یدی حاضرینه متوجه اولانده خلق قاچوب بربرینی آیاق آلتنه سالوب جمع کثیر هلاك اولدی ایلکه موسی اژدهانگ قویروقندن یاپوشوب النه آلانده عصا اولدی ١١٧) پس حق واقع وثابت اولوب باطل اولدی اوشیئکه ساحرلر عمل ایتمشدیلر

(بیان) دین اسلامده انبیای عظامدن معجزه صادر اولمقی حضوروره‌ته یتشوب اسلام دینی ایله متدین اولانلرگ هاموسی بومطلبه اقرار ایدیرلر وعلمای اسلامدن خواه متکلمین وخواه اصولیین دن بومطلبی انکار ایتمیوبلر. معجزه‌نگ معنی‌سی کم سوادقرداشلاریمزگ ذهنلرینه یاخون اولان عبارتله اوندن عبارتدرکه انبیای عظامدن بعض وقتلر عادتده گورونمین ایشلر گورونوب پیغمبرگ ادعاسنه مطابق وسائلگ ایستدیگنه مقارن وموافق که اونوع ایشلری باشقه آدملر عمله گتوره بیلمزلر وصادر اولان معجزه‌لر ایکی قسمدر

برقسمی آیات شریفهٔ قران‌ایله وارداولان معجزه‌لردر نجه که هر پیغبمرڭ احوالی قرآن شریفده ذکر اولان وقتده معجزه‌سی دخی بیان اولوبدر وبریسی حسی وتواترایله ثابت أولان ممجزه‌لردر هرایکیسنڭ تفصیلی بزیم پیغمبریمز محمدصڭ معجزه‌لرینی ۵۴جی سوره‌نڭ ۲مجی آیه‌سنده بیان ایدن وقتده ذکر اولونار. اما قالان پیغمبرلرڭ معجزه‌لری خصوصنده همین مقامده برنچه سوز دیمگه مجبورم: علمای مفسرین‌ومتکلمین رضوان‌الله علیهم اجمعینڭ کتابلرینڭ هیچ بریسنده بو حاله‌دیك نظر عاجزانه‌مه یتشمیوبدر که أنبیای عظامدن معجزه صادر اولمق‌ممکن اولمیه مگر فلاسفه طائفه‌سی‌نڭ اعتقادلری بوگادرکه خارق‌عادت، عقلا وعادتاممتنع ایشڭ عمله گلمگی ممکن دگلدر بزیم مقصودمز بویرده فلاسفه‌ایله سؤال وجواب ایتمك دگلدر بزیم صحبتمز وخطابمز أوطائفه ایله‌درکه قرآن شریف حقیقتده الله کلامی اولمقنه اقرار ایدیر چونکه اوڭا منکر اولانلارایله سؤال وجواب ایتمگڭ طرحی‌باشقه سیاقله‌درکه اوخصوصده دخی‌سورهٔ مرقومه‌ده‌برنچه‌کلمه دیمگی‌تعهدایدیرم

اصل مطلبمز بونده‌درکه بوماده‌ده‌جمله مفسر ویامحرر اوزفکر وتصورنی آزاده بیان ایتمگه مختار اولدیقی کیمی‌برمذاقده رفتار ایتمگڭ وجـوب ولزومنی جمله اربـاب عقلا یاننده مسئلهٔاجماعی اولماق ظن ایـدیرم نه‌اینکه بو مسائلڭ بریننده فیلسوفانه عینی مسئله‌ده عکسنه بیان‌ایتمگی خطا حساب ایتسم تقصیر ایتمه‌مش‌ظننده‌ام بوگونلرده برجلد تفسیر قرآن شریفڭ مطالعه‌سنه تصادف ایدوب خارق عادته دائر مسـئله‌لرڭ تأویلنده زیاده منافات دریافت ایتدکجه تعجب‌لندیم: قرآن شریفڭ ۲مجی سوره‌سنڭ ۶۳مجی آیه‌سنده (ورفعنا فوقهم‌الطور) یعنی طورداغنی بنی‌اسرائیلڭ اوستنه گوتورووردك سوزونی تاویل و«الله‌تعالی اونلاری قورخوتمقدن اوتری‌طور داغنڭ صورتنی اونلارڭ باشنڭ اوستنده مصورایتدی» دیمك، وهمان سوره‌نڭ ۶۵ مجی آیه‌سنده (قلنا لهم کونوا قردة خاسئین)ڭ تفسیرنده عبارتڭ ظاهرلدن معلوم اولان (دونون میمون اولون) سوزنی تاویل و«الله‌تعالی اونلارڭ باطنلرنی مسخ‌ایدوب میمون صورتینه داخل أیلدی میمون کیمی مکر وحیله‌دن باشقه هیچ برعمل اونلردن ظهوره گلمیوب» دیمك، سورهٔ مائده‌نڭ ۴مجی آیه‌سنده (وجعل منهم القردة والخنازیر)ڭ تفسیرینده عبارتدن ظاهر اولان: اوطائفه‌نڭ‌بعضی‌سنی الله تعالی میمونلر ودوڭقوزلر ایتدی سوزلرینی تاویل و «الله‌تعالی اونلاردن مسخ ایدوب اونلارڭ باطن‌صورتلرینی‌میمون‌ودوڭقوزصورتنه داخل ایدوب» دیمك، و هکذا ۲۰ مجی سـوره‌نڭ ۱۲٦ مجی آیه‌سنده بدر دعواسی خصوصنده الله‌تعالی‌نڭ آشـکار فرمایشنڭ مقابلنده که بیورور (یمددکم ربکم بخمسة الاف من‌الملائکة) یعنی کومك ایدرسیزه سیزڭ اللهڭز بش مین نفر ملائکه‌ایله بوسوزی تاویل و

«الله‌تعالی کومك ایتمکده ملك یاغیر ملکه احتیاجی یوخدر لکن نوع‌بشر آراسنده هربر امرخیری ملائکه‌یه اسناد ویرمك جهتنه الله‌تعالی‌ده اونلارڭ اصطلاحیله‌تکلم ایدوب کومك مقامنده ملك آدینی ذکر ایدیر تاکه قلبلری آرام اولوب جهاد ایتمکده ثابت قدم اولسونلر» دیمك، ٦مجی سوره‌نڭ ۹مجی آیه‌سنده (ولو انزلناملکا لقضی‌الامر) یعنی اگر بز ملائکه گوندرسیدیك هرآینه ایش قورتواردی وعذاب نازل اولاردی سوزونڭ مقابلنده تأویل و«نجه‌که صاحب شریعت اوقوهٔ روحانیه نبوتدن گاه ملکه گاه روح‌القدسه گاه اسم‌خاصله جبرئیل ومیکائیل تعبیر گتوروبدر» دیمك، وهریرده ملك‌آدی ذکر اولدقده اونی قوهٔ روحانیه‌یه تعبیرایتمك یعنی طبیعت‌وحکمتله ظاهرا ممتنع گورولن شیئلری‌تاویل ایتمك‌وجمله آیات قرآنیه‌ده‌بوقبیل سوزلری صاحبی‌راضی اولمیان قرارله تأویل ایدوب زحماته مرتکب اولاندن‌صوڭره همین سوره‌نڭ ۱۰۷مجی آیه‌سنده «موسی عصاسنی آتدی ناگاه عصا آشکارا اژدها اولدیکه اونڭ اژدها اولمقنده هیچ بر شك وشبهه اولمادی» دیمك حقیقتده بیوك منافات وچوخ‌محل تعجب‌در بوجهته‌که بنی‌اسرائیلڭ دونوب میمون ودوڭقوز اولماقی وطورداغی بنی‌اسرائیلڭ باشی اوستنه گوتورولمگی یا گوگدن یره‌ملائکه گلمگی وفلان فلان اوقول صحبنڭ اعتقادنه گوره عادتده محال قبیلندن ویا اینکه قلب ماهیت غیر ممکن بابندن ایسه عصانڭ دونوب اژدها اولمقنه نه‌قرارایله‌اقرار ایدیر وحال آنکه انسانڭ‌دونوب میمون ویادوڭقوز اولماقی‌عصانڭ اژدهااولمقندن آساندر بوجهته که‌عصا جماد قبیلندن وانسان ومیمون ودڭقوز وسوسمار(کرتنکله) هاموسی عصادن که جمادات قبیلندن‌در برمرتبه ترقی ایدوب حیوانات مرتبه‌سنه یتشوبدر. بلی علم طبیعت وحکمت قاعده‌سیله بزده انسان دونوب میمون اولماقنه قائل اولمیاق اوصورتده بحسب طبیعت عیسی؏ڭ آتاسیز دوغولماقنی هانسی‌دلیل عقلی وطبیعی ایله اثبات ایده بیله‌رز. علاوه برین همین رای صاحبی عیسی؏ڭ معجزه‌لرینی یازان وقتده نجه یرلرده‌اوجمله‌دن۳ مجی سوره‌نڭ ۴۸ مجی آیه‌سنده ترجمه‌ایدن وقتده بیله دیور «من قایروب دورلدرم سیزدن‌اوتری پالچیقدن قوش صورتنڭ مثلنی اوصورته نفس‌وررم الله‌تعالی اذنیله قوش‌اولار وآنادن‌دوغما کوری برص ناخوشلقی اولانی یخشی ایدوب شفاویررم والله‌تعالی اذنیله اولیلری‌دیریلدرم» بوصورتده طبیعت اقتضاسیله اؤلنی دیریلتمك وآنادان دوغولما کوری نوعله‌یخشی اتمك‌اولار. ملك مسئله‌سنه گلدکده ملکی قوهٔ روحانیه‌یه تعبیر ایدن جناب ۱۱مجی سوره‌نڭ ۷۲مجی آیه‌سنده‌دیور «نجه‌ملائکه ابراهم؏ڭ حضورنه گلوب سلام‌ویردیلر ابراهیم‌ده اونلارڭ جوابنده سلام ویردی (ملائکه‌لر انسان صورتنده ابراهیمه وارد

۱۱۸) فَغُلِبُوا هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَاغِرِينَ ۱۱۹) وَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ ۱۲۰) قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ رَبِّ مُوسَى وَهَرُونَ ۱۲۱) قَالَ فِرْعَوْنُ آمَنْتُمْ بِهِ قَبْلَ اَنْ آذَنَ لَكُمْ

اولدیلر ابراهیم اونلاری قوناق گمان ایدوب اوللردن اوتری طعام تدارك ایتدی الخ)» وهمان سوره‌نگ ۷۸مجی آیه‌سنده دیورکه «ملائکه‌لر ابراهیمگ یانندن خارج اولوب لوط یانته گتدیلر.... (ملائکه انسان صورتنده لوطه وارد اولماق جهتنه لوط اوز قومنگ لواط عملندن خوف ایدوب که مبادا قوناقلاریله یمان عمله مباشر اولالر غمگین اولدی)» عجبا ملك قوهٔ روحانیه‌دن عبارت اولدیقده هانسی قوت درکه ابراهیم اونلاره طعام تدارك ایده یا اینکه لوط پیغمبر اونلارله لواط اولماقدن قورخه (ملائکه باره‌سنده اولان سوزیمزگ تمامی ۳۵مجی سوره‌ده ذکر اولونار) بو مشکلی هیچ نوعله حل اتمك اولماز مگر اینکه قائل اولاق خداوند عالمگ کمال قدرتنه که اراده ایدن حالده اوز پیغمبرلرنگ اللرینده برپاره خارق. عادت امرلر ظاهر ایدرتا اینکه او پیغمبرلرگ الله طرفندن گوندریلمك لرینه دلیل کافی اولا وبو گونه معجزه‌لر الله طرفندن ظهوره گلمکده هرگز عادة امتناع تصور اولونماز. علاوه برین اگر خداوند عالم بنی‌اسرائلی دونده‌روب میمون ویا دونقوز صورتلرینه مسخ اتمك‌دن مقصود اونلارگ باطنلرینی مسخ اتمك ایسه اوصورتده بونوع عذاب ورسوالیك بنی‌اسرائیله مخصوص دگلدر بلکه سائر طائفه‌لرگ‌ده باطنی میمون، دونقوز، ایت، ایلان قورباغه اولماق طبیعی‌در بنی‌اسرائیلدن میمون صفتی حیله‌کارلق عمله گلن کیمی سائر طائفه‌لردن دخی باشقه حیواناتگ خاصیت‌لری ظهوره گلمك بدیهی‌در عجبا لفظلر معنی‌لرگ قالبی اولمق ملاحظه‌سیله جعل منهم القرده والخنازیردن آیهٔ کریمه‌ده باطن سوزی، ورفعنا فوقهم الطور آیه‌سندن صورت سوزی معلوم اولمور وبولفظلره تاویل سیز قائل اولماق، وبنی‌اسرائیلی میمون ودونقوز ایتدی دیمك وطور داغنگ برحصه‌سنی بنی‌اسرائیلگ باشنگ اوستنه گوتوردی دیمك نه‌شرعه ونه اللهگ قدرتنگ مقابلنده عرفه مخالف‌در مگر اینکه اللهگ قدرتنی یوخ اوزینی دخی انکار ایدوب بریوللق طبیعتی اللهییلك اوصورتده عقلا وعادتا ممکن اولمیان شیئلری انکار وجمله معجزه لری ونمازی واوروجی تاویل ایدوب بالکلیه آسوده اولاق . علی العجاله بوقدره کفایت ایدوب باقیسی مناسبت ایله گله‌جکده ذکر اولمقه حواله ایتدیم.

۱۱۸) پس ساحرلر مغلوب اولدیلر وقایتدیلر کوچك اولان حالده» ذلیل حالتده اونلارده خلقه قوشولوب قاچدیلار ۱۱۹) «ساحرلر اللهه سجده ایدن حالتده یوزلری اوسته یره دوشندیلر ۱۲۰) دیدیلر بز ایمان گتوردوك عالملره تربیت ویرن اللهه که موسی

إِنَّ هٰذَا لَمَكْرٌ مَكَرْتُمُوهُ فِي الْمَدِينَةِ لِتُخْرِجُوا مِنْهَا أَهْلَهَا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ۱۲۲) لَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ ثُمَّ لَأُصَلِّبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ ۱۲۳) قَالُوا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ۱۲۴) وَمَا تَنْقِمُ
مِنَّا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِآيَاتِ رَبِّنَا لَمَّا جَاءَتْنَا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ ۱۲۵) وَقَالَ الْمَلَأُ
مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَذَرُ مُوسَىٰ وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ وَآلِهَتَكَ قَالَ سَنُقَتِّلُ أَبْنَاءَهُمْ
وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ ۱۲۶) قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا إِنَّ
الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ۱۲۷) قَالُوا أُوذِينَا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَأْتِيَنَا

وهارونڭ اللهيدر» ۱۲۱) فرعون دیدی سیز ایمان گتوردگز موسی‌یه اوندن قباق
که سیزه اذن‌ویریله بدرستیکه‌بوسیزڭ ایمان گتورمگگز برحیله‌درکه اوحیله‌نی شهرده
موسی‌ایله‌ایتمشدیگز» صحرایه چخاندن قباق‌وسوزلشمشدگز «تااینکه‌بومصرشهرنڭ‌اهلنی
شهردن کنارایده‌سگز»فرعونڭ‌بوسوزی‌خلقی‌فریب‌ایتمك ایچون‌ایدی‌که‌ساحرلرڭ ایمان
گتورمگنه‌تابع‌اولماسونلر «پس‌تیزلیك‌ایله بیلرسیگز»که سیزه‌نه‌عذاب‌ایدرم ۱۲۲) «هرآینه
من کسرم سیزڭ اللرگزی وایاقلارگزی خلاف‌طرفدن» ساغ الگزایله سول ایاقگزی
یاصول الگزایله ساغ ایاقگزی «صوگره‌هرآینه البته‌دارآقاجندن آسارام‌سیزڭ هامیگزی»
۱۲۳) «دیدیلر بز اللهمز طرفنه دونوب گیده‌روك» سن بزی اولدرمکدن وداره
چکمکدن واهمه‌مز یوخدر ۱۲۴) «وسن انتقام آلمازسن بزدن مگر اوندن اوتریکه
بز ایمان گتوردوك اوزاللهمزڭ معجزه‌لرینه زمانیکه اومعجزلر بزه اللهمز طرفندن
گلدی» وبزیم هدایتمزه سبب اولدی «پروردگارا بزیم قلبمزه صبری توك دولدور
وبزی اؤلدور مسلمانلقده ثابت اولان حالتده ۱۲۵) فرعونڭ قومنڭ اشرافی
فرعونه دیدیلر که آیاسن ساق‌قویارسن موسی‌نی واونڭ قومنی تااینکه فسادایده‌لر
یریوزینده وسگا واللهلاریگا عبادت‌ایتمگی ترك‌ایده‌لر» فرعون اوزقومنه بت‌لرترتیب
وامر ایتمشدی اونلاره عبادت ایتمگه‌فرعونه یاخون اولماق ایچون، بوجهته دیردی
من‌سیزڭ بیوك اللهگزم «تیزلیك‌ایله من اونلارڭ اوغلان اوشاقلارینی اؤلدوررم
وقز اوشاقلارنی دیری ساخلارام» عادت سابقه‌ایله «بدرستیکه بیز اونلارڭ اوستنه
غلبه‌ایدنلروك» اونلاربزیم اللریمزڭ آلتنده‌در ۱۲۶) «موسی اوزقومنه دیدی کومکلیك
ایستیوڭ اللهدن وصبر ایدوڭ» فرعونڭ اذیتنه «یراللهڭ ملکی‌در ارث‌ویرراونی
هرکسه‌که ایستر اوز بنده‌لریندن وآخرت پرهیزکارلر ایچوندر» موسی بوسوزله
وعده‌ویردی‌اونلاره نصرت‌تاپماقی‌واونلارڭ‌یادینه گتوردی اووعده‌نی‌که اونلاره‌ایتمشدی
قبطی‌لری اولدوروب‌یرلرینی بنی‌اسرائله ویرمکدن ۱۲۷) «بنی‌اسرائیل دیدیلر بزه‌اذیت

وَمِنْ بَعْدِ مَا جِئْتَنَا قَالَ عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يُهْلِكَ عَدُوَّكُمْ وَيَسْتَخْلِفَكُمْ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ۱۲۸) وَلَقَدْ أَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّنِينَ وَنَقْصٍ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ۱۲۹) فَإِذَا جَاءَتْهُمُ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنَا هَٰذِهِ وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَطَّيَّرُوا بِمُوسَىٰ وَمَنْ مَعَهُ أَلَا إِنَّمَا طَائِرُهُمْ عِنْدَ اللَّهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۱۳۰) وَقَالُوا مَهْمَا تَأْتِنَا بِهِ مِنْ آيَةٍ لِتَسْحَرَنَا بِهَا فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ۱۳۱) فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ وَالضَّفَادِعَ وَالدَّمَ آيَاتٍ مُفَصَّلَاتٍ فَاسْتَكْبَرُوا

اولونوبدرسن گلندن قباق» ذکور اولادیمزی اولدورملك واوزمزی قول کیمی ایشلتمك ایله «وسن گلندن صوڭره‌ده» بزه اذیت ایتمکدن ال گوتورمدیلر» پس نوقت بز اونلردن خلاص اولاریق «موسی دیدی شاید سیزڭ اللهڭز هلاك ایده سیزڭ دشمنڭزی وسیزی خلیفه ایده یر یوزینده صوڭره الله گورركه سیز نجه عمل ایده جكسیڭز» كفران نعمت، ویاشكران نعمت ایده جكسیڭز ۱۲۸) «هرآینه بتحقیق بزاخذ ایتدیك فرعون اولادنی ئیللرایله» بهالیك وقحطلیك «ومیوه لرنڭ آزلقیله شایدكه اونلار موعظه قبول ایده لر ۱۲۹) پس زمانیكه اونلاره یخشی لیك گلدی» اوجوزلیق فراوانلیك كیمی «دیدیلر بزیم جهتمزه در بوفراونلیك واگر اونلاره پیس لیك یتشسه ایدی بهالیق وبلا كیمی بدفال اوراردیلر موسی یه واونیله اولانلاره» دیردیلر بوبلا اونلارڭ بدقدملیكلرندن در «خبردار اول اونلارڭ بدفال اورماقلاری اللهیانده در» اللهاموسنی یخشی بلور «اما اونلارڭ چوخی بیلمزلر» كه اونلاره یخشی وپیس لیك گلمگڭ سری ندر

۱۳۰) «فرعونڭ قومی دیدیلر نقدر بزه آیت ونشانه گتوره سن كه اونیله بزه سحر ایده سن پس بز سڭا ایمان گتورنلر دگلوك ۱۳۱) پس بز اونلارا طوفان گوندردیك» زمانیكه سحره لر وسائر آدملر موسی یه ایمان گتوردیلر فرعونڭ وزیری هامان دیدیكه یافرعون هركس كه موسی یه ایمان گتوروبدر اونی دوت حبس ایت. فرعون اونلاری حبس ایدندن صوڭره موسی خواهش ایتدیكه اونلاری آزاد ایده فرعون قبول اتمدی پس الله تعالی نڭ امریله نیل چایی داشوب اونلارڭ یرلرنی وایولرنی سو دوتدی فرعون دیدی یاموسی دعا ایله الله بوطوفاندن بزه نجات ویرسون بنی اسرائیلی ومحبوسلری آزاد ایدرم نه یره ایستیورلر گتسونلر موسی دعا ایتدی نیلڭ سویی چكیلدی فرعون ایستدی اونلاری آزاد ایتسون هامان دیدی اگر اونلری آزاد ایتسن سنڭ سلطنتڭ زایل اولار پس فرعون اونلاری آزاد اتمدی ۲ مجی ئیل الله «چكیرتكه» گوندردی اونلارڭ جمیع محصولاتنی ولباسلرنی سقال-لرینی ییدی ۳ مجی ئیلده «گنه» گوندردی بدنلرینه حیواناتنه اذیت اتدی ۴ مجی

وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿۱۳۲﴾ وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ قَالُوا يَا مُوسَى ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ لَئِنْ كَشَفْتَ عَنَّا الرِّجْزَ لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ مَعَكَ بَنِي إِسْرَائِلَ فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ الرِّجْزَ إِلَى أَجَلٍ هُمْ بَالِغُوهُ إِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ ﴿۱۳۳﴾ فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿۱۳۴﴾ وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنَى عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا وَدَمَّرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ

ئيلده « قورباغه » گوندردی ایولری اونیله دولوب آغزلرینه طعام قویاندا قورباغه طعامدن قباق داخل اولدی ۵مجی ئیلده «قان» گوندردی نیلنگ سویی قان اولدی بنی‌اسرائیل ایچنده سو اولوردی قبطی ایچنده قان. بعض روایته‌گوره قبطی‌لرنگ دماغلرندن قان آخوب چوخ آدم تلف اولدی بوبلالرنگ هربریسنده فرعون واونگ قومی استدعا ایدیردیلرکه بوبلا بزدن گوتورولسون بنی‌اسرائیلی آزاد ایدك موسی دعا ایدوردی اوبلا رفع اولوردی اما فرعون هامانگ تحریکیله عهدنه وفا اتموردی الله‌تعالی بیورور بوذکر اولان بلالری « تفصیل ویریلمش آیتلر ایتدیك پس تکبرلیك ایتدیلر ایمان گتورمکدن واونلار گناهکار قوملرایدیلر» ۱۳۲) «وزمانیکه اونلارا عذاب واقع اولدی» بعض تفسیره گوره رجز عبارتدر یاقاردن‌که هرگز گورمدیکاری قاریاغدی وسویوقگ شدتندن تنگه گلدیلر یاطاعوندن برگونده جمع کثیر هلاك اولدی «دیدیلر یاموسی دعا ایت بزدن اوتری اللهگا اوزادگ مقابلنده که فرعون سنگ یاننده عهد ایدوب اگر سن گوتوره‌سن بزدن عذابی هراینه بز سگا ایمان گتورریك وهراینه سنله گوندرزیك بنی‌اسرائیلی پس زمانیکه‌بز گوتوردوك اونلاردن‌عذابی اومدته کیمی‌که‌اونلاز یتشن‌در» مدت‌غرق‌یامدت حیاته‌دیك‌اما اوزمان‌که عذاب اونلاردن گوتورولدی «او وقت اونلار عهدی سندیرارلار»وعهده وفااتمزلر ۱۳۳) «پس بز انتقام آلدیق اونلاردن واونلاری غرق ایتدیك دریاده اوسببه که اونلار تکذیب ایتدیلر بزیم معجزه‌لریمزی واونلر بومعجزه‌لردن غافل ایدیلر» فکر اتموردیلرکه بشردن بوقدر معجزه صادر اولماز ۱۳۴)«وبز ارث ویردیك او قومه‌که اونلار ضعیف اولمشدیلر» اولادلرنی اولدوروب اوزلرینی خدمتکاراتمك ایله «یرنگ مشرق طرفنده ومغرب طرفنده» یعنی ارث ویردیك بنی‌اسرائله مصری شامی واونگ اطرافنی فراعنه وعمالقه‌دن صوگره «ایله یرلرکه برکتلو اتمشدیك» فراوانلق ایله «وتمام اولدی سنگ اللهگنگ گذل‌سوزلری بنی‌اسرائیله» وعده‌نصرت ویریلمشدی وفا اولوندی « اونلار صبر اتمك سببیله وخراب ایتدیك اوقصرلری

فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ ۱۳۵) وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَآئِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَوْا عَلَى قَوْمٍ يَعْكُفُونَ عَلَى أَصْنَامٍ لَهُمْ قَالُوا يَا مُوسَى اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ۱۳۶) إِنَّ هَؤُلَاءِ مُتَبَّرٌ مَا هُمْ فِيهِ وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۱۳۷) قَالَ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغِيكُمْ إِلَهًا وَهُوَ فَضَّلَكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ۱۳۸) وَإِذْ أَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُقَتِّلُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ۱۳۹) وَوَاعَدْنَا مُوسَى ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتْمَمْنَاهَا بِعَشْرٍ فَتَمَّ مِيقَاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً وَقَالَ مُوسَى لِأَخِيهِ هَارُونَ اخْلُفْنِي فِي قَوْمِي وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ ۱۴۰) وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَنْ

حزب

وعمارتلری‌که فرعون واونڭ قومی بنا اتمشدیلر وخراب ایتدیك اوشیئی‌که اونلار اوجاتمشدیلار» بنالردن یا آقاجلار اوستنده تربیت ویردیگاری اوزوم آقاجلارندن ۱۳۵) وکیچوردوك بنی‌اسرائیلی دریادن پس گلدیلر برقومڭ یاننه‌که عبادت‌ایدردیلر اوزلرینه معین ایتدیگاری بت‌لره‌که اوکوز صورتنده‌ایدی بنی‌اسرائیل موسی‌یه‌دیدیلر یاموسی بزیم ایچون‌ده اللهلار ترتیب ایت نجه‌که اونلارڭ اللهلاری وار» اونلار عبادت ایدن کیمی بزده بت‌لره عبادت ایدك «موسی دیدی بدرستیکه سیز بر قومسگز که جاهل‌سگز» اللهی تانمقه وحقله باطل آراسنده فرق قویمورسگز.
۱۳۶) «بوبت پرستلر اولدوقلاری دین هلاك اولمش‌در» الله‌تعالی زیر زبرایدر اودینی‌که اونلار اوزلرینه‌دین اخذایدوبلر «وباطلدر اوعبادت‌که اونلار عمل ایدرلر ۱۳۷) موسی دیدی آیا من اللهدن غیری اللهلر استیوم سیزه وحال‌انکه الله سیزه تفضل ایدوب وآرتق ایدوب سزی عالملرڭ اهلنه ۱۳۸) سیز یادگزه گتوروڭ اللهڭ سیزه اولان نعمت‌لرنی اوزمانکه نجات ویردیك سیزه فرعونڭ اولادلدن که سیزه شدتلو عذاب یتورورديلر اولدوریرديلر سیزڭ اوغلانلارگزی ودیری ساخلیوردیلار قزلارگزی وبولده بیوك امتحان واردر سیزڭ اللهڭزدن» نجات ویریلمك سیزه نعمت وسابقی‌عذاب‌دن خلاص اولماق دوباره نعمتدر بونلرڭ مقابلنده کرك شکر ایده‌سگز ۱۳۹) «و بز وعده ویردیك موسی‌یه اوتوز کون» اوروج دوتوب صوگره اوگا توریت نازل‌اتمکی «وتمام ایتدیك اوتوز کونی اون کونله پس تمام اولدی اونڭ اللهنڭ قویدیقی وعده قرخ کونله» بوقصه ۲مجی سوره‌نڭ ۵۱مجی آیه‌سنده مشروح‌اولدی «موسی دیدی قرداشی هرونه‌که خلیفه‌اول بڭاقومڭ ایچنده واصلاح‌ایت قومڭ ایشنی وتابع اولما مفسدلرڭ یولنه ۱۴۰) زمانیکه موسی

تَرٰينِي وَلٰكِنِ انْظُرْ اِلَى الْجَبَلِ فَاِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرٰينِي فَلَمَّا تَجَلّٰى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسٰى صَعِقًا ١٤١) فَلَمَّا اَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ اِلَيْكَ وَاَنَا اَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ١٤٢) قَالَ يَا مُوسٰى اِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتِي وَبِكَلَامِي فَخُذْ مَا آتَيْتُكَ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ١٤٣) وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْاَلْوَاحِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ وَاْمُرْ قَوْمَكَ يَاْخُذُوا بِاَحْسَنِهَا

كلدی بزیم میقاتمزه» اویره که اونده وقت قرار ایتمشدیك «ودانشدی اونیله اولنگ اللهی» بلاواسطهٔملك وقومنه خبرویردی بومطلبدن دیدیلر بزسنگ سوزگا ایناناروق تااینکه اونگ سسنی ایشدگ نجه‌که سن ایشدیرسن پس یدی یوزمین قومدن یتمش نفر انتخاب ایدوب اوزیله برابر گتوروب داغگ اشاقاسنده قویوب اوزی طوره عروج ایتدی وسؤل ایلدی اللهدن که اونلارا سسنی ایشتدیره پس اونلار آلتی جهتدن سس ایشیدوب دیدیلر بزایناناروك که بزایشتدیکمز سس اللهگدر تااللهگ اوزینی کورمینجه. ایلکه بوسوزی دیدیلر صاعقه کلوب اونلاری یاندوردی موسی عرض ایلدی الهی بنی‌اسرائیل منی‌تهمتلو ایده‌جکلرکه سن‌آپاروب اونلاری اولدوردون پس‌الله اونلاری احیا ایتدی پس‌قوم دیدیلر سنگ دعاگ جهتنه الله بیزی دیریلتدی اگر دعاایتسن الله اوزنی بیزه کوسترر خطاب‌یتشدی‌یاموسی ایسته اوشیئی‌که جماعت ایستیور پس «موسی دیدی پروردکارا بگا کوستر اوزیکی که من سگا باخیم الله بویوردی منی کوره‌بلمزسن» نه‌دنیاده وله آخرتده «اما باخ داغه اگر داغ یرینده قرار تاپسا تیزلیك‌ایله منی کوررسن پس زمانیکه ظاهر اولدی موسی‌نگ اللهنگ اقتداری ونوری داغ طرفنه داغی پارچه پارچه ایتدی ویخلدی موسی غش ایدن حالده ١٤١) ایلکه غش‌دن آییلدی دیدی الهی‌سن گوزله گورونمکدن منزه‌سن من توبه ایتدیم سگا بو کونه جرئتدن ومن اینانانلارگ اولمجی‌سیم» اوگا که سنی کورمك اولماز ١٤٢) «الله‌تعالی‌بیوردی یاموسی بدرستیکه‌من برکزیده ایتدیم سنی مخلوقاتدن اوز ایلچی‌لیك‌لریمه» توریك سفرلرنی سگا نازل ایتمك وسنله بلا واسطه دانشمقله «پس اخذایت اورسالتی‌که سگا ویردیم واولگلن شکر ایدنلرایله» منم نعمت‌لریمه ١٤٣) «ویازدیق اونگ ایچون لوح‌لرده هرشیئدن» که اوگا احتیاج اولار «موعظه وتفصیل‌اولان حالتده جمیع اوامر ونواهیه پس اخذ ایت اونی قوت قلب ایله وامر ایت قومگاکه اونگ‌چوخ کوزل حکم‌لرنی اخذ اتسونار تیزدر که‌من کوستررم سیزه فاسقلرگ ایولرینی» فرعونگ و قومنگ مسکن لرینی که اللهه طاعت ایتمه‌ملك جهتنه خراب اولوبدر ١٤٤) «تیزلیك‌ایله من گروساخلارام اوز آیت‌لریمی قبول‌اتمکدن اوکسلری‌که تکبرلیك

سَاُرِيكُمْ دَارَ الْفَاسِقِينَ ۱۴۵) سَاَصْرِفُ عَنْ اٰيَاتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَاِنْ يَرَوْا كُلَّ اٰيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَاِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَاِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ۱۴۶) وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْاٰخِرَةِ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ هَلْ يُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۱۴۷) وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسٰى مِنْ بَعْدِهِ مِنْ حُلِيِّهِمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُوَارٌ ۱۴۸) اَلَمْ يَرَوْا اَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا اِتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ ۱۴۹) وَلَمَّا سُقِطَ فِي اَيْدِيهِمْ وَرَاَوْا اَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا قَالُوا لَئِنْ لَمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ۱۵۰) وَلَمَّا رَجَعَ مُوسٰى اِلٰى قَوْمِهِ غَضْبَانَ اَسِفًا قَالَ بِئْسَمَا خَلَفْتُمُونِي مِنْ بَعْدِي

ایدرلر یرده حق‌سیز» فکر وعبرت اتمزلر کچمش وقتلرک احوالندن «واکر کوره‌لر جمیع معجزه‌لری ایمان کتورمزلر اونلارا» ازبسکه اوقدر تقلید وهوای نفسه تبعیت ایدوبلر «واکر کوزلریله گوره‌لر نجات تاپماق یولنی اونی یول ومسلك اخذ اتمزلر اوزلرینه ۱۴۵) واکر گمراهلیك یولنی گوره‌لر اونی اوزلرینه یول اخذ ایدرلر بواوندن اوتریدرکه اونلار تکذیب ایتدیلر بزیم آیه‌لریمزی و واریدیلر اوندن غافل اولانلار ۱۴۶) واوکسلرکه تکذیب ایتدیلر بزیم آیتلریمزی وآخرتك ملاقات اتمککی هیچ اولدی اونلارك عمللری آیا جزا ویریلمش اولارلار مکر ایتدیکلری عمل مقابلنده» نه عمل‌که‌دنیاده ایدوبلر آخرتده‌اونك جزاسنه یتشه‌جکلر ۱۴۷) «موسی‌نك قومی موسی میقاته گیدندن صوکره بنی اسرائیلك زینت وقزیل لاردن گوساله قایردیلرکه‌روح‌سیز جسدایدی‌اما سسی واریدی ۱۴۸) آیاگورموردیلر که گوساله اونلاریله دانشمور و اونلاری هدایت اتمور بریوله» بوگونه ضرر ونفع کتورمین «حیوانی اوزلرینه الله ایتدیلر واونلر ظلم ایدنلر ایدیلر» اوز نفسلرینه ۱۴۹) «زمانیکه دیشله‌دیلر اللرینی» کمال ندامتدن «وگوردیلرونبیلدیلرکه اونلار گمراه اولوبلار» گوساله‌یه عبادت اتمك‌ایله «دیدیلر اکر بزه رحم اتمیه بزیم اللهمز و بزی باغشلامیه هراینه بززیانکارلردن اولاروق ۱۵۰) زمانیکه موسی طورسینادن قایتدی اوز قومنه غضبناك وتاسفلو حالتده دیدی پیس خلیفه اولدکز بکا» اللهه عبادت اتمك عوضنه گوساله‌یه عبادت ایتدکز «آیا تلسدکز اللهکزك امرینه» وموسی‌نك گلمگنه منتظر اولمادکزکه وعده اولونان توراتی کتوریدی‌که اللهك امر ونهینی بیلیدکز وشدت غضبدن «لوحلری آتدی» بعضیسی سندی «وقرداشی هرونك باشندن یاتوکندن دوتوب اوز طرفنه چکوردی» بوسببه‌که قوم گوساله پرست اولانده نیه قومك ایچندن

أَعَجِلْتُمْ أَمْرَ رَبِّكُمْ وَأَلْقَى الْأَلْوَاحَ وَأَخَذَ بِرَأْسِ أَخِيهِ يَجُرُّهُ إِلَيْهِ قَالَ ابْنَ أُمَّ إِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضْعَفُونِي وَكَادُوا يَقْتُلُونَنِي فَلَا تُشْمِتْ بِيَ الْأَعْدَاءَ وَلَا تَجْعَلْنِي مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ۱۵۱) قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِأَخِي وَأَدْخِلْنَا فِي رَحْمَتِكَ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ۱۵۲) إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ سَيَنَالُهُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَذِلَّةٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُفْتَرِينَ ۱۳۵) وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا وَآمَنُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ۱۵۴) وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَاحَ وَفِي نُسْخَتِهَا هُدًى وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ ۱۵۵) وَاخْتَارَ مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا لِمِيقَاتِنَا فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِيَّايَ أَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاءُ

چخمادیکه اللهڭ عذابی اونلاره شامل ونازل اولیدی «هرون دیدی‌ای آنام اوغلی» بوسوز طلب ترحمه چوخ یاخون سوزدر «بدرستیکه قوم منی ضعیف ایتدیلر» موعظه ایله اونلاری ساکت ایده‌بیلمدیم «یاخون ایدیکه منی اولدوریدیلر» من اونلارڭ عملنی شدتله انکار اتمکه گوره «پس بڭا دشمنلری شماتت ایتدیرمه ومذمت اتمه منی‌ظلم‌ایدن قوملرایله ۱۵۱) موسی دیدی ای‌منم‌اللهم باغشلامنی ومنم‌قرداشمی وبزی‌داخل ایت اوزرخمتڭا وسن‌سن رحم‌ایدنلرڭ‌رحم ایدن راقی» ۱۵۲) اونلارا دییلدیکه «اوکسلرکه اخذ ایتدیلر گوساله‌نی» واوڭا عبادت ایتدیلر «تیزلیك ایله اونلارا الله طرفندن غضب یتشر» بربرنی اولدوروب صوڭره توبه‌لری قبول اولار «وذلت یتشر اونلارا دنیاده» یاملك‌لرندن چخارلار یاجزیه ویررلر «وهابیله بز جزا ومزد ویرورك االلهه‌بهتان دینلره» اونلار گوساله‌یه دیدیلر (هذا الهکم واله موسی) ۱۵۳) «واوکسلرکه گناه عمللرایتدیلر وصوڭره توبه ایتدیلر گناه عمله کتورندن صوڭره وایمانده ثابت‌اولدیلر بدرستیکه سنڭ اللهڭ توبه‌دن صوڭره هرآینه باغشلیان ورحم‌ایدندر ۱۵۴) زمانیکه موسی‌نڭ غضبی‌ساکت اولدی» یره آتدیقی «لوحلری آلدی واونڭ نسخه‌سنده هدایت ورحمت واردر اوکسلره‌که اللهدن قورخارلار» معصیت اتمگدن ۵۵) «اختیار ایتدی موسی اوز قومندن یتمش کیشی بزیم‌میقاتمزه» تفصیل احوال همین سوره‌نڭ ۱۴۰ مجی آیه‌سنده شرح اولوندی «زمانیکه اونلاری ایلدیرم‌دوتدی موسی دیدی یاربی اگر سن ایسته‌سیدوڭ اونلاری ومنی قباقده اؤلدورردیڭ آیا سن هلاك ایدرسن بزی اوعمل سببنه‌که بزیم سفیه‌لریمز ایدوب» اللهڭ آشکارا گورونمه‌سنی ایسته‌ملکده «دگلدر بو ایشلر مگر سنڭ امتحانڭ» اوزمانکه سسڭی بونلارا ایشتدیردون طمعه دوشدیلرکه سنی گورسونلر «ضلالته سالارسن اوامتحان

مِنَّا اِنْ هِيَ اِلَّا فِتْنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا مَنْ تَشَاءُ وَتَهْدِي مَنْ تَشَاءُ اَنْتَ وَلِيُّنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ ١٥٦) وَاكْتُبْ لَنَا فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْاٰخِرَةِ اِنَّا هُدْنَا اِلَيْكَ قَالَ عَذَابِي اُصِيبُ بِهِ مَنْ اَشَاءُ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَاَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِاٰيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ١٥٧) اَلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْاُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرٰيةِ وَالْاِنْجِيلِ يَاْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهٰيهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ اِصْرَهُمْ وَالْاَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا

ایله هرکسیکه ایسترسن (جاهل وبیمعرفتلری) وهدایت ایدرسن او کسیکه ایسترسن (عالم واهل معرفتی) سن‌سن بزیم آقامز وصاحب اختیارمز پس‌باغشلا بزی ورحم ایت بزه وسن باغشلیانلارنگ یخشی‌سی‌ایسن ١٥٦) یاز بزه بودنیاده گوزل‌لیك» معیشت‌ده یاتوفیق طاعت‌ده «وآخرتده جنت بدرستیکه بیزرجوع ایتدیك سننگ‌طرفنگا الله‌تعالی بیوردی من‌عذابمی یتوررم اوکسه‌که اوگا عذاب ویرملك ایسترم ومنم رحمتم وسیع‌در هرشیئه» دنیاده مسلمه وکافره مطیعه وعاصیه «پس تیزلیك‌ایله‌رحمتمی واجب ایده‌رم اوکسلره‌که قورخارلار» اللهدن شرك ومعصیت‌اتمزلر «وزکوة‌ویررلر واوکسلره‌که اونلار بزیم آیت‌لریمزه ایمان گتوررلر ١٥٧) اوکسلرکه تابع‌اولارلر الله طرفندن گوندریلمش» وملائکه واسطه‌سیله الله طرفندن خبر ویریلمش «پیغمبره که امی‌در» هیچکسدن علم تحصیل اتمیوبدر یااینکه مکه اهلی‌در چونکه مکه‌یه ام‌القری دیللر یعنی قریه‌لرنگ آناسی هامو قریه‌لر اوندن فصل اولوب «ایله پیغمبرکه اونی یهودی‌لر ونصاری‌لر یازیلمش تاپارلار نعت‌واسم‌وصفتیله اوز یانلارینده اولان‌توراة وانجیل‌ده». بریهودی حضرتنگ خدمتنه گلوب عرض ایتدی من سننگ نعتنگی توراتده اوخودوم محمدبن عبدالله تولدی مکه‌ده هجرتی طیبه‌یه اولاجاق کج خلق وقلبی برك، فحش ویرن ونامربوط سوز دانشان دگلدر ومن‌شهادت‌ویرورم اللهنگ وحدانیتنه وسننگ نبوتنگا «اوپیغمبر امر ایدر خلقی یخشی ایشلره ونهی ایدر اونلاری قبیح عمللردن وحلال‌ایدر خلقه پاك شیئلری وحرام‌ایدر اونلارا خبیث شیئلری ویونکول ایدر اونلاردن چتین تکلیفلری (نجه‌که بقره سوره‌سننگ آخرینده ذکر اولدی) وگوتورر او زنجیرلری که واریدی اونلارنگ اوستنده» کنایه‌در آغیر تکلیفلردن «پس اوکسلرکه اوگا ایمان گتوردیلر، دشمنلرینی اوندن منع ایتدیلر، اوگا کومك‌ایتدیلر وتابع اولدیلار اوقرآنه‌که اوگا نازل اولوب بواشخاص اونلاردرلر رستکارلر.

١٥٨) دیگل یاپیغمبر من اللهنگ گوندریلمشی‌ام سزنگ هامگزه او اللهیکه اوننگ

اَلنُّورَ الَّذِيٓ اُنْزِلَ مَعَهٗٓ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٨﴾ قُلْ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اِنِّي رَسُولُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَكَلِمَاتِهٖ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٩﴾ وَمِنْ قَوْمِ مُوسٰٓى اُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهٖ يَعْدِلُونَ ﴿١٦٠﴾ وَقَطَّعْنَاهُمُ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ اَسْبَاطًا اُمَمًا وَاَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوسٰٓى اِذِ اسْتَسْقٰيهُ قَوْمُهٗٓ اَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانْبَجَسَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ اُنَاسٍ مَشْرَبَهُمْ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَامَ وَاَنْزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلٰكِنْ كَانُوٓا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١٦١﴾ وَاِذْ قِيلَ لَهُمُ اسْكُنُوا هٰذِهِ الْقَرْيَةَ وَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُولُوا حِطَّةٌ وَادْخُلُوا الْبَابَ

ایچو ندر گوگلرنگ و یرنگ پادشاهلقی، یوخدر حق معبود مگر او، اولدورر و دیریلدرر پس ایمان گتورونگ اللهه و اونگ رسولنه که خبر گتورن و که لودر ایله پیغمبر که ایمان گتورر اللهه و اونگ کتابلارنه و سیزده اوگا تابع اولونگ شایدکه سیزهدایت تاپاسگز دوغری یوله ۱۵۹) موسی نگ قومندن برپاره طائفه واردر که هدایت تاپارلار حقه و حقله عدالت ایدرلر» حکم وقتنده عبارتدر موسی یه ایمان گتورنلردن ۱۶۰) «وقسمت ایتدیك بنی اسرائیلی اون ایکی سبطه هو بریسی برامتدر» یعقوبنگ اون ایکی اولادنگ هر بریسی بر طائفه و بر قبیله اولماق حسابیله «ووحی ایتدیك موسی یه زمانیکه سوایسته دی اونگ قومی» مصردن چیخاندن صوگره مصرایله شام آراسنده واقع اولان صحراده بونی وحی ایتدیك که «اور عصاگی داشه» زمانیکه موسی عصاسنی داشه اوردی «پس اوداشدن اون ایکی سوراخ یاریلدی، واون ایکی چشمه جاری اولدی هر سبط اوزلرینگ سوایچمك یرلرینی بلدیلر» موسی اونلاره نشان ویرمك ایله «و کولگه لیك ایتدیك اونلاره بولودی و نازل ایتدیك اونلاره من و سلوی (تفسیری سورهٔ بقرهده ۵۷ آیهده ذکر اولدی) و دیدیك اونلاره ییونگ او حلال و پاکیزه طعاملردن که الله تعالی سیزه روزی ایدوب وبزه ظلم ایتمدیلر واما وار ایدیلر که اوز نفسلرینه ظلم ایدردیلر» بوقدر نعمت مقابلنده کفران نعمت ایدوب بودنیاده نه نوع عذابلره گرفتار وآخرتده مستحق جهنم اولدیلار ۱۶۱) ـ ۱۶۲) مجی آیه لر ۲ مجی سوره نگ ۵۸ـ۵۹ مجی آیه سنده ترجمه اولوندی ۱۶۳) «سؤال ایت یهودیلردن اوقریه نگ خبرندن که دریانگ یاخنلقنده ایدیلر اوزمانکه تجاوز ایتدیلر شنبه گوننده» الله مقرر ایتدیگی حددن که بیورمشدی شنبه گونی صید ایتمیونگ «اوزمانیکه گلوردی اونلاره اونلارنگ بالیقلاری شنبه گونی سوینگ اوزیله و اوگونکه بالق لار گلمیوردیلر هابیله بزامتحان ایدهروك اونلاری

سجداً نغفر لكم خطيأتكم سنزيد المحسنين ١٦٢) فبدل الذين ظلموا منهم قولاً غير الذي قيل لهم فارسلنا عليهم رجزاً من السماء بما كانوا يظلمون ١٦٣) واسئلهم عن القرية التي كانت حاضرة البحر اذ يعدون في السبت اذ تأتيهم حيتانهم يوم سبتهم شرعاً ويوم لا يسبتون لا تأتيهم كذلك نبلوهم بما كانوا يفسقون ١٦٤) واذ قالت امة منهم لم تعظون قوماً الله مهلكهم او معذبهم عذاباً شديداً قالوا معذرة الى ربكم ولعلهم يتقون ١٦٥) فلما نسوا ما ذكروا به انجينا الذين ينهون عن السوء واخذنا الذين ظلموا بعذاب بئيس بما كانوا يفسقون ١٦٦) فلما عتوا عن

اوشیئی ایله که اونلار فاسق اولاردیلر» اطاعت اتمه‌مکیله او طائفه ساکن ایدیلر دریا کنارینده الله نهی ایتمشدی که شنبه گونی بالق دوتمه‌سونلر اما اونلار بیوك حوضلر ترتیب ایدوب اوحوضلری متصل ایتدیلر دریایه نهرلر واسطه‌سیله بالقلر شنبه گونی دریادن چیخوب نهرلر ایله گلوردیلر حوضلره دولوردیلر اوجماعت بوحیله ایله شنبه گونی صید ایتمروك دیوب دریایه متصل اولان نهرلری دوتوردیلر ومانع اولوردیلر بالقلر دریایه داخل اولمقه ایله که یکشنبه گونی اولوردی بالقلاری صید ایدوردیلر واو جماعت هشتادمین نفردن آرتیق ایدیلر یتمش مین نفر بونوع عمله مرتکب اولوردیلر صید ایتمینلر اونلاره نصیحت ایدردیلر که اللهك امرندن تجاوز ایدناره عذاب نازل اولار ایتمیوك بو نوع عملی ١٦٤) «زمانیکه اونلاردن برجماعت دیدی نیه موعظه ایدیرسگز برقومه که الله اونلاری هلاك ایده‌جکدر یااینکه اونلاره عذاب ایده‌جکدر شدتلو عذاب ایله دیدیلر بزیم موعظه ایتمه‌گیمز محض اللهه عذر گتورمکدن اوتریدر» که نهی ازمنکر ایتمکده تفریط ایتمدوك وهمیشه بز ماموروك امر بمعروف ونهی ازمنکر ایتمکه «امیدوارکه اونلار قورخالار» عذاب نازل اولان زمانه دیك توبه ایده‌لر ١٦٥) «زمانیکه یادلریندن چخارتدیلار اوسوزلری وموعظه‌لری که ذکر اولمشدی و واعظ وناصحلر دیمشدیلر، نجات ویردیك اوکسلره که نهی ایدردی اونلاری پیس عمللره مرتکب اولماقدن واخذ ایتدیك او کسلری که نفسلرینه ظلم ایتدیلر شدتلو عذابله اونلارك فسقی جهتنه ١٦٦) پس زمانیکه طغیان ایتدیلر وحددن زیاده عمله گتوردیلر اوشیئلری که اوندن نهی اولمشدیلر اونلارا دیدیك میمون اولوك رحمتدن اوزاق اولان حالده» پس اون مین نفر آدملر گوردیلر که اونلارك نصیحتنی قبول ایتمورلر اوقریه‌دن چیخوب باشقه قریه‌یه گیتدیلر دیدیلر قورخوروك اللهك عذابی نازل اولا و بزلریده اونلار ایله بریرده احاطه ایده اونلار چیخان کیمی الله تعالی اوقریه‌نك اهالی میمون ایدوب اوچ گوندن صوگره هاموسی هلاك اولدیلر بعضی کتابلردن معلوم اولور

مانهوا عنه قلنا لهم كونوا قردة خاسئين ١٦٧) واذ تاذن ربك ليبعثن عليهم الى يوم القيمة من يسومهم سوء العذاب ان ربك لسريع العقاب وانه لغفور رحيم ١٦٨) وقطعناهم فى الارض امما منهم الصالحون ومنهم دون ذلك وبلوناهم بالحسنات والسيئات لعلهم يرجعون ١٦٩) فخلف من بعدهم خلف ورثوا الكتاب ياخذون عرض هذا الادنى ويقولون سيغفر لنا وان ياتهم عرض مثله ياخذوه الم يؤخذ عليهم ميثاق الكتاب ان لا يقولوا على الله الا الحق ودرسوا مافيه والدار الاخرة خير للذين يتقون افلا تعقلون ١٧٠) والذين يمسكون بالكتاب واقاموا الصلوة انا لا نضيع

نصف

كه بوطائفه ثمود قومدن (ايله) اهلندن ايديلر ١٦٨) «اوزمانيكه اعلام ايتدى سنك اللهك هرآينه البته من مبعوث ايده‌رم يهود طائفه‌سنه قيمت گوننه ديك اوكسى‌كه تكاليف ايدر اونلاره عذابك پيسنى» اؤلدرملك وجزيه آلماق كيمى نجه‌كه الله‌تعالى گوندردى سليمان ؑ‌دن صوكره بخت‌نصرى اونلارك مملكتنى خراب وعورت اوشاقلارينى اسير واوزلرينى قتل ويرده‌قائمشلارنه‌جزيه‌قرار ايتدى اشرف مخلوقاتك زماننه‌ديك مجوسلر آلوردى بعثتندن صوكره حضرت مدينه‌ده آلوردى حضرتك وقيامته‌ديك اونلاره ذلت يوزويرر «بدرستيكه سنك اللهك هرآينه تيز عذاب‌ايدندر دنياده وبدرستيكه هرآينه باغشليان ورحم ايدندر» توبه ايدنلره ١٦٨) «وبز متفرق ايتديك يهودى‌لرى‌ير يوزينده‌فرقه فرقه» آز مملكت واركه‌اونده‌يهودى اولميه«واونلارك بعضى‌سى صالحاردر» اللهه ايمان گتوروب «وبعضى‌سى بوندن اشاقه‌در صلاحيتلرى اولماقده» عبارتدر ايمان گتورميشلردن «وبز امتحان ايتديك اونلارى نعمتلرو محنتلرايله شايدكه‌اونلار قايدالار» اللهطرفنه ١٦٩) «پس خليفه اولدى اونلاردن صوكره گلنلروارث اولديلارتورات كتابنه آلارلار بودنيانك مالنى» رشوت‌عنوانيله توراتك مضموننى خلقك خواهشنه‌مطابق تحريف وترجمه ايتمكدن اوترى «وديرلر كه تيزليك‌ايله بزباغشلانارولك واگر اونلاره ويريلن پولك برمثلى‌ده اونلاره‌ويريله اونيده آلارلار» ورد ايتمزلر «آيا اونلاردن توريةده عهد آلنماديكه ديميه‌لر اللهه مگرحق» سوزى‌واللهى تكذيب ايتميه‌لر «وتوراتده اولان احكامى درس اوخوديلر» اما مضموننه عمل ايتمديلر «وآخرت ايوى يخشى‌در اوكسلره‌كه‌قورخارلار» حرامه مرتكب اولماقدن «آياعاقل اولمورلر» وفكر ايتمورلر توراتده يازيلان احكامك شدتنه ١٧٠) «واوكسلركه چنك اورارلار قرآنه ياتوراته واقامه ايدرلر نمازى بدرستيكه بز ضايع‌ايتمزولك اصلاح ايدنلرك اجرنى ١٧١) زمانيكه بزقوپارديق‌طورداغنى وگوتوردوك

اجر المصلحين ﴿۱۷۱﴾ واذ نتقنا الجبل فوقهم كانه ظلة وظنوا انه واقع بهم خذوا ما آتيناكم
بقوة واذكروا ما فيه لعلكم تتقون ﴿۱۷۲﴾ واذ اخذ ربك من بنى آدم من ظهورهم ذريتهم
واشهدهم على انفسهم الست بربكم قالوا بلى شهدنا ان تقولوا يوم القيمة انا كنا عن هذا غافلين
﴿۱۷۳﴾ او تقولوا انما اشرك آباؤنا من قبل وكنا ذرية من بعدهم افتهلكنا بما فعل المبطلون
﴿۱۷۴﴾ وكذلك نفصل الآيات ولعلهم يرجعون ﴿۱۷۵﴾ واتل عليهم نبأ الذى آتيناه آياتنا
فانسلخ منها فاتبعه الشيطان فكان من الغاوين ﴿۱۷۶﴾ ولو شئنا لرفعناه بها ولكنه اخلد الى

اونلارڭ باشلارينڭ اوستنه گويا كه سايه باندر ويقين ايتديلر كه اونلارڭ اوستنه دوشه جكدر و
اونلاره ديديكه آلوڭ او حكميكه سيزه ويريلوبدر قوت بدن وقلب ايله ويادكزه سالوڭ
ويادكزدن چخارتميوڭ او امر ونهيى كه اونده در شايدكه سيز اللهدن قورخاسكز»
بو احوالات سورۀ بقره ده ذكر اولوندى ۱۷۲)« يادكا گتور اوزمانى كه اخذ ايتدى
سنڭ اللهڭ آدم اولادنڭ آرخالارندن اونلارڭ اولادينى» بعضى آيه‌نى بيله تفسير
ايدوبلركه آدمڭ صلبندن گلن اولادى كه قيامت گوننه ديك نسلا بعد نسل گله جكدر ذره
صورتنده آدمڭ بلندن چخاردوب يرله گوگڭ آراسنى دوتدى « واونلارى شاهد
دوتدى اوز نفسلرينه واونلارا بيوردى كه آيا من سزڭ اللهڭز دگلم ديديلر بلى سن
بزيم اللهمزسن بيز شاهد اولدوق» سنڭ وحدانيتڭا اول او كسيكه جواب ويردى
حضرت خاتم الانبيا واوندن صوكره اونڭ خليفه وجانشينلرى ايدى الله تعالى بيورور
بو اقرار آلمقدن غرض بودركه ايستمدوڭ بونيكه «قيامت گوننده سيز ديه‌سكز كه
بيز بوندن غافل ايدوڭ» وملتفت اولمامشدوڭ ۱۷۳) «يا اينكه ديه‌سكز بودر وبوندن غيرى
دگلدر شريك قرار ويرديلر بزيم آتالريمز بوندن سابق بزده واريدوڭ اولارڭ اولادى»
آتالاريمزه تقليد وتبيعت ايتديك پروردكارا «آيا بزى هلاك ايدرسن اوعمل ايله كه اولى
گمراه اولان كسلر ايدوبلر هايله بز تفصيل ويرديك احكامه شايدكه اونلار رجوع ايده‌لر» تقليددن
۱۷۴) بو آيه شريفه نازل اولوبدر بلعم بن باعورانڭ حقنده كه بنى اسرائيل علمالرندن
ايدى «اوخى اونلارا اوكسڭ خبرينى كه اوڭا ويرمشديك اوز آيتمزى» چوخ بيوك
عالم وزاهد كيشى ايدى هرنه دعا ايتسيدى الله قبول ايدردى زمانيكه « آيتلردن
آيريلدى صوكره شيطان اونى اوزينه تابع ايلدى» بربريله يولداش اولديلر «پس بلعم
گمراهلردن اولدى» بلعم فرعونه مايل اولوب زمانيكه فرعون موسى‌نى درك ايتمك
قصديله مصردن چيخدى بلعمه ديدى كه دعا ايله الله موسى‌نى واصحابنى حبس ايتسون
بلعم اولاغنه مينوب ايستدى گيتسون اولاغ گيتمدى بلعم قدر اولاغى دوگدى گيتميوب

الأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَيهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ اِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ اَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَثْ ذَلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ۱۷۶) سَاءَ مَثَلاً الْقَوْمُ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَاَنْفُسَهُمْ كَانُوا يَظْلِمُونَ ۱۷۷) مَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِي وَمَنْ يُضْلِلْ فَاُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ۱۷۸) وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيراً مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ اَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ اٰذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا اُولٰئِكَ كَالْاَنْعَامِ بَلْ هُمْ اَضَلُّ اُولٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ۱۷۹) وَلِلّٰهِ

اللهنك امريله ديله گلوب ديدى واى اولسون سنه نيه‌منى دوگورسن آيا ايستيورسن من سنله گلوب بددعا ايدم اللهنك پيغمبرينه ومؤمن قومه پس اللّٰه اسم اعظمنى اوننك قلبندن سلخ ايتدى وبروايته گوره موسى ع مصردن چيخوب شامه گيدوب بنى كنعانده جبارى طائفه‌لرى ايله دعوا ايدن وقتده عمله گلدى. ۱۷۵) «اگر بز ايسته سيدوك اونى اوجا ايدردوك» نيكوكارلر منزله سنه «اما او ميل ايتدى آشاقه يره وتابع اولدى اوز خواهشنه» دنيادن اوترى «پس اوننك مثلى ايتنك مثليدر اگر اوكا حمله ايده سن ديلنى چخاردار شدتلو نفس چكمك ايله هورر يااينكه اونى ترك ايدوب حمله ايتميه سن گنه ديلنى چيخاردار» يعنى اوكا نصيحت ايده سن ياايتميه سن حالت ضلالتده در «بو اوكسك مثليدركه تكذيب ايتديلر بزيم آيتلريمزه پس نقل ايت بوقصه لرى شايدكه اونلار فكر ايده لر» وايشلرينك عاقبتندن قورخوب گيچمش شخصلر كيمى اولميالار ۱۷۶) «پس اولدى مثل جهتنه او قومه كه تكذيب ايتديلر بزيم آيتلريمزه» واونلار ايته تشبيه اولديلر «ووار ايديلر اوز نفسلرينه ظلم ايدرديلر ۱۷۷) هركسيكه اللّٰه هدايت ايدر پس اوآدم هدايت تاپمش در وهركس كه ضلالته دوشمش اولا پس اونلاردر زيانكارلر» هدايت تاپمش مفرد وزيانكار جمع اولماقنك سببى اودركه هدايت تاپمشلار نقدر چوخ اولسا برنفر حكمنده در طريقتلرى متحد اولماقه گوره اما ضلالته دوشنلرنك طريقتلرى مختلف در ۱۷۸) «هرآينه بتحقيق خلق ايتديك جهنم ايچون انس وجندن چوخ طائفه اونلارنك قلبلرى واركه اونيله آنلامازلار واونلارنك گوزلرى وار اونيله گورمزلر واونلارنك قولاقلارى وار اونيله ايشتمزلر» گويا اونلارنك هر برينك قباقنده پرده واركه مانع اولار اونلارنك حقى گورمك و ايشتمك و آنلاماقلارنه «اونلار دورت اياقلو حيوانلار كيمى در» فكرلرى محض معيشت دليادر «بلكه اونلار حيوالدن گمراه درلر» حيوانلار خيرايله شرى، يرتيجى حيوانله غيريسنى تانيورلر اما بونلار خيرلريله شرلرينى بلمورلر دوستلرى ايله دشمنلرى آراسنده فرق قويمورلار «اونلاردرلر غافللر ۱۸۹) اللهه مختصدر گوزل آدلار اونلر ايله اللهى چاغروك وترك

الاسماء الحسنى فادعوه بها وذروا الذين يلحدون فى اسمائه سيجزون ما كانوا يعملون ١٨٠) وممن خلقنا امة يهدون بالحق وبه يعدلون ١٨١) والذين كذبوا باياتنا سنستدرجهم من حيث لا يعلمون ١٨٢) واملى لهم ان كيدى متين ١٨٣) اولم يتفكروا ما بصاحبهم من جنة ان هو الا نذير مبين ١٨٤) اولم ينظروا فى ملكوت السموات والارض وما خلق الله من شيئ وان عسى ان يكون قد اقترب اجلهم فباى حديث بعده يؤمنون ١٨٥) من يضلل الله فلا هادى له ويذرهم فى طغيانهم يعمهون ١٨٦) يسئلونك عن الساعة ايان مرسيها قل انما علمها

ايدوڭ اوكسلرى‌كه عدول ايدرلر اللهڭ اسملرنده» او آدلار ايله آدلانديرارلر اوز اللريله درست ايتديكارى بت‌لرى « تيزليك ايله اونلاره جزا ويريلمش اولار اوز عمل‌لرى ايله» عمللرڭ جزاسى اوزلرينه يتشر ١٨٠) «واوسلردن‌كه بزخلق ايتديك برطائفه‌ده واردركه هدايت تاپارلار حقه وحقله عدالت ايدرلر» حكمده بوآيه‌نڭ مثلى ١٥٩ مجى آيه‌ده كيچدى ١٨١) «واوكسلركه تكذيب ايتديلر بزيم آيه‌لريمزه اونلارڭ حقنده استدراج ايده‌روك اويردن‌كه اونلار بلمزلر» استدراج اودركه الله‌تعالى يواش يواش بر شخصه ترقى ويرر مال ودولت واولاد وسائر خوش‌بخت‌ليك كيمى و اوبنده شكر عوضنه كفران نعمت ايتمك جهتنه مستحق عذاب اولار. حديثده وارد اولوب الله بر بنده‌نڭ خيرينى ايسته‌سه گناه ايدن كيمى اوڭا بلا ويرركه پشيمان اولسون ومعصيت‌دن توبه ايتسون اما بر بنده‌نڭ پيسنى ايستين وقتده متصل اوڭا نعمت ويرركه توبه يادينه دوشمسون ١٨٢) «ومهلت ويرروك اونلاره بدرستيكه» اونلارڭ گناهلرى مقابلنده «منم ذليل ايتمگم محكم‌در» هيچ شيئى‌له رفع اولونماز. ١٨٣) آيا فكر اتميورلركه اونلارڭ يولداشنده يعنى پيغبر ﷺ ده جنون‌ليك آثارى يوخدر اودكلدر مگر اشكارا قورخودن» اللهڭ عذابندن وجهنمدن ١٨٤) «آيا باخمورلر نظر اعتبار ايله گوكلرڭ و يرڭ عالملرينه والله تعالى خلق ايتديگى شيئلره» كه قدر بونلرده مخلوقات وار «آيا باخمورلار بوڭاكه شايد بوايش اولاكه اونلارڭ اجلى ياخون اولوب» اؤلمك زمانلرى يتشوب نه‌سببه ايشلرنڭ تداركنده اولمورلر اوصورتده كه بو قرآنه ايناتميورلر «پس هانسى سوزه ايناناجاقلار» البته قرآنه ايمان كتورمين هيچ سوزه ايناتماز ١٨٤) هركسى‌كه الله ضلالته سالاواوز باشنه بوراخا پس اونڭ ايچون هدايت ايدن يوخدر والله ترك ايدر اونلارى‌كه اوز طغيانلرينده سركردان اولارلار ١٨٦) سؤال ايدرلر سندن ساعت قيامتدن نوقت اولاجاقدر اونڭ يتشمكى ديكلن ياپيغمبر بودر وبولدن غيرى دكلدركه قيامتى بلمك الله يانده‌در» اوندن خبردار

يَسْئَلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِيٌّ عَنْهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ (١٨٧) قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ

عِنْدَ رَبِّي لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا إِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَغْتَةً

اتمیوبدر نه‌ملك مقربی ونه بنی مرسلی «اونگ وقتنی ظاهر اتمز مکرالله» اونگ کزلین‌لیکی قالاجاقدر واقع اولان زمانه‌دیك «آغر اولدی» قیامتگ قورخوسی گوکلرده ویرده» اونلارگ اهللرینه «گلمز سیزه مکر غفلتله» تاجر تجارتنده زارع زراعتنده هرشغل صاحبی اوز شغلنده مشغول اولان وقتده بردن ظاهر اولار «سندن سؤال ایدرلر گویا که سن اولدن خبردارسن دیکلن قیامتگ علمی الله یاننده‌در اما خلقگ چوخی بلمزلرکه‌اونگ علمی اللهه مختص‌دز». قریش نچه نفری نجران یهودی‌لرگ علماسی یاننده گوندردیلر که نچه چتین مسئله‌لر اوگره‌نوب پیغمبردن خبر آلالار بنی‌نجرانگ علماسی دیدیلر که قیامت گوننی اوندن خبر آلوگ اگر دیدی‌که بلمرم بیلوگ اللهگ پیغمبری‌در والا گاذبدر پس بوآیه نازل اولدی

(بیان) عالم اسلامیتگ ضدنه چالیشان خارجی عالملری اصلا وباطنده نه‌ایسه اوزینی اسلام عالمی قیافه‌سنده نشان ویرنلردن بعضی‌سی اونلره تبعیة حضرت رسول اکرممز ص ء تبلیغ رسالتدن باشقه منصب ویرمکه بخل ایدوب همین آیهٔ شریفه‌و٦مجی سوره‌نگ (انعام) ٤٩ مجی و ١١ مجی سوره‌نگ (هـود) ٣٣ مجی آیه‌لری (قل لا اقول لکم عندی خزائن‌الله ولا اعلم‌الغیب) و ١٦ مجی سوره‌نگ (نحل) ٧٧ مجی آیه‌سی (لله غیب‌السموات والارض) و ٢٧مجی سوره‌نگ (نمل) ٦٥مجی آیه (قل لایعلم من‌فی‌السموات والارض‌الغیب الاالله) ایله‌که ظاهر آیه شریفه دلالت ایدیر علم‌غیب خداوند عالمه منحصراولمقه استدلال ایدوبلرکه پیغمبرمزصگ غیب‌دن خبر ویرمگه قدرت وقوّتی یوخدر بوقول صاحبلرنگ برگوزی ذکر اولان آیه‌لری گوروب مقصودلرینی بیان ایدوبلریسه‌ده اوبریسی کوزی ٧٢مجی سوره‌نگ (جن) ٢٦مجی آیه‌سی (فلایظهر علی‌غیبه احدا الامن‌ارتضی من‌رسول)نی گورمگدن کوردر آیهٔ شریفه‌نگ ظاهر معنی‌سی بودرکه الله‌تعالی ظاهراتمز غیبینی براحده مگر اوکسه که برگزیده ایدبدر اوزپیغمبرلرندن بوآیه‌لرگ آراسنده‌اولان ظاهری‌منافاتی وانبیای عظام‌ع‌گ علم‌غیبدن مستقلا خـبردار اولمامق والله‌تعالی طرفندن یتشن فیض واسطه‌سیله کچن وگله‌جك غیبلری کامل‌وجهله بیلملك باره‌سنده اولان دلیل‌لریمزی همان سوره‌نگ ٢٦ـ٢٧مجی آیه‌لرینده بیان‌اتمگه اللهدن توفیق ایستیورم والله‌الموفق ٨٧) دیگلن من مالك اولمارام اوز نفسمه نفع چکمگی ونه‌ضرر دفع اتمگی مگر

لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّيهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيفًا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ دَعَوَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْتَنَا صَالِحًا لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٨٩﴾ فَلَمَّا آتَيهُمَا صَالِحًا جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا آتَيهُمَا فَتَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٩٠﴾ أَيُشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿١٩١﴾ وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٢﴾ وَإِنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَى لَا يَتَّبِعُوكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ أَدَعَوْتُمُوهُمْ أَمْ أَنْتُمْ صَامِتُونَ ﴿١٩٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ أَمْثَالُكُمْ فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٩٤﴾ أَلَهُمْ أَرْجُلٌ

اوزادیکه الله ایستیه»بگاوحی والهام اتمك ایله بیلدیره «واگر من غیبی بیلن اولسیدیم هرآینه چوخ ایدردیم خیر ایشلردن وبگاپسلیك یتشمزدی»فقر وناخوشلیك کیمی «دگلم منمگر قورخودن وبشارت ویرن اوقومه‌که ایمان گتوررلر ۱۸۸) الله ایله اللهدرکه خلق ایتدی سزی برنفسدن (آدمدن)وخلق ایتدی‌اوندن»یا اونگ اوزجنسدن یاآدم خلق اولدیقی توپراقگ یرده قالاتندن «اونگ جفتنی (حوّانی) تااینکه ساکن اولا اونگ طرفنه واونیله مانوس اولا پس زمانیکه مقارنت ایتدی آدم حوّاایله حوّا یوك گوتوردی یونکل یوك» کنایه‌در بطننده اولاد اولماقدن صوگره برمدت بوقرارله کچدی نچه وقت حمل اولنگ بطننده قالدی «پس زمانیکه اوحمل آغیراولدی» اوشاقگ بطنده بیوك اولماقیله «دعا ایتدیلر اللهه‌که اگر بزه صالح اولاد ویره‌سن هرآینه بزاوللوق شکرایدنلردن ۱۸۹) پس زمانیکه الله‌تعالی اونلارا صالح یعنی‌آفت وناقص اعضا اولماقدن سلامت اولاد ویردی اللهه شریك‌لر قرار ویردیلر اولادده‌که الله اونلارا ویرمشدی پس اوجادر الله اوزادن‌که شریك قرار ویره‌لر اللهه» حوا هربطنده ایکی‌اوشاق وضع حمل ایدردی بری‌اوغلان بری‌قیز (جعلاله شرکاء) ایکی نفر اللهه شریك‌قرار ویردیلرسوزی‌آدم وحوادن عبارت‌دگلدر معاذالله پیغمبرهرگز مشرك اولمازبلکه‌ضمیر اوایکی نفر مولوده‌قایدور اونلار واونلاردن صوگره اولادلری بدون تعیین مشرك اولدیلار ۱۹۰) «آیااللهه شریك ایدیرلر اوبت‌لری که قدرت‌لری یوخدر برشیئی خلق‌اتمگه واونلار خلق اولوبلر» اوزلری مخلوق اولدیقلاری حالده نجه الله اولا بلرلر. ۱۹۱) «بتلرگ قدرت‌لری اولمازکه اوزعبادت‌ایدنلرینه کومك‌لیك ایده‌لر واوزلرینه‌ده کومك ایده بلمزلر ۱۹۲) اگر سیز چاغراسگز مشرك‌لری هدایته واسلامه» یااینکه سن چاغراسان بت‌لری‌که اونلاره عبادت‌ایدنلری هدایت‌ایده‌لر «سیزه تابع اولمازلار سیزه برابردر یااونلاری دعوت ایده‌سگز یااینکه ساکت اولاسگز» بوایکی صورتگ هرایکیسنده اونلاردن اسلامه گلملك امیدی‌یوخدر ۱۹۳) «اوکسلر که عبادت‌ایدرلر

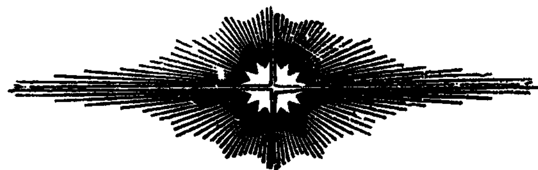
يمشون بها ام لهم ايد يبطشون بها ام لهم اعين يبصرون بها ام لهم اذان يسمعون بها قل ادعوا شركاءكم ثم كيدون فلا تنظرون ۱۹۵) ان وليي الله الذي نزل الكتاب وهو يتولى الصالحين ۱۹۶) والذين تدعون من دونه لا يستطيعون نصركم ولا انفسهم ينصرون ۱۹۷) وان تدعوهم الى الهدى لا يسمعوا وتريهم ينظرون اليك وهم لا يبصرون ۱۹۸) خذ العفو وامر بالعرف واعرض عن الجاهلين ۱۹۹) واما ينزغنك من الشيطان نزغ فاستعذ بالله انه سميع عليم ۲۰۰) ان الذين اتقوا اذا مسهم طائف من الشيطان تذكروا فاذا هم مبصرون ۲۰۱) واخوانهم

اللهدن غیری‌سنه اوبت‌لر سیزنگ کیمی بنده‌لردر» اختیاری اوزگه‌لرنگ اللرینده‌در «پس چاغروك اونلاری سیزه جواب ویرسونلر» وایشلرگزه کومك‌لیك ایتسونلر «اگر سیز دوغری دیورسگز» که آنلار الله‌در ۱۹۴) «آیا اونلارنگ آیاقلاری وار که اونیله یول گیده‌لر یااینکه اونلارنگ اللری وارکه اونیله اورارلر یااینکه‌اونلارنگ گوزلری وارکه اونیله گوره‌لر یااینکه اونلارنگ قولاقلاری وارکه اونیله ایشیده‌لر دیگیلن یامحمدص چاغروك شریك‌لرگزی» واونلاردن کومك‌لیك ایستیوك «صوگره بگا حیله ایدوك» یعنی حالا گوروك سیزنگ خیال ایتدگگز اللهلاردن سیزه‌کومك‌لیك گله‌بیلر صوگره بگا مقابله ایدوك وحیله فکرینده اولوك «پس بگا مهلت ویرمیوك ۱۹۵) بدرستیکه منم کومکیم اللهدرایله الله که قرآنی نازل ایتدی والله کومك‌ایدر صالح کسلره ۱۹۶) واوکس‌لری که چاغرورسگز اللهدن سوا اونلارقادر اولابلمزلر سیزه کومك‌لیك اتمگه واونلار اوزلرینده‌ده کومك‌لیك‌ایده بلمزلر ۱۹۷) واگرسن چاغراسان اونلاری هدایت تاپمقه ایشتمزلر وگوررسن اونلاری باخارلار سگا او حالده‌که اونلار گورمزلر» یعنی سنگ تکلیفگ مقابلنده اونلار جانسیز صورت‌کیمی سگا باخارلار جواب‌لاری اولمامقه گوره سوز تاپمازلار دیمگه ۱۹۸) «عادت‌ایت عفو اتمگی» انتقام فکرینده اولما وهمیشه یخشی‌لقه «وگوزل اخلاقه امرایت واعراض‌ایله جاهللردن» اونلارنگ عملی‌مقابلنده اونلار سبکده‌رفتاراتمه مدارا ایت ۱۹۹) «واگر سگا شیطاندن وسوسه یتشه پس اللهه پناه آپار بدرستیکه الله‌تعالی ایشیدندر» سنگ دعا اتمگگی «وبیلندر» سنگ صلاحگی ۲۰۰) «اوکسلرکه اللهدن قورخدیلر زمانیکه اونلارا شیطاندن وسوسه وخیالات‌یتشه‌یادلرینه گتوررلر» اللهنگ امرونهیینی وبیلرلرکه اوخیالات شیطاندن‌در «پس‌اوزمان اونلاراهل‌بصرت اولارلر» وبلرلروقانارلارخطانی صوابدن ۲۰۱) اماشیطانلارنگ‌قرداشلاری»عبارتدر اللهدن قورخمیانلاردن«اونلاری‌چکرلر هلاکته صوگره‌اونلار قصور اتمزلر» وال‌چکمزلر اونلاری‌همیشه‌لیك‌ضلالتده‌ساخلامقدن

يمدونهم في الغي ثم لا يقصرون ٢٠٢) واذا لم تأتهم باية قالوا لولا اجتبيتها قل انما اتبع ما يوحى الي من ربي هذا بصائر من ربكم وهدى ورحمة لقوم يؤمنون ٢٠٣) واذا قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلكم ترحمون ٢٠٤) واذكر ربك في نفسك تضرعا وخيفة ودون الجهر من القول بالغدو والاصال ولا تكن من الغافلين ٢٠٥) ان الذين عند ربك لا يستكبرون عن عبادته ويسبحونه وله يسجدون

٢٠٢) «زمانيكه اونلارا معجزه گلميه ديديلر نيه سن برمعجزه اختيار ايتمه‌ديگ» يعنى اگر الله طرفندن سگا آيه‌نازل اولا اونى تكذيب ايديرلر واگر آزمدت آيه‌نازل اولماسا ديرلر نيه سن اوزون اوزوندن اوترى آيه ومعجزه اختيار ايدوب ديميورسن و گتورمورسن «ديگلن من تابع اولديم اوشيئه‌كه بگا وحى اولونار منم اللهمدن» من اوزمدن آيه اختراع ايده بلمرم «بوقرآن آشكارا دليل‌در سيزگ اللهگزدن وهدايت ورحمت‌در اوقومه‌كه ايمان گتوررلر ٢٠٣) زمانيكه قرآن اوخوندى پس ايشيدوگ اونى وساكت اولوگ شايدكه سيز رحم اولوناسيگز». اوّل اسلامده نماز وقتنده جماعت دانشورديلار صوگره بوآيه‌ايله امر اولوندى كه نمازده ساكت اولسونلاز اما علمانگ چوخى هروقت قرآن سسى گلنده ساكت اولماقى واجب بيلورلر

٢٠٤) «ذكر ايت اللهگى اوزيالنده (شاملدر جميع ذكرلره) تضرع وقورخوايله وديل‌ايله دانشماقدن عمله گلن جهردن آلچاق قرارله» اوندن اوترى‌كه‌بونوع ذكر باعثدر اخلاصه. وترويرورريادن خالص اولمقه «صبح‌وقتى وآخشام‌وقتى واولماغافللردن» اللهگ ذكرينى وعبادتنى عمله گتورمگه يااينكه اللهى ذكرايت آلچاقدن عبارتدر ظهر وعصر نمازندن وذكرايت اللهى بركلامى اوجا دانشماق حالندن آلچاق عبارتدر جهرى نمازلردن‌كه‌بونمازلر عمله‌گلر صبح‌وآخشام‌وقتلرى ٢٠٥) «بدرستيكه اوكسلركه سنگ اللهگ يانده‌در» يعنى الله‌يانده شان ومرتبه صاحبلريدر ملائكه و انبيا واوليا كيمى «تكبرليك ايتمزلر اللهگ عبادتندن واوگا تسبيح ايدرلر وآنجق اوگا سجده ايدرلر» سنده اونلار كيمى اللهه عبادت ايت.

حزب

سورة الانفال ۷٦ آيه‌در مدينه‌ده نازل اولوب

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

۱) يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْاَنْفَالِ قُلِ الْاَنْفَالُ لِلّٰهِ وَالرَّسُولِ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۲) اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَاِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ اٰيَاتُهُ زَادَتْهُمْ اِيمَانًا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ۳) اَلَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ۴) اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ۵) كَمَا اَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَاِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ ۶) يُجَادِلُونَكَ فِي الْحَقِّ بَعْدَمَا تَبَيَّنَ

۱) «سؤال ايدرلر سندن انفالڭ حكمندن» انفال اويردرلركه اولڭ اهلى او يردن آيريلوب گيده‌لر يااينكه اوز اختياراريله ويره‌لر وهكذا قامشلق‌يرلر، داغلار، چوللر واويرلرده اولان معدنلر، پادشاهلارڭ اوزلرينه مخصوص شيئلر ووارثلرى اولميان اشخاصڭ مالى «ديگلن انفال اللهڭ واونڭ پيغمبرينڭ‌در پس قورخون اللهدن» غنيمت باره‌سنده اختلاف ايتمكدن «واصلاح ويرڭ قرداشلارڭزڭ آراسنده» اگر بوخصوصده برېريله قيل‌وقال ايده‌لر «واطاعت ايدوڭ اللهه واونڭ پيغمبرينه اگر سيز مؤمنلرسگز» بوآيه بدردعواسنده غنيمت خصوصنده نازل اولدى اوكيفيت بو دعوانڭ آخرنده شرح اولونار انشاء الله ۲) «بودر وبوندن غيرى دگلدر مؤمنلر اوكسلردركه زمانيكه الله‌ذكر اولونار اونلارڭ ياننده اونلارڭ قلبلرى قورخار» اللهڭ‌هيبت وعظمتندن» وزمانيكه‌اونلاره اللهڭ‌آيتلرى اوخونار اونلارڭ ايمانى آرتار واللهه توكل ايدرلر ۳) اوكسلركه نماز قيلارلر واونلره ويرديگمز روزى‌لردن الله يولنده صرف ايدرلر ۴) اونلاردر حقيقى مؤمنلر اونلارايچون درجه‌لروار اللهڭ‌ياننده‌وگناهلارينڭ باغشلانمقى وگوزل روزى‌وار» بهشتده ۵) الله تعالى سگا كومك ايدندر بدردعواسنه گيتمكده «نجه‌كه سنى خارج ايتدى اوزايوندن» كه‌مكه‌ده‌ايدى وسنى مدينه‌يه‌گتوروب‌غالب‌ومنصور ايتدى «حقله‌بدرستيكه برطائفه‌مؤمنلردن هرآينه ناخوش دوتارلر» بدر دعواسنه گيتمگى ٦) «مجادله ايدرلر سنله حقده» سن ايستيرسن جهاده گيده‌سن اسلامى آشكار ايتمكدن اوترى اونلار ايسترلر كاروانى غارت ايتمگه گيتمگى «اوندن صوگره‌كه حق آشكاراولدى گويا كه‌اونلار آپاريلورلار اؤلومه اونلار باخان حالتده» يعنى اونلار جهادى ايستميورلر اونلارى اكراه‌ايله آپارورلر نجه‌كه انسانى اولومه آپارارلار وگوز اولدورملك آلتنى گورر.

كَاَنَّمَا يُسَاقُوْنَ اِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُوْنَ ۷) وَاِذْ يَعِدُكُمُ اللّٰهُ اِحْدَى الطَّآئِفَتَيْنِ اَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّوْنَ اَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُوْنُ لَكُمْ وَيُرِيْدُ اللّٰهُ اَنْ يُّحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمٰتِهٖ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكٰفِرِيْنَ ۸) لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُوْنَ ۹) اِذْ تَسْتَغِيْثُوْنَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ اَنِّيْ مُمِدُّكُمْ

هجرتنگ ۲مجی ئیلنده ابوجهل جناب پیغمبره کاغذ یازوب اونی قورخوتمشدی وحضرت، ابوجهلنگ واعیان قریشنگ بدر دعواسنده مقتول اولماق خبرینی ویرمشدی بواثناده ابوسفیان قرخ نفر اعیان مکه ایله شامدن تجارتدن قایدوب مکه یه گیدیردیلر بو خبر حضرته یتشوب طلحه وسعیدناملری تحقیق ایچون گوندردی اونلر مدینه دن چیخوب برقدر یول گیتمشدیلر یولی ایتوروب خبر گتوره بیلمدیلر حضرت احمد ابن عاصم وعدی بن عمروی گوندروب اونلر برقدر مسافت قطع ایدندن صوگره ایشتدیلرکه ایکی عورت بر بریله صحبت ایدیر بریسی او بریسندن بورجنی ایستیوب او دخی جواب ویردیکه صباح قریشنگ کاروانی گلر اونلاره شیئی ساتوب بورجمی ویرم احمد خبر آلدی که کاروان نه وقت گلوردیدی صباح یااوبری گون احمد یولداشیله مدینه یه رجوع وحضرتی خبردار ایتدیلر اوطرفدن ابوسفیان بدره یتشوب گوردیکه علف وآزوقه ساتماق ایچون محمد بن عمرو بدر منزلنده دوشوب در اوندن خبرآلدیکه محمدنگ جاسوسلرندن خبرنگ وارمی یانه دیدی هیچکس گورمدیم مگر ایکی نفر شترسوار قویک اوستنده دوشوب دوه لرینه سوویروب قایتدیلر ابوسفیان همان یره گیدوب اونلارنگ دوه لرینگ پشگلنی یاروب دیدی آنداولسون اللهه مدینه دوه لرینگ پشگلیدر یقین محمدنگ جاسوسلریدر یقینا محمدصنگ قوشونی کمینده در بوسوزی دیوب یولنی دولاندیروب شامه مراجعت ایتدی پس گیروگیدوب قره منزلنه یتشوب ضمضم بن عمروی چاغروب برنفرتند گیدن دوه واون قریل اجرت ویردی بوشرطله که آلتی گونلك یولی اوچ گونده مکه یه گیدوب اهل مکه نی خبردار ایده که محمدص آغیر لشگرایله کاروانی غارت ایتمگه گلور البته چوخ آدمله کاروانگ کومگنه گلسونلر پس ابوسفان کاروانی گوتوروب دریا کناریله بش گونده جده یه واوردن اوچ گونه مکه یه وارداولدیلار اووقت یتشدیلر که مکه اهلی کاروانگ کومگنه گتمشدیلر بوطرفدن جناب پیغمبر رمضان آینگ ۳مجی گونده ام مکتومی مدینه ده خلیفه قویوب بدره گیتمك تدارکنده اولدیلار ۷) «اوزمانکه الله وعده ویردی سیزه»ایکی طائفه نگ بریسی سزنگ اولاجاق» یاقافله یه ال تاپوب غارت ایدرسیگز یاقوشونه یتشوب دعوا ایدرسیگز»وسیز دوست دوتارسگزکه شوکت صاحبندن(دعوا) غیری سی سیزه اولا (غارت)والله تعالی ایستیورکه حقی حق ایده اوز کلمه لری ایله»ودعوا سوزینی دوغری ایده «وکافرنگ کوکنی کسه ۸) تااینکه الله تعالی غالب ودوغری ایده حق طرفی ومحو

بِاَلْفٍ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ مُرْدِفِينَ ﴿۹﴾ وَمَا جَعَلَهُ اللّٰهُ اِلَّا بُشْرٰى وَلِتَطْمَئِنَّ بِهٖ قُلُوبُكُمْ وَمَا النَّصْرُ اِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿۱۰﴾ اِذْ يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسَ اَمَنَةً مِنْهُ وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً

ونابود ایده بلطلی هرچند که کافرلر ناخوش‌دوتارلر» خلاصه حضرت ۳۱۳ نفرایله مدینه‌دن چیخوب صفرا منزلنه یتشدیلر گیجه حضرت علی‌نی گوندردیکه قریشدن‌بر خبر گتوره حضرت زبیربن‌عوام وسعدبن ابی‌وقاصی گوتوروب برقدر یول‌گیتمشیلر که‌برجماعته راست گلدیلر اونلار حضرتی گورنده قاچوب اما برنچه نفری دوتوب پیغمبرک یاننه گتوردیلر حضرت اووقتده نمازقیلوردی ایلکه نمازدن فارغ اولدی اونلاردن خبر آلدی که قریشدن نه‌خبرک‌وار غلاملر خبرویردیلر کاروانک دریا یولیله مکه‌یه گیتمگنی وقریشک کومگه گلمگنی واونلارک‌منزلی بوحالده تپه‌نک دالنده اولماقنی حضرت خبر آلدی‌که‌قریش نه‌قدردرجواب ویردی که عددلرنی بلمرم ولکن بر گون دوقوزدوه برگون اون‌دوه نحر ایدرلر حضرت بیوردی مین‌نفردن‌آز دوقوز یوزنفردن چوخدیلر حضرت خبر آلدی قریشک بیوکلرندن کیملر وار دیدی عتبه وشیبه ربیعه اولادی، ابوالبختری، حکم بن‌خرام، حارث بن‌عامر، ابوجهل، امیه‌بن خلف، سهیل‌بن‌عمرو وعمروبن عبدود حضرت بیوردی اهل‌مکه اوزجگرگوشه‌لرنی سیزک قباقگزه گوندروب پس حضرت اوردن کوچ ایدوب اثیل‌ده لشگرگاه ایتدی اویر سودن اوزاق اولماقه گوره دستماز وغسل ایتمك اونلارا مشـكل اولوردی شیطان اونلاره وسوسه ایتدی که پیغمبر سیزه وعدهٔ نصرت ویرور وحال آنکه کفار سیراب و سیز تشنه قالوبسگز چون مسلمانلار بوسوزدن غمگین اولدیلار اللّٰه‌تعالی بواود گونده‌روب یاغش‌یاغدیردی‌نجه‌که بیورور ۹) «اوزمانیکه‌سیز استغاثه ایدردیگز اللهگزه» ایله‌که‌حضرت اوزلشکرنک آزلقنی ودشمنك چوخلقنی گوروب خداوندعالمه دعاایتدی وعرض ایلدی بگا وعدهٔ نصرت ویروبسن الهی اوز وعدگا وفاایت «پس‌اللّٰه‌قبول ایتدی سیزك دعاگزی بونیله که من کومك ایده‌نم سیزه‌مین نفرملائکه‌ایله که‌مؤمنلرك‌دالنجه گلندر» ۱۰) «واللّٰه‌ملائکه‌گوندمگه‌وعده‌ایتمدی مگرسیزه نصرتله بشارت ویرمکدن اوتری و تااینکه خاطر جـمع اولا سیزك قلبلرگز» که سیزك آزلقگز ودشمنك چوخلغی سزك مغلوب اولماقگزه باعث‌اولماز «ودگلدر نصرت مگر اللّٰه یانندن بدرستیکه اللّٰه غلبه ایدن وحکم ایدندر»

۱۱) زمانیکه دشمنك چوخلغنی گوروب قورخودن یاتا بلموردگز اللّٰه قورخنی‌سیزدن زائل ایدوب «یوخی‌سیزی دوتدی اللّٰه‌دن یتشن خاطرجمع‌لیك جهتنه و اللّٰه سیزه گوك طرفندن یاغش گوندردی تااینکه سـیزی پاك ایده سو سببیله وآپارا سـیزدن

لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ ۱۲) اِذْ يُوحِي رَبُّكَ اِلَى الْمَلٰئِكَةِ اَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا الَّذِينَ اٰمَنُوا سَاُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْاَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ۱۳) ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ شَاقُّوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَاِنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ۱۴) ذٰلِكُمْ فَذُوقُوهُ وَاَنَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابَ النَّارِ ۱۵) يَا اَيُّهَا

شیطانك نجاستنی» كه احتلام جهتنه جنب اولمشدكز یااینكه شیطانك وسوسه‌سنی‌كه سیزه وسوسه اتمشدی نجه‌كه فوقده ذكر اولدی «وتااینكه محكم‌لیك ویره‌سیزك قلبلركزه وثابت اولا یاغش سببیله سیزك ایاقلاركز» قوملق یرده ایاقكز یرده دورمازدی اما یاغش جهتنه یرمحكم اولدی‌كه ایاقكز لغزش اتمه‌سوك ۱۲) «زمانیكه وحی ایتدی سنك اللهك ملائكه‌لره‌كه من‌سیزایله وارم پس ثابت قدم‌ایدیك اوكسلری كه ایمان گتوردیلر» اونلارا بشارت ویرملك وسواد لشكری آرتورمق‌ایله «تیزلیك ایله من آتارام كافرلرك قلبنه سزك قورخوكزی پس اوروك بویونلارك یوخاریسنی» باشلارلی «واورون جمیع بارماقلاری» یعنی باشلارنی والرنی‌ده كسون‌كه قلج دوتا بیلمیه‌لر ۱۳) «بواوندن اوتریدركه اونلار مخالفت ایتدیلر اللهه واونك پیغمبرینه وهركسكه مخالفت ایده اللهه واونك پیغمبرینه پس بدرستیكه الله‌تعالی شدتله عذاب ایدلدر». پس حضرت جماعته خبر ویردیكه اوكاروانیكه اونك قصدیله گلمشدیك بزدن فوت اولوب ودشمن بزله دعوا اتمگه گلوب ایندی مصلحت ندر حضرتك مقصودی بومشورتدن خلقك قلبنی بلملك ایدی ابوبكر رضه ایاقه دوروب دیدی یارسول‌الله بوگلنلر قریشك بیوكلریدر كمال تدارك‌ایله گلوبلر اما بز دعوا قصدیله گلمه‌مشدیك كه تدارك گوریدیك حضرت بیوردی اگلش عمر رضه ایاقه دوروب اودخی اوگونه مشورت گوستردی مقداد ایاقه دوروب عرض ایلدی بز سكا ایمان گتورمشیك وشهادت ایدیریك‌كه سنك وعده‌لرك حقدر اگر بیوراسكزكه اوزكزی دریایه توكون هراینه حاضریك اوزیمزی دریایه توكمگه حضرت بیوردی الله سكا جزای خیر ویرسون اگلش پس سعدبن معاذ دوروب عرض ایلدی یارسول‌الله شایدكه سیزك خیالكز انصارك خیالنی بامك‌در بیوردی بلی سعد دیدی هرنه‌خواهش ایدرسن بیور عمله گتورك وبزیم مالریمزی آل هرطور ایسترسن صرف ایت او شیئی كه سن آلارسن بكا خوش گلر اوندن‌كه یرینده بكا قالار من بویولیله هرگز گلمه‌مشم ومدینه‌ده ایله آدملریمز واركه جهاده بزدن قوتلودر اگر بلیدیلر كه‌دعوا واقع اولاجاق هرآینه تخلف اتمزدیلر اما بیز تدارك ایده‌ریك دشمنك دعواسنه امید

واریك كه الله بزه كومك‌لیك ونصرت ویره اگر بوندن علاوه كیفیت واقع اولا
اوصورتده تندگیدن دوه‌لره سوار وبزیم قوممزه ملحق اولارسن حضرت بیوردی
نه‌بلكه الله بگا وعدهٔ نصرت ویروب بودر ابی‌جهلنگ وعتبه وشیث وفلان وفلاننگ
محل قتلی خلاصه اودعواده ایكی آت یتمش دوه واریدی نوبه‌ایله منردیلر قریشنگ
اوردوسنده دورت یوز آت واریدی زمانیكه قریش حضرتنگ اصحابنگ آزلغنی‌گوروب
ابوجهل دیدی اونلار بردفعه‌لیك خوراك منزله‌سنده‌در اگر قوللاریمزی گوندرسك
هراینه اونلاری هلاك‌ایدرلر عتبه‌بن ربیعه دیدی شاید اونلارنگ كمینی‌اولا عمروبن
وهبی‌كه شجاعتلو آدمیدی گوندردیلر گیدوب اطراف لشكری گزوب قایدوب خبر
گتوردیكه اونلارنگ مددی‌و كمینی یوخدر اما مدینه‌ننگ سو چكن دوه‌لری اؤلوم
یوكلیوبلر دوه‌لرینه گویا لال‌درلر دانشمورلار افعی ایلانلارکیمی باخورلار
قلجلاریندن سوا پناه‌لاری یوخدر دال چوكورمزلر مگر مقتول اولالار ومقتول
اولمازلار مگراینكه اوز مقدارلری عدده بزدن اولدوره‌لر پس فكر ایدوگ اوز
ایشگزده ابوجهل دیدی‌سن بوسوزی قورخولدن دیورسن حضرت اونلارنگ یانینه
آدم گوندردی كه من ایستمرم سزله دعوا ایدم اگر من اوز ادعامده دوغری‌ام
سیز منم اهلیم‌سگز واگر یالانچی‌یم او صورتده عربنگ قورتلاری منی تمام ایدر
پس سیز قایدیگ گیدیگ ومنله دعوا اتمیوگ عتبه دیدی والله بوكیشی یخشی دیور
عتبه دوه‌سنه منوب قریشنگ آراسنده گزوب‌دعوا اتمكدن خلقی منع ایدیردی ودیردی
جماعت بوگون بگا اطاعت ایدوگ وصوگره دنیاننگ تمامنه‌دیك بگا معصیت ایدوگ
قایدوگ مكیه شرابدن ایچوگ حوری كیمی عورتلرله لذت ایدون محمد سزنگ
عمگز اوغلیدر ایلكه ابوجهل بوسوزی ایشتدی دیدی ای‌عتبه بیله معلوم اولوركه
عبدالمطلب اوشاقلارنگ قلجی سنی قورخدوب خلقی قورخوردورسن عتبه دوه-
سندن پیاده اولوب ابوجهله حمله ایتدی آتنی پیلیوب دیدی آیا منم كیمی آدمی
قورخویه نسبت ویرمك اولار بوگون قوم بیلركه قورخان ولئیم ومفسدكیمدر
پس آدملر واسطه‌اولوب اونلاری بربریندن آیروب عتبه اوزقرداشی شیبه واوغلی
ولیده دیدی دوروگ دعوا لباسگزی گیوگ عتبه قرداشی‌واوغلیله پیغمبرنگ قوشوننگ
قباقنه گلوب اوزلرینه كفو (تای)ایستدیلر اوچ‌نفر اونلارنگ‌مقابله‌سنه چیخوب‌عتبه خبر
آلدی سیز كیملرسگز اونلار اوزلرنی نشان ویردیلر عتبه دیدی سیز بزه كفو
دگلسگز قایدوگ اوز مقامگزه حضرت رسول عبیده‌بن حرث‌بن عبدالمطلبه باخدی
كه یتمش سننده‌ایدی بیوردی دور یاعبیده صوگره‌حمزه‌یه باخوب بیوردی‌دوریاحمزه
صوگره امیرالمؤمنینه باخوب بیوردی دور یاعلی حضرت بیوردی یاعبیده سن عتبه
ایله ویاحمزه سن شیبه‌ایله ویاعلی‌سن ولیدبن عتبه‌ایله مقابل‌اول پس‌اوچی اونلارنگ

الذين امنوا اذا لقيتم الذين كفروا زحفا فلا تولوهم الادبار ١٦) ومن يولهم يومئذ دبره الا متحرفا لقتال او متحيزا الى فئة فقد باء بغضب من الله ومأويه جهنم وبئس المصير ١٧) فلم تقتلوهم ولكن الله قتلهم وما رميت اذ رميت ولكن الله رمى وليبلى المؤمنين منه بلاء حسنا ان

مقابله‌سنه گیدوب عبیده عتبه‌یه حمله ایدوب باشندن برقلج اوردی وعتبه عبیده‌نڭ بالدرلدن برقلج اوزوب هرایکیسی یره یخلدیلار اماحمزه شیبه‌یه حمله ایدوب بر بریله اوروشوردیلار اما امیرالمؤمنین۴ ولیده حمله ایدوب چکنندن برقلج اوروب قولتقنڭ آلتندن چخوب حضرت بیورورکه ولید کسلمش ساغ قولنی صول الیله گوتوروب منم باشمه برنوع شدتله اوردیکه بن خیال ایتدیم گوگلر باشمه یخیلدی پس حمزه ایله شیبه قول‌بویون اولوب مسلمانلار دیدیلر یاعلی گورمورسن‌که ایت عمگڭ قیچندن دوتوب چونکه حمزه اوجابویلو ایدی حضرت بیوردی یاعم باشڭی آشاقه ایت حمزه باشنی شیبه‌نڭ سینه‌سنه قویوب حضرت قلج‌ایله اوروب اونڭ باشنڭ‌یاریسنی کسدی صوگره حضرت‌امیر حمزه‌ایله عبیده‌نی یارالوحالتده گوتوروب حضرتڭ یاننه گتوردی حضرت باخوب آغلادی عبیده دیدی یارسول‌الله آیا من شهیدم بیوردی بلی‌سن اولمجی شهیدسن منم اهل‌بیتمدن پس حضرت ترتیب لشکر ایدوب بیوردی گوزلرگزی یومون وقلجگزی چکمیوڭ من سیزه اذن ویره‌نه‌دیك پس‌جماعت گوردیلرکه قرا بولوت گوگڭ یوزینی دوتوب هوادن سلاحلرڭ بربرینه دگمك سسی گلور وبرکس دیورکه (اقدم خیردم) حضرت بیوردیکه ملائکه‌لرڭ آتلارڭ وسلاحلرڭ سسی‌در وجبرئیل‌در آتنه تشویق ایدیر گتمگه حضرت یردن برآووج قوم گوتوروب اونلاره آتدی وبیوردی (شاهت‌الوجوه) یوزلرگز قبیح‌اولسون اوداشلاردن هرکسه دگدی‌ایسه اوگون مقتول اولدی نجه‌که خداوندعالم بواحوالاتی خبر ویروب بیورور ۱۴) «بودر سزڭ‌جزاگز پس‌دادڭ اونی وبدرستیکه‌کافرلر ایچون واردر اودڭ عذابی ۱۵) ای اوکسلرکه ایمان گتوروبسگز زمانیکه ملاقات ایتدگگز اوکسلره‌که کافر اولدیلر اونلار چوخ طایفه اولان حالده پس اونلارا دال چوگوروب قاچمیوڭ ١٦) وهرکسکه بوگون اونلارا دال چوگوره مگراینکه قاچوب دوباره قایداه قاچوب قایتماق فنون‌حربدن حساب اولوردی عربلر آراسنده «یااینکه کومك‌ایدن حالده بردسته‌یه پس بتحقیق قایدوبدر اللهڭ غضبنه واونڭ قایده‌جاق مکانی جهنمدر وپیس قایداجاق یردر ١٧) پس سیز اونلاری اولدورمدگز» اوز قوتگز ایله «ولکن الله اونلاری اولدوردی» ملائکه نازل اتمك واونلارڭ قلبنه قورخی سالماق وسیزی خاطر جمع اتمك ایله «وسن آتمادوڭ اوزمالکه آتدوڭ»

اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۱۸) ذٰلِكُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ مُوهِنُ كَيْدِ الْكَافِرِينَ ۱۹) اِنْ تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمُ الْفَتْحُ وَاِنْ تَنْتَهُوا فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَاِنْ تَعُودُوا نَعُدْ وَلَنْ تُغْنِيَ عَنْكُمْ فِئَتُكُمْ شَيْئًا وَلَوْ كَثُرَتْ وَاَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ۲۰) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ وَاَنْتُمْ تَسْمَعُونَ ۲۱) وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ۲۲) اِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللّٰهِ الصُّمُّ

اونلارنگ طرفنه برآوچ قوم «بلکه الله آتدی تااینکه الله نعمت ویره مؤمنلره گوزل نعمت» نصرت وغنیمت ایله «بدرستیکه الله ایشیدن‌در سزنگ دعاگزی وبیلندر قلبلرگزی ۱۸) بونلردن غرض اودرکه الله تعالی کافرلرنگ حیله‌سنی ضعیف ایدندر» وسیز مؤمنلری اونلاره غالب ایدندر. ابوجهل ایکی صفنگ آراسندن چیخوب دیدی پروردکارا محمد قطع رحم ایتدی وبزه برشریعت گتوردیکه اونی بز تانموروك علیحده روایته گوره دیدیکه الهی بزیم دینمز قدیم ومحمدنگ دینی تازه‌در هانسی دینی سن دوست دوتارسن ایسه اوگا گومك ایت الله تعالی بیورور ۱۹) «اگر فتح ایستیورسگز پس بتحقیق سیزه فتح گلدی واگر دعوادن ال گوتوره‌سگز پس اویخشیدر سیزه واگر سیز قایداسگز دوباره دعوا اتمگه بزده قایداروق» دوباره نصرت ویرمگه «وسزنگ جماعتگز برشیئی سیزدن دفع ایده بلمزلر هرچندکه چوخ اولا سزنگ دسته‌گز وبدرستیکه الله مؤمنلر ایله‌در» بوحالده عمرو ن جموح ابوجهله یتشوب بودندن برقلیج اوردی ابوجهلده اونگ قولندن اوروب قولنی کسدی دریسندن برقدر قالمشدی عمرو النی ایاقنگ آلتنه قویوب زورله چکوب اودرینی قوپاردی وکسلمش النی آتدی. برنفر قول یاعبدالله بن مسعود ابوجهلی بوحالده گوروب دیدی حمد اولسون اللهه که سنی ذلیل ایتدی پس ایاقنی اونگ سینه‌سنه قویدی که باشنی کسه ابوجهل دیدی ای قویون اوتاران منم اؤلمکیمدن بگا چتین او اولدیکه منم قتلمه عبدالمطلب اولادندن بریسی مباشر اولمیوب نسبی مشهور اولمیان آدم منی اولدوردی پس اونگ باشنی کسوب حضرتنگ خدمتنه گتوروب عرض ایتدی یارسول الله بودر سنگ دشمننگ ابوجهلنگ باشی حضرت سجدهٔ شکر ایتدی اللهه پس بودعواده کفاردن یتمیش نفر مقتول ویتمیش نفر اسیر اولدی هرکس بوقصه‌نگ تفصیلنی خواهش ایتسه تواریخ کتابلرینه رجوع ایتسون.

۲۰) «ای اوکسلر که ایمان گتوروبسگز اطاعت ایدونگ اللهه واونگ رسولنه‌واوندن یوز دوندرمیونگ وحال‌آنکه سیز ایشیدیرسگز» قرآنی یا پیغمبرنگ نصرته‌وعده‌ویرمگنی ۲۱) «واولمیونگ اوکسلر کیمی که دیدیلر ایشیتدیك» یعنی ایشیتمك ادعاسنی ایتدیلر

البكم الذين لايعقلون ﴿۲۲﴾ ولو علم الله فيهم خيراً لاسمعهم ولو اسمعهم لتولوا وهم معرضون ﴿۲۳﴾ يا ايها الذين امنوا استجيبوا لله وللرسول اذا دعاكم لما يحييكم واعلموا ان الله يحول بين المرء وقلبه وانه اليه تحشرون ﴿۲۴﴾ واتقوا فتنة لاتصيبن الذين ظلموا منكم خاصة واعلموا ان الله شديد العقاب ﴿۲۵﴾ واذكروا اذ انتم قليل مستضعفون في الارض تخافون ان يتخطفكم الناس فاويكم وايدكم بنصره ورزقكم من الطيبات لعلكم تشكرون ﴿۲۶﴾ يا ايها الذين امنوا لاتخونوا الله والرسول وتخونوا اماناتكم وانتم تعلمون ﴿۲۷﴾ واعلموا انما

«وحال انكه اونلار ایشتمزلر» حقیقتده که اوندن منتفع اولالار ۲۲) «بدرستیکه یریوزینده حرکت ایدنلرڭ پیسراقی الله یاننده اونوع کورلر ولال لردر که عقلله رفتار اتمزلر ۲۳) واکر الله تعالی اونلارده خیر بلسیدی هرآینه اونلارا ایشتدیرردی واگر ایشتدیرسیدی ده هراینه یوز دوندەروب حقدن اعراض ایدردیلر ۲۴) ای مؤمنلر قبول ایدوڭ اللهی ورسولی زمانیکه سیزی دعوت ایده اوشیئه که سیزی دیریلدر» وهمیشه دیری ساخلار یعنی بهشته سیزی دعوت ایدن وقتده ایمان گتورمك سببیله اجابت ایدوڭ «وبیلوڭ بونی که الله تعالی حایل اولار آدمله اونڭ قلبنڭ آراسنده» مثلدر الله تعالی نڭ انسانه یاخون اولمقنه نهایت مرتبه ده: انسانله قلب آراسنده هیچ فاصله یوخدر معهذا الله اوقدر انسانه یاخوندر که اونیله قلبڭ آراسنده حایل اولار یااشاده در بوڭا که الله خبرداردر قلبده اولان شرلره یا اینکه اگر الله تعالی برکسڭ خیرلی وسعادتنی ایستیه حایل اولار اونیله معصیت آراسنده واگر شقاوتنی ایستیه حایل اولار اونیله ایمان آراسنده یااینکه الله تعالی انسانله اونڭ قلبنڭ آراسنده حایل ولاروا و شخص وفات ایدر پس اؤلمك زماننده قباق فرصتی فوت اتمیوب الاهه اطاعت ایدیك «بدرستیکه اونڭ طرفنه محشور اولاجاقسڭز» عملـلرڭزڭ مزدنی آلمقه ۲۵) «قورخون او امتحاندن که البته یالقوز سیزڭ ظالملرڭزه یتشمز» بلکه هامنڭزه یتشر دنیاده آراڭزده تفرقه وبدعتلمر ظاهـر اولمـق جهتنه، ظالملره بلا یتشر ظلملری جهتنه سائرلره یتشر امربمعروفی ترك اتمك جهتنه «وبیلوڭ که الله تعالی شدتلو عذاب ایدندر ۲۶) یادڭزه گتوروڭ اوزمانیکه سیزآز ایدڭز وضعیف اولمشلار ایدڭز یرڭ یوزینده» مکه ده قریشڭ النده یااینکه خطاب عربلره در فارس وورومڭ النده «قورخاردڭز که خلق سیزی قارپا پس الله سیزه یر ویردی مدینه ده وسیزی قوتلو ایتدی اوزکومكلکی ایله دعوالرده وروزی ویردی سیزه پاك شیئلردن وغنیمتلردن شایدکه سیز شکر ایده سڭز ۲۷) ای مؤمنلر خیانت اتمیوڭ امانتلرڭزه وحال انکه سیز بیلورسڭز» که خیانت ایدوبسڭز.

اموالكم واولادكم فتنة وان الله عنده اجر عظيم ۲۹) يا ايها الذين امنوا ان تتقوا الله يجعل لكم فرقانا ويكفر عنكم سياتكم ويغفر لكم والله ذو الفضل العظيم ۳۰) واذ يمكر بك الذين كفروا ليثبتوك او يقتلوك او يخرجوك ويمكرون ويمكر الله والله خير الماكرين ۳۱) واذا

بو آیه شریفه نازل اولوبدر ابی لبابه بن عبدالمنذر انصاری نڭ حقنده زمانیکه بنی نضیر قبیله سی طالب صلح اولوب آخرده راضی اولدیلار سعد بن معاذڭ حکمنه یهودیلر خواهش ایتدیلرکه ابو لبابه نی اونلارڭ یاننه کوندره زیراکه اونڭ اهل وعیالی اونلارڭ یاننده ایدی ایلکه حضرت ابو لبابه نی یهودیلرڭ یاننه کوندردی اونلار ابو لبابه دن احوال خبر آلاندا ابو لبابه بارماقیله بوغازنه اشاره ایتدی یعنی هامنگز ذبح اولاجاقسگز جبرئیل بو احوالی پیغمبره خبر ویروب ابو لبابه دخی پیغمبرڭ یانینه کلمیوب دیدی یقین من خیانت ایتدیم پس مسجده کلوب اوزینی مسجدڭ ستوننه باغلادی وقسم یاد ایتدی که بونی آچمارام گرك اولم یا اینکه الله منم توبه می قبول ایده تمام قصه ۹ مجی سوره نڭ ۱۰۲ـ۱۰۴ مجی آیه لرینده ۲۸) «بیلوڭ بدرستیکه سزڭ مال لرگز واولادگز امتحاندر» اللهی سزی یادگزدن چخاردار «بدرستیکه الله یاننده بیوك اجر واردر» اوکسه که اللهڭ رضاسنی اختیار ایده ۲۹) «ای مؤمنلر اگر اللهدن قورخاسگز» وجهادده صبر ایده سگز الله تعالی سیزه کومك ایدوب دشمنه غالب اولارسگز وبو جهته «سیزه فرق ویرن قوه مرحمت ایدر» فرق ویررسگز حقله باطل آراسنه «واورترسزڭ کناهلارگزڭ اوستنی وباغشلیار سیزی والله بیوك فضل ومرحمت صاحبیدر ۳۰) یادگا گتور اوزمانیکه سگا حیله ایتدی لر اوکسلرکه کافر اولدیلار» کفار مکه دن ودار الندوه یه جمع اولوب مشورت ایتدیلرکه «سنی حبس ایتسونلر» بر ایوڭ ایچینه قویوب قاپولارنی برکیدوب تردده مانع اولوب بر سوراخدن بقدر کفایت طعام ویرسونلر «یا اینکه اولدورسونلر» قلجلاری ایله «یا اینکه سنی اخراج ایتسونلر» مکه دن «اونلار حیله ایدرلر سگا والله اونلارڭ حیله لرینی اوزلرینه رد ایدر والله تعالی مکر ایدنلرڭ یخشی در» بو آیه کریمه اشاده در حضرتڭ هجرتنه مشرکین مکه دار الندوه یه جمع اولوب اولمجی سوزی دیدیلر شیطان که نجدی آغ سقال صورتنده مجلسه داخل اولمشدی دیدی بو پیس رای در بنی هاشم جمع اولوب حبسدن چخاردارلر واکر اوزلرنڭ قوه سی اولماسا موسم حجده جمع اولان عربلردن کومك طلب ایدرلر پس ۲ مجی سوزی دیدیلر شیخ نجدی دیدی بو اولمجی دن بدتردر اوندن اوتریکه محمدی اولدورن آدمی بنی هاشم ساغ قویمازلار که یریوزینده گزه پس اوچومجی نی دیدیلر شیطان دیدی بوده قبیح رای در اولدن اوتری که محمد فصیح ومتکلم شخصدر ایلکه عربلر اونڭ فصاحت لسانی کورسه لر فریفته اولارلار دیدیلر پس نطور ایده ك دیدی اهل مکه نڭ هر نسلندن بر نفر جمع اولسون وبو

تتلى عليهم اياتنا قالوا قد سمعنا لو نشاء لقلنا مثل هذا ان هذا الا اساطير الاولين ٣٢) واذ قالوا اللهم ان كان هذا هو الحق من عندك فامطر علينا حجارة من السماء او ائتنا بعذاب اليم ٣٣) وما كان الله ليعذبهم وانت فيهم وما كان الله معذبهم وهم يستغفرون ٣٤) وما لهم الا يعذبهم الله وهم يصدون عن المسجد الحرام وما كانوا اولياءه ان اولياؤه الا المتقون ولكن اكثرهم لا يعلمون ٣٥) وما كان صلاتهم عند البيت الا مكاء وتصدية فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون ٣٦) ان الذين

جمعیته بنی هاشمدن ده برنفر داخل اولسون پس هامگز بردن توکولوب اونی اولدوروک بنی هاشم باجارا بلمزکه هامگزی اولدوره لر اگر دیه ایستیه لر اوچ دیه ویروک دیدیلر بو یخشی رایدر پس اتفاق ایتدیلر اونگ قتلنه وحضرت مامور اولدی هجرته.
٣١) زمانیکه اونلاره اوخونار بزیم آیه لریمز دیدیلر ایشیتدیك اگر بزده ایسته سك هرآینه دیروك بونگ مثلنی» بوسوزی نضر بن حرث دیمشدی وبدر گونده حضرت امیر اونگ بوینی اوردی بوملعون ایرانه سفر ایدنده کهنه تاریخلردن بعض احوال تعلیم آلمشدی خلقی آلداتماق ایچون قرآن خصوصنده دیوردیکه «دگلدر بو مگر گچمشلرنگ نقللری» رستم اسفندیار وسائر فارس پادشاهلارنگ احوالنه قیاس ایدوب دیردی بوده اونلارنگ مثلیدر ٣٢) «زمانیکه دیدیلر پروردگارا اگر بو قرآن حقیقتده سنگ طرفندن گولده ریلوبدرسه داش یاغدیر بزه گوگدن یا گوندر دردناك عذاب» بوسوزی حرث بن عمر یا نعمان بن حرث دیدی ٣٣) «دگلدر خداوند عالم اونلاره عذاب ایدن نقدرکه سن اونلارنگ ایچنده سن و دگلدر خداوند عالم اونلاره عذاب ایدن نه قدر که اونلار استغفار ایدرلر ٣٤) نه اولوبدر اونلارا که الله اونلاره عذاب ایتمیه وحال آنکه اونلار منع ایدرلر مسجد الحرامدن» ایش اومقامه گلدیکه اشرف مخلوقات ومؤمنلر لابد قالوب مکه دن هجرت ایتدیلر وحدیبیه ییلی قویمادیلر پیغمبری واصحابنی مکه یه گلمگه «ودگل ایدیلر اونلار مسجد الحرامنگ رئیسلری، دگلدر اونگ ولیلری مگر پاکلر» شرکدن وبت پرستلیکدن یا اینکه اونلار اللهنگ دوستلری. دگلدرلر اللهنگ دوستلری اوندن قورخانلردر «اما اونلارنگ چوخی بلمورلر» که اونلاره ولایت یوخدر. پیغمبر ص بیوردیکه الله تعالی منی مبعوث ایدوب پیغمبرلگه جمیع پادشاهلار بگا تذلل واطاعت ایده جکلر بگا اطاعت ایدوگ وجمیع عالمه بیوك اولوگ ابوجهل دیدی اگر محمد صنگ دینی حق ایسه الله باشمه داش سالسون
٣٥) «ودگل ایدی اونلارنگ نماز قیلماقی مگر صفیر چالماق واللرینی بربرینه اورماق» حضرت نماز قیلان وقت مشرکلر گلوب حضرتگ ساغ وسولنی کسوب

كفروا ينفقون اموالهم ليصدوا عن سبيل الله فسينفقونها ثم تكون عليهم حسرة ثم يغلبون ٣٧) والذين
كفروا الى جهنم يحشرون ٣٨) ليميز الله الخبيث من الطيب ويجعل الخبيث بعضه على بعض
فيركمه جميعا فيجعله في جهنم اولئك هم الخاسرون ٣٩) قل للذين كفروا ان ينتهوا يغفر لهم
ما قد سلف وان يعودوا فقد مضت سنت الاولين ٤٠) وقاتلوهم حتى لا تكون فتنة ويكون
الدين كله لله فان انتهوا فان الله بما يعملون بصير ٤١) وان تولوا فاعلموا ان الله موليكم نعم
المولى ونعم النصير ٤٢) واعلموا انما غنمتم من شيء فان لله خمسه وللرسول ولذي القربى

جزؤ ١٠

صفير ایدیردیلر وال چالیردیلارکه اونڭ قرائتسسنی ایشتمه‌سونلر بوآدملر هاموسی
بدر دعواسنده مقتول اولدیلر الله‌تعالی بیورور «پس دادڭ عذابی» بدردعواسنده
قتله یتشمگی واسیر اولماقی یاجهنمڭ اودنی «سیزڭ کفرڭز سببنه ٣٦) اوکسلر
که کافر اولدیلر صرف ایدرلر مال‌لرینی که منع ایده‌لر خلقی‌الله‌یولندن پس‌تیزلیك
ایله مالىلرینی صرف ایدرلر صوڭره مال‌لری اونلاره حسرت اولار صوڭره اونلار
مغلوب اولارلار» بوآیه مشرکین‌مکه حقنده‌درایلکه ابوسفیان ضمضمی مکه‌یه گوندردی
که کاروان اوستنه پیغمبرڭ غارت ایتمك خبرنی مکه اهلنه دیه هر کس هر نه‌یه
قوه‌سی گلوردی پول یغوب پیغمبرصڭ دعواسنه تدارك ایدوب گوندردیلر هاموسی
تلف اولوب آدملرینڭ بعضی‌سی مقتول بعضی‌سی اسیر اولدی ٣٧) «واوکسلرکه
کافر اولدیلار جهنم طرفنه سورولرلر ٣٨) تااینکه الله‌تعالی خبیثی پاكدن آیرا»
وکافری مؤمندن وفاسدی صالحدن تمیزویره «وخبیثڭ بعضی‌سنی بعضی‌سنڭ یاننه
گتوروب وهاموسنی بریرده‌جهنمه گوندره اونلاردرلرزیانکارلر ٣٩) دیگلن‌اوکسلره
که کافراولدیلر اگرال گوتوره‌لر» کفردن‌وپیغمبرله‌دعوا وعداوت‌ایتمکدن «اونلارڭ
کیچمش گناهلری‌باغشلانار واگردوباره قایدالار» سنله‌دعوا ایتمگه «بتحقیق کیچدی‌سابق
طائفه‌لرڭ عادتی» اونلارڭ باشنه گلن‌بونلاره دخی‌واقع اولار ٤٠) «دعوا ایدوڭ
کفارله اوزمانه‌دیك که‌شرك‌وکفرتاپیلمیه ودینڭ هاموسی الله‌ایچون اولا» وباطل‌دینلر
ضایع اولا واگر کفردن الگوتوره‌لر پس الله گورندر اونلارڭ عمل‌لرینی» اگر
توبه‌ایتسه‌لر الله قبول ایدر ٤١) «اگراطاعتدن اعراض ایده‌لر وکفردن ال‌چکمیه‌لر
پس‌بیلوڭ‌که الله‌تعالی سزڭ صاحبڭزدر نه‌یخشی صاحب ونه‌یخشی کومك‌ایدندر
٤٢) وبیلوڭ اوزادکه غنیمت ایتدگڭز» برشیئی کفاردن قهراً آلدڭز یااینکه‌هرنوع
ایله اولسا نفع ایتدڭز بوآیه‌نڭ تفسیری طوائف اسلام آراسنده مختلفدر بر

وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ اِنْ كُنْتُمْ اٰمَنْتُمْ بِاللّٰهِ وَمَا اَنْزَلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۴۳) اِذْ اَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوٰى وَالرَّكْبُ اَسْفَلَ مِنْكُمْ وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ لَاخْتَلَفْتُمْ فِي الْمِيعَادِ وَلٰكِنْ لِيَقْضِيَ اللّٰهُ اَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا ۴۴) لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيِّنَةٍ وَيَحْيٰى مَنْ حَيَّ عَنْ بَيِّنَةٍ وَاِنَّ اللّٰهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ ۴۵) اِذْ يُرِيكَهُمُ اللّٰهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلًا وَلَوْ اَرٰيكَهُمْ

طائفه قائلدر بوڭاكه غنیمت عبارتدر جهاد زمانده كفاردن برشیئی زورله آلماقدن برطائفه قائلدر بوڭاكه عبارتدر هرنوعله نفع ایتمكدن تجارت، معدن، دریایه باتوب جواهرات چخارمقدن «پس اونڭ بشدن بری الله ایچوندر و پیغمبرڭ قوملری ایچوندر ویتیملر ومسكینلر ویول اوغلی ایچوندر» تفاسیر شیعه‌دن وهابیله تفسیر قاضی بیضاوی وتبیاندن معلوم اولورکه یتیم ومسكین وابن سبیل عمومی دگلدر بلكه پیغمبرڭ یتیمی وفقیری وابن سبیلی ایچوندر عبارتدر هاشم اولادلدن «واگر وارسڭز سیز ایمان گتورنلر اللهه واوحكامه‌كه بزنازل ایتدیك اوز بنده‌مز محمدص‌ه آیریلماق گوننده» بدر دعواسنده كه حقله باطل آراسنده اوگون فرق ویریلوب بر برندن آیریلدی «اوگونده كه ایكی جمیعت بر برینه ملاقات ایتدی» مسلمانلار ایله مشركلر «والله هرشیئه قادردر» آزطائفه‌نی چوخنه غالب ایتمگه وملائكه‌نی نصرت ایچون گوندرمگه ۴۳) «اوزمانیكه سیز بدرچولنڭ مدینیه یاخون طرفنده واونلار مدینه‌نڭ اوزاق طرفنده وكاروان سیزن آشاقه‌ده ایدی» كه كاروانی دریا كناریله آپاردیلر بویرلری سایماقدن مقصود مشركلرڭ قوتنی بیلدیرمكدركه اونلارڭ اوقدر قوتلریله سیز اونلاره غالب اولدڭز عدۀ قصوی‌ده سو وارایدی اماعدۀ دنیاده یوخ ایدی وكاروان اونلارڭ دالنده اولمقی اونلاره قوت ایدی «واگر سیز مكه اهلیله وعده‌لشیدڭز دعوا ایتمگه» كه فلان معین گونده حاضراولوب دعواایدك «هرآینه اختلاف ایدرڭز وعده‌گاهده» سیز خبردار اولاردڭز اوزڭزڭ آزلقندن واونلارڭ چوخلقندن راغب اولمازدڭز دعوایه هكذا اونلارده قلبلرنده رعب گوروب قورخاردیلر دعوا ایتمگه اما الله تعالی سیزی خبرسیز بربره جمع ایتدی «تااینكه حكم ایده اوایشه‌كه اونی عمله گتورمك لازم واولمالو ایدی» كه سیز كیمی تداركسیز وضعیفلری قریش كیمی تداركلو وقوتلو جماعته غالب ایده محض اسلامی اوجالتمق ودشمنلری یخماق ایچون ۴۴) «تااینكه هلاك اولا اوكسكه هلاك اولدی اودلیل موجبیله كه اونی گوردی وتااینكه دیریله اوكسكه دیریلدی اودلیل موجبیله كه اونی گوردی» كافرلرڭ كفری ومؤمنلرڭ ایمانی گركدر حجت ودلیل ایله اولا نه اینكه تقلیداً «بدرستیكه الله تعالی ایشیدن

كَثِيرًا لَفَشِلْتُمْ وَلَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَلَكِنَّ اللَّهَ سَلَّمَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ۴۶) وَإِذْ يُرِيكُمُوهُمْ إِذِ الْتَقَيْتُمْ فِي أَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا وَيُقَلِّلُكُمْ فِي أَعْيُنِهِمْ لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ۴۷) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۴۸) وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ۴۹) وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا وَرِئَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ

وبيلندر ۴۵) «يادڭا سال اوز مانيكه الله قريش جماعتنى سڭا يوخوده آز جماعت گوستردى» وحال آنكه چوخ ايديلر اوز اصحابنى جرئتلو ايتمك ايچون «واگر چوخ جمعيت گوستريدى هرآينه قيل وقال ايدرگز دعوا امرنده قاچمقلەدايانمق آراسنده اماالله تعالى سلامت ايتدى» سيزى قورخماقدن وقاچمقدن «بدرستيكه الله بيلندر سينه صاحبلرينه» هرچند ظاهرده خطاب حضرت پيغمبرەدر اما باطنده اصحابەدر ۴۶) «واوزمانكه الله تعالى اونلارى سيزڭ گوزگزه آز جميت گوستردى بر بريگزه ملاقات ايتدگگز وقتده» ابن مسعود دير بزيم گوزمزه او اندازەده آز گلديكه منم يانمده اولان برنفره ديديمكه آيا اونلار يتمش نفر اولار ديدى بلى يوزنفر اولار ايلكه اونلاردن بر نفرى اسير ايتديك اولدن خبر آلديق كه سيز قدر جمعيت ايدگز ديدى مين نفر «وسيزى آز ايتدى اونلارڭ گوزلنده» حتى ابو جهل ديدى بر دفعەليك خوراك منزلەسندەدر «گرك الله حكم ايده اوامره كه عمله گلمەلو ايش ايدى والله طرفنه قايدار ايشلرڭ هاموسى» غالب ومغلوب اولماق اللهڭ ايستمگيلەدر نەاينكه چوخلق ياآزلقله.

۴۷) «اى مؤمنلر زمانيكه ملاقات ايتدگز بردستەيه» دعوا اتمكدن اوترى «پس ثابت قدم اولوڭ داغيلميون وچوخ ذكر ايديڭ اللهى» اللهى ذكر اتمك ايله اميدوار اولوڭ نصرته «شايدكه رستگا اولاسگز» نصرت تاپماق ايله ۴۸) «واطاعت ايدوڭ اللهه واونڭ پيغمبرينه وتراع اتميوڭ» اوزآراگزده اختلاف آراء ايله «پس ضعيف اولارسگز وكيدرسيزڭ يىلگز ودولتگز» دولتى ييله تشبيه اتمك عبارتدر هرايكيسنڭ تيزفانى اوئماقندن يااينكه ييل عبارتدر نصرتدن هميشه نصرت ملائكەسى يتشنده اونلارڭ كولەگندن معلوم اولوردى اونلارڭ گلمكى «وصبرايدوڭ بدرستيكه الله تعالى صبرايدنلر ايلەدر ۴۹) واوكسلركيمى اولميوڭ كەخارج اولديلاراوز مملكتلرندن» اهل مكه كاروانه كومك اتمك قصديله شهردن چخديلار «فخرايله وخلقەاوزلرنى كوسترمكدن اوترى» تااينكه اونلارى تعريف ايدەلر شجاعت وسخاوت وتعصب ايله «ومانع اولوردىلار اللهڭ يولندن» قويموردىلر دعواسيز هركس اوزيرلرينه قايده يااينكه قويموردىلر كه مكه اهلى

٥٠) وَاِذْ زَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمُ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَاِنِّي جَارٌ لَكُمْ فَلَمَّا تَرَاءَتِ الْفِئَتَانِ نَكَصَ عَلٰى عَقِبَيْهِ وَقَالَ اِنِّي بَرِيٓءٌ مِنْكُمْ اِنِّيٓ اَرٰى مَا لَا تَرَوْنَ اِنِّيٓ اَخَافُ اللّٰهَ وَاللّٰهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ٥١) اِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ غَرَّ هٰٓؤُلَاءِ دِينُهُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ فَاِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ٥٢) وَلَوْ تَرٰىٓ اِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلٰٓئِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَاَدْبَارَهُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ٥٣) ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيكُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ٥٤) كَدَاْبِ

دین اسلامه داخل اولالار «والله احاطه ایدن و بیلندر اونلارنگ عمللرینی ٥٠) اوزمانیکه شیطان زینتلو ایتدی اونلاره اونلارنگ عمللرینی» وسوسه اتمك ایله پیغمبرنگ دعواسنه «وشیطان دیدی که بوگون مخلوقاتدن هیچکس سیزه غلبه ایده بیلمز من سیزه پناهم». بدر دعواسنده شیطان سراقه بن مالك صورتنده گلوب دیدی من بوگون سیزه پناهم علمگزی بکا ویرونگ پس شیطان علمی النه آلوب اوز مرده‌لرنی باشنه جمع ایدوب لشکری تحریص ایدردی حضرتنگ دعواسنه «زمانیکه ایکی فرقه بر بریله کوزوشدیلر شیطان قایتدی دال آیاقلارنگ طرفنه» یعنی دعوا قصدندن قایتدی وحیله‌سی باطل اولدی «ودیدی من اوزاقم سیزدن بدرستیکه من کورورم اوزادی که سیز کورمورسگز من قورخورم اللهدن» که بکا پسلیك یتشه «واللهنگ عذابی شدتلودر» شیطان ایله که کوردی جبرئیل ملائکه‌لر ایله انلر بنده حربه‌لر کلور علمی آتوب باشلادی قاچمقه علمی منیه بن حجاج النه آلوب شیطاننگ اتکندن دوتوب دیدی یاسراقه آیا لشکری پراکنده ایدورسن دیدی اگر من گوره‌نی سیزده گورسه‌گز مندن قباق قاچارسگز اونگ قاچماقیله قریش لشکری آراسنه پراکنده‌لك دوشوب مغلوب اولدیلر ایلکه مکه‌یه گلدیلر سراقه‌نی مذمت ایتدیلرکه نه سببه قاچدون سراقه جواب ویردیکه من سیزنگ گتمگگزدن خبردار اولمامشم گجامانده‌که دعوادن قاچام ایلکه مسلمان اولدیلر اووقت بلدیلرکه سراقه صورتنده شیطان بو عملی ایدوبدر ٥١) «اوزمانیکه منافقلر واوکسلرکه اونلارنگ قلبنده شك ناخوشلقی واریدی دیدیلرکه مغرور ایتدی بو مسلمانلاری اونلارنگ دینی» بر نوعله مغرور دیلرکه آز جمعیت ایله چوخ جمعیتنگ مقابلنه چخوبلار اونلار جوابنی الله ویروب بیورور «هرکس توکل ایده اللهه بدرستیکه الله تعالی غالبدر» نصرت ویرر ضعیفی قوتلو یه وآزی چوخه «وحکمت ایله رفتار ایدندر» ٥٢) کاش گوریدنگ اوزمانیکه ملائکه‌لر اولدورر کافرلری اورارلار یوزلرینه» قباقدن گلنده «ودال لاربندن اورارلار» دالدان گلنده ودیرلر اونلاره «دادنگ یاندیران عذابی» ملائکه‌لرنگ حربه‌سی هرکسه دکسیدی اونلاری یاندیروب قارالداردی ٥٣) «بو تنبیه اوعملنگ سببیله‌درکه اونلارنگ اللری کسب ایدوب وبدرستیکه الله ظالم

الِ فرعونَ والَّذينَ من قبلهم كفروا بآيات الله فاخذهم الله بذنوبهم انّ الله قوىٌّ شديد العقاب ٥٥) ذلك بانّ الله لم يك مغيراً نعمةً انعمها على قومٍ حتى يغيروا ما بانفسهم وانّ الله سميع عليم ٥٦) كدأب الِ فرعونَ والَّذين من قبلهم كذّبوا بآيات ربهم فاهلكناهم بذنوبهم واغرقنا الَ فرعونَ وكلٌّ كانوا ظالمين ٥٧) انّ شرّ الدوابّ عند الله الَّذينَ كفروا فهم لا يؤمنون ٥٨) الَّذينَ عاهدتَ منهم ثم ينقضون عهدهم فى كلّ مرّةٍ وهم لا يتقون ٥٩) فامّا تثقفنّهم فى الحرب فشرّد بهم من خلفهم لعلهم يذّكرون ٦٠) وامّا تخافنّ من قومٍ خيانةً فانبذ اليهم

ایدن دگلدر بنده‌لرینه» بلکه اونلار اوزلرینه ظلم ایدبدر گناه عمللره مرتکب اولمق ایله ٥٤) بونلارڭ قاعده‌سی «فرعون اولادنڭ قاعده‌سی کیمیدر واونلاردن سابق اولانلار کیمیدر که کافر اولدیلر اللهڭ آیتلرینه پس الله‌تعالی اخذ ایتدی اونلاری گناهلاری سببنه» بونلاری دخی گناهلاری سببنه اخذ ایدر «بدرستیکه الله‌تعالی قوتلو وشدتله عذاب ایدندر» اونی دفع اتمگه هیچکس قادر اولابلمز ٥٥) «بو عذابڭ اونلارا یتشمگی اوسببه‌در که الله‌تعالی برطایفه‌یه وبردیگی نعمته تغییر ویرمز اونلار اوز حاللرنه تغییر ویرن زمانه‌دیك» یخشی حالدن پیس حاله نجه که قریش حالتلرینه تغییر ویردیلر پیغمبرله عداوت واولدورمگه سعی وآیاته استهزا اتمك کیمی «بدرستیکه الله‌تعالی ایشیدن وبیلندر» پیغمبری تکذیب ایدنلرڭ سوزلرنی وعمللرینی ٥٦) «فرعون اولادنڭ قاعده‌سی کیمی واونلاردن قاباقلارڭ قاعده‌سی کیمی تکذیب ایتدیلر اللهڭ آیتلرینی پس بز هلاك ایتدیك اونلاری اونلارڭ گناهلاری سببیله وبز غرق ایتدیك فرعون اولادنی واونلار هاموسی ظالملر ایدی» قریش جماعتیده آز مسلمانلرڭ اللرینده هلاك اولدیلر ٥٧) «یر یوزینده گزنلرڭ پیسی الله درگاهنده اوکسلردر که کفرده اصرار ایتدیلر پس اونلار ایمان گتورمزلر ٥٨) اوکسلر که اونلردن عهد آلوبسن صوڭره اونلار سندیرارلار عهدلرنی هر دفعه‌ده» حضرت رسول نبی قریضه ایله عهد اتمشدیلر که دشمنی حضرتڭ اوستنه تحریك اتمه‌سونلر پس عهدی سندیردیلار مشرکین مکه‌یه سلاح ویرمك ایله صوڭره دیدیلر که یادیمزدن فراموش اولوب دوباره عهد ایتدیلر گنه عهدی سندیردیلار خندق دعواسنده «اونلار قورخمازلار» اللهڭ عذابندن ٥٩) «اگر عهدی سندیران جماعته دعواده یتشه‌سن» وغلبه‌ایدوب نصرت تاپاسان «اوصورتده اونلاری اولدورمك سببیله اولکوت وداغت اونلارڭ دال طرفلرنده اولان آدملری بلکه اونلر یادلرینه گتوره‌لر» سزله ایتدیکاری عهدی وسیزدن قورخوب دعوایه جرئت اتمیه‌لر.

عَلٰى سَوَٓاءٍ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْخَٓائِن۪ينَ ﴿٦١﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا سَبَقُواۜ اِنَّهُمْ لَا يُعْجِزُونَ ﴿٦٢﴾ وَاَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِه۪ عَدُوَّ اللّٰهِ وَعَدُوَّكُمْ وَاٰخَر۪ينَ مِنْ دُونِهِمْۚ لَا تَعْلَمُونَهُمْۚ اَللّٰهُ يَعْلَمُهُمْۜ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ ف۪ي سَب۪يلِ اللّٰهِ يُوَفَّ اِلَيْكُمْ وَاَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٣﴾ وَاِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِۜ اِنَّهُ هُوَ السَّم۪يعُ الْعَل۪يمُ ﴿٦٤﴾ وَاِنْ يُر۪يدُٓوا اَنْ يَخْدَعُوكَ فَاِنَّ حَسْبَكَ اللّٰهُۜ هُوَ الَّذ۪ٓي اَيَّدَكَ بِنَصْرِه۪ وَبِالْمُؤْمِن۪ينَۙ وَاَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْۜ لَوْ اَنْفَقْتَ

٦٠) «واگر هم‌عهد اولدقڭ قومڭ خيانت اتمگندن قورخاسن پس اونلاريله ايتدگڭ عهدی آشكارا و دوزليك ايله اونلار طرفه آت» وسنديرمقی اونلره خبر وير نه‌اينكه اونلار سنڭ رفتارندن قانالار كه سن عهدی سنديروبسن «بدرستيكه الله دوست دوتماز خيانت ايدنلری ٦١) بودعوادن قاچوب قورتاران كافرلر گمان اتمه‌سونلر كه اونلر قاچمق‌ايله‌خلاص‌اولدیلر اونلاراللهی‌عاجزايده بلمزلر» هروقت‌الله قادردر هركسی ايستيه غالب‌اتمگه يااينكه خطاب پيغمبره‌در: سن گمان ايتمه‌كه دعوادن قاچانلر سيزڭ الگزدن خلاص اولدیلر اونلار سيزی عاجز ايده بلمزلر گنه ال تاپوب اونلری اولدوره‌جكسگز ٦٢) «ای مؤمنلر حاضراولوڭ دشمنلرگزی دفع اتمگه اوشيئله كه باجارارسگز» دشمنلری دفع‌اتمگه «قوت‌دن» اوخ و قلج‌ايله ياهر-زمانڭ اوز حالنه مطابق قوه‌ايله «والله يولنده آت باغلاماق وحاضر ساخلامق ايله» كه لازم‌اولان وقتده اوزگزی ومالگزی حمل‌ونقل ايده‌سگز «بونيله قورخودارسگز اللهڭ‌دشمننی واوز دشمنگزی واونلاردن سوا باشقه آدملری‌كه سيز اونلاری فردا فردا بيلمورسگز كه‌كيملردر» بوگون اماز قبيلارلار صباح كافر اولارلار «الله اونلاری تانيور وسردن خبرداردر واوزاديكه الله يولنده صرف ايدرسگز ويريلر سيزه‌اونڭ مزدی‌واجری وسيزظلم‌اولمش اولمازسگز» عملگز ضايع‌اولماقی وثوابڭ آزلقی‌ايله. بوآيه‌شريفه امرايدير مسلمانلاره كه‌دشمنی دفع‌اتمك اسباب وآلاتنی‌تدارك ايده‌لر ودشمندن غفلت‌اتميه‌لر بوآيه اختصارايله امور سياسيه‌نڭ هاموسنه‌دارا وشامل‌در ٦٣) «واگرمائل‌اولالار صلحه‌پس‌سنده مائل‌اول‌صلحه وتوكل‌ايت اللهه» اونلارڭ حيله‌لرلدن قورخما اللهدر سنی‌ساخليان «الله ايشيدن وبيلندر» اونلارڭ قول‌لرنی وفعل‌لرنی بوآيه بدردعواسنڭ تتمه‌سندر ٦٤) «واگر ايستيه‌لر سگا حيله ايده‌لر» صلحده‌كه بوحالده سنڭ‌دعوايه آماده اولان لشگرگی دفع وصوگره اوزلری قوت جمع‌ايدوب خبرسيز سيزڭ اوستگزه توگوله‌لر «پس‌الله سگا بسندر وكفايت‌ايدر، اوالله ايله‌اللهدركه سگا گومك‌ليك ايتدی هم‌اوزنصرتيله وهميده مؤمنلرايله ودوست‌ليك

مافی الارض جمیعاً ما الفت بین قلوبهم ولکن الله الف بینهم انه عزیز حکیم ٦٥) یا ایها النبی حسبك الله ومن اتبعك من المؤمنین ٦٦) یا ایها النبی حرض المؤمنین علی القتال ان یکن منکم عشرون صابرون یغلبوا مائتین وان یکن منکم مائة یغلبوا الفا من الذین کفروا بانهم قوم لا یفقهون ٦٧) الئن خفف الله عنکم وعلم ان فیکم ضعفا فان یکن منکم مائة صابرة یغلبوا مائتین وان یکن منکم الف یغلبوا الفین باذن الله والله مع الصابرین ٦٨) ما کان لنبی ان یکون له اسری حتی یثخن فی الارض تریدون عرض الدنیا والله یرید الاخرة والله عزیز حکیم

سالدی اونلارڭ آراسنه» اوس وخزرج طائفه‌لری هجرتدن سابق بربریله دشمن ایدیلر اسلام سببیله عداوت اونلارڭ آراسندن گوتورولوب دوست اولدیلر بوڭا سبب اللهدر «اگرسن یریوزینده اولان شیئلرڭ هاموسنی صرف اتسیدیڭ دوستلق سالابلمز ایدوڭ اونلرڭ آراسنده اماالله تعالی دوستلق سالدی اونلارڭ آراسنه» اسلام ایله «یدرستیکه الله غالب وحکیم‌در» هرنه ایستیه عمله گتورر ٦٥) «ای پیغمبر سڭا گوملك لیك اتمكه کفایت ایدر الله واومؤمنلرکه سڭا تابع اولوبدر» یااینکه الله کفایت ایدر سڭا وسڭا تابع اولان مؤمنلره ٦٦) «ای پیغمبر ترغیب ایت مؤمنلری دعوایه اگر سیزدن ایگرمی نفر صبر ایدن آدم اولا غلبه ایدرلر ایکی یوز نفره واگر سیزدن یوز نفر اولا غلبه ایدرلر کافرلردن مین نفره» سیزڭ برگز اونلارڭ اون نفرنه مقابلدر «بوسببه‌که اونلار اوطور قوملردرکه آنلامازلار» دعواڭ علتنی ثواب قصدیله گتمورلر اماچونکه سیز دین یولنده دعوا ایدرسڭز جانڭزدن بالکلیه گچمك جهتنه جرئتڭز آرتوق‌در ٦٧) «ایندی الله یونکول ایتدی وچتین ایشی سیزدن گوتوردی وبیلدیکه سیزده ضعیف لیك وار پس اگر سیزدن یوز نفر صبر ایدن اولا غلبه ایدرلر ایکی یوز نفر کافره واگر سیزدن مین نفر اولا ایکی مین نفره غلبه ایدرلر اللهڭ اذنیله والله صبر ایدنلر ایله‌در» بوآیه ناسخ‌در سابقی آیه‌یه اول دفعه اون نفرڭ مقابلنه برنفر گتمك واجب ایدی صوڭره الله تخفیف ویروب ایکی نفرڭ مقابلنه برنفرڭ گیتمگی واجب اولدی ٦٨) «صلاح دگلدر پیغمبره‌که اسیرلر اونڭ مالی اولا» واسیرلردن فدیه آلا بلکه اوڭا صلاح اودرکه اونلاره قلج اوره «تااینکه چوخ اؤلدوره یریوزنده ومبالغه ایده قتلده» کفاری بالکلیه مضمحل اتمك ایچون «ایستیورسڭز دنیامالنی» فدیه آلمق ایله «والله ایستیور سزدن اوتری آخرتی» ثواب ویرمگی «والله غالب‌در دشمنلره وحکم ایدنلدر» مصلحت ایله. ایلکه بدر دعواسنده غنیمت واسیر اله گلدی حضرت اوخصوصنده صحابله مشورت ایتدی گیمی مصلحت گوردی غنیمتی یاندیرمقی واسیرلری اولدومگی علی الاخیره بیله خواهش ایتدیلرکه

٦٩) لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللّٰهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ٧٠) فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا
طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ٧١) يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ فِي اَيْدِيكُمْ مِنَ الْاَسْرٰى اِنْ يَعْلَمِ اللّٰهُ
فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِمَّا اُخِذَ مِنْكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ٧٢) وَاِنْ يُرِيدُوا
خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللّٰهَ مِنْ قَبْلُ فَاَمْكَنَ مِنْهُمْ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ٧٣) اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَهَاجَرُوا

غنیمتی قسمت واسیرلری فدیه آلوب آزادایده‌لر حضرت بیوردیکه‌نیچه‌نفر اسیرلردن فدیه آلوب بودعواده آزاد ایتسه‌گز اوعدده گان‌ئیلده واقع اولان دعواده سیزدن مقتول اولاجاقدر أصحاب بوڭا راضی اولدیلارکه‌بوئیلگ اسیرلرنگ فدیه‌لرنی‌آلوب ملتذاولوب کان‌سنه‌ده آخرت فیضنه یتشه‌روك پس‌همین آیه‌نازل اولدی ٦٩) «اگر سابقده اللهنگ حکمی بو اولمیایدی» که غنیمت‌لر حلالدر هرآینه غنیمتدن آلدقگز شیئلر مقابلنده «سیزه دردناك عذاب یتشردی ٧٠) پس‌ییوگ او شیئدن‌که غنیمت ایدوبسگز» یافدیه‌دن «حلال وپاکیزه اولان حالده وقورخون اللهدن قتنه سالمیوگ بدرستیکه الله باغشلیان ورحم ایدندر
٧١) دیگلن اوکسلره که سیزگ‌اللرگزده‌در اسیرلردن اگرالله اونلارگ قلبلرنده‌خیر وصحت نیت بیله هرآینه سیزه ویرر سیزدن آلنان فـدادن یخشی‌سنی وباغشلار سیزگ گناهگزی والله باغشلیان ورحم ایدندر» بوآیه نازل اولوبدر عباس وعقیل ونوفل‌بن حرث حقنده حضرت پیغمبر امیرالمؤمنینی گوندردی‌که‌گورسون اسیرلر ایچنده بنی‌هاشمدن کیم‌وار حضرت ملاحظه ایدندن‌صوگره خبرویردی بنی‌هاشمدن اولان اسیرلری حضرت اوزی تشریف گتوردی اونلارگ یاننه ایلکه عقیلی‌گوردی بیوردی یااباًیزید ابوجهل مقتول اولدی عقـیل دیدی بوندن صوگره تهامه‌ده سگا دشمن قالمادی ایله‌که عباسی گتوردیلر حصرت بیوردی یاعم اوزگا وقرداشگ‌نوفله وقرداشگ اوغلی عقیله فدیه ویر آزاد اول دیدی یامحمد سن ایستیورسن من آخرده سائل‌بکف (دیلنچی) اولام حضرت بیوردی ام‌الفضلگ یاننده قویدوقگ‌پولدن ویرکه اوگا اوپولی تسلیم ایدوب دیمشدگ که اگر من بودعوادن گلمه‌سم بوپولی اوزگا و اولادگا صرف‌ایت دیدی قرداش اوغلی بوخبری سگا کیم دیدی حضرت بیوردیکه جبرئیل الله طرفندن بگا خبر گتوردی عباس شهادت دیوب دین‌اسلامه داخل اولدی اسیرلر هاموسی فدیه ویرندن صوگره حالت‌شرکده مکه‌یه رجوع ایتدی مگر عباس وعقیل ونوفل ٧٢) «واگر سگا خیانت ایتمك ایستیه‌لر» سنله ایتدکلری عهدی سندیرمقله «پس بوندن سابق اونلار اللهه دخی خیانت ایدوبلر کفرله پس‌الله سگا امکان ویردی اونلاردن انتقام آلماقه والله‌تعالی بیلن وحکمت‌ایله

وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا أُولٰئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنْ وَلَايَتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ حَتّٰى يُهَاجِرُوا وَإِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ إِلَّا عَلٰى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ٧٤) وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ٧٥) وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا أُولٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ٧٦) وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدُ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَأُولٰئِكَ مِنْكُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلٰى بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللّٰهِ إِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

رفتار ایدنلدر ٧٣) بدرستیکه اوکسلرکه ایمان گتوردیلر وهجرت ایتدیلر» وطنلرندن اللهی وپیغمبری دوست دوتماق ایچون مکه‌دن مدینه‌یه «وجهاد ایتدیلر مالئریله و جانلریله الله یولنده» بووصفلر مهاجرلر خصوصنده‌در «واوکسلرکه یر ویردیلر و کومك ایتدیلر» پیغمبره ومؤمنلره بووصف انصار خصوصنده‌در «بونلارك بعضی‌سی بعضی‌سنك دوستلریدر» ووارثلریدر حضرت رسـول مدینه‌یه تشریف گتورندن صوکره مؤمنلری بربریله قرداش ایتدی هانسی قرداش وفات ایتسیدی اوبری قرداش ارث آپاراردی ورثه‌لری ارث آپارمازدی بدر دعـواسندن صوکره (واولوالارحام بعضهم اولی ببعض) نازل اولوب اخوت آیه‌سی فسخ اولدی «و او کسلر که ایمان گتوردیلر و هجرت ایتمدیلر سیزه اونلارك دوسـتاقندن منفعت یوخـدر تااینکه هجرت ایده‌لر وا گرسیزدن کومکلیك ایستیه‌لردینده کفارله دعوا ایتمکه پس واجبدر سیزه که اونلاره کومکلیك ایده‌سیگز مگراوقومله دعوا ایتمگه که سزله اونلارك آراسنده عهد وپیمان اولا» اونلارایله مصالحه ومعاهده ایتمش اولاسیگز که اونلارله دعوا ایتمیه‌سگز اوصورتده جائز دگلدر که مؤمنلره کومکلیك ایده‌سگز «والله تعالی سیز ایتدگگز عملی گورندر ٧٤) واوکسلرکه کافر اولدیلار اونلارك بعضی‌سی بعضیسنك دوستلریدر» الله تعالی نهی ایتدی کفاری دوست دوتماقی واونلاره کومکلیك ایتمگی هرچند یاخون قوم اولا «اگر سـیز ایتمیه‌سـیگز» او امری‌که الله واجب ایدبدر مؤمنلر بربریسنی دوتماقدن «یریوزینده فتنه وبیوك فساد اولار» مسلمانلر متفق اولمیوب آرالارینه تفرقه دوشوب کفار فرصت تاپوب اسلامی ضعیف ومضمحل ایدرلر

٧٥) واوکسلرکه ایمان گتوردیلر وهجرت وجهاد ایتدیلر الله یولنده واوکسلرکه مؤمنلره یرویردیلر وکومکلیك ایتدیلر اونلاردیلر مؤمنلر حقیقتده اونلار ایچون

واردر اللهڭ باغشلامقی و زحمتسیز روزی ٧٦) و اوکسلر که ایمان گتوردیلر مؤمنلر هجرت ایدندن صوڭره وهجرت ایتدیلر سیزایله پس اوتلار سیزدندر» هر چند سیزایله هجرت ایتمیوبلر «وقوملق صاحبلری بعضیسی اولیدر بعضیسندن اللهڭ کتابنده» هرکس وفات ایدن شخصه یاخون اولسا میراثی اوآپارار «بدرستیکه الله هرشیئه عالمدر» طبقهٔمیراثی وهانسی مرتبه اوبریسندن مقدم اولماقی سیزدن یخشی بیلور

سورة التوبه ١٢٩) آیهدر مدینهده نازل اولوب

برائت سورهسی غضبه شامل اولدیقیچون سائر سورهلرکیمی اولندهبسم الله یوخدر بوسببه سنتدرکه بسم الله عوضنه بوسوزلر اوخونا

اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ النَّارِ * وَمِنْ شَرِّ الْكُفَّارِ * وَمِنْ غَضَبِ الْجَبَّارِ * اَلْعِزَّةُ لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ * وَلِرَسُولِهِ الْمُخْتَارِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ

معنیسی بودرکه اللهه سیغینورم جهنم اودندن ومشرکلرڭ شرندن واللهڭ غضبندن عزیزلیك الله وپیغمبر ومؤمنلر ایچوندر

حزب

١) بَرَاءَةٌ مِنَ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ اِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ٢) فَسِيحُوا فِي الْاَرْضِ اَرْبَعَةَ اَشْهُرٍ وَاعْلَمُوا اَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللّٰهِ وَاَنَّ اللّٰهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ ٣) وَاَذَانٌ مِنَ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ اِلَى

---

١) الله و پیغمبر بریدرلر او عهددن که مشرکلر ایله ایدوبسڭز» جناب پیغمبر عهدی سندیرمقڭ جوازنه ایکی دلیل ذکر ایدبدیلر بریسی بودرکه پیغمبر عهد باغلامشدی او زمانهدیك که اوعهدی الله رفع ایده وحیایله ایکمجی عهدی مشرکلر برهم ایتدیلر نهاینکه پیغمبرص «پس سیاحت ایدڭ یرده دورت آی» هانسی یره گیتسهڭز هیچ کس سیزی منع ایتمز «وبیلوڭ که سیز اللهی عاجزایده بیلمزسیڭز» مغرور اولمیوڭ الله سیزه مهلت ویرمکه «وبدرستیکه الله کافرلری رسوا ایدندر» قتل واسرایله یاعذاب آخرت ایله

زمانیکه اشرف مخلوقات هجرتڭ ٩مجی ئیلنده فتح مکه ایتدی مشرکلری حج ایتمکدن منع ایتمدی ومشرکلرڭ رسمی بوایدیکه هرکس بر لباسده طواف

النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْاَكْبَرِ اَنَّ اللّٰهَ بَرِيْٓءٌ مِّنَ الْمُشْرِكِيْنَ وَرَسُوْلُهٗ فَاِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوْٓا اَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللّٰهِ وَبَشِّرِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ ۴) اِلَّا الَّذِيْنَ عٰهَدْتُّمْ مِّنَ الْمُشْرِكِيْنَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوْكُمْ شَيْـًٔا وَّلَمْ يُظَاهِرُوْا عَلَيْكُمْ اَحَدًا فَاَتِمُّوْٓا اِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ اِلٰى مُدَّتِهِمْ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِيْنَ ۵) فَاِذَا انْسَلَخَ الْاَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِيْنَ حَيْثُ وَجَدْتُّمُوْهُمْ وَخُذُوْهُمْ وَاحْصُرُوْهُمْ وَاقْعُدُوْا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ فَاِنْ تَابُوْا وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ فَخَلُّوْا سَبِيْلَهُمْ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ

ایتسیدی اونی ساخلامق جائز دگل‌ایدی گرکاونی تصدق ایدیدی‌هرکس مکه‌یه‌داخل اولسیدی گرك برلباس کرایه ایدوب صوکره صاحبنه رد ایدیدی هرکسك قوسی اولماسیدی عریان طواف ایـدردی عرب‌لردن برنفر گوزل وکوك عورت طواف ایچون گلوب کرایه ایتمگه قوسی اولمیوب لابداً عریان‌حالتده طواف ایدوب اللرنك بریسنی قباقنه بریسنی دالسنه قویوب دیدیکه بوگون عیبلر آشکار اولار جماعت اونك تماشاسنه جمع اولوب اوکا مشتری اولدیلار بوخبر مدینه‌ده حضرت رسوله یتشوب غمگین اولدی ایله‌که بوآیه نازل اولدی حضرت ابوبکری چاغروب بیوردی که مکه‌یه گیدوب بوآیه‌لری موسـم حجده مناده خلقه اعـلان ایده ایلمکه حضرت ابوبکر بوله دوشدی جبرئیل نازل اولوب عرض ایلدی یار سول‌الله حداوندعالم بیورور که بوخبری اعلان ایده‌بیلمز براحد مگر سن‌یاسنك اهلندن برنفر حضرت پیغمبر امیرالمؤمنین؏می چاغروب بیوردی یاعلی تیزلیك‌ایله گیدوب آیه‌لری ابوبکردن آلوب‌منی‌ده‌کفاره‌اعلان‌ایت‌حضرت روحامنزلنده‌ابوبکره یتشوب‌آیه‌لری اوندن‌آلوب‌ابوبکر مراجعت‌ایتدی برروایته‌گوره‌هرایکیسی گیتدیلر اماآیه‌نی‌مناده‌علی؏ قرائت‌ایتدی ۳) «بو اعلاندر اللهدن واونك رسولندن جماعته بیوك حـج گوننده» که قربان بایرامی ایدی «بدرستیکه الله بری‌در مشرکلردن واونك رسـولیده بریدر پس اگر توبه ایده‌سگز کفردن پس‌اویخشی‌در سیزه واگر اعراض ایده‌سگز بیلوك که‌سیزاللهی عاجز ایدن دگلسگز» بزی سیزه مسلط ایتمـکدن یاسیزه عذاب ایتمـکدن «وبشارت ویر اولسلره که کافر اولدیلر دردناك‌عذاب‌ایله» ۴) مشرکلر عهدی سندیرمقه‌گوره دورت آیك تمامندن صوکره مهلت تمام اولار «مگراولسلرکه سیز عهد ایدوبسگز اونلر ایله صوکره اونلر عهـدن برشیئی سـیندیرمیوبلر وسیزك ضررگزه برکسه کومك‌لیك ایتمیوبلر پس‌تمام‌ایدوك اونلارك عهدنی‌مدتی‌تمام‌اولاناکیمی بدرستیکه‌خداولد عالم پرهیزکارلری دوست دوتار ۵) زمانیکه تمام‌اولا حرمـتلو آیلار» که‌اونلاره مهلت وبریلمشدی ایگرمی گون ذی‌حجه‌دن، محرم، صفر، ربیع‌الاول واون ایکی

۶) وَاِنْ اَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَاَجِرْهُ حَتّٰى يَسْمَعَ كَلَامَ اللّٰهِ ثُمَّ اَبْلِغْهُ مَاْمَنَهُ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ۷) كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللّٰهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ اِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَمَا اسْتَقَامُوا لَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ۸) كَيْفَ وَاِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ اِلًّا وَلَا ذِمَّةً يُرْضُونَكُمْ بِاَفْوَاهِهِمْ وَتَاْبٰى قُلُوبُهُمْ وَاَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ ۹) اشْتَرَوْا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِهِ اِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۱۰) لَا يَرْقُبُونَ فِي مُؤْمِنٍ اِلًّا وَلَا ذِمَّةً وَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ ۱۱) فَاِنْ تَابُوا وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ فَاِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ

گون ربیع‌الاخردن یااینکه شوال، ذی‌قعده، ذی‌حجه ومحرم «پس اولدورون مشرکلری نه‌یرده‌که تاپدیگز» خواه حرمک ایچنده خواه چولنده «واونلاری اسیرایدوک واونلاری ساخلیوک» حایل اولوک اونلارایله مسجدالحرامک آراسنده «واونلاره ! گلشدیروک کیچه‌جك وگذرگاه‌لرده» که‌باشقه شهره‌لره پراگنده اولماسونلر «پس‌اگر توبه‌ایده‌لر» شرکدن ایمان گتورملك‌ایله «ونماز قیلالار وزکوة ویره‌لر پس اونلارک یوللارنی آچون» متعرض اولمیوک قویوک نه‌یره گیدورلریسه گتسونلر «بدرستیکه اللّٰه‌تعالی باغشایاندر» اونلارک گچمش گناهلارینی «ورحم ایدندر ۶) واگر مشرکلردن بریسی امان‌ایستیه پس‌اوکا امان ویر تااینکه ایشیده اللهک کلامنی» ومطلع‌اولاحقیقت امردن «صوکره یتورگلن اونی امان محلنه» اگرایمان گتورمیه «بواوندن اوتریدر که اونلار برقومدرلرکه بلمزلر» ایمان نه‌دروسن دعوت ایتدیگنک دینک حقیقتی‌نه‌در

۷) «نجه عهد صحیح اولار مشرکلر ایچون اللهک یاننده و اونک پیغمبرنک یاننده» وحال آنکه اونلارک خیاللری عهدی سندیرماقدر «مگر اوکسلر که سزله عهدایتدیلر مسجدالحرامک یاننده» بو حاله کیمی اونی سیندیرمیوبلر سیزده منتظر اولوک «پس مادامیکه دوزاولالار سیزایله اوز عهده‌لرینده پس سیزده دوز اولوک‌اونلارایله بدرستیکه‌اللّٰه‌دوست دوتار متقی‌لری ۸) نجه اونلاریله عهدی‌ساخلامق اولار وحال آنکه اگر سیزه نصرت تاپالار مراعات اتمزلر سزایله قوملق یاهم قسم اولماق ونه عهده وفاایتمگی، راضی ایدرلر سیزی آغزلاریله» آنجق دیل‌ایله دیرلر که اطاعت وعهده وفا ایده‌روك «ومنع ایدر اونلارک قلبلری» قلباً وفاایتمك ایستمزلر «واونلارک چوخی فاسقلردر ۹) ساتدیلار اللهک آیتلرینی آزپوله پس اعراض ایتدیلر اللهک یولندن بدرستیکه اونلارک عمل ایتدگاری چوخ پیس‌عملدر ۱۰) گوزله‌مزلر مؤمنلرک‌حقنده نه‌قوملیك‌ونه‌عهد واناللاردیلر حدلدن‌تجاوز ایدنلر

وَنُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۱۲) وَاِنْ نَكَثُوا اَيْمَانَهُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا فِي دِينِكُمْ فَقَاتِلُوا اَئِمَّةَ الْكُفْرِ اِنَّهُمْ لَا اَيْمَانَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ ۱۳) اَلَا تُقَاتِلُونَ قَوْمًا نَكَثُوا اَيْمَانَهُمْ وَهَمُّوا بِاِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُمْ بَدَؤُكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ اَتَخْشَوْنَهُمْ فَاللّٰهُ اَحَقُّ اَنْ تَخْشَوْهُ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۱۴) قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ اللّٰهُ بِاَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ ۱۵) وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللّٰهُ عَلٰى مَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۱۶) اَمْ حَسِبْتُمْ اَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللّٰهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

---

۱۱) پس اگر توبه‌ایده‌لر» کفردن وعهدی سندیرمقدن «ونماز قیلالار وزکوة ویره‌لر پس اونلار سیزنگ دین قرداشلارگزدر وبز بیان ایده‌روك آیتلریمزی اوقومه‌که عمل ایدرلر ۱۲) وا گر سندیرالار آندلارینی عهد ایدندن صوگره وطعن وعیب ایده‌لر سیزنگ دینگزه پس دعوا ایدونگ کافرلرنگ پیشوا وسرکرده‌لریله بدرستیکه اونلار ایچون آندلار یوخدر» حقیقتده آندلاری آند اولسیدی اونی سندرمزدیلر «شایدکه اونلار اوعملدن ال گوتوره‌لر» مقصودگز دعوادن بو اولسون که بدعتی و کفری یر یوزیندن گوتوره‌سگز ایاه‌که اونلار کفردن ال گوتوردیلر سیزده دعوادن ال گوتوروك نه‌اینکه دعوادن مقصودگز اذیت اولا ۱۳) «آیا دعوا اتمزسگز اوقومله که آندلارنی سندیردیلر وقصدایتدیلر پیغمبری مکه‌دن اخراج ایتمگه واونلار اول دفعه ابتدا ایتدیلر سزله دعوا اتمگه آیا قورخورسگز اونلردن ودعو ایتمورسگز اونلارایله پس الله سزاواردر که اوندن قورخاسگز» مؤمنلر گرکدرکه اللهدن قورخالار ۱۴) «دعوا ایدونگ مشرکلرایله تااینکه الله عذاب ایده اونلارا سزنگ اللرگز ایله واونلاری رسواایده ونصرت ویره سزه اونلارنگ ضررنه وشفا ویره مؤمن قوملرنگ سینه‌لرینه

۱۵) وآپارا اونلارنگ قلبلریندن اولان غیضی» که‌سیزه غضب ایتمشدیلر «والله او کسنگ توبه‌سنی قبول ایدرکه اونی ایستر والله بیلن وحلیمدر ۱۶) آیاایله گمان ایدیرسیگزکه الله‌تعالی سیزی اوز باشگزه قویار» وسیزی دعوایه امر ایتمز «وحال انکه الله بیلمیوبدر سیزدن اوکسلری که جهادایتدی» بوآیه‌نگ مثلنگ ترجمه‌سی ۳مجی سوره‌نگ ۱۴۲مجی آیه‌سنده ذکر اولدی «وبیلمدی اوکسلری که‌اخذ ایتمدیلر اللهدن سوا وپیغمبردن ومؤمنلردن سوامخفی دوستلر» گرك دعوایه امر اولاسیگز تااینکه حکمه اطاعت ایدن خالص مؤمنلرله اطاعت ایتمین فاسقلر بربرندن آیریله «والله خبرداردر سیزنگ عملگزه ۱۷) جائز دگلدر مشرکلره اللهدن اوتری مسجدلر

١٧) ما كان للمشركين ان يعمروا مساجد الله شاهدين على انفسهم بالكفر اولئك حبطت اعمالهم وفي النار هم خالدون ١٨) انما يعمر مساجد الله من امن بالله واليوم الاخر واقام الصلوة واتى الزكوة ولم يخش الا الله فعسى اولئك ان يكونوا من المهتدين ١٩) اجعلتم سقاية الحاج وعمارة المسجد الحرام كمن امن بالله واليوم الاخر وجاهد في سبيل الله لا يستون عند الله والله لا يهدي القوم الظالمين ٢٠) الذين امنوا وهاجروا وجاهدوا في سبيل الله باموالهم وانفسهم اعظم درجة عند الله واولئك هم الفائزون ٢١) يبشرهم ربهم برحمة منه ورضوان وجنات لهم

تعمیر ایده‌لر» هاراده قالدیکه مسجدالحرامی تعمیر ایده‌لر «وحال آنکه شهادت ایدرلر اوزلرنڭ کافراولماقنه» اظهار شرك ایله وبیتڭ اطرافنه بتلردوزمك ابله، «اونلار اوکسلردر که هیچ‌اولوبدر اونلارڭ عمللری وجهنمده اونلار همیشه‌لیك قالانلاردر».
مسلمانلار مذمت ایتدیلر بدراسیرلرنی قطع‌رحم ایدوب پیغمبرایله دعوا ایتمگه عباس دیدیکه بزیم پیسمزی دانشـورسگز بخشی‌مزی دلگزه گتورمورسگز دیدیلر یخشی عملگز ندر دیدیلر مسجدالحرامی تعمیر وبیته پرده سالوب حجاجه قوناقلق‌ایدروك پس ذکر اولان آیه نازل‌اولدی ١٨) «بودر وبوندن غیری دگلدر تعمیرایدر اللهڭ مسجدلرنی اوکسلرکه‌ایمان گتوروب اللهه وقیامت گوننه ونماز قیلار وزکوة ویرر وقورخماز مگراللهدن پس امیدوارکه اونلار هدایت تاپمش‌لاردن اولالار»
صحیح نسائی‌نڭ ٢مجی جزونده، ابن‌مغازلی وابونعیم اوزمسنده‌لرینده مالکی فصول المهمه‌ده بیله ذکر ایدوبلر که عباس دیدی من افضلم اوندن اوتریکه حاجیلری زمزم سوییله سیراب ایتمك بگامحولدر شیبه‌دیدی من افضلم بیتڭ کلیدی منم الیمده‌در امیرالمؤمنین بیوردی من‌هامودن قباق ایمان گتورمشم صوگره هجرت ایدوب‌پیغمبرڭ قباغنده جهاد ایتمشم هراوچی پیغمبرڭ حکمنه راضی اولوب احوالاتی عرض‌ایدنده بوآیه نازل اولدی ١٩) «آیا حاجیلری سیراب ایتمگی ومسجدالحرامی تعمیراتمگی تشبیه ایتدگز اوکسه که ایمان گتوردی اللهه وقیامت گوننه وجهاد ایتدی الله‌یولنده بونلار الله یاننده برابر اولمازلار والله هدایت ایتمز ظالم قوملری ٢٠) اوکسلر که ایمان گتوردیلر وهجرت وجهاد ایتدیلر الله‌یولنده مال‌لری وجانلری‌ایله اونلار چوخ بیوك‌در درجه جهتنه الله یاننده واونلاردرلر رستگارلر ٢١) بشارت‌ویرر اونلاره اونلارڭ اللهی اوزطرفندن اولان رحمت‌ایله وجنت‌لرایله واونلار ایچون اوجنت‌لرده همیشه‌لیك نعمت‌لروار ٢٢) اونلار همشیه‌لیك‌در بهشتده نقدرکه‌الله وار بدرستیکه اللهڭ یاننده بیوك اجر واردر» اونلار ایچون ٢٣) «ای مؤمنلر

فیها نعیم مقیم ٢٢) خالدین فیها ابداً ان الله عنده اجر عظیم ٢٣) یا ایها الذین امنوا لا تتخذوا
اباء کم واخوانکم اولیاء ان استحبوا الکفر علی الایمان ومن یتولهم منکم فاولئك هم
الظالمون ٢٤) قل ان کان اباؤکم وابناؤکم واخوانکم وازواجکم وعشیرتکم واموال
اقترفتموها وتجارة تخشون کسادها ومساکن ترضونها احب الیکم من الله ورسوله وجهاد
فی سبیله فتربصوا حتی یأتی الله بامره والله لا یهدی القوم الفاسقین ٢٥) لقد نصرکم الله فی
مواطن کثیرة ویوم حنین اذ اعجبتکم کثرتکم فلم تغن عنکم شیئاً وضاقت علیکم الارض بما رحبت ثم
ولیتم مدبرین ٢٦) ثم انزل الله سکینته علی رسوله وعلی المؤمنین وانزل جنوداً لم تروها

دوست دوتمیونگ آتالارنگزی وقرداشلارنگزی اگر کفری ایمانه اختیار ایده‌لر وهرکسکه
سیزدن اونلاری دوست دوتا پس اونلاردرلر ظالملر
٢٤) دیگلن اگر سزنگ آتالارنگز وقرداشلارنگز وعورتلارنگز وقوملرنگز واومال‌لرکه
کسب ایدوبسگز وتجارتنگز که اونگ کساد اولماقندن قورخورسگز وبگندگگز
ایولرنگز سیزه دوست دوتولمش اولا» یعنی اونلاری چوخ دوست دوتاسگز «الله
دن واونگ رسولندن والله یولنده جهاد اتمکدن پس منتظر اولونگ تااینکه الله تعالی
گتورسونگ سیزه اوز امرنی» وعذابنی او وقتده معلوم اولارکه بونلرنگ هانسی بخشی‌در
«والله هدایت اتمز فاسق اولان قومی ٢٥) بتحقیق الله نصرت ویردی سیزه چوخ
یرلرده» هشتاد دعواده اوجمله‌دن «حنین دعواسنده» که واقع اولوبدر مکه ایله طائف
آراسنده «اوزمانکه سیزه تعجب گتوردی سیزنگ چوخلقگز» زمانیکه ایکی دسته بر
برینه یتشدی خایفهٔ ثانی بیوردیکه بوگون بزمغلوب اولماروق «پس بی‌احتیاج اتمدی
سزنگ چوخلغگز سیزدن برشیئی وسعتلو یر سیزه تنك اولدی» کنایه‌در قورخودن
قوشونگ چوخلغیله «صوگره اعراض ایتدگز دعوادن دال دوندرن حالده»
٢٦) صوگره الله نازل ایتدی سکینه وآرام اولماقی پیغمبره ومؤمنلره ونازل ایتدی
ملائکه قوشونلارنی که سیزاونی گورموردگز وعذاب ایتدی کافرلره‌وبودر کافرلرنگ
جزاسی ٢٧) صوگره الله تعالی باغشلار بوندن صوگره او کسیکه ایستر والله
تعالی باغشلیان ورحم ایدندر» بودعوایه حنین دعواسی دیرلر وقتیکه رسول خدا
فتح‌مکه ایتدی هوازن قبیله‌سنه خبر یتشدیکه پیغمبر اونلارنگ اوستنه گلجگدر پس
هوازن جماعتی دعوا تدارکی گوروب مالك‌بن عون نضری‌نی اوزلرینه رئیس ایدوب
مالللرنی وعورتلرینی وچارپالرینی اوزلریله برابر گوتوروب او طاس آدلو مکانه

وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَٰلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿۲۷﴾ ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مِن بَعْدِ ذَٰلِكَ عَلَىٰ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿۲۸﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ

يتشديلر ايلكه بوخبر پيغمبره يتشدی قبيله‌لری جمع وجهاده تحريض ايتدی واونلارا وعدهٔ نصرت ويروب بيوردیکه اونلارنگ مال‌لرنی وعـورتلرنی غنيمت ايده‌جكلر بنی‌سليم قبيله‌سی مين نفرله مزينه قبيله‌سی مين نفرله دعوايه حاضر اولديلار پس جـماعت دعوايه رغبت ايدوب حضرت بيوك علمی علی۴مه ويروب جمعا ۱۲ مين نفرله عازم جهاد اولديلار مالك‌بن عون امرايتدیکه اهل عيالی ومالّلری دال‌طرفده قويوب اوزلری دره‌لرده وداغلارنگ اتك‌لرينده گزلنوب صبح وقتی بردن حمله اتسونلر وديوردیلر که پيغمبر انديه‌ديك دعوا اتميوبدر اوکسلرله که دعواعلمندن خبردار اولا ايلکه‌حضرت صبح‌نمازنی ادا ايتدی حنين‌چولنه يتشنده هوازن‌دسته‌سی يتشوب حمله‌ايدن وقت بنوسليم قبيله‌سی‌قاچوب اونگ دالنده‌اولان دسته‌لر اونلارا باخوب قاچديلر هيچکس قالمادی مگر اميرالمؤمنين يانده اولان آدمارله ثبات قدم ايدوب دعوا ايدردی عباس پيغمبرنگ دوه‌سنگ جلوندن دوتوب حضرت بيوردی نه‌يره قاچورسگز منم رسول‌الله هيچکس حضرته ملتفت اولميوب نسيبه بنت کعب‌مازينه اونلارنگ اوستنه توپراق آتوردی که توپراق سزنگ باشگزه اولسون نيه قاچورسگز حضرت بوحالی گورنده قلجنی چکوب عباسه بيوردیکه بوتپه‌نگ اوستنه چيخوب سسلن ای‌اصحاب بقره نه‌يره قاچورسگز ايلکه انصار عباسگ سسنی ايشتديلر قلجلارنگ قننی سنديروب ديديلر لبيك يارسول‌الله حضرت خبرآلدی ياعباس بونلار کيملردر حضرته خبر ويردی که انصارلردر پس حمله‌ايدوب دعوايه شروع ايتديلر اووقتده گورديلر که سلاح سسی وآتلارنگ شيحه سسی گلور حضرت بيوردی ملائکه‌لردر سـزنگ کومکگزه گلور پس هوازن لشکری سـنوب قاچديلار اونلارنگ مالّلری وعورتلری واولادی اصحاب پيغمبرنگ غنيمتنه يتشدی پس بردسته هوازن اهلندن حضرتنگ خدمتنه گلوب ايمان گتوروب عرض ايتديلر بوگون بزدن آلتی مين‌نفر اسير اولوب وغنيمت اولان دوه وقويوننگ حد وحصری يوخدر حضرت بيوردی يامالگزی آلون اسيرلرگز قالسون يااسيرلرگزی آلون مالگز قالسون ديديلر بيزهيچ شيئی قوم‌لريمزه برابر بلمروك حضرت بيوردی که اونلاردن اسير اولانلاری رد ايتسونلر وهرکسکه اوزخواهشيله ويرمسه بزمقروض اولوروق‌که اونگ‌مقابلنده اونی راضی‌ايدك‌اصحابگ‌هاموسی‌راضی‌اولديلر بوقصه‌نگ‌تفصيلنی‌حديث وتاريخ‌کتابلرنه‌رجوع

۲۸) ای مؤمنلر بودر وبوندن غيری دگلدر که مشرکلر نجس‌لردر ياخون

بعد عامهم هذا وان خفتم عيلة فسوف يغنيكم الله من فضله ان شاء ان الله عليم حكيم ۲۹) قاتلوا الذين لا يؤمنون بالله ولا باليوم الآخر ولا يحرمون ما حرم الله ورسوله ولا يدينون دين الحق من الذين اوتوا الكتاب حتى يعطوا الجزية عن يد وهم صاغرون ۳۰) وقالت اليهود عزير ابن الله وقالت النصارى المسيح ابن الله ذلك قولهم بافواههم يضاهؤن قول الذين كفروا من قبل قاتلهم الله انى يؤفكون ۳۱) اتخذوا احبارهم ورهبانهم اربابا من دون الله والمسيح ابن مريم وما امروا الا ليعبدوا الها واحدا لا اله الا هو سبحانه عما يشركون ۳۲) يريدون ان يطفؤا نور الله بافواههم

اولماسونلار مسجدالحرامه بوئيلدن صوڭره واگر سيز قورخاسڭز فقردن» حرمدن اونلارى منع اتمك جهتنه كه گلوب كسب وتجارت ايدرديلر وسيزه نفع حاصل اولوردى «پس تيزليك ايله الله سيزى غنى ايدر اوز فضلندن اگر ايستيه بدرستيكه الله تعالى بيلندر سيزڭ احوالڭزى وحكيمدر ۲۹) دعوا ايدوڭ او كسلر ايله كه ايمان گتورمزلر اللهه وقيامت گوننه وحرام اتمزلر اوزلرينه اوزاديكه الله واونڭ پيغمبرى حرام ايدبدر ودين قبول اتمزلر اوزلرينه حق اولان اسلام دينني» بو كسلر عبارتدر «او كسلردن كه اونلارا كتاب ويريلوبدر قتل ايدوڭ اوزمانه ديك كه ويره لر جزيه ويدهى اللرى ايله نقد اولان حالتده كه اونلار ذليل ليك ايله كوچك اولانلاردر ۳۰) يهودى لر ديديلر عزير اللهڭ اوغليدر ونصارى لر ديديلر مسيح اللهڭ اوغليدر بو اونلارڭ سوزيدر آغزلارى ايله ديورلر» مثل در ديرلر سوزدر دانشرسن حقيقتى يوخدر «اونلارڭ سوزلرى اوخشار او كسلرڭ سوزنه كه كافر اولديلر بوندن سابق زمانده» ديديلر كه ملائكه اللهڭ قزلاريدر «الله اونلارى اولدورسون» ياالله‌ڭ لعنتى اونلارا اولسون «نجه ونه‌يره دونرلر» حقدن باطله. ۳۱) «اهل كتاب اوز عالملرنى وزاهدلرنى الله‌لار اخذ ايتديلر الله‌دن سوا» يعنى اونلارا اطاعت ايتديلر الله حرام ايده‌نى حلال وحلال ايده‌نى حرام اتمكده «ومريمڭ اوغلى مسيحى» الله بيلديلر «واونلار امر اولونميوبلار مگر اينكه عبادت واطاعت ايده‌لر بر اولان اللهه، بر اولان الله‌دن باشقه الله يوخدر مقدس وپاكدر اوزاددن كه اوڭا شريك ويرورلر ۳۲) ايستيورلر كه اللهڭ سوزينى (پيغمبرص م ى) آغزلاريله خواموش ايده‌لر والله قويماز» كه اونلار ارز مقصودنه يتشه‌لر اللهڭ سوزنى خواموش اتمك ايله «مگر اينكه الله تمام ايدر اوز سوزينى هرچند كه كافرلر ناخوش دوتالار ۳۳) الله ايله الله‌دركه گوندردى اوز پيغمبرينى (محمدص) هدايت ودين حقله تا اينكه دينني ظاهر ايده جميع دين لره» واونلارڭ هاموسنڭ ناسخى اولا «هرچند

نصف

وَيَأْبَى اللّٰهُ اِلَّا اَنْ يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ۳۳) هُوَ الَّذِى اَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدٰى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ۳۴) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْاَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَاْكُلُونَ اَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ۳۵) يَوْمَ يُحْمٰى عَلَيْهَا فِى نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوٰى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ ۳۶) اِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللّٰهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِى كِتَابِ اللّٰهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ مِنْهَا اَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ اَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ۳۷) اِنَّمَا النَّسِئُ زِيَادَةٌ فِى الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُحِلُّونَهُ عَامًا وَيُحَرِّمُونَهُ عَامًا لِيُوَاطِؤُا عِدَّةَ

که مشرکلر ناخوش دوتالار ۳۴) ای مؤمنلر بدرستیکه یهود عالملرنڭ وزاهدلرنڭ چوخی هر اینه ییرلر خلقڭ ماللرنی باطل ایله» حرام یول ایله رشوه آلوب عوامه احکامی تغییر ایدرلر «ومنع ایدرلر خلقی اللّٰه یولندن» وحق دیندن «واوکسلر که خزینه ایدوب ساخلارلار قزیلی وگوموشی ومصرف اتمزلر اونلاری اللّٰه یولنده پس بشارت ویر اونلارا دردناك عذاب ایله ۳۵)! اوگونده که» خزینه ساخلانمش قزیل وگومش «جهنمڭ اودینده قیزاریلوب اونلارله داغ باسیلار اونلارڭ آلنلارینه» (پیشانی) فقیر گلنده قاش وقاباقلارنی سالوبلر « و بوکورلرینه » فقیری گورنده بوکورلرنی چوگوروبلر «ودال لرینه واونلاره دیولرکه بودر اوزادیکه خزینه ایدوبسگز اوزگزدن اوتری ساخلیوبسگز پس دادڭ اووزر وبالڭ ضررنی که سیز خزینه ایدیردگز» ۳۶) بدرستیکه آیلارڭ سایی وحسابی اللهڭ یانده و کتابنده اون ایکی آیدر او گوندن بری که اللّٰه خلق ایدوبدر گوگلری ویری اوآیلارڭ دوردی حرمتلو آیدر» حرامدر اولده دعوا ایتمك ذی قعده الحرام، ذی الحجه الحرام، محرم الحرام، رجب «بودر محکم دین پس بوآیلاردا اوزنفسلرگزه ظلم ایتمیوڭ» بوآیلارده دعوا ایتمك ایله «ودعوا ایدوڭ مشرکلرڭ هاموسی ایله نجه که اونلارڭ هاموسی سیز ایله دعوا ایدرلر وتعصب ایدوب هاموسی سیز ایله دعوا ایتمگه قصد ایدرلر «وبیلوڭ که اللّٰه تعالی پرهیز ایدنلر ایله در». ۳۷) عرب آراسنده قاعده ایدیکه حرمتلو آیده دعوا ایتمك ایسته سیدیلر اونی حلال ایدوب اوندن صوگره اولان آیی حرام ایدردیلر بوقرارله رفتار ایدوب آز قالمشدی حرمتلو آیلار خلقڭ آراسندن گوتوروله وبوگا (نسیئی) دیردیلر اودر که اللّٰه تعالی بیورور «نسیئی» یعنی برآیی اوبری آیه تاخیر ایتمك« کفری آرتورماقدر

مٰاحَرَّمَ اللّٰهُ فَيُحِلُّوا مٰاحَرَّمَ اللّٰهُ زُيِّنَ لَهُمْ سُوٓءُ اَعْمٰالِهِمْ وَاللّٰهُ لاٰ يَهْدِي الْقَوْمَ الْكٰافِرِينَ ٣٨) يٰا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا مٰا لَكُمْ اِذٰا قِيلَ لَكُمُ انْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ اثّٰاقَلْتُمْ اِلَى الْاَرْضِ اَرَضِيتُمْ بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيٰا مِنَ الْاٰخِرَةِ فَمٰا مَتٰاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيٰا فِي الْاٰخِرَةِ اِلاّٰ قَلِيلٌ ٣٩) اِلاّٰ تَنْفِرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذٰاباً اَلِيماً وَيَسْتَبْدِلْ قَوْماً

بعض مفسرلر دیوبدیلر کەنسیئی اوندن عبارتدر هرآیده ایکی ئیل موسم حج قرار ایتمشدیلر مثلا محرمده ایکی دفعه صفرده ایکی دفعه ئیلنگ آخرینه دیك بوقرارله موسم حج معین ایدردیلر اوئیلده که حضرت رسول حجةالوداع ایتمشدیلر ذی‌حجه آینده واقع اولمشدی حضرت بیوردیکه موسم حج همیشه ذی‌حجه‌ده معین اولدی نجه‌که بوندن سابق اونوع ایدی« گمراه اولار نسیئی ایله اوکسلرکه کافراولدیلر حرمتلو آیلری برئیل حلال وبرئیل حرام ایدرلر» اولمجی بدعتی جناده بن عوف قویدی موسم حجده ندا ایتدی سیزنگ اللهگز محرمی حلال ایتدی اوبریسی ئیلده سسلندی که سیزنگ اللهگز محرم آینی حرام ایتدی «تااینکه موافق ایده‌لر اوآیلارنگ حسابنی که الله حرام ایدوبدر» دورت آینگ سایىنی دوز ساخلیه‌لر «پس حلال ایدرلر اوزادی که الله حرام ایدوبدر زینتلنمش اولدی اونلاره اونلارنگ پیس عمللری والله هدایت ایتمز کافر قوملری» اونلارنگ هدایتنه قابلیتلری اولمامقه گوره ٣٨) «ای مؤمنلر نه‌اولوبدر سیزه زمانیکه دییله (پیغمبرص دیه) سیزه که کوچون الله یولنده دعوادن اوتری آغیراولارسیگز یرنگ طرفنه» آغرلقگزی یره‌سالوب اوتورارسگز «آیاراضی اولدگز دنیانگ ساغلقنه آخرتدن» ال گوتوردگز «پس دگلدر دنیانگ لذتی آخرت مقابلنده مگر آز» شیئی که شاننه اعتماد اولونماز بوآیه‌لر تپوك دعواسنگ حقنده‌در بوقصه تدریج ایله بو سوره‌نگ آخرینه‌دیك ذکر اولونار سبب دعوا اختصاراً بودرکه هجرتنگ ٩مجی ئیلنده شامدن مدینه‌یه کاروان گلوب تجارت ایچون زیتون یاغی وآغ‌اون گتورمشدیلر اهل کاروان مدینه اهلنی خبردار ایتدیلرکه سلطان روم آرتیق لشکرایله مدینه‌یه عازم اولوب مقدمهٔ لشگر بلقایه یتشوبدر عربستانده سکونت ایدن نصاری هراقلیوسه که اووقت تمام آوروپانگ ایمپراطوری ایدی خبر ویرمشدیکه پیغمبر وفات ایدوب بو اطراف قحط جهتنه پراگنده‌در زحمت‌سیز بو یرلری تصرفه گتورمك ممکندر قیصر دخی باغبادنام سرکرده‌نی قرخ مین نفرایله مدینه‌یه گوندردی بواحولات حضرته یتشوب لشگر تدارك ایتمکه امر ایتدی حضرتنگ همیشه قاعده‌سی اوایدیکه‌هیچ دعواده اوزقصدندن لشگری خبردار ایتمزدی اما بودعواده آشکارا بیوردیکه روم دعواسنه گتملو واروق سببی اوایدیکه خلق بیلسونلرکه اوزاق مسافته سفر ایده‌جکلر تدارك گورسونلر علاوه براین مؤمن ایله منافق معلوم اولار زیرا که اووقت میوه‌لرنگ

غيركم ولا تضروه شيئا والله على كل شيئ قدير ﴿٤٠﴾ الا تنصروه فقد نصره الله اذ اخرجه الذين كفروا ثانى اثنين اذ هما فى الغار اذ يقول لصاحبه لا تحزن ان الله معنا فانزل الله سكينته عليه وايده بجنود لم تروها وجعل كلمة الذين كفروا السفلى وكلمة الله هى العليا والله عزيز حكيم ﴿٤١﴾ انفروا خفافا وثقالا وجاهدوا باموالكم وانفسكم فى سبيل الله ذلكم خير لكم ان كنتم تعلمون ﴿٤٢﴾ لو كان عرضا قريبا وسفرا قاصدا لاتبعوك ولكن بعدت عليهم الشقة وسيحلفون بالله لو استطعنا لخرجنا معكم يهلكون انفسهم والله يعلم انهم لكاذبون ﴿٤٣﴾ عفا الله عنك لم اذنت

دریلمك وزراعتلرڭ پیچلمك وقتی ایدی وجماعت ایستیوردیلر که آقاجلارڭ كولكه سنده برمدت استراحت ایده لر ٣٩) «اگر سیز دعوادن اوتری کوچمیه سڭز الله تعالی عذاب ایدر سیزه دردناك عذاب وعوض ایدر سیزدن علاوه طائفه وسیز ضرر ویره بیلمزسڭز پیغمبره بر شیئی والله هر شیئه قادردر ٤٠) جمله معترضه در اما تحریص وترغیب در صبره «اگر سیز پیغمبره کومك ایتمیه سڭز پس بتحقیق الله اوڭا کومك ایتدی اوزمان که مشرکلر پیغمبری مکه دن چیخارتدیلر اوحالده که ایکی نفرڭ ٢مجی سی ایدی» بری اوزی وبری ابوبکر رضه ایدی اونلاردان سوا کیمسه یوخ ایدی «اوزمانیکه» اونلار ثورداغنده اولان «غارده ایدیلر اووقت پیغمبر بیوردی اوز یولداشی نه» ابوبکره» غمگین اولما بدرستیکه الله بیز ایله در» ایله که پیغمبر گوردیکه ابوبکر قورخور بیوردی آیا ایستیورسن یولداشلارڭی سڭا گوسترم دیدی بلی پس حضرت اللرنی اونڭ گوزینه چکوب گوردیکه انصار بر یره جمع اولوب صحبت ایدیرلر «پس الله تعالی اوڭا آرام اولماقی گوندردی وقوتلندردی پیغمبری ملائکه قوشونلاری ایله که یا پیغمبر سن اونی گورمورسن» یا اینکه ای جماعت سیز اوملائکه لری گورمورسڭز «والله تعالی کافرڭ سوزارینی آلچاق ایتدی» مقصودلری عمله گلمدی «واللهڭ کلمه سی اوجادر» نجه که اوزی اوجا وغالب در «والله تعالی غلب وحکیمدر» بوآیهٔ شریفه حضرت رسولڭ مکه دن هجرتی خصوصنده نازل اولوبدر ایندی رجوع ایدك تبوك دعواسنڭ ذکرنه ٤١) کوچون آغیر ویونگول اولان حالده» قوجه و جوان، سرمایه سزلر پیاده دولتلولر آتلو یارغبتله یونگول وکراهتله آغیر اولان حالده «وجهاد ایدوڭ مالارڭز وجانلارڭز ایله الله یولنده بونلار یخشی در سیزڭ ایچون اگر بیلسه ڭز» جهادڭ فضیلتنی ٤٢) اگر سن دعوت ایتدیگڭ ایش یاخون زمانده عمله گلن دنیا نفعی و میانه سفر اولایدی هر آینه سڭا تابع اولاردیلار ولکن بو دعوا سفری اونلاردن اوتری مشقتلو ومسافتی اوزاق سفر اولدی» اوجهته اصحاب بهانه لر گتوردیلر «تیزدر

لهم حتى يتبين لك الذين صدقوا وتعلم الكاذبين ٤٤) لا يستأذنك الذين يؤمنون بالله واليوم الآخر ان يجاهدوا باموالهم وانفسهم والله عليم بالمتقين ٤٥) انما يستأذنك الذين لا يؤمنون بالله واليوم الآخر وارتابت قلوبهم فهم في ريبهم يترددون ٤٦) ولو ارادوا الخروج لاعدوا له

که آند ایچرلر که اگر استطاعتمز اولیدی بدن ومال جهتنه هرآینه سیزایله چیخوب دعوایه گیدردیك اونلر اوزلربنی هلاك ایدرلر» یالاندان آندایچمك ایله «والله تعالی بیلورکه اونلار البته یالانچی‌لاردر» وقوه‌لری وارسیزایله گیتمگه اما اوزلری کسالت ایدیر وقصداً گیتمورلر بوآیه اشاره‌در بودعوادن تخلف ایدنلره ودعوادن صوگره گلوب عذر ایستنلره ٤٣) ایله‌که‌اشرف مخلوقات‌منافقلرگ‌نچه‌سنه اذن‌ویردی‌دعوادن گروقالمقه الله‌تعالی کمال مرحمت یولیله پیغمبرینه بیوردی «الله‌سنی باغشلاسون نیه اونلاره اذن ویردیگ» سندن اذن ایستین وقتده واونلارگ یالانلارنی قبول‌ایتدوگ یخشی اولاردیکه اونلره اذن ویرمیبدیگ «تا اینکه سگا آشکار اولایدی اوکسلرکه دوغری عذر گتوردیلر ویالانچی‌لاری دخی بیلیدگ» وبوکیفیت هامونگ یاننده آشکار اولادن صوگره دوغری‌دن عذر گتورنلره اذن ویریدیگ نه‌اینکه یالانجیلره ٤٤) «سندن اذن ایسته‌مزلر اوکسلرکه ایمان گتوردیلر اللهه وقیامت گوننه مالاری وجانلری ایله جهاد ایتمکدن» گیروقالمقه بلکه سرعتله اقدام ایدرلر جهاده «والله عالمدر متقیلره ٤٥) بودر .وبوندن غیری دگلدرکه سندن‌اذن‌ایسترلر گیروقالمقه اوکسلرکه ایمان گتورمیوبلر اللهه وقیامت گوننه واونلارگ قلبلری ایمان گتورمکده شبهه‌لودر پس‌اونلار اوزشبهه‌لرینده حیران اولارلار» نه‌ایمانلری معلومدر ونه‌کفرلری ٤٦) «واگر ایستییدیلر دعوایه خارج اولماقی هرآینه سفردن اوتری تدارك حاضر ایدردیلر وتدارکه قوه‌لری وارایدی اماالله‌ناخوش دوتدی اونلارگ حرکتنی» زیراکه اونلار دعوایه گیتسیدیلر مسلمانلار آراسنده نماماق ایدوب فتنه‌سالاردیلار «پس الله‌اونلاری دعوایه گیتمکدن‌ساخلادی ودیبلدی اونلاره اگلشوگ اگلشنلرایله» مدینه‌ده قالان عورت واوشاق‌لارایله بیوك کنایه ومذمتدر کیشیلر عورت‌لرایله اوتورمقه. ایلکه حضرت مدینه‌دن چیخوب‌صرف منزلندن کوچمك ایستیوردی‌عبدالله بن ابی‌که منافقلرگ رئیسی‌ایدی اوز قومیله حضرتدن دولوب مدینه‌یه مراجعت ایتدی دیدی‌بن‌بنی‌اصفرایله (روم)دعوایه گیده‌بلمرم بونلارایله خیال ایدیرلرروميلرایله دعوایتمك آساندر، آنداولسون‌اللهه گوروورم‌که بولشگر مغلوب‌اولوب دنیانگ‌اطرافنه داغیلوبلار بوخبر حضرته یتشنده اونگ تسلی خاطری ایچون آیه نازل اولدی ٤٧) اگراونلار سیزایله چیخسیدیلر آرتورماز ایدیلر مگر فساد وشری وسیزگ

عدة ولكن كره الله انبعاثهم فثبطهم وقيل اقعدوا مع القاعدين ۴۷) لو خرجوا فيكم ما زادوكم الا خبالا ولا اوضعوا خلالكم يبغونكم الفتنة وفيكم سماعون لهم والله عليم بالظالمين ۴۸) لقد ابتغوا الفتنة من قبل وقلبوا لك الامور حتى جاء الحق وظهر امر الله وهم كارهون ۴۹) ومنهم من يقول ائذن لي ولا تفتني الا في الفتنة سقطوا وان جهنم لمحيطة بالكافرين ۵۰) ان تصبك حسنة تسؤهم وان تصبك مصيبة يقولوا قد اخذنا امرنا من قبل ويتولوا وهم فرحون ۵۱) قل لن يصيبنا الا ما كتب الله لنا هو مولينا وعلى الله فليتوكل المؤمنون ۵۲) قل هل تربصون بنا الا

اورتالقگزه دوشوب فتنه‌ایتمك ایستردیلر» قوشونڭ قلبنه قورخی سالماق ونیت‌لرینی خراب ایتمك‌ایله «وسیزڭ آرا گزده اونلارڭ سوزینی ایشتدنلر وار» نماملر وار که سیزڭ خبرلرگزی بیلوب اونلاره خبرویررلر یااینکه‌سیزڭ لشگرگزڭ آراسنده ممنافقلارڭ سوزلرینی واغوالرینی قبول ایدن‌لر وار» ایمانلرنڭ ضعفی جهتنه «والله تعالی بیلندر ظالملری ۴۸) بتحقیق فتنه سالمق ایستدیلر» سنڭ اصحابڭڭ آراسنه «بوندن سابق» احد دعواسنده «وتدبیر ایتدیلر سنڭ ایچون برپاره ایشلر» وحیله‌لر اشاره‌در حضرت امیر پیغمبرڭ یانندن قایدان وقتده منافقلر اوڭا قوی قامازمقدن «تااینکه حق گلدی وظاهر اولدی اللهڭ امری» سڭا نصرت وتأیید یتشمکده «و اونلارناخوش‌دوتانلاردر» سڭا کومك‌یتشمگی‌وسنڭ دینڭڭ‌اوجالمقنی «پیغمبرص جندب بن‌قیسه که بنی سلمه قبیله‌سنڭ رئیسی‌ایدی بیوردی که‌منله دعوایه گیتمك ایسته‌مرسن شاید روم قزلارندن برینی کنیز عوضنه اله گتوره‌سن عرض ایلدی یارسول‌الله منم قومیم بیلور که من‌عورته چوخ طالبم قورخورامکه بنی‌اصفرڭ قزلارندن گوروب اوزیمی ضبط ایده‌بلمیم پس‌منی فتنه‌یه سالما اذن ویر من بو دعوایه گیتمیوم الله تعالی بیورور ۴۹) «منافقلردن واردرکه اوکس که‌دیور بڭا اذن ویر دعوادن‌گرو قالمقه ومنی‌فتنه‌یه سالما خبردار اول اونلرفتنه‌یه دوشدیلر» دعوادن گیروقالمقله «وجهنم هرآینه کافرلری احاطه ایدندر ۵۰) اگر سڭا دعوالرده حسنه» نصرت وغنیمت «یتشه اونلاری پیس ایدر» اونلاره ناخوش گلر حسد جهتنه غمگین اولارلر «واگر سڭا مصیبت‌یتشه شاداولوب دیرلر بتحقیق بیزاوز ایشمزی بوندن‌قباق عمله‌گتوردیك» یخشی اولدیکه دعوایه گیتمدوك «وگیروقایدارلر اوحالده اونلار شاد اولان‌لردر سنڭ مغلوب اولماقڭا ۵۱) «دیگلن بزه هیچ بربلا ومصیبت یتشمز مگر او شیئی یتشر که الله بزه یازوبدر اودر بزیم اولی بتصرفمز و اللهه آنجق گرکدر مؤمنلر توکل ایده‌لر ۵۲) دیگلن آیا منتظر اولورسگز بزه» که بزیم آخریمز

احدى الحسنيين ونحن نتربص بكم ان يصيبكم الله بعذاب من عنده او بايدينا فتربصوا انا معكم
متربصون ٥٣) قل انفقوا طوعاً او كرهاً لن يتقبل منكم انكم كنتم قوماً فاسقين ٥٤) وما
منعهم ان تقبل منهم نفقاتهم الا انهم كفروا بالله وبرسوله ولا ياتون الصلوة الا وهم كسالى
ولا ينفقون الا وهم كارهون ٥٥) فلا تعجبك اموالهم ولا اولادهم انما يريد الله ليعذبهم بها
في الحيوة الدنيا وتزهق انفسهم وهم كافرون ٥٦) ويحلفون بالله انهم لمنكم وما هم
منكم ولكنهم قوم يفرقون ٥٧) لو يجدون ملجأً او مغارات او مدخلاً لولوا اليه وهم يجمحون

نه‌طور اولاجاقدر هیچ شیئی اولماز «مگر ایکی گوزل شیئڭ بریسی» یانصرت
تاپوب غنیمت یادرجهٔ شهادته یتشوب جنت تحصیل ایده‌روك «بزده منتظر اوللوق
سیزه‌که الله‌اوز یانندن سیزه عذاب گونده‌رر» یا گوگدن عذاب گلر «یابزیم الیمز ایله»
کفرڭز سببنه قتل اولارسیڭز «پس سیز منتظر اولوڭ» بزیم ایشمزڭ عاقبتنه «بزده
منتظر اوللوق سیزایله» سیزڭ امرڭزڭ آخرنه. بو سؤال جوابدن صوڭره جندب
دیدی‌که اگر بیز جان ایله سیزه کومك ایده‌بلمدیك‌ایسه مال‌ایله سیزه‌کومك‌لیك
ایده‌روك الله‌تعالی بیوردی ٥٣) «دیگلن مصرف ایدوڭ مالڭزی اوز خواهشڭزایله
یاایستمین حالده الله‌تعالی سیزدن قبول ایتمز اوسببه که سیز فاسق قوملرسیڭز
٥٤) اومنافقلرڭ احساننی‌قبول ایتمکده هیچ برشیئی سڭا مانع اولمادی مگراینکه
اونلار کافر اولدیلر اللهه واونڭ پیغمبرنه» واونلارڭ مالنی سیزقبول ایتمه‌مگه‌سبب
محض اونلارڭ کفری اولدی «واونلار قیلمازلار نمازی مگر اوحالتده که اونلار
کسالتلودرلر» نماز قیلماق لازمدرکه ثوابه رغبت ونمازی‌ترك ایتمك عذابه‌مستحق
اولماقه اعتقاد ایتمك ایله اولا نه‌اینکه قیلماق وقیلمامق برابر اولا «وصرف ایتمزلر
پوللارینی مگر اوحالتده که اونلار ناخوش توتارلر» چونکه ثواب وعقابه اعتقادلری
یوخدر ٥٥) «پس سنی تعجبه گتورمسون اونلارڭماللری ونه اونلارڭ اولادی»
بونلار اونلارا سبب عذاب و وبالدر «بودر بوندن غیر دگلدر که الله ایستیورکه
دنیاده اونلاره عذاب ایتسون مال‌واولادلری سببیله» قازانماقڭ وساخلامقڭ‌زحمتیله
واولادلری‌اؤلمك‌ایله«واونلارڭ‌جانلاری زخمت‌ایله چیخه‌اوحالده‌که اونلار کافرلردر»
وکفرسببیله جهنمه داخل اولالار
٥٦) «آندایچرلرکه‌اونلر هرآینه‌سیز مسلمانلردندر وخال‌انکه‌اونلر سیز مسلمانلرجمله‌سندن
دکلدرلر امااونلرسیزدن قورخان طایفه‌لردر»که‌اونلری‌قتل‌یااسیرایده‌سڭز ٥٧) «اگر
اونلراوزلرینه آرخه‌وکومك تاپالر یااینکه غارلرتاپالر»که‌اونده کیزلنه‌لر «یااینکه‌داخل

٥٨) وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ فَاِنْ اُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا وَاِنْ لَمْ يُعْطَوْا مِنْهَا اِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ
٥٩) وَلَوْ اَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتٰيهُمُ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللّٰهُ سَيُؤْتِينَا اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ اِنَّا
اِلَى اللّٰهِ رَاغِبُونَ ٦٠) اِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ

اولماق یری» ومحکم قلعه که اوزلرینی سیزدن ساخلیه بیله‌لر «هر آینه یوز چوکوررلر اویرلره او حالتده که اونلار سیزدن اعراض ایدنلردر ٥٨) واردر منافقلردن اوکسکه عیب ایدر سکا صدقه‌لری قسمت اتمکده» حضرت رسول صدقه قسمت ایدن وقتده حرقوس بن زهیر مشهور به ابن ذی خویصر دیدی یا رسول الله عدالت ایله رفتار ایت حضرت بیوردی وای اولسون سکا اگر من عدالت اتمه‌سم پس کیم عدالت ایدر بو شخص آخرده خوارجلرک سرکرده‌سی اولوب نهروان دعواسنده حضرت امیرک قلجی ایله مقتول اولدی بعضی حدیثلرده وار که غنیمت یا صدقه قسمت اولاندا غنیلرده کلوب کمان ایدیردیلر که اونلاره‌ده حصه یتشه‌جکدر حضرت فقرایه قسمت ایدن وقتده کوزلریله بر برینه اشاره ایدردیلر که دعوالر بزیم قوتمز ایله عمله کلوراما پول قسمت اولاندا بزه حصه یتشمیور الله بویورور «اگر اونلارا صدقه‌دن برحصه ویریله سندن راضی اولارلار واگر ویریلمیه او وقتده اونلار غضب ناك اولارلار» اونلارك رضا وغضبی اوز شخصی نفعلرندن اوتریدر نه اینکه اللهدن اوتری ٥٩) «واگر اونلار راضی اولالار الله و پیغمبر اونلاره ویردیکنه» غنیمت یا صدقه‌دن «ودیه‌لر که کفایت ایدر بزه اللهك فضلی تیزدر که الله بزه اوز فضلندن ویرر واونك رسولی دخی ویرر وبز اللهه راغبلریك بیزیم روزیمزه وسعت ویرمکه قادردر» اگر بو نوع سوز دیه‌لر اونلاره یخشیدر نه اینکه ناراضیلیك اتمك
٦٠) «بودر وبوندن غیری دگلدر که صدقه‌لر مخصوصدر فقیرلره ومسکینلره» که فقیردن احتیاجی آرتق اولا «وصدقه‌نی جمع اتمکه عمل ایدنلره وقلبلری تالیف اولان کسلره» که هرچند اللهه ایمان گتوروبلر اما کامل مؤمن اولمیوبلر اونلاره صدقه‌دن ویرملك اولار که اونلارك قلبلری اله گلوب هم اوزلری کامل مؤمن اولالار وهمبده اونا باخوب سائر ایمان گتورمینلر ایمان گتوره‌لر یا اینکه اسلام سرحدلرینده اولان کسلره ویریلر که سرحدی دشمن هجومندن ساخلیه‌لر «ورقبه‌لره» یعنی او کسلره که اونلارك بوینینه کفاره گلوب حلال یولده مثلا خطا ایله آدم اولدوروب اما قوه‌سی یوخدر کفاره ویرمکه پس صدقه‌دن اوکا ویرملك اولار که کفاره‌نی ادا ایتسون یا اینکه اوگونه قول وکنیزلری آلوب آزاد اتمکه که آقالری اذیت ایده «وبورجلو اولانلاره» بورجلو دوشوب ویرمکه قوه‌تی یوخدر «والله یولنده» جهاده صرف اتمکه یا کوپری تیکمکه وسوگتورمکه یا مدرسه‌لر آچمقه «ویول اوغلنه» سفره چیخوب قوه‌تی یوخدر

حزب

وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ٦١) وَمِنْهُمُ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ قُلْ أُذُنُ خَيْرٍ لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ٦٢) يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِيُرْضُوكُمْ وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضُوهُ إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ ٦٣) أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ مَنْ يُحَادِدِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَأَنَّ لَهُ نَارَ

وطننه گتمگه وبورج ویرن یوخدرکه وطننه گتسون اوقدر ویرملك اولارکه گیدوب وطننه یتشه بو آدماره صدقه ویرملك «فرض‌در الله طرفندن والله بیلان وحکم ایدندر ٦١) «منافقلردن اوکسلر وارکه اذیت ایدرلر پیغمبره ودیرلرکه پیغمبر قولاقدر» هرنه ایشتسه اوڭا اینانور یااینکه هرکس هرنه دیسه اوڭا قولاق آسور چونکه اوحضرت اوقدر حلیم ایدی‌که هیچ برسوز دانشانه کج خلقلك اتمزدی عبدالله بن نفیل خلوت ایدوب نچه‌نفر منافقلر ایله پیغمبرڭ سوزنی دانشوب بریسی دیدی‌که ساکت اولوڭ بوسوزی پیغمبر ایشیدر رسوا اوللوق دیدیلر پیغمبرڭ ایشیدن قولاقی‌وار هرنه دانشسالار ایشیدر بعضی روایته گوره حضرت پیغمبر علی ایله چوخ خلوت دانشوردی دیدیلر پیغمبر علیه قولاقدر اوهرنه دیسه بوداقولاق ویرور الله‌تعالی بیورور «دیگل یخشی قولاقدر سیزه» سیزڭ سوزڭزه قولاق ویرملك اوندن یخشیدرکه سیزڭ سوزڭزی کسوب سیزه غضب ایده «ایمان گتوزر اللهه‌وایمان گتوروریعنی تصدیق ایدر مؤمنلری وپیغمبر رحمتدر سیزلردن اوکسلره‌که ایمان گتوروبدر واوکسلرکه اللهڭ پیغمبرنه اذیت ایدرلر اونلاره زحمتلو عذاب واردر

٦٢) منافقلر اللهه آند ایچرلر سیزدن اوتری» که بزده سزدن ایك وسزڭ کیمی مسلمانلاریڭ وآندن قصدلری اوایدی‌که سیزی راضی ایده‌لر» سیز باطنه خبردار دگلسگز سیزی راضی اتمك اونلره فایده ویرمز «والله واونڭ رسولی سزاواردر که اونلری راضی ایده‌لر» ایمان واطاعت ایله «اگر اونلار مؤمنلر ایسه‌لر» چونکه الله باطنلره خبرداردر گرك منافقلکدن توبه ایده‌لر ٦٣) «آیا منافقلر بیلمورلرکه هرکس مخالفت ایده اللهه واونڭ پیغمبرنه پس حقیقتده اونڭ ایچون واردر جهنم اودی همیشه‌لیك‌در اونده بودر بیوك رسوالیك». ودیعه‌بن ثابت نچه نفر منافقلر ایله‌لشکرڭ قباقنجه گیدوب دیردیلر بوکشی ایستیورکه پادشاهلارڭ تختنی اوستنده اگلشه هرگز میسر اولماز مختبرن فحس دیدیکه من راضیم سیزڭ هربرگز بگا یوز تازیانه اوراسگز اما بزیم حقمزده آیه نازل اولمیه‌که قیامته‌دیك رسوا اولاق پس حضرتڭ خدمتنه گلوب احوالی خبر ویردی حضرت عماری اونلارڭ یاننه گوندروب اونلاری

جهنّم خالداً فيها ذلك الخزى العظيم ٦٣) يحذر المنافقون ان تنزل عليهم سورة تنبئهم بما في
قلوبهم قل استهزؤا ان الله مخرج ما تحذرون ٦٥) ولئن سالتهم ليقولن انما كنا نخوض ونلعب
قل اباالله وآياته ورسوله كنتم تستهزؤن ٦٦) لا تعتذروا قد كفرتم بعد ايمانكم ان نعف عن
طائفة منكم نعذب طائفة بانهم كانوا مجرمين ٦٧) المنافقون والمنافقات بعضهم من بعض
يأمرون بالمنكر وينهون عن المعروف ويقبضون ايديهم نسوا الله فنسيهم ان المنافقين هم الفاسقون
٦٨) وعد الله المنافقين والمنافقات والكفار نار جهنم خالدين فيها هي حسبهم ولعنهم الله ولهم
عذاب مقيم ٦٩) كالذين من قبلكم كانوا اشد منكم قوة واكثر اموالاً واولاداً فاستمتعوا

احضار واونلاره عتاب وخطاب ایدنده اونلار بیلمدیلر که انکار ایده بالمیه‌جکلر دیدیلر
سفر وقتنده ظرافت ایدیردوك یولنگ اوزاقلق زحمتی آزالمق ایچون پس بو آیه
نازل اولدی ٦۴) «منافقلر قورخارلر که اونلارنگ زیاننه برسوره نازل اولا که
اونلارنگ قلبلارینده‌اولان سوزلری مؤمنلره خبرویره دیگان استهزا ایدوك بدرستیکه
الله‌ظاهرایدندر اوزادیکه سیز قورخورسگز» که الله‌تعالی سیزنگ سرلرگزی پیغمبرینه
خبرویره قورخدقگز علته دوچاراولدگز ٦۵) «واگرسن سؤال ایده‌سن‌اونلاردن»
که نه‌سوزلر دانشوبسگز «هراینه دیرلر که بز مسافرلر ایدوك ظرافت ایدیردوك
دیگان آیا اللهه واونگ پیغمبرینه استهزا ایدیرسگز ٦٦) عذر ایسته‌میوگ بتحقیق
کافر اولدیگز ایمان اظهار ایدندن صوگره اگر باغشلیاق سیزنگ بر طائفه‌گزی توبه
جهتنه عذاب‌ایده‌روك اوبری طائفه‌یه اوسببه‌که اونلار گناه‌کارلردر» وگناهده اصرار
ایدنلر وتوبه اتمینلردر ٦٧) «منافق کشیلر وعورتلرنگ بعضی‌سی بعضی‌سندندر»
اونلار آنده ایچوردیلرکه بز سیزدن‌ایك اونلاری الله تکذیب ایدیر «اونلار امر
ایدیرلر پیس ایشلره» کفره ومعصیته «ونهی ایدرلر یخشی ایشدن» ایمان وطاعتدن
«ودوتارلار اللرنی» خیرات وصدقاتدن بخل اتمك ایله «اللهی یاددن چخاردیلار
پس اللهده اونلاری یاددن چخارتدی» رحمت وفضلنی ویرمکدن «بدرستیکه منافقلر
اللهنگ امرندن چخانلر و فاسقلردر ٦٨) الله وعده‌ایدوبدر منافق کشیلره‌وعورتلره
وکفاره جهنم اودینی همیشه‌لیك‌دیلر جهنمده جهنم‌عذابی بسدر اونلارا جزاجهتنه
والله اونلاری اوزاق ایدبدر اوز رحمتندن واونلاره همیشه‌لیك عذاب واردر
٧٩) سیز منافقلر اوکسلر کیمی‌سگز که سیزدن قباق واریدیلر وسیزدن گوجلو ایدیلر
قوت جهتنه وچوخ ایدیلر ماللر واولادلر جهتنه پس‌لذت آپاردیلر اونلره ویریلن

بخلاقهم فاستمتعتم بخلاقكم كما استمتع الذين من قبلكم بخلاقهم وخضتم كالذى خاضوا اولـٓئك حبطت اعمالهم فى الدنيا والاخرة واولـٓئك هم الخاسرون ۷۰) الم يأتهم نبأ الذين من قبلهم قوم نوح وعاد وثمود وقوم ابرهيم واصحاب مدين والمؤتفكات اتتهم رسلهم بالبينات فما كان الله ليظلمهم ولكن كانوا انفسهم يظلمون ۷۱) والمؤمنون والمؤمنات بعضهم اولياء بعض يأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر ويقيمون الصلوة ويؤتون الزكوة ويطيعون الله ورسوله اولـٓئك سيرحمهم الله ان الله عزيز حكيم ۷۲) وعد الله المؤمنين والمؤمنات جنات تجرى من تحتها الانهار خالدين فيها ومساكن طيبة فى جنات عدن ورضوان من الله اكبر ذلك هو الفوز العظيم

دنیا مالیله» اونلار نقرار ایله دنیادن بهره آپاردیلر سیزده اونلارکیمی بهره آپاروڭ دنیا نهاونلاره قالدی ونهده سیزه قالار «پس سیز لذت آپاردڭز اوز قسمتڭز ایله نجه که لذت آپاردیلار اوکسلر که سیزدن قباق واریدی اوز حصه‌لریله وداخل اولدڭز باطله نجه که اونلار داخل اولدیلار اونلاردر اوکسلر که هیچ اولدی اونلارڭ عمللری دنیاده وآخرتده واونلاردر زیان‌کارلر ۷۰) آیا گلمدی اونلارا اوکسلرڭ خبری که اونلاردن قباق ایدی» معصیتلری جهتنه هربریسی برنوع عذابه گرفتار اولدیلر: «نوح قومی» نجه غرق اولدیلر طوفانله «وعاد قومی» نجه هلاك اولدیلار ییل ایله «ثمود قومی» هلاك اولدی صیحه‌ایله «وابراهیمڭ قومی» نمرود هلاك اولدی پشه ایله «ومدین اصحابی» هلاك اولدیلار اود ایله «ویرلری تپه‌سی اوسسنه دونن» لوط قومی «اونلارڭ هاموسنه پیغمبرلر گلدی معجزه‌لر ایله پس دگلدر اللّٰه‌تعالی که اونلاره ظلم ایده اما اونلار اوز نفسلرینه ظلم ایدرلر» پیغمبرلرڭ سوزنی قبول اتمه‌مك جهتنه سنڭ قومڭاده عذاب گله‌جك سنی تکذیب اتمکه گوره. ۷۱) «مؤمن کشیلرڭ ومؤمنه عورتلرڭ بعضی‌سی بعضی‌سنڭ دوستلریدر» نجه‌که منافقلر بربرنڭ دوستلرایدر «امرایدرلر یخشی شیئلره ونهی ایدرلر پیس شیئلردن ونماز قیلارلار وزکوه ویررلر واطاعت ایدرلر اللهه واونڭ پیغمبرینه اونلار اوکسلردرکه تیزلیك‌ایله اونلاره اللّٰه رحم ایدر اللّٰه غالب‌در هرشیئه وحکیمدر ۷۲) اللّٰه‌تعالی وعده ویردی مؤمن کشیلره ومؤمنه عورتلره باغلر وبستانلر که اونڭ آلتندن نهرلر جاری‌اولار همیشه‌لیك‌درلر اونده واللّٰه اونلاره گوزل مسکنلر ویرر همیشه‌لیك بهشتده واللّٰه طرفندن اولان راضی‌لیك» که اونلاره ویریله‌جکدر «هرشیئدن بیوکدر «بوراضی‌لیك بیوك نعمتدر» اوندن آرتق نعمت خیاله‌گلمز ۷۳) «ای‌پیغمبر جهادایت

۷۳) يا ايها النبي جاهد الكفار والمنافقين واغلظ عليهم وماويهم جهنم وبئس المصير

۷۴) يحلفون بالله ما قالوا ولقد قالوا كلمة الكفر وكفروا بعد اسلامهم وهموا بما لم ينالوا وما نقموا الا ان اغنيهم الله ورسوله من فضله فان يتوبوا يك خيرا لهم وان يتولوا يعذبهم الله عذابا اليما في الدنيا والاخرة ومالهم في الارض من ولي ولا نصير ۷۵) ومنهم من عاهد الله لئن اتينا من فضله لنصدقن ولنكونن من الصالحين ۷۶) فلما اتيهم من فضله بخلوا به وتولوا وهم معرضون

كفارله قلجله ومنافقارله» دليل واحتجاج‌له ياحد اورمقله «واونلاره غليظليك ايت» دعوا وقتى رحم‌اتمك غلبه ايتمكه مانعدر « واونلارك قايداجاق يرلرى جهنمدر وپيس قايداجاق يردر». تبوك دعواسنه امر اولان وقتده جلاس‌بن سويد اوزاولاغنه سوار اولوب قبادن مدينيه گلوب منافقلردن بريسنه راست گلوب ديدى‌كه اگر محمدديدیگی سوزى دوغرى ديورسه من بواولاغدن بدترم اونك عورتنك اوغلى مصعب ديديكه اى‌اللهك دشمنى ايله سوز ديدوك‌كه اگر اونك اوستنى اورتم اوز هلاكتمه شريك اولمشم واگر ديسم‌سن رسوا اولارسن پس‌گلوب بواحوالى پيغمبره خبر ويردى حضرت اونى چاغروب عتاب ايدنده انكار ايتدى پس بوآيه نازل اولدى ۷۴) «قسم ايدرلر اللهه كه هيچ سوز ديميوبلر هرآينه بتحقيق كفر سوزى ديديلر وكافر اولديلار مسلمان اولاندن صوكره وقصد ايتديلر اوشيئه اوكا يتشه بلمديلر» پيغمبرى تپوك دعواسندن قايدان وقتده اؤلدورمكه «واونلار عيب اتمديلر» يامؤمنلردن كراهت اتمديلر «مگراينكه بى‌احتياج ايتدى اونلارى الله واونك پيغمبرى اوزفضلندن» حضرت مدينه‌يه تشريف گتورمه‌مش اونلار فقيرايديلر حضرتك قدمى سايه‌سنده اونلار دولتلو اولديلر «پس اگر توبه ايده‌لر يخشى اولاراونلارا واگر روگردان اولالار» نفاقده اصرار اتمك‌ايله «الله عذاب ايدر اونلارا دردناك عذابله دنياده وآخرتده» قتل وجهنم‌ايله «ويوخدر اونلار ايچون يريوزينده دوست ونه كومك ايدن» كه اونلارا نجات ويره جهنم عذابندن ۷۵) «منافقلردن واردر اوكسكه الله ايله عهد ايتدى‌كه اگر الله بزه اوز فضلندن مرحمت ايده ووسعت روزى ويره البته‌تصدق ايده‌روك والبته صالحلردن اوللوق» بوآيه شريفه ثعلبه‌بن خاطب نامك حقنده نازل اولوب چوخ فقير ايدى حضرته عرض ايتديكه دعا ايله الله بكا دولت ويرسون حضرت بيوردى آز مال كه شكر ايده‌سن يخشى‌در چوخ مالدن كه اونك حقنى ادا اتميه‌سن ثعلبه آند ايچدى هراينه جميع حقوق شرعيه‌نى رد ايدرم پس حضرت دعا ايتدى الله اونك آز قويوننه او قدر وسعت ويرديكه

۷۷) فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِي قُلُوبِهِمْ إِلَىٰ يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ بِمَا أَخْلَفُوا اللَّهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ۷۸) أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ وَأَنَّ اللَّهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ۷۹) الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۸۰) اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ

مدینه‌نك یری کفایت ویرمیوب اوزاق یرلره گیتدی وجمعه وجماعته حاضر اولا بیلمدی حضرت عامللر گوندردی که گیدوب زکوة آلسون ثعلبه‌دیدی زکوة جزیه‌نك قرداشیدر بخل‌ایدوب ویرمدی الله‌تعالی بیورور ۷۶) «پس زمانیکه‌الله اوز فضلندن اونلارا وسعت‌مال ویردی اونلار بخل ایتدیلر» واجبی حقی ویرمکدن «وروگردان اولدیلار «اللهه اطاعت اتمکدن «اوحالده که اونلار اعراض ایدنلردر ۷۷) پس بخل باعث اولدی اوگا که اونلارك قلبنه نفاق دوشدی اوگونه‌دیك که ملاقات ایدرلر اللهه» ومبعوث اولارلر یااینکه ملاقات ایدرلر بخلك جزاسنه «اوسببه که‌خلاف وعده‌اولوبلار اللهه واوسببه که اونلار یالان دانشورلر» بوایکی صفت‌منافق‌صفتی‌در ۷۸) آیابیلمیورلر منافقلر که الله‌تعالی بیلور اونلارك قلبلرینده گزلتدیکلری سری وبربریله گزلین دانشدیقلارینی‌والله‌غیبلری چوخ بیلندر ۷۹) اوکسلرکه عیب‌ایدرلر اوزخواهشلریله صدقه ویرن مؤمنلره واوکسلره‌که برشیئی تاپمازلر احسان ایتمگه مگر اوز طاقت‌لری اندازه‌سنده» عبدالرحمن‌بن عوف برکیسه‌ده دورت مین درهم پول گتوردی وعلیه‌بن‌زید حارثی‌برصاع‌خرما گتوروب عرض‌ایتدی‌یارسول‌الله‌نخلستانمدن ایکی‌صاع خرما عمله گلدی برصاعنی اهل‌عیالیمه ساخلیوب برصاعنی گتوردیم‌دعوایه صرف اوامقه‌حضرت عمررضه مالنك یاریسنی وحضرت عثمان قوشونك تدارکنی ویردی منافقلرك نچه‌سی دیدیلر که بونلر شهرت سووندرلر ریاایله احسان‌ایدرلر علیه‌دن اوتری دیدیلر که الله‌سنك برصاع خرماگا احتیاجی یوخیدی «پس استهزا ایدر منافقلردن بعضی‌سی الله‌اونلارا استهزالرینك مزدنی ویرر واونلره دردناك عذاب‌واردر ۸۰) استغفار ایت‌یاایتمه«هاموسی‌بردر«اگراستغفار ایده‌سن‌اونلاردن اوتری یتمش دفعه پس البته الله اونلاری باغشلامازه یتمش سوزندن مقصود عدد دگلدر بلکه مقصود مبالغه‌در عربلرك مبالغه‌سی یدی ویتمش‌ایدی که سایر طایفه‌لرده مین‌در دیرلرکه مین‌دفعه سگا فلان سوزی تاپشوردوم یعنی چوخ دفعه «بوباغشلامامق اوسببه‌در که اونلار کافر اولدیلر اللهه واونك پیغمبرینه والله هدایت ایتمز فاسق قوملری» بوآیه منافقلرك رئیسی عبدالله‌بن ابی حقنده نازل اولوبدر اووفات‌ایدن

ذلك بانهم كفروا بالله ورسوله والله لا يهدى القوم الفاسقين ٨١) فرح المخلفون بمقعدهم خلاف رسول الله وكرهوا ان يجاهدوا باموالهم وانفسهم فى سبيل الله وقالوا لا تنفروا فى الحر قل نار جهنم اشد حرا لو كانوا يفقهون ٨٢) فليضحكوا قليلا وليبكوا كثيرا جزاء بما كانوا يكسبون ٨٣) فان رجعك الله الى طائفة منهم فاستاذنوك للخروج فقل لن تخرجوا معى ابدا ولن تقاتلوا معى عدوا انكم رضيتم بالقعود اول مرة فاقعدوا مع الخالفين ٨٤) ولا تصل على احد منهم مات ابدا ولا تقم على قبره انهم كفروا بالله ورسوله وماتوا وهم فاسقون ٨٥) ولا

وقتده اونڭ اوغلى عبدالله كه مؤمن آدم ايدى حضرتدن خواهش ايتدى كه آتاسنڭ حقنده دعا ايده حضرت دخى اونڭ خاطرينه دعا ايتمگه گوره بوآيه نازل اولدى ٨١) «تبوك دعواسندن گرو قالان منافقلر شاد اولديلر جهاده گيتميوب اوتورماق سببى ايله پيغمبرڭ امرنڭ خلافنه وناخوش دوتديلار كه جهاد ايده‌لر ماللرى وجانلارى ايله اللّه يولنده». ومسلمانلارى ساخلامق ايچون «ديديلر سفر ايتميوڭ ايستى وقتده يامحمد اونلاره ديگلن جهنمڭ اودى» كه اللّهڭ سوزنه اطاعت ايتمه‌كدن اوترى سيزه مهيا اولوب «شدتلودر ايستى ليك جهتنه» دنيا ايستى ليكندن «اگر اونلار آنلييديلر» اللهڭ وعدو وعيدلنى ٨٢) «پس هرآينه آز گولسونلر» دنياده دنيامدتنڭ آزلقنه گوره «وهرآينه چوخ آغلاسونلر» آخرت مدتنڭ چوخلغنه گوره «پس اونلارڭ چوخ آغلامقى مزد واجردر اونلارڭ كسب ايتدكلرى كفر ونفاق مقابلنده ٨٣) اگر الله تعالى سنى» بودعوادن سلامت ليك ايله «قايتارا مدينه‌ده اولان منافق طايفه‌لرڭ ياننه» كه تخلف ايدوب سن ايله تبوك دعواسنه گيتميوبلر وسنڭ يانڭا گلرلر «واذن ايسترلر دعوايه چيخمقه» وديرلركه اگر بوندن صوگره‌گنه دعوا ولسا سناه مسافرت ايده‌روك «پس سن ديگلن البته سيز خارج اولمازسيگز منله دعوايه ابداً والبته سيز من ايله برابر منم دشمنمله دعوا ايتمزسگز بو سببه‌كه سيز راضى اولدگز ايوده اگلشمگه اوّل دفعه» تبوك دعواسنه گيتمه‌دگز «پس هر دعواده اگلشوڭ مخالفت ايدنلر ايله» عورت اوشاقلار ايله ياعذرسيز دعوايه گيتميوب اللهه وپيغمبره مخالفت ايدنلر ايله ٨٤)«ونماز قيلمه منافقلرڭ هيچ بريسنه بوحكم سڭا هميشه‌ليكدر» يااينكه اوشخصلره نماز قيلمه كه هميشه‌ليك اولديلر كفرله اولمكدن كنايه‌در چونكه حضرت هميشه منافقلره نماز قيلوردى سائر مسلمانلر كيمى «ودورما اونلارڭ قبرى اوسته» دعاايتمك ايچون «بدرستيكه اونلار كافر اولديلار اللهه واونڭ پيغمبرينه واؤلديلر اوحالتده كه اونلار كافرلردرلر» ٨٥) مجى آيه‌نڭ ترجمه‌سى ۵۵مجى

تعجبك اموالهم واولادهم انما يريد الله ان يعذبهم بها في الدنيا وتزهق انفسهم وهم كافرون

٨٦) واذا انزلت سورة ان امنوا بالله وجاهدوا مع رسوله استاذنك اولوا الطول منهم وقالوا

ذرنا نكن مع القاعدين ٨٧) رضوا بان يكونوا مع الخوالف وطبع على قلوبهم فهم لا يفقهون

٨٨) لكن الرسول والذين امنوا معه جاهدوا باموالهم وانفسهم واولئك لهم الخيرات واولئك

هم المفلحون ٨٩) اعد الله لهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ذلك الفوز العظيم

٩٠) وجاء المعذرون من الاعراب ليؤذن لهم وقعد الذين كذبوا الله ورسوله سيصيب الذين

كفروا منهم عذاب اليم ٩١) ليس على الضعفاء ولا على المرضى ولا على الذين لا يجدون ما ينفقون

آيه‌نڭ ترجمه‌سنده ذكر اولوندى ٨٦) «زمانيكه برسوره قرآندن نازل و امر اولدى كه ايمان گتوروڭ اللهه وجهاد ايدوڭ اونڭ پيغمبرى‌ايله او وقتده اذن ايستديلرسندن دعوايه گيتمه‌مگه مال وقوت صاحبلرى اولان منافقلر وديديلركه بزدن ال گوتوركه بز اوتورانلرايله اولاق» وعورت اوشاقلارايله بريرده قالاق ٨٧) «راضى اولديلار» واونلارڭ نفسلرى روا گوردى كه عورت واوشاق وناخوشلر كيمى «تخلف ايدنلرايله قالالار ومهر اورولوبدر اونلارڭ قلبلرينه پس اونلار آنلامازلار» اللهڭ امر ونهيلرينڭ فائده‌سنى كه دعوايه گيتمگده نه‌قدر سعادت وگيتمه‌مكده نه‌قدر شقاوت وار ٨٨) «اما پيغمبر و اوكسلركه ايمان گتوروب پيغمبرايله بريرده جهاد ايتديلر ماللريله» الله يولنده جهاده صرف ايتديلر «ونفسلريله» دعوا ايدرلر «اونلار ايچون واردر خيرلر جنت ونعيمدن واونلاردرلر نجات تاپانلار ٨٩) الله تعالى مهيا ايدبدر اونلاره باغچه‌لر كه آلتندن نهرلر جارى اولار هميشه ليكدرلر اونده بودر بيوك نجات تاپماق ٩٠) چول عربلرندن بعضى‌سى گلوب عذر گتوررلر» دعوايه گيتمگه وحقيقتده عذرلرى يالان ايدى «تا ايكه اونلارا اذن ويريله دعوايه گيتمه‌مگه واوتورديلر دعوايه گيتمديلر اوكسلركه يالان ديديلر اللهه واونڭ پيغمبرنه تيزليك‌ايله اوكسلره كه كافر اولديلر دردناك عذاب يتشر ٩١) گناه يوخدر ضعيفلره» كه قوتلرى يوخدر جهاده گيتمگه «ونه ناخوشلره ونه اوكسلره كه تاپمازلار گيتمك خرجنى ودعوا آلتنى زمانيكه عمللرينى خالص ايده‌لر اللهه وپيغمبره» حقيقتده ديديكلرى دوغرى اولا «احسان ايدنلره هيچ يول يوخدر عيب اولونمقه والله باغشليان وحم ايدندر ٩٢) گنه گناه يوخدر اوكسلره كه زمانيكه گلديلر سنڭ يانڭا كه سن اونلارى سوار ايده‌سن» مركب ويره‌سن هم اوزلرى سوار اولالار وهميده

حرج اذا نصحوا لله ورسوله ما على المحسنين من سبيل والله غفور رحيم ۹۲) ولا على الذين اذا ما اتوك لتحملهم قلت لا اجد ما احملكم عليه تولوا واعينهم تفيض من الدمع حزنا الا يجدوا ما ينفقون ۹۳) انما السبيل على الذين يستاذنونك وهم اغنياء رضوا بان يكونوا مع الخوالف وطبع الله على قلوبهم فهم لا يعلمون ۹۴) يعتذرون اليكم اذا رجعتم اليهم قل لا تعتذروا لن نؤمن لكم قد نبانا الله من اخباركم وسيرى الله عملكم ورسوله ثم تردون الى عالم الغيب والشهادة فينبئكم بما كنتم تعملون ۹۵) سيحلفون بالله لكم اذا انقلبتم اليهم لتعرضوا عنهم فاعرضوا

جزو ۱۱

اشيالرينى يوكليه‌لر، يدى نفر پيغمبرڭ يانئه گلوب دوه ايسته‌ديلر تبوك دعواسنه گيتمك ايچون واونلار آغليوردیلر اووقتكه ياپيغمبر «سن ديديڭ اونلاره كه من سيزى حمل ايده‌بلمرم مركبه» وسيزڭ خواهشگزى عمله گتورمگه قوتيم يوخدر بوجماعته بكائون ديرلر «اونلار قايتديلر پيغبرڭ يانندن اوحالتده‌كه اونلارڭ گوزلرى ياش توكوردى محزونليك جهتنه كه برشيئى تاپماديلر صرف ايدوب دعوايه‌گيديديلر ۹۳) بودر وبوندن غيرى دگلدر يول وار عيب ايتمگه اوكسلره كه سندن اذن ايستيوردیلر »دعوادن تخلف ايتمگه« وحال آنكه‌اونلار غنى‌لر ايديلر »وقوتلرى‌واريدى‌دعوايه گيتمگه«راضى‌اولديلر كه‌تخلف‌ايدنلر ايله اولالار الله تعالى‌اونلارڭ قلبلرنى‌مهرليوب‌پس اونلار بيلمزلر» دعوايه‌گتمگڭ فضيلتنى ۹۴) «سيزه‌عذر گتورورلر سيز قايدندن صوڭره» سيز تبوك دعواسندن مدينيه گلندن‌صوڭره اودعوايه‌حاضر اولميان منافقلرسيزدن‌عذر ايسترلر ويالان‌بهانه‌لر ديرلر «ديگلن‌ياپيمبرعذر گتورميوڭ بزاينانماروق سيزه» وديدگگز عذرلره «بتحقيق‌الله خبر ويردى بزه‌سيزڭ خبرلرگزى وتيزليك‌ايله اللهگوررسيزڭ عملگزى واونڭ پيغمبرى‌ده گورر» هربنده‌نڭ عملنى وفات ايدنده نشان ويررلر اوامتنڭ پيغمبرينه «صوڭره سيز قايتاريلارسگز» وفات ايدندن‌صوڭره «گزلين وآشكارى بيلن اللهڭ يانئه پس‌خبر ويررسيزه اوزاديكه سيزدنياده ايدردگز» يخشىدن وپيسدن ومقابلنده سيزه جزا ويرر ۹۵) «تيزليك ايله سيزدن اوترى اللهه آند ايچرلر زمانيكه سيزدعوادن قايدوب اونلرڭ طرفنه گلرسگز تااينكه سيز اونلاردن اعراض ايده‌سگز» واونلارى مذمت ايتميه‌سگز «پس اعراض ايدوڭ اونلاردن» اوتوروب دورميون يااونلارى مذمت ايتميوڭ «بدرستيكه اونلار نجس‌در واونلارڭ يرى جهنمدر مزد اولان حالده اوعمله كه اونلار كسب ايدرلر» باطنى نجس‌آدم مذمتله تميز اولماز ۹۶) «سيزه آند ايچرلر كه سيزى اوزلرندن راضى ايده‌لر پس‌اگر سيز اونلاردن راضى‌اولاسگز» اونلارڭ احوالنه بلداولمامقه گوره‌سيزڭ راضيلقگزڭ

عَنْهُمْ اِنَّهُمْ رِجْسٌ وَمَاْوٰیهُمْ جَهَنَّمُ جَزٰٓاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ٩٦) يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَاِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يَرْضٰى عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ٩٧) اَلْاَعْرَابُ اَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَاَجْدَرُ اَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ عَلٰى رَسُولِهِ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ٩٨) وَمِنَ الْاَعْرَابِ مَنْ يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا وَيَتَرَبَّصُ بِكُمُ الدَّوَٓائِرَ عَلَيْهِمْ دَٓائِرَةُ السَّوْءِ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ٩٩) وَمِنَ الْاَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرُبَاتٍ عِنْدَ اللّٰهِ وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ اَلَٓا اِنَّهَا قُرْبَةٌ لَهُمْ سَيُدْخِلُهُمُ اللّٰهُ فِي رَحْمَتِهِ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ١٠٠) وَالسَّابِقُونَ الْاَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِاِحْسَانٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَاَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا

اونلاره برفائدەسی اولماز «پس الله راضی اولماز گناه ایدن قومدن ٩٧) چول عربلری شدتلودر کفر ومنافقلیك جهتنه» کنداهلی اولان کافرلرمدینەده اولان کافرلردن قلبلری برك وسوز ایشتمین در علمسیزلیكلری جهتنه «سزاواردر که بیلمیەلر اوقرار وحدلری که الله نازل ایدبدر اوز پیغمبرینه» حلال وحرامدن چول عربلری اللهحکمی ایشتمیوب قلبلری برك ایسەده شهرده ساکن اولانلر اللهحکملری ایشدیرلر ونەسببه منافق وقلبلری برك اولورلر «الله تعالی بیلندر اونلارنگ احوالنی وحکم ایدندر» عمللرینگ مقابلنده ٩٨) «منافق اعرابلردن اوکسلر واردرکه جهاده مصرف ایتدیگی مالی جریمه حساب ایدرلر» اونگ ثوابنه اعتقادلری اولمامقه گوره «ومنتظراولارلر سیزه زمانەنگ حادثەلرنی» گوزلیورلر که پیغمبر وفات ایدن کیمی مشرکلگەرجوع ایدەلر «اونلارا اولسون زمانەنگ پیس حادثەلری» رسوا وهلاك اولماق «والله ایشیدندر اونلارنگ سوزلرنی وبیلندرا ونلارنگ نیتنی ٩٩) چول عربلرندن واردر اوکسلرکه ایمان گتورر اللهه وقیامت گوننه و نفقەایتدیگنی اللهه یاخون اولماق حساب ایدر وپیغمبرنگ دعاسنی تمنا ایدرخبردا اولوك پیغمبرنگ دعاسی اونلاری اللهەیاخون ایدندر» یااینکه نفقەوصدقەلراونلاری اللهەیاخون ایدندر «تیزلیك ایله اونلاری داخل ایدر اوز رحمتنه بدرستیکه الله باغشلیاندر اونلارنگ گناهنی ورحم ایدندر ١٠٠) اوکسلرکه سبقت ایدوبلر ایمانه واوّلمجی لردر» ایمانه گلمکدەوپیغمبرنگ امریله حبشەیه ومدینەیه «هجرت ایدنلردن وپیغمبره کومك ایدن مدینه اهلندن واوکسلر که اونلاره تابع اولوبلار یخشی عمللرایله الله تعالی راضی اولدی اونلارن واونلارده راضی اولدیلار اللهدن والله اونلره مهیا ایتدی اوگونه جنتلرکه اونگ آلتندن نهرلر جاری اولار همیشەلیك درلر اونده بودر بویوك رستگارلیك» (مهاجر) مکەدن هجرت ایدوب

ابدا ذلك الفوز العظيم ١٠١) وممن حولكم من الاعراب منافقون ومن اهل المدينة مردوا

على النفاق لا تعلمهم نحن نعلمهم سنعذبهم مرتين ثم يردون الى عذاب عظيم ١٠٢) وآخرون

اعترفوا بذنوبهم خلطوا عملا صالحا وآخر سيئا عسى الله ان يتوب عليهم ان الله غفور رحيم

١٠٣) خذ من اموالهم صدقة تطهرهم وتزكيهم بها وصل عليهم ان صلوتك سكن لهم والله سميع

عليم ١٠٤) الم يعلموا ان الله هو يقبل التوبة عن عباده ويأخذ الصدقت وان الله هو التواب

الرحيم ١٠٥) وقل اعملوا فسيرى الله عملكم ورسوله والمؤمنون وستردون الى عالم الغيب

مدینه‌یه گیدنلره (انصار) مدینه‌اهلنه‌دیبلور که‌ماللری‌وجانلری‌ایله حضرته گومك‌ایتدیلر ١٠١) مدینه‌ده سیزڭ اطرافڭزده اولان اعرابدن برپاره منافقلر وار» اظهاراسلام ایدیرلروباطنده کافرلردر «ومدینه اهلندن‌ده منافقلر واردر سن‌اونلاری بامزسن‌بیز بیلوریك‌اونلاری تیزلیك‌ایله عذاب‌ایده‌ریك اونلارا ایکی‌دفعه» دنیاده‌رسوالیك‌آخرتده جهنم‌ایله‌یادنیاده عذاب‌قبر وآخرتده جهنم‌ایله یاجانلری وماللری ایله«صوڭره قایدارلر بیوك عذابڭ طرفنه ١٠٢) دعوادن تخاف‌ایدن «نچه‌نفرلر اقرار ایتدیلر کناهلرینه ویخشی عمل‌لرینی قاریشدیردیلر باشقه پیس عمله امیدکه اللّٰه‌تعالی اونلاری باغشیله بدرستیکه‌اللّٰه‌تعالی باغشلیان ورحم‌ایدندر» اوچ‌نفراصحابدن ابولبابه‌وثعلبه واوس‌تخاف ایدوب‌تبوك دعواسنه‌کتمه‌مشدیلر منافقلرخصوصنده نازل‌اولان آیه‌لرڭ‌خبرلاری اونلاره یتشوب‌هلاکت‌لرینه یقین‌ایدوب کاوب‌اوزلرینی مسجدڭ‌ستونلرینه باغلیوب‌قسم‌ایتدیلر که‌اوزلرینی ستوندن آچمیه‌لر پیغمبر اوز مبارك الیله آچان زمانه‌دیك پیغمبرص بیوردیکه‌منده اونلاری‌آچمارام اللّٰه‌طرفندن‌حکم صادراولمینجه‌پس همین‌نچه‌آیه‌نازل‌اولدی ١٠٣) اونلارڭ‌ماللرنڭ زکوتنی‌آل»چونکه اونلارڭ توبه‌سی‌قبول‌اولوب اونلاری ستوندن‌آچان وقتده‌ابولبابه دیدی‌یارسول‌الله من‌جمیع‌اموالمی اللّٰه‌یولنده‌صدقه ایتدیم‌اللّٰه بیوردیکه‌ماللرنڭ بعضی‌سنی‌آل «تااینکه‌اونلاری‌پاك‌ایده‌سن» کناهلارڭ‌چرکندن«وسن پاکیزه‌ایده‌سن اونلاری» صدقه سببی‌ایله منافقلر زمره‌سندن اخراج اتمك‌ایله«صدقه آلان‌وقتده‌اونلارا دعاایت‌ورحمت کوندر‌بدرستیکه سنڭ‌دعاڭ‌اونلارا آرام‌قلب‌لیك‌در واللّٰه‌تعالی ایشیدن‌در» سنڭ‌اونلارا دعاالمگڭی «وبیلندر» اونلارڭ نیت‌لرینی جمیع احسان‌ایدن کسه‌دعااتمك لازمدرمثلا: اللّٰه‌قبول‌ایتسون یااللّٰه‌برکت ویرسون دیمك‌کیمی ١٠٤) «آیابلمورلرکه آنجق‌توبه‌نی‌اللّٰه قبول‌ایدراوزبنده‌لرندن وصدقه‌نی آلار»هرکس صدقه‌ویرسه‌کویا اللهڭ‌قدرت النه‌ویروب‌بوجهته سنت‌درکه فقیره‌صدقه ویرن‌شخص

وَالشَّهادَةِفَيُنَبِّئُكُم بِمَاكُنتُم تَعمَلُونَ ١٠٦) وَآخَرُونَ مُرجَونَ لِأَمرِاللّٰهِ إِمَّايُعَذِّبُهُم وَإِمَّايَتُوبُ عَلَيهِم وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ١٠٧) وَالَّذِينَ اتَّخَذُوامَسجِداً ضِرَاراً وَكُفراً وَتَفرِيقاً بَينَ المُؤمِنِينَ وَإِرصَاداً لِمَن حَارَبَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ مِن قَبلُ وَلَيَحلِفُنَّ إِن أَرَدنَا إِلَّا الحُسنَى وَاللّٰهُ يَشهَدُ إِنَّهُم لَكَاذِبُونَ ١٠٨) لَاتَقُم فِيهِ أَبَداً لَمَسجِدٌ أُسِّسَ عَلَى التَّقوَى مِن أَوَّلِ يَومٍ أَحَقُّ أَن تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ

اوزالنی اویه‌کویا اللهنک‌النه‌دکوبدر «وبدرستیکه‌الله توبه‌نی‌چوخ قبول ایدندرو رحم‌ایدندر ۱۰۵) دیکلن یامحمدص عمل‌ایدوک» اللهنک‌امرلرینه «پس‌تیزدرکه سیزنک عملکزی کوررالله‌واونک پیغمبری‌ومؤمنلر»معتبرحدیث‌ده‌واردر اولوبدرکه‌دوشنبه‌وپنجشنبه‌گونلری امتنک‌عمللری جناب‌پیغمبره عرض اولونار اوندن صوکره‌بربر ائمه‌لره‌عرض اولونار اکراوعمللریخشی‌اولساا‌وندن‌شاد اولارلارپیس‌عمل‌اولساغمناك اولارلار «وتیزلیك‌ایله سیزرجوع‌اولونارسکز کزلین‌و آشکاری بیلن‌الله حضورنه پس‌سیزه خبرویرر اوزادك مقابلنده‌که‌سیز عمل‌ایدردکز ۱۰٦) بعضی‌آدملر واردر که‌امید دوتولمش‌درو‌موقوفدر اللهنک‌امر وارادەسنه یااونلاراعذاب ایدرعدالتیله‌یا اینکه‌اونلاری باغشلار فضلیله‌والله تعالی‌بیلن وحکم‌ایدندر ۱۰۷) واوکسلرکه ایله‌مسجدبنا ایتدیلرکه‌ضرر یتورندر» باشقه مسجدلره‌مسجد حضرت‌رسوله یامسجدقبایه «وکفره‌و‌مسلمانلارک آراسنه‌تفرقه دوشمکه باعثدر» واومسجدی بناایتدیلر «منتظراولماقدن اوتری‌اوکسه‌که دعواایتدی‌الله‌واونک پیغمبری‌ایله بوندن‌سابق» بوآیه‌لك‌شان نزولنده‌بیله‌یازوبلار که‌قباأهلی‌مسجد قبانی‌تعمیر وحضرت پیغمبردن توقع‌ایتدیلرکه کلوب‌او مسجدده نمازقیلاحضرت تشریف‌آپاروب‌او مسجدده‌نماز قیلوب‌منافقلردن برنچه نفرحسد آپاروب‌دیدیلرکه بزده‌بیر مسجدده‌تعمیر ایدوب‌اونده نماز قیلاروق محمدك‌جمعه‌وجماعتنه‌حاضراولماروق‌پس قبامسجدنك‌یاننده‌بر مسجدتیکوب حضرتنك خدمتنه گلوب عرض‌ایتدیلر که ناخوشلردن اوتری وقرانلق ویاغشلو گونلردن‌اوتری مسجد تعمیراتمشوك خواهش ایدیروك اومسجده تشریف گتوروب نماز قیلوب بزه دعا ایده‌سن حضرت او وقتده تبوك دعواسنه عازم‌ایدی بیوردی من بوحالده سفر تدارکنده‌ام قایدندن صوکره گللم پس حضرت سفردن قایداندە بوآیه نازل‌اولدی که اومسجد خلقی پراکنده اتمکدن اوتری‌تعمیر اولونوب وابوعامر راهبك انتظارندن اوتری‌در چونکه مشارالیه زمان جاهلیتده راهب ایدی حضرته حسد آپاروب خندق‌دعواسنه برسبب دخی او اولمشدی فتح مکه‌ده قاچوب طائفه گتمشدی اهل‌طائف اسلامه گلن وقتده قاچوب شامه گیدوب روم پادشاهنك یاننده نصرانی‌اولمشدی بوشخص منافقلره آدم گوندروب سفارش اتمشدیکه برمسجد

يحبون ان يتطهروا والله يحب المطهرين ۱۰۹) افمن اسس بنيانه على تقوى من الله ورضوان خير ام من اسس بنيانه على شفا جرف هار فانهار به في نار جهنم والله لا يهدى القوم الظالمين ۱۱۰) لا يزال بنيانهم الذى بنوا ريبة في قلوبهم الا ان تقطع قلوبهم والله عليم حكيم ۱۱۱) ان الله اشترى من المؤمنين انفسهم واموالهم بان لهم الجنة يقاتلون في سبيل الله فيقتلون ويقتلون وعدا عليه حقا في التورية والانجيل والقران ومن اوفى بعهده من الله فاستبشروا ببيعكم الذى بايعتم به

بنا اتسونلر واورده بكا منتظر اولسونلار كه من شام پادشاهنى گتوروب محمدى مدينه‌دن اخراج ايده‌رم بوخبرى الله اوز پيغمبرينه بيلديروب بيورور كه او مسجد بنا اولوبدر الله وپيغمبر ايله محاربه ايدن شخصدن اوترى «وهرآينه قسم ايدرلر كه بز او مسجدى تيكمكده يخشى‌لق‌دن غيرى برمطلب اراده اتمديك والله شهادت ايدير كه اونلار هر اينه يالانچى‌لردر» قصدلرى اسلام آراسنه تفرقه سالماقدر ۱۰۸) «اونده دوروب هرگز نماز قيلما هرآينه بر مسجد كه اوّل بنا اولان گوندن بنا اولوبدر اللهدن قورخماق قاعده‌سيله سزاواردر كه سن اونده دوروب نماز قيلاسان» عبارتدر مسجد قبادن «ذكر اولان مسجدده برپاره كشيلر واردر كه دوست دوتارلركه» نماز قيلالار پاك اولان حالتده يا اينكه دوست دوتارلركه «پاك اولالار گناهلاردن والله دوست دوتار پاك اولانلارى ۱۰۹) آيا اوكسكه بنا ايدبدر اومسجدڭ بناسنى اللهدن قورخماق اوزره واللهڭ رضاسندن اوترى بويخشى‌در يا اوكسكه اونڭ بناسنى عمله گتوروب يرڭ چوخورڭ كنارنده كه ويران اولاندر» نجه كه چوخورڭ كنارينده بنا اولان ايو خراب وويران اولوب دره‌يه توكولر هابيله اومسجد خراب اولوب «توكولدى جهنمڭ اودينه (يعنى بانى‌لرى) والله هدايت اتمز ظالملر اولان قومى» پس پيغمبر ۴ امر ايتديكه اومسجدى خراب اتسونلر ۱۱۰) «اونلار بنا ايتديكلرى مسجد اونلارڭ قلبلرينده اولان شك وشبهه‌نى ونفاقى آرتورر مگر اينكه پارچه پارچه اولا اونلارڭ قلبلرى» يعنى اونلار نفاق حالتده قالاجاقلار اولمك زماننه كيمى «والله تعالى بيلندر» اونلارڭ نيتلرنى اومسجدى تعمير اتمكده «وحكم ايدندر ۱۱۱) الله تعالى ساتون آلدى مؤمنلردن اونلارڭ جانلرنى وماللرنى اونڭ عوضنده كه اونلاره بهشتلر واردر بوآليش ويريش‌دن غرض اودر كه مؤمنلر الله يولنده دعوا ايدرلر اولدوررلر مشركلرى ومشركلر اونلارى اولدوررلر» يعنى بهشت اونلارڭ مزدى‌در خواه اولدوره‌لر خواه اؤله‌لر «الله وعده ايدبدر جهاد اتمكده اونوع وعدهٔ كه دوغريدر توريةده وانجيلده وقرآنده يازيلوبدر كيمدر عهده چوخ وفا ايدن اللهدن پس شاد

وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۱۱۲) اَلتَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ
الْاٰمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللّٰهِ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ۱۱۳) مَا كَانَ
لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا اَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا اُولِي قُرْبٰى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحَابُ
الْجَحِيمِ ۱۱۴) وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهِيمَ لِاَبِيهِ اِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَا اِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ اَنَّهُ عَدُوٌّ لِلّٰهِ
تَبَرَّاَ مِنْهُ اِنَّ اِبْرٰهِيمَ لَاَوَّاهٌ حَلِيمٌ ۱۱۵) وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ اِذْ هَدٰيهُمْ حَتّٰى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ
اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۱۱۶) اِنَّ اللّٰهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ

اولون اویبیغز ایله که آلش ویریش ایدوبسگز اللّه ایله» فاینیی ویروب باقینی آلوبسگز
«بودر اویبیوك ثوابه یتشمك ۱۱۲) اومؤمنلرگ بوصفتلری واردرکه توبه ایدنلردر،
اللهه عبادت ایدنلردر، اللهه حمد ایدنلردر، اوروج دوتانلار، یاعلم تحصیلندن اوتری
سفره گیدنلردر، «رکوع ایدنلر، سجده ایدنلر، امر ایدنلردر یخشی عمللره، نهی ایدنلردر پیس
عمللردن وحفظ ایدنلردر اللهگ حکملرینی وامرونهیلرینی یامحمدص بشارت ویر مؤمنلره
۱۱۳) جائز دگلدر پیغمبره ومؤمنلره که استغفار ایده‌لر مشرکلره هرچندکه مشرکلر
اونلارگ یاخون قوملری اولا اولـدن صوگره که اونلاره معلوم اولا که مشرکلر
جهنمگ یولداشلاریدر» مسلمانلار حضرته عرض ایتدیلر که استغفار ایده اونلارگ
آتا وآنالرینه که زمان جاهلیتده اؤلوبلر پس بوآیه نازل اولدی بعض ذکر ایدیدر
که بوآیه حضرت پیغمبرص آناسی آمنه‌یه دعا ایتمك خصوصنده نازل اولوب گویا آمنه
مشرکه حالتنده وفات ایتمگه گوره حضرت آناسندن اوتری طلب مغفرت ایستدی و
اللّه تعالی اوحضرته اذن ویرمیوب نهی ایتدی حاشا بواعتقاددن ۱۱۴) «دگلدر ابراهیمگ
آتاسندن اوتری استغفار ایتمگی مگر اووعده‌دن اوتریکه ابراهیم آتاسنه وعده ایتمشدی» ابراهیم
آتالغنه دیمشدی که استغفار ایدرم سگا بوشرطله که ایمانه گله‌سن یااینکه آتاسی وعده
ایتمشدی ابراهیمه که اوگا ایمان گتوره‌جکدر اگر اوغلی آتاسنگ حقنده استغفار
ایده بوجهته ابراهیم اوگا استغفار ایدردی «پس زمانیکه آشـکار اولدی که آتاسی
اللهه دشمندر» وعهدله وفاایتمدی «آتاسندن اوزاق اولدی ودعا ایتمدی بدرستیکه
ابراهیم چوخ دعا ایدوب آغلیان واوره‌گی نازك وحـلم ایدندر ۱۱۵) اللّه‌تعالی
هیچ برقومی ضلالته سالماز» یااینکه حـکم ایتمز برقومگ ضلالتنه «اوندن صوگره
که اونلاری هدایت ایدوب تااینکه بیان ایدر اونلاره او امرونهیی که اونیله برهیزکار
اولارلر» واگر بیلندن صوگره تقوی ایتمیه‌لر او صورتده حکم ایدر اونلارگ
ضلالتنه «بدرستیکه اللّه هرشیئه عالمدر ۱۱۶) اللّه ایچوندر گوگلرگ ویرگ پادشاهلقی

مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ۱۱۷) لَقَدْ تَابَ اللّٰهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ
الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَؤُفٌ رَحِيمٌ ۱۱۸) وَعَلَى الثَّلَاثَةِ
الَّذِينَ خُلِّفُوا حَتَّى إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَنْ لَا مَلْجَأَ مِنَ اللّٰهِ
إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللّٰهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ۱۱۹) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَكُونُوا
مَعَ الصَّادِقِينَ ۱۲۰) مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ

حزب

دیریلدر اولولری واولدورر دیریلری ویوخدر سیزنگ ایچون اللهدن سوا دوست
ونه کومك ایدن ۱۱۷) بتحقیق الله‌تعالی باغشلادی پیغمبر سببیله مهاجر وانصاری
که تابع اولدیلر پیغمبره» اونیله‌تبوك دعواسنه گیتمکده «چتین ساعتده» آزوقه، سو
وسوار اولماق جهتنه‌که سفرده چوخ آدملره هر اوچی عارض اولمشدی «اوندن
صوگره میل ایتدی جهادن اونلاردن برطائفه‌نگ قلب‌لری» وقصدایتدیلر دعوادن
قایتمقی پس الله‌اونلاری خطادن ساخلیوب وپیغمبرایله دعوایه گیتدیلر «صوگره الله
اونلاری باغشلادی بدرستیکه الله‌مهر باندر ورحم ایدندر» توبه ایدنلره ۱۱۸) «الله
تعالی باغشلادی اوچ نفری‌که تخلف ایتمشدیلر» دعوادن بریسی محض‌اهل عیالیله
راحت اولماق ایچون بریسی باغنه ونخلستاننه باخمق ایچون اوبریسی اهل‌عیالنی
یالقوز قویماق ایچون ایلکه حضرت دعوادن قایتدی اونلار حضرتنگ یانه گلدیلر
حضرت اونلارایله دانشمادی اصحاب اوگا تبیعت ایدوب دانشمادیلر حتی اونلارنگ
اهل عیالی‌اونلار ایله‌دانشمادیلر پس مدینه اونلارا تنك اولوب داغلارا وصحراره
قاچدیلر‌اتفاق‌اولوردیله اونلارنگ اهل‌وعیالی طعام‌گتوروب ویرردی امااونلارله‌دانشمور
دیلر پس اونلارنگ بعضی‌سی بعضی‌سنه دیدیلر که‌خلق بزله دانشمورلار اولی اودر
که‌بزده بربریمزایله دانشمیاق پس بربرلدن آیریلوب اللی گون بوحالده قالوب‌تضرع
ایتدیلر تااینکه الله اونلارن عفوایتدی الله خبر ویرور اونلارنگ احوالنی «تااینکه
یرتنك‌اولدی اونلاره وسعتلو اولماقله» کنایه‌در اوندن‌که یرنگ وسعتی‌ایله غملرنگ
چوخلقندن یر اونلارا دار اولدی حتی «اوزنفسلری اونلاره تنك‌اولدی» غمنگ و
غصه‌نگ کثرتندن تنگه گلدیلر «ویقین ایتدیلرکه قاچمق یری یوخدر مگر الله‌تعالی
طرفنه صوگره الله‌تعالی آسان ایتدی اونلاره الله طرفنه قایتمقی تااینکه توبه‌ایده‌لر
بدرستیکه اللهدر توبه‌نی چوخ قبول ایدن وبنده‌لرینه رحم ایدن‌در
۱۱۹) ای‌مؤمنلر قورخوگ اللهدن ودوغری‌دانشانلارایله اولون ۱۲۰) مدینه اهلنه
ومدینه‌نگ اطرافنده اولان چول عربلرینه؛ جائز دگلدر که تخلف ایده‌لر اللهگ

وَلَا يَرْغَبُوا بِاَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهٖ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَاٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَلَا يَطَؤُنَ مَوْطِئًا يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوٍّ نَيْلًا اِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهٖ عَمَلٌ صَالِحٌ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾ وَلَا يُنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا اِلَّا كُتِبَ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ اللّٰهُ اَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾ وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ اِذَا رَجَعُوا اِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٣﴾ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٢٤﴾ وَاِذَا

پیغمبریندن » ودعوایه گتمیه‌لر «وجائز دگلدر اونلارا اوز نفسلرنه رغبت ایده‌لر واوزلرینگ راحتلقنی گوزلیوب پیغمبرگ نفسنه مقید اولمیه‌لر» وراضی اولورلار که اوزلری راحت اولالر اما پیغمبر ایستی‌ده جهاده گیده «بوجائز اولماق» وپیغمبره تابع اولماقگ وجوبی «اوله‌دن اوتریدر که اونلاره‌یتشمز سوسوزلق وبدن‌زحمتی والله یولنده آج قالمق وقویمزلر اپاقلارنی اویره‌که کافرلری غضبه گتورر اویره گتملۀویتشمزلر دشمندن برآفته» قتل‌ومجروح وغارت‌اولمق کیمی «مگراینکه یازیلمش اولار اونلارا بو زحمت‌لر مقابلنده‌صالح‌عمللر حقیقتده‌الله‌ضایع‌اتمز یخشی عمل‌ایدن شخصلرگ اجرنی ١٢١) ومصرف اتمزلر الله یولنده آز یاچوخ شیئی وجهاده‌گیدن وقتده هیچ برصحرالردن کچمزلر مگراینکه یازیلمش‌اولار اونلار ایچون بویوک‌اجر» یااینکه یازیلا اونلارگ اجرلری نامۀ اعمال‌لرینده «تااینکه الله جزا ویره اونلارا عمل ایتدیگلری طاعتگ ثوابندن زیاده ثواب اللهگ تفضلی ایله ١٢٢) جائز دگلدر که مؤمنلر هاموسی سفر ایده‌لر جهاده» ومرکز اسلامده هیچکس قالمیه یااینکه هامو پیغمبرگ خدمتنه گیده تعلیم شریعتدن اوتری که بوامر امور معاش وسیاستله‌منافیدر «پس اگر سفر ایده اونلارگ هرفرقه‌سندن برطائفه تااینکه اوگره‌نه‌لر مسائل دینی وقورخودالر اوز قوم‌لرینی زمانیکه رجوع ایتدیلر اوز قوملری طرفنه تااینکه شاید که اهل‌بلد قورخالر» علمالرگ موعظه‌سندن بوآیه تحریص وترغیب‌در طلب‌علمدن اوتری سفره گتمگه ١٢٣) «ای‌مؤمنلر دعوا ایدوگ اوکفارله که سیزه یاخوندر» یاخونی قویوب اوزاقه گتمیوگ سیزگ غیبتگزده یاخونده اولانلار افساد ایدرلر «وگرگدر کافرلر سیزده شجاعت وجرئت تاپسونلر» نه اینکه سستلیك که جرئت بهم ایتسونلر «وبیلوگ که الله پرهیزکارلر ایله‌در ١٢٤) زمانیکه برسوره نازل اولدی منافقلردن بعضی‌سی بعضی‌سنه دیر که سیزگ هانسی برگزه بوسوره ایمان آرتوردی» ویقینگز وبصیرتگز زیاده اولدی «اما اوکسلر که ایمان گتوردیلر پس

مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هٰذِهِ إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ١٢٥) وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَى رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ ١٢٦) أَوَلَا يَرَوْنَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ ١٢٧) وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ نَظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ هَلْ يَرَاكُمْ مِنْ أَحَدٍ ثُمَّ انْصَرَفُوا صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ١٢٨) لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ ١٢٩) فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

سورەلر اونلارڭ ايمانني آرتوردى» كچمش آيەلردە ايمانلرى نجه كه آرتمشدى بوندە دخىدە زيادە اولدى «ومؤمنلر بشارتويررلر بربرينه» آيەلرڭ وسورەلرڭ نزولىايله گوررسنكه اونلارڭ آلينلرينده شادليك علامتى وار ١٢٥) «اما اوكسلر كه اونلارڭ قلبلرينده شك وشبهه ناخوشلقى وار پس سورەلر آرتورار اونلارڭ نفاقى اوستنه نفاق ونجاست كفر اوستنه دوبارە نجاست كفر واونلار اؤلديلر اوحالدە كه كافرلردر ١٢٦) آيا منافقلر گورمورلر كه اونلار امتحان اولونورلار هرييلده بردفعه ياايكىدفعه» دعوايه گتمگه تكليف اولونارلر اما گتمورلر وگناەكار اولورلر يااينكه اؤلمك علامتى گورورلر مرض وسائر دردلردن «صوڭره توبه اتمورلر» كفر ونفاقدن «ويادلرينه گتورمورلر اللهڭ نعمتلرينى ١٢٧) زمانيكه سڭا برسورە نازلاولدى منافقلرڭ بعضىسى بعضىسنه باخارار» كراهتايله بربرينه ديركه «آيا سيزى مسلمانلردن برآدم گورور» كه بوحالتڭزى گوروب سائرلره خبر ويره «صوڭره او مجلسدن داغيلوب گيتديلر الله داغتدى اونلارڭ قلبلرنى» او فائدەدن كه مسلمانلار آيەلرى ايشتمكدن فائده گوتوررلر «بوسببه كه اونلار اونوع طائفەدركه آنلامازلار» اللهڭ مرادنى سورەلرى نازل اتمكدن.

١٢٨) بتحقيق سيزه پيغمبر گلدى اوز جنسڭزدن» بشردن ياعربدن يا اسماعيل اولادندن «چتيندر پيغمبره اوشيئى كه اوزڭزى زحمته سالوبسڭز» دنيادە ايمان گتورميوب آخرتده جهنمه گتمك سببنه «حريصدر سزڭايمان گتورمڭزه مؤمنلره مهربان ورحم ايدندر. ١٢٩) پس اگر سيزدن اعراض ايدەلر» حقدن ونابع اولماقدن «پس ديگلن الله بڭا كفايت ايدر اللهدن باشقه الله يوخدر اوڭا من توكل ايتديم واوالله بيوك عرشڭ پروردكارىدر»

سورهٔ یونس ۱۰۹ آیه‌در مکه‌ده نازل اولوب

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

۱) الٓر تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ۲) اَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا اَنْ اَوْحَيْنَا اِلٰى رَجُلٍ مِنْهُمْ اَنْ اَنْذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذِينَ اٰمَنُوا اَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ قَالَ الْكَافِرُونَ اِنَّ هٰذَا لَسَاحِرٌ مُبِينٌ ۳) اِنَّ رَبَّكُمُ اللهُ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ فِى سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ مَا مِنْ شَفِيعٍ اِلَّا مِنْ بَعْدِ اِذْنِهِ ذٰلِكُمُ اللهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۴) اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعْدَ اللهِ حَقًّا اِنَّهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِىَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ

۱) اواللهم که گورورم‌بو» پیغمبره نازل‌اولان‌آیه‌لر«قرآننگ‌آیه‌لری‌در که حکم‌ایدندر» حقله باطل آراسنده یااینکه حکمت ایله دانشاندر ۲) «آیا خلق ایچون تعجب‌در که بز وحی ایتدیك اونلار جنسندن‌اولان برکشیه‌که قورخوت خلقی» چونکه اهل مکه دیدیلر که چوخ تعجب‌در الله‌برکس‌تاپمادی پیغمبر گوندرمکه مگرابوطالبک‌یتیمنی الله‌تعالی بیورور تعجب دگلدر هر کسی قابل گورسنگ پیغمبرلگه مبعوث ومأمور ایده‌روك که‌خلقی جهنم‌ایله قورخوت «وبشارت ویر ایمان گتورللره بوننگله که اونلار ایچون واردر دوغری پیشوا» یااینکه گوزل اجر «اونلارنگ اللهننگ‌یاننده» قیامت گونی «وکافرلر دیدیلر: بوآشکارا ساحردر ۳) سزنگ اللهگز وسیزه تربیت ویرن قادر اللهدر که گوگلری ویری آلتی گون مدتی زمانده خلق ایتدی صوگره غالب‌اولدی عرشه (عرشنگ تفسیری ۷مجی سوره‌ننگ ۵۳مجی آیه‌سنده بیان‌اولدی) تدبیرایدر جمیع مخلوقنگ ایشلرینه یوخدر شفاعت‌ایدن مگر اللهنگ اذنندن صوگره» کفار دیدیلر که بتلریمز بزه قیامتده شفاعت‌ایدر الله بیورور که شفاعت ایدن گرك اللهدن اذن‌آلا بتلرکه غیرذی عقولدر اذن آلمقه قابلیتی‌یوخدر کجامانده که شفاعت ایده «بوصفتلرایله موصوف اولان اللهدر سزنگ اللهگز اوگا عبادت ایدوگ آیاسیز یادگزه گتورمیه‌جکسگز» اللهنگ‌حکملرلی وموعظه قبول‌اتمیه‌جکسگز ۴) «الله‌طرفنه‌در سزنگ هاموگزنگ قایداجاق یرگز» یا رجوع اتمگگز «اللهنگ بووعده‌سی دوغریدر. الله سیزی یوخدن خلق‌ایتدی وسیز اولندن صوگره دوباره سیزی قایتارار تااینکه جزا ویره اوکسلره که ایمان گتوردیلر وصالح عمللر ایتدیلر جزا ویرر عدالت ایله» نه‌پیس عملگز مقابلنده چوخ عذاب ایدر ونه‌یخشی عملگزنگ ثوابندن آزالدار «واللهه کافر اولانلره قایناموش سودن ایچملو وباشقه اذیت‌ویرن عذاب‌وار اونلارنگ

وَعَذَابٌ اَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ٥) هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُوراً وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللّٰهُ ذٰلِكَ اِلَّا بِالْحَقِّ يُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ٦) اِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللّٰهُ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَّقُونَ ٧) اِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَاطْمَاَنُّوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ اٰيَاتِنَا غَافِلُونَ ٨) اُولٰئِكَ مَاْوٰيهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ٩) اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِاِيمَانِهِمْ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ١٠) دَعْوٰيهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ ١١) وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ اَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ١٢) وَلَوْ يُعَجِّلُ اللّٰهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ

كفری مقابلنده ٥) الله ایله الله‌در كه گونی ایشیقلو ایتدی» گوندوزدن اوتری وآیی نور ایتدی» گیجه‌دن اوتری، ضیا چوخ ایشیق‌درنور اوندن آز ایشیق» دیرلر چراغه نوردیرلر اما ضیا دیمزلر «والله‌تعالی آیدن اوتری معلوم منزل‌لر مقدرایقدی تااینکه سیزبله‌سگز ئیللرك ساینی‌وحسابی» ایشقنك آزلقی‌ایله اوللنی‌وآخرنی وتمام‌ایشق‌اولماقله نصفنی. بو دوره‌تمام‌اولمقله بر آی‌واون ایکی دفعه آینك تازه‌لنمگیله بر ئیل‌اولار «الله‌تعالی خلق اتمدی‌بومذكوراتی مگر حقله» خلقنك نفعلرندن اوتری وحسابلرنی درست ساخلماق ایچون «شرح‌ایدر آیه‌لری آیه‌آیه گولدرر اوقومه‌كه بلرلر» وهرآیه‌دن بر مطلب فهم‌ایدرلر ٦) «گیجه وگونوزك مختلف اولماقنده واوزادلارده‌كه الله‌تعالی خلق ایدوبدر گوگ‌لرده ویرده» یولدوزلردن، آیدن، گوندن، بولوددن، یاغشدن، حیواناتدن، جمادات‌دن، انواع رزق‌لردن «هرآینه نشانه‌لر وعلامت‌لر واردر» اللهك برلیگنه وقدرتنه «او قومدن اوتریكه اللهدن قورخارلر ٧) اوكسلركه امیدوار اولمازلار بزیم طرفمزدن اولان جزایه یتشمگه» وثوابه طمع ایتملك ایچون عبادته‌راغب اولمازلر آنجق «راضی اولدیلر دنیاده آزمدت دیری قالمقه وخاطر جمع اولدیلركه‌دنیاده همیشه قالاجاقلر واوكسلركه‌بزیم آیت‌لریمزدن غافلردر ٨) اوكسلرك قرارگاهلری جهنم‌در اوعمل مقابلنده كه كسب ایدرلر ٩) اوكسلركه ایمان گتوردیلر» اللهه واونك پیغمبرینه واوندن علاوه «یخشی عمللر عمله گتوردیلر الله‌تعالی اونلاری هدایت ایدرایمانلری سببیله نعمتلو بهشتلره كه اونلارك آلتندن نهرلر جاری اولار ١٠) مؤمنلرك دعاسی بهشتده بودر كه دیرلر پاكسن ای‌الله» نه‌اینكه عبادت قراریله بلكه تسبیح ایتملك لذتی آپارالار «واونلارك بربرینه تحیه‌سی سلام‌علیكم دیمكدر» یااینكه ملائكه‌لر اهل‌بهشته سلام ویرركه‌سلامت‌قالدگز جمیع آفات‌وبلالردن یاجهنمدن ١١) «واونلارك

اِلَيْهِمْ اَجَلُهُمْ فَنَذَرُ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ۱۳) وَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنْبِهِ اَوْ قَاعِدًا اَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَاَنْ لَمْ يَدْعُنَا اِلَى ضُرٍّ مَسَّهُ كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۱۴) وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ۱۵) ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلَائِفَ فِي الْاَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ۱۶) وَاِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا ائْتِ بِقُرْاٰنٍ غَيْرِ هَذَا اَوْ بَدِّلْهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي اَنْ اُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي اِنْ اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوحَى اِلَيَّ اِنِّي

دعاسنك آخرمجی‌سی بودر حمدالله ایچوندرکه عالملره تربیت‌ویرندر» شکراولسون اللهه‌که بزی بلالردن سلامت وبهشته داخل‌ایتدی ۱۲) «اگر الله‌تعالی مخلوقاته عذاب وشر گوندرمگه تلەسه اونلار خیرونفع گوندریلمگه تلەسن‌کیمی» یعنی مخلوقات اوزلرینه یخشی دعا ایدن وقتده الله‌اونی قبول ایدن کیمی بددعالری‌ده قبول‌ایتسه نجه‌که انسان حالت غضب‌ده اوزینه واولادنه بددعا ایدر «هرآینه تمام‌اولار اونلارنگ اجلی» وتیز اونلارا عذاب نازل اولار ولکن الله اونلاره مهلت ویرر «پس بیز ترك ایده‌روك اوسلری‌که امیدوار اولمازلار بزه ملاقات ایتمگه» حشر ونشره ایناتمازلاراونلاری اوز باشلارینه ویل‌ایده‌روك‌که «اوزطغیانلرینده وکفرلرینده حیران قالارلار ۱۳) زمانیکه انسانه ضرر، محنت وبلا یتشه بزی چاغرار» اوبلانی اوندن گوتورمگه «بوگری اوسته یاتان حالده»که اورتومقه قدرتی اولمیه «یااوتوردیقی حالده یااياق اوسته پس زمانیکه اوبنده‌دن ضرری گوتوردوك واوڭا سلامت‌لیك ویردیك اولمجی یولیله گیدر گویاکه بزی چاغرمیوبدر اوضرره‌که اوڭا یتشوبدر» وگویا بزدن ایستمیوبدر اوبلانك اوندن گوتورلمگنی «هابیله زینت‌لنمش اولدی اسراف ایدنلره اونلارنگ عملی» بوآیه تحریص وترغیب‌درکه بنده‌گرك اللهه شکر ایده‌اوڭا یتشن بلالرنگ دفعنده، واللهی یادیندن چخارتمیه ۱۴) «بتحقیق بز هلاك ایتدیك سیزدن سابق اولان طائفه‌لری انواع عذاب‌ایله زمانیکه ظلم ایتدیلر اوز نفسلرینه‌و اونلارنگ پیغمبرلری معجزه‌لر ایله‌اونلره گلدی‌واونلاردگلدیلرکه ایمان‌کتوره‌لر»وایمان گتورمگی درجۀ یقینه یتشدی «هابیله‌بزجزا ویرریك گنه‌كاراولان قومه ۱۵) صوڭره بز سیزی ای‌امت‌محمد خلیفه‌لر ایتدیك یریوزینده اوطائفه‌لردن صوڭره» که‌اونلاری اولدوروب سیزی اونلارنگ یرلرینده ساكن ایتدیك «تاآینسکه گورك سیز نجه عمللر ایدرسگز» سیزنگ‌ده عملگزه گوره جزا ویرروك ۱۶) «زمانیکه اوخونار اونلاره بزیم آیت‌لریمز دیدی‌لر اوکسلرکه امیدوار اولمازلر بزه ملاقات ایتمگه»

اخاف ان عصيت ربى عذاب يوم عظيم ١٧) قل لو شاء الله ما تلوته عليكم ولا ادريكم به فقد لبثت فيكم عمراً من قبله افلا تعقلون ١٨) فمن اظلم ممن افترى على الله كذباً او كذب بآياته انه لا يفلح المجرمون ١٩) ويعبدون من دون الله ما لا يضرهم ولا ينفعهم ويقولون هؤلاء شفعاؤنا عند الله قل اتنبؤن الله بما لا يعلم فى السموات ولا فى الارض سبحانه وتعالى عما يشركون ٢٠) وما كان الناس الا امة واحدة فاختلفوا ولولا كلمة سبقت من ربك لقضى بينهم فيما فيه

حشرولشره « گتور بر قرآن بو اوخودوقنگ قرآندن غیری یااینکه اونی عوض ایت» حلالی حرامه یاحرامی حلاله کنایه‌در اوندن که مضموننه راضی اولموردیلر واونلارنگ خواهشنه مطابق دگلدی «دیگلن یامحمد جائزدگلدر بگا که‌من اونی دگشدیرم نفسمنگ خواهشیله تابع اولمارام مگر اوشیئه که بگا اللهدن وحی اولوبدرا گر معصیت ایدم اللهه اوصورتده بیوك گوننگ عذابندن قورخورم ١٧) دیگلن اگر الله ایسته‌سیدی من اوقرآنی سیزه اوخومازدیم وبگانازل اولمازدی وسیزه اونی تعلیم ایتمزدیم» یعنی نازل ایتمزدی که سیزه تعلیم اولایدی وبوقران نازل اولاندن قباق «من دایاندیم سیزنگ آرا گزده اوزون وقت» ۴۰ ئیلدن زیاده سیزله مکه‌ده اولمشم واووقتنه ادعای نبوت ایتدیم ونه قرآن اوخویوب سیزه تعلیم ایتدیم «آیا نیه فکر اتمورسگز عقللرگزله» تاپیله‌سکز که بواوخودیقم قرآن الله کلامیدر ١٨) «پس کیمدر ظلم ایدن راق او کسدن که بهتان دیه اللهه یالانی» یالاندن پیغمبرلیك ادعا ایده «یااینکه تکذیب ایده اللهنگ آیه‌لرینی» نجه‌که سیز مشرکلر اینانمورسگز «حقیقتده قرآنی تکذیب ایدن گناهکارلر نجات تاپمازلر» نه‌دنیاده ونه‌آخرتده ١٩) «مشرکلر عبادت ایدرلر اللهدن سوا اوبتلره که اونلار ضرر ونفع یتوره بیلمزلر» اگر بشردن اولان بته‌عبادت ایتسیدیلر گنه‌ده مستحق ذم ایدیلر اماجانسیزه عبادت ایتمك چوخ قبیحدر «ودیرلر بونلار بزه شفاعت ایدنلردر اللهیانده» نه‌اینکه حقیقتده اللهدر «دیگلن آیا خبر ویرورسگز اللهه او بتلرنگ وارلقنی که الله بیلمیور نه گوگلرده ونه‌یرده» اونلارنگ اللهاولماقنی بونوع اللهلر گوگلرده ویرده یوخدر که اونلارنگ اللهه شریك وشفیع اولماقنی بلیدی «پاك واوجادر اللهاونوع معبودلردن که اونلری شریك قرار ویرورلر ٢٠) دگلیدی مخلوقات مگر تك بر فرقه» ومتحد ایدیلر تك بردینده آدمنگ وقتنده «پس اختلاف ایتدیلر» دینلری آرتوردیلر اوّل دین اختراع ایدن قابیل اولدی صوگره نوح زماننده اون فرقه اولدیلر. بوقرار اله گلدگجه آرتق اولدی نفوسنگ زیادتیله «اگر سننگ اللهنگنگ طرفندن سوز ویریلمه‌مش اولایدی» که بو دنیاده گناهکاره عذاب ایتمگده همیشه

يختلفون ﴿۲۱﴾ ويقولون لولا أنزل عليه آية من ربه فقل إنما الغيب لله فانتظروا إني معكم من المنتظرين ﴿۲۲﴾ وإذا أذقنا الناس رحمة من بعد ضراء مستهم إذا لهم مكر في آياتنا قل الله أسرع مكرا إن رسلنا يكتبون ما تمكرون ﴿۲۳﴾ هو الذي يسيركم في البر والبحر حتى إذا كنتم في الفلك وجرين بهم بريح طيبة وفرحوا بها جاءتها ريح عاصف وجاءهم الموج من كل مكان وظنوا أنهم أحيط بهم دعوا الله مخلصين له الدين لئن أنجيتنا من هذه لنكونن من الشاكرين ﴿۲۴﴾ فلما أنجيهم إذا هم يبغون في الأرض بغير الحق يا أيها الناس إنما بغيكم على أنفسكم متاع

تاخیر عمله گله‌جکدر «هرآینه حکم اولاردی اونلارك آراسنده اوزادده که اونلر اختلاف ایدرلر» حقده اختلاف ایدنلره عذاب نازل ایدردی واختلاف خاق آراسندن گوتورلردی ۲۱) «مشرکلر دیرلر نه‌جهته بوپیغمبره الله طرفندن معجزه گلمدی» که خلقی مضطر ایده ایمان گتورمگه مثلا ایمان گتورمینلره اونوع بلا ایتشه‌که چاره‌سیز قالوب ایمان گتوره‌لر مشرکلر اونوع معجزه ایسته‌مدیلرکه اوحضرتك صدقنه وپیغمبرلگنه دلالت ایده اونوع معجزه‌لر چوخ گوردیلر بلکه اونوع معجزه ایستدیلر که زورله ایمانه گلمگه سبب اولا «پس دیگلن که بودر وبوندن غیری دگلدر که غیب الله ایچوندر» مصلحتی الله یخشی بیلور جمیع تکلیف ومزد اختیار مقابلنده اولار نه‌اینکه اضطرار «پس منتظر اولوك اللهك عذابنه بدرستیکه من سیزایله انتظار چکنلر ایله‌ام» الله بگا وعدهٔ نصرت ویروبدر ۲۲) «زمانیکه بزدادیزدیرروق خلقه رحمتی ضرر یتشندن صوکره» نجه‌که مکه اهلنه یدی ئیل قحط وبهالق چکندن صوکره اوجوزلق وفراوانلق ایتدیك «اوزمان اونلارگ قلبلرینده بزیم آیتلریمزه حیله ایدرلر» خلقك آراسنه شبهه سالماق ایله یااینکه استهزا ایتمك ایله «یامحمد اونلاره دیگنن الله قادردر حیله مقابلنده سیزه تیز عذاب ایتمگه بدرستیکه بزیم ایلچیلریمز که عبارتدر ملائکه‌لردن یازارلار سیزلرك حیله‌گزی» حساب وقتنده حیله‌نك جزاسی سیزه یتشر ۲۳) «الله ایله اللهدر که سیزی سیرایتدیرر صحراده ودریاده» دورت ایاقلو حیوانلر، سو وگمی خلق ایدبدر صحرالرده ودریالرده سیر ایتمگه تجارتدن وسفردن اوتری «ایلکه گمیه سوار اولارسگز وگمیلر اونلاری آپارووردی اونلرك خواهشنه مطابق پاك یل ایله واونیله شاد اولدیقلری حالده اونلره تندیل ولپه گلدی ویقین ایتدیلر که اونلاری هرطرفدن لپه احاطه ایده‌جك اووقتده چاغردیلار اللهی دینلرینی اللهه خالص ایدن حالده» نه‌اینکه بت‌نری اللهه شریك ایدردیلر ودیدیلر «پروردگارا اگربزه بوشدتدن نجات

الحیوة الدنیا ثم الینا مرجعکم فینبئکم بما کنتم تعملون ۲۵) انما مثل الحیوة الدنیا کماء انزلناه من السماء فاختلط به نبات الارض مما یاکل الناس والانعام حتی اذا اخذت الارض زخرفها وازینت وظن اهلها انهم قادرون علیها اتیها امرنا لیلا او نهارا فجعلناها حصیدا کان لم تغن بالامس کذلک نفصل الایات لقوم یتفکرون ۲۶) والله یدعوا الی دار السلام ویهدی من یشاء الی صراط مستقیم ۲۷) للذین احسنوا الحسنی وزیادة ولا یرهق وجوههم قتر ولا ذلة اولئک اصحاب الجنة هم فیها خالدون ۲۸) والذین کسبوا السیئات جزاء سیئة بمثلها وترهقهم ذلة ما لهم من الله من عاصم کانما اغشیت وجوههم قطعا من اللیل مظلما اولئک اصحاب النار هم

نصف

ویره‌سن البته بز اللهه شکر ایدنلردن اوللوق ۲۴) ایلکه بز اونلاره نجات ویردیك «او شدت ومحنتدن «اوزمان اونلار گناه ایدرلر یر یوزینده ناحق یره ای جماعت بودر وبوندن غیری دگلدر سیزگ گناهگز اوز نفسگزه‌در دنیاده نچه‌گون دیری قالماق لذتلری ایله صوگره بزیم طرفمزه‌در سیزگ قایداجاقیرگز پس بز خبر ویرریك سیزه عمله گتوردگگز فسادگ مقابلنده جزا ویرمگیله ۲۵) بودر وبوندن غیری دگلدر دنیا زندگانلقنگ مثلی سو کیمی‌در که بز گوگدن نازل ایتدیك (یاغش) ویاغشله قاریشدی یرگ اوستی اوشیئلردن که اونی خلق ییر «حبوبات، میوه‌جات سبزیات کیمی «وحیوانات ییر» اوت وعلف کیمی «اوزمانه کیمی که یر اوزگوزللگنی آلار» یرگ یوزی اونلار ایله زینتلااولار نوع بنوع چچکلرو گللر واوتلر ایله «واونباتاتگ صاحبی گمان ایده‌ر که اوندن نفع بردار اولمقه قادردر غفلة بزیم امریمز گلر سویوخ یادولیدن گجه یا گوندوز پس اونی پیچلمش وگوکندن چیخاریلمش ایتدیك گویا که دوننکی گون اوحالتده دگل ایمش هابیله بیز تفصیل ویردیك آیتلریمزی اوقومه که فکر ایدرلر» نجه‌که نباتات برگیجه‌ده یوخ اولار هکذا انسانگ حیوتی آز مدتده تمام اولار ۲۶) «الله خلقی چاغرور سلامتلیك ایوینه» بهشته که اوایو سلامتدر جمیع بلا ومحنتدن «وهدایت ایدر اوکسی که ایستر دوزیولگ طرفنه ۲۷) یخشی عمللر ایدن کسلره گوزل درجه‌لروارو عمل مقابلندن دخی آرتق اجر وار» برعمله اون اجر اللهگ فضلی جهتنه «واونلارگ یوزلرینه قرالق وذلیللیك یتشمز» آخرتده یوزلری قرا اوزلری ذلیل اولماز «اونلار بهشتگ یولداشلاریدر اونلار بهشتده همیشه‌لیك قالانلاردر ۲۸) اوکسلرکه دنیاده گناه کسب ایتدیلر اونلارگ جزاسی برگناه مقابلنده بر نوع پیس جزادر واونلار اذلیللیك یتشر، الله طرفندن اونلره یتشن پیس عذابه مانع اولان یوخدر»

فیها خالدون ﴿٢٩﴾ ویوم نحشرهم جمیعاً ثم نقول للذین اشرکوا مکانکم انتم وشرکاؤکم فزیلنا بینهم وقال شرکاؤهم ما کنتم ایانا تعبدون ﴿٣٠﴾ فکفی بالله شهیداً بیننا وبینکم ان کنا عن عبادتکم لغافلین ﴿٣١﴾ هنالك تبلوا کل نفس ما اسلفت وردوا الی الله مولیهم الحق وضل عنهم ما کانوا یفترون ﴿٣٢﴾ قل من یرزقکم من السماء والارض امن یملك السمع والابصار ومن یخرج الحی من المیت ویخرج المیت من الحی ومن یدبر الامر فسیقولون الله فقل افلا

که عذابدن اونلاری حفظایده «گویا که پردهله‌نوب واورتولوب اونلارڭ یوزلری قرانلوق گیجه‌نڭ پارچه‌لری‌ایله» قیامتده اونلارڭ یوزلری‌قرا اولار «اونلار جهنم اصحابی‌در اونلارجهنمده همیشه‌لیك قالانلاردر ٢٩) اوگونده بز حشره گتوره‌روك مخلوقاتڭ هاموسنی صوڭره دیه‌روك اوکسلره‌که‌شریك قرارویردیلر اللهه‌اوندن‌غیریسنی» ماللرندن یابت‌لرندن ودیه‌روك «دوروڭ اوزیرگزده سیز اوزگز وسیزڭ شریکلرگز» که‌سیزدن سؤال اولوناجاق «پس بیز آیره‌روك اونلارڭ آراسنی» هربرندن آیری آیری سؤال ایده‌روك مشرکلره دیروك نیه بت‌پرست اولدگز بتلره‌دیه‌روك نه‌قابلیتله سیز مستحق عبادت اولدگز الله بتلری دیله گتوروب جواب ویررلر یازبان حالله «دیرلر اونلارڭ شریك‌لری» بت‌لر دیرلر بت‌پرستلره «سیزبیزه‌عبادت ایتمیوردگز» بزیم امرلریمز وراضی‌لیقمزایله وسیز بزه عبادت ایتمگگزی هرگز بز آنلامامشدیك ٣٠) «پس کفایت ایدر اللهڭ شهادتی وحکمی بیزله سیزڭ آرا گزده سزڭ بزه عبادت ایتمگگزدن هر آینه غافللر ایدیك» نجه‌که اوّلمجی آیه‌ده ذکراولوندی ٣١) «بومقامده آشکارایدر وخبرویرر هرنفس اوعملی‌که سابق‌وقت‌عمله گتوربدر» خیردن وشردن ونفعنی وضررینی آشکارا گورر «اونلار قایتاریلار الله طرفنه‌که اونلارڭ دوغری وحقیقی آقالاریدر وضایع اولار اونلاردن اوزاده اونلار افترا وبهتان دیردیلر» اونلار بیله خیال ایدردیلرکه اللهه‌شریك‌قرار ویردیگلری اللهلار اونلاره شفاعت ایده‌جگلر بوظنلری باطل اولار ٣٢) «یامحمد دیگلن‌بوکفاره کیم سیزه روزی ویرر» وروزی‌نی کیم خلق ایدبدر وگوندروب «گوگدن نازل اولان یاغیش سبب‌ایله «ویردن» چخان نباتات ومیوه‌جاتله «آیا کیم مالك اولار که سیزه قولاق وگوزلر ویره وکیم خارج ایدر دیرینی اؤلیدن وخارج ایدر اؤلینی‌دیریدن» کیم خارج‌ایدر انسانی نطفه‌دن ونطفه‌نی انساندن «وکیم تدبیر ایدر» گوگده ویرده اولان «ایشلری» که‌هاموسی موافق حکمت عمله گلیر خداوندعالم اوزی بوسؤالدن جواب ویروب بیورار «پس‌تیزلیك‌ایله‌دیرلر الله‌در» بوایشلری عمله گتورن «دیگلن

تتقون ۳۳) فذلكم الله ربكم الحق فماذا بعد الحق الا الضلال فانى تصرفون ۳۴) كذلك حقت كلمت ربك على الذين فسقوا انهم لا يؤمنون ۳۵) قل هل من شركائكم من يبدؤا الخلق ثم يعيده قل الله يبدؤا الخلق ثم يعيده فانى تؤفكون ۳۶) قل هل من شركائكم من يهدى الى الحق قل الله يهدى للحق افمن يهدى الى الحق احق ان يتبع امن لا يهدى الا ان يهدى فما لكم كيف تحكمون ۳۷) وما يتبع اكثرهم الا ظنا ان الظن لا يغنى من الحق شيئا ان الله عليم بما يفعلون ۳۸) وما كان هذا القرآن ان يفترى من دون الله ولكن تصديق الذى بين يديه وتفصيل الكتاب

آیااللهدن قورخمازسگز» واوصورتده که سیزه یقیندر که بتلر بوایشلره قادر اولا بیلمزلر هامیسنگ مدبری اللهدر نهسببه اللهدن قورخمیوب گنه بته ستایش ایدرسگز ۳۳) «بو کیفیتلره قادراولان اللهدر کهسیزگ حقیقی اللهگزدر ندر حقدن صوگره مگرضلالت » یعنی حقدن رجوع ایدلدن صوگره هیچ شیئی یوخدر مگر گمراهلق زیرا کهواسطه یوخدر یاانسان حقده گرك اولسون یاضلالتدهحقی تانیاندن صوگره «پس نهیره قایدورسگز» ۳۴) هابله سزاواراولدی سنگ اللهگگ عذابی اوکسلره كه فاسق اولدیلر اوندن اوتریکه اونلار ایمان گتورمزلر ۳۵) یامحمد دیگلن مشرکلره آیا سیزگ شریکلرگزدن واردر اوکسکه خلقی یوخدن وجوده گتورهصوگر یوخ ایدوب دوباره قایتاره» قیامت گوننده حساب وکتاب چکملك ایچون «دیگلن یامحمد اللهخلقی یوخدن وجوده گتورر صوگره اولی دوباره قایتارار پس نهیره دونرسگز» حقدن وباطله میل ایدرسگز» سیزعبادت ایتدگگز بتلراولدوروب دیریلتمکه قادردگلدر ۳۶) «دیگلن یامحمد آیاسزگ شریكلرگزدن» که سزگ گمانگزه گوره اونلار اللهگ شریكلریدر «واردر اونوع کس کهخلقی هدایتایده حقه» ودوغری یوله، شك سیز اونلار دیهجکلر که اونوع کس یوخدر پس سن «دیگلن اللهدر اوکسکه هدایت ایدر حقه ودوغری یوله آیا اوکسکه خلقی دوغریه هدایت ایدر اونگ امر و نهینه تابع اولماق لایقدر یااینکه اوکسکه هدایت ایده بلمز واوزی دخی هدایت تاپماز مگراینکه اونگاوزی هدایتاولونا» بتلروباطل معبودلرکیمی نههدایتایده بلرلر ونهاوزلری هدایت تاپارلار «پس نهاولوب سیزه نجهحکم ایدیرسگز» نهسببهعبادته مستحق اولانی ترك ایدوب ضرر ونفع ویرمین جمادی الله اخذایدیرسگز ۳۷) «تابع اولمازلار اونلارگ چوخی مگر ظنه» آتا بابا یولیله گتمگه گوره «حقیقنده ظن بیاحتیاج اتمز حقدن برشیئی» ظنله حقی تاپماق اولماز لازمدر که عقلایله استدلال ایدوبحقی تاپماق «اللهتعالی بیلندر اوعملی که اونلار ایدیرلر» اللهدن غیریسنه عبادتاتمكدن

لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ٣٩) أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَيهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ
دُونِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ٤٠) بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ كَذٰلِكَ كَذَّبَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ٤١) وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهِ
وَرَبُّكَ اَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ ٤٢) وَاِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ لِي عَمَلِي وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ اَنْتُمْ بَرِيئُونَ مِمَّا اَعْمَلُ وَاَنَا
بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ ٤٣) وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ اِلَيْكَ اَفَاَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ

٣٨) «بو قرآن بهتان ويالاندن عمله گلمش واللهدن غيرىسى طرفندن گلمش دگلدر» بلكه الله طرفندندر «وتصديق ايدندر اوزاديكه اوندن سابق نازل اولوبدر» كتابلردن وشاهددر توريةوانجيل وزبورنك احكامنك دوغريلقنه قيامت وحشر ونشرنك صحتنه «وبو قرآن تفصيل ايله بيان ايدندر» اموردينى «شك يوخدر اونده كه نازل اولوبدر عالملره تربيت ويرن الله طرفندن ٣٩) آيا ديورلر كه محمدص بو قرآنى اوز ياننده دوزلدوب يالاندن اللهه اسناد ويروب ديگلن يا محمدص» اونلارا اگر بو قرآن بشر كلامى ايسه «پس اولنك كيمى بيرسوره كتورون وچاغرون اوكسيكه باجارارسكز اللهدن غيرى» وهركسيكه بيلورسكز قوت وقدرتى وار جمع ايدون گورون برسوره گتوره بلرلر «اگر سز دوغرى ديورسكز» ايسه كه بو قرآن بشر كلامى‌در ٤٠) «بلكه اينانماديلر اوقرآنه كه اونك معنى‌لرينى بيلمگه علملرى يوخدر» وهيچ وجهله اونى بيلمورلر «وقرآننك تأويلى اونلره گلميوب» وقرآنده وعده اولونان عذاب اونلره يتشميوب نجه كه بونلر قرآنى تكذيب ايتديلر وتفسيرلى وتأويلنى بيلمورديلر «هابيله اونلردن سابق اولان امتلر تكذيب ايتديلر اوز پيغمبرلرينى پس باخ گور نجه اولدى ظالملرك آخرى» نجه كه اونلار هلاك اولديلر هابيله قرآنى تكذيب ايدنلر دخى هلاك اولاجاقلار ٤١) «مشركلردن واردر اوكسكه ايمان گتورر قرآنه واونلاردن اوكس واردر كه ايمان گتورمزلر وسننك اللهك عالمدر فساد ايدنلره ٤٢) واگر سنى تكذيب ايتديلر» اوندن غمگين اولما «ديگلن منم ايچوندر منم عمليم» اگر يالان ديسم وبالى منم عهده‌مه «وسيزنك ايچوندر سيزنك عملكز» جزاسى سيزه يتشه‌جكدر «سيز منم عملمدن اوزاقسكز ومنده اوزاقم او عملدن كه سيز عمله گتوررسكز.

٤٣) مشركلردن واردر اوكسلركه ايشتمك ايستيورلر قرآنى» نه اينكه آنلامق تصديله بلكه فصيح وبليغ اولماقنه دقت اتمك ايچون «آياسن كارآدمه ايشتديره بيلرسن اگرچه قرآننك معنى‌سنى فكر اتمكه عقللرى اولميه» ايكى بيوك عيب هانسى يرده جمع اولسا او يرده

۴۴) ومنهم من ینظر الیك افانت تهدی العمی ولو کانوا لا یبصرون ۴۵) ان الله لا یظلم الناس شیئا ولکن الناس انفسهم یظلمون ۴٦) ویوم یحشرهم کان لم یلبثوا الا ساعة من النهار یتعارفون بینهم قد خسر الذین کذبوا بلقاء الله وما کانوا مهتدین ۴۷) واما نرینك بعض الذی نعدهم او نتوفینك فالینا مرجعهم ثم الله شهید علی ما یفعلون ۴۸) ولکل امة رسول فاذا جاء رسولهم قضی بینهم بالقسط وهم لا یظلمون ۴۹) ویقولون متی هذا الوعد ان کنتم صادقین ۵۰) قل لا املك لنفسی ضرا ولا نفعا الا ما شاء الله لکل امة اجل اذا جاء اجلهم فلا یستأخرون

قابلیت اولماز نه اینکه ایشتدیرمکه پیغمبرص ده قدرت یوخدر ۴۴) «أونلاردن واردر اوکسکه سڭا باخار» نه اینکه پیغمبرلقڭا اینانمق نظریله «آیاسن کوری هدایت ایده بیلرسن» که حقی گورمکدن گوراولاوبو عیبله « اگرچه گورمین اولالار» بو عیبلر جمع اولان آدمه حقی بیلدیرمك ممکن دکلدر ۴۵) «بدرستیکه الله ظلم اتمز مخلوقه برشیئی» پیغمبرگوندرمه مش عذاب اتمز «امامخلوقات اوزنفسلرینه ظلم ایلیورلر» پیغمبرلره اینانمیوب جهنمه مستحق اولالار ۴٦) «اوکونکه الله جمع ایدراونلاری» حسابدن اوتری اونلارایله خیال ایدرلر که گویادنیاده دایانمیوبلرمگر کونڭ برساعتنی» چوخ عمر ایدنلر دنیاعمرنی بو اندازه ده آزحساب ایدرلر آخرت گونلرنڭ طولی جهتنه و آخرتده مخلوقات «بربرینی تانیارلر» نجه که دنیاده بربرینی تانیاردیلار یااینکه بربرینه اوزخطالرینی وبربریسنڭ خطالرینی تانیدارلار «بتحقیق زیالکار اولدیلر اوکسلرکه تکذیب ایتدیلر اللهه یتشمکه» وقیامتده جزا آلمقه «اونلار هدایت تاپمشلر دکل ایدیلر ۴۷) یابزگوستریریك سڭا» سنڭ حیاتنده «مشرکلره وعده ایتدیکمز عذابلرڭ بعضی سنی (نجه که بدرده وسائر دعوالرده گوستردی) یااینکه سنی اولدورریك» اووعده لر یتشمه مش «پس بزیم طرفمزه در اونلارڭ قایداجق یرلری» هیچ شئی بزدن فوت اولمازهر وقت عذاب اتمکه قادریك «صوڭره الله شاهددر اونلاردنیاده ایتدیکلری عمل لره» وقتنده عذاب ایدر ۴۸) «هرامتڭ بر پیغمبری واردر» الله تعالی اونی گونده روب خلقی هدایت ایتمکه «املکه اوامتڭ پیغمبری گلدی» وتبلیغ رسالت ایتدی بعضی تکذیب وبعضی تصدیق ایتدیلر «پس حکم اولوندی اونلارڭ آراسنده عدالت ایله» تکذیب ایدنلر هلاك ومؤمنلر نجات تاپدیلر «واونلارا ظلم اولونماز» نه طاعتڭ مزدنڭ آزلقنده ونه معصیتڭ اجرنڭ چوخلقنده ۴۹) «مشرکلر دیرلر نوقت اولاجاقدر بو وعده» یااوعذابکه وعده اولوب یا مبعوث اولماق وقیامتڭ قیامی «اکرسیز واریدکز دوغری دینلر» که قیامت حساب کتاب اولاجاقدر ۵۰) «دیکلن من مالڭ اولمارام اوزنفسمه برضرر ونه منفعت مگر اوزادکه الله ایستیوب» نه عذاب گوندروب سیزی هلاك ایده

سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٥١﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا أَوْ نَهَارًا مَاذَا يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٢﴾ أَثُمَّ إِذَا مَا وَقَعَ آمَنْتُمْ بِهِ آلْآنَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥٣﴾ ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٤﴾ وَيَسْتَنْبِئُونَكَ أَحَقٌّ هُوَ قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقٌّ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥٥﴾ وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ وَأَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٦﴾ أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَلَا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾ هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٥٨﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ

بیلمیونه بهشته کونده بللم «هر طایفه‌نگ بر وقتی‌وار» اؤلمك وقتی یاعذاب نازل اولمق وقتی «ایلکه‌اونلارنگ اجلی گلدی برساعت تاخیر اولماز وبرساعت قباقجه اولماز ٥١) دیکلن یاپیغمبر» عذابی تیز ایستین‌لره «نه‌فایده کوره‌جك‌سگز اگر اللهنگ عذابی سزه‌گیجه‌کله‌یا گونوز نه‌شیئی سبب اولوبدرکه گناه‌کارلر تله‌سیرلر» عذابنگ نازل‌اولمقنه ٥٢) «آیاعذاب واقع‌اولان‌زماندن صوگره‌ایمان کتوردگز قرآنه»وعذابی‌کورن وقتده‌ایناندگز «آیااینده‌ی» ایمان‌گتوروسگز «وحال‌الکه‌سیز عذابه تله‌سیردگز» ونازل اولماقنی ایستیوردگز بیله معلوم‌درکه‌عذاب نازل‌اولمقه ایناندمردگز ٥٣) «صوگره دییلدی اوکسلره‌که‌ظلم ایتدیلر» اوزنفسلرینه وآخرته ایناندیلر «دادینگ همیشه‌لیك‌جهنمگ عذابنی‌آیاجزا ویرولرسگز مگراوعملگ مقابلنده‌که سیزکسب ایدرسگز» کسب‌ایتدکگز عملگ‌جزاسی سیزه‌یتشر ٥٤) «یامحمدص سندن خبر آلارلرکه آیا قرآن» یاعذاب نازل اولمقی «حقدر دیگلن بلی آند اولسونگ منم اللهمه که قرآن» وپیغمبرنگ نبوتی واونگا نازل اولان شریعت ویا عذاب نازل اولمقی «البته حقدر» واونده شك یوخدر «وسیز اللهی عاجز ایدن دگلسگز ٥٥) اگر هرظلم ایدن کسگ» اوقدر قوتی اولاکه «یرگ یوزینده اولان مال ودولتلر اونلارنگ اولایدی البته اومالارنگ هاموسنی عوض ویررديلر عذابدن خلاص اولماقه وعذابی گورن وقتده پشیمان اولماقلرینی گیزلین ساخلارلر وحکم اولوندی اونلارنگ آراسنده عدالت‌ایله واونلاره ظلم اولونماز» بلکه اونلار اوزلرینه ظلم ایدرلر ٥٦) «خبردار اول الله ایچوندر اوزادلرکه گوگلرده ویرده‌در خبردار اول اللهنگ وعده‌سی حقدر» یتشمگی موقوفدر اللهنگ اراده‌سنه « اما اونلارنگ چوخی بیلمیورلر ٥٧) الله‌دیریلدر» اولندن صوگره «و اولدورر» دیری اولاندن صوگره «واونگ طرفنه قایدارسگز» جزا آلماق ایچون ٥٨) «ای جماعت بتحقیق سیزه اللهگز طرفندن موعظه ونصیحت ایدن گلدی»

قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ (٥٩) قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَٰلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ (٦٠) قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا قُلْ آللَّهُ أَذِنَ لَكُمْ أَمْ عَلَى اللَّهِ تَفْتَرُونَ (٦١) وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ (٦٢) وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُو مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَٰلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ (٦٣) أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (٦٤) الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ

که عبارتدر قرآندن «وشفادر اوناخوشلقه که سیزڭ قلبڭزده‌در» نجه‌که ظاهری قلبده عمله گلن ناخوشلق عمده‌در بدنڭ باشقه یرینده اولان ناخوشلقلردن وگرکدر که تیزلیك ایله علاج اولونا هکذا قلبده اولان باطنی ناخوشلقڭده علاجی واجبدر وعلاجی منحصردر قرآنه که «هدایت ورحمتدر مؤمنلره ٥٩) دیگلن اللهڭ فضلیله ورحمتیله گرك شاد اولسونلار» اوندن سوا دنیاده شاد ایدن شیئی یوخدر «اوقرآن یخشیدر اوزاددن که جمع ایدرلر» دنیامالندن که زائل وفانی اولاندر ٦٠) «دیگلن آیا گوردڭز اوشیئی که الله نازل ایدبدر سیزه روزی‌دن» که حلال ایتمشدی سیزه «پس بعضی‌سنی حلال ایتدڭز وبعضی‌سنی حرام ایتدیڭز» سائبه وبحیره ووسیله آد قویولانی (٥مجی سوره‌نڭ ١٠٣مجی آیه‌سی) حرام ایتدیڭز «دیگلن یامحمد آیا الله اذن ویردی سیزه» حلال وحرام ایتمکده «یااینکه اللهه افترا وبهتان باغلیورسڭز» یقین‌که الله اونلاری حرام ایتمیوب سیز اوزڭز حرام ایدوب اللهه افترا دیورسڭز ٦١) «نه‌گمان ایدورلر و نه‌جواب ویره‌جکلر اللهه‌قیامت گوننده اوکسلرکه افترادیورلر اللهه یالانی الله مرحمت صاحبی‌در خلقه» اوزفضلیله رحمت‌ایدر «اما اونلارڭ چوخی شکرایتمزلر» اللهڭ نعمتلرینڭ مقابلنده ٦٢) «سن‌اولمازسن یاپیغمبر برعملده وایشده» دین امرندن تبلیغ رسالت کیمی «واوخومازسن الله‌طرفندن نازل‌اولان قرآندن وهیچ برعمل‌ایتمزسڭز» سن وسائر آدملر «مگراینکه بیز سیزه شاهدلریك» خبرداریك سیزڭ عملڭزدن «زمانیکه داخل اولارسیڭز اوعمللرڭ برینه. غائب واوزاق اولماز سنڭ اللهڭدن برذره‌نڭ آغیرلقی قدری یرده وگوگده ونه‌ذره‌دن کوچك ونه‌بیوك مگر اینکه هاموسی آشکارا کتابده‌ثبت‌اولوبدر» عبارتدر قرآندن یالوح محفوظدن ٦٣) «خبردار اول اللهڭ دوستلرینه هیچ قورخی یوخدر قیمت گونڭ عذابندن واونلارمحزون

٦٥) لهم البشرى في الحيوة الدنيا وفي الآخرة لا تبديل لكلمات الله ذلك هو الفوز العظيم

٦٦) ولا يحزنك قولهم ان العزة لله جميعا هو السميع العليم ٦٧) الا ان لله من في السموات

ومن في الارض وما يتبع الذين يدعون من دون الله شركاء ان يتبعون الا الظن وان هم الا يخرصون

٦٨) هو الذي جعل لكم الليل لتسكنوا فيه والنهار مبصرا ان في ذلك لايات لقوم يسمعون

حزب

٦٩) قالوا اتخذ الله ولدا سبحانه هو الغني له ما في السموات وما في الارض ان عندكم من سلطان

اولمازلر ٦۴) اوكسلر كه ايمان گتورديلر وپرهيزكارلر اولديلر ٦٥) اونلاره بشارت ومژده واردر دنياده وآخرتده» امادنياده جان ويرن وقت ملائكه‌لر مژده‌ويررلر اهل بهشت اولماق‌ايله ياآينكه مقامنى گورمك‌ايله وآخرتده بهشته داخل اولماق‌ايله «اللهڭ سوزلرينده عوض‌اولماز» يعنى‌خلاف وعده اولماز ياآينكه اللهڭ كلمه‌لرينڭ بريسنى گوتوروب عوضنه غيرى كلمه قويماق اولماز «بوبشارت بيوك نجات‌تاپماق وثوابه يتشمكدر ٦٦) ومحزون ايتمسوڭ سنى اونلارڭ سوزى» وسڭا ايتدكلرى استهزالر وسڭا اينانمامقلرى وسنى قورخوتمقلرى «حقيقتده عزيزلگڭ هاموسى الله ايچوندر والله ايشيدندر اونلارڭ سوزلرينى» كه‌سڭامجنون وساحر ديورلر «وبيلندر» اونلارڭ قلبلرينى الله سڭا نصرت ويره‌جكدر وهاموسى اوزجزاسنه يتشه‌جكلر ٦٧) «ياپيغمبر خبردار اول الله‌ايچوندر اوكسلركه گوگلرده ويرده وار. واللهدن باشقه شريكلره عبادت ايدنلرده حقيقتده همان شريكاره عبادت ايتميورلر» ياآينكه اللهدن غيرى اولان بتلره عبادت ايدن كسلر تابع اولديقلرى بتلرى‌دخى الله‌خلق ايدبدر اونلارڭ دليل‌لرى نه‌در اللهه شريك قرار ويرمكده وحال آنكه شريكلر اوزلرى اللهه تابع‌درلر «اونلر تابع‌اولمازلر مگرظننه» بيله‌گمان ايدرلركه اونلارڭ آتالارى حق‌يوليله گيدوبلر بونلرده اونلره تقليدا اويوليله گيديرلر «دگلدر اونلار مگريالان دينلردر» كه بتلرڭ الله‌اولمقلرينه قائل اولورلر ٦٨) «اللهدر اوكسكه‌سيزه گيجه‌نى خلق ايدوب تاآينكه سيزاونده راحت اولاسيڭز» وگونودوزچكدكڭز زحمتلردن راحت‌اولاسڭز «وگونوزى سيزه ايشيقلو ايتدى» كه كسب وشغل دالنجه گيده‌سڭز «بونده بيوك علامتلر وار اوقومه كه ايشيدرلر» اللهڭ كلامنى وفكر ايدرلر عبرت گوتورمكدن اوترى ٦٩) «مشركلر ديديلر كه‌الله‌اولاد اخذايدبدر» اوزينه ملائكه‌لرى «الله پاكدر» اونلر دين سوزلردن «الله بى‌احتياجدر» اولاد صاحبى اولماقدن «الله ايچوندر هر اوشيئى كه گوگلرده ويرده واردر» زمانيكه گوگلرده ويرده اولان مخلوق هاموسى اللهڭ ملكى اولا او صورتده نه‌احتياجى واردر اوزينه اولاد

بهٰذا اتقولون على الله ما لا تعلمون ٧٠) قل ان الذين يفترون على الله الكذب لا يفلحون
٧١) متاع في الدنيا ثم الينا مرجعهم ثم نذيقهم العذاب الشديد بما كانوا يكفرون ٧٢) واتل
عليهم نبأ نوح اذ قال لقومه يا قوم ان كان كبر عليكم مقامي وتذكيري بآيات الله فعلى الله توكلت فاجمعوا
امركم وشركاءكم ثم لا يكن امركم عليكم غمة ثم اقضوا الي ولا تنظرون ٧٣) فان توليتم فما
سألتكم من اجر ان اجري الا على الله وامرت ان اكون من المسلمين ٧٤) فكذبوه فنجيناه
ومن معه في الفلك وجعلناهم خلائف واغرقنا الذين كذبوا بآياتنا فانظر كيف كان عاقبة المنذرين

اخذايده» بو ديدگنگز سوزه سيزنگ يانگزده بردليلنگز يوخدر « آيا بيلمه‌دگنگز سوزى
اللهنگ حقنده دانشورسگز ٧٠) «يامحمد ص ديگلن او كسلركه اللهه بهتان باغليوب
يالان دانشانلار نجات تاپمازلر» جهنم عذابندن ٧١) «بو بهتانلرى دنيا منفعتى ايچوندر»
نچه گون ليك رياست ايچون چاليشورلر «صوگره بزيم طرفمزه‌در اونلارنگ قايداجاق
يرلرى بيز حكم ايده‌ريك نجه كه مصلحت‌در صوگره داددير روق اونلارا شدتلو
عذابى اوجهته كه اونلار وارايديلار كافر اولانلار ٧٢) اوخيگان اونلاره نوحنگ
خبرلى زمانيكه اوزقومنه ديدى‌اى‌منم قوميم اگر بيوك وآغير اولا سيزه منم سزنگ
آرا گزده دايانمقيم ومن سيزنگ يادگزه اللهنگ آيتلرينى گتورمگيم» وبگا غضبگز دوتوب
منى اولدورمك ايستيورسگز «پس من اللهه توكل ايتديم» سيزدن هيچ قورخيم يوخدر
«پس جمع ايدونگ امرلرگزى شريكلريگز ايله برابر» بر امره اتفاق ايدونگ يامنى
اولدورمگه وياشهردن چخارمقه بوايشلر ايله من سيزى دعوت ايتمكدن الگوتورميه‌جگم
«صوگره منى اولدورمگه قصد ايتمگگز سيزدن غم وغصه اولماسون» بوباره‌ده مصلحت
ومشوت ايدونگ كه صوگره پشيمان اولمياسگز «صوگره منم حقمده حكم ايدونگ
وبگا مهلت ويرميون» بوسوزلر هاموسى قورخوتمقدر كه بگاهيچ شيئى ايده بيلمزسگز
٧٣) «واگر سيز منم نصيحتمدن اعراض ايده‌سگز من رسالته سيزدن اجرا يستمرم»
كه سيزه آغر گله ياا اينكه من طمع جهتنه سيزى حقه دعوت اتمرم كه سيز ايمان
گتورمه‌مك جهتنه من نفعدن قالام «دگلدر منم اجريم مگر اللهه ومن امر اولمشمكه
من مسلمانلاردن اولام ٧۴) پس نوحنگ قومى اونى تكذيب ايتديلر ونجات ويرديك
گميده اوگا واونيله اولانلاره» غرق اولمقدن «ونجات تاپانلارى هلاك اولانلارنگ
خليفه‌سى ووارثلرى ايتديك وغرق ايتديك اوكسلرى كه بزيم آيتلريمزى تكذيب
ايتديلر پس باخ گور نجه اولدى قورخولمش آدملرنگ آخرى» كه پيغمبرلر اونلارى

٧٥) ثم بعثنا من بعده رسلا الى قومهم فجاؤهم بالبينات فما كانوا ليؤمنوا بما كذبوا به من قبل كذلك نطبع على قلوب المعتدين ٧٦) ثم بعثنا من بعدهم موسى وهرون الى فرعون وملائه بآياتنا فاستكبروا وكانوا قوما مجرمين ٧٧) فلما جاءهم الحق من عندنا قالوا ان هذا لسحر مبين ٧٨) قال موسى اتقولون للحق لما جاءكم اسحر هذا ولا يفلح الساحرون ٧٩) قالوا اجئتنا لتلفتنا عما وجدنا عليه اباءنا وتكون لكما الكبرياء في الارض وما نحن لكما بمؤمنين ٨٠) وقال فرعون ائتوني بكل ساحر عليم ٨١) فلما جاء السحرة قال لهم موسى القوا ما انتم ملقون ٨٢) فلما القوا قال موسى ما جئتم به السحر ان الله سيبطله ان الله لا يصلح عمل المفسدين

قورخوتديلر اللهنك عذابيله اونلار قورخماديلار وايمان گتورمديلر آخرده هلاك اولديلار ٧٥) «انوحدن صوڭره گنه ليجه پيغمبرلر گوندرديك اونلرڭ قومنه» هر پيغمبرى اوز قومنه «وپيغمبرلر اونلره معجزه‌لر گتورديلر واوفكرده اولماديلركه ايمان گتوره‌لر اوشيئه كه پيغمبر گلندن سابق اونى تكذيب ايتمشديلر» چونكه حق سوزلرى اوّلجه تكذيب ايتمشديلر پيغمبر گلندن صوڭره دخى عار ايتديلر ايمان گتورمگه «هابيله بزمهر اوررق حددن تجاوز ايدنلرڭ قلبلرينه» اونلارڭ ايمانندن مايوسلق عمله گلندن صوڭره ٧٦) «او پيغمبرلردن صوڭره موسى وهرون ع‌ای فرعونه واونڭ قومنه گوندرديك دليل ومعجزه‌لريمز ايله پس تكبرليك ايتديلر ايمان گتورمكدن واونلار گناه ايدن قوملر ايديلر ٧٧) پس زمانيكه فرعونڭ قومنه دوغرى اولان آيت ومعجزه گلدى بزيم طرفمزدن ديديلر كه دگلدر بومگر آشكارا سحردر ٧٨) موسى اونلارا ديديكه آياسيزه گلن حق معجزه‌لره سحر ديورسڭز» وحال انكه سحر باطل ومعجزه حقدر «وساحرلر نجات تاپمازلر» تيزليك ايله عيبلرنڭ اوستنى آچيلار چونكه الله طرفندن دگندر ٧٩) «ديديلر آيا سن گلوب سنكه بزى قايتاراسن او ديندن كه اونده تاپمشوك اوز آتالاريمزى وسن ايستيورسن كه مصر يرينده بيوكليك وسلطنت سيز ايكى قرداشه اولا وبز سيزه ايمان گتورنلر دگلك» ٨٠) ايلكه جناب موسى عصانى آتدى اژدها اولدى فرعون اونى سحر حساب ايتدى «فرعون ديدى گتوروڭ بڭا بليجى ساحرلرڭ هاموسنى» ٨١) ايلكه سحر ايدنلر گلديلر» فرعونڭ يانته ومدت معينه‌ده سحرلرنى حاضر ايدوب معين گونده «موسى اونلاره ديدى آتون اوشيئلرى كه سيز آتمالوسڭز ٨٢) ايلكه ساحرلر آتديلر موسى ديدى كه سيز گتوردگڭز سحردر نه‌اينكه معجزه الله تعالى باطل ايدر

۸۳) وَيُحِقُّ اللّٰهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ۸۴) فَمَا آمَنَ لِمُوسَىٰ إِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِنْ قَوْمِهِ عَلَىٰ خَوْفٍ مِنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِمْ أَنْ يَفْتِنَهُمْ وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ ۸۵) وَقَالَ مُوسَىٰ يَا قَوْمِ إِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللّٰهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُسْلِمِينَ ۸٦) فَقَالُوا عَلَى اللّٰهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ۸۷) وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ۸۸) وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ أَنْ تَبَوَّآ لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوتًا وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَوٰةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ۸۹) وَقَالَ مُوسَىٰ رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوا

سیز ایتدگگز سحری بدرستیکه الله اصلاح ومحکم اتمز فساد ایدنلرگ عملنی» تا اینکه حقله باطل بربرندن آبریله ۸۳) «الله حقی حق ایدر» باطلی باطل حقی ظاهر اتمگیله وباطلی یوخ اتمك ایله «اوز کلمه‌لری سببیله» که وعده ویروب اوز دینی آشکارا اتمگه «هرچند که گناه‌کارلر ناخوش دوتارلر» حقگ ظاهر اولمقنی ۸۴) «پس ایمان گتورمدی موسی‌یه واونگ نبوتنی تصدیق ایتمدی «مگر اونگ قومندن بر اولادو نسل» که عبارتدر بنی‌اسرائیلدن «ایمان گتورنلر قورخو حالتنده ایدیلر فرعوندن واونگ اشراف قومندن» وقورخوردیلر که اونلاری دینلرندن دولده‌ره‌لر «وحقیقتده فرعون اوجالق وتکبرلك ایدن ایدی یرگ یوزینده» مصرده واطرافنده «وفرعون اسراف ایدنلردن ایدی» اولدورمکده وظلم اتمکده حدندن تجاوز اتمشدی.

۸۵) موسی اوز قومنه که ایمان کتورمشدیلر «دیدی ای‌منم قومیم اگر سیز ایمان گتوروبسگز اللهه» حقیقتده نجه که ظاهرده اقرار ایدیرسگز «پس اوگا توکل ایدوگ اگر وارسگز ایسه اللهه تسلیم اولانلار» وفرعوندن قورخمیون ۸٦) «اونلار دیدیلر اللهه توکل ایتدیك ای‌بزیم اللهمز بزی سبب امتحان اتمه اوقومه که ظالملردر» یعنی فرعونی بزه غالب اتمه که کافرلر بزیم سببمز ایله امتحان اولونالار و دیه‌لر که اگر اونلار حق اولسیدیلر هرآینه فرعون اونلارا غالب اولابلمز ایدی ۸۷) وبزی کافر قومگ الندن قورتار اوز رحمتگ ایله ۸۸) وبیز وحی ایتدیك موسی‌یه وقرداشی هرونه که اوز قومگز دن اوتری مصر شهرینده ایولر بنا ایدون» که اونده ساکن اولاسگز «وایولرگزی قبله سمتنه ایدوگ» ایلکه فرعون بنی‌اسرائیلگ مسجدلرینی خراب ایتدی الله‌تعالی امر ایتدی هرکس اوز ایوینی اوزندن اوتری مسجد اتسوگ یاهرکس اوز ایونده برمسجد شبیهی بنا ایدوب نمازلرینی ایولرنده قیاسونلار وایولرگ یوزینی قبله طرفنه اتسونلر «نمازی قیلون» ترك اتمیوگ «ومؤمنلره مژده ویر» فرعوندن نجات تاپمقه ۸۹) «موسی دیدی پروردکارا فرعونه واونگ قومنه زینت ویروبسن

عَنْ سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ٩٠) قَالَ قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمَا فَاسْتَقِيمَا وَلَا تَتَّبِعَانِّ سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ٩١) وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدْوًا حَتَّى إِذَا أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ٩٢) آلْآنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ٩٣) فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ آيَةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ

گوزل لباسلر، قزيل، گوموش، اسبابلر، زينت جمال وصحت بدن «ومال دنيا دخی ويروبسن دنيانك زندكانلقندن ای منم اللهيم اونلر ضلالته دوشرلر سنك يولندن ای منم اللهم تغير ويراونلارك ماللرينه» اومادەدن باشقه مادەيه دولانديرداش ايت اونلارك قزيل لارنی «وبركايت اونلارك قلبلرنی كه ايمان كتورمسونلر تااينكه گورەلر دردناك اولان عذابی ٩٠) الله تعالی موسی وهرونه بيوردی كه سيزك دعاكز قبول اولوندی پس ثابت اولوك» خلقی ايمانه دعوت ايتمكده فرعون موسی نك بودعاسندن صوكره قرخ ئيل ساغ قالدی «والبته تابع اولميون اوكسلرك يولنه كه بلميورلر» جاهل درلر اللهك ايشلرينه صبرايت عذاب نازل اولمقه تلسمه ٩١) «وبز بنی اسرئيلی دريادن صحيح وسلامت كيچيرديك وفرعون واونك قوشونی اونلارك دالنجه كيتديلر ظلم وعداوت جهتنه» كه كيدوب اونلاری اولدورەلر يامصردن چخمقه مانع اولالر ايلكه فرعون قوشونيله موسی نك دالنجه كيدوب گورديلر كه موسی وقوشونی دريايه داخل اولوب فرعونيلردە دريايه داخل اولديلر «ايلكه فرعونی غرق اولماق دوتدی وهلاكته يقين ايتدی ديدی من ايمان كتورديم بوكا كه يوخدر الله مكر اوالله كه اوكا بنی اسرائيل ايمان كتوروبدر ومن اللهك امرنه تسليم اولانلردنم» ايلكه فرعون چاره تاپمادی خلاصنه چارەسيز ايمان كتورمك فائده ويرميوب اوكا ديبلدی كه «آيا ايندی ايمان كتوررورسن وحال انكه بوندن قاباق عاصی اولدوك اللهه وسن واريدك فساد ايدنلردن» پس جبرئيل دريانك پالچقندن برقدر گوتوروب اونك آغزندن باسوب دريانك تكنه آتدی كه غرق اولدی ٩٣) «پس بوكون سنك بدنكا نجات ويرروك وسودن چوله آتاروق تااينكه سن علامت ونشانه اولا سن اوكسه كه سندن صوكره گلەجكلر» سن ايدن عملی اونلار اتميەلر «خلقك چوخی بزيم علامتلريمزدن هرآينه غافل اولانلاردر» فرعونك بدنك نجاتنه سبب اوايديكه بنی اسرائيلك بعضی سی انكار ايديرديلر فرعونك غرقنی اوجلال مقابلنده كه اونده گورمشديلر ايلكه گورديلر فرعونك بدننی دريانك ليەسی كناره آتوب اونده يقين ايتديلر اونك غرق اولماقنی

۹۴) ولقد بوأنا بنی اسرآئیل مبوأ صدق ورزقناهم من الطیبات فما اختلفوا حتی جاءهم العلم ان ربك یقضی بینهم یوم القیمة فیما کانوا فیه یختلفون ۹۵) فان کنت فی شك مما انزلنا الیك فاسئل الذین یقرؤن الکتاب من قبلك لقد جاءك الحق من ربك فلا تکونن من الممترین ۹۶) ولا تکونن من الذین کذبوا بآیات الله فتکون من الخاسرین ۹۷) ان الذین حقت علیهم کلمت ربك لا یؤمنون ولو جاءتهم کل آیة حتی یروا العذاب الالیم ۹۸) فلولا کانت قریة امنت فنفعها ایمانها الا قوم یونس لما امنوا کشفنا عنهم عذاب الخزی فی الحیوة الدنیا

۹۴) «وفرعون غرق اولاندن صوکره بز یرویردیك بنی اسرائیله دوغری یر» برکتلو یر شام و بیت المقدسده «وروزی ویردیك اونلارا پاکیزه شیئیلردن پس بنی اسرائیل اختلاف اتمدیلر» محمد ص گ حق پیغمبر اولماقنده «قرآن نازل اولانه کیمی» وتوراةده اوجنابنگ نعتنی وصفتنی بیلوردیلر اما قرآن نازل اولاندن واظهار بعثتدن صوکره حسد جهتنه اختلاف ایتدیلر بعضیسی دیدی بزه خبر ویریلان پیغمبر بودر وایمان گتوردیلر بعضیسی ایمان گتورمدیلر «سنگ اللهگ حکم ایدر اونلارگ آراسنده اوزادده که اونلار اختلاف ایدرلر ۹۵) پس اگر شك ایدهسن اوقرآنده که سگا نازل ایتدیك» یاخطابدر پیغمبره که شك ا.لماق صورتنده که لازمهٔ بشریتدر نجه که شخص اوز اوغلنه دیرکه اگر سن منم اوغلیم ایسن بگا اطاعت ایت یااولاد آتاسنه دیرکه اگر سن منم آتام ایسن بگا متوجه اول وهیچ بریسنده شك یوخدر که آتاسیدر یااوغلیدر ویاآینکه خطاب امتهدر اگر شك ایتسهگز ای جماعت اوخبرلرده که بیزسیزه نازل ایتدیك پیغمبرگ دیلیله «پس سؤال ایت اوکسلردن که سندن سابق اولان توراتی اوخویورلار» بوخبرلرسن نقل ایدن قرارله توراتده یازیلوبدر «بتحقیق سگا قرآن گلدی اللهگگ طرفندن پس البته اولماگلن شك ایدنلردن» یقین ایت که الله کلامیدر سن مجنون وشاعر دگلسن وسن اوخودوقگ خیالات وجنلرگ سوزی دگلدر نجه که مشرکلر سگا بهتان دیورلر ۹۶) «والبته اوکسلردن اولما که اللهگ آیتلرینی تکذیب ایتدیلر پس زیانکارلردن اولارسن ۹۷) اوکسلره که ثابت اولدی سنگ اللهگگ سوزی» که اونلار ایمان گتورمیهجکلر یاجهنمده همیشهلك اولاجاقلار «اوکسلر ایمان گتورمزلر هرچندکه اونلاره جمیع معجزهلر گله تااینکه اونلار گورهلر دردناك اولان عذابی» ایلکه عذابی گوردیلر ایمان گتورمك ایسترلر اما اونوع ایمانگ فائدهسی اولماز ۹۸) «بزهلاك ایدن قریهلردن اولمادی اوگونه قریه اهلی که ایمان گتورهلر واونلارگ ایماننگ فائدهسی اولا» عذاب نازل اولاندن

وَمَتَّعْنَاهُمْ اِلٰى حِينٍ ﴿۹۸﴾ وَلَوْ شَٓاءَ رَبُّكَ لَاٰمَنَ مَنْ فِى الْاَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًاؕ اَفَاَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتّٰى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿۹۹﴾ وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ تُؤْمِنَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِؕ وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿۱۰۰﴾ قُلِ انْظُرُوا مَاذَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِؕ وَمَا تُغْنِى الْاٰيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿۱۰۱﴾

صوڭره «مگر یونس ع ڭ قومنڭ ایمانی زمانیکه ایمان گتوردیلر» عذاب نازل اولان وقتده «گوتوردوك اونلاردن رسوا ایدن عذابی دنیاده واونلاری بهره‌مند ایتدیك اجل‌لری یتشن زمانه‌دیك» القصه یونس ع موصل‌ڭ یاخونلقنده نینوی شهرینده مبعوث اولوب قومنی ایمانه دعوت ایتدی ایکی نفردن سوا اوڭا هیچکس ایمان گتورمدی بریسی عابد وبریسی عالم ایدی‌که چوباللق ایدردی ایلکه قومڭ طغیانی نهایته یتشدی وحی الهی یتشدیکه اوچ گونه‌دیك اونلاره عذاب نازل اولاجاقدر. جماعت بربرینه دیدیلرکه بزیونسدن هرگز یالان سوز ایشتمدیڭ اگریونس بوگجه بزیم شهریمزده قالسه سوزینه ایناغمیون واگر شهردن چخسه یقین بزه عذاب نازل اولار ایلکه گیجه اولدی یونس ع اونلارڭ آراسندن چیخوب گیتدی صباحی گون قورخولو بولوت گوگده آشکار اولدی‌که اوندن توسدی آشکار معلوم اولوردی بونی گورجك هلاك اولماقلارینی یقین ایدوب برقدر یونس ع‌می آختاردیلر تاپمادیلر تنوخا عالمڭ تعلیمی ایله همان ساعت عورتلر، کشیلر، اوشاقلار بریره جمع اولوب حیوانلریله صحرایه چیخوب عورتلری وحیوانلاری بالالارندن آیروب فریاد وفغان ایله اللهه یالواروب توبه ایتدیلر ویونس گتورن امرلره ایمان گتوردیلر الله‌تعالی اونلارڭ توبه‌سنی قبول وعذابی اونلردن گوتوردی.

۹۹) «اگرسنڭ اللهڭ ایستیه هرآینه ایمان گتورر یرده اولان مخلوقاتڭ هاموسی» یعنی الله‌تعالی بوڭا قادردر زورله اونلاری مؤمن ایده ولکن بوعالم عالم تکیف‌در هرکس اوز اختیاری ایله گرك مؤمن ویا کافر اولا تاانیکه مستحق جنت ویاجهنم اولا «آیاسن خلقی اکراه وجبر ایدیرسن تاانیکه مؤمن اولالار» حضرت رسول چوخ ایستیوردی که خلقی ایمانه گتوره الله‌تعالی اوڭا تسلی ویرمك ایچون بیورورمنکه قدرت صاحبیم زورله اونلاری مؤمن ایتمیورم سن نه‌سببه غمگین اولورسان اونلارڭ ایمان گتورمه‌مك‌لرندن ۱۰۰) «امکان یوخدر برنفس ایچون که ایمان گتوره مگر اللهڭ اذنیله واراده وتوفیقی ایله وعذاب ایدر اوکسلره‌که عقلله فکر ایتمزلر» هرنفسه لازمدر که اوز عقلنه مطابق فکر ایدوب استدلال ایله اللهی تانیه هرکسکه امردینده سهل‌انکارلق ایده وحقی تاپوب ایمان گتورمیه شك‌سیز عذابه مستحق‌در

۱۰۱) «دیگلن یامحمدص باخوڭ گوروڭ نه‌زادلر وار گوگلرده ویرده» دلائل وعبرتلردن

١٠٢) فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ اِلَّا مِثْلَ اَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ قُلْ فَانْتَظِرُوا اِنّى مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ
١٠٣) ثُمَّ نُنَجّى رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا كَذٰلِكَ حَقّاً عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِنِينَ ١٠٤) قُلْ يَا اَيُّهَا النَّاسُ اِنْ كُنْتُمْ
فى شَكٍّ مِنْ دينى فَلَا اَعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ اَعْبُدُ اللّٰهَ الَّذى يَتَوَفّٰيكُمْ وَاُمِرْتُ
اَنْ اَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ١٠٥) وَاَنْ اَقِمْ وَجْهَكَ لِلدّينِ حَنيفاً وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكينَ
١٠٦) وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَاِنْ فَعَلْتَ فَاِنَّكَ اِذاً مِنَ الظَّالِمينَ ١٠٧) وَاِنْ
يَمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ اِلَّا هُوَ وَاِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ يُصيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ

اللهڭ وجودنه ووحدانيتنه هربريسى فرداً فرداً دلالت ايدير اونلارى خلق ايدن
اللهڭ قدرتنه «وكفايت ايتمز بو قدر علامتلر وقورخو دانلار اوقومه‌كه ايمان گتورمزلر»
خياللرى ايمان گتورمه‌مگه اولان آدمه نقدر چوخ دلائل ظاهر اولسا گنه‌ده انكارده
دوروب حقى قبول ايتمز ١٠٢) «پس آيا انتظار چكورلر» عذاب نازل اولمقه‌وايمان
گتورميورلر منتظر اولمازلار «مگر اونلردن قباق اولان كسلرڭ گونلرى كيمى
گونلره» گيچمش امتلرده عذاب انتظارى چكوب آخرده هلاك اولديلار مكه‌مشركلرينه‌ده
برايله گونلر گله‌جك «ديگان پس سيزده منتظر اولوڭ» اللهڭ عذابنه «من ده‌انتظار
چكنلردنم » گوزليورم اللهڭ وعده‌سنى ١٠٣) «صوڭره‌بز نجات ويرروك‌اوز پيغمبرلريمزه
واوكسلره كه‌ايمان گتورديلر» اونلارى خلاص ايده‌روك عذاب نازل اولانده مابقيسى
هلاك اولار «هابيله واجب‌دربزه‌كه‌نجات ويرروك‌مؤمنلره ١٠٤) يامحمد‌ديگلن‌كه‌اى‌جماعت
اگر منم‌دينمڭ حق‌اولماقنده شك‌ده‌سگز» كه‌حقدر ياباطل «من عبادت اتمرم‌اوكسلره‌كه
سيزعبادت ايديرسگز اللهدن غيرى‌سنه اما‌من عبادت ايديرم اواللهه‌كه سيزى اولدورر»
اولدورن وديريلدن‌اودر «ومن امراولونمشم كه‌من‌اللهه ايناناناردن‌اولام» باخون گورون
قادر اللهه عبادت ايتمك يخشى‌در يااينكه بر شيئه‌كه اوندن نه‌نفع يتشر ونه‌ضرر
١٠٥) «والله‌نڭ‌امر ايدبدركه يوزيڭى دين‌اسلامه دوندر باطلدن حقه‌ميل ايدن‌حالده
والبته‌مشركلردن اولما» عبادتده اللهه شريك ويرمه ١٠٦) «چاغرمه وعبادت ايتمه
اللهدن سوا اوشيئه كه سڭا نفع ويرمز» اگر اطاعت اتسن «وضرر ويرمز» اگر
اوڭا معصيت ايتسن «واگر سڭا ايتشن امرده مخالفت اتسن بدرستيكه سن‌اووقتده ظالمردن
اولارسن ١٠٧) واگر الله سڭا ضرر يتوره» بلايا ناخوشلق يامصيبت كيمى «يوخدر
براحدكه قادراولا اونى آچمقه اللهدن باشقه واگرالله سڭا ياخشيلق ايستيه» صحت بدن
ياباشقه نعمتلردن «پس يوخدر اللهڭ فضلنى ردايدن يتوررر خيرى هركسه‌كه ايستر
اوزبنده‌لرندن والله باغشليياندر بنده‌سنڭ گناهلارنى ورحم ايدندر ١٠٨) ديگلن‌اى

الغفور الرحيم ۱۰۸) قل يا ايها الناس قد جاءكم الحق من ربكم فمن اهتدى فانما يهتدى لنفسه ومن ضل فانما يضل عليها وما انا عليكم بوكيل ۱۰۹) واتبع ما يوحى اليك واصبر حتى يحكم الله وهو خير الحاكمين

مخلوقات بتحقيق سيزه حق اولان قرآن گلدی الله طرفندن پس هر کس که هدایت قبول ایتدی بودر وبوندن غیری دگلدر که اوزندن اوتری هدایت تاپوبدر» اونک منفعت و ثوابی اوزینه یتشر «وهر کسکه گمراه اولدی پس بودر وبوندن غیری دگلدر که اوز نفسنی ضلالته سالوب» وهلاك ایدوب وعذابی اوزی گوره‌جکدر «من سیزک وکیلکز دگلم» که سیزی هلاکتدن ساخلیام ۱۰۹) «تابع اول یا پیغمبر اوامره که سکا وحی نازل اولونار وصبرایت» کافرلرک اذیتنه «تااینکه الله حکم ایده» سنله سنی تکذیب ایدنلر آراسنده اوزامرنی آشکار وسنک دینکی غالب ایتمکله «والله حکم ایدنلرک یخشی سیدر» عدالت ایله حکم ایدر .

سورة هود (۱۲۳) آیه‌در مکه‌ده نازل اولوب

بسم الله الرحمن الرحيم

۱) الر كتاب احكمت اياته ثم فصلت من لدن حكيم خبير ۲) الا تعبدوا الا الله اننى لكم منه نذير وبشير ۳) وان استغفروا ربكم ثم توبوا اليه يمتعكم متاعا حسنا الى اجل مسمى ويؤت كل ذى فضل فضله وان تولوا فانى اخاف عليكم عذاب يوم كبير ۴) الى الله مرجعكم وهو على كل

۱) بو قرآن بر کتابدر که محکم اولوبدر اونک آیه‌لری» نظمی گوزل قاعده ایله‌در عیب وعلت ونسخ اوگایول تاپماز «صوکره تفصیل ویریلوبدر» حلال وحرام وسائر احکامی وگوزل خاصیتلری بیان ایتمك ایله گلوبدر بوقرآن «حکیم وخبردار اولان اللهک یانندن ۲) الله بوقرآنده بیله یازوبدر که «عبادت ایتمیه‌سکز مگر اللهه بدرستیکه من سیزی الله طرفندن قورخودانم جهنم ایله وبشارت ویرنم بهشت ایله ۳) وگناهلارکزک باغشلانمقنی اللهدن ایستیون صوکره اونک طرفنه قایدوک یخشی عمل ایتمك ایله الله سیزی گوزل شیئلر ایله لذت چکدیرر» صحت بدن ووسعت روزی ایله «معین اولان اؤلمك وقتنه دیك ویخشی عمل صاحبنه عمامنک مزدنی ویرر واگر اعراض ایده‌سکز سیزه امر اولونان حکملردن ومنم نصیحتمدن پس من قورخورام

شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥﴾ أَلَا إِنَّهُمْ يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ أَلَا حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٦﴾ وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٧﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَلَئِنْ قُلْتَ إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٨﴾ وَلَئِنْ أَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِلَىٰ أُمَّةٍ مَعْدُودَةٍ لَيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُ أَلَا يَوْمَ

سیزه بیوك گونك عذابندن» كه اوگونك هم مدتی وهم عذابی بیوك‌در ۴) «الله طرفنه‌در سزك قایتماق یرگز والله هر شیئه قادردر» مبعوث ایتمكه و جزا ویرمكه ۵) «خبرداراول كفار ومنافقلر اشاقه ایدرلر سینه‌لرینی» خلوت دانشوب سینه‌لرنی بربرینه‌یاپشدیرارلار «تااینكه سوزلرینی اللهدن گزلین ساخلیالار «اونلر بیله گمان ایدردیلر كه بربرینه یاخون اولماق‌ایله سوزلرینی اللهدن گزلین ساخلیا بیلرلر «خبردار اول او زمانیكه لباسلرنی باشلارینه چكردیلر» كه سنك قرآن اوخومق سسكی ایشتمیه‌لر الله اونلرك فكرلرینی بیلوردی «الله‌تعالی بیلر اوعملی كه گزلین ایدورلر واوعملی كه آشكار ایدورلر بدرستیكه الله‌تعالی خبرداردر سینه صاحبلرینه» واونلارك قلبنده ساخلانان مطالبه ۶) «یوخدر یریوزینده حركت ایدن خلق» جن، انس، قوش، دورت ایاقلو، جمله اوچان واوتلیان جنسك هاموسندن «مگر اینكه اللهه‌در اونلارك روزی‌سی» والله اونلارك روزی‌سنه كفیلدر «وبیلر اونلارك قرار گاهلرینی» آتالارك صلبی وآنالارك رحمنده ووفات ایدندن صوكره «امانت قویولان یری» كه اوندن‌مبعوث اولاجاقدر «بونلارك هاموسی‌آشكار اولان كتابده‌در» یاقرآنده یالوح محفوظده ۷) «اودراللهیكه خلق ایتدی گوكلری ویری آلتی گون قدری وقتده اونك عرشی سو اوستنده ایدی» سوایله عرش مخلوقاتدن قباق وارایدی بومخلوقاتی خلق ایتمكدن مقصود اودر «تااین كه سیزی امتحان ایده كه سیزك هانسكز گوزل ویخشی عمل ایدندر» یعنی سیزله رفتار ایده امتحان ایدن‌شخصك رفتاری كیمی والا خداوند عالم امتحان ایتمه‌مش هرشخصك فعلنه عالمدر خلقتدن سابق «واگر سن دیه‌سن یامحمد اونلارا مبعوث اولاجاقسكز، دیریله‌جك‌سكز اؤلندن صوكره» حساب وجزا ایچون «هرآینه اللهه اینانمیانلر دیرلر كه بوسوزلر دگلدر مگر آشكارا سحروباطل سوزدر» حقیقی‌یوخدر ۸) «واگرعذاب گوندرمگی اونلاره تاخیر ایدك آز مدته دیك» یااینكه امت معدوده‌دن مقصود اصحاب صاحب الزمان۴در عددی اوچ‌یوز اون ونچه‌نفر بدر اصحابی كیمی «هرآینه استهزا یولیله

يأتيهم ليس مصروفا عنهم وحاق بهم ما كانوا به يستهزؤن ٩) ولئن اذقنا الانسان منا رحمة ثم
نزعناها منه انه ليؤس كفور ١٠) ولئن اذقناه نعماء بعد ضراء مسته ليقولن ذهب السيئات عني
انه لفرح فخور ١١) الا الذين صبروا وعملوا الصالحات اولئك لهم مغفرة واجر كبير
١٢) فلعلك تارك بعض ما يوحى اليك وضائق به صدرك ان يقولوا لولا انزل عليه كنز او جاء
معه ملك انما انت نذير والله على كل شيء وكيل ١٣) ام يقولون افتريه قل فأتوا بعشر سور

ديرلر نه‌شيئى عذابى حبس ايتدى ونيه‌نازل اولمادى خبرداز اول اوگونكه عذاب اونلاره گلر اونلاردن رداولماز» وهيچكس قادراولمازكه اوعذابى اونلردن دفع‌ايده «ونازل اولدى اونلارا اوشيئى كه اوڭا استهزا ايدرلر» استهزا ايتديكلرى عذاب اونلارا حقيقة نازل‌اولار ٩) «اگرهرآينه بزدادديراق وويرك انسانه بزيم‌طرفمزدن اولان رحمتى» مالدن واولاددن «صوڭره اونعمتى اونڭ الندن آلاق‌حقيقتده‌انسان ناامید اولان وكفران نعمت ايدندر» خيال‌ايتمزكه نعمت اللهه مخصوصدر اوزمالنى بطريق امانت ويرمشدى گنه‌ده دوباره گرو آلدى وگنه ويرمگه قادردر
١٠) «واگرانسانه نعمت‌لر ويرك ضررلاردن صوڭره‌كه اوڭا يتشمشدى هراينه ديركه مندن پيسليك‌لر گتدى» دخى‌هيچ‌پيس گون گورمرم «بدرستيكه اوشخص شاداولان وفخر ايدندر» سائر خلقه نه‌اينكه محنته صبر ونعمته شكر ايدن ١١) «مگر اوكسلر كه مصيبتلره صبرايتديلر ويخشى‌عمل‌لر عمله گتورديلر اونلار ايچون گناهلارنڭ باغشلانمقى وبيوك اجر ومزد وار ١٢) شايد سن ترك ايدنسن اوزادڭ بعضى‌سنى كه‌سڭا وحى‌اولونور» مشركلرڭ اللهلارنڭ آدنى پيس‌ليك‌ايله چكمورسن اونلارڭ شرندن قورخماق جهتنه «وتنك اولور سنڭ سينه‌ڭ» اونلارڭ اذيتى وتكذيبى جهتنه «بيله كه اونلار ديرلر اگرمحمدص پيغمبرايسه نيه اوڭا خزينه» مال وجواهر «گوگدن گلمور يااينكه نيه اونيله ملائكه‌گلمدى» كه شهادت ايده اونڭ پيغمبرلگنه اونلارڭ بونوع سوزلرندن غمگين اولما وتبليغ رسالت ايت «بودر وبولدن غيرى دگلدر كه‌سن قورخودان سن والله هرشيئه وكيل‌در» شرى دفع‌اتمگده‌ونفع گورمگده اوڭا توكل‌ايت ١٣) «آياسنى تكذيب ايديرلر» وديورلر كه سن يالانچى‌سن وقرانى اللهه افترا باغليورسن «ديكلن» اونلارا اگر من‌سيزه اوخودوقيم الله كلام دكل‌ايسه واوزومدن اختراع اولمادريسه نجه كه گمان ايديرسگز «پس گتوروڭ سوره‌لرڭ اون‌دن برى قدر يااون سوره‌قدرى» اوقرآن كيمى نظمده وفصاحتده «اوزيالڭزدن افتراوجعلى‌اولان حالده وچاغروڭ اوكسى كه باجارارسگز اللهدن سوا اگردوغرى

مثله مفتريات وادعوا من استطعتم من دون الله ان كنتم صادقين ۱۴) فالم يستجيبوا لكم فاعلموا
انما انزل بعلم الله وان لا اله الا هو فهل انتم مسلمون ۱۵) من كان يريد الحيوة الدنيا وزينتها
نوف اليهم اعمالهم فيها وهم فيها لا يبخسون ۱٦) اولئك الذين ليس لهم في الاخرة الا النار وحبط
ما صنعوا فيها وباطل ما كانوا يعملون ۱۷) افمن كان على بينة من ربه ويتلوه شاهد منه ومن قبله كتاب
موسى اماما ورحمة اولئك يؤمنون به ومن يكفر به من الاحزاب فالنار موعده فلا تك في مرية
منه انه الحق من ربك ولكن اكثر الناس لا يؤمنون ۱۸) ومن اظلم ممن افترى على الله كذبا

دیتلر سگز ایسه» چاغروڭ اونلاری سیزه کوملك اتسونلر سوره‌لرڭ برمثلنی گتورمگه
۱۴) «پس اگر سیزه جواب ویرمیه‌لر» ای مؤمنلر وایسته‌دگز آیه‌نڭ مثلنی گتوره
بیلمیه‌لر «پس بیلوڭ که قرآن نازل اولوبدر اللهنڭ علمیله» الله عالمدرکه بو قرآنی
اوزی نازل ایدبدر یااینکه خطاب مشرکلره‌در یعنی گومگه چاغردقڭز آدملر سزڭ
تکلیفڭزی قبول اتمیه‌لر قدرتی اولماماق جهتنه پس بیلوڭکه بو قرآن الله طرفندندر
«وبیلوڭ که اللهدن سوا باشقه الله یوخدر آیاسیز تسلیم اولارسگز» قرآن الله طرفندن
اولمقه ۱۵) «هرکس ایستیه‌دنیانڭ دیرلگنی وزینتنی» وآخرتدن اعراض ایده «بیز
اونلارڭ عمللرنڭ جزاسنی تمام وکمال دنیاده ویرروك واونلار دنیاده ناقص
اولمازلار» یعنی جزالریندن وحقلریندن هیچ شیئی آز اولمازیعنی اگر صلۀرحم ایده‌لر
وسائلی ناامید اتمیه‌لر مظلومڭ فریادنه یتشه‌لر یااینکه باشقه‌عمل خیر ایده‌لر اجری
اونلارا یتشر وسعت رزق وصحت بدن واولاد ویریلمك ایله ۱٦) «اونلار اوکسلردر
که یوخدر اونلارا آخرتده مگر جهنمڭ اودی وهیچ اولدی اوعمل که دنیاده ایتدیلر
وباطلدر اوعمل که اونی ایدیردیلر» چونکه اوعمللر محض دنیادن اوتری عمله
گلوب نه اینکه اللهدن اوتری که آخرتده مستحق ثواب واجر اولیدیلر ۱۷) «آیا اوکسکه
ایمان گتوروب اللهڭ طرفندن اولان دلیل ایله» وعقل واسطه‌سیله دین اسلامڭ حق
اولماقنی بیله «واوندن صوڭره الله طرفندن شاهد گله» قرآن کیمی «وشاهددن قباق
موسی‌نڭ کتابی توریه گلوبدر پیشوا ورحمت اولان حالده» اوکسڭ مثلی‌در که
النده هیچ دلیلی اولمیا» «بوگونه‌شخصلر ذکر اولان دلیللر ایله ایمان گتورر قرآنه»
یامحمده «وهر کسکه کافر اولا قرآنه مشرکلردن» یا کفاردن «پس جهنمڭ اودی
اونڭ وعده‌یری وقرارگاهیدر پس اوقرآن بزدن اولمقده شك اتمه حقیقتده قرآن
حقدر والله طرفندن‌در اما خلقڭ چوخی ایناننمورلر» اونڭ دوغریلقنه.

اولٰئِكَ يُعْرَضُونَ عَلٰى رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْاَشْهَادُ هٰؤُلَاۤءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلٰى رَبِّهِمْ اَلَا لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ١٩) اَلَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجاً وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ٢٠) اُولٰئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْاَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ اَوْلِيَاۤءَ يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ٢١) اُولٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ٢٢) لَا جَرَمَ اَنَّهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ هُمُ الْاَخْسَرُونَ ٢٣) اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَاَخْبَتُوا اِلٰى رَبِّهِمْ اُولٰئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ٢٤) مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْاَعْمٰى وَالْاَصَمِّ

١٨) «كيمدر ظالمراق اوكسدن كه اوزطرفندن اولان سوزى يالان يره اللهه اسناد ويره اونلار اللهڭ حضورينه گتوريلرلر» واونلردن عمللرى سؤال اولانده اونلار عمللرينى دانارلر اما شاهدلر ديرلر گورديكلرينى وبيلديكلرنى شاهدلر عبارتدر ياانبيادن ياملائكەدن يامؤمنلردن «شاهدلر ديرلر بونلاردر اوكسلركه» يالان حساب ايتديلر اللهڭ پيغبمرلرلرى و «يالان ديدىلر اللهه» اللهدن نازل اولميالك نسبتنى اللهه ويرديلر «خبردار اول اللهڭ لعنتى ظالمارەدر» كه اوز نفسلرينه ظلم ايتديلر اللهه يالان ديمك ايله ١٩) «او كسلركه خلقى منع ايدرلر اللهڭ يولندن و يولنڭ كج ليگنى ابسترلر» آيەنى تحريف وياغير صحيح قاعدەايله تاويل ايدرلر «اونلار آخرته كافرلردر ٢٠) «اونلار اللهى دنياده عاجز ايـدەبلمزلر» قاچماقله اللهڭ الندن قورتولماق اولماز نوقت ايستيه عذاب ايدر «ويوخىر اونلار ايچون اللّٰهدن سوا دوستلر» كه انتقامدن وعذابدن اونلارى ساخليا «اونلرڭ عذابى ايكى قات اولار» هم ضلالتلرى جهتينه وهم باشقەسنى ضلالته سالماق سـببنه اوجهتـه كه اونلار قادر ايديلر ايشتمكه اما ايشتمورديلر وقادر ايديلر گورمكه اما گورمورديلر يااينكه صفتدر بتلرەكه «اونلار قادر دكل ايديلر ايشتمكه واونلار گورمزديلر»

٢١) اونلار اوكسلردر كه زيان ايتديلر اوز نفسلرينه» اللهه عبادت اتمك عوضنه بتلره ستايش ايتديلر «ويوخ اولدى اونلاردن اوزادكه افترا ايدرديلر» گمان ايديرديلر كه بتلر اونلارەشفاعت ايدەجكلربو اميدلرى عمله گلمدى ٢٢) «شك وشبهەسيز اونلار آخرتده چوخ زيان گورنلردر ٢٣) اوكسلركه ايناندیلار اللهه» واونڭ پيغمبرنه «ويخشى عمللر عملەگتورديلر واللهه خاطرجمع اولوب عبادت ايتديلر اونلار بهشتڭ يولداشلاريدر اونلار بهشـتده هميشەليك قالانلاردر ٢٤) بوايكى فرقەنڭ مثلى گور وكار وگوزلو وايشيدن آدملر كيميدر» مسلمانلار گوزلو وقولاقلو آدم وكفار گوروكر آدم كيمىدر مؤمن برسوزى ايشيدوب وبرعملى كورن حالده فكر ايدوب

وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۲۵) وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ۲۶) أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ ۲۷) فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا نَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا بَادِيَ الرَّأْيِ وَمَا نَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ ۲۸) قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَآتَانِي رَحْمَةً مِنْ عِنْدِهِ فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ أَنُلْزِمُكُمُوهَا وَأَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ ۲۹) وَيَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًا إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّهُمْ مُلَاقُو رَبِّهِمْ وَلَكِنِّي أَرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ۳۰) وَيَا قَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَدْتُهُمْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۳۱) وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا

یخشیه تابع اولاروپیسدن اعراض ایدرکافراونك عکسنه گویالهگوروب ونهایشیدوب غفلت ایله کونتی کچورر یااینکه گورمك وایشتمك ایستهمز «آیابوایکی آدم برابر اولارلار مثل جهتنه آیانهسببه نصیحت قبول اتمزلر وفکراتمزسکز ۲۵) بتحقیق بز گوندردیك نوح ع‌می اوز قومنه ودیدی که من سیزه آشکارا قورخودانام» اللهنگ عذابیله ۲۶) «بو نیله که عبادت اتمیوك مکر اللهه بدرستیکه من قورخورام زحمتلو گونك عذابندن ۲۷) نوح قومنك کافر اولان رئیسلری دیدیلر بز گورمروك سنی مگر انسان جنسندن بزیم مثلمز وبز گورمروك سگا تابع اولانلری مکر بزیم اسکیك آدملریمز» که نهماللری وار ونهمرتبهلری اشراف قومدن سگا تابع اولان یوخدر وتابع اولانلار دخی «فکر سیز ایشگ اولنده تابع اولوبلار وبز گورمروك که سنگ بزه برفضیلتگ اولا» خال ونسب جهتنه« بلکهسیزی» سنیوسگاایمان گتورنلری» یالانچی‌لردن حساب ایدیریك ۲۸) نوح دیدی ای‌منم قومیم آیاگورهسکز منی اگر اللهم طرفندن اولان دلیل ایله» ادعای نبوت وسیزی اللهطرفنه دعوت ایدیرم «وگورهسکز که بگا اللهیم طرفندن رحمت گلوبدر واونگ حق‌اولماقی سیزه مخفی اولوبدر» بوصورتده کنده منی یالانچی حساب ایدهجكسکز «آیامن سیزه زور ایدیرم نبوتی تانمقه وایمان کتورمکه اوحالده که سیز اونی ناخوش دوتورسکز ۲۹) ای‌منم قومیم من سیزی الله طرفنه چاغرمق مقابلنده سیزدن مزد ایستمرم دکلدر منم اجرت وثوابم مکر اللهه ومن یالمدن منع اتمرم اوکسلری که ایمان کتوروبلر» هرچند فقیراولالر «بدرستیکه اونلار اوزلری‌نگ اللهنگ رحمت وثوابنه یتشهجکلر» پس‌من اونلاری یالمدن نجه منع ایدیم «اما سیزی جاهل وآنلامیان قوملر گورورم» بلمورسکز که شخص بیوك اولار ایمان‌ایله نهاینکه دنیا مالیله ۳۰) «ای‌منم قومیم کیم بگا کومكلیك ایدر» والله

اَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا اَقُولُ اِنِّي مَلَكٌ وَلَا اَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي اَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللّٰهُ خَيْراً اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا فِي اَنْفُسِهِمْ اِنِّي اِذاً لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿۳۲﴾ قَالُوا يَا نُوحُ قَدْ جَادَلْتَنَا فَاَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَاْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿۳۳﴾ قَالَ اِنَّمَا يَاْتِيكُمْ بِهِ اللّٰهُ اِنْ شَاءَ وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿۳۴﴾ وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي اِنْ اَرَدْتُ اَنْ اَنْصَحَ لَكُمْ اِنْ كَانَ اللّٰهُ يُرِيدُ اَنْ يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿۳۵﴾ اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ قُلْ اِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيَّ اِجْرَامِي وَاَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تُجْرِمُونَ ﴿۳۶﴾ وَاُوحِيَ اِلٰى نُوحٍ اَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ اِلَّا مَنْ قَدْ اٰمَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿۳۷﴾ وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِاَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا وَلَا

طرفندن نازل اولان عذابی مندن دفع ایدر «اکر من اونلاری یانمدن قووام پس نه سببه فکر اتمورسکز ۳۱) ومن دیمورم سیزه که منم یانمده اللهك خزینه‌لری وار» هرکس بکا ایمان کتورسه اوکا خزانمدن ویروب اونی غنی ایدرم «ودیمورمکه من ملکم» کوکدن کلمشم «و اوکسلره که سیزك کوزلرکز اونلره حقارتله باخور» وسیز اونلاری اسکیك آدملر حساب ایدیرسکز عبارتدر مؤمنلردن «من اونلره دیمورمکه الله اونلره خیر ویرمیه‌جك‌در» بلکه دنیاده الله اونـلارا خیرویروب ایمانه توفیق ویردیکی کیمی آخرتده‌ده بهشته داخل ایده‌جکدر «والله عالمدر اونلارك قلبنده اولان مطالبه» اکر اونلاری ظاهرده فقیرمؤمن اولماقلارنه کوره یانمدن چخارتسم «اووقت من هراینه ظالمردن اولارم ۳۲) دیدیلر یانوح کفایت قدرندن زیاده بزله دعوا وقیل قال ایتدوك پس کتور اوعذابی‌که بزه وعده ایدورسن اکر سن واریسن دوغری دینلردن ۳۳) نوح دیدی» که‌من اوزوم سیزه عذاب کتورن دکلم «بتحقیق عذابی سیزه الله کتورر اکر ایستیه وسیز اللهی عاجز ایدن دکل‌سکز

۳۴) ونفع ویرمز سیزه منم نصیحتیم اکر من ایستیم که سیزه نصیحت ایدم والله ایستیه‌که سیزی ثوابدن ناامید ایده» یاسزی هلاك ایده «او الله‌در سیزك اللهکز واونك طرفنه سیز قایدارسکز ۳۵) آیاکفار قریش دیورلر که محمدص دوغری خبر ویرمور» نوحك احوالنی یااینکه نوحك قومی دیورلرکه نوح دیدیکی سوزلری یالاندن دیور یا محمد یااینکه یا نوح اوللاره «دیکلن اکر من اللهه افترا دیورم پس بکادر کناهیم» واونك عوضنده منه جزا یتشر نه اینکه سیزه «ومن اوزاقم او کناهلاردن که‌سیز ایدرسکز ۳۶) نوحه وحی اولوندی که‌بوندن صوکره ایمان کتورمز سنك قومندن مکر اوکسلرکه بوندن سابق ایمان کتوروبدر پس‌غمکین اولما اولما اوشیئه که اونلار عمل‌ایدیرلر» اماکه نوح بوسوزی بیلدی قومك حقنده نفرین ایتدی نجه‌که نوح سوره سنده ذکراولار

تخاطبني في الذين ظلموا انهم مغرقون ۳۸) ويصنع الفلك وكلما مر عليه ملأ من قومه سخروا
منه قال ان تسخروا منا فانا نسخر منكم كما تسخرون ۳۹) فسوف تعلمون من يأتيه عذاب يخزيه
ويحل عليه عذاب مقيم ۴۰) حتى اذا جاء امرنا وفار التنور ۴۱) قلنا احمل فيها من كل زوجين
اثنين واهلك الا من سبق عليه القول ومن امن وما امن معه الا قليل ۴۲) وقال اركبوا فيها

---

۳۷) «گمی قایرگان بزیم گوزیمزنگ قباقنده» یعنی بز سنی گوزلیوروك اونلارنگ شرلدن «وبزیم وحیمز ایله» بز تعلیم ایده‌روك كه گمینی نه‌طور یاپارلار «ومنی خطاب ایدوب چاغرمه اوقومنگ حقند كه ظلم ایتدیلر» اوز نفسلرینه واولرنگ شفاعتنی ایتمه «اونلار غرق اولمالولاردر ۳۸) نوح ۴ باشلادی گمی یاپمقه هروقت كه اونگ یانندن اونگ قومنگ اشرافی گیچسیدیلر اوگا ریشخند ایدردیلر» بعضی دیردی یانوح دولگر اولوبسن بعضی دیردی گمی سوده اولار سن گمینی قوریده یاپورسن «نوح دیدی اگر سیز بزه ایندی استهزا ایدیرسگز بتحقیق بزده سیزه ریشخند ایده‌روك نجه كه سیز بزه ریشخد ایدیرسگز» یعنی سیزنگ استهزا ایتمگگزه بز جزا ویره‌روك سیزه عذاب نازل اولانده ۳۹) «پس تیز لیك ایله بیلرسیگز» كه كیم اولیدر آخرده استهزا ایتمگه «وكیمه اونوع عذاب گلر كه اونی رسوا ایدر واوگا درنائ عذاب یقشر ۴۰) ایلكه عذاب نازل اولمقه واونلرنگ هلاك تنه بزیم امریمز یتشه تنوردن سو قاینار»

(بیان) تنوردن سو قاینادی سوزنی «نوحنگ قومنه امرشدتلو ومشكل اولدی» دیوب اوزون اوزادی توجیه ایتمك وتنوری اوز معنی‌سنه دوتوب بوتنور كوفه‌ده اولماقی ذكرایدن مفسرلرنگ سوزلرینی سخیف ونامقبول حساب ایتمك واقعده نه‌بیمعنی سوز ومفسرلره نه‌حرمتسیزلیك‌در امام فخررازی تنور خصوصنده اولان اقوالی بیان ایدندن صوگره دیوركه: تنور سوزندن همین چورك پیشیرن یری اراده ایتمك لازمدر وعقلا مشكل دگلدر كه تنوردن سو قاینیه وحال آنكه عادت بیله‌دركه تنور اوجایرده اولار وسوهمیشه آلچاق یرده اولار بوصورتده اوجایردن سو قاینامق دلیل ومعجزه‌در نوحنگ پیغمبرلگینه بلی تنور سوزینی باشقه معنی‌یه تأویل ایتمكده هیچكسنگ ایرادی اولا بیلمز نجه كه تنوردن سو قایینادی سوزینی بعضی صبح آچیلدی تفسیر ایدبدر امااوز سوزینی وحی حكمنده بیلوب باشقه رای صاحبلرینه استهزا ایتمك بیوك استبداددر. ۴۱) بیز دیدیك یانوح گوتور اوزگله برابر گمیه هر حیواناتدن ایكی نفر» بری ذكور بری اناث «وگوتور گمیه اوز اهل عیالگی مگر اوكسیكه اوگا هلاكت سوزی سابقده دییلوبدر» عبارتدر نوحنگ عورتی واغله واوغلی كنعاندن

حزب

بسم الله مجريها و مرسيها ان ربي لغفور رحيم ۴۳) وهي تجري بهم في موج كالجبال ونادى نوح ابنه وكان في معزل يا بني اركب معنا ولا تكن مع الكافرين ۴۴) قال ساوي الى جبل يعصمني من الماء قال لا عاصم اليوم من امر الله الا من رحم وحال بينهما الموج فكان من المغرقين ۴۵) وقيل يا ارض ابلعي ماءك ويا سماء اقلعي وغيض الماء وقضي الامر واستوت على الجودي وقيل بعدا للقوم الظالمين ۴۶) ونادى نوح ربه فقال رب ان ابني من اهلي وان وعدك الحق وانت احكم الحاكمين ۴۷) قال يا نوح انه ليس من اهلك انه عمل غير صالح فلا تسئلن ما ليس

«وگوتور اوزگله او کسلری که ایمان گتوروبدر یامحمدص نوحه ایمان گتورمدی مگر آزنفر» هشتاد یا یتمش ایکی نفر ۴۲) «نوح یانده اولان مؤمنلره دیدیکه سوار اولوگ گمیه اللهگ آدنگ کوملگیله گمینی جاری ایدن وقت وگمنی ساخلیان وقت» یا اینکه گمینی سوده جاری ایدن ودایاندیرن اللّٰهدر «منم اللهیم هر آینه باغشلیان ورحم ایدندر ۴۳) گمی نوحی واوگا ایمان گتورنلری آپاروردی داغلر کیمی بیوك لپه لرگ ایچندن» اونوعله اولنلاری صحیح وسلامت آپاردی‌که اولنلاره ضرریتشمدی «ونوح چاغردی اوز اوغلنی اوحالده که اوغلی آتاسندن کنار اولوب گمیه سوار اولمامشدی» وباشقه دین اوزرینده ایدی «دیدی ای اوغول کل بزیمله گمیه مین و کافرلردن اولما» که کافرلر هاموسی غرق اولاجاقلار ۴۴) «نوحگ اوغلی دیدی تیز لیك ایله من پناه آپاررام اوداغه‌که منی سویگ آقتندن ساخلار نوح دیدی ساخلیان یوخدر بوگون اللهگ عذابندن مگر اوکسی ساخلارکه الله رحم ایده» اوگا ایمان گتورمك ایله، ایمانه داخل اول تا که الله سگا رحم ایده «لپه حائل اولدی آتا ایله اوغول آراسنده پس نوحگ اوغلی غرق اولمشلاردن اولدی» ۴۵) زمانیکه الله تعالی ایستدی‌که نوحه نجات ویرسون «دییلدی یره ای یر اود وبلع ایت سویگی» که سندن چشمه لر قاینیوب جاری اولمشدی «وای گوك کس» او یاغشی که سندن جاری اولمشدی «وسو چکیلدی وحکم اولوندی اللهگ امری» قومگ هلاکته ونوحگ واصحابنگ نجاتنه «و گمی دایاندی جودی داغنده» کوفه‌نگ قربنده‌که نوح همان یرده مدفوندر «ودییلدی که اللهگ رحمتندن اوزاقلق اولسون ظالم اولان قوملره ۴۶) نوح دعا ایتدی اللهه ودیدی ای منم اللهیم منم اوغلوم منم اهلیمدندر وسنگ وعدگ حقدر» سن بگا وعده ایتدیگ که منم اهلیمی غرقدن نجات ویره سن پس نجات ویر منم اوغومه «وسن حکم ایدنلرگ عدالت ایله حکم ایده نی سن ۴۷) الله تعالی بیوردیکه سنگ اوغلگ سنگ او اهلندن دگلدر» که من وعدهٔ نجات ویرمشم «او غیر صالح

اَنَّكَ بِهٖ عِلْمٌ اِنّٓی اَعِظُكَ اَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿۴۶﴾ قَالَ رَبِّ اِنّٓی اَعُوذُ بِكَ اَنْ اَسْـَٔلَكَ مَا لَيْسَ لِی بِهٖ عِلْمٌ وَاِلَّا تَغْفِرْ لِی وَتَرْحَمْنِٓی اَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿۴۷﴾ قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلٰٓی اُمَمٍ مِمَّنْ مَعَكَ وَاُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿۴۸﴾ تِلْكَ مِنْ اَنْبَٓاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَٓا اِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَٓا اَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هٰذَا فَاصْبِرْ اِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿۴۹﴾ وَاِلٰى عَادٍ اَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿۵۰﴾ يَا قَوْمِ لَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًا اِنْ اَجْرِیَ اِلَّا عَلَى الَّذِی فَطَرَنِی اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿۵۱﴾ وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوٓا اِلَيْهِ يُرْسِلِ

عملدر» یعنی سنڭ اوغلڭ پیس عمل صاحبیدر ایمانه گلمیوبدر کلّ مؤمن سنڭ اهلندر هرچند چوخ اوزاق اولا غیرمؤمن سنڭ اهلڭ دگلدر هر چند اوغلڭ یاعورتڭ اولا «پس‌مندن سؤال ایتمه اوشیئی بارەسنده کەسنڭ اوڭا علمڭ‌یوخدر منسڭا نصیحت ایدیرم وقورخودورام که سن جاهللردن اولاسن ۴۶) نوح دیدی پروردگارا من پناه آپاریرم سڭا کەمن سؤال ایدم سندن اوشیئی که منم اوڭاعلمیم یوخدر وا گرسن‌منی‌باغشلامیاسن ورحم‌ایتمیەسن‌من زیان‌کارلردن اولارام ۴۷) دییلدی یانوح دوش» داغـدن یاگمیدن «بزیم طرفمزدن اولان سـلامت لیك‌ایله» یابزدن سڭا سلام اولسون «وبرکت‌لر اولسون آناًفاناً سڭا واو امت‌لرەکه سنله واردر» گمیه سوار اولانلردن «وبرپاره امت‌لر واردر» اونلارڭ نسلندن عمله گلر «تیزلیك ایله اونلاری لذت صاحبلری ایدەروك» دنیاده اونلارا نعمت وگذران ویرملك‌ایله «صوڭره اونلاره بزدن درناك عذاب یتشر» اونلارڭ معصیتی جهتنه ۴۸) «یاپیغمبر بوخبرلر غیب خبرلرندن‌در» اوواقعەلر اتفاق اولان وقتدەسن اویرده یوخ ایدڭ «بزاونی وحی‌ایدەروك سڭا یاپیغمبر سن‌بیلمردوڭ اونی وسنڭ قومڭ‌ده بیلمردیلر بوندن سابق» زیراکه سنڭ قومڭ اهل علم دگل‌ایدیلر «پس صبرایت قومڭ اذیتنه» نجه که نوح صبرایتدی«حقیقت‌دەایشڭ آخری‌خیرلو اولماق‌اللهدن‌قورخانلرایچوندر»نجه که نوحڭ عاقبتی خیر اولدی ۴۹) «عادقومنه گوندردیك‌اونلارڭ قرداشی هودی» نسب‌ده قرداش ایدیلر نەدین‌ده «هوددیدی ای‌منم قومیم عبادت ایدوڭ اللهه»نەاینکه بت‌لره «یوخدر سیزڭ ایچون الله‌لار اللهدن غیری دگلسڭز سیز مگر یالانچی‌لار» یالان دیورسڭز کەبت لربزیم اللهمزدر ۵۰) «ای‌منم قومیم منپیغمبرلگمه سیزدن اجرومزد ایستمرم دگلدر منم اجریم مگر اوکسەکه منی یوخدن خلق ایتدی آیافکر ایتمیورسڭز» کەمن‌سیزه دیین سوزلری‌محض‌سیزڭ خیرڭزدن اوتری دیورم نەاینکه طمع جهتنه ۵۱) «وای منم قومیم اللهدن باغشلانمق ایستیون صوڭره الله طرفنه

السماء عليكم مدرارا ويزدكم قوة الى قوتكم ولا تتولوا مجرمين ۵۴) قالوا يا هود ما جئتنا بينة وما نحن بتاركي الهتنا عن قولك وما نحن لك بمؤمنين ۵۵) ان نقول الا اعتريك بعض الهتنا بسوء قال اني اشهد الله واشهدوا اني بريئ مما تشركون ۵۶) من دونه فكيدوني جميعا ثم لا تنظرون ۵۷) اني توكلت على الله ربي وربكم ما من دابة الا هو اخذ بناصيتها ان ربي على صراط مستقيم ۵۸) فان تولوا فقد ابلغتكم ما ارسلت به اليكم ويستخلف ربي قوما غيركم ولا تضرونه شيئا ان ربي على كل شيئ حفيظ ۵۹) ولما جاء امرنا نجينا هودا والذين امنوا

قایدوڭ الله گوك طرفندن پی‌درپی سیزه یاغشلار گونده‌رر» اووقت هود وعده ایتدی که اگر ایمان گتورسڭز الله سیزه یاغش گوندرر یرلرڭز بتورر آقاجلارڭز میوه گتورر «والله آرتورار سیزه قوة قوت اوستندن» مالڭز اولادڭز بربرینڭ اوستنه آرتار «واعراض ایتمیوڭ» من‌سزه تكلیف ایتدیگم سوزلردن «گنه‌كار اولان حالده ۵۴) دیدیلر ای‌هود سن بزه معجزه گتورمدڭ» كه سنڭ دوروغریلقون بزه معلوم اولا بیز اوز اللهلاربمزی سنڭ سوزڭ ایله ترك ایدنلر وسڭا ایمان گتورنلر دگولوك ۵۵) هودڭ قومی دیدی‌كه بزسڭا هچ‌سوز دیموروك مگراینكه سڭا بزیم اللهلاریمزڭ بعضی‌سی پسلیك یتوروبدر» چونكه سن بزیم اللهلاریمزه سب ایدیرسن اوڭا گوره سنڭ عقلڭا صدمه یتوروب عقلڭ آزالوبدر «هود دیدی من اللهی شاهددوتورم وسیزده شاهداولوڭ بوڭا كه بتحقیق‌من اوزاقام اوبت‌لردن كه سیزشریك ایدیرسڭز ۵۶) اللهدن غیریسنی» سزڭ گمانڭزه گوره سیزڭ اللهلارڭز بڭا صدمه یتوره‌جك قوی یتورسون «پس سیزده هامڭز بڭا حیله ایدیڭ صوڭره مهلت ویرمیوڭ.

۵۷) من توكل ایتدیم او اللهه كه منم اللهمدر وسزڭ اللهڭزدر یوخدر یرده حركت‌ایدن مخلوق مگر الله اونڭ آلندن دوتاندر» كنایه‌در اللهڭ قهر وقدرتندن «بدرستیكه منم اللهیم عدالتڭ دوز یولنده‌در» بنده‌لرنڭ تدبیرنی دوغری ودوز وحكمتله موافق ایدر ۵۸) «و اگر سیز مندن اعراض ایده‌سڭز پس من یتوردیم سیزه اواحكامی كه اونیله سزڭ طرفڭزه گوندریلمشم» من‌اوز بورجمی وایلچی‌لیكمی سیزه یتوردیم «وخلیفه ایدر منم اللهیم سیزدن غیری اولان قومی» كفرڭز جهتنه سزی هلاك ایدندن صوڭره «وضرر ویره بلمزسڭز اللهه هیچ برشیئی منم اللهیم هرشیئی حفظ ایدندر» الله منی‌حفظ ایدر سزڭ شرڭزدن یااینكه سیزڭ عمللرڭزی حفظ ایدوب سیزه‌جزا ویرر ۵۹) «زمانیكه بزیم امریمز گلدی عاد قومڭ هلاكتنه

مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ٦٠) وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ
وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ٦١) وَأُتْبِعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ أَلَا إِنَّ عَادًا كَفَرُوا
رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدًا لِعَادٍ قَوْمِ هُودٍ ٦٢) وَإِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ
هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُجِيبٌ ٦٣) قَالُوا
يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ
مُرِيبٍ ٦٤) قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَآتَانِي مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ

نجات ويرديك هوده واوكسلره كه ايمان كتورمشديلر هودله برابر» جمله‌سی دورت
مين نفرايديلر «بزيم طرفمزدن اولان رحمت ونعمت ايله ونجات ويرديك اونلارا
قالين عذابدن» نجه كه دنيا عذابندن خلاص ايتديك هكذا آخرتنك آغر عذابندن دخی
خلاص ايده‌زيك ٦٠) «بوقبيله عاد قبيله‌سيدر كه انكار ايتديلر اللهنك آيتلرنی
ومعجزه‌لری ومعصيت ايتديلر اللهنك پيغمبرلرينه» هرچند اونلارك پيغمبری برنفر
ايدی چونكه پيغمبر اونلاری دعوت ايديردی كچمش پيغمبرلرك دوغريلقنه برپيغمبری
تكذيب اتمك هاموسنی تكذيب اتمك حكمنده‌در «وتابع اولديلار چوخ ظلم وعداوت ايدن
شخصلرك هاموسنك امرينه ٦١) بودنياده وآخرتده اللهنك رحمتندن اوزاق اولديلر»
دنياده عذابه قيامت كوننده جهنمه داخل اولمق ايله «خبردار اول عاد قومی كافر
اولديلار اوزلرننك اللهنه خبردار اول اوزاقلق اولدی اللهنك رحمتندن هودقومی
اولان عادقبيله‌سنه ٦٢) ثمودقبيله‌سنه كوندرديك اونلارك قرداشی صالحی صالح ع
اونلارا ديدی ای‌منم قوميم عبادت ايدوك اللهه‌يوخدر سيزك ايچون اللهلار اللهدن
سوا اوالله سيزی‌يردن وجوده كتوردی» اول‌دفعه‌ده آتاكز آدمی‌يردن خلق ايتدی
سيز اوندن عمله كلدكز بوسببه هامكزك نسبی توپراقه يتشر «وسيزی يرلری آباد
وعمارت ايدنلر ايتدی» قوت واستطاعت ويرمك ايله يااينكه سزك عمركزی چوخ
ايتدی هربری اوچ‌يوز ئيلدن مين‌ئيله‌ديك عمر ايديردی «پس اللهه استغفار ايدوك»
وشركدن ايمان كتوروك «صوكره توبه‌نی سنديرميوك منم اللهم ياخوندر» مرحمتيله
مؤمنلره «قبول ايدندر» دعاايدنلرك دعاسنی ٦٣) «ديديلر ای‌صالح سن بوسوزلری
ديندن قباق بزيم آرامزده اميد دوتولمش ايديك» سندن يخشی اميدلر دوتارديك
سنده اولان خوش‌خلق وكوزل احواللر جهتنه ايندی سندن نااميد اولدوق يااينكه
بيز اميدواريدك كه بزيم دينمزه كومك ايدرسن «آياسن بيزی‌نهی ايدرسن كه بز
عبادت ايدك اوبتلره كه بزيم آتالاريمز اونلارا عبادت ايديرديلر بزشك ايديرز

انْ عصيته فما تزيدونني غير تخسير ﴿٦٥﴾ ويا قوم هذه ناقة الله لكم اية فذروها تاكل في ارض الله ولا تمسوها بسوء فيأخذكم عذاب قريب ﴿٦٦﴾ فعقروها فقال تمتعوا في داركم ثلثة ايام ذلك وعد غير مكذوب ﴿٦٧﴾ فلما جاء امرنا نجينا صالحا والذين امنوا معه برحمة منا ومن خزي يومئذ ان ربك هو القوي العزيز ﴿٦٨﴾ واخذ الذين ظلموا الصيحة فاصبحوا في ديارهم جاثمين ﴿٦٩﴾ كان لم يغنوا فيها الا ان ثمود كفروا ربهم الا بعدا لثمود ﴿٧٠﴾ ولقد جاءت رسلنا ابراهيم بالبشرى قالوا سلاما قال سلام فما لبث ان جاء بعجل حنيذ ﴿٧١﴾ فلما را ايديهم لا تصل

اودینه‌که بیزی اونگ طرفنه چاغریرسن وهمیده‌تهمت گتورلدر سنگ دینگ» که سنگ خیالگ ریاست‌در ٦٤) «صالح دیدی که ای‌منم قومیم آیا گورمسگز اگرمن الله طرفندن اولان دلیل‌ایله پیغمبر اولام وبگا اللهگ طرفندن پیغمبرلیك گله» او صورتده گنه‌ده‌شکده اولاجاقسگز «اگرمن اللهه‌معصیت ایتسم اوصورتده‌اللهدن بگا گلن عذابه کیم‌نصرت‌ویرر واگرمن‌سیزه‌تابع اولسام‌زیانکارلقدن‌سوابگا برشیئی‌آرتورمزسگز ٦٥) ای منم قومیم بودر اللهگ دوه‌سی سزدن اوتری قویوگ اونی اوتلاسون اللهگ یرینده اوگا پیسلیك یتورمیوگ» اولدورملك یایارالامق کیمی اگر پیسلیك ایتسه‌گز «سزی یاخون وقتده عذاب دوتار ٦٦) ایلکه اودوه‌نی پیدیلر صالح‌دیدی که لذت آپاروك اوز ایوگزده اوچ گون» اوندن صوگر اللهگ عذابی نازل اولاجاقدر «بووعده ایله‌وعده‌در که دوغری‌در بالان دگلدر ٦٧) زمانیکه عذاب نازل‌اولمقه بزیم امریمز گلدی نجات ویردوك صالحه واونیله برابر ایمان گتورنلره بزیم طرفمزدن اولان رحمت ایله‌و»نجات ویردیك‌دنیاعذابندن«وبوگونکی‌گونگ رسوالقندن بدرستیکه سنگ اللهگ‌قوتلو وهرشیئه غلبه ایدندر ٦٨) ظلم ایدنلری شدتلو سس دوتدی اوز منزل‌لرینده یوزی اوسته دوشوب هلاك اولدیلر ٦٩) گویا که دونن دنیاده یوخ‌ایـدیلر خبردار اول که ثمود قومی کافر اولدیلر اوزلرینگ اللهنه خبردار اول ثمود قومی اللهگ رحمتندن اوزاق اولدیلار ٧٠) بتحقیق بزیم ایلچی‌لریمز» یعنی جبرئیـل ومیکائل واسرافیل (انسان صـورتنده) «گلوب ابراهیم علیه‌السلامه اسحاقگ ویعقوبگ بشارت‌خبرینی گتوردیلر دیدیلر سـلام اولسون بگا» ابراهیم۴ اونلاره جواب ویروب «دیدی سیزه‌ده سلام اولسون» جناب ابراهیم قوناق‌سون آدم اولمقه گوره بر اوقدر وقت گچمه‌مشدی که قوناقلارگ قباقنه «پیشمش گوساله گتوردی» (حینذ) اونوع پیشمشه دیرلر که کند یرینده‌اوجاق‌قالیوب‌یانئه خورده داشلار قویوب اتی داشلارگ اوسـتنده پشوررلر ٧١) «ایلکه ابراهیم گوردی اونلارگ

اَلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَاَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ اِنَّا اُرْسِلْنَا اِلَى قَوْمِ لُوطٍ ۷۲) وَامْرَاَتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِاِسْحٰقَ وَمِنْ وَرَاءِ اِسْحٰقَ يَعْقُوبَ ۷۳) قَالَتْ يَا وَيْلَتٰى ءَاَلِدُ وَاَنَا عَجُوزٌ وَهٰذَا بَعْلِى شَيْخًا اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ۷۴) قَالُوا اَتَعْجَبِينَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ رَحْمَتُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ اَهْلَ الْبَيْتِ اِنَّهُ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ۷۵) فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ اِبْرٰهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرٰى يُجَادِلُنَا فِى قَوْمِ لُوطٍ ۷٦) اِنَّ اِبْرٰهِيمَ لَحَلِيمٌ اَوَّاهٌ مُنِيبٌ ۷۷) يَا اِبْرٰهِيمُ اَعْرِضْ عَنْ هٰذَا اِنَّهُ قَدْ جَاءَ اَمْرُ رَبِّكَ

اللری گوساله‌یه یتشمیر اونلارڭ حركتنی ناخوش دوتدی وقلبنده‌اونلردن قورخدی» چونكه اوزمانده قاعده ایدی كه هركس هر كسه پیسلك ایتمك ایستیه‌ایدی اونڭ طعامنی یمزدی‌ایلكه‌برشخصڭ طعامنی یسه‌ایدیلر ابداً طعام صاحبنه پیسلیك‌ایتمزدیلر بوزمانه‌نڭ خلافنه همی چورگنی ییرلر همی‌پیسلیك ایدرلر بوجهته‌ابراهیم اونلاری قولدور حساب ایدوب‌قلبنده قورخدی. ملائكه‌لر بومطلبی بیلوب «دیدیلر قورخمه یاابراهیم بیزملكریك‌گوندریلمشوك لوط‌قومنه» واونلاری‌هلاك ایتمگه‌لهٔ‌اینكه‌سنڭ‌قومڭی هلاك ایتمگه ۷۲) «ابراهیمڭ عورتی‌ساره‌اپاق اوسته دورمشدی» پرده‌نڭ‌دالسندن قولاق آسوردی «پس عورت گولدی» لوط قومڭ غفلتندن یااینكه اسحقڭ‌بشارتندن یااینكه حیض گوردی «پس‌بز بشارت ویردیك ساره‌یه اسحق آدلو اوغلان تولد ایتمك‌ایله واسحاقڭ دالنجه یعقوب‌ایله» كه اسحاقڭ بوآدله اوغلی اولاجاقدر

۷۳) «ساره دیدی یاقوم‌وای‌اولسون‌بڭا آیامن دوغارام وحال‌انكه‌من قوجا قاری‌ام» (۹۸) سننده‌ام «وبومنم اریم قوجه كشی‌در» یوز ایگرمی یاشنده «حقیقتده بومطلب تعجبلو شیئی‌در ۷۴) ملائكه‌لر دیدیلر آیاتعجب ایدیرسن اللهڭ امرندن اللهڭ رحمتی‌و بركتی سیزاهل‌بیته‌در» تعجب اویرده اولار كه نعمتڭ سببی معلوم اولمیه سنڭ زوجڭ اللهڭ پیغمبری‌در یااینكه ملائكه‌لر دعا ایتدی اونلاره كه اللهڭ رحمتی وبركتی سیزه اولسون ای اهل‌بیت ابراهیم «بدرستیكه اللّٰه‌بگنلمش‌در جمیع افعالنده وكریمدر احسان ایتمكده ۷۵) ایلكه ابراهیم‌دن قورخی گیتدی وبشارت یتشدی مجادله‌ایدردی بزایله» ملائكه‌لر واسطه‌سیله «لوط قومنڭ خصوصنده» جناب‌ابراهیم خبرآلدی كه لوطڭ قومنده اللی نفر ایمان گتورن واریانه دیدیلر یوخدر خبر آلدی آیاقرخ نفر وار دیدیلر یوخدر تااینكه خبر آلدی بر نفر وار دیدیلر یوخدر جناب‌ابراهیم دیدی اوقومڭ آراسنده لوط وار نجه اونلاره عذاب نازل اولار دیدیلر بز یخشی بیلوروك اوكسی‌كه اوقومده وار هرآینه بیز نجات ویره‌روك لوطه واونڭ اهلنه ۷٦) «بدرستیكه‌ابراهیم‌هرآینه‌حلم‌صاحبی‌ایدی»هرشیئدن‌اوتری كج‌خلق‌اولمازدی

وَاِنَّهُمْ اٰتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿۷۸﴾ وَلَمَّا جَاۤءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيۤءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ ﴿۷۹﴾ وَجَاۤءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ اِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّاٰتِ قَالَ يَا قَوْمِ هٰۤؤُلَاۤءِ بَنَاتِي هُنَّ اَطْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَلَا تُخْزُونِ فِي ضَيْفِي اَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ ﴿۸۰﴾ قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ وَاِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ ﴿۸۱﴾ قَالَ لَوْ اَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً اَوْ اٰوِي اِلٰى رُكْنٍ

«چوخ دعا ایدن و اللّه طرفنه رجوع ایدن ایدی» یعنی ابراهیمڭ مجادله‌سی قلبنڭ یوموشاقلقی جهتنه ایدی ۷۷) «ای ابراهیم بو سوزلردن ال گوتور» که لوط قومنه عذاب نازل اولمق باره‌سنده مجادله ایدیرسن «بتحقیق سنڭ اللهڭڭ امری یتشدی» اونلاره عذاب نازل اولمقه «اونلاره گله‌جکدر اوگونه عذاب که اونلاردن رد اولان دگلدر ۷۸) ایلکه بزیم ایلچیلریمز لوطڭ یاننه گلدیلر» بشر صورتنده «لوط پیس حالده غمگین اولدی» اونلارڭ گلمگندن قورخمشدی که قومدن اونلاره پیسلیك یتشه «وقلبی تنك اولدی اونلار جهته» چونکه اونلاری ساده جوان اوغلان صورتده گوردی ولوط قومی همیشه بو نوع مهمانلار حقنده بی‌احترامليك ایدردیلر بو جهته غمگین اولوب «دیدی بوگون چوخ قورخولو گوندر» بوملائکه‌لر لوطه وارد اولدیلر اوخالده که لوط اوزونڭ زراعت یرینده ایدی جناب لوط اونلاری ایوینه گتوردی لوطڭ عورتی بوحالتی گوروب چخوب بامڭ اوستنده اود یاندیردی بوفقره قوم آراسنده رسم ایدی هرکسه ساده وجوان آدم راست گلسیدی بامڭ اوسته اود یاندیروب اهل قریه‌نی خبردار ایدردیلرکه جمع اولوب فعل قبیحه مشغول اولالار ایلکه لوطڭ بامنڭ اوستنده اودی گوردیلر ۷۹) «لوطڭ قومی اونڭ یاننه سرعتله گلدیلر وبوندن سابق پیس عمل ایدردیلر» ذکورلر ایله، لوط بو کیفیتی گوروب «دیدی ای منم قومیم بودر منم قیزلاریم اونلار سیزه پاك وپاکیزه ولذت آپارمقه قابلیتلی درلر» ذکوردن جناب لوط یااوز صلبی قزلارینی تکلیف ایتدی اونلاره عقد ایتمکه یااینکه امتڭ قزلارینی که پیغمبر امتڭ آتاسی‌در یعنی جماعت منم امتمڭ قزلاری اولی‌در ترویج ولذت ایتمکه نه‌اینکه اوغلان اوشاقلاری «پس قورخوڭ اللهدن و منی قوناقلاریملك یاننده رسوا ایتمیوڭ» قوناقه نه‌رسوالیك اولسا قوناق صاحبه‌در «آیا یوخدر سیزدن رشید کیشی» که قومی یاخشیه امر و پیسدن نهی ایده ۸۰) «دیدیلر یالوط بتحقیق سن بیلورسن که سنڭ قزلارنده» یعنی عورت جنسنده «بزیم حقمز یوخدر» بیزعورته میل ایتمروك «سن هر آینه بیلورسن بزیم اراده‌مزی» که همیشه ساده وجوان اوغلان اوشاقلار الیمزه دوشنده اونیله لذت بردار اولوروق نه‌اینکه عورتیله

شَدِيدٍ ۸۲) قَالُوا يَا لُوطُ اِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا اِلَيْكَ فَاَسْرِ بِاَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ اَحَدٌ اِلَّا امْرَاَتَكَ اِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا اَصَابَهُمْ اِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ اَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ۸۳) فَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ مَنْضُودٍ ۸۴) مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ ۸۵) وَاِلَى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ

نصف

بو آیه‌دن وحجر سوره‌سنك ۷۱مجی آیه‌لریندن هرگز معلوم اولمور كه لوط قومنی زنایه تكلیف ایدوب اگر لوط دیمش اولا كه قوناقلریمدن ال گوتورون گلون منم قزلاریم‌ایله زنا‌ایدون بو صورتده لوط اوزی گناهه كومك ایتمش اولار هر كسه لازمدر گناهدن امكان قدری سوزله وعمل‌ایله نهی‌ایده وقوه‌تی یتشمین‌وقتده معذوردر خواه پیغمبر اولا وخواه باشقه كس بوندن علاوه اوز قزینی الواط و اوباشه ادنی آدم تكلیف ایتمز نه‌اینكه اللهك مقرب پیغمبری لوط كیمی غیرتلو كیشی وبو حاله‌دیك تفسیر ویاحدیث كتابلرینده گوریلمو بدركه لوط۴ قومنه‌اونوع تكلیف ایده ۸۱) «لوط‌دیدی آرزوایدیرم كه‌سیزی‌دفع‌اتمكه‌منم قوتم‌اولیدی»كه سیزی‌قوناقلریمدن دفع‌ایدیدیم «یااینكه سوكه‌نیدیم محكم آرخایه» اونوع قومیم وآرخام اولیدی‌كه اونا آرخالانوب سیزی دفع ایدیدیم ایلكه ملائكه‌لر بونوع غمناك حالتنی گوروب ۸۲) «دیدیلر ای‌لوط بزسنك اللهك ایلچی‌لری‌یوك» اللّٰه بزی گوندروب‌اونلارك هلاكنه «اونلار سیزه یتشه بلمزلر» پیسلیك‌ایله «پس گجه اوز اهلك ایله قریه‌دن چخوب گجه‌نك ظلمتنده گیت وبراحدسیزدن دال‌طرفنه باخمه‌سون» ویاهچكس‌مالنه ودولتنه ملتفت‌اولمیوب گتسوك هركس‌كه سكا‌ایمان گتوروب هاموسی گتسون «مگر سنك عورتك‌كه اوكا یتشه‌جكدر اوعذابكه قومه یتشه‌جكدر اونلاره عذاب یتشمك وعده‌سی صبح آچیلانده‌در ایاصبح یاخون دگلدر» ازبسكه لوط‌جماعته چوخ‌غضبناك ایدی ملائكه‌لره دیدی‌كه بوساعتده‌اونلاری هلاك‌ایدوك دیدیلر آیاصبح‌یاخون دگلدر وصبح اولماقی دوغری ایشلردن دگلدركه بوقدر عجله‌ایدیرسن ۸۳) «ایلكه‌بزیم امریمز گلدی» اونلاره عذاب‌اتمكده قریه‌نی سرنكون ایدوب «آشاقه طرفنی‌یوخاری ویوخاری طرفنی آشاقه ایدوب اونلره اونوع داشلار یاغدیردیق‌كه عمله گلمشدی گسك‌دن وبری بریسنك‌اوستنه‌ویاننه‌قویولوب داش كیمی‌اولمشدی ۸۴) «او داشلارك علامتاری اولان‌حالده»كه عذاب‌ایچون ترتیب اولمشدی «سنك اللهك علمنك‌یاننده. بوداشلار ظالملرك باشنه یاغمقی اوزاق دگلدر» هركس ظالم‌اولسا اللّٰه‌اونلارك باشنه دخی داش یاغدیرار هركس لواط عملنه مشغول اولسا لوط‌قومیله حشره‌گلر وظالملر

وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ اِنّيٓ اَرٰيكُمْ بِخَيْرٍ وَاِنّيٓ اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُحِيطٍ ٨٦) وَيَا قَوْمِ
اَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ اَشْيَآءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ
٨٧) بَقِيَّتُ اللّٰهِ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ وَمَآ اَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ٨٨) قَالُوا يَا شُعَيْبُ اَصَلٰوتُكَ
تَاْمُرُكَ اَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ اٰبَآؤُنَآ اَوْ اَنْ نَفْعَلَ فِيٓ اَمْوَالِنَا مَا نَشٰٓؤُا اِنَّكَ لَاَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ٨٩) قَالَ
يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَآ اُرِيدُ اَنْ اُخَالِفَكُمْ اِلٰى مَآ اَنْهٰيكُمْ

جرگەسندە حساب اولوناو ٨٥) ومدین‌اهلنه اونلارڭ قرداشی شعیبی گوندردیك (اعراف سورەسنڭ ٨۴مجی آیەسنه ملاحظه اولونا) شعیب‌دیدی ای‌منم‌قومیم‌عبادت ایدوڭ اللهه یوخدر اوندن سوا عبادته مستحق الله وناقص اتمیوڭ چكنی‌واولچونی» وخلقه اسكوك ساتمیوڭ «من‌كوروم سیزی خیرایله» الله‌اوجوزلق بوللق سیزەویروب اسكیك ویرمكه احتیاجگز یوخدر وبوصفت سبب‌اولار نعمتڭ زوالنه «ومن‌قورخورام سیزه اوگونڭ عذابندن‌كه احاطه ایدندر جمیع‌كفاری ٨٦) ای‌منم قومیم تمام‌ویروڭ خلقڭ حقنی اولچنده وچكتنده عدالت‌ایله واونلارڭ شیئلرنی اسكوك ویرمیوڭ‌وسعی اتمیوڭ‌كه یرده فسادایدنلر اولاسگز ٨٧) اوقدركه الله‌سیزه ساخلیوبدر» حلالدن یخشی‌در سیزه» اوحرامدن‌كه آرتوخ آلوب اسكوك ساتمقدن حاصل اولا «اگر سیز مؤمنلرسگز ومن سیزه حافظ وقراول دگلم» كه اللهڭ نعمتنی زائل اولماقدن ساخلیام ٨٨) «دیدیلر ای‌شعیب آیاسنڭ نمازڭ سگاامر ایدیركه بزی وادار ایدەسن كه بزترك‌ایدك اوبت‌لری‌كه بزیم آتالاریمز اوگا عبادت ایدیردیلر» چونكه جناب‌شعیب چوخ‌نماز قیلاردی بوسوزی استهزا طریقیله دیردیلر «یااینكه ترك‌ایدك اوشیئی‌كه بز ایستەدیكمزی اوز مالاریمزده ایدیردیك» ال بزیم اختیار بزیم آرتق یااسكیك ساتروك‌اوز مالمز حقنده ایدیروك‌سگانەدخلی‌وار «حقیقتده سن‌حلیم وعاقلسن»بوسوزلری استهزاایله دیوردیلر یعنی سفیەسن‌كه اسكیك ویرمكڭ خیرینی بلمزسن یااینكه‌حقیقت ایله دیوردیلر كه سن حلیم آدمسن گرك قومڭ خیالنه مخالفت اتمیەسن «ویول گوسترنسن خیرایشلره ٨٩) شعیب‌دیدی ای‌منم قومیم آیاسیز گورەسگز اگرمن‌اوز پیغمبرلگیمه الله طرفندن دلیل ومعجزه گتورم» گنه منی تكذیب ایدەجك‌سگز وحال‌انكه «الله بگا گوزل‌روزی ویروب» وبگا نبوت یتشوبدر «ومن ایستمورم كه سیزه مخالفت ایدم اوشیئده كه سزه نهی‌ایدیرم» نهی‌ایتدیگم شیئی اوزوم عمله گتورمك ایستمورم «من‌ایستمرم مگر اصلاح‌ایدم» سزڭ دین ودنیا ایشلرگزی «نقدر كه‌قدرت وقوتیم یتشور ودگلدر منم توفیقیم مگر الله ایله» الله بگا توفیق ویروب كه اونڭ

عَنْهُ اِنْ اُرِيدُ اِلَّا الْاِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي اِلَّا بِاللّٰهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ اُنِيبُ ۹۰) وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي اَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا اَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ اَوْ قَوْمَ هُودٍ اَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ ۹۱) وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا اِلَيْهِ اِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ ۹۲) قَالُوا يَا شُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ وَاِنَّا لَنَرٰيكَ فِينَا ضَعِيفًا وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا اَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ۹۳) قَالَ يَا قَوْمِ اَرَهْطِي اَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللّٰهِ وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظِهْرِيًّا اِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ۹۴) وَيَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنِّي عَامِلٌ سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ وَارْتَقِبُوا اِنِّي

حكمنی سیزه یتورم «اللهه توكل اتمشم والله طرفنه قایداجاقم ۹۰) ای‌منم قومیم البته منله عداوت اتمك سیزه عذاب‌یتشمگی کسب ایتدیرمه‌سون» منله‌عداوت اتمك‌جهتنه سیزه اللّٰه‌دن عذاب یتشر «او عذابڭ مثلی‌که نوحڭ قومنه یتشدی» غرق اولدیلر «یاهودڭ قومنه» ییل‌ایله هلاك اولدیلر «یاصالحڭ قومنه» صیحه ایله «ولوط قومنڭ هلاکتی اوزاق دگلدر» اونلارڭ هلاکت وقتندن چوخ کچمیوبدر ۹۱) «باغشلانمق ایستیوڭ اللهڭزدن صوڭره توبه‌نڭ اوستنده. دایانوڭ منم اللهیم رحم ایدندر بنده‌لرینه» اگر توبه اتسه‌لر «ودوست دوتاندر» عبادت‌ایدنلری ۹۲) «شعیبڭ قومی دیدیلر ای شعیب بز آڭلاموروك سنڭ سوزلرڭ چوخنی» کنایه‌در عمل اتمه‌مکدن «وهرآینه بیزسنی اوزآرامزده ضعیف گوروریك» بدن یا گوز جهتنه چونکه‌حضرت اوقدر آغلامشدی که گوزلری کم‌نور اولمشدی «و اگر سنڭ قومڭڭ حرمتی اولماسیدی هرآینه‌سنی سنك‌سار ایدردیك سن‌بزه عزیزدگلسن» بلکه قومین‌حرمتنی ساخلیوروك که اونلرده بزیم دینمزده‌دیلر اوجهته سڭا حرمت ایدیریك

۹۳) «شعیب دیدی ای‌منم قومیم آیامنم قومیم‌سزڭ یانڭزده اللهدن عزیزدر» که اونلار جهته بڭا اذیت اتمورسڭز واللهه‌حرمت اتمیوب ایمان گتورمیرسڭز «واللهی‌آتوبسڭز دال طرفڭزه» ویاددن چخاروبسڭز «منیم اللهیم احاطه ایدندر سیزڭ عملڭزه» هیچ شیئی اوندن فوت اولماز هرعمل اتسه‌ڭز جزاسی سیزه یتشه‌جکدر

۹۴) «ای‌منم قومیم عمل ایدڭ اوز قدرتڭز اندازه‌سیله نه‌باجاریرسڭز ایدیڭ من‌ده عمل ایدنم» اوزاده که الله امر ایدوب وتبلیغ رسالت اتمگه «تیزلیك ایله بلرسڭز کیم یخشی وکیم پیس‌ایش ایدیر «هرکسه که الله طرفندن عذاب گله اونی رسوا ایدر وهرکس که یالانچی‌در» رسوا اولار اللهڭ عذابیله «ومنتظر اولوڭ عذابه من‌ده سزله منتظرم» گوزلیورم گورڭ اللهڭ عذابی‌کیمه یتشه‌جك ۹۵) ایلکه‌بزیم عذابمز گلدی نجات‌ویردیك شعیبه واوکسلره که ایمان گتوردیلر شعیبیله‌برابر بزیم‌طرفمزدن

معكم رقيب ﴿۹۵﴾ ولما جاء امرنا نجينا شعيبا والذين امنوا معه برحمة منا واخذت الذين ظلموا الصيحة فاصبحوا في ديارهم جاثمين ﴿۹۶﴾ كان لم يغنوا فيها الا بعدا لمدين كما بعدت ثمود ﴿۹۷﴾ ولقد ارسلنا موسى باياتنا وسلطان مبين ﴿۹۸﴾ الى فرعون وملائه فاتبعوا امر فرعون وما امر فرعون برشيد ﴿۹۹﴾ يقدم قومه يوم القيمة فاوردهم النار وبئس الورد المورود ﴿۱۰۰﴾ واتبعوا في هذه لعنة ويوم القيمة بئس الرفد المرفود ﴿۱۰۱﴾ ذلك من انباء القرى نقصه عليك منها قائم وحصيد ﴿۱۰۲﴾ وما ظلمناهم ولكن ظلموا انفسهم فما اغنت عنهم الهتهم

اولان رحمت سببيله وظالملری اونوع شدتلو سس دوتدی‌که هاموسی هلاك اولوب اوز یرلرینده وایولرینده یوزی اوسته قالدیلار ۹۶) گویا که اوشهرده یوخیدیلر خبردار اول اوزاقلق اولدی اللهنگ رحمتندن مدین قومنه نجه که اوزاقلق اولدی ثمود قومنه ۹۷) بتحقیق گوندردیك موسی‌نی معجزه‌لریمز ایله وآشکار سلطنت وحجت ایله «که اونگ معجزه‌سی آشکار معلوم اولوردی سحردن ۹۸) «فرعونه واونگ قومنه پس جماعت تابع اولدیلار فرعونگ امرنه» واللهنگ امرنی ترك ایتدیلر «فرعونگ امری دوزیوله هدایت ایدن دگلیدی» یااینکه فرعون اللهلق ادعاسنده حق ودوغری دگل ایدی ۹۹) فرعون اوز قومنگ قباقیجه گیدر قیامت گوننده» نجه‌که دنیاده قباقجه گیدردی «پس واردایدر قومنی جهنمگ اودینه نه‌پیس‌در وارد اولدیقلاری چشمه» که‌سوگمان ایدوب گیدرلریاداخل اولاجاق مکان کنایه‌در جهنمدن ۱۰۰) «بو دنیاده وآخرتده لعنته گرفتار اولدیلر» اما دنیاده رحمتدن اوزاق‌اولمقه یاغرقه وقیامت گوننده‌جهنمه «پیس حصه‌در که اونلاره ویریلوب» حصه‌لری پیس‌حصه‌در ۱۰۱) «بوخبرلر بعضی شهرلرگ خبرلریدر یاپیغمبر نقل ایده‌روك اوخبری‌سگا اوقریه‌لردن بمضی‌سی‌اایاق اوسته‌در» یعنی خراب اولمیوب «بعضی‌سی اوت کیمی بچلمش‌در» یعنی خراب اولوبدر ۱۰۲) «ونزظلم ایتمه‌دوك اونلاره» اونلارگ هلا کتی‌ایله «واما اونلار ظلم ایتدیلر اوزلرینه» کفر وعذابه باعث عمل‌لر ایتمك ایله «پس بی احتیاج ایتمدی اونلاردن اونلارگ اللهلاری» که بته ستایش ایدیردیلر «وعبادت ایدردیلر اللهدن غیری بر شیئه» یقین‌که اوجور عاجز الله اونلاره کومك ایده‌بلمزدی «اوزمانکه‌سنگ اللهگگ امری یتشدی» اونلارگ هلاکتنه «وبتلر آرتورمادیلر اونلاره مگر ضرر ویرمگی ۱۰۳) بیله‌در سنگ اللهگگ عذابی زمانیکه عذاب ایده برقریه‌نگ اهلنه اوحالده‌که اونلر ظلم ایدندر حقیقتده سنگ اللهگگ عذابی شدتلودر ۱۰۴) بو قصه‌لرده که نقل‌ایتدیك هرآینه علامتلر وعبرتلر وار اوکسه آخرت عذابندن قورخه بوآخرت گونی

الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ اَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْبِيبٍ ١٠٣) وَكَذٰلِكَ اَخْذُ رَبِّكَ اِذَا اَخَذَ الْقُرٰى وَهِيَ ظَالِمَةٌ اِنَّ اَخْذَهُ اَلِيمٌ شَدِيدٌ ١٠٤) اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِمَنْ خَافَ عَذَابَ الْاٰخِرَةِ ذٰلِكَ يَوْمٌ مَجْمُوعٌ لَهُ النَّاسُ وَذٰلِكَ يَوْمٌ مَشْهُودٌ ١٠٥) وَمَا نُؤَخِّرُهُ اِلَّا لِاَجَلٍ مَعْدُودٍ ١٠٦) يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ اِلَّا بِاِذْنِهِ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ ١٠٧) فَاَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَفِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ ١٠٨) خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ اِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ اِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ ١٠٩) وَاَمَّا الَّذِينَ سُعِدُوا فَفِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ اِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ ١١٠) فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِمَّا يَعْبُدُ هٰؤُلَاءِ مَا يَعْبُدُونَ اِلَّا كَمَا يَعْبُدُ اٰبَاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُ وَاِنَّا

برگوندر كه اوڭا جميع خلايق جمع اولار واوگوندر كه يراهلى وگوك اهلى اولده حاضر اولاجاقلر ١٠٥) بز تأخير ايتمروك قيامت گوننى مگر سايلمش وآز مدته‌ديك» نه‌وقت كه صلاح بيلسه‌ك ١٠٦) «اوگونكه قيامت گونى وقوعه‌گلر هيچ كس دانشمز مگر اوننگ اذنيله پس حشره گللر ايكى قسمدر اونلارڭ بعضى‌سى شقى‌در» كه اوگون اونلارا مشقتلو گلر عمللرننگ پيسلگى جهتنه «بعضى‌سى خوش بخت‌در» عمللرننگ يخشى‌لقى جهتنه ١٠٧) «اوكسلركه شقى اولديلار پس اونلار جهنمده‌درلر اونلار ايچون جهنمده ناله وفرياد ايتمك واردر» يااينكه غمگ چوخلغندن نفسلرينى ايچريده ساخليارلر وگاه چوله چخاردارلر ١٠٨) «اونلار هميشه‌ليك‌در جهنمده نقدر كه‌يرلر وگوگلر هميشه‌ليك‌در» عربلر مثل ديبرلر اوزون مدته گوك ويرڭ هميشه‌لگنى: من فلان ايشى ايتمرم له‌قدركه گوگلر ويرلروار‌در خداوند عالم اونلارڭ ديللريله بيورور اونلار جهنمده باقيدر نه‌قدر كه يرلر وگوگلر واركنايه‌در هميشه‌لك‌دن «مگر اوكسكه اللّٰه ايستر» كه اونلار هميشه جهنمده قالميه‌لر بلكه مدت معينه جهنمده قالاندن صوگره اللّٰه ايستر اونلارى خلاص ايتمگى «سنڭ اللهڭ هرايسته‌ديكى ايشلرى عمله گتورندر ١٠٩) واما اوكسلركه سعيد اولديلار پس اونلار بهشتده هميشه‌ليك‌ديلر نه‌قدركه گوگلر ويرلر واردر مگر اوزاد كه اللّٰه ايستر» اونلارڭ حقنده بهشته داخل اولمقدن سوا باشقه كرامت ايده «اونوع نعمت‌لر كه قطع اولان دگلدر ١١٠) پس سن شكده اولما اوبت‌لردن كه بومشرك‌لر عبادت ايديرلر» عابد ومعبود هرايكيسى جهنمه داخل اولارلار «اونلار بته‌عبادت ايتميورلر مگر اونلارڭ آتالارى بوندن سابق بته‌عبادت ايدن كيمى هرآينه بز ويرروك اونلاره اونلارڭ جزالرينى كه عمللرڭ عوضنده ناقص اولماز ١١١) بتحقيق موسى‌يه توراة كتابى ويرديك پس

لموفوهم نصيبهم غير منقوص ﴿١١١﴾ ولقد اتينا موسى الكتاب فاختلف فيه ولولا كلمة سبقت من ربك لقضي بينهم وانهم لفي شك منه مريب ﴿١١٢﴾ وان كلا لما ليوفينهم ربك اعمالهم انه بما يعملون بصير * ﴿١١٤﴾ ولا تركنوا الى الذين ظلموا فتمسكم النار وما لكم من دون الله من اولياء ثم لا تنصرون ﴿١١٥﴾ واقم الصلوة طرفي النهار وزلفا من الليل ان الحسنات يذهبن السيئات ذلك ذكرى للذاكرين ﴿١١٦﴾ واصبر فان الله لا يضيع اجر المحسنين ﴿١١٧﴾ فلولا كان من

* ﴿١١٣﴾ فاستقم كما امرت ومن تاب معك ولا تطغوا انه بما تعملون بصير *

اونده اختلاف اولوندی» بعضی تصدیق بعضی تکذیب ایتدیلر بوسوزله خداولدعالم پیغمبرص‌مه تسلی ویرور که غمگین اولما سنگ قومنگ سنی تکذیب ایتمکدن گچن پیغمبرلرنگ قوملری دخی اوز پیغمبرلرینی تکذیب ایدوبدر «اگر سنگ اللهنگ طرفندن اولان سوز سابقده صادر اولمیایدی» وسابقده خبر ویرمییدی که الله جزا ویرمگی قیامت گوننه تاخیر ایده‌جک «هرآینه حکم اولوناردی اونلارنگ آراسنده» عذاب نازل اولمقله «کافرلر هرآینه شك‌ده‌درلر اللهنگ وعده‌سندن» یااینکه یهودیلر شك‌ده‌درلر محمدص‌نگ نبوتندن‌واوزلرینگ شکندن سوا اوزگه‌نی‌ده «شکه سالاندرلر ١١٢) هرآینه سنگ اللهنگ اونلارنگ هاموسنه عمللرینگ جزاسنی‌ویرر» خیرەخیر شره شر «الله‌تعالی اونلارنگ عمللرینه خبردار‌در ١١٣) پس‌دوزدوریامحمد نجه‌که امر اولونوبسن» ودوام ایت‌خلقه وعظونصیحت ایتمگه والله‌طرفنه چاغرمقه «وگرکدر دوز دورسونلر اوکسلرکه سنله ایمان گتوروبلر وحددن تجاوز ایتمیون بدرستیکه الله‌خبردار‌در سیزنگ‌عملگزه ١١٤) ومیل‌ایتمیون‌اوکسلره که‌ظلم ایتدیلر» اوللارنگ اعوان وانصاری اولمیونگ واونلارله عشرت وخلطه ایتمیون «جهنمنگ اودی‌سیزه یتشر» سیزی یاندیرار ظالملری یاندیران‌کیمی«واللهدن‌باشقه سیزنگ دوستگزیوخدر» که‌عذابی سیزدن دفع ایده «صوگره سیزه کومك اولونماز» دنیاده نه‌دشمن مقابلنده سیزه کومك ایدن اولار نه‌آخرتده عذابدن خلاص ایدن ١١٥) «قیل‌گلن نمازی گوندوزنگ ایکی طرفنده» گون اورتادن قباق عبارتدر صبح نمازلدن ـ صوگره عبارتدرظهروعصر نمازلرندن یااینکه‌صبح وآخشام«وگیجه‌نگ اول‌وقتنده»که عبارتدر عشا نمازندن یا اینکه نهارنگ ایکی طرفی عبارتدر ظهر وعصردن وگیجه‌نگ اول ساعتننگ نمازی آخشام نمازندن «بدرستیکه یخشی عمللر» هاموسی عموماً یا اینکه مخصوصا بش وقت نماز «پیس عملری آپارار» واونلاری محو ایدر یااینکه یخشی عمللر ایتمگه عادت ایتمك باعث اولار پیس عمل‌لری ترك‌ایتمگه «بو سوز که حسنه سیئه‌لی محو ایدر موعظه و یادآورلیك‌در اللهی یادینه گتورللره

الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ اُولُوا بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْاَرْضِ اِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ اَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا اُتْرِفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ۱۱۸) وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ وَاَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ۱۱۹) وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ اُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ ۱۲۰) اِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَاَمْلَاَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ ۱۲۱) وَكُلًّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ

۱۱۶) «صبر ایت» نمازڭ زحمتنه «احسان ایدنلرڭ اجرنی ومزدنی الله ضایع اتمز ۱۱۷) نه‌سببه‌سیزدن سابق اولان امتلردن خیر وفضیلت صاحبلری اولمادی که نهی ایدیدیلر یر یوزینده فساد سالماقدن» بوسوز مذمت وسرزنشدر پیغمبرڭ قومنه که بونلارده اونلارڭ یوللاریله گیدورلر یعنی تعجبدر که اونلاردن بر کس قالمادی که یخشی‌یه امر وپیسدن نهی ایدیدی هاموسی هلاك اولدیلر «مگر آز کسلر اوکسلردن که بز نجات ویردیك او طائفه‌لرڭ جمله‌سندن» انبیا و صالحلر کیمی واونلر خلقی نهی ایتدیلر فساد سالمقدن» وظالملر تابع اولدیلر اوشیئه که عادت ایتمشدیلر» لذات وتنعمه مشغول اولوب اللهی یادلرندن چخارتدیلر «واونلار گناه کارلر ایدیلر ۱۱۸) سنڭ اللهڭ بر قریه‌نڭ اهلنی ظلم ایله هلاك ایتمز اوحالتده که اوقریه‌نڭ اهلی اصلاح ایدن اولالار» بلکه قریه اهلی ظالم اولسالار اونلارڭ ظلملری سببنه اونلاری هلاك ایدر حتی اهل قریه‌نڭ بعضی‌سی ظالم اولماقله اونلاری هلاك ایتمز بلکه اگر هاموسی یااکثری ظالم اولسالار اوصورتده هلاك ایدر ۱۱۹) «واگر سنڭ اللهڭ ایسته‌سیدی هرآینه مخلوقاتی برملت اوزره ایدردی» ووادار ایدردی هاموسنی مسلمان اولمقه بو صورتده غرض تکلیف بوت اولوب ثوابه مستحق اولان وعملی مقابلنده جهنمه سزاوار اولان بر برلدن فرق ایتمزدی «ومخلوقات همیشه اختلاف ایتمکده اولارلا» بعضی یهودی وبعضی نصرانی ومجوس اولدیلر ۱۲۰) «مگر اوکسکه سنڭ اللهڭ اونلاره رحم ایدبدر» توفیق ویرمك ایله «والله تعالی مخلوقاتی رحمتدن اوتری خلق ایدوب» که اونلارا رحمت ایتسون «وتمام اولدی سنڭ اللهڭڭ سوزی که من جهنمی جن وانسڭ اللهه ایناتمیانلری ایله دولدیررم ۱۲۱) گچن پیغمبرلرڭ خبرلرندن سڭا نقل ایتدیمزڭ هاموسی اوگونه خبرلردر که اونیله قوتلندیرروك سنڭ قلبڭی وسڭا بوسورهٔ مبارکه‌ده حق سوز ونصیحت ویادآورلیك گلدی تااینکه مؤمنلره موعظه ونصیحت ایده‌سن ۱۲۲) ودیگلن یاپیغمبر اوکسلره که ایمان گتورمزلر نه‌باجارورسڭز عمله گتوروڭ بدرستیکه بزدخی عمل ایدنلرك» اللهڭ امرنه «ومنتظر اولوڭ

۱۲۲) وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنَّا عَامِلُونَ وَانْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ

۱۲۳) وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

اللهنڭ عذابنه بزده منتظرلروك» اللهنڭ وعده ایتدوكی نصرته ۱۲۳) «اللهه مخصوص در كوكلرده ویرده اولان مخفی خبرلرڭ علمی والله طرفنه قایدار ایشلرڭ وحكملرڭ هاموسی» جمیع امر ونهی اولندر «پس اللهه عبادت ایت واوڭا توكل ایت وسنڭ اللهڭ غافل دكلدر سیزڭ عملڭزدن» بلكه هاموسنه عالمدر وهامو عمل مقابلنده جزا ویره جكدر

سورة یوسف (۱۱۱) آیه‌در مكه‌ده نازل اولوب

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

حزب

۱) الٓر تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ۲) إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ۳) نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هٰذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ ۴) إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ ۵) قَالَ

۱) منم اوالله كه بیلن و كوره‌نم بوسوره معجزه اولماقی آشكار اولان كتابڭ آیه‌لریدر ۲) حقیقتده یزاونی عربی لغتنده كوندردیك بلكه سیز عقلڭزله قاناسڭز» بوقرآنڭ الله طرفندن اولماقنی. قرآن عربی سیز عرب اولمقه كوره سیزه حجت تمام اولور دخی دیه بیلمزسڭز كه بیز آنلامادیق ۳) «بز سڭا نقل ایده‌ریك قصه‌لرڭ كوزلینی بوقرآنی سنه بیلدرمك ایله هرچندكه قرآنی نازل ایدندن قباق سن غافللردن ایدیڭ» نه یوسفڭ احوالنی بیلوردیڭ نه باشقه پیغمبرلرڭ ۴) زمانیكه یوسف دیدی اوز آتاسی یعقوبه ای آتا من واقعه‌ده كوردم كه اون بر یولدوز وكون وآی بڭا سجده ایتدیلر» منم مقابلمده بڭا تعظیم ایتدیلر ۵) «یعقوب دیدی ای منم اوغلوم واقعه‌كی قرداشلارڭا نقل ایتمه سڭا حیله ایدرلر نوع بنوع حیله ایله» جناب یعقوب اونڭ واقعه‌سنی تعبیر ایتدی كه اون بر یولدوز عبارتدر اونڭ اون بر قرداشلارندن كون عبارتدر آتاسندن وآی خاله‌سندن بروقت اولاجاقدر كه بوآدملر اوڭا تعظیم ایدرلر اونڭ شأننڭ اوجالقنه كوره بوسببه بیوردی كه واقعه‌ڭی قرداشلارڭا نقل ایتمه «بتحقیق شیطان انسان ایچون آشكارا دشمندر» سیزڭ آرا ڭزده عداوت سالار

يابني لا تقصص رءياك على اخوتك فيكيدوالك كيداً ان الشيطان للانسان عدوٌ مبين ٦) وكذلك يجتبيك ربك ويعلمك من تاويل الاحاديث ويتم نعمته عليك وعلى ال يعقوب كما اتمها على ابويك من قبل ابرهيم واسحق ان ربك عليم حكيم ٧) لقد كان في يوسف واخوته ايات للسائلين ٨) اذ قالوا ليوسف واخوه احب الى ابينا منا ونحن عصبة ان ابانا لفي ضلال مبين ٩) اقتلوا يوسف او اطرحوه ارضاً يخل لكم وجه ابيكم وتكونوا من بعده قوماً صالحين ١٠) قال قائل منهم لا تقتلوا يوسف والقوه في غيابت الجب يلتقطه بعض السيارة ان كنتم فاعلين ١١) قالوا

---

٦) نجه که بوواقعه‌نی سڭا گوستردی سنڭ شرافتڭ جهتنه «هاییله سنڭ اللهڭ سنی پیغمبرلگه اختیار ایدر وتعلیم ایدر سڭا خبرلرڭ تأویلنی» یاعلم رؤیانی «وتمام ایدر سڭا اوزلعمتنی» وقرداشلارڭ سڭا محتاج اولار سن اونلارڭ حقنده احسان ایدرسن بوندن زیاده نعمت اولماز که پیسایلك عوضنده احسان ایده‌سن والله احسانڭی تمام‌ایدر «یعقوب اولادنه»وسنڭ قرداشلارڭا سنڭ الڭ ایله اوقدریخشی‌لیق ایدرکه قرداشلارڭ خجالت چکرلر«نجه‌که‌بوندن‌قباق اللهدنیاوآخرت‌نعمتنی تمام‌ایدوبدر سنڭ آتالارڭ ابراهیمه» خلت ونبوت واوددن نجات ویرمك ایله «واسحقه» پیغمبرلیك ویرمك‌ایله «بدرستیکه سنڭ‌اللهڭ عالمدر» که کیمی پیغمبراتمك اولیدر «وحکیمدر» جمیع ایشلری حکمت‌ایله‌در ٧) «بتحقیق یوسفده واونڭ قرداشلارنده علامتلر وعبرتلروار اونلارڭ احوالاتنی سؤال ایدنلره» انسان گناهکاراولار هر چند اولاد پیغمبر اولا الله گناهی باغشلار هرچند بیوك‌اولا انسان صبر ایله نجات تاپار هرچند بلا بیوك‌اولا والحاصل سورهٔ یوسف باشدن ایاقه موعظه ونصیحت‌در ذکر ایدنلره. ذکر اولان اون‌ایکی قرداشڭ اون نفری برعورتدن تۆلد اتمشدیلر که آدی‌لیاایدی امایوسف وقرداشی ابن‌یامین لیانڭ باجسی راحیلدن تولداتمشدیلر ایلکه یوسفڭ قرداشلری یوسفڭ واقعه گورمگندن خبردار اولدیلر ٨) دیدیلر» بعضی‌سی بعضی‌سنه که «هرآینه یوسف واونڭ قرداشی ابن‌یامین محبوب‌راقدربزیم آتامزه بزدن» آتامز اونلاری چوخ ایستیور «وحال‌انکه بیز چوخ جماعتوق» اون نفریك بزیم نفعمز آتامزه چوخ اولار نه‌اینکه ایکی نفرڭ «بدرستیکه بزیم آتامز بیوك وآشکار ضلالتده‌در» که هاموموزی برقرارله ایستمه‌مگه گوره عدالت ایتمور
٩) «اولدوروڭ یوسفی یااینکه اولی آتوڭ اوزاق یره که هلاك اولسوڭ تااینکه آتاڭزڭ یوزی سیزه خالی اولا» سزی گورر وسیزه محبت ایدر «وسیز یوسفدن

يَا اَبَانَا مَالَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلٰى يُوسُفَ وَاِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ ١٢) اَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ١٣) قَالَ اِنِّي لَيَحْزُنُنِي اَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَاَخَافُ اَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَاَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ١٤) قَالُوا لَئِنْ اَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ اِنَّا اِذًا لَخَاسِرُونَ ١٥) فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاَجْمَعُوا اَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غَيَابَتِ

صوكره صالح قوملر اولارسكز» آتاكز سيزله صلاح حاله رفتار ايدر يا اينكه اؤلدورمك جهتنه عمله كلن كناهدن توبه ايدوب توبه‌دن صوكره صالح آدملر اولارسكز

١٠) «يوسفك قرداشلارندن برنفر ديدى» بعضى ديوبدر بو قائل يهودا ايدى بعضى ديوبكه روبين ايدى اما مشهور اودركه لاوى ايدى ديديكه «يوسفى اولدورميوك» آدم اؤلدورمك بيوك كناهدر «بلكه اونى برقويك ايچنه آتون يوليله كلوب كيدنلرك بعضى‌سى اونى قويدن كوتوروب آپارسون» آدم اولدورمكدن ايسه بوقراراله رفتار اتمك يخشى‌در «اكر يوسفك حقنده دانشدقكز سوزى ايده‌جكسكز» ١١) ايلكه يوسفك قرداشلارى مصلحت ومشورت ايدوب يوسفى تلف اتمكه متفق اولديلار كلديلر آتالرنك يانته «ديديلر اى بزيم آتامز نه اولوبدر سكا بزه خاطرجمع اولمورسن يوسف بارەسنده» وهميشه اونى ياننده ساخليورسن وقويمرسن بزله اونى بريره كتمكه «بز اوكا مخلص لروك» هميشه اونك خيرله سعى ايده‌روك ١٢) «اونى بزله صباح كوندر صحرايه كيدك واوينياق وكولك، يولده بربريمزله يورمكه سبقت ايدك بز اونى البته حفظ ايدنلروك» واهمه اتمه اونك اوشاقلقندن بز بيوك قرداشلار اونى حفظ ايده‌روك ١٣) «يعقوب ديدى البته منى محزون وغمكين ايدركه سيزاونى آپاراسكز» ومنم كوزيمدن غائب اولا آيريلقنه صبرايده بيلميم وهميده «من قورخورامكه اونى آپارساكز اونى قورت ييه اوحالتده كه سيز اوندن غفلت ايده‌سكز» ومشغول اولاسكز لهو ولعبه بوعذرلردن غرضى اوايديكه كنعانك اطرافنده قورت چوخ ايدى بعض روايتده يعقوب واقعه‌ده كورمشديكه يوسفه هرطرفدن قورت حمله ايتدى مكراينكه برجه قورت اوكا كومك ايدردى صوكره ير آيريلدى ويوسف يره‌داخل اولدى.

١٤) «ديديلر اكريوسفى قورت ييه وحالانكه بزقوتلو جماعتوك» كوركه يوسفى قورت ييور بز اونى منع اتميك «بز اووقت زيانكارلردن اوللوق» كه كوزومز باخا باخا قرداشمزى قورده‌ويرك ١٥) «ايلكه» جناب يعقوب اذن ويردى و اوزلرى ايله برابر «يوسفى صحرايه آپارديلار» اجماع ايتديلركه اونى اولدوره‌لر هربريسى برطرفدن قورت كيمى يوسفه حمله ايديرديلر هانسنه پناه آپارورديسه اوكا اذيت ايدردى ايلكه خنجرلرنى چكديلر يوسفى اولدورمكه لاوى مانع اولوب قويمادى اولدورمكه آخرده «اجماع ايتديلركه اونى قويه سالسونلار» پس يوسفك لباسنى

اَلْجُبِّ وَاَوْحَيْنَا اِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِاَمْرِهِمْ هٰذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ١٥) وَجَاؤُ اَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ ١٦) قَالُوا يَا اَبَانَا اِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَاَكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَا اَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ١٧) وَجَاؤُ عَلٰى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللّٰهُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰى مَا تَصِفُونَ ١٨) وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَاَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَاَدْلٰى دَلْوَهُ قَالَ يَا بُشْرٰى هٰذَا غُلَامٌ

وکوینکنی اگنندن چخاردوب یوسفی دولچه‌یه قویوب یاپیلنه ایپ باغلیوب سالدیلار قویه ودیدیلر ای یوسف یولدوزلاری وآیی وگونی چاغر گلوب سکا سجده ایتسونلر ایلکه یوسف قویک نصفنه یتشدی قرداشلاری دلوک ایپنی قطع ایتدیلر یوسف قویک تکنده اولان سویک ایچنه دوشندن صوکره سودن چیخوب برداشک اوستنده اوتوردی «ووحی ایتدیك یوسفه که هرایته سن خبر ویررسن قرداشلارکا اونلارک بوگونه قبیح عملنی اوحالتده که اونلار بلمزلر» سنک یوسف اولماقکی نجه که بوسوره‌نک آخرنده بیان اولونارکه مصرده قرداشلارنه واقع اولان احوالی یوسف کما کان خبر ویرنده قرداشلاری حیران قالوب دیدیلر آیاسن یوسفسن که بو احوالاتی تفصیلا بیاورسن دیدی بلی من یوسفم ١٦) ایلکه یوسفی قویه سالدیلر اونک کوینه‌گنی کیچی بالاسنک قاننه بویوب «آخشام زمانی آغلیه آغلیه آتالرنک یاننه گالدیلر» یعقوب اوشاقلارنک یولنی گوزلیوردی ایلکه گوردی اوشاقلاری آغلیورلر مضطرب اولوب دیدی نه‌حادثه واقع اولوب نیه آغلیورسکز ١٧) «دیدیلر ای‌بزیم آتامز بز گیتدیك که یورمکده بربریمزه سبقت ایدك ویوسفی شیئلریمزک یاننده قویمشدوك» که اونلاری گوزلیه بو جهته اوندن اوزاق دوشمشدیك قایداننده گوردوك که «اونی قورت ییوبدر و سن بزیم سوزیمزه ایناناندکلسن هرچند که بز دوغری دانشان اولساقده ١٨) یوسفک قرداشلاری یوسفک کوینکنی یالان قانله گتوردیلر» کیچی بالاسی قانیله الوان ایدوب دیدیلر بوقان یوسفک قانیدر قورت داغداندا کوینه گنه آخوبدر وحال‌انکه کوینك هیچ یرندن پاره اولمامشدی یعقوب کوینکی گورنده دیدی هیچ ایشتمدیم بوحاله‌دیك بوگونه‌مهربان قورت‌که‌برشخصی‌یه اماکوینکنی پاره اتمیه «یعقوب دیدی بوسوزک اصلی یوخدر بلکه سزک نفسکز سیزه برشیئی زینتلو ایدوب» نه‌اینکه یوسفی قورت ییوب بوندن صوکره منم ایشیم «گوزل صبر اتمکدر» نه‌جزع ایدرم ونه‌برکسه شکایت ایدرم «واللهدن کومك‌لیك ایستیورم سیز وصف ایتدیککزی دفع اتمکه» دیورسکزکه یوسفی قورت ییوب

١٩) ایلکه یوسف اوچ گون قویده قالدی مدین طرفندن «کاروان گلوب» مصره

وَاَسَرُّوهُ بِضَاعَةً وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ۲۰) وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ ۲۱) وَقَالَ الَّذِي اشْتَرٰيهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَاَتِهِ اَكْرِمِي مَثْوٰيهُ عَسٰى اَنْ يَنْفَعَنَا اَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْاَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَاْوِيلِ الْاَحَادِيثِ وَاللّٰهُ غَالِبٌ عَلٰى اَمْرِهِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ

گیدیردیلر یولی ایتروب همان قویوڭ یاننده منزل ایدوب «سو چکنلرنی» که آدی مالك بن زعر ایدی «گولدردیلر» که گیدوب قویدن سو گتورسوڭ «ایلکه سقا دولچه نی قویه سالدی» یوسف دلودن آسیلوب مالك دلوی یوخاری چخارانده گوردی که دلوده برگوزل اوغلان وار ایلکه بوحالی گوردی «دیدی ایقوم بشارت اولسوڭ سیزه بو غلامدر» که قویدن چخوبدر «و گیزلتدیلر یوسفی تجارتدن اوتری والله عالمدر او شیئه که یوسفڭ قرداشلاری ایدرلر» (اسروه بضاعة) کلمه سنی بعضی بیله تفسیر ایدبدر که یوسفی قویدن خارج ایدنلر اونڭ کیفیتنی سائر اهل کاروانیدن گیزله دوب دیدیلر که بو غلام سوصاحبڭ قولیدر بزه ویروبلر که اونلاردن اوتری ساتاق بو سوزی دیوردیلر اوندن اوتری که قورخوردیلار اونلاردن ادعای شراکت ایده لر یااینکه یوسفڭ قرداشلاری اونیله قرداش اولماقی گیزلدوب دیدیلر بو بزیم قولمزدر بزدن قاچوبدر وعبرانی دلیله یوسفه دیدیلر که اگر سرلرنی اظهار اتسه اونی قتل ایده جکلر.

۲۰) «کاروان اهلی یوسفی اونڭ قرداشلریندن آلدیلر قلب پوله» یاحرام پوله آزادی قول عوضینه ساتمق وپولنی آلماق حرامدر «ونچه سایلمش یعنی آز درهملره» ایگرمی درهمه «ساتون آلانلار بوبیعده کم رغبت ایدیلر» یوسفی آزاد گمان ایتمك جهتنه قورخدیلر که آزادی قول کیمی آلماق جهتنه اونلاره الله طرفندن ضرر یتشه پس مالك بن ذعر واونڭ یولداشلاری بوسفرده چوخ نفع گوروب همیشه ایشی ترقیده ایدی نه قدر که یوسف اونڭ یاننده ایدی ایلکه جناب یوسفی مصره گتوردیلر غلام و کنیز ساتان بازارده جناب یوسفی فرعونڭ خزینه داری قطفیر که عزیز لقبی ایله ملقب ایدی آغیر مبلغه ساتون آلدی ۲۱) «یوسفی مصرده صاتون آلان (عزیز) اوز عورتی زلیخایه دیدی که گرامی دوت اونڭ مقامنی» ویخشی منزل اوندن اوتری مهیا ایت «امید وار که بزه نفع ویره» چوخ قیمته ساتوب پولندن نفع گورك «یااینکه اوزیمزه اوغول ایده‌ك» چونکه عزیزڭ عنین ناخوشلقی واریدی عورتله یاخون اولابلمزایدی وعورتی جوان وگوزل ایدی ایستدیکه عورتنی یوسفه میل ایتمکدن ساخلیه بوجهته دیدی اوزیمزه اوغول ایدك، نجه که یوسفی قتلدن وقویدن خلاص ایتدیك «هابیله نعمت ویردیك یوسفه یرڭ یوزینده» عزیز مصرڭ وپادشاهڭ

النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾ وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٢﴾ وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾ وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ

قلبنی اوڭا مائل ایتدیك «تااینکه اوڭا تعلیم ایدك حدیثلرڭ تأویلندن (اول سوره‌ده ذکر اولدی) «والله غلبه‌ایدندر اوز امرنه و اراده‌سنه» یایوسفڭ امرنه اونی حفظ ایدوب روزی ویرر «اما خلقڭ چوخی بیلمزلر» که‌جمیع حکم واختیار الله الندەدر ۲۱) «زمانیکه یوسف یتشدی کمال جوانلقه» وقوت‌عقله واون یدی‌سنی تمام‌اولدی «اوڭا حکمت‌ایله دانشمق وعلم ویردیك» هر کس عزیزڭ یاننه مرافعه‌یه گلسیدی عزیز اونلاری یوسفڭ محاکمه‌سنه گوندرردی «هاییله جزاویره‌روك احسان ایدنلره» که مصیبت مقابلنده صبرایدوب هیچکسڭ سرنی آشکار ایتمدی پس زلیخا یوسفڭ گوزل جمالنی گوروب گون بگون محبتی آرتوق اولدی ۲۲) «ویوسفه اظهار میل ایتدی اوعورت که یوسف اونڭ ایوینده ایدی (زلیخا) واونی اوز طرفنه چاغردی ویدی اوطاقڭ قاپولارینی» که براوطاقدن اوبری اوطاقه داخل اولاردیلار «باغلیوب» ویوسفی فاخر لباسلرایله لباسلاندیروب «دیدی گل اوشیئه‌که سندن اوتری‌حاضردر یوسف دیدی پناه‌آپارورم اللهه» بوفعل قبیحه مباشراولماقدن ومنی ساتون آلان شخصه خیانت ایتمکدن «بدرستیکه عزیز منم آقامدر بڭا گوزل تربیت‌ویروب» اولدن‌چوخ‌حرمت گورمشم یااینکه اللهمنم‌اللهمدر بڭا گوزل مرحمت ایدوب ونوع بنوع مرحمتلرایله بوحاله منی یتوروبدر هرگز اللهه معصت ایتمرم «بدرستیکه ظالملر رستگار اولماز ۲۳) وهرآینه بتحقیق زلیخا قصد ایدی یوسفه» که اونیله فعل قبیح عمله گتوره هرچند زورله اولساده «ویوسف‌ده قصد ایدردی اگر اللهڭ برهان ودلیلنی گورمسیدی» برهان عبارتدر نبوتدن وپیغمبرلرده‌وجودی لازم اولان عصمت‌دن الله‌تعالی بیورور نجه‌که اوڭا برهان گوستردیك «ایله‌ده اوندن دولاندیردیك خیانت پسلگنی وزنایه مرتکب اولماقی بدرستیکه یوسف بزیم‌بگنلمش بنده‌لریمزدندر» یاخالص اللهه عبادت ایدن بنده‌لریمزدندر ایلکه یوسف زلیخانڭ خواهشنی عمله گتورمدی زلیخا هرقدر اصرار ایتدی‌یوسف قبول ایتمدی یوسف چاره تاپمیوب ایستدی قاچوب زلیخانڭ الندن قورتولسون زلیخا ایستدی‌قاچوب یوسفی دوتوب قویماسون گتمگه

(بیان) پیغمبرلردن گناه صادر اولماق ویا اولمامق خصوصنده طائفهٔ اسلام آراسنده اختلاف وارایسه‌ده هاموسنی تفصیلا نقل‌ایتمگه امکان اولمامقه گوره‌اختصاراً

اشاره ایتمك فائده‌سز دگلدر بو بابده اولان سوزلرك آخری درت قسمه راجع‌در ١) اعتقاده‌دائر پیغمبرلردن گناه عمله‌گلر یانه بوڭا هیچکس قائل‌اولمیوب مگرخوارجدن برطائفه اونلر دیورکه‌گناه ایتمك کفردر وپیغمبرلردن گناه‌صادر اولوب ٢)پیغمبرلگه دائر امرلرده گناه صادر اولار یانه جمله اهل اسلام اجماع ایدوبلرکه پیغمبرلردن پیغمبرلیك امرنده گناه صادر اولماز قصداً وسهواً والا اونلرك سوزلرینه اعتبار ایتمك اولماز ٣) فتوا واحکام بیان ایتمکده بوباره‌ده هامو اجماع ایدوبدر که قصداً خطا ایتمزلر اماسهواً خطا ایتمکده چوخ طائفه‌قائلدرکه‌جائز دگلدر ٤)پیغمبرلردن اوز ایشلرینه دائر گناه عمله گلر یانه اصل اختلافك عمده‌سی بو بابده‌در وبونده بش‌قول‌وار ١) قصدا بیوك گناه عمله گتورمکدر وبوڭا هیچکس قائل اولمیوب مگر حشویه‌دن بر طائفه ٢) قصداً بیوك گناه صادر اولماز اما کوچك گناه جائزدربوڭا قائل‌در آنجـق معتزله طائفه‌سی ٣) قصداً نه‌بیوك وله کوچك گناه صادر اولماز اماسهواً کوچگی صادر اولار ٤) قصداً وسهواً بیوك وکوچك گناهلرك هیچ‌بریسی صادراولماز نه‌پیغمبرلیك وقتی ونه‌پیغمبرلیك زماننددن‌سابق بوڭا قائل‌اولوبدر امامیه طائفه‌سی ٥) همان قرارله اماپیغمبرلیك زماننددن صوکره بوڭا قائل اولوبدرجمهور اهل اسلام (بواختلافی امام فخررازی تفسیرینك اوّلمجی جلدنده ٢مجی سوره‌نك ٣٦مجی آیه‌سنده نقل ایدن وقتده دییوبدر که نبوّتدن سـابق جائزدر که پیغمردن گناه‌صادراولا) دوردمجی قول عقلا ونقلاً قوتلودر بوڭا گوره‌که اگر پیغمبرلردن گناه صادر اولدیقنی خلق گورسه اوڭا تابع اولوب معصیت ایدرلر وحـال آنکه پیغمبرلر گلوبلرکه خلقی معصیت ایتمکدن نهی‌ایده‌لر واگر برشخصی خلق‌معصیتده گوره‌لر صوکره او آدم پیغمبرلیك ادعا اتسه اوڭا اطاعت ایتمگه نفسلر میل ایتمز واگر الله‌تعالی برشخصك درجه‌سنی آرتوروب اونی خلقه رئیس وخـلیفه ایده وخلقك اوڭا تابع اولمقنی واطاعتنی اوزینه تابع اولمق واطاعت‌اتمك حساب ایده ووحینه امین‌ایده اوشخص دخی ادعای نبوّت ایدوب خلقی الله طرفنه چاغیره‌وگناه مرتکب‌اولماقدن نهی‌ایده اما اوزی گناه‌ایده بوصورتده بونوع گناهکار پیغمبریله‌گناه‌کار امت آراسنده فرق قالماز بونوع پیغمبرك اوزینه‌ده گناه‌ایتمین پیغمبر لازمدرکه اوڭا نهی‌ازمنکر ایده بوخصوصده بوندن آرتوق تفصیل ویرمکه مجال یوخدر اما بعضی آیه‌لردن معلوم اولورکه پیغمبرلردن گناه عمله گلوب وهربریسی اوز مقامنده ذکر اولوب وبوندن صـوکره اولاجاق انشاء‌الله هاموسی عبارتدر ترك اولی‌یه مرتکب اولماقدن یعنی یخشی اولاردی‌که اوایشی عمله گتورمییدی‌نه‌اینکه گناهٔ ایش‌دوتوبدر اوجمله‌دن همین آیه‌ایله بعض دیوبدر نجه‌که زلیخا قصد ایتدی زنایه یوسف‌دخی

لنصرف عنه السوء والفحشاء انه من عبادنا المخلصين ٢٥) واستبقا الباب وقدت قميصه من دبر والفيا سيدها لدى الباب قالت ما جزاء من اراد باهلك سوءا الا ان يسجن او عذاب اليم

قصد ایتدی بوسوز خلافدر آیهٔ شریفه‌نک ترجمه‌سی اوقرارله‌در که ذکر اولدی بوسوزه دلیلمز: ۱) زنا ایتمك اصلاییوك گناه‌درخصوصاً براوشاق بر ایوده تربیت تاپوب جوانلق حالتنه یتشه وایو صاحبی اوکا نهایت مرتبده حرمت ایده واونک بارەسنده هیچ برقصور قویمیه اما اوشخص ایوصاحبنک عورتیله زناایتمك فکرینده اولا بوایشی دنیاده هامودن آلچاق ونانجیب وفاسق آدملرعمله گتورمزلر بس‌نتیجه اولاییلرکه ابراهیم نسلندن یعقوب اوغلی یوسف کیمی پیغمبر وپیغمبر اولادی عمله گتوره ۲) یوسف‌ایله زلیخا واقعه‌سنه شراکت ایدنلرك هاموسی شهادت ایدوبلر یوسف‌٤ك پاکلقنه ۱) یوسف٤ اوزی دیدی: «زلیخا اوزی منی‌چاغیردی اونک خواهشنی عمله گتورمگه (آیه ٣٦) پرورد گارا حبس اولونماق یخشی‌در او عملدن‌که عورتلر منی تکلیف ایدرلر (آیه٣٣) ۲) زلیخااقرار ایتدی‌که من‌یوسفی اوزطرفمه چاغیردیم اما یوسف اوزینی ساخلادی (آیه٣٢) ایندی حق ظاهراولدی که‌من‌اونی چاغردیم‌اوزطرفمه ویوسف دوغری دانشانلردندر (آیه٥١) ۳) زلیخانک اری‌دیدی بوحیله سیزعورتلرك حیله‌سیدر(آیه ٢٨) ای‌زلیخاسنده گناهدن توبه‌ایت سن‌خطأ ایدنلردنسن‌آیه٢٩) ٤) شاهدشهادت ایتدی‌که اگر یوسفك کوینکی قباقدن جریلوب پس‌زلیخا دوغری دیور یوسف یالانچی‌لردندر الخ (آیه٢٨) ٥) عورتلر شهادت ایتدیلر که‌بیزیوسفده هیچ برپیسلیك بیلمریك(آیه٥١) ٦) اللّٰه‌تعالی (٢٤مجی آیه‌ده) دورت دفعه‌شهادت ایدوب یوسفك پاکلقنه ا) بز گوتورك اولدن پیسلیگی ب) بز گوتورك اوندن زنانی ج) بزیم‌بنده‌لریمزدندر د) یوسف بزیم‌بنده‌لریمزك خالص‌لرندن‌در ۷) شیطان دیدیکه پروردگارا من‌سنك بنده‌لرکك هاموسنی یولدن چیخاردارم مگرمخلص‌لری واللّٰه‌ده‌شهادت‌ایدیرکه یوسف بزیم‌خالص بنده‌لریمزدندر بو صورتده‌یوسفه زنا اسنادی‌ویرنلر اگراللّٰه‌بنده‌لریدرالله‌ك‌سوزینه‌باخسونلر اگرشیطان بنده‌لریدر شیطانه اطاعت‌ایتسونلر ٢٥) «یوسفله زلیخا سبقت ایتدیلر بربرینه‌قاچمقده» تااینکه زلیخا یوسفه یتشوب دال طرفندن یوسفك اتگندن دوتدی که قویمیه‌اونی گیتمگه ویوسف زور ایتدی الندن قورتورمقه بوکشاکشده «زلیخا اونك کوینه‌گنی دال طرفدن برك‌چکوب جردی بو اثناده هر ایکی‌سی یتشدیلر زلیخانك صاحب اختیاری اولان ارینه گوردیلر که قاپونك یاننده دوروب» زلیخا گوردیکه اری اونی اوحالتده گوردی ایشنك اوستنی اورتمکدن اوتری گناهی بویننده آتماق

۲۶) قَالَ هِيَ رَاوَدَتْنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ۲۷) وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ ۲۸) فَلَمَّا رَأَى قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ۲۹) يُوسُفُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنْبِكِ إِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ ۳۰) وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَنْ نَفْسِهِ

ایستیوب ارینه «دیدی که اجر ومزد یوخدر اوکسه‌که سنگ عورتگا پیس‌لیك ایستیه وخیانت ایده مگر اینکه دوستاق اولونا یااوگا زحمتلو عذاب ویریله» وتازیانه ایله بدننه دوگوله. ایلکه یوسف گوردیکه زلیخا اونی مقصر ایتدی بیلدیکه سکوت ایتسه تقصیر اوز بوینده قالاجدر لابد اولدی اوزینی دوغریه چخارمقه ۲۶) «دیدی زلیخا منی طلب ایتدی» وبندن فعل قبیح ایتمك خواهش ایتـدی چونکه مدعیه شاهد لازمدر یوسف نشان ویردی زلیخانـگ آدملرندن بریسنی‌که ایشدن خبردار ایدی ودیدی اوندن خبر آل که‌مقصر کیمدر «شهادت ایتدی برنفر شاهد زلیخانگ اوز آدملرندن» سوزی آشکار دیمیوب‌حکمتله‌جواب ویردی‌نه‌اینده گوزله گوردگندن شهادت ایتدی ودیدی«اگر یوسفگ کوینگی قباقدن جریلوب زلیخا دوغری دیور یوسف یالانچیلردندر» یوسف ایستیورمش اوگا قصدایده زلیخا دفع ایدوب کوینك یوسفگ اباقی آلتنده قالوب جریلوب ۲۷) «واگر یوسفگ کوینگی دال طرفدن جریلوب زلیخا یالان دییور ویوسف دوغری دانشانلردندر» یوسف قاچوب که اونگ الندن قورتولسون زلیخا دالدن چکوب جروب ۲۸) «ایلکه عزیز گوردیکه کوینگی دال طرفدن جریلوب» یوسفگ بی‌گناه وزلیخانگ گناه‌کار اولمقنی بیلوب «دیدی اوسوز سیز عورتلرگ حیله‌سندندر حقیقتده سزگ حیله‌گز بیوك‌در» عورتگ کوچك حیله‌سی کشیلرگ قلبنده جا گیراولار کشیلرگ‌بیوك حیله‌سندن ۲۹) عزیز یاشاهد دیدی «ای یوسف اعراض ایت بوقصه‌دن» وبو سوزی باشقه یرده سویلمه وصوگره یوزینی زلیخایه دوتوب دیدی‌سنده «گناهندن توبه ایت حقیقتده سن خطا ایدنلردنسن» گناهگ چوخ بیوك‌در ایلکه بوصحبت‌مصرده‌خلق آراسنده منتشر اولدی ۳۰) «مصر شهرینده اولان عورتلردن برجماعت دیدیلر که عزیزگ عورتی عشق بازلق ایدیر اوزقولنی‌اوزطرفنه چاغرورکه اونیله زناایده وزلیخانگ قلبنی یوسفگ محبتی یاروب بی‌شعور اولوبدر حقیقتده بزلیخانی آشکارا ضلالتده گوروروك» اوزقولی‌ایله عشق‌بازلك ایدیر نه‌اینکه آزاد شخص‌ایله بوعورتلر پادشاهگ ساقی‌سنگ آشپزخانه‌ناظرینگ، توستاقلر ناظرینگ. قاپوچی‌باشنگ، طویله‌چی‌سنگ عورتلری ایدی

قدشغفها حبا انا لنریها فی ضلال مبین ۳۱) فلما سمعت بمکرهن ارسلت الیهن واعتدت لهن
متکأ واتت کل واحدة منهن سکینا وقالت اخرج علیهن فلما راینه اکبرنه وقطعن ایدیهن وقلن
حاش لله ما هذا بشرا ان هذا الا ملک کریم ۳۲) قالت فذلکن الذی لمتننی فیه ولقد راودته عن
نفسه فاستعصم ولئن لم یفعل ما امره لیسجنن ولیکونا من الصاغرین ۳۳) قال رب السجن احب
الی مما یدعوننی الیه والا تصرف عنی کیدهن اصب الیهن واکن من الجاهلین ۳۴) فاستجاب له

۳۱) «ایلکه زلیخا اوعورتلرڭ حیله‌لرینی ایشتدی» که مذمتدن خیاللری زلیخانی رسوا ایتمك ایدی یااینکه بوحیله‌ایله خیاللری یوسفی گورمك ایدی که اونه طورگوزلدرکه زلیخا کیمی گوزل عورت اوڭا محبت باغلیوب «زلیخا آدم گوندری اونلاره» وقوناق تکلیف ایتدی وقرخ نفر اونلاردن سوا مصرڭ عورتلرندن چاغردی «واونلاردن اوترى متکالر مهیا ایتدی» یااینکه متکادن عبارت طعام وسائر میوه‌در اوجمله‌دن ترنج (یورتقال) که مصرده چوخ وعزیز میوه‌لردندر «وزلیخا عورتلرڭ هربریسنه برپیچاق ویردی» وجناب یوسفه زینت ویروب «دیدی که» اوزڭ اگلشدیگڭ اوتاقدن چیخ و اونلار اگلشن اوتاقه «گیت اونلارڭ یاننه» خدمت اتمك ایچون یاسلام ویرمكه تااینکه عورتلر یوسفی گورسونلر «پس زمانیکه عورتلر یوسفی گوردیلر» اونڭ جماله حیران قالوب اونڭ حسن جمالنی بیوك مرتبه‌ده بیلوب بیهوش اولوب میوه عوضنه «اللرنی کسدیلر» وقلبلری یوسفڭ یاننده اولمقه گوره یاره‌نڭ دردنی حس ایتمدیلر «دیدیلر الله پاك ومنزه‌در» عیبدن وعجزدن که بوگونه انسان خلق ایدوب «بواوغلان بشردگلدر بلکه بواوغلان دگلدر مگرالله یاننده عزیز اولان ملك‌در» بوحسن جمالده انسان اولماز ۳۲) زلیخا گوردی که عورتلر بردفعه یوسفی گورمك ایله اللرنی کسدیلر «دیدی بودر اوزادیکه سیز منی مذمت ایتدکز» یوسفڭ امرنده وحال آنکه هرگون هرساعت من یوسفی گورورم صوگره اقرار ایتدی یوسفڭ بی‌تقصیر اولماقنه ودیدی «البته من طلب ایتدیم یوسفڭ ملاقاتنی واوزینی اوعملدن ساخلادی واگر من امر ایتدیگم ایشی عمله گتورمیه البته حبس اولونار والبته ذلیللردن اولار» مقصودی اوایدیکه بلکه اونی قورخوتمق ایله خواهشنی عمله گتوره ایلکه یوسف گوردیکه زلیخا اصرار ایدیر بر فعل قبیحه علاوه برین مصرڭ متشخصه عورتلری آدملر گوندردیلر یوسفڭ یاننه زناعمله گتورمك ایچون ۳۳) «دیدی ای منم اللهیم حبس اولماق بڭا خوشدر اوعملدن که بوعورتلر منی اونڭ طرفنه چاغیرورلر پروردگارا اگر سن اونلارڭ حیله‌لرنی مندن دفع ایتمیه‌سن» اوزلطف وتوفیقڭ

ربه فصرف عنه كيدهن انه هو السميع العليم ۳۵) ثم بدالهم من بعد ما راوا الايات ليسجننه حتى حين ۳۶) ودخل معه السجن فتيان قال احدهما انى ارينى اعصر خمرا وقال الآخر انى ارينى احمل فوق راسى خبزا تاكل الطير منه نبئنا بتاويله انا نريك من المحسنين ۳۷) قال لا ياتيكما طعام ترزقانه الا نبأتكما بتاويله قبل ان ياتيكما ذلكما مما علمنى ربى انى تركت ملة قوم

ايله بحسب بشريت «من اونلارا ميل ايدرم ومذمته لايق جاهللرڭ جمله سندن اولارام ۳۴) پس الله قبول ايتدى يوسفڭ دعاسنى وردايتدى يوسفدن عورتلرڭ حيله سنى الله ايشيدندر» دعا ايدنلرڭ دعاسنى «وبيلندر» دعا ايدنلرڭ اخلاصله دعا ايتمگنى ۳۵) «زليخانڭ ارى وشاهد وپادشاه وسائر اهل مصر گوردیلر او علامتلرى كه دلالت ايدردى يوسفڭ پاكدامن اولمقنه» بونيله بيله زليخا زوجنه ديدى كه يوسف منى خلق ايچنده رسوا ايدير كه گويا من اونى اوزطرفمه دعوت ايديرم يا بگا اذن وير خلق ايچنه چيخوب اوزيمڭ پاكدامن اولمقمى ظاهر ايديم يا اينكه يوسفى حبس ايت تا خلق بيلسونلركه مقصر اودر بو سببه اونلار• بيله ظاهر اولدى كه چاره يوخدر مگر ايلكه «هرآينه يوسفى زندانه سالالار برمدته ديك» كه بو سوز خلقڭ آراسنده• برطرف اولا پس يوسف يدى ئيل زندانده قالدى ۳۶) «يوسفله زندانه ايكى نفر جوان داخل اولدى» بريسى پادشاهڭ ساقيسى وبريسى چوكچى سى ايدى هرايكسنى متهم ايتمشديلر پادشاهه زهر ويرمك ايله «اونلارڭ بريسى» كه ساقى ايدى يوسفه «ديدى كه من واقعمده گورديمكه چاخر سخيرام» چونكه يوسف اونلارا ديمشديكه من علم رؤيا بيلورم اوايكى نفر امتحان يوليله ايستديلر يوسفى امتحان ايده لر ساقى حقيقتده واقعه گورمشدى ديديكه من واقعه ده گورديمكه اوچ سالخوم اوزومى سخديم شرابدن اوترى «اوبريسى» يالان طريقيله «ديديكه من ده گورديمكه باشمده اوچ طبق چورك گوتورمشم قوشلار منقارلرى ايله چورگى ييورلر اويوخونڭ تعبيرنى بزه خبروير بيزسنى احسان ايدنلردن گوروريك» چونكه جناب يوسفڭ خاصيتى اوايديكى بريسنڭ يرى دار اولسيدى يرينى اوگا ويرردى بريسى ناخوش اولسيدى پرستارليك ايدردى طعامنى آجلارا ويرردى ۳۷) «يوسف ديدى سيزه مقرر ومعين اولان چورك وروزى ايوگردن گلمز مگر اينكه واقعه گزڭ تعبيرنى سيزه خبرويررم سيزه روزى گلمكدن قباق» يا اينكه سيزه گلن طعامڭ طرح وطورينى سيزه ديرم كه او طعاملر نه نوع ونه قدردر حضرت ايستمدى همان ساعت اونلارڭ واقعه لرينى تعبير ايده اوندن اوتريكه بريسنڭ تعبيرى غمگين ليك گتورن ايدى

لَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿۳۸﴾ وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ اٰبَٓائِيٓ اِبْرٰهِيمَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَٓا اَنْ نُشْرِكَ بِاللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ ذٰلِكَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿۳۹﴾ يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ ءَاَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ اَمِ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿۴۰﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِٓ اِلَّٓا اَسْمَٓاءً سَمَّيْتُمُوهَٓا اَنْتُمْ وَاٰبَٓاؤُكُمْ مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِ اَمَرَ اَلَّا تَعْبُدُٓوا اِلَّٓا اِيَّاهُ ذٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۴۱﴾ يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ اَمَّٓا اَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا وَاَمَّا الْاٰخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَاْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَاْسِهِ قُضِيَ الْاَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ ﴿۴۲﴾ وَقَالَ لِلَّذِي

یاابنکه ایستدیکه اوزینڭ پیغمبرلگنی اونلره بیلدیروب یقین ایده‌لر که اونلرڭ یوخولرینی علم ویقین طریقیله تعبیر ایده‌جکدر نه‌اینکه ظن واتفاق دوشمك ایله «بو ایکی خبر» بریسی یوخولرڭ تعبیری وبریسی چورکارڭ خبری «اوعلمدندر که منم اللهم بڭا اوگره‌دوبدر» پیغمبرلره وحی‌ایله تعلیم ایدن کیمی «من ترك ایتدیم او قومڭ طریقه‌سنی که ایمان گتورمزلر اللهه واونلار آخرته اینانمیانلاردر ۳۸) من تابع اولدیم آتا بابالاریم ابراهیم واسحق ویعقوبڭ طریقه‌سنه بزه روا دگلدرکه شریك ایدك اللهه برشیئی. بوگونه وحدانیته قائل اولماق اللهڭ بزیم حقمزده اولان فضلندندر اماخلقڭ چوخی شکر ایتمزلر اللهڭ نعمتلرینه ۳۹) «ای‌منم ایکی‌دوستاق یولداشلریم آیا متفرق اللهلار» که بری داشدان بری آقاجدان وباشقه شیئلردن قایریلوب نفع وضرر ویرمگه قادردگلدر «اونلار یخشی وسزاواردر اللهلقه یااینکه تك‌وقدرت وغلبه صاحبی اولان الله ۴۰) سیز عبادت ایتمزسکز اللهدن غیری بت‌لره مگر برپاره آدلاره که حقیقتی یوخدر سیز وسیزڭ آتالارکز اونلاره اوز طرفلرکزدن آد قویوبسکز اللهاونلارابردلیل وتسلط کوندرمیوبدر» که‌دلالت‌ایده اونلارڭ حقیقتده الله اولماقنه «دگلدرحکم ایتمك مگر الله ایچون الله امر ایدوبدر که‌عبادت ایتمیه‌سکز مگر اوڭا بودر دوز واگری اولمیان دین واما خالقڭ چوخی بیلمزلر» حقله باطلڭ فرقنی ۴۱) «ای منم ایکی حبس یولداشلریم اما سیزڭ برکز اوز صاحبنی خمرله سیراب ایدر» ای‌ساقی اوچ خوشه که واقعه‌ده گوردوڭ اوچ‌گون حبسده قالاندن صوڭره دوردمجی گون پادشاه سنی زنداندن چیخاردار اولمجی قاعده‌ایله ساقی‌لیك ایدرسن «واما اوبریسی» که چورکچی‌در اوچ گوندن صوڭره «دار آقاجندن آسیلوب قوشلار اونڭ باشندن مغزنی دمدیگیله چیخاروب ییر.» چورکچی دیدی من واقعه گورمه‌مشم بسله ظرافت ایدیردیم یوسف بیوردی منم

ظَنَّ اَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَاَنْسٰيهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ

۴۳) وَقَالَ الْمَلِكُ اِنِّي اَرٰى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَاْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَاُخَرَ يَابِسَاتٍ يَا اَيُّهَا الْمَلَاُ اَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ اِنْ كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ ۴۴) قَالُوا اَضْغَاثُ اَحْلَامٍ وَمَا نَحْنُ بِتَاْوِيلِ الْاَحْلَامِ بِعَالِمِينَ ۴۵) وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ اُمَّةٍ اَنَا اُنَبِّئُكُمْ بِتَاْوِيلِهِ

تعبيريم سائر معبرلرڭ سوزى كيمى دگلدر بلكه غيبدن خبرويرمك درنجه‌كه پيغمبرلر خبر ويرر «تمام اولدى اوامركه سيز مندن فتوا ايستوردگز ۴۲) يوسف ايكى نفرڭ بريسنه كه وحى طريقيله يقين ايتمشديكه اوشخص نجات تاپاجاقدر (ساقيه) ديدى كه منى صاحبڭڭ ياننده ذكر ايت» كه ظلم ايله محبوس اولمشام يوسفڭ بو سوزى الله درگاهنه ناگوار اولوب جبرائيل نازل اولدى ديدى يايوسف خداوند عالم بيورور سنى كيم گوزل خلق ايتدى عرض ايتدى الله، سنى كيم آتا گا محبوب ايتدى عرض ايلدى الله، سنى قويدن كيم كنار ايتدى، سنى عورتلرڭ حيله‌سندن كيم خلاص ايتدى هاموسنده عرض ايلدى الله پس جبرئيل ديدى الله بيورور كه نه‌شيئى وادار ايتدى سنى اللهى ترك ايدوب اوزون كيمى محتاج خلقه توسل ايتدوب پس نچه‌ئيل حبسده قالما اولدوڭ «ايلكه ساقى زندان خلاص اولدى شيطان ساقى نڭ يادیندن چخارتدى كه پادشاهڭ ياننده يوسفڭ سوزنى دانشيدى» يااينكه شيطان يوسفڭ يادندن چخارتدى اللهى ذكر واوكا توكل ايتمكى «پس جناب يوسف نچه‌ايل زندانده قالدى» اوچدن زياده اوندن كم ئيل مشهور روايته گوره يدى ئيل ايلكه الله تعالى ايستدى يوسفڭ زندالدن خارج اولماقنى پادشاه قورخولى واقعه گوروب تعبيرنده عاجز قالدى واقعه‌سى بوايديكى ۴۳) «پادشاه كه وليدبن ريان ايدى ديدى من واقعه‌ده گورديم يدى عدد كوك اوكوزى يدى آريخ اوكوز ييدى» وكوك اوكوزلر آريخ اوكوزلرڭ قارننه داخل اولديلار «ويدى دانه ياشيل سنبللر گورديم ويدى دانه قورومش سنبللر گوردم» كه بيچلمشدى قورومش سنبللر ياش سبنل‌لرى احاطه ايتدى «اى اشراف قبائل» واى ساحرلر وكاهنلر «فتوا وبروڭ وتعبير ايدوڭ منم واقعه‌مى اگر سيز واقعه‌نى تعبير ايدنلرسگز» ايلكه معبرلر بو واقعه‌نى ايشيدوب تعبيرنده عاجز قالديلر ۴۴) «ديديلر سنڭ واقعه‌ڭ باطل شيطان طرفندن عملمه گلن يوخى لاردر» كه طعامڭ بخاراتندن عمله گلوب «وباطلى تعبر ايتمكه عالم دگلوك» ايلكه بوواقعه‌نى تعبير ايدن اولمادى ساقى نڭ يادنه دوشدى كه زندانده اونلارڭ يولداشى واقعه‌تعبير ايتمك بيلوردى پس پادشاهڭ يانته گلوب اوزواقعه‌سنى

فارسلون ﴿۴۶﴾ یوسف ایها الصدیق افتنا فی سبع بقرات سمان یاکلهن سبع عجاف وسبع سنبلات خضر واخر یابسات لعلی ارجع الی الناس لعلهم یعلمون ﴿۴۷﴾ قال تزرعون سبع سنین دابا فما حصدتم فذروه فی سنبله الا قلیلا مما تاکلون ﴿۴۸﴾ ثم یاتی من بعد ذلك سبع شداد یاکلن ما قدمتم لهن الا قلیلا مما تحصنون ﴿۴۹﴾ ثم یاتی من بعد ذلك عام فیه یغاث الناس وفیه یعصرون ﴿۵۰﴾ وقال الملك ائتونی به فلما جاءه الرسول قال ارجع الی ربك فسئله ما بال النسوة التی قطعن ایدیهن ان ربی

وخبازڭ واقعه‌سی تمام قصه‌ایله پادشاهه نقل ایتدی نجه‌که خدواند عالم بیورور ۴۵) «زندانده اولان ایکی نفرڭ بری که نجات تاپمشدی وچوخ مدتدن صوڭره» زندانده اولان احوالات «اونڭ یادینه دوشمشدی دیدیکه پادشاهڭ تعبیرینی من سیزه خبر ویررم منی گوندرڭ» یوسفڭ یاننه ایلکه اونی گوندردیلر زندانده یوسفڭ یاننه گلوب دیدی ۴۶ ای «یوسف ای چوخ دوغری دانشان کیشی بزه فتوا ویر وتعبیر ایت یدی کوك اوکوزڭ خصوصنده‌که اونی یدی آریخ اوکوز ییه ویدی گوك سنبل ویدی قورومش سنبل خصوصنده شاید که من بو تعبیری بیلوب خلایقڭ یاننه قایدام» یعنی پادشاهڭ وعلما وکاهنلرڭ یاننه «امیدوارکه اونلار بیله‌لر» سنڭ علم وفضلڭی وسنی زنداندن خارج ایده‌لر ۴۷) «یوسف دیدی یدی کوك اوکوز ویدی یاشل سنبل عبارتدر بوندن که یدی ئیل بربرینڭ دالنجه اوجوزلق بوللق ئیللر گلر اما یدی آریخ اوکوز ویدی قورومش سنبل عبارتدر یدی ئیل قحطلکدن که‌اقولمجی یدی ئیلدن صوڭره عمله‌گله‌جکدر بوڭا گوره «سیز زراعت ایدرسڭز یدی ئیل اوز عادتڭز ایله» هر ئیل بربرنڭ دالنجه «زراعتدن نه‌قدر بچسه‌ڭز قویون اونی سنبلده فالسوڭ دوگمیوڭ مگر آز مقدارده اوقدر که ییرسڭز» ویمگزه کفایت ایدر اگر سنبلده قالسا بوغدا بتی دوشوب خراب ایتمز ایلکه یدی ئیل بو قرارله زراعت ایدوب ساخلادڭز چوخ بوغدا آذوقه‌ڭز اولار ۴۸) «صوڭره سیزه یدی شدتلو وقحطلیك ئیللر گلر او ئیللرده ییرسڭز اوبوغدادن که او ئیللردن اوتری سابق ئیلدن ساخلیوبسڭز مگر آز شیئی که ساخلارسڭز» گلجك ئیلرده تخم ایتمکدن اوتری ۴۹) «بو ئیللردن صوڭره برئیل گلر که خلقه یاغش یاغار» یااینکه خلقڭ فریادنه یتشن اولار قحطدن نجات تاپماق ایله «واو ئیلده میوه‌لری سیخوب سوینی خارج ایدرلر» اوزوم، زیتون، کنجد کیمی که بونلارڭ چوخلغی جهتنه سوینی سیخوب منتفع اولارلار ایلکه ساقی بو تعبیری یوسفدن تعلیم تاپوب پادشاهڭ یاننه گلوب احوالی خبر ویردی پادشاه بوگونه تعبیردن تعجب ایتدی

بكيدهن عليم ۵۱) قال ما خطبكن اذ راودتن يوسف عن نفسه قلن حاش لله ما علمنا عليه من سوء
قالت امراة العزيز الئن حصحص الحق انا راودته عن نفسه وانه لمن الصادقين ۵۲) ذلك
ليعلم انى لم اخنه بالغيب وان الله لا يهدى كيد الخائنين ۵۳) وما ابرء نفسى ان النفس لامارة
بالسوء الا ما رحم ربى ان ربى غفور رحيم ۵۴) وقال الملك ائتونى به استخلصه لنفسى فلما

۵۰) «پادشاه دیدی اومعبری منم یانمه گتورگ ایلکه ایلچی یوسفنگ یاننه گلوب» دیدی پادشاه سنی چاغرور یوسف قبول ایتمدی «دیدی قایت آقانگنگ یالینه و اوندن خبر آل که نجه‌در اوعورتلرنگ حاللری که اللرینی کسدیلر» تحقیق ایتسونلکه اونلار اوز اللرینی کسمکنگ سببی نه‌ایدی تااینکه منم بی‌گناه اولماقیم پادشاهنگ یاننده معلوم اولا جناب یوسف زلیخانگ آدنی چکمدی بوسببه که اونگ ایوینده قالوب اونگ دوز چوره گنی یمشدی اونگ رسوا اولماقنی ایستمیوب عورتلرنگ سوزلری تحقیق اولانده زلیخانگ سوزی دخی ذکر اولوناجق ایدی اما یوسف زندالدن چخمامش ایستدیکه اگرعزیزنگ قلبنده یوسف خصوصنده شبهه وارایسه او شبهه بالکلیه زائل اولا وپادشاه یوسفه محبت ایدن وقتده عزیز دیمیه که بو جوان منم عورتمه خیانت گوزیله باخوب «بدرستیکه منم اللهیم عورتلرنگ حیله‌سندن خبرداردر» ایلکه ایلچی پادشاهنگ یاننه گلوب احوالی خبر ویردی پادشاه آدم گوندروب عورتلری یاننه چاغردی ۵۱) «دیدی نه‌در سیزنگ امرگز اوزمانکه سیز چاغردوگز یوسفنگ نفسنی اوز طرفگزه عورتلر دیدیلر الله جمله عیبدن پاکدر بز یوسفده هیچ بر پیسلیك وخیانت بیلمریك وعزیزنگ عورتی (زلیخا) دیدی ایندی حق ظاهر اولدی من اونی چاغردیم اوز طرفمه وبدرستیکه یوسف دوغری دانشانلرندر» هرنه دیوبدر دوغری دیوبدر یوسف بو احوالی گورنده دیدی من سننگ ایلچگی گروگوندردیم که عورتلردن تحقیق اولونا اوجهته‌که ۵۲) (بو آیه یوسفنگ سوزی ایسه معنی بیله اولور:) بو گیفیت اوندن اوتریدر که پادشاه ویا عزیز بیلسونکه من خیانت ایتمدیم اونگ عورتنه اونگ غیبتی وقتنده وبدرستیکه الله هدایت ایتمز خیانت ایدنلرنگ حیله‌سنی» یعنی حیله ومکرده هدایت اولماز هدایت دوغریلقده‌در واگر زلیخانگ سوزی ایسه معنی بیله اولور: من اوز خیانتمه اقرار ایتمگیم اوجهته‌در که یوسف بزیم یانمزدن غایب وزندالده اولان وقتده اوگا خیانت ایتمدیم وسوزنگ دوغریسنی دیدیم ۵۳) «ومن نفسمی پیسلیکدن اوزاق ایده بیلمرم حقیقتده نفس چوخ امر ایدنلر پیسلگه مگر اونفسکه منم اللهیم اوگا رحم ایده بدرستیکه منم اللهیم باغشلیان ورحم ایدندر بنده‌لرینه»

كَلّمهٗ قَالَ اِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِيْنٌ اَمِيْنٌ ۵۵) قَالَ اجْعَلْنِى عَلٰى خَزَآئِنِ الْاَرْضِ اِنّى حَفِيْظٌ عَلِيْمٌ
۵۶) وَكَذٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِى الْاَرْضِ يَتَبَوَّءُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَآءُ نُصِيْبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَآءُ وَلَا نُضِيْعُ
اَجْرَ الْمُحْسِنِيْنَ ۵۷) وَلَاَجْرُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُوْنَ ۵۸) وَجَآءَ اِخْوَةُ

۵۴) ایلکه پادشاه یوسفنگ بی‌گناه اولمقندن خبردار اولدی «دیدی اونی گتوروڭ منم‌یانمه من‌اونی‌خالص ایدیم‌اوزیمدن اوتری»واونیله هرایشده‌مصلحت ومشورت‌ایدیم ایلکه گیدوب یوسفی زنداندن خارج ایدوب‌احترام وجلال‌ایله‌پادشاهنگ یانته‌گتوردیلر «ایلکه‌پادشاه‌اونیله‌دالشدی»واولنگ‌کمال‌عقلندن‌وهرعلم‌وفنه‌دارااولماقندن‌وامانت‌ودیانتندن خبردار اولدی «دیدی سن بوگون بزیم یانمزده منزلت وقدر قیمت صاحبیسن و امین‌سن» جمیع سلطنتمده سننگ امین‌الگنگ بڭایقین اولدی ۵۵)«یوسف دیدی‌منی مصریرینگ خزینه‌سنه صاحب‌اختیار ایت» که‌خزینه ایشی منله‌اولسون «بڭاامانت‌ویریلن شیئی خیانت‌دن ساخلیانم وبیلنم» که کیم‌مستحقدر احسـان اولونمقه یااینکه حساب علمنی من‌یخشی بیلورم که ثیلده نه‌قدر زراعت اولونا نه‌قدر مصرف ونه‌قدرحفظ اولونا بعضی حدیث کتابلرینده‌وارد اولوب که عزیز اوگونلرده وفات ایتدی اونگ منصبنی پادشاه یوسفه ویردی وصوگره زلیخانی اوڭا ترویج ایتدی ۵۶) نجه‌که یوسفه گونه گونه‌نعمتلر ویرمشدیك «هابیله اونی صاحب‌اقتدار واختیار ایتدیك مصر یرینده تصرف ایدردی نجه‌که ایستردی»خواهش‌ایتدیگی ایشی عمله گتورمکده هیچ مانع یوخیدی» یتورریك رحمتمزی اوکسه که‌ایستروك» دنیا ودین نعمتلریمزی اوڭا ویرروك «وبز ضایع ایتمروك احسان ایدنلرنگ اجرنی ۵۷) وهرآینه آخرت‌اجری وثوابی یخشی‌راقدر اوکسلره که ایمان گتوردیلر وپرهیزکارلق ایتدیلر» پس جناب یوسف یدی ثیل زراعت ایتدیروب خزانه‌ده ساخـلادی قحط باشـلانان ثیللرده شروع ایتدی ساتمقه اوّلمجی ثیلده قزیل وگوموش مقابلنده ساتدی تااینکه مصرده قزیل وگوموش‌قالمادی۲مجی ثیلده‌زینت وجواهر مقابلنده ساتدی مصر واطراف مصرده جواهرات‌قالمادی۳مجی‌ثیلده‌چارپامقابلنده‌ساتدی‌و مصرده‌واطرافنده‌چارپاقالمادی‌مگراینکه هاموسی یوسفنگ تصرفنه‌یتشدی ۴مجی‌ثیلده قول‌وکنیز مقابلنده‌ساتوب‌مصرده‌اولان جمیع قول وکنیز یوسفنگ تصرفنه یتشدی ۵مجی ثیلده املاك‌وكاروانسرالر مقابلنده ٦مجی‌ثیلده مزرعه‌ونهرلر مقابلنده‌یدمجی ثیلده‌اوز جانلاری‌مقابلنده ساتوب قالمادی مصرده‌براحدمگر هاموسی یوسفه‌عبد اولدیلرپس‌یوسف مصرنگ‌پادشاهنه دیدیکه‌مصر اهلننگ‌حقنده‌فکرنگ‌ندر فرعون دیدی یایوسف رأی‌سننگ رایگدر یوسف دیدی ای‌پادشاه من‌شاهددوتورام سنی واللهی که آزاد ایتدیم مصر اهلننگ هاموسـنی ورد ایتدیم اونلارا ماللارنی

يوسف فدخلوا عليه فعرفهم وهم له منكرون ٥٩) ولما جهزهم بجهازهم قال ائتونى بأخ لكم
من أبيكم الا ترون انى اوفى الكيل وانا خير المنزلين ٦٠) فان لم تأتونى به فلا كيل لكم عندى
ولا تقربون ٦١) قالوا سنراود عنه اباه وانا لفاعلون ٦٢) وقال لفتيانه اجعلوا بضاعتهم

وقوللارينى بوشرطله كه سن رفتار ايده‌سن منم سيرتم ايله وحكم ايده‌سن منم حكميم
ايله‌پادشاه ديدى ئه سگا اطاعت ايتمك منم كمال افتخاريم‌در ومن شهادت ويرروم
اللهنگ وحدانيتنه وسننگ پيغمبرلقگا والحاصل ايلكه يوسف مصرده صاحب اختيار
اولدى وقحطليك ئيالمرينده خلقه تنك‌ليك كچوب كنعانده يعقوب‌وآل يعقوبه‌ده تنك‌ليك
يتشوب يعقوب اولادنى جمع ايدوب ديدى اى‌منم‌اولاديم بگاخبر يتشوبدر كه‌مصرده
طعام چوخدر واوننگ صاحبى كريم كسدر گيدگ اوندن طعام آلوگ شايد كه
سيزگ حقگزده احسان ايده ٥٨) «يوسفگ اون نفر قرداشلارى گلديلر يوسفگ
ياننه پس‌داخل اولديلر يوسفگ ياننه يوسف اونلارى تانيدى اما اونلار يوسفى
تانماديلر» اوندن اوترى يوسف تخت‌اوستنده‌ا گلشمشدى ا گننده شاهانه‌لباس وانلارگ
هرگز خيال‌لرينه گلمزايديكه غلام‌يرينه ساتيلان يوسف گلوب مصرده پادشاه مرتبه‌سنه
يتشه ٥٩) «ايلكه يوسف اونلاره‌تدارك گوردى‌دوه‌لرينى‌يوكلمگه امرايتدى» اونلاردن
خبر آلدى‌سيز كيملرسگز ديديلر بزشام اهالندن‌ايك گلمشوك آزوقه آپارمقه يوسف
ديدى شايد سيز جاسوسلرسيگز ديديلر بزيعقوب بن‌اسحاق بن‌ابراهيمگ اولادييوك
آتامز نهايتده محزوندر يوسف حبر آلدى آتا گزگ غمگين اولمقنه سبب نه‌در
ديديلر بزيم برنفر قرداشمز وارايدى بزدن سننده كوچك ايدى برگون بزايله
صحرايه تماشايه گيتدى چولده اونى قورت ييدى يوسف خبر آلدى هامگز برآتا
وآنادن‌سگز ياايتكه آنالارگز آيرى‌در ديديلر آتامز بردر اما آنامز آيرى‌در يوسف
ديدى نه‌سببه آتا گز سيزگ هامگزى گوندروب مصره امابرگزى‌اوز ياننده ساخليوب
ديديلر اوندن اوترى‌كه‌آتامز ياننده ساخلاديقى قرداشمز يوسف‌ايله آنابر قرداشدر
آتامز يوسفگ عوضنه اونيله مانوس اولوبدر «يوسف ديدى سيزگ آتا گزدن
اولان قرداشگزى منم يانمه گتورون» واونى گتورنه كيمى من شمعونى اوزيانمده
ساخلارام «آيا گورمورسگز كه‌من اولچينى دوز ويرورم» وهيچكسه اسكيك‌ويرمرم
«ومن‌قوناق ايدنلرگ يخشى‌سى‌يم ٦٠) اگر اوقرداشگزى بگا گتورميه‌سگز سيزگ
ايچون طعام‌چكلميه‌جكدر وبگاياخون اولميوگ» ومنم شهريمه گلميوگ ٦١) «ديديلر
تيزليك‌ايله ايستروك» ياايتكه حيله ايده‌روك «ابن‌يامين‌دن اوترى اوننگ آتاسنى»
راضى ايده‌روك‌بزله‌گلمگه «البته سننگ امرگى عمله گتورريك ٦٢) يوسف‌قوللرينه

فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَى أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ٦٢) فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَى أَبِيهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ فَأَرْسِلْ مَعَنَا أَخَانَا نَكْتَلْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ٦٣) قَالَ هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمِنْتُكُمْ عَلَى أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ٦٤) وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبْغِي هَذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزْدَادُ

دیدیکه اونلارنگ سرمایەلرنی» که بوغدا آلماقدن اوتری گتورمشدیلر که عبارتدر قوروت‌ویوندن «اونلارنگ یوکلرنگ ایچینه قویسونلار شایدکه متاعلرنی تانیالار اوزاهللرنگ یالنه قایدان وقتده وشاید که اونلار دوباره قایدالار» مصره طعام آلمقدن اوتری شایدکه باشقه متاعلری اولمیه ایکمجی دفعه گلوب طعام آلمق، وخجالت چکمیه‌لر ٦٢) یعقوب اولادی مصردن کنعانه یتشندن صوڭره «ایلکه آتالرنگ یانته گلوب» ضعیف حالتده سلام ویردیلر یعقوب خبر آلدی که ضعیف سلام ویرمقڭزه سبب ندر وسیزنگ یانگزده شمعونگ سسنی ایشتمرم «دیدی‌لر ای‌آتا» بز گلمشوك بیوك پادشاهگ یانندن اونگ کیمی آدم گورمه‌مشوك حکم وحلم وعلم وشکسته نفس وسکینه و وقارده اگر سنگ دنیاده شبیهگ اولسیدی هرآینه دیردیك که سگا اوخشیور اما چونکه بز اهل‌بیت نبوت همیشه بلایه نشانه اولمشوق اوپادشاه بزی متهم ایدوب دیدی قرداشگز ابن‌یامینی گرك شاهد گتورەسگز که شهادت ایده سنگ غمگین لیگڭگ وتیز قوجه اولماق وگوزگگ کم‌نور اولماقنگ سببنی ذکرایده «وبزه بوغدا اولچوب ویرملك منع اولدی» که اگر قرداشمزی آپارمیاق گلەجکده بزه بوغدا ویریلمیەجکدر «بزله قرداشمز ابن‌یامینی گوندر تااینکه طعام اولچوب آلوب گتورنگ وبز اونی هراینه حفظ‌ایده‌ریك» که اونا ضرریتشمیه ٦٣) «یعقوب دیدی آیامن سیزه امین اولوم اونگ بارەسنده وسزه خاطر جمع اولمارام مگر اوقرارله که سیزه خاطرجمع اولدیم اونگ قرداشنه بوندن سابق » یوسفی آپارانده منی خاطرجمع ایتدڭز اما اونی ضایع ایدوب اوستمه ال‌بوش گلدڭز «الله یخشی ساخلیاندر والله رحم ایدنلرنگ رحم‌ایدن راقی‌در» الله رحم ایدر منم قوجالقمه وضعیف‌لگمه ٦٤) «ایلکه طعام قابلارنی آچدیلار تاپدیلر که متاعلری اونلارا رداولونوبدر دیدیلر ای بزیم آتامز دخی نه ایستیوروك» بوندن زیاده لازم قدری بزه بوغدا ویریلوب «وبودر بزیم سرمایه‌مز اوزبمزه قایدوب» بوندن زیاده احسان نه‌اولابلر «بو شیئلری دوباره آپاروب آدملریمزه طعام گتورریك وقرداشمزی ساخلاریق وبر دوه یوکی آرتوق آللوق قرداشمزدن اوتری بوبریوك آرتماق آساندر» عزیز

كيل بعير ذلك كيل يسير ٦٦) قال لن ارسله معكم حتى تؤتون موثقا من الله لتأتنني به الا
ان يحاط بكم فلما اتوه موثقهم قال الله على ما نقول وكيل ٦٧) وقال يا بني لا تدخلوا من باب واحد
وادخلوا من ابواب متفرقة وما اغني عنكم من الله من شيء ان الحكم الا لله عليه توكلت وعليه فليتوكل
المتوكلون ٦٨) ولما دخلوا من حيث امرهم ابوهم ما كان يغني عنهم من الله من شيء الا حاجة

مصره اونگ حالنه تفاوت اتمز ٦٦) «يعقوب ديدى من ابن‌يامينى سزله گوندرمرم تااينكه بكا الله طرفندن محكم عهدنامه ويره‌سكز» عهد ويمين ايده‌سكز اللهه كه «ابن‌يامينى البته منم يانمه گتوره‌جكسكز مگر اينكه دشمن سيزى احاطه ايده» وسيز مغلوب وهلاك اولاسكز كه گتوره بلميه‌سكز «ايلكه يعقوبه عهد و ميثاق ويرديلر اللهه قسم اتمك ايله يعقوب ديديكه الله وكيلدر بز دانشديقمز سوزه»

٦٧) ايلكه سفره آماده اولديلر يعقوب اولادينه وصيت ايدوب «ديدى اى منم اولاديم داخل اولميوڭ مصره بر قاپودن بلكه داخل اولوڭ متفرق قاپولردن» يعقوب قورخديكه اونلاره گوز دگه چونكه هاموسى چوخ گوزل ايديلر «من دفع ايده بلمرم الله طرفندن گلن قضانى برشيئله يوخدر حكم اتمك مگر الله ايچوندر جميع حكم من‌آنجق اوكا توكل ايتديم وتوكل ايدنلر اوكا گرگدر توكل ايده‌لر وايشلرنى اوكا تاپشورالر ٦٨) ايلكه مصره داخل اولديلر اويردنكه اونلارا آتالرى امر اتمشدى» مصرڭ اون‌دورت قاپوسى واريدى هربرى برقاپودن آيرى آيرى داخل اولديلر واونلارڭ بوگونه داخل اولماقى «غنى اتمزدى اونلارى الله طرفندن گلن قضادن» اگر اللهڭ اراده‌سى اوليدى اونلارا پيسليك يتشمك هراينه متفرق داخل اولانده اونلارا يتشردى نجه كه اونلره اوغرى اولماق تهمتى گلدى «لكن يعقوب اولادنه ايتديكى وصيت برحاجت ايدى يعقوبڭ قلبنده كه عمله گتوردى» مهربانلق جهتنه واضطراب قلبنى ساكت‌اتمك‌ايچون «وحقيقتده بزيم‌تعليم اتمكمز سببنه يعقوب علم ويقين صاحبى ايدى» اللهڭ قضا وقدرنه وعالم اولوب عمل ايدردى «اما‌خلقڭ چوخى بلمزلر» يعقوبڭ علم ومعرفت‌ده نه‌مرتبه‌ده اولماقنى.

٦٩) «ايلكه داخل اولديلر يوسفه» ديديلر بودر بزيم قرداشمز كه امر ايتمشدڭ اونى گتورمگه يوسف ديدى چوخ يخشى ايش ايتديگز برگون اونلارى ضيافته‌دعوت ايدوب ديدى هركسكه آنادن برقرداشدر ايسه بريرده طعام‌ييسوڭ پس‌هامو قرداشلار بريره جمع اولوب ابن‌يامين تك قالدى اياق اوسته يوسف ديدى نه‌سببه سنده اوتوروب طعام يمورسن ديدى سن بيوردون آنابر قرداشلار بريرده اوتورسونلر

فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلَّمْنَاهُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ٦٩) وَلَمَّا دَخَلُوا
عَلَىٰ يُوسُفَ آوَىٰ إِلَيْهِ أَخَاهُ قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ٧٠) فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ
بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَيَّتُهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ ٧١) قَالُوا وَأَقْبَلُوا
عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقِدُونَ ٧٢) قَالُوا نَفْقِدُ صُوَاعَ الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ ٧٣) قَالُوا
تَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ ٧٤) قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ

منم آنابر قرداشم یوخدر دیدی من‌ایشتمشم سنگده آنابر قرداشنگ واردر پس او
نجه اولدی ابن‌یامین دیدی بوقرداشلاریم دییورلر که اونی قورت ییوبدر یوسف
دیدی بس قرداشنگنگ فوتندن سنگا حزن عمله گلمیور دیدی منم اون‌بر اوغلوم‌وار
هربریسنه یوسفنگ آدندن براسم مشتق ایدوب آدقویمشم اونیله تسلی تاپورام یوسف
دیدی من بیله گورورم که یوسفدن صوگره سن عورتلرایله هم‌صحبت اولوب
اولادنگ یوزیندن اوپورسن ابن‌یامین دیدی منم برصالح آتام‌وار بگا امر ایتدی
تزویجه‌که بلکه اولاد عمله گلوب یریوزینده اللهه تسبیح‌ایده پس یوسف دیدی‌سن
گل منله برمائده‌ده طعام ییك بواحوالی یوسفنگ قرداشلاری گورلده عبرانی دلیله
بربرینه دیدیلر الله یوسفی واونگ قرداشنی همیشه عزیز دوتوب ایندی ابن‌یامین
پادشاهله همکاسه اولوبدر اودرکه خداوند عالم‌بیورور یوسفنگ قرداشلاری یوسفنگ
یاننه گلن وقتده «یوسفنگ قرداشی یوسفنگ یاننده اوزینه یر تاپدی» اونگ تسلی
خاطرندن اوتری «یوسف دیدی‌که من‌سننگ قرداشگام» هلاك اولان قرداشنگ‌عوضنده
یااینکه حقیقتده اوزنی قرداشنه تانتدی‌که من‌سننگ قرداشنگ یوسفم «سننگ قرداشلرنگ
بزیم‌حقمزده عمله گتوردیکاری ایشلردن غمگین‌اولما ٧٠) ایلکه‌یوسف قرداشلارنگ
تدارکنی گوردی» اوللارا بوغداویردی وهربریسندن اوتری بردوه یوکی ویرمگه
امر ایتدی یوسفنگ مشربه‌سی (کاسه) وارایدی که اونیله سوایچردی بهالق‌زمانی
اونیله بوغدا اولچردی یوسف همان «اولچنی قرداشی ابن‌یامیننگ یوکنگ ایچنه
قویدی» کاروان یوله دوشوب گیدندن «صوگره برمنادی اونلری چاغروب دیدیکه
ای‌کاروان اهلی دایانون سیز هرآینه اوغری‌لرسیگز» یعنی سیز یوسفی اوغورلیوب
قویاسالدگز صوگره‌ساتدگز ٧١) «کاروان اهلی‌دایانوب یوزلرینی اونلره چوکوروب
دیدیلر نه‌ایتوروبسگز ٧٢) دیدیلر پادشاهگ اولچوسنی ایترمشوك وهرکس اونی
تاپوب گتوره اونگ ایچون بردوه یوکی طعام اجرت واردر ومن‌اوگا ضامنم
٧٣) یوسفنگ قرداشلاری دیدی‌لر آنداولسون اللهه بتحقیق‌ای‌قوم سیز بیلورسگز»

۷۵) قَالُوا جَزٰٓؤُهُ مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزٰٓؤُهُ كَذٰلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ۷۶) فَبَدَأَ بِاَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وِعَآءِ اَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وِعَآءِ اَخِيهِ كَذٰلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَاْخُذَ اَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ اِلَّا اَنْ يَشَآءَ اللّٰهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَآءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ۷۷) قَالُوا اِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ اَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَاَسَرَّهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ اَنْتُمْ شَرٌّ مَكَانًا وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا

بزیم حسن سیرت ومعامله‌مزدن‌که «بزگلمه‌مشوك یریوزینده فسادسالاق وبزاوغری‌لر دگولوق» سیز بیلورسگز که یوکومزنگ ایچنده سرمایه‌مزی قایتاریلمش گورنده دوباره اونی گرو گتوردوك که بلکه سهواً بزیم یوکومزنگ ایچنه قویوبلارومصره داخل اولان وقتده دوه‌لریمزنگ آغزنی باغلاه‌شدیق‌که خلقنگ زراعتنی تلف‌ایتمیه‌لر ۷۴) «دیدیلر اوغورلقنگ جزاسی نه‌در» سزنگ‌شرع وعادتگزده «اگر سزیالانچی اولاسگز» وصاعی اوغورلامش اولاسگز ۷۵) «یوسفنگ قرداشلاری دیدیلراولچی هرکسنگ یوکنده تاپلسه یوك‌صاحبی مال صاحبنگ نوکری اولماق اونگ جزاسیدر» بنی اسرائیل سنتنده «بز بوقرارله جزاویروك ظلم ایدنلره»که نفسنه ظلم واوغورلق ایده ۷۶) «یوسفنگ غلامی کاروان اهلنگ‌قابلارنی وچواللرینی آختارمقه باشلادی یوسفنگ قرداشنگ یوکنی آختاراندن قباق» تهمتی گوتورمکدن اوتری «صوگره» ابن‌یامینگ یوکنی آختاروب «اونگ یوکندن چخارتدی بوقرارله تدبیر ایتدیك یوسفه» که قرداشنی حبس ایده وتااینکه بوتدبیر سبب اولا آتاسنه یتشمگه «ویوسف اوز قرداشنی پادشاه مصرنگ دیننده وقانوننده قرداشلارینگ الندن‌آلوب ساخلیه بیلمزدی» واوغورلق ایدن شخصی قول‌ایتمك قاعده‌سی مصرده یوخ ایدی بوعمل یوسفدن صادر اولمادی «مگر اوندن‌اوتریکه الله‌تعالی ایستدی اونوع‌تدبیرنگ عمله گلمه‌گنی‌که یوسف اوز ایستدیگنه یتشه بز اوجالداروق اوکسلرنگ درجه‌لرنی که ایستروك» علم ونبوت‌ایله نجه‌که یوسفنگ درجه‌سنی اوجا ایتدیك قرداشلارندن «وهر علم صاحبندن یوخاری برعالم واردر» که بریسی اوبریسندن چوخ بیلور ۷۷) «کاروان اهلی دیدیلر اگر ابن‌یامین اوغورلق‌ایتسه بتحقیق اونگ قرداشی یوسفده بونده قباق اوغورلق ایدبدر» بوسوز اوگا اشاره ایدیکه یوسفنگ بیبی‌سی یوسفه پرستارلیك‌ایدردی‌آناسنگ‌وفاتندن صوگره وعمه‌سی‌یوسفی چوخ‌ایستردی‌برقدر بیوك‌اولاندن صوگره یعقوب ایستدیکه یوسفی اونگ الندن آلسونگ اسحاقنگ کمری اونگ یاننده ایدی همان کمری گتوروب یوسفنگ لباسنگ آلتندن بلنه‌باغلادی یعقوب۴ یوسفی عمه‌سنگ الندن آلاندن صوگره عمه‌سی ادعا ایتدیکه بگاآتامدن‌ارث

تَصِفُونَ ۷۸) قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ۷۹) قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ إِنَّا إِذًا لَظَالِمُونَ ۸۰) فَلَمَّا اسْتَيْأَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ۸۱) ارْجِعُوا

قالان کمر اوغورلانوبدر ایلکه آختاردیلر یوسفنگ بلنده تاپدیلر بوسببه یوسفی‌گنه عمه‌سی گوتوروب ایوینه آپاردی یوسفنگ قرداشلاری بومطلبه اشاره‌ایدنده یوسف «بوسوزی‌قلبنده ساخلادی و بوکیفیتنگ حقیقتنی‌اونلارا اظهار ایتمیوب دیدی‌که‌سیزنگ اوغورلیق یرگز جوخ پیسدر» اوغورلقدن منم خبریم یوخ‌ایدی اما حقیقتده سیز اوغورلق ایدوب قرداشگزی آز پوله ساتدگز «والله یخشی بیلاور اوشیئه‌که وصف ایدیرسگز» که قرداشگز یوسف اوغورلق ایدبدر

۷۸) «دیدیلر ای‌عزیزابن یامیننگ آتاسی بیوك وقوجه کشیدر» بزیم آتامز دیمیوب اونگ آتاسی دیمکدن غرضلری او ایدی‌که بلکه پادشاه رحم ایده واونلارنگ خواهشنی قبول‌ایده «پس بزیم بریمزی اونگ عوضنه آل» ویاننده ساخلا ابن یامینی ویر آتاسنه آپاراق «حقیقتده بزه یقین‌درکه سن احسان ایدنلردنسن» بونوع قحطلیك‌ده خلقه احسان ایدیرسن آز عوض آلوب چوخ طعام ویرمك ایله

۷۹) «یوسف دیدی من‌پناه آپاروروم‌اللهه‌که گناه ایتمیه‌نی گناه‌کار عوضنه آلام مگر اوکسی ساخلارمکه مالمزی اونگ یاننده تاپمشوق» بیورمدی‌که اوغوراق ایدنی بلکه دیدی‌که هرکسی‌که متاعمز اونگ یاننده تاپیلوبدر تااینکه سوزی یالان اولمیه اگر سزنگ خواهشنگزی قبول اتسم «اوزمان هرآینه‌ظالملردن‌اوللوق» که گناهکاری قویوب بی‌گناهی آلاق ۸۰) «ایلکه مایوس‌اولدیلر» ویوسفنگ قرداشلاری یوسفدن ابن‌یامینی آلوب آپارمقه چاره تاپمادیلر «خلقدن آیریلدیلر بر بریله خلوت دانشان حالده» که قرداشلارنی قویوب نچه‌گتسونلر آتالرنگ یاننه «قرداشلارنگ بیوکی روبین دیدی‌که ایاسیز بیلمورسگز که‌سزنگ آتاگز سیزدن عهد آلوبدر» ابن‌یامینی‌گوندرن وقنده‌که اونی سلامت آتاسنه قایتارسگز «و بولدن قباق سیز قصور ایتدگز یوسفنگ حقنده» اونده‌ده شرط ایتمشدگز آتاسنه گرو قایتاروب گتورمگی اماعهدگزه عمل ایتمه‌دگز «پس من مصر شهرینده وارام وبویردن گیتمرم تااینکه منم آتام‌بگاا‌اذن ویره اونگ یاننه گیتمگه یااینکه اللّٰه‌منم‌حقمده حکم ایده» وفات ایتمکله یااینکه قلجله دعوا ایدوب قرداشمی آلارام «والله حکم ایدنلرنگ یخشی‌سیدر ۸۱) قایدنگ آتا گزنگ

اِلٰی اَبِیکُمْ فَقُولُوا یٰا اَبَانَا اِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا اِلَّا بِمَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَیْبِ حَافِظِینَ ۸۲) وَاسْئَلِ الْقَرْیَةَ الَّتِی كُنَّا فِیهَا وَالْعِیرَ الَّتِی اَقْبَلْنَا فِیهَا وَاِنَّا لَصَادِقُونَ ۸۳) قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِیلٌ عَسَی اللّٰهُ اَنْ یَاْتِیَنِی بِهِمْ جَمِیعًا اِنَّهُ هُوَ الْعَلِیمُ الْحَكِیمُ ۸۴) وَتَوَلّٰی عَنْهُمْ وَقَالَ یٰا اَسَفٰی عَلٰی یُوسُفَ وَابْیَضَّتْ عَیْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِیمٌ ۸۵) قَالُوا تَاللّٰهِ تَفْتَؤُا تَذْكُرُ یُوسُفَ حَتّٰی تَكُونَ حَرَضًا اَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِینَ ۸۶) قَالَ اِنَّمَا اَشْكُوا بَثِّی وَحُزْنِی اِلَی اللّٰهِ وَاَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۸۷) یَا بَنِیَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ یُوسُفَ وَاَخِیهِ وَلَا تَیْئَسُوا مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ اِنَّهُ لَا یَیْئَسُ مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ

یالنه» و احوالاتی نقل ایدیگ «دیونکه ای بزیم آتامز سنگ اوغلگ اوغورلق ایتدی و بز شهادت اتمدیك سنگ یاننده مگر اوزاده که بز بیلدیك» بز اونگ اوغورلقنی گوزیمزله گورمدوك آنجق بونی گوردوك که اولچی ابن یامینگ یوکوندن چیقدی «وبز غیبی حفظ ایدنلر دگولیك» بیز غیبی بلمردیك اووقتده سنه دیدیك ابن یامینی بزله مصره گوندر نه‌بیلیدیك که باشمزه بوکونه واقعه کله‌جکدر ۸۲) «سؤل ایت اوقریه‌نگ اهلندن که‌بیز اوقریه‌ده ایدیك» عبارتدر مصردن مصراهلنگ هانسندن ایستیورسن خبرآل «واواهل کاروانندن خبرآل که اوکاروانله کلمشوك» کنعان اهلندن «وبز هرآینه دوغری دانشانلاروك» سگا ویردیکمز خبرده ۸۳) یعقوب دیدیکه سیزگ سوزگز منم یانمده قبول دکلدر «بلکه سیزه سزگ نفسگز برامری زینت ویردی ومنم شغلیم بوندن‌صوگره گوزل صبر اتمکدر» که جزع وفزع اتمرم «امیدکه الله اونلارگ هاموسنی بگا گتوره» یوسفی،ابن یامینی‌ور و بیلی‌یاشمعونی «بدرستیکه‌الله عالمدر بنده‌لرینه وحکیمدر افعالنده ۸۴) یعقوب اونلردن‌اعراض ایتدی«شدت حزن جهتنه «دیدی ای‌منم طول طولانی یوسفه محزون اولماقیم» قرخ ئیل فاصله اولمشدی یوسفگ غائب اولمقیله وصلبی آراسنده یعقوب اوقدر آغلادی که «اونگ گوزلری غمگ چوخلغندن آغاردی» وآغلامقدن گوزی کمنور اولدی «ویعقوب اوغلانلرینه چوخ آجیقاو ایدی اماغضبنی ساخلیانیدی» برکسه شکایت وکله اتموردی

۸۵) «یعقوبگ اولادی دیدیلر آنداولسون اللهه همیشه یوسفی ذکر ایدرسن او زمانه دیك که اولمکه یاخون ناخوش اولارسن یااینکه حقیقتده اولنلردن اولارسن ۸۶) یعقوب دیدی من‌حاجتمی وغمیمی اللهه شکایت ایدیرم وبیلورم الله طرفندن اوشئیی که سیز بیلمورسگز» الله بگا بیلدروبدر که یوسف وفات ایتمیوبدر ساغدر ۸۷) «ای‌منم‌اولادیم‌کیدوگ‌یوسفگ وقرداشنگ خبرنی دوتوگ»وگوروگ ملك‌مصرگ آدی ندر وهانسی دینده‌درمنم قلیمه‌بیله الهام‌اولوبدر که ابن یامینی ساخلیانگ آدی

الّا القوم الکافرون ۸۸) فلمّا دخلوا علیه قالوا یا ایها العزیز مسّنا و اهلنا الضّر وجئنا ببضاعة مزجیة فاوف لنا الکیل و تصدّق علینا انّ اللّه یجزی المتصدّقین ۸۹) قال هل علمتم مافعلتم بیوسف

یوسفدر «واللهنگ رحمتندن ناامید اولمیونگ اللهنگ رحمتندن ناامید اولماز مگر کافر اولان قوم ۸۸) ایلکه یوسفنگ قرداشلاری یوسفنگ یانته داخل اولدیلر دیدیلرای عزیز مصر بزه واهلمزه آجاق ضرری یتشوب سننگ یانگا آز سرمایه ایله کلمشیك» برقدریون وقاوت‌در«پس وفاایت بزه‌اولچی‌ده» یعنی چوخ‌متاع ویروبزیم سرمایه‌مزنگ آزلقنه باخما «واحسان ایت بزه» ویایونگل کیچ بزیم معامله‌مزده یااینکه قرداشمزی بزه احسان ایت «بدرستیکه اللّه‌تعالی احسان ایدنلره جزا ویرر» جناب یعقوب برطغری کاغذ یازوب اوشاقلاریله یوسفه گوندرمشدی ترجمه‌سننگ مختصری بودر بسم‌اللّه‌الرحمن الرحیم بوبر کاغذدر عزیز مصره‌که عدالتنی ظاهر ایدن واولچیده وفا ایدندر یعقوب بن‌اسحق بن‌ابراهیم خلیل‌الرحمن طرفندن خبر ویرورم‌سگا ای‌عزیز مصربزاونوع اهل بیتوگ‌که همیشه بلا بزه سرعت ایدربزی امتحان اتمک ایچون آسان‌وچتین‌لیك وقتلرینده ایکرمی‌ئیلدر که‌مصیبت پی‌درپی بگاوارد اولور اولمجی‌سی بودرکه‌منم‌برنفر اوغلیم وارایدی آدینی یوسف قویمشدیم اولادیمگ آراسنده اونی چوخ دوست دوتاردیم واونگ قرداشلاری اونیله آنابردگلدیلرمندن سؤال ایتدیلرکه اونی‌اونلارله گوندرم گیدوب صحراده عشرت ایده‌لر ایلکه صبح وقتی گوندردیم گیجه وقتی گلوب خبر گتوردیلر که یوسفی قورت ییوب بوجهته چوخ غمگین اولدیم اونگ فراقندن اوقدر آغلادیمکه گوزلریم کم‌نور اولدی واونگ برنفر آنابر قرداشی وارایدی اونیله الس دوتمشدیم یوسفدن صوگره هروقت یوسف یادیمه دوشنده اونی باغریمه باسردیم قلبم برقدر آرام‌دوتاردی اونگ قرداشلاری بگاخبر گتوردیلر که سن‌امر ایدوبسن که اونی سننگ یانگا گتوره‌لر والاسن بزه طعام ویرمیه‌جکسن اوگا گوره اونی قرداشلاریله برابر سننگ یانگا گوندردیم صوگره گلوب بگا خبر گتوردیلرکه گویااوغورلق ایدوب اوجهته‌سن اونی‌یاننده ساخلیوبسن‌واولدن آیریلماق جهتنه منم غمیم آرتوب ویلیم اگیلوب ومصیبتم آرتوب منت قوی منم بوینمه اونی آزاد ایتمك ایله وبزه طعام گوندر وآل ابراهیمه احترام ایت. ایلکه بوکاغذ یوسفه یتشدی کاغذی آچوب اوخودی واوپدی گوزلرنگ اوستنه قویدی واوقدر آغلادی وناله‌ایتدی حتی‌گوزنگ باشی کوینگنی اسلاتدی یوسف هروقت ایستیوردی‌اوزینی قرداشلرینه‌بیلدیره جبرئیل خبرگتوریردی‌نه اللّه‌تعالی‌ییورورحالا صبرایتسون بودفعه گنه ایستدی‌که‌مطلبنگ‌اوستنی‌آچسون جبرئیل نازل اولدیکه‌یایوسف خداوندعالم بیورورایندی

وَاَخِيهِ اِذْ اَنْتُمْ جَاهِلُونَ ﴿۹۰﴾ قَالُوا ءَ اِنَّكَ لَاَنْتَ يُوسُفُ قَالَ اَنَا يُوسُفُ وَهٰذَا اَخِي قَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْنَا اِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿۹۱﴾ قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ اٰثَرَكَ اللّٰهُ عَلَيْنَا وَاِنْ كُنَّا لَخَاطِئِينَ ﴿۹۲﴾ قَالَ لَا تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللّٰهُ لَكُمْ وَهُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿۹۳﴾ اِذْهَبُوا بِقَمِيصِي هٰذَا فَاَلْقُوهُ عَلٰى وَجْهِ اَبِي يَاْتِ بَصِيرًا وَاْتُونِي بِاَهْلِكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿۹۴﴾ وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ اَبُوهُمْ اِنِّي لَاَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا اَنْ تُفَنِّدُونِ ﴿۹۵﴾ قَالُوا تَاللّٰهِ اِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ ﴿۹۶﴾ فَلَمَّا اَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ اَلْقٰيهُ عَلٰى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بَصِيرًا قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ اِنِّي اَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿۹۷﴾ قَالُوا

وقتدركه اوز بنی‌تانتسون ۸۹) «یوسف قرداشلارینه‌دیدی‌آیابیلورسکزکه نه‌ایتدکز یوسفه واونک قرداشنه» که یوسفی آتاسندن آلوب آپاروب‌قویا سالدکز صوکره قول‌آدینه ساتدکز بربر اوزنک وقرداشی ابن یامینک احوالنی نقل‌ایتدی ایلکه قرداشلاری خجالت چکدیلر کمال کرم واحساندن اونلارک چوخ خجل اولماقنه راضی‌اولمیوب دیدی بوایشلری سیز ایتدکز «اوزمانکه سیز جاهل اوشاقلارایدکز» بوسوزی دینده جناب یوسف گولدی اونک دیشلری لؤلؤکیمی ایشقلانوب قرداشلاری اونی‌تانیدیلر ۹۰) «دیدیلر آیا هرآینه سن یوسف‌سن دیدی بلی من یوسفم وبومنم قرداشمدر بتحقیق اللّٰه‌منت قویدی بزه» بریرده جمع اولماق‌ایله «هرکسکه اللّٰه‌دن قورخا وصبر ایده» مصیبت ومعصیته «هرآینه اللّٰه‌تعالی ضایع ایتمز احسان ایدنلرک اجرنی ۹۱) دیدیلر. آنداولسون اللهه هرآینه اللّٰه‌سنی بزه تفضیل ویردی» حلم‌وعقل وحسن وملك جهتنه «حقیقتده بزهرآینه خطا وگناه ایدنلرایك ۹۲) یوسف دیدی سیزه بوگون منم طرفمدن مذمت یوخدر اللّٰه باغشلار سیزک گناهکزی» من‌اللهدن سیزه طلب عفو ایدیرم «والله رحم ایدنلردن رحم ایدن‌راق‌در ۹۳) آپاروک منم بو کوینکمی اونی آتامک یوزینه آتون گوزنک نوری یرینه گلر وگتوروک منم یانمه سزک اهلکزک هاموسنی» هاموکـز آتام وخالام‌ایله‌منم‌یانمه گلون ۹۴) «ایلکه کاروان مصردن آیریلوب» یوله دوشوب شلمه طرف گیتدی که فاصـله‌سی اون گون‌لیك یول‌ایدی ییل اسوب یوسفک عطرنی یعقوبک دماغنه یتوردی «یعقوب یاننده‌اولان اولادنه دیدیکه من‌البته یوسفک‌عطرنی تاپورم اگر سیزمنی سفاهته‌نسبت‌ویرمیه‌سکز» اگر بکا دیمییدکز که یعقوب یوسفک دردندن قوجالـوب وعقلی قاچوب سـفیه اولوبدر هرآینه دیردیم یوسفک ایگی‌منم دماغمه گلـور ۹۵) «دیدیلر آنداولسون اللهه سن کهنه ضلالتنده‌سن» متصل یوسفی ساغ‌خیال ایدوب گجه‌گونوز اوکا یتشمك

یا اَبانَا اسْتَغْفِرْلَنَاذُنُوبَنَا اِنّا کُنّاخاطِئِینَ ۹۸) قالَ سَوْفَ اَسْتَغْفِرُلَکُمْ رَبّی اِنّهُ هُوَالْغَفُورُ الرَّحِیمُ ۹۹) فَلَمّادَخَلُوا عَلی یُوسُفَ آوی اِلَیْهِ اَبَوَیْهِ وَقالَ ادْخُلُوا مِصْرَ اِنْ شاءَ اللّهُ آمِنِینَ ۱۰۰) وَرَفَعَ اَبَوَیْهِ عَلَی الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّداً وَقالَ یا اَبَتِ هذا تَاْوِیلُ رُءْیایَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَها رَبّی حَقّاً وَقَدْ اَحْسَنَ بی اِذْ اَخْرَجَنی مِنَ السِّجْنِ وَجاءَ بِکُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ اَنْ نَزَغَ الشَّیْطانُ بَیْنی وَبَیْنَ اِخْوَتی

فکرنده وخیالنده‌سن ۹۶) «ایلکه بشارت گتورن» یهودا یامالك‌بن‌ذعر «گلوب کنعانه یتشدی کوینگی آتدی یعقوبنگ یوزینه گوزنگ نوری یرینه قایدوب» ضعف قوته قوجالیق جوانلقه وغمگین‌لیك شادلقه مبدل اولدی «یعقوب دیدی آیامن سیزه‌دیمدیم‌که من‌بیلورم اللهدن‌اوشیئی‌که‌سز بیلمیورسگز» من‌بیلورمکه‌یوسفنگ واقعه‌سی‌نتیجه‌باغلیه‌جکدر ۹۷) «دیدیلر ای‌آتا بزیم گناهلاریمزگ باغشلانمقنی اللهدن‌ایسته بیز یوسف باره خطا وگناه اتمشیك ۹۸) یعقوب دیدی تیزلیك‌ایله اللهمدن استغفار ایده‌رم سزگ ایچون الله باغشلیان ورحم ایدندر» همان ساعت یعقوب اولادندن اوتری استغفار اتمدی بلکه تاخیر ایتدی جمعه گونگ صبحنه خلاصه جناب یعقوب جمیع کوچ وکلفتیله کنعاندن چخوب مصره عازم اولدیلر ۹۹) ایلکه مصره داخل اولدیلر جناب یوسف امر ایتدیکه جمیع‌خلق وقوشون بیوکلری حضرتی استقبال ایتسونلر حضرت یعقوب امرای لشکری کمال جلال و شکوهله گورنده یاننده دوران اوغلی یهودادن خبرآلوردی که بومنیم اوغلوم یوسفدرخبر ویروردیکه بوفلان سرکرده‌در «ایلکه یوسفه داخل اولدیلر» یعنی آتاایله اوغول بربرینه یتشدی «آتاسی وآنالقی (خاله‌سی) یوسفی باغرنه باسدیلار» وقوجاقلادیلر وبربریله گوروشدیلر وصحراده قورولان چادرلرده استراحت ایتدیلر نچه گوندن صوگره «یوسف دیدی که داخل اولونگ مصر شهرینه انشاالله خاطرجمع اولان حالده» ملك‌مصردن واهمه اتمه‌سونلر یعقوب مصره داخل اولدی یتمش اوچ نفر ایله اما الله بیوردیکه خاطرجمع حالده داخل‌اولسونلر اما همین یعقوبدن عمله گلن اولادکه بنی‌اسرائیل آدلانور موسی‌نگ اتفاقیله دعوا ایدن وقتده آلتی‌یوز مین بشیوز یتمش ونچه نفرایدیلر معهذا مصر فرعونندن قورخوب اوندن بی‌اذن شهره داخل اولا بلمزدیلر ۱۰۰) مصره داخل اولاندن صوگره «جناب یوسف آتا وآناسنی (که خالاسیدی) اوز تختننگ اوستنه گوتوردی» یوسفه‌اکرام واحترام اتمك ایچون او وقتنگ قاعده‌سیله «یعقوب اولادیله یوسفه‌ا قیلدیلر سجدهٔ‌تعظیم‌ایدن صورتده» که اووقتنگ‌سلام‌وتعظیمی بوگونه‌ایدی «یوسف دیدی ای‌آتا بودر منم یوخمگ تأویلی‌که بوندن سابق گورمشدیم بتحقیق الله اونی دوغری ایتدی بیدارلقده و منم اللهیم بگا احسان ایتدی او زمانکه منی زنداندن

حزب

ان ربی لطیف لما یشاء انه هو العلیم الحکیم ١٠١) رب قد آتیتنی من الملك وعلمتنی من تأویل
الاحادیث فاطر السموات والارض انت ولیی فی الدنیا والآخرة توفنی مسلما والحقنی بالصالحین
١٠٢) ذلك من انباء الغیب نوحیه الیك وما كنت لدیهم اذ اجمعوا امرهم وهم یمكرون
١٠٣) وما اكثر الناس ولو حرصت بمؤمنین ١٠٤) وما تسئلهم علیه من اجر ان هو الا ذكر
للعالمین ١٠٥) وكاین من آیة فی السموات والارض یمرون علیها وهم عنها معرضون ١٠٦) وما

چیقارتدی» ومنی بو مقامه یتوردی «وسیزی صحرا وچوللرده اگلشمکدن گتوروب»
مصرده شهر لوایتدی وبزی بر یره جمع ایتدی «اوندن صوڭره كه شیطان منله
منم قرداشلاریم آراسنده فسادسالدی حسدجهتنه بدرستیكه منم اللهیم لطف ومرحمت
ایدندر اوكسه‌كه‌ایستر اوزبنده‌لرندن اللهعالمدر جمیع‌شیلره وحكیم‌در» جمیع تدبیرنده
یعقوب ع یوز قرق یدی ییل عمر ایتدی مصره داخل اولانده یوز اوتوز سننده
ایدی مصرده اوزیدی ییل عمر ایدندن صوڭره وفات ایدوب بیت‌المقدسده مدفون
اولدی ایلكه یعقوب‌اوغلی یوسفه یتشدی یوسف وسعت ونعمت‌ایله گون كچوردوب
بیلدیكه بودنیانڭ اعتباری یوخدر اللهدن اؤلوم ایستدی ودیدی ١٠١) «پروردگارا
سن بڭا نبوت‌ویردیك» ویاپادشاهلق‌درجه‌سندن‌او قدرویردون كه‌منم خواهشمدن‌زیاده
ایدی «وتعلیم‌ایتدیك حدیث وواقعه‌لرڭ تأویلنی وتعبیرینی ای گوكلری ویری خلق
ایدن الله سن‌سن‌منیم كومكیم دنیاده وآخرتده منی اولدورگل مسلمان‌اولان حالتده»
هیچكس اولمگنی اللهدن ایستمیوب مگر یوسف ع «ومنی ملحق ایت صالح كسلره»
اوكسلره كه صلاحیتلری وار بهشته داخل اولمقه ١٠٢) «بوخبر كه سڭا نقل
اولوندی یاپیغمبر غیب خبرلری جمله‌سندندر وحی ایده‌روك اوخبری سڭا» ملائكه
واسطه‌سیله كه قومڭا خبر ویره‌سن تادلیل اولا سنڭ نبوتڭا «وسن یوخیدڭ اولاد
یعقوبڭ یاننده اوزمانكه اجماع ایتدیلر اوز امرلرینده» كه یوسفنی قویه سالالار
«و اونلار مكر ایدردیلر» یوسفنی آتادن آیرمقه.
١٠٣) «خلقڭ چوخی سنڭ نبوتڭی ومعجزه‌لریڭی تصدیق اتمزلر هرچندكه سن
حریص اولاسن اونلارڭ ایمان گتورمك‌لرینه ١٠٤) سن تبلیغ رسالت وبیان شریعیت
اتمكه اونلاردن اجرومزد ایسته‌مرسن» تااینكه‌اجر ویرمك جهتنه كردنكشلیك ایده‌لر
بو صورتده اونلارڭ ایمان گتورمه‌مك‌لرینه هیچ عذر یری قالمادی «دكلدر قرآن
مگر یادآورلیك‌در عالملرڭ اهلنه» كه اللهڭ احكامنی وكیچمش قومڭ احوالنی
ایشیدوب عبرت آلایده‌لر ١٠٥) «چوخ علامت‌لر ومعجزه‌لر وار گوكلرده ویرده»

يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللّٰهِ اِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ١٠٧) اَفَاَمِنُوا اَنْ تَاْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ اَوْ تَاْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ١٠٨) قُلْ هٰذِهٖ سَبِيلِىٓ اَدْعُوٓا اِلَى اللّٰهِ عَلٰى بَصِيرَةٍ اَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِى وَسُبْحَانَ اللّٰهِ وَمَآ اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ١٠٩) وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُوحِىٓ اِلَيْهِمْ مِنْ اَهْلِ الْقُرٰى اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا اَفَلَا تَعْقِلُونَ ١١٠) حَتّٰىٓ اِذَا اسْتَيْئَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوٓا اَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَآءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّىَ مَنْ

اللهنگ وحدانیتنه خلق اونی گوروورلر واونلار اوآیتلرده فکراتمکدن اعراض ایدنلردر ١٠٦) خلقنگ چوخی اللهه ایمان گتورمزلر دگلدر اونلار مگر مشرکلردر» اعمال وافعالده اللهه شریك قرار ایدیرلر اوجمله‌دندر دیمك: اگر فلانکس اولماسیدی بگا فلان ضرر یتشردی بوسوزی‌که دینلرده مشرکلره داخلدر

١٠٧) «آیا بوندن خاطرجمع‌درلر که اونلاره هرطرفدن احاطه ایدن عذاب کله» غاشیه‌آتین زین پوشنه دیرلر نجه‌که آتنگ زین پوشی آتنگ هر یرینی احاطه ایدر هکذا الله طرفندن کان عذاب اونلاری هرطرفدن احاطه ایدر «یااینکه اونلارا قیامت ساعتی غفلة کله اوحالده‌که اونلار بلمیه‌لر» عذابنگ یا قیامتنگ کلمه‌کنی

١٠٨) «دیگلن یاپیغمبر بویول‌که سیزه بیان ایدیرم منم یولیمدر من وبگا تابع اولان مؤمنلر خاغیروریك اللهنگ وحدانیتنه بصیرت ومعرفت ایله» والله طرفندن ویریلن دلیل ومعجزه ایله نه‌اینکه آتا بابایه تقلید اتمك‌ایله سزنگ کیمی الله طرفنه دعوت ایدیروك «ومنزه‌در الله شریك‌دن ومن اللهه شریك قرار ویرنلردن دگلم

١٠٩) سندن سابق بیز هیچ پیغمبر گوندرمدیك مگر قریه‌لر اهللرنگ کشیلرندن وانسان جنسندن واونلره وحی کوندرریك» اوندن اوتریکه‌شهر اهلی اکثریة علم اوخویوب عالم اولار اما قریه اهللری چوخ وقتده علمدن اوزاق اولار واونلاردن گوندریلن پیغمبرنگ هرشیئدن خبردار اولماقی دلالت ایدرکه بوپیغمبر الله طرفندن‌در «آیا مشرکلر سیر اتمورلر یرنگ یوزنده باخوب گوره‌لر که‌نجه اولدی اوکسلرنگ آخری‌که اونلاردن قباق کلوب وکیدوبلر» نجه الله اونلاری هلاك ایتدی «وهرآینه آخرت ایوی یخشی‌در اوکسلره که‌قورخدیلر» دنیاده قالوب متنعم اولماقدن وصوکره کناه جهتنه جهنمه کتمکدن «آیا فکر وخیال اتمورلر» اونلارا دییلن سوزلری که ایشیدوب عمل ایده‌لر ١١٠) بزکچن قومه تیز عذاب گوندرمیوب صبر ایتدیك «تااینکه ایلچیلر مایوس اولدی» قومنگ ایمان گتورمکندن «وپیغمبرلر یقین ایتدیلر که اونلار تکذیب اولوندیلار » قوم برنوعله اونلاری تکذیب ابدوبلر وتکذیبده

نَشٰاءُ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿۱۱۱﴾ لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

اصرار ایدوبلرکه هرگز اصلاح اولماق امیدی‌یوخیدی اووقتده «بزیم ایلچی‌لریمزه بزیم کومك لکیمز کلدی» وکفاره عذاب نازل اولدی «پس نجات ویریلدی اوکسه که‌بز ایسته‌دوك» عبارتدر مؤمنلردن «ورد اولمازبزیم عذابمز گناه‌کار اولان قوملردن ۱۱۱) هرآینه اولاد یعقوبنگ قصه‌لرنده عبرت وجهلدن آییلماق واریدی عقل صاحبلری ایچون. محمدص خبرویرن احوال بهتان‌سوزدکلدر اما دوغری‌ایدندراوکتاباری‌که‌اونگ قباقنده‌در» عبارتدر سائر کتب‌دن وخلقنگ احتیاجی اولان حلال وحرامدن وشرائع اسلامدن «هر شـیئنگ تفصیلی قرآنده واردر وهدایته دلالت ایدن ورحمته باعث اولاندر اوقومه‌که ایمان گتوررلر» چونکه مؤمن اولماق ایستینلر دقتله تعلیم تاپارلر محض حق بیلدیکاری صورەتده ایمان گتورملك ایچون نه‌اینکه تعصب وعناددن‌اوتری

﴿ سورةرعد (۴۳) آیه‌در مکه‌ده نازل اولوب ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

۱) الٓمٓرٰ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ

۲) اللّٰهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمٰوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ

۱) منم او اللهیکه بیلورم و گورورم بودرقرآننگ آیه‌لری واوقرآنکه سنگاسنگ اللهگدن نازل اولوبدر حـق ودوغریـدر اما خلقنگ چوخی ایمان گتورمزلر» قرآنه واونگ اللهطرفندن اولمقنه اینانمازلر ۲) «اللهایله اللهدرکه اوجالتدی گوگلری ستون‌سیز نجه‌که گورورسگز» که‌گوگی ساخلامقدن اوتری سـتون یوخدر «صوگره غلبه ایتدی عرشه» عرشنگ تفسیری اعراف سوره‌سنده ذکـر اولوندی «واوزینه تابع ایتدی گونی وآیی» خلقنگ نفعی ایچون «هربریسی جاری اولار معلوم‌وقته‌دیك» عبارتدر قیامتدن یرلرنگ وگوگلرنگ وجمیع خلقنگ «امرنی تدبیر ایدر» مصلحت وحکمت تقاضی‌ایدن قرارله «تفصیل‌ویرر آیه‌لری» آیه‌آیه فصل فصل گوندرر «شاید

يَجْرِي لِأَجَلٍ مُسَمًّى يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ۳) وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ۴) وَفِي الْأَرْضِ قِطَعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَى بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأُكُلِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ۵) وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ۶) أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

که سیز اللهگزه ملاقات ایتمگه یقین ایده‌سگز» که مبعوث اولمق واؤلندن صوگره دیریلمك حقدر ۳) واوالله ایله‌اللهدر که‌یری چکدی» اوزون وگن ایتدی تااینکه انسانلر وحیوانلر آسانلقله تعیش ایده‌لر «وخلق ایتدی یرده دایانمش اوجا داغلار وآرخلار» تااینکه سولار جاری اولوب بوستانلاری وباغلاری سیراب وسبزایدوب میوه‌لو ایده والله‌تعالی خلق ایتدی «جمیع میوه‌لردن ایکی جفت» وایکی نوع آغ وقرا، شرین وتورش، یاش‌وقوری، قیش میوه‌سی یای میوه‌سی، ایرکك دیشی و اللهگ جملهٔ نعمت‌لرندن اودرکه «گیجه‌اورتر گونوزی»گیجه‌نگ قرانلقی‌گونوزگ‌ایشیقنی اورتر گیجه گلر گونوز گیدر «ذکر اولانلرده البته‌علامت‌لر وآشکارا دلیل‌واردر» اللهگ وحدانیتنه وقدرتنه «اوقومدن اوتری که فکر ایدرلر» واستدلال ایدرلر بونیله قادر اللهگ وجودنه ۴) «یرگ یوزینده بربرینه یاخون قطعه‌لر وپارچه‌لر وار» که بربرینه یاخون اولمقله بربریله مختلف‌در بعضی‌سی ایله‌داغدرکه آغاجی واوتی یوخدر محض داشلق‌در هیچ شیئی گوگرمگه وبتمگه قابل دگلدر بعضی‌سی میشه‌لك واوتلق‌در یرگ بعضی‌سی شوره‌زار بعضی‌سی زراعت ایتمگه ومعدن چخارمقه قابلدر وهکذا یرده «باغچه‌لروار اوزوملردن وناشقه زراعتلردن وخرمالر وارکه» برکوکدن «نچه شاخه‌لر عمله گلوب هاموسی سیراب اولار برسوایله» یاغش ایله‌یانهر سویی‌ایله «بعضی‌سنی بعضی‌سنه ییمکده آرتیق ایده‌روك» بر سو ایله سیراب اولور اما بعضی‌سنگ طعمی ولونی وشیرین وترشلقی مختلف‌اولور بونده علامتلر ودلیل‌لر وار اوقومه‌که عقل‌ایله تاپارلر» که‌بونوغ قدرت صاحبی الله‌اولماسا بوکیفتلر عمله‌گلمز ۵) یامحمد اگر سن تعجب ایده‌سن» کفارگ سوزلدن بعثتی انکار ایتمکده «پس چوخ تعجب‌در اونلارگ سوزلری دیرلر ایلکه بز توپراق اولدوق آیا بز تازه‌دن خلق اولاجیوك» تعجب اودرکه یوخدن وجوده گتورن الله آیاقادر

۷) وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثُلَاتُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ۸) وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ۹) اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَى وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ۱۰) عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ ۱۱) سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ

دگلدر که دوباره اونلاری اعاده ایده ۶) بعثتنی انکارایدنلر اوکسلردر کافراولدیلر اوزلرینگ اللهنه وقدرتنه واونلارنگ بویونلاریندهٔزنجیرلروار» دنیاده ضلالتده اولماق زنجیری ایله مقید اولدیلر یاانکه آخرتده بویونلریتده اوددن زنجیر اولاجاقدر «واللار جـهنم اصـحابیدر جهنمـده همیـشه لیك قالانلردر ۷) تیز ایـستیرلر سـندن یاپیغمبر اللهطرفندن عذاب نازل اولماقی رحمتدن قباق» اونلاره وعده ویریلوبدر که اگر ایمان گتورهسگز سیزه رحمت وثواب ویریلر واگر کافراولسا گز جهنم وعذاب یتشر پس مشرکلر ایمان گتورمیوب رحمته یتشمهمش عذاب ایستیورلر وسنی تلسدیرورلر عذاب نازل اولماقنه «وحال آنکه اونلاردن سابق اولان قومه عذابلر گلدی» مسخ وغرق وهلاك اولماق کیمی نیه اونلاردن عبرت ایتمورلر «سنگ اللهگ هرآینه باغشلامق صاحبیدر مخلوقاته اونلارنگ ظلمی مقابلنده» اگر ظالم وکافر ایمانه گلسه الله باغشلار «وسنگ اللهگ شدتلو عذاب ایدندر» عذابه مستحق اولانه هرایکی صفت اللهده وار هم عذاب ایتمك وهم عفو ایتمك ۸) «کافرلر دیرلر نهسببه پیغمبره اونگ اللهی طرفندن معجزه گلمدی» موسی یه عصـا، صالحه ناقه نازل اولان آیت کیمی یامحمد اعتراض ایدنی ساکت ایتمك مشکلدر هانسی آیتی سن گتورسن اعراض ایدوب باشقهسنی طلب ایدرلر «بودر وبوندن غیر دگلدر سن قورخودان سن» اونلاری اللهایله «وهرقوم ایچون برهدایت ایدن وار» تفسیر کشافده ابن عباسدن روایت اولوبدر که بوآیه نازل اولانده حضرت مبارك النبی امیرالمؤمنین علی ۴ گ سینهسنه قویوب دیدی منم منذر وعلی هـدایت ایدندر یاعلی سنله هدایت تاپار هدایت تاپانلار وابوالقاسم حسکانی بوروایتی ایدندن صوگره بونی دخی آرتوروبکه حضرت سو ایستیوب دستماز آلاندن صوگره النبی اوّل علینگ سینهسنه صوگره اوز سینهسنه قویوب دیدی سن هرقومه هدایت ایدنسن ۹) «اللهبیلورکه حامله عورتگ بطننده نهوار» ذکوریااناث تمام اولاد یاناقص «واوزادیکه رحملر ناقص ایدر» دوققوز آیدن تیز دوغار «واوزادکه رحملر اونی آرتورار» نیچهسـنی دوغار ویا مدت معلومهدن گیج دوغار بونلرگ هاموسنی الله بیلر «وهرشیئی» رزقدن واجلدن «اللهگ

ومن جهر به ومن هو مستخف باللیل وسارب بالنهار ۱۲) له معقبات من بین یدیه ومن خلفه یحفظونه من امر الله ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم واذا اراد الله بقوم سوءا فلا مرد له وما لهم من دونه من وال ۱۳) هو الذی یریکم البرق خوفا وطمعا وینشئ السحاب الثقال ۱۴) ویسبح الرعد بحمده والملئکة من خیفته ویرسل الصواعق فیصیب بها من یشاء وهم

یاتنده قدر واندازه ایله‌در» نه‌آرتار ونه‌اسکیلر ۱۰) بیلندر گزلین وآشکارانی» واری ویوخی «الله بیوکدر» اوندن که‌وصف‌اولونا وقادردر جمیع شیئلره «اوجادر» اوزاددن که مشرکلر دیورلر ۱۱) «برابردر» اللهنگ یاتنده وعلمنگ مقابلسنده «سیزدن او کیمکه مخفی دانشه وقلبنده ساخلیه واوکسکه آشکار دانشه واوکسکه گیجه‌نگ قرانلقنده ایستدیگنی گیزلین عمله گتورلدر وگونوز آشکار ایدندر ۱۲) الله ایچون ملائکه‌لر واردر بربرلنگ دالنجه نازل اولار» بنده‌نگ عملنی یااوزینی حفظ ایتمك ایچون «بنده‌نگ قباقندن ودالی طرفندن حفظ ایدرلر اللهنگ امریله» هلاکت وقورخی یرلرندن «الله برطائفه‌یه ویردیگی نعمتی تغییر ویرمز نه‌قدر که‌اوطائفه تغییر ویرمیه نفسلرنده اولان یخشی عملی» اطاعت ایتمگی معصیته وشکران نعمتی کفران نعمته «ایلکه الله ایستدی که بر قومه عذاب گونده‌ره پس الله‌دن سوا اونی دفع ایدن یوخدر واونلارنگ ایشنه باخوب کومك ایدن یوخدر

۱۳) الله ایله الله‌در که گوستررر سیزه ایلدیریمی قورخماق وطمع اتمك طریقیله» قورخارلار صاعقه دوشوب تلفیات عمله گتورمکدن وطمع ایدرلر یاغش یاغمقه که اونلارنگ زراعتنی گوگرده «و سوئیله دولوب آغر اولان بولودی الله خاق ایدر»

۱۴) حال دلیله» ایلدیریم الله‌ه تسبیح ایدر اللهه حمد اتمگیله» اونگ تسبیحی سس اتمگیدر «وملائکه‌لرده تسبیح ایدرلر اللهنگ قورخسندن والله گوندرر ایلدیریمی وضرریتورر اوکسه که ایستر» مسلمدن وکافردن «وجاهللر مجادله ایدرلر اللهنگ خصوصنده والله عذاب اتمگه زیاده قوتلودر» (شأن نزول) اربدبن قیس وعامر بن طفیل حضرت پیغمبر ص نگ خدمتنه گلوب خیاللری حضرتی قتل اتمك ایدی عامر اربده‌یه‌دیه‌مشدیکه من محمدله دانشاندا سن دال طرفه کیچوب حضرتی قلج ایله اورعامر حضرتله دعوا وقیل‌وقال ایدردی حضرت آهسته جواب ویرردی ارید حضرتنگ دال طرفنه کیچوب ایستدی قلجی چکسون برقاریش چکوب زیاده قلجی قنندن خارج ایده بلمدی عامر اشاره ایدیردی حضرتی اولدورمگه حضرت ملتفت اولوب اربدنگ حرکتنی گورنده عرض ایتدی الهی اربدنگ شرنی مندن دفع ایت او قرارله که ایسترسن

يُجادِلُونَ فِي اللهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحالِ ١٥) لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كَباسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْماءِ لِيَبْلُغَ فاهُ وَما هُوَ بِبالِغِهِ وَما دُعاءُ الْكافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلالٍ ١٦) وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمٰواتِ وَالْأَرْضِ طَوْعاً وَكَرْهاً وَظِلالُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْآصالِ ١٧) قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمٰواتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِياءَ لا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعاً وَلا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمىٰ وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُماتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ

اللّٰه‌تعالی صاعقه گوندروب اربدی یاندیروب عامر قاچدی قورتولدی دیدی یامحمد دعا ایتدگ سنگ اللهگ اربدی هلاك ایتدی هر اینه اوقدر آدم گتورورم صحرا ودره‌لری دولدورار حضرت بیوردیکه اللّٰه منی بوقصددن منع ایدر ایلکه عامر گیتدی واوزینه کومك گوتوروب گلنده بوینه یاره چخوب هلاك اولدی بومعنی‌یه اللّٰه اشاره ایدوب بیورور اللّٰه صاعقه گونده‌روب هرکسی ایستیه اولدورر بونی گوروب گنه‌ده بیمعرفتلر اللهگ قدرتنده گفتگو ایدرلر ١٥) «اللّٰه ایچوندر که دوغری دعالری قبول ایده واوکسلر که اللهدن باشقه‌سنی چاغرارلر» وبرکه‌دوشن وقتده بتلری چاغرارلار «اونلارگ دعالرنی قبول ایده بلمزلر» بتلرگ نه‌قدرت وقوت‌لری وارکه اونلارگ دعالرنی قبول ایده» دگلدر اونلارگ مثلی «مگر اوکس کیمی که سوسوزلقگ چوخلقندن اوزاقدان اللرینی آچوب یره قویارکه سو گلوب اونگ آغزینه یتشه» وسویی ایچوب سوسوزلقی ساکت اولا «واوشخص سویه یتشش دگلدر» نیجه‌که سو گلوب اونلرگ آغزینه یتشمز واوشخصگ دعاسنی قبول ایتمز هابیله بتلردخی اونلرگ دعاسنی قبول ایتمز «دگلدر کافرلرگ دعاسی مگر ضلالتده اولماق» بتلر اونلارگ دعاسنی قبول ایده بیلمه‌مگه گوره ایستدیکلری عمله گلمز ١٦) «اللّٰهه سجده ایدر اوکسکه گوگلرده ویرده‌در» ملائکه‌لردن وسائر مکلفین‌دن بعضی سجده ایدر «اوز خواهشیله» مؤمنلر کیمی بعضی قلج زوریله «استمین حالده» یااینکه منافق سجده ایدر مؤمنلردن قوخماق سببیله «واناارگ کولگه‌لریده سجده ایده‌رلر» عبارتدر رکوع وسجودایدن وقتده کولگه‌نگ حرکتندن. سجده ایدنلر سجده ایدرلر «صبح وآخشام» یعنی علی‌الدوام ١٧) «دیگلن یامحمدص بوکفاره کیمدر گوگلرگ ویرگ اللهی واونلاره تربیت ویرن» وتدبیر ایدن اونلار عاجز قالاندا «سن‌دیگلن اللهدر» جمیع خلقگ اللهی «دیگلن آیاسیز اوزگزدن اوتری اوگونه دوستلر وصاحبلر اخذ ایتدگز که اوزلرینه خیرونفع ایتمگه قادر دگلدرلر» پس‌نجه اوزگه آدمه نفع وضرر ویره بیلرلر «دیگلن آیابرابردر کورآدم‌ایله گوزلو آدم آیابرابردر ایشیق‌ایله قرانلیق»

فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ١٧) اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ اَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ اَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِثْلُهُ كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ فَاَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَاَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْاَرْضِ كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنٰى وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ اَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْاَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ اُولٰئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ وَمَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ نصف

وايكيسی بردرجه‌ده‌در آیا كفرايله ايمان ضلالت ايله هدايت جهل ايله علم بردر يااينكه بوجهته اللهه شريكلر قرار ويرديلر كه «الله خلق ايدن مخلوق كيمی بتارده آدملر خلق ايتديلر واو آدملر اللهی یارادن مخلوقاته اوخشيوب» معلوم اولماديكه الله یاردان هالسی‌در وبتلر یارادان هالسی‌در پس اوصورتده كه بتلر قادر اولميوبلر كه بر لفرآدم خلق ايده‌لر پس‌له‌سببه مشركلر اوللره عبادت ايديرلر «پس ديگلان‌مشركلره كه اللّهدر هرشيئی خلق ايدن والله بردر» شريكی يوخدر «وغلبه ايدندر» جميع قدرت وقوت صاحبلرينه ١٨) «الله گوك‌طرفندن یاغيش سويی گوندردی وسوآخوب چوللر قدری‌جمع اولدی» وآرخلر وچولك يرلر ياغشنگ سوينی هربری اوزلرنگ بيوك وكوچك‌لگی قدرده گوتوروب «سيلدن عمله گلن كفی (كوپوگی) سيل اوز اوستنه گوتوردی» الله‌تعالی تشبيه ايتدی حقی واسلامی‌صاف سويه‌كه خالقه‌نفع‌ويرر وباطلی وكفری كفه كه تيز زائل اولار ونفعی اولماز بوندن صوكره باشقه مثل بيورور كه «اودده يانديروب قايناتدقگز شيئلرده» قزيل وگوموش‌دن «زينت قايرمق ايچون» ويرگ‌توپراقندن‌ويردن چيخان‌مس، دمير، قلعو سايرجواهراتدن «آلتلر» قاب وسائرگذران‌اسبابی«ترتيب‌ايدن‌وقتده» بوشيئلری‌اريدنده هاموسنگ‌كفی‌وارسويگ كفی اولان كيمی بوشيئلر قاينيان وقتده خالصی تكده قالوب مغشوشی كف كيمی اوسته چيخار «هابيله الله مثل اورار حقی وباطلی» خالص ومغشوشه «اوكه كفدر گيدر وتلف‌اولار» اوندن نفع اولماز «اما اوشيئی كه‌خلقه نفع ويرر» وخالص سودر «يرده قالار» وزراعتلر وسائر مخلوقات اوندن نفع گورر «هابيله الله‌مثل‌لراورار خلقه» اوللارگ دين ودنيالرندن اوتری. بومثلدن شايد مراد بواولا كه قران یاغش منزله‌سنده وقلبلر چوللر ونهرلر منزله‌سنده‌در هركس اوز وسعت قلبی قدرنجه قرآندن نفع گوتورر ومشركلر سويگ كفی كيمی برقدر شبهه‌لو سوزلر خلق آراسنه سالوب اوزلرينی اوجالتسه‌لرده تيز فانی اولارلر امامؤمنلر صاف سوكيمی ايمانده دوام ايدوب برآز كچمك‌ايله كف منزله‌سنده اولان وسوسهٔ شيطان زائل

۱۹) اَفَمَنْ يَعْلَمُ اَنَّمَا اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ اَعْمٰى اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ اُولُوا الْاَلْبَابِ ۲۰) اَلَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللّٰهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ ۲۱) وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا اَمَرَ اللّٰهُ بِهِ اَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ ۲۲) وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرَؤُنَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ اُولٰئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ ۲۳) جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ اٰبَائِهِمْ وَاَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَالْمَلٰئِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ

اولوب صاف سو تکده‌قالان کیمی وسوسه دخی برقدر قوت ایمانله زائل اولوب حق باقی قالار بوقرارله‌در معدنیاتنگ خالصی وکفی اریملک زمانده «اللهنگ دعوتنی قبول وایمان کتورن‌لر ایچون بهشت واجروار. واوکسلرکه اللهنگ دعوتنی قبول ایدوب ایمان کتورمدیلرا گر یریوزینده‌اولان شیئنگ هاموسی‌اونلارنگ اولاویراوقدراونلارنگ اوستنه‌آرتا البته بونلارنگ هاموسنی فداایدرلر» که قیامتده‌اونلاری آلوب اونلاره‌عذاب ایتمیه‌لر امااونلاردن عوض قبول اولماز «اونلار اوکسلردرکه اونلار ایچون پیس حساب آلنماق واردر» که گناهلارندن هیچ شیئی عفو اولونماز اونلارنگ هامو عمللرننگ حسابنی چکرلر وبوگونه حساب چکمك البته چتین‌لگنه گوره‌پیس‌احوالدر «واونلارنگ قایداجاق یری جهنمدر ونه‌پیس مهیا اولمش منزلدر ۱۹) آیا اوکسکه سکااللّٰه‌طرفندن نازل اولان قرآننگ حق ودوغری اولماقنی بیله وایمان کتوره‌کور آدم کیمی‌در کههیچ شیئی گورمیه» وحقله باطله‌فرق ویرمیه «بودر وبوندرغیری دگلدرکه عقل ومعرفت صاحبلری فکر ایدرلر ویادینه کتوررلر» اللهنگ حکملرینی وحقله باطلی بربرلدن‌تمیز ویررلر ۲۰) «اوکسلرکه‌وفاایدرلر اللّٰهایله ایتدکلری‌عهده وسندیرمازلر آندایله محکم اولان سوزلرنی» عبارتدر اوندن که برشخص عهد و یاقسم ایده برشیئی عمله کتورمگه ۲۱) «او کسلرکه اللّٰه امر ایتدیگی احسانی عمله کتوررلر» یعنی صلهٔ رحم‌ایدرلر جمله اوکسلره که‌الله امرایدبدر خواه‌قوم اولاخواه اسلام جهتنه هم‌مذهب اولا «واللّٰهدن‌قورخارلر» قطع‌رحم‌ایتمکه «وقورخارلار قیامتده پیس حساب ویرمکدن ۲۲) «واوکسلرکه‌صبرایتدیلر» بلالره ومصیبتلره یامعصیتلره «اللّٰهنگ رضاسنی ایستمك ایچون ونماز قیلدیلار وصرف ایتدیلر اوشیئلردن که اونلارا روزی ایتمشوك گزلین وآشکارا وبخشی ایش ایتمکله پیس ایشی» وعبادت ایتمکیله گناهی اوزلرندن «دفع ایدرلر بو ذکر اولان صفتلر ایله صفتلنمش شخص‌لر ایچوندر آخرت ایوی» که‌عبارتدر بهشتدن ۲۳) «آخرت ایوی عبارتدر فانی اولمیان بهشتدن اوگا داخل اولارلر ذکراولان کسلر واوکسلرکه صلاحیتی

مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴿۲۴﴾ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ﴿۲۵﴾ وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللّٰهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولٰئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿۲۶﴾ اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَفَرِحُوا بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ ﴿۲۷﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللّٰهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أَنَابَ ﴿۲۸﴾ اَلَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللّٰهِ أَلَا بِذِكْرِ اللّٰهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴿۲۹﴾ اَلَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبٰى لَهُمْ وَحُسْنُ مَآبٍ ﴿۳۰﴾ كَذٰلِكَ أَرْسَلْنَاكَ

اولا بهشته داخل اولمقه» ایمان گتورملك وپیغمبر گتورنی تصدیق ایتمك ایله «او نلارنك آتالرندن وعورتلرندن واولادلدن. وملائکه لر داخل اولارلر بهشت اهلنك یاننه هر قاپودن» بهشتنك سگز قابی‌سنك هر بریسندن ۲۴) ایلکه داخل اولدیلر دیرلر «سلام سیزه اولسوك اوعملك مقابلنده که صبر ایتدگز» دنیانك شدتلو وزحمتلو بلالرینه یاعبادتلرینه یامعصیتلرینه «پس نه یخشی‌در ایوك آخری» که آخرت ایوینده قلبگز ایستدیگی نعمتلری گوردگز ۲۵) «واو کسلر که اللهك عهدنی سندیرارلر محکم عهد ایدندن صوگره وقطع ایدرلر اوشیئی که الله امرایتمشدی که اونی وصل ایده‌لر وفساد ایدرلر یریوزینده» معصیت یاظلم ایتمك ایله «بوصفتله متصف اولان کسلره‌در اللهك رحمتندن اوزاق اولماق واونلار ایچون‌در آخرت ایونك پیسلگی» جهنمده همیشه‌لك اولماق ایله ۲۶) «الله وسعت روزی ویرر اوکسه‌که ایستیر اوز بنده‌لرندن وتنك ایدر» روزینی هانسی بریسی مصلحت اولساعمله گتورر وهرکسه‌که وسعت ویریلدی «شاد اولدیلار دنیاده دیری قالوب دنیامالیله آزمدت لذت آپارمقله‌ودگلدر دنیانك دیریلگی مگر آز شیئی» دنیانك نعمتی نه‌قدرچوخ اولساده فانی اما آخرت نعمتی همیشه‌لیك وباقیدر ۲۷) «کافرلر دیرلر نه‌سببه محمد ص ه اوزاللهی طرفندن معجزه گلمدی» نجه که‌سائر پیغمبرلره گلوب «دیگلن اونلارا الله ضلالته سالار اوکسی که ایستر» بنده‌نك اوز اختیاریله دوتدیقی معصیت جهتنه اوالدازه‌ده که دخی قابل هدایت اولماز «والله هدایت ایدر اوکسیکه توبه وانابه ایدوب الله طرفنه قایده» اطاعت ایتمك ایله

۲۸) اوکسلرکه ایمان گتوردیلر اللهه وپیغمبره واونلارك قلبلری خاطرجمع اولار اللهی ذکر ایتمکله خبردار اول اللهی ذکر ایتمك ایله قلبلر آرام وساکن اولار» اضطرابدن ۲۹) «اوکسلرکه ایمان گتوردیلر وایماندن صوگره صالح عمللر ایتدیلر» که‌اوعمللرك قابلیتی وصلاحیتی اولا الله قبول ایتمگه وعوضنده گوزل مزدویرمگه «بونوع کسلره مزد واجر» یابشارت یاهمیشه‌لك خیر یاطوبی آغاجی واردرکه

فِي اُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا اُمَمٌ لِتَتْلُوَ عَلَيْهِمُ الَّذِي اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمٰنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ مَتَابِ ۳۱) وَلَوْ اَنَّ قُرْاٰنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ اَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْاَرْضُ اَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتٰى بَلْ لِلّٰهِ الْاَمْرُ جَمِيعًا اَفَلَمْ يَيْأَسِ الَّذِينَ اٰمَنُوا اَنْ لَوْ يَشَاءُ اللّٰهُ لَهَدَى النَّاسَ جَمِيعًا وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ اَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ حَتّٰى يَاْتِيَ وَعْدُ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ۳۲) وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَاَمْلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ اَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ

بر آقاجدر بهشتده اصلی حضرت پیغمبرگ قصرنده‌در وشاخه‌لری چکیلوبدر جمیع بهشت اهلنگ غرفه‌لرینه ثعلبی اوز تفسیرنده وابن‌مغازلی اوز کتابنده ذکر ایدوبدر که بهشتده اولان طوبی آقاجنگ اصلی علی ع ایونده‌در واونلرایچون واردر «گوزل قایداجاق مکان» که عبارتدر بهشتدن ۳۰) «هابیله بزسنی گوندردیك پیغمبرلگه برامته‌که اوندن قباق امتلر کیچوب گیدوبدر تااینکه سن‌اوخویاسن اونلاره اوآیه‌لری که بز وحی ایتدیك سگا» تااینکه ایشیدوب ایمان گتوره‌لر «وقریش کافر اولورلار رحم ایدن اللّهه» واونی تانمورلارکه کیمدر «دیگان‌رحمن منم اللّهمدر حقیقی اللّه‌دن باشقه اللّه‌یوخدرمن‌اوگا توکّل وایشلریمی رجوع‌ایتدیم واونگ‌طرفنه‌در منم قایداجاق مکانیم ۳۱) واگرعالمده برکتاب اولایدی که‌اونگ سببی‌ایله داغلار یرندن حرکت ایدیدی یااینکه یر پارچه‌لانیدی یااینکه اؤلیلر دیریلوب اونیله دانشیدی» هرآینه اوکتاب بو قرآن اولاردی یااینکه معنی بیله اولاکه قرآن سببیله داغ‌یرندن حرکت ایده ویر پارچه‌لانا یااونیله اولی دانشه مکه اهلی گنه‌ده ایمان گتورمزلر چونکه اهل مکه حرمگ صحننده اوتورمشدیلر پیغمبرص اونلاری ایمانه تکلیف ایدنده عبداللّه‌بن امیه‌دیدیکه اگرسن‌حق پیغمبرسن ایسه مکه‌نگ داغلاری پارچه‌لانوب مکه‌نگ یری کین اولسون وداغدان آرخلرجاری اولسون واؤلی دیریلوب شهادت ایتسون سنگ دوغریلقگا اوگا گوره بوآیه نازل اولدی «بلکه اللّه ایچوندر امرگ هاموسی» اؤلی دیریلتمك وداغلاره حرکت ویرمك ویری پارچه‌لامق «آیا مؤمنلر بیلمدیلر که اگر اللّه ایسته‌سیدی البته زورله خلقگ هاموسنی هدایت ایدردی وکافرلرگ عمللری سببنه همیشه اونلره اذیت ایدن امرلریتشر» مصیبت، بلاء قحط، اؤلمك واسیر اولمق کیمی «یااینکه اومصیبت‌لر اونلارگ اولکه‌لرینگ یاخوناقنه داخل اولار» قورخارلرکه اونلرگ شهرینه دخی سرایت‌ایده بومصیبت‌لر اونلرگ حقنده متصل عمله گلر «اووقته‌دیك که اللّهگ وعده‌سی گله» دعوایه امر اولا یافتح مکه عمله گله «حقیقتده اللّه اوزوعده‌سنه خلاف ایتمز ۳۲) وهر آینه استهزا

۳۳) افمن هو قائم على كل نفس بما كسبت وجعلوا لله شركاء قل سموهم ام تنبئونه بما لا يعلم في الارض ام بظاهر من القول بل زين للذين كفروا مكرهم وصدوا عن السبيل ومن يضلل الله فماله من هاد ۳۴) لهم عذاب في الحيوة الدنيا ولعذاب الآخرة اشق وما لهم من الله من واق ۳۵) مثل الجنة التي وعد المتقون تجري من تحتها الانهار اكلها دائم وظلها تلك عقبى الذين اتقوا وعقبى الكافرين النار ۳۶) والذين آتيناهم الكتاب يفرحون بما انزل اليك ومن الاحزاب من ينكر بعضه قل انما امرت ان اعبد الله ولا اشرك به اليه ادعوا واليه مآب ۳۷) وكذلك

اولولدی اوپیغمبرلره که سندن قباق ایدیلر» نجه‌که سکا استهزا ایدیرلر «من کافرلره مهلت ویردیم صوکره اونلری دوتدیدم» عذاب نازل ایتمك ایله «پس نجه اولدی منم عذابیم» آیا اوعذابی دفع ایتمکه مشرکلر قادر اولدیلر یاله ۳۳) «آیا اوالله که جمیع نفسلری حفظ ایدندر وکسب ایتدکلری عمللری بیلندر» عاجز بتلر کیمیدر بونیله‌بیله «بت‌پرستلر اللهه شریك‌لر قرارویردیلر یاپیغمبر دیگلن‌اونلارك آدنی دیبك» اوللردن عماه‌گلن هنرلری بیان ایدك اگر اوللرك بتلری حقیقتده اللّٰه‌اولسیدیلر گرك صفت‌لنمش اولایدی‌لر خلق ایتمك، روزی ویرمك، اولدورمك ودیریتمك صفت‌لری‌ایله نیجه‌که الآهده اوصفتلر موجوددر «یااینکه الله تعالی‌یه یر یوزینده بیلمدیگی شیئی خبر ویریرسگز یااینکه حقیقتی اولمیان برسوز دییورسگز» بونلر هاموسی باطلدر «بلکه کافرلره حیله‌لری زینت‌لو گوروندی» ومسلمانلر بار=سنده ایتدکلری حیله‌لر اوللره اوقدر خوش گلدیکه «حق یولدن منع اولوندیلر» وحقی تاپا بیلمدیلر «وهرکسیکه الله اوزباشنه قویا» عملنگ پیسلیگنه گوره اوصورتده «اوگا هیچ یول ئوسترن یوخدر ۳۴) اونلار ایچون دنیاده عذاب وار» اؤلمك واسیر اولماق کیمی «هرآینه آخرت عذابی چتین‌راقدر» همیشه‌لیگی وشدتی جهتنه «واللّهك عذابندن ساخلیان یوخدر ۳۵) اوبهشتك صفتی که وعده ویریلوب‌در پرهیزکارلره بودر که‌اونلارك آلتندن نهرلر جاری اولار اونك میوه‌لری همیشه‌لیك‌در هرگز آزالماز واونك کولگه‌سی برطرف اولماز» که حرارت‌شدت ایده «بوبهشت اوکسلرك آخرامرلری‌درکه پرهیزکارلق‌ایتدیلر وکافرك عاقبت امری اوددر ۳۶) واوکسلرکه اونلارا کتاب‌ویردیك» سنك اصحابندن‌یایهودی‌ونصاری‌لرك‌ایمانه گلنلرندن «شاداولارلر اوکتاب سببنه‌که سگا نازل‌اولدی ویهود ونصرانی ومجوس طائفه‌لرندن اوکسلرواردر که‌انکارایدر قرآنك بعضی‌سنی» اوسوزلری که تورية وانجيل ایله مخالفدر «دیگلن یاپیغمبر بوندن غیری دگلدر که من امر اولونمشم که اللّهه عبادت‌ایدم

انزلناه حكماً عربياً ولئن اتبعت اهواءهم بعدما جاءك من العلم مالك من الله من ولي ولا واق
۳۸) ولقد ارسلنا رسلاً من قبلك وجعلنا لهم ازواجاً وذرية وما كان لرسول ان يأتي باية الا باذن الله
لكل اجل كتاب ۳۹) يمحوا الله ما يشاء ويثبت وعنده ام الكتاب ۴۰) وان ما نرينك
بعض الذى نعدهم او نتوفينك فانما عليك البلاغ وعلينا الحساب ۴۱) اولم يروا انا نأتي الارض
ننقصها من اطرافها والله يحكم لا معقب لحكمه وهو سريع الحساب ۴۲) وقد مكر الذين من

وبر كيمسه‌يى اوڭا شريك قرارويرميم وخلقى اللهڭ طرفنه چاغريرام والله طرفنه‌در
منم قايداجاق يريم» اوگونده حكم ايتمك منحصردر اللهه ۳۷) نجه‌كه گيچمش پيغمبرلره
كتاب گوندرديك اونلرڭ لغتيله «هابيله بز قرآنى گولدرديك حكمتله مطابق» يااينكه
باطل اولماقدن محكم‌در «عربى لغتيله‌در وا گر سن اونلارڭ خواهشلرينه تابع اولاسن
سڭا قرآن گلندن صوڭره» ويقين ايتميه‌سنكه قرآنده گوستريلن احكامڭ هاموسنه عمل
ايتمك واجب‌در «اوصورتده سڭا كومك ايدن واللهڭ عذابندن ساخليان اولماز» بوآيه
هرچند پيغمبره خطابدر امامقصود امتدر كه بوسوزى ايشدوب دينلرينده ثابت‌قدم
اولسونلر ۳۸) «هرآينه سندن قباق بز پيغمبرلر گوندرديك واونلره عوتلر واوشاقلر
ويرديك» هيچكسڭ حقى يوخدر كه سنى مذمت ايده عورت آلماق واولاد صاحبى
اولماق ايله سن ملائكه دگلسن كه عورتڭ واولادڭ اولميه «وهيچ پيغمبره معجزه
وياعذاب گتورمك ممكن دگلدر مگر آللهڭ اذنيله» الله اذن ويرمه‌مش هيچكس
معجزه گتوره بيلمز «هروقت ايچون بركتاب واردر» ياهرايش وعذاب ايچون بروقت
وار گاه توراة نازل اولار گاه انجيل گاه قرآن وهربريسى وقتڭ تقاضاسنه مطابق
نازل اولوب‌در ۳۹) «اوّل نازل اولان حكمدن هانسنى الله ايستيه پوزار وعوضنه باشنقه‌سنى
قويار» نقدركه اوّلمجى حكم وقتله موافق ايسه عملنه حكم ايدر ايلكه تقاضاى زمان
تغيير تاپا حكم دخى تغيير تاپار «والله يانند‌ه‌در اصل كتاب» (لوح محفوظ) اونده
يازيلان هرگز محو اولماز عبارتدر اللهڭ علمندن ۴۰) مشركلره عذاب گوندرمك
خصوصنده «سڭا وعده ويرديگمز عذابڭ بعضى‌سنى گوستريك» كه سيزڭ الگزده
اسير وقتل اولارلر «ياانكه سنى اؤلدوره‌ريك» وعده ويريلنلرڭ هاموسى عمله
گلمه‌ميش «حقيقة سڭا لازمدر منم احكاميمى خلقه يتورمك وبزه‌در حساب چكمك»
وعمللرينه مزد ويرمك ۴۱) «آياسنى تكذيب ايدنلر گورمورلر (گورميه‌جكلر) كه
بزيم حكممز يرڭ يوزينه گلوب آزالداروق يرڭ اطرافنى» اولدورمك وهلاك ايتمك
ايله ياانكه يرى اسلام تصرفنه گتوروب كافرلرڭ يرينى آزالداروق «الله حكم ايدر

قَبْلِهِمْ فَلِلّٰهِ الْمَكْرُ جَمِيعاً يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ ۴۳) وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلاً قُلْ كَفَى بِاللّٰهِ شَهِيداً بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ

اسلامنگ غلبه‌سنه واللهنگ حکمنی قایتاران اولماز واودر سرعتله حساب چکن ۴۲) حیله ایتدیلر اوکسلر که اونلردن قباق وارایدیلر» اوز پیغمبرلرینی تکذیب ایتمگه واولدورمگه الله اونلارنگ حیله‌لرنی باطل ایتدی «والله ایچوندر حیله‌لرنگ هاموسنگ مقابلنده جزا ویرمك. هرنفس هرنه کسب ایتدیگنی الله بیلور وتیزلیك ایله کافرلارده بیلرلر که کیمنگ ایچوندر اوبری ایونگ آخری» قیامت گوننده معلوم اولارکه بهشت کیمه قسمت اولار وجهنم کیمه ۴۳) «یاپیغمبر مشرکلر سگا دیرلر که سن الله طرفندن گوندریلمش پیغمبر دگلسن اونلره دیگلن الله بسدر شاهد اولمقه منمله سیزنگ آرا گزده وبرده اوکسکه اونگ یاننده‌در کتاب بیلمك» قرآنی، توراتی وانجیلی اوخویوب بیلنلر شاهداولارلر منم پیغمبرلگیمه عبارتدر انبیا وائمه ومؤمنلردن

سورهٔ ابراهیم (۵۲) آیه‌در مکه‌ده نازل اولوب

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

۱) الر كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ۲) اللّٰهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ۳) الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجاً أُولٰئِكَ

۱) منم اوالله که گورورم بو اوکتابدر که یاپیغمبر بیز سگا گوندردیك تااینکه خلقی چیخارداسن گمراهلق قراللقندن جمیع خلقه غلبه ایدن وجمیع ایشلرینده بگنلمش اولان اللهنگ ایشقلی یولنه» عبارتدر ایمانه داخل اولمقدن ۲) «ایله الله که اونگ ایچوندر گوگلرده ویرده اولان مخلوق ووای اولسون کافرلره شدتلو عذابدن» قیامت گوننده ۳) «اوکسلر که دلیانگ زندگانلقنی آخرتدن آرتیق ایسترلر وخلقی الله یولندن وایمان گتورمکدن منع ایدرلر ویوله گجلیك آختارارلر» ودین اسلامه عیب ثابت ایدرلر

فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ۞ ۴) وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۞ ۵) وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِأَيَّامِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ۞ ۶) وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ أَنْجَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ۞ ۷) وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ۞ ۸) وَقَالَ مُوسَى إِنْ تَكْفُرُوا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ ۞ ۹) أَلَمْ

«اونلار حقدن اوزاق اولان ضلالتده‌درلر ٤) وبز هيچ پيغمبر گوندرمديك مگر اينكه اوز قومنگ ديليله تااينكه بيان ايده اونلره» احكام دينى و ترجمه ايتمگه احتياج اولميه «پس الله گمراه ايدر» بهشت يولندن «اوكسيكه ايستر» اوز عملى جهتنه «وهدايت ايدر اوكسى‌كه ايستر والله غلبه ايدندر ٥) وهرآينه بزگوندرديك موسى‌ع‌ى اوز معجزه‌لريمزايله كه اوز قومكى قارانلقدن ؛ورانى‌لقه چيخارت ونصيحت‌وير اونلره اللهگ گونلريله» بعض گونلرده الله‌بنده‌لرگ بعضى‌سنه نعمت كرامت‌ايدوب وبعضى‌سنده عذاب گوندروب بنده‌لرگ دوتديقلارى عمله‌گوره «اوگونلرده واقع‌اولان احوالاتلرده هرآينه علامتلر وار هرصبر ايدن كسه كه شكر ايدندر» اللهگ نعمتلرينه
٦) «يادگا گتور ياپيغمبر اوزمانيكه موسى ديدى اوز قومنه كه يادگزه گتورون اللهگ سيزه اولان نعمتنى اوزمانيكه نجات ويردى سيزه فرعون اولادندن كه اونلر داددير اردیلر سيزه عذابگ پيسنى» قول يرينه سيزى ايشله‌درديلر «واولدوريرديلر سيزگ اوغلان‌اوشاقلارگزى وديريلدير ديلرسيزگ عورتلرگزى وبونده‌سيزه بيوك‌امتحان واردر سزگ اللهگز طرفندن» بوآيه سورهٔ بقره‌نگ ٤٩ مجى آيه‌سنده شرح‌اولوندى
٧) «موسى‌ع قومنه ديدى يادگا گتور اوزمانيكه سيزگ اللهز سيزه خبر ويرديكه اگر شكر ايده‌سگز منم ويرديگيم نعمتلره البته من آرتورارام نعمتمى‌وا گر كفران نعمت ايده‌سگز بدرستيكه منم عذابم البته شدتلودر» اوكسه كه كفران نعمت ايده
٨) «موسى ديدى اگرسيز وجميع يريوزينده اولان مخلوقلت اللهه كافراولاسگز الله‌بى‌احتياجدر خلقگ عبادت وشكرندن وعملنده بگنلمش‌در ٩) آيا گلمدى سيزه اوكسلرگ خبرى كه‌سيزدن قباق وارايدى‌لر نوح، عاد وثمودقو مندن واو كسلرگ خبرى كه‌اونلاردن صوگره‌در اونلارگ تفصيل احوالنى اللهدن باشقه كمسه بيلمز اونلارگ پيغمبرلرى معجزه‌لر ايله اوقومه گلديلر پس ردايتديلر اوز اللرينى اوز

يأتكم نبؤا الذين من قبلكم قوم نوح وعاد وثمود والذين من بعدهم لا يعلمهم الا الله
جاءتهم رسلهم بالبينات فردوا ايديهم فى افواههم وقالوا انا كفرنا بما ارسلتم به وانا لفى
شك مما تدعوننا اليه مريب ١٠) قالت رسلهم افى الله شك فاطر السموات والارض يدعوكم
ليغفر لكم من ذنوبكم ويؤخركم الى اجل مسمى قالوا ان انتم الا بشر مثلنا تريدون ان تصدونا
عما كان يعبد اباؤنا فأتونا بسلطان مبين ١١) قالت لهم رسلهم ان نحن الا بشر مثلكم
ولكن الله يمن على من يشاء من عباده وما كان لنا ان نأتيكم بسلطان الا باذن الله وعلى الله فليتوكل
المؤمنون ١٢) وما لنا الا نتوكل على الله وقد هدينا سبلنا ولنصبرن على ما اذيتمونا وعلى الله

حزب

آغزلارينه» نجه‌كه تعجب وگولمك وقتنده انسان الني آغزنه قويار يااينكه اللرينى
پيغمبرلرڭ آغزينه قويديلر تكذيب ايتمك ايچون كه ساكت اول يااينكه شدت غضبدن
اللرينڭ دالنى ديشله‌ديلر «وديديلر بيز سيزڭ پيغمبرلگڭزه اينانمريق وشك ايديريك
اوشيئڭ حق اولمقنده كه سيز بزى اونڭ طرفنه چاغرورسڭز وادعا ايتديكڭز دين
بزى شبهه‌يه سالور» كه سيز رياست طلب ايديرسڭز ١٠) «اونلارڭ پيغمبرلرى
ديديلر آيا اللّهده شك واردر» بوقدر دلائلڭ وجودى ايله ايله الله كه «خلق ايدندر
گوگلرى ويرى وسيزى اوز وحدانيتنه چاغيرير تا اينكه باغشليه سزڭ گناهلارڭزڭ بعضى سنى»
وكيزسزه عذاب ايتميوب «سيزى تاخيره سالا آدلانمش گونه ديك» وقتنڭز يتشنده سيزى
اوز اجلڭز ايله اۊلدوره نه اينكه عذاب واسطه‌سيله «پيغمبرلرڭ قومى ديديلر سزدگلسڭز مگر
بزيم كيمى بشر سيز ايتسيورسڭز كه بزى منع ايده‌سڭز اوبتلره عبادت ايتمكدن
كه بزيم آتالاريمز عبادت ايدرديلر پس بزه آشكار دليللر گتورون» سيز عبادت
ايتديگڭز اللّهڭ دوغريلقنه وبز عبادت ايتديگمز بتلرڭ بطلاننه ١١) «اونلارڭ پيغمبرلرى
اونلاره ديدى دوغريدر بزده سيزڭ كيمى بشر ايك اما اللّه منت قويار هركسه كه ايستر
اوز بنده‌لريندن» پيغمبرلگه اختيار ايدر «وبزيم قدرتمز يوخدر اوز طرفمزدن معجزه
گتورك مگر اللّهڭ اذنيله و مرحمتيله ومؤمنلره لازمدر كه اللّهه توكل ايده‌لر
١٢) وله اولوبدر بزه كه بز اللّهه توكل ايتميك وحال آنكه اللّه تعالى بزى هدايت
ايتدى اوز يوللاريمزه» كه ايمان‌در وهرآينه صبر ايده‌روك بزه ايتدكڭز اذيتلره
وجميع توكل ايده‌نلره لازمدر كه اللّهه توكل ايده‌لر» بوسوزلر هاموسى پيغمبره
تسليدر ١٣) كافرلر اوز پيغمبرلرينه جواب ويرمگه سوز تاپميوب «ديديلر كه البته
بزسيزى اوز شهريمزدن خارج ايده‌ريك يااينكه اوز دينڭزدن قايدوب بزيم دينمزه

فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ۱۳) وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا
فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ ۱۴) وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ذَلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي
وَخَافَ وَعِيدِ ۱۵) وَاسْتَفْتَحُوا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ۱٦) مِنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقَى مِنْ مَاءٍ
صَدِيدٍ ۱۷) يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِنْ وَرَائِهِ
عَذَابٌ غَلِيظٌ ۱۸) مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ
لَا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَى شَيْءٍ ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ۱۹) أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ۲۰) وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ۲۱) وَبَرَزُوا لِلَّهِ

داخل اولارسکز صوکره الله‌تعالی اوپیغمبرلره‌وحی ایتدیکه» اونلرک قورخوتمقلرندن غمگین اولمیوک «البته بزظالملری هلاك ایده‌ریك ۱۴) البته سیزی اونلارک یرینده سا کن ایده‌ریك اونلاری هلاك ایدلدن صوکره بونجات تاپمق اوکس ایچوندر که منم حضورمده دورمقدن ومنم عذابمدن قورخـه ۱۵) پیغمبرلر اللهدن کومك ایستدیلر» یااینکه کافرلر کومك ایتسیوب دیدیلر اللهبزله سیزک آرا گزده حکم‌ایتسون «ظلم ایدن والله حکمنه اطاعت ایتمگه عداوت ایدن کسلر بودنیاده زیانکار وذلیل اولدیلر ۱٦) بوزیانکارلقک دالی جهنمدر وجهنم اهلی سیراب اولارلر بدنلردن آخان چرك‌سویی ایله ۱۷) اوسویی بردفعه‌ده ایچه‌بیلمیوب «جرعه‌جرعه (اودوم) ایچر» وبوغازندن آشاقه آپارا بیلمز «وگوارا سوایچمك کیمی ایچه‌بیلمز» اوسویی طبع قبول ایتممك جهتنه «واوگا اؤلومك شدتلری هرطرفدن‌گلر واؤلی دگلدر» که اؤلوب بردفعه‌لیك قورتالا بلکه زحمتده‌قالار «اونک دالنجه برك وقالین عذاب وار» که همیشه‌لیك جهنمده قالماقدر ۱۸) «اللهه ایناڼمیان کسلرک‌دنیاده ایتدکلری یخشی عمللرک مثلی کول کیمی‌در که تندبیل اسن‌گونده ییل اوگا زورایده» نجه‌که اوگونده کولی جمع ایتمك واوندن نفع گورمك اولماز هابیله «اللهه ایناڼمیاللر کسب ایتدیکلری عمللردن نفع گوتورمگه قادر اولابیلمزلر بودر حقدن اوزاق‌ضلالت» که‌برده د وغری یوللره قایدوب گلمکلری چتیندر

۱۹) «ای مخلوقات آیاسـن گورمورسن که الله خلق ایتدی گوگلری ویری حقله اگر الله ایستیه سیزی بودنیادن آپارار وهلاك ایدر وتازه یارانمش آدملر گتورر ۲۰) بومطلب اللهه چتین دگلدر ۲۱) جمیع مخلوقات قبردن‌خارج اولرلرحساب ایچون گزلین عمللرک هاموسی اللهه آشکار اولار وعاجزلر وتابع اولانلر دیرلر

جميعاً فقال الضعفؤ اللذين استكبروا انا كنا لكم تبعا فهل انتم مغنون عنا من عذاب الله من شيئي قالوا لو هدينا الله لهدينا كم سوآء علينا اجزعنا ام صبرنا مالنا من محيص ۲۲) وقال الشيطان لما قضي الامر ان الله وعدكم وعد الحق ووعدتكم فاخلفتكم وما كان لي عليكم من سلطان الا ان دعوتكم فاستجبتم لي فلا تلوموني ولوموا انفسكم ما انا بمصرخكم وما انتم بمصرخي اني كفرت بما اشركتمون من قبل ان الظالمين لهم عذاب اليم ۲۳) وادخل الذين امنوا وعملوا الصالحات

اوكسلره كه تكبرليك ايتديلر دنياده» رياست جهتنه «بز سيزه تابع ايديك» هر نه ديدگز تقليداً سيزه تابع اولدوق «پس آيا اللهڭ عذابندن بر حصه‌نى بزدن دفع ايدرسگز» كه‌بو حالده بزى احاطه ايدوبدر «اونلار ديرلر اگر الله بزى هدايت اتسيدى» بهشته وبزى عذابدن خلاص اتسيدى «هراينه بزده سيزى هدايت ايدرديك» بهشته و عذابى سيزدن دفع ايدرديك يااينكه اگر الله بزى دنياده هدايت اتسيدى بيزده سيزى هدايت ايدرديك نه‌بيز جهنمه گيدرديك ونه‌سيز «بزه برابردر ياداد فرياد ايديگ يااينكه صبر ايدگ» تدبيريمز قورتولوب «بزدن اوترى هيچ قاچماق يرى يوخدر ۲۲) ايلكه قيامت گوننده ايش تمام اولار» بهشت اهلى بهشته جهنم اهلى جهنمه داخل اولار واهل جهنم شيطانى مذمت ايدرلر اونلارى اغوا اتمكده او وقت «شيطان دير كه الله وعده ايتدى سيزه دوغرى وعده» پيغمبر واسطه‌سيله خبر ويردى كه‌دوباره‌ديريلوب حشرونشر وحساب اولمقه جمع اولاجاقسگز «ومنده‌وعده ايتديم» كه بوسوزلرهاموسى خلاف‌در معصيت ايدون من سيزى خلاص ايدرم الله كريمدر «من ويرديگيم وعده‌يه عمل اتميوب وعده خلاف اولديم منم سيزه دنياده هيچ تسلطيم و زوريم يوخيدى» من سيزى زور ايله معصيته واادار اتمديم «مگراينكه چاغرديم سيزى» وسوسه اتمك ايله «سيزده منى قبول ايتدگز» اوز اختيارگز ايله «پس منى مذمت اتميوگ» سيزه يتشن عذاب جهتنه «ومذمت ايدوگ اوز نفسگزى» كه اللهڭ وپيمغبرلرڭ حق سوزلرينى ايشتميوب منم وسوسه‌مى قبول ايتدگز «من سزڭ فريادگزه يتشن دگلم وسيزده منم فرياديمه يتشن دگلسگز من انكار ايتديم بونيكه دنياده عبادتگزه منى الله‌ه شريك قرار ويردگز» هرگز من الله‌ه شريك دگلم «حقيقتده ظالملره اذيت ويرن عذاب وار ۲۳) اوكسلركه ايمان گتورديلر ويخشى عمللر ايتديلر داخل اولالر او نوع بوستانلره كه اونلارڭ آلتندن نهرلر آخار هميشه‌ليك‌درلر اونده اوزلرڭ اللهڭڭ اذنى ايله اونلارڭ تحفه‌سى سلامت‌ليك‌در» بوآيه‌نڭ تفسيرى يونس سوره‌سنڭ ۱۰مجى آيه‌سنده شرح اولدى ۲۴) «آيا سن

جَنّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ ۲۴) أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ۲۵) تُؤْتِي أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ اللّٰهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۲٦) وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ ۲۷) يُثَبِّتُ اللّٰهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللّٰهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللّٰهُ مَا يَشَاءُ ۲۸) أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ كُفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ ۲۹) جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا وَبِئْسَ الْقَرَارُ ۳۰) وَجَعَلُوا لِلّٰهِ أَنْدَادًا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعُوا فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ ۳۱) قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا يُقِيمُوا

گورمدگ کـه الله نجه‌مثل اوردی مثل بودرکه «پاکیزه گلمه» که عبارتدر لااله‌الا اللهدن «پاك آقاج کیمیدر که اونگ کوگی ثابتدر وبوداقلری گوگده‌در» هرطرفدن گوك طرفنه قالخوب ۲۵) «میوه‌سنی اوز اللهنگ اذنیله ئیلگ هروقتنده ویرر» سائر آقاجلارگ خلافنه که ئیلده‌بردفعه‌میوه ویرر «الله‌تعالی خاقدن‌اوتری مثل‌لرذکر ایدر شاید که اونلار نصیحت قبول ایده‌لر ۲٦) ومردار کلمه‌نگ (کفر) مثلی ناپاك آقاج کیمیدر که حرکت ایدوب یرگ یوزندن قوپارکه اونگ ایچون برقرار اولماق یوخدر» آز یل ویاسائر صدمه یتشن کیمی گوگندن چخار کفر دخی بیله‌در جزئی صدمه ایله جهنمه داخل ایدر.

۲۷) «الله تعالی ایمانده ثابت وبرقرار ایدر او کسلری که ایمان گتوردیلر محکم دلیل‌ایله هم بودنیانده» که ایماندن چخمازلر «وهم آخرتده وگمراه‌ایدر ظالملری» ایمان‌ده ثابت‌قدم اولمقدن «والله‌ایستدیگنی عمله گتورر» اونلاره دنیاده مهلت ویرر ایلکه الله طرفنه قایتمادیلر ارلن گوندن قیامته‌دیك اونلاره نوع‌بنوع عذاب یتشر

۲۸) «آیاسن گورمرسن وباخمادوگ اوکسلره که‌الله اونلره ویردیگی نعمت‌لره شکر ایتمگی عوض ایندیلر کفره» یاپیغمبر سنی تانیوب وپیغمبر اولماقگی یقین ایدوب ایمان گتورمك عوضنه سگا اذیت ایدیرلر «ونازل ایتدیلر اوزقوملرینی هلاکت ایوینه» که اونلاری بدردعواسنه آپاررلر ۲۹) «یتوردیلر اونلاری جهنمه وپیس قرار گاه‌در جهنم ۳۰) والله ایچون شریك‌لر قرار ایتدیلر تااینکه خلقی اللهنگ یولندن گمراه ایده‌لر یاپیغمبرص دیگلن نفع‌بردار اولوگ برنچه‌گون دنیاده‌صوگره سزگ قایتماق یرگز جهنم اودی طرفنه‌در ۳۱) دیگلن یاپیغمبر منم او بنده‌لریمه که ایمان گتوردیلر نماز قیلالار ونفقه ویره‌لر اوزاددن‌که بیز اونلارا روزی

الصلوة وينفقوا مما رزقناهم سرا وعلانية من قبل ان يأتي يوم لا بيع فيه ولا خلال ٣٢) الله الذي
خلق السموات والارض وانزل من السماء ماء فاخرج به من الثمرات رزقا لكم وسخر لكم الفلك
لتجري في البحر بامره وسخر لكم الانهار ٣٣) وسخر لكم الشمس والقمر دائبين
وسخر لكم الليل والنهار ٣۴) وآتيكم من كل ما سألتموه وان تعدوا نعمت الله لا تحصوها ان
الانسان لظلوم كفار ٣٥) واذ قال ابرهيم رب اجعل هذا البلد امنا واجنبني وبني ان نعبد الاصنام
٣٦) رب انهن اضللن كثيرا من الناس فمن تبعني فانه مني ومن عصاني فانك غفور رحيم
٣٧) ربنا اني اسكنت من ذريتي بواد غير ذي زرع عند بيتك المحرم ربنا ليقيموا الصلوة

ویرمشـوك گزلینده وآشـکارده اوندن قباقکه اونلره بر گون گله‌جکدرکه‌اوگونده
نه‌آلیش ویریش وار ونه دوستلق ٣٢) الله‌ایله الله‌در که خلق ایتدی گوکلری
ویری وگوکدن یاغیش گوندردی اوسو سـببیله سـیزه هرمیوه‌دن برنوع روزی
یاراتدی وگمیلر قایروب سوار اولماقی سیزه میسر ایتدی تااینکه گمیلر دریاده
جاری اولا اللهڭ امریله والله آرخلری سیزه مسخر ایتدی» اونیله زراعت‌ایده‌سگز
٣٣) ومسخر ایتدی سیزه گونی وآیی اوزعادتی اوزره حرکت ایدرلر» خلقڭ
ولباتاتڭ‌اصلاحندن‌اوتری «ومسخرایتدی سیزه‌گیجه وگونوزی ٣۴) هراوشیئکه
سیز اونی سؤال ایتدگگز هاموسنی ویردی» انسان اللهدن گاه سلامتلك گاه نجات
گاه غنی‌لیك گاه اولاد گاه باشقه باشقه مطلبلر ایستر الله دخی هاموسـنی ویرر
«واگر سیز سایاسیگز اللهڭ نعمتنی حساب‌ایده بیلمزسگز چوخلقنه گوره بدرستیکه
انسان هرآینه ظلم ایدن وناشکرلیك ایدندر» بوقدر نعمت مقابلنده ٣٥) «اوزمانکه
ابراهیم دیدی ای‌منم اللهیم بومکه شهرنی خاطرجمع‌لیك یری ایتگلن» اوحضرتڭ
دعاسنه گوره الله تعالی مکه‌نی هر دورت طرفندن دورت آغاج حرم قرار ایدوب
انسان وحیوانات اویرده امنده‌اولوب حتی آغاجلارینی کسمك جائزدگلدر «واوزاق
ایت منی ومنم اولادیمی بتلره عـبادت ایتمکدن ٣٦) پروردگارا اونلار گمراه
ایتدیلر خلقڭ چوخنی وهرکسکه دینده‌بڭاتابع اولدی اوکس‌مندندر» ومنم‌اولادیمدر
«وهرکسکه‌بڭا معصیت‌ایتدی سن باغشلیانسن» اونلارڭ گناهنی «رحم ایدنسن». ایلکه
جناب ابراهیم عورتی هاجری واوغلی اسماعیلی گتوروب مکه‌یرینه قویدی اللهڭ
امریله ٣٧) «دیدی پروردگارا من ساکن ایتدیم اولادیمدن بعضی‌سنی برچولده
که زراعت صاحبی دگلدر» اویرده سودن واوتدن اثریوخدر «سنڭ حرمتلو

فَاجْعَلْ اَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي اِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ۳۸) رَبَّنَا اِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ وَمَا يَخْفٰى عَلَى اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ۳۹) اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ اِسْمٰعِيلَ وَاِسْحٰقَ اِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ ۴۰) رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلٰوةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ۴۱) رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ۴۲) وَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ اِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْاَبْصَارُ ۴۳) مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُؤُسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ اِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَاَفْئِدَتُهُمْ هَوَاءٌ ۴۴) وَاَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا اَخِّرْنَا اِلٰى اَجَلٍ قَرِيبٍ نُجِبْ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَ اَوَلَمْ تَكُونُوا اَقْسَمْتُمْ مِنْ

اولان ایو یکنگ یاننده» پروردگارا» من اولادیمی بویرده ساکن ایتمکدن غرضیم اودر« که نماز قیلالر پس خلقنگ قلبلرینی اونلارنگ طرفنه خواهش ایدن ایت» تااینکه اونلارایله مانوس اولالر وتك ویولداشسز قالمیه‌لر «ومیوه‌لردن اونلره روزی‌ویر شاید که اونلار شکر ایده‌لر» سننگ نعمت‌لرنگا ۳۸) «ای‌بزیم اللّهمز سن بیلورسن اوزادی که بزگزلین ایده‌ریك واوزادیکه بز آشکار ایده‌ریك واللهه هیچ برشیئی گزلین قالمازیرده ونه گوگده» بوسوزلری اللّٰه‌تعالی حکایت ایدیر ابراهیمنگ دلندن ۳۹) «حمد اواللّٰه ایچوندر که منم یاشم بیوك اولان وقتده» دوقسان دوقوز سنمده «اسماعیلی واسحاقی بگامرحمت ایتدی‌منم‌اللهیم هرآینه دعانی ایشیدن وقبول ایدندر ۴۰) پروردگارا منی نمازی قیلان ایت ومنم‌اولادیمدن دخی نمازقیلان‌ایت ای‌بزیم اللّهمز قبول ایت منم دعامی ۴۱) ای بزیم اللّهمز باغشلا بگامنم گناهمی وباغشلامنم آتاوآنامی ومؤمنلری اوگونده که حساب‌چکمك عمله گلر» جناب‌ابراهیمنگ دعاسی تمام اولدی ٤١) «یامحمدص اللّهی ظالملر ایتدیکاری‌عمللردن غافل بیلمه» بیله‌گمان ایتمه که مظلومنگ حقی یرده‌قالار ۴۳) «حقیقتده الله تعالی ظالملره‌جزا ویرمگی تأخیره‌سالاراوگونه‌که گوزلریرندن چیخوب آچیلوب‌اورتوله‌بیلمز»عذابنگ‌شدتی جهتنه «سرعت ایدرلر» اونلاری چاغران کسلر طرفنه گیتمگه یاعذابه که گوزنی اولدن گوتورمزلر «باشلارنی قالدیران‌لردر» گوك‌طرفنه‌که ایاقلارنگ آلتنی گورمزلر «اونلارنگ گوزلری اونلارنگ طرفنه قایتماز» گوزلرنی یوما بیلمزلر «واونلارنگ قلبلری بوشدر» هیچ شیئی آنلامازلار عبارتدر قیامتدن ۴۴) «یامحمدص قورخوت مخلوقاتی اوگوندنکه اونلارا عذاب گلر پس دیرلر اوکسلر که ظلم ایتدیلر» اوزنفسلرینه معصیته مرتکب‌اولمقله«ای‌بزیم‌اللّهمزبزی دنیایه گرو قایتار یاخون مدته

قَبْلُ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ ۴۶) وَسَكَنْتُمْ فِي مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمُ الْأَمْثَالَ ۴۷) وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللّٰهِ مَكْرُهُمْ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ۴۸) فَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ رُسُلَهُ إِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ۴۹) يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمٰوَاتُ وَبَرَزُوا لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ۵۰) وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ۵۱) سَرَابِيلُهُمْ مِنْ قَطِرَانٍ وَتَغْشَى وُجُوهَهُمُ النَّارُ لِيَجْزِيَ اللّٰهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ إِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ۵۲) هٰذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنْذَرُوا بِهِ وَلِيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلٰهٌ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ

دیك» آز زمان بزی دنیاده ساخلا ۴۵) تااینکه بز سنگ چاغرماقگی قبول ایدك و پیغمبرلره تابع اولاق» ملائکه‌لر اللهڭ امریله دیرلر «آیاسیز دگل ایدگز که قسم یادایدرد گزدنیاده که یوخدر سزگ ایچون زائل اولماق» ودنیادن آخرته گیتمك ۴۶) «وحال آنکه بیز ساکن ایتدیك سیزی اوکسلرڭ یرلرنده که ظلم ایتدیلر اوز نفسلرینه وآشکار اولدی سیزه که اونلره نتوع عذاب ایتدیك وسیزلردن اوتری مثل‌لر اوردیق» تا که هدایت تاپاسگز وگچمشلرڭ احوالنی نقل ایتدیك که عبرت گوتوره‌سگز ۴۷) «بتحقیق مکر ایتدیلر» گیچمش پیغمبرلره «قدرکه ممکن ایدی و اللّٰه یاننده‌در اونلارڭ مکرنڭ جزاسی هرچند که اونلارڭ مکری اواندازده اولا که داغلار یرلدن حرکت ایده» گنه‌ده اللهڭ حجتنی دفع ومنع ایده بیلمزلر ۴۸) «سن یامحمد‌ص اللهی البته اوز پیغمبرلرینه ایتدیگی وعده‌یه خلاف ایدن گمان ایتمه» هرنه وعده ویروبسه دشمنه غالب اولماقدن وعده‌سنه وفاایدر «اللّٰه غلبه ایدن وانتقام صاحبی‌در ۴۹) قیامت گونی ایله برگوندر یردگیشیریلوب باشقه نوع یراولار» داغلاری میشه‌لری تپه‌لری گوتورولوب هریر دوزاولار «وگوگلر دخی دگیشلوب باشقه گوك اولار و مخلوقات قبردن ظاهر اولارلر بر و قهرصاحبی اولان اللهڭ حضورنه حسابدن اوتری ۵۰) وسن گوررسن گناه‌کارلری قیامت گونی زنجیرلرده بربرینه باغلانمش» اللری بویونلارله یابعضی‌سی بعضی‌سنه باغلانار ۵۱) «اونلارڭ کوینك‌لری قیر و قطراندن‌در اونلارڭ یوزلرینی اود اورتر تااینکه اللّٰه جزا ویره هرنفسه اوشیئی که کسب ایدبدر پیس عملدن اللّٰه تیز حساب چکندر ۵۲) بو» قرآن یابوسوره یا ظالملرڭ احوالی «کفایت قدری اولان موعظه‌در مخلوقاته گرکدر که بوسوزلریله قورخالر وبیله‌لر که اللّٰه منحصردر تك براللّٰهه وگرکدر که عقل صاحبلری نصیحت قبول ایده‌لر»

سورة الحجر (۹۹) آیه‌در مکه‌ده نازل اولوب

بسم الله الرحمن الرحیم

۱) آلر تلك آیات الکتاب وقرآن مبین ۲) ربما یود الذین کفروا لو کانوا مسلمین ۳) ذرهم یاکلوا ویتمتعوا ویلههم الامل فسوف یعلمون ۴) وما اهلکنا من قریة الا ولها کتاب معلوم ۵) ما تسبق من امة اجلها وما یستاخرون ۶) وقالوا یا ایها الذی نزل علیه الذکر انك لمجنون ۷) لوما تاتینا بالملئکة ان کنت من الصادقین ۸) ما ننزل الملئکة الا بالحق وما کانوا اذا منظرین ۹) انا نحن نزلنا الذکر وانا له لحافظون ۱۰) ولقد ارسلنا من قبلك فی شیع الاولین ۱۱) وما یاتیهم من رسول الا کانوا به یستهزؤن ۱۲) کذلك

۱) منم اوالله که گورورم بو» شانده بیوك اولان سوره‌یا کوکدن نازل اولان کتابلرنگ هاموسندن اشرف اولان «کتابنگ» ومعجزه اولماقی «آشکار اولان قرآننگ آیه‌لریدر» آشکار اتمیزویرر حقله باطل آراسنده ۲) «چوخ وقت کافرلر آرزو ایدرلرکه کاش مسلمانلر اولایدیلر» اووقت که گوررمسلمانلر بهشته داخل اولورلار ۳) «ترك ایت اونلاری که‌ییسونلر» ایستدیکلری نعمتلری «ولذت آپارسونلر ومشغول ایتدی اونلاری اوزون اوزاق آرزولر پس تیز اولارکه بلرلر» وکوررلر ایتدیکلری عمللرنگ جزاسنی ۴) «وبز هلاك اتمدك هیچ قریه‌نی کیچمش زمانده مکراینکه اونلارنگ هلاکتی ایچون معین ومعلوم زمان واردر» اوزمانه کیمی اونلارا مهلت ویریلدی ۵) «هیچ امت قباقه کیچمز اوز مدتندن» واومدتدن سابق اونلارا عذاب نازل اولماز «وتاخیراولونمازلر» همان مدتدن ۶) «مشرکلر پیغمبر۴مه دیدیلر ای‌اوکسکه اوگا قرآن نازل اولوبدر» یعنی اونگ کماننه گوره حقیقتده اوقرآن الله طرفندندر «سن هرآینه دیوانه‌سن» اوادعاده‌که ایدورسن ۷) «نیه‌بزه ملائکه گتورمورسن» تااینکه شهادت ایده‌سنگ پیغمبرلقگا «اگرسن دوغری دینلردن‌سن» الله‌تعالی اونلارنگ جوابنده بیورور:
۸) «بز نازل اتمدیك ملائکه‌نی مگرعذابله وعذاب نازل اولان وقتده کافرلره مهلت ویریلمز ۹) حقیقتده بز نازل ایتدیك قرآنی وحقیقتده بزاونی ساخلیانلریگ» آرتوق واسکوك وتغییر وتبدیل اولماقدن ۱۰) «وهرآینه سندن قباق پیغمبر گوندردیك کچمش طائفه‌لره ۱۱) وکلمدی اونلارا هیچ پیغمبر مکراینکه اوگا استهزا

نسلكه في قلوب المجرمين ١٣) لا يؤمنون به وقد خلت سنة الأولين ١۴) ولو فتحنا
عليهم باباً من السماء فظلوا فيه يعرجون ١٥) لقالوا انما سكرت ابصارنا بل نحن قوم
مسحورون ١٦) ولقد جعلنا في السماء بروجاً وزيناها للناظرين ١٧) وحفظناها من كل
شيطان رجيم ١٨) الا من استرق السمع فاتبعه شهاب مبين ١٩) والأرض مددناها والقينا
فيها رواسي وانبتنا فيها من كل شيئي موزون ٢٠) وجعلنا لكم فيها معايش ومن لستم له برازقين
٢١) وان من شيئي الا عندنا خزائنه وما ننزله الا بقدر معلوم ٢٢) وارسلنا الرياح لواقح

ایدردیلر» نجه که سکا استهزا ایدرلر اوندن غمکین اولمه. نجه که کچمش امتلره کتاب گوندردیك اوکا عمل اتمدیلر ١٢) هابیله بز کتوره‌زیك قرآنی کناه‌کارلرڭ قلبلرینه» داخل ایده‌روك اتمام حجت ایچون ١٣) «اما اوکا ایمان گتورمزلر وبتحقق قباقدا اولانلارڭ طریقه‌سی کیچوب کیتدی» نجه‌که اونلار ایمان گتورمدیلر اونلره عذاب نازل اولدی سنڭ امتڭ دخی اونلارڭ طریقه‌سنه تابع اولدیلر

١۴) «واکر بز اونلارا گوکدن قاپو آچاق» که اویردن گوکه باخالار «وهمیشه وهر گون اوندن گوکه عروج ایده‌لر» واللهڭ قدرتنی گوره‌لر گنه ایناننمازلار

١٥) «البته دیرلر بزیم گوزلریمز» کیفلو گوزلری کیمی «کیفلو و باغلودر بلکه بیز سحر اولمش قوملریڭ» محمد بزه سحر ایدوب گوزمز پرده‌لودر ١٦) «بیز گوگده برجلر خلق ایتدیك واونی باخانلره زینتلو ایتدیك» گون وآی ویولدوزلریله

١٧) «وگوگی ساخلادیق الله درگاهندن قاولمش شیطانلرڭ هاموسندن» هیچ بریسی اوطرفه گیده بیلمزلر ١٨) «مگر او شیطانکه گیزلین گیدوب ملائکه‌لرڭ دانشمقنی ایشتمك ایستیه او وقتده آشکارا اودشعله‌سی گلر» گوگی حضرته پیغمبره، شیطانلری اوحضرتڭ دشمنلرینه شهابی حضرت علیه تعبیر ایدنلرڭ جوابی ملك سوره‌سنڭ ٥ مجی آیه‌سنده ذکر اولونار ١٩) «ویری چکدیك» فرش کیمی کین واوزون ایتدیك اگریڭ هاموسی داغ وتپه اولسیدی خلق گذران ایده بلمزدیلر «ویرڭ اوستنه داغلار آتدیق» گنه خلقڭ نفعندن اوتری «ویرده گوگرتدیك وزن ایله معین اولان شیئلرڭ هاموسنی» قزیل، گوموش، مس وسائر معدن شیئلری

٢٠) «وسیزڭ ایچون یرده معیشت اسبابی خلق ایتدیك» یمك، ایچمك ولباس «وگنه خلق ایتدیك او کسلریکه سیز اونلره روزی ویرنلر دگلسگنز» روزیلرینی بیز ویریریك اما اختیارلری سیزڭ اللرگنزده‌در عبارتدر اهل وعیال، کنیز، غلام

فَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ ٢٣) وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ٢۴) وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ ٢۵) وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ٢٦) وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِن صَلْصَالٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ٢٧) وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِن قَبْلُ مِن نَّارِ السَّمُومِ ٢٨) وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِّن صَلْصَالٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ٢٩) فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ٣٠) فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ٣١) إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ أَن يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ٣٢) قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ

وسائر ایو حیواناتندن ۲۱) «هیچ برشیئی یوخدر» خواه گوگدن نازل اولا خواه یردن خارج اولا «مگراینکه بزیم یانمزده‌در اونگ خزینه‌لری» پول خزینه‌ده حفظ اولان کیمی اونلارگ هاموسی بزیم یانمزده‌در «واونی نازل اتمه‌دیك مگر معلوم اندازه یله» که‌حکمت تقاضی وخلقه کفایت ایدر ۲۲) «وبز گوندردیك ییللری حامله اولان حالده» بولود ایله یااینکه اونوع ییل گوندردیك‌که آقاجلاری ایککی جانلو ایدر «وگوگدن یاغش‌سویی گوندردیك وسیزی اونیله سیراب ایتدیك وسیز یاغشی خزینه‌یه‌قویوب ساخلیانلر دگلسگز» بلکه‌الله یاغش سوینی ساخلیوب هروقت ایستیه اونده گونده‌رر ۲۳) و«البته‌حقیقتده بیزدیریلده‌ریك واولدوره‌ریك وبزیك وارثلر» هم‌یره همیده یرده اولانلاره اونلاری هلاك ایدوب‌ملك‌لرینی باشقه خلقه ویره‌ریك ۲۴) «وهرآینه سیزدن‌قباق کیچمش‌کسلرگ وصوگره گلن کسلرگ احوالنی بیز بیلوریك» یااینکه سیزگ قباقجه وصوگره ایمان گتورمگزی بیلوریك ۲۵) «وسنگ اللهگ محشورایدر اونلری الله حکم‌ایدن وبیلندر ۲۶) وهراینه بز خلق ایتدیك انسانی» که سزگ باباگز آدمدر «قورومش وقوخومش قرا پالچقدن ۲۷) وبز خلق ایتدیك جنی‌آدمی خلق ایدندن قباق توسدی‌سیز اوددن» یا یاندریجی اوددن ۲۸) «یادگا گتور یاپیغمبر اوزمانی که سنگ اللهگ ملائکه‌لره بیوردیکه من‌خلق ایدیجی‌یم برنفر بشر قورومش وقوخومش قراپالچقدن ۱۹) ایلکه من‌تمام ایتدیم اونگ خلقتنی واوفوردوم اونده اوز روحمدن» اوگا روح داخل ایتدیم‌که اونگ سببنه جماداولان بدن دیریلر «پس اکیلون اوگا سجده‌ایدنلر اولون» تعظیم جهتنه ۳۰) «پس سجده ایتدیلر ملائکه‌لرگ هاموسی ۳۱) مگر شیطان که ایستمدی سجده ایدنلردن‌اولا ۳۲) الله‌تعالی بیوردی ای‌شیطان نه‌اولدی سگا که سن‌سجده ایدنلرایله اولمادگ» نیه‌سجده اتمدوگ نجه‌که ملائکه‌لر سجده‌ایتدیلر ۳۳) «شیطان دیدی من اولمارام‌که سجده‌ایدم اونوع خلقه که سن اونی‌قورومش وقوخومش قرا

٣٣) قال لم اكن لاسجد لبشر خلقته من صلصال من حما مسنون ٣۴) قال فاخرج منها فانك رجيم ٣٥) وان عليك اللعنة الى يوم الدين ٣٦) قال رب فانظرني الى يوم يبعثون ٣٧) قال فانك من المنظرين ٣٨) الى يوم الوقت المعلوم ٣٩) قال رب بما اغويتني لازينن لهم في الارض ولاغوينهم اجمعين ۴٠) الا عبادك منهم المخلصين ۴١) قال هذا صراط على مستقيم ۴٢) ان عبادي ليس لك عليهم سلطان الا من اتبعك من الغاوين ۴٣) وان جهنم لموعدهم اجمعين ۴۴) لها سبعة ابواب لكل باب منهم جزء مقسوم ۴٥) ان المتقين في جنات وعيون ۴٦) ادخلوها بسلام امنين ۴٧) ونزعنا ما في صدورهم من غل اخوانا

پالچقدن خلق ایدوبسن» من اوتدن اشرفم که اوددن خلق اولمشم اومنه گرک سجده ایدیدی شیطان بلمدیکه شرافت عمل ودینله درنه اینکه اصل ونسب ایله ٣۴) «الله تعالی بیوردی چیغ ملائکه لرگ آراسندن بدرستیکه سن قاولمش سن ٣٥) وسگا اولسون رحمتدن اوزاق اولماق قیامت گونه دیك ٣٦) شیطان دیدی الهی پس بگا مهلت ویر او گونه دیك که خلق مبعوث اولارلر» حساب ایچون واو گونه دیك منی اولدورمه ٣٧) «الله تعالی بیوردی سن مهلت ویریلمشلردن سن ٣٨) معلوم اولان وقتگ گونه دیك» عبارتدر نفخ صوردن ٣٩) «شیطان دیدی پروردگارا اوسببه که سن منی ضلالته سالدگ هرآینه من» مخلوقاتگ عملنی «یر یوزینده اونلره زینتلو ایده رم وهرآینه اونلارگ هاموسنی یولدن چخاردارم ۴٠) مگر سنگ اوبنده لرگی که اونلاردن بعضی سی خالص بنده اولانلردر» محض عبادتنی سگا ایدرلر. شیطانگ ایکمجی بی ادبلیگی اودرکه ضلالتگ نسبتنی اللهه ویردی وحال انکه اوزی اوزینی ضلالته سالمشدی ۴١) «الله تعالی بیوردی که منم امریمه اطاعت اتمك دوز یولدر» اویول ایله گیدن بگا یتشر ۴٢) «منم بنده لریمه» که بگا اطاعت ایدرلر وامریمه مخالفت اتمزلر «سنگ قدرتگ یوخدر» که زورله اونلاری گناهه وادار ایده سن «مگر او کسلره که سگا تابع اولا گمراه اولانلردن ۴٣) وجهنم هرآینه اونلرگ هاموسنگ وعده گاهلری در ۴۴) جهنم ایچون یدی قاپولر یاطبقه لر واردر»
١) جهنم ٢) سعیر ٣) سقر ۴) جحیم ٥) لظی ٦) حطمه ٧) هاویه هاموسندن یوخاری ده اولان جهنم درکه امت مرحومه نگ گناهکارلرنگ مقامیدر اونگ آلتنده ٢مجی در که یهودگ ٣ مجی نصاری نگ ۴ مجی صائبینگ ٥ مجی مجوسگ ٦ مجی مشرکین عربگ ٧ مجی منافقلرگ در «هرقاپی ایچون قسمت اولمش حصه واردر» هر طبقه یه

عَلٰى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ۴۸) لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ ۴۹) نَبِّئْ عِبَادِي اَنِّي اَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ۵۰) وَاَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْاَلِيمُ ۵۱) وَنَبِّئْهُمْ عَنْ ضَيْفِ اِبْرٰهِيمَ ۵۲) اِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ اِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ ۵۳) قَالُوا لَا تَوْجَلْ اِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ۵۴) قَالَ اَبَشَّرْتُمُونِي عَلٰى اَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فَبِمَ تُبَشِّرُونَ ۵۵) قَالُوا بَشَّرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُنْ مِنَ الْقَانِطِينَ ۵۶) قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ اِلَّا الضَّالُّونَ ۵۷) قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ اَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ۵۸) قَالُوا اِنَّا اُرْسِلْنَا اِلٰى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ ۵۹) اِلَّا آلَ لُوطٍ اِنَّا لَمُنَجُّوهُمْ اَجْمَعِينَ ۶۰) اِلَّا امْرَاَتَهُ قَدَّرْنَا اِنَّهَا

برطائفه داخل اولار ۴۵) «حقیقتده پرهیزکارلر باغچه‌لرده وچشمه‌لیك‌لرده‌در» که هرطرفدن جاری اولار اونلره دیرلرکه ۴۶) «داخل اولوڭ اویرلره سلامت‌لیك ایله» جمیع آفت‌لردن یااوندن چخمامقه خاطرجمع اولان‌حالده ۴۷) «وبزچخارتدیق بهشت‌اهلنڭ سینه‌لرندن حسدوعداوتی بربریله قرداش‌اولان حالده تخت‌لر اوستنده بربریله روبرو اگلشرلر ۴۸) اونلره بهشتده زحمت یتشمز وبهشتدن خارج اولانلار دگلدرلر» همیشه‌لیك قالارلر ۴۹) «خبر ویر یاپیغمبر منم بنده‌لریمه که منم باغشلیان» مؤمن بنده‌لرڭ گناه‌لارنی «ورحم ایدنم ۵۰) ومنم عذابیم دردناك عذاب‌در» منم‌رحمته امیدوار اولمیوڭ ۵۱) «وخبرویر اونلره ابراهیمڭ قوناقندن ۵۲) ایلکه اونڭ یاننه ملائکه‌لر داخل اولدیلر دیدیلر سلام‌اولسون سڭا ابراهیم دیدی بیز سیزدن قورخانلاریك ۵۳) دیدیلر قورخمه بز بشارت ویریریك سڭا بلیجی اوغلان ایله» که الله سڭا مرحمت ایده‌جکدر
۵۴) «ابراهیم دیدی آیا اولادله مژده ویریرسڭز اووقتده که بڭا قوجالق یتشوبدر پس نیجه مژده ویریرسڭز» اکر الله طرفندندر اینانارم والا اینانمقه یول یوخدر ۵۵) «دیدیلر بیز سڭا دوغری مژده ویردیك الله درکاهندن نا امید اولما
۵۶) ابراهیم دیدی اللهڭ رحمتندن کیم نا امید اولار» هیچکس نا امید اولماز «مکر کمراه‌لر» ایلکه ابراهیم قورخیدن چیخدی ۵۷) «دیدی سیزڭ ایشڭز ندر ای الله طرفندن کونده‌ریلمشلر ۵۸) دیدیلر بیز کناهکار قومڭ طرفنه کونده‌ریلدیك» که اونلاری هلاك ایدڭ ۵۹) «مکر لوطڭ اولادی بیز البته نجات ویریریك اونلارڭ هاموسنه ۶۰) مکر اونڭ عورتنه بزحکم ایتدیك که حقیقتده اوعورت عذابده اولانلریله قالاجاقدر ۶۱) ایلکه الله طرفندن گونده‌ریلمش ملائکه‌لر لوطڭ اهل عیالنڭ یاننه کلدیلر ۶۲) لوط دیدی سیز یاد آدملره اوخشیورسڭز من سیزی تانمرم

لَمِنَ الْغَابِرِينَ (٦١) فَلَمَّا جَاءَ آلَ لُوطٍ الْمُرْسَلُونَ (٦٢) قَالَ اِنَّكُمْ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ (٦٣) قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ (٦۴) وَاَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَاِنَّا لَصَادِقُونَ (٦٥) فَاَسْرِ بِاَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَاتَّبِعْ اَدْبَارَهُمْ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ اَحَدٌ وَامْضُوا حَيْثُ تُؤْمَرُونَ (٦٦) وَقَضَيْنَا اِلَيْهِ ذٰلِكَ الْاَمْرَ اَنَّ دَابِرَ هٰؤُلَاءِ مَقْطُوعٌ مُصْبِحِينَ (٦٧) وَجَاءَ اَهْلُ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ (٦٨) قَالَ اِنَّ هٰؤُلَاءِ ضَيْفِي فَلَا تَفْضَحُونِ (٦٩) وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَلَا تُخْزُونِ (٧٠) قَالُوا اَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ (٧١) قَالَ هٰؤُلَاءِ بَنَاتِي اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ (٧٢) لَعَمْرُكَ اِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ (٧٣) فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ (٧۴) فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ

٦٣) ملائکه‌لر دیدیلر بلکه کتورمشیك اوشیئی‌که سنڭ قومڭ اونده شك ایدیردیلر» سن اونلری لواط عملندن نهی ایدوب الله عذابیله قورخوزان وقتده عذاب نازل اولمقه ایناناميوردیلر ایندی همان ایناناماديقلری عذابی کتورمشیك

٦۴) «کلدیك سڭا دوغریلق ایله»که عذاب نازل اولمقنی خبرویرڭ «وبز البته دوغری دینلریڭ ٦٥) کجه‌دن برقدر کیچمش اهل عیالڭی قباقجه قریه‌دن چیخارت وسن دخی اونلرڭ دالنجه کیت» اهل عیالڭ قباقنده اولماقه گوره نکرانلقده قالمیه‌سن «وسیزدن براحد دالنه باخماسون» نجه‌که ١٢مجی سوره‌نڭ ٨١مجی آیه‌سنده ذکر اولدی «کیدیڭ اویره‌که امر اولوبسڭز ٦٦) وبیز حکم‌واعلام‌ایتدیك لوطه بوامری»که‌عذاب‌نازل اولماق قطعی‌در «وبو قومڭ بناسی وآخری کسیلمشدر اونلار صباحه داخل‌اولان وقت» نه‌اونلردن نسل‌قالاجاق ونه‌علامت ٦٧) «وشهرڭ اهلی لوطڭ ایوینه کلوب بشارت ویروردیلر بربرینه»که لوطه گوزل اوشاقلر قوناق کلوب ٦٨) «لوط دیدی ای‌منم قومیم بونلار منم قوناقلاریمدر منی رسوااتمیوڭ» قوناقلاریم حقنده پیس خیال اتمك‌ایله ٦٩) «وقورخون اللهدن ومنی ذلیل اتمیوڭ ٧٠) دیدیلر آیابز نهی اتمدیك سنی‌عالملرڭ اهلندن» واونلری قوناق ساخلامقدن واونلاری حمایت اتمکدن ٧١) «لوط دیدی بو عورتلر منم قزلاریمدر» ترویج ایدوڭ اونلاری اللهڭ امریله «اکرسیز منم‌سوزیمی عمله کتورنلرسڭز» یااینکه اگرلذت آپارمق ایستیه‌سڭز ٧٢) «آنداولسون یامحمدسنڭ جانڭا بدرستیکه اونلار هرآینه مست‌لیك‌لرنده سرکردان قالدیلر» ولوطڭ نصیحتنی ایشتمدیلر ٧٣) «گون چخان زماننده اونلری برك سس دوتدی ٧۴) صوڭره اوقریه‌نڭ یوخاری طرفنی اشاقه (سرنکون) دونده‌روب پالچقدن قورومش داش یاغدیردیق» بوآیه‌نڭ تفسیری هود سوره‌سنڭ

۷۵) اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِلْمُتَوَسِّمِينَ ۷۶) وَاِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُقِيمٍ ۷۷) اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ ۷۸) وَاِنْ كَانَ اَصْحَابُ الْاَيْكَةِ لَظَالِمِينَ ۷۹) فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ وَاِنَّهُمَا لَبِاِمَامٍ مُبِينٍ ۸۰) وَلَقَدْ كَذَّبَ اَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ ۸۱) وَاٰتَيْنَاهُمْ اٰيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ۸۲) وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا اٰمِنِينَ ۸۳) فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ ۸۴) فَمَا اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۷۵) وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا اِلَّا بِالْحَقِّ وَاِنَّ السَّاعَةَ لَاٰتِيَةٌ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ ۸۶) اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ۸۷) وَلَقَدْ اٰتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي

۸۳مجی آیه سنده شرح اولدی ۷۵) «بونده هرآینه علامتلر واردر فراست صاحبلرینه ۷۶) لوط شهری آشکار یول اوستنده‌در» مکه‌اهلی اونك یاننده اولان یولیله گیدرلر وگورلر کرکدر گورلر اونلاردن عبرت ایده‌لر ۷۷) «بونده هرآینه علامت وار عبرت اتمکه مؤمنلردن اوتری ۷۸) وایکه صاحبلری هرآینه ظالملر ایدیلر» (ایکه) عبارتدر اوآقاجلاردن که شعیب قومی اونی اوزلرینه الله بیاوردیلر آخرده او آقاجلارك اودیله یاندیلر

۷۹) «پس بیز انتقام آلدیق اونلاردن» پس عمللرنك مقابنده گوگدن اودگونده‌روب اونلری هلاك ایتدیك «لوطك وشعیبك قوملری سکونت ایدن یرلر آشکارا یول اوستنده ایدیلر ۸۰) حجر صاحبلری پیغمبرلری تکذیب ایتدیلر» حجر اوشهردر که ثمودقومی اونده‌ساکن اولوردیلر ۸۱)اوقومه گوندردیگمز پیغمبره «اوزمعجزه‌لریمزی ویردیك امااونلردن اعراض‌ایتدیلر ۸۲) داغلاردن اوزلریندن اوتری‌ایولرقازاردیلر خاطرجمع اولان حالده» ایله‌قوت صاحبلری ایدی‌لرکه داشلاری سندیروب داشدان ایو تیکردیلر ۸۳) «صبح وقتی‌اونلری سس دوتدی ۸۴) اونلر کسب ایتدکلری عمللر اونلری بی‌احتیاج ایتمدی» داغدن ایو قایرماق ومال واولاد جمع ایتمك اللهك عذابندن اونلره مانع اولمادی ۸۵) «وبز خلق ایتمدیك گوگلری ویری و اومخلوقاتیکه اونلارك آراسنده‌در مگر حقله» نه‌اینکه عبث یره «قیامت برپا اولمق ساعتی هرآینه گلملی و شك سیزدر» سن اعراض ایت یاپیغمبر مشرکلرایله سؤال وجواب ایتمکدن «وعفوایت اونلری گوزل عفوایتمك‌ایله ۸۶) سنك اللهك چوخ خلق‌ایدندر» جمیع شیئلری «وبیلندر» خلقك تدبیرنی ۸۷) «وهرآینه بزویردیك سگایدی آیه فاتحة‌الکتاب سوره‌سندن» اوسوره‌یه مثانی‌دیمك فاتحة‌الکتاب سوره‌سنده ذکر اولوندی ونازل ایتدیك سگا «بیوك اولان قرآنی» که اختصاری‌ایله جمیع

وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ ﴿٨٨﴾ لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٩﴾ وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ ﴿٩٠﴾ كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ ﴿٩١﴾ الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ ﴿٩٢﴾ فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٣﴾ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٤﴾ فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٥﴾ إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿٩٦﴾ الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٩٧﴾ وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٩٨﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٩٩﴾ وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ

مطالب دنیاوآخرته جامعدر ۸۸) «البته رغبت گوزلرایله باخما اوزادگ طرفنه که بزنفع بردار ایتدیك اونلره کافرلرگ صنفلرنی» مال‌واولادایله اونلار هاموسی تلف اولاندر ومقابلنده حساب وار «محزون اولما اونلره» که اونلارده موجود اولان مال‌سنده یوخدر یااینکه اونلارگ ایمان گتورمه‌مکلرندن غمگین اولما «واشاقه ایت قنادگی مؤمنلره» شکسته نفسلیك ایت ۸۹) «دیگان من آشکارا قورخودانام» سیزی اللهگ‌عذابیله ۹۰) بزقرآنی‌سگانازل ایتدیك «نجه‌که بزنازل ایتدیك قسمت ایدنلره» عبارتدر یهود ونصاریدن ۹۱) «اونلر اوکسلردر احکامی قسمت ایتـدیلر» ایکی حصه‌یه بعضی‌سنه ایمان گتوردیلر بعضی‌سنه گتورمدیلر یعنی مدینه‌ده بعضی‌سی ایمان گتوره‌جکلر بوکیفیت غیبدن خبرویرمکدر ۹۲) «آند اولسوگ سنگ اللهگا یامحمد هرآینه بزسؤال‌ایده‌ریك‌اونلارگ هاموسندن ۹۳) اوزاددن‌که عمل ایدرار» دیریك نیه‌معصیت ایتدگز اللهه ۹۴) «پس‌ظاهرایت ورحمت چك اوحکمی خلقه یتورمگه‌که سن امر اولونوبسان» اونی خـلقه یتورمگه «واعراض ایت مشرکلردن» واونلارله مباحثه ایتمه قتاله امراولان زمانه‌دیك ۹۵) «بزکفایت ویردیك وسنی حفظ‌ایتدیك استهزا ایدنلرگ شرندن» هربریسنی بردرده مبتلاایتدیك ۹۶) «او کسلرکه اخذ ایتدیلر اللّٰه‌ایله یاشقه‌الله پس اونلر تیزلیك‌ایله بلرلر» که باطل ایش گوروبلر ۹۷) «ویاپیغمبر بیزبیاوریك که‌سنگ‌سینه‌گ مشرکلردین‌سوزلردن البته تنك اولور» سنی تکذیب واستهزا ایدیرلر دل تنك اولمه ۹۸) «تسبیح‌ایت اوزاللهگ‌گ حمدنه واللهه سجـده ایدنلرایله اول ۹۹) وعبادت ایت اللّهگا تااینکه سگا اؤلمك خبری گله» اولنه‌دیك عبادت واجبدر

﴿ سورة النحل (۱۲۸) آیه‌در مکه‌ده نازل اولوب ﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

حزب

۱) اَتٰى اَمْرُ اللّٰهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ۲) يُنَزِّلُ الْمَلٰٓئِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ اَمْرِهِ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِهِ اَنْ اَنْذِرُوا اَنَّهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنَا فَاتَّقُونِ ۳) خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ تَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ۴) خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَاِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ۵) وَالْاَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ ۶) وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ ۷) وَتَحْمِلُ اَثْقَالَكُمْ اِلٰى بَلَدٍ لَمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ اِلَّا بِشِقِّ الْاَنْفُسِ اِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ ۸) وَالْخَيْلَ

۱) گلدی اللهڭ امری» مشركلرڭ هلاكنه یاقیامتڭ قیامنه یادین اسلامڭ غلبه‌سنه «پس تلسمیوڭ اونڭ گلمگنه» چونكه مشركلر دیوردیلر اگر سن اللهڭ حق پیغمبری‌ایسن بزه‌عذاب نازل ایت «پاكدر الله‌واوجادر اوزادن كه شریك قرار ویررلر اللهه» ودیرلركه بتلربز ه‌شفاعت ایده‌جكدر ۲) «الله نازل ایدر ملائكه‌نی وحی‌ایله» یاقرآنله یااوز یاننده صادر اولان دیریلدن‌سوزلری ملائكه‌لر واسطه‌سیله گوندروب اولمش قابلری‌دیریلدر «اوزامری وفرمانی‌ایله اوكسه‌كه‌ایستر اوز بنده‌لریندن» لیاقتی‌وار نبوته وبیورار كه «قورخودوڭ خالقی بونیله‌كه عبادته مستحق الله‌یوخدر مگرمن پس قورخوڭ» منم‌عذابمدن ومعصیت ایتمیوڭ ۳) «الله‌خلق ایتدی گوگلری ویری حقله اوجادر الله اوزادن كه الاهه شریك قرار ویررلر ۴) الله خلق ایتدی‌انسانی نطفه‌دن» كه‌نیچه قطره‌سودرواونی‌برحالدن برحاله نقل‌ایتدی ایلكه شعور مقامنه یتشدی «پس‌اوزمان اللهه آشكارا دشمن‌اولدی» حقی‌انكار وباطلی قبول‌ایتدی ۵) «وخلق‌ایتدی چارپالری سیزدن‌اوتری اولده لباس‌وار» یون، توك ودیفدیگندن لباس درست‌ایدرسگز «وسائر منفعتلر وار» سوار اولارسگز، زراعت ایدرسگز «اونلارڭ اتلرینی ییرسگز ۶) وسیزڭ ایچون اوحیوانلارده زینت ولذت وار اوزمانكه اوتلامقدن قایدارلار واووقتكه سزاونلاری اوتلامقه گوندررسگز ۷).وگوتوررلر بوحیوانات‌لر سزڭ آغریوكلرگزی اوشهره كه‌سیزه‌ممكن دگلدركه ماللرگزی اویره یتوره‌سیگز مگرایذكه نفسلرگزڭ زحمته دوشمكیله سزڭ اللهگز هرآینه مهربان ورحم ایدندر» بنده‌لره بوجهته بوقدر نعمت سیزه كرامت ایدوب

وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٩﴾ وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَائِرٌ وَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٠﴾ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴿١١﴾ يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٢﴾ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٣﴾ وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١۴﴾ وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى

٨) «والله خلق ایتدی آتلاری وقترلری وایشك‌اری تااینکه سیز اونلره سوار اولاسیگز وزینت ایده‌سگز» اوزوگزه اونلرك وجودیله «والله خلق ایدراو شیئی که سیز بیلمورسگز» انواع حیوانات ونباتات وجماداتدن ٩) «واللهه لازمدر یول گوسترملك» وهدایت وضلالات یوللارینی نشان ویرملك «واویوللاردن بعضی‌سی حقدن کجدر» جهنم طرفنه آپارار «واگر الله ایستیه هرآینه هدایت ایدر سزك هامگزی» زورله بهشته آپارار امااللّه ایستیور که هرکس اوزاختیاری ایله اوزینی بهشته لایق ایده ١٠) «اودر اوالله که سیزه گوگدن سونازل ایتدی اوسودن بعضی‌سی سیزك ایچمگگزدن اوتریدر بعضی‌سی آغاجلارك واوتلارك ایچمگی ایچوندرکه اونده چارپالرگزی اوتلادارسیگز ١١) اللّه تعالی سیزدن اوتری سوسبیله گوگردر دانه‌لری وزیتون آغاجی، خرمالیق، اوزوملیك و جمیع میوه‌جاتی بدرستیکه بونده هرآینه علامت واردر اوقومه که فکر ایدرلر

١٢) ومسخر ایتدی سیزه گیجه‌نی، گونوزی، گونی، آیی واولدوزلر رام اولمشلردر اللهك امرینه» بوآیه‌نك تفسیری اعراف وسائر سوره‌لرده تکراراً شرح اولوندی «بدرستیکه بونده هرآینه علامت واردر اوقومه که عقلله درك ایدرلر» اللّه تعالی مخلوقاتك نفعنه خلق ایتدیگی اشیانی ومقابلنده شکر ایدرلر ١٣) «وخلق ایتدی سیزه یرده» لباس وطعامدن ونکاحدن وجمیع انواع حیواناتدن «رنك‌لری مختلف اولان حالده» هیچ بریسی اوبریسنه اوخشاماز «بدرستیکه بونده علامت وار اوقومه که فکر ایدرلر

١۴) اواللّه ایله اللهدرکه مسخر ورام ایتدی دریانی» که اونه ال تاپمقه قادر اولدگز «تاکه ییه‌سگز دریادن تازه‌ات» بالقك جمیع اقسامندن «و تاکه دریادن زینت خارج ایده‌سگز» لؤلؤ ومرجان گیمی «اورترسگز اونی» هم اوزوگز وهم عورتلرگز «وسن گوررسن گمینی که یاراندر سویی» هرطرفه حرکت ایدر «وتاکه طلب ایده‌سگز اللهك رحمتندن» تجارته گیده‌سگز گمی واسطه‌سیله «وتاکه شاید سیز شکر ایده‌سگز»

الفلك مواخر فيه ولتبتغوا من فضله ولعلكم تشكرون ۱۵) والقى في الارض رواسي ان تميد بكم
وانهارا وسبلا لعلكم تهتدون ۱٦) وعلامات وبالنجم هم يهتدون ۱۷) افمن يخلق كمن
لا يخلق افلا تذكرون ۱۸) وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها ان الله لغفور رحيم ۱۹) والله
يعلم ما تسرون وما تعلنون ۲۰) والذين يدعون من دون الله لا يخلقون شيئا وهم يخلقون
۲۱) اموات غير احياء وما يشعرون ايان يبعثون ۲۲) الهكم اله واحد فالذين لا يؤمنون بالاخرة
قلوبهم منكرة وهم مستكبرون ۲۳) لا جرم ان الله يعلم ما يسرون وما يعلنون انه لا يحب

تاالله نعمتنی سیزه زیاده ایته ۱۵) «و الله یره بیوك داغلار آتدی» اونك سببیله یری محکم ایتدی اونی ناخوش دوتماقدن اوتری‌که «حرکت واضطراب ایده وسزه یرده نهرلر ویوللر خلق ایتدی» تااینکه سولری اویوللرایله باغ وبوستانلرگزه آپاراسگز «شاید که سیز هدایت تاپاسگز» اللهڭ توحیدنه ۱٦) «والله سیزدن اوتری علامتلر خلق ایتدی داغلاردن» اونیله یوللاری بیله‌سگز «ویولدوز سببیله اونلار هدایت تاپارلر» یولدوزلاری بیلمکدن عمله گلن علمه علم هیئت دیرلر اهل قرآن بوعلمدن بیخبر امابیگانه‌لر بوعلمدن نه‌قدر فایده گوروررلر ۱۷) «آیا اوکسکه خلق ایدر ذکراولان شیئلری‌اوکس کیمیدرکه خلق ایتمز» وقادر اولماز خلق ایتمگه «آیاالنهی نه‌سببه یادگزه گتورمورسگز ۱۸) واگر اللهڭ نعمتنی سایاسگز حساب ایده بیلمزسگز بدرستیکه الله‌هرآینه باغشلیان ورحم ایدندر» شکر ایتسه‌گز آرتورار وشکری قطع ایتسه‌گز روزینی قطع ایتمز ۱۹) «والله بیلر اوزادیکه سیز گزلین ساخلیارسگز قلبگزده واوزادیکه آشکار ایدرسگز» هیچ شیئی اللهه گزلین قالماز ۲۰) «واو کسلر که چاغرار الاهدن غیری النهی (بتلری) خلق ایده‌بلمزلر بر شیئی واونلر اوزلری خلق اولمش اولارلر» اونلاری الله‌خلق ایدوبدر ۲۱) «بتلر اولی‌لردر دیریلیك اونلرده‌یوخدر وبلمزلر که نه‌زمان مبعوث اولارلر ۲۲) سزڭ اللهگز تك‌الله‌در پس اوکسلرکه ایمان گتورمزلر آخرته اونلارڭ قلبلری انکار ایدندر» اللهی یاحقی» واونلار تکبرلیك ایدنلردر» حقه بویون‌قویماقدن ۲۳) «حقیقت‌مطلب بودر که الله بیلر اوزادیکه سیز گزلین ساخلارسگز و اوزادیکه آشکار ایدرسگز. الله تکبرلیك ایدنلری دوست دوتماز ۲۴) زمانیکه دییلدی مشرکلره نه‌نازل ایدبدر سیزڭ اللهگز محمدؐه جواب ویردیلرکه نازل ولوبدر کهنه وقدیك افسانه‌سوزلری» هجرتدن آزمدت قباق مکه مشرکلری منی‌یه گیدوب حاجیلر هر طرفدن گلوب

المستكبرين ۲۴) واذا قيل لهم ماذا انزل ربكم قالوا اساطير الاولين ۲۵) ليحملوا اوزارهم
كاملة يوم القيمة ومن اوزار الذين يضلونهم بغير علم الا ساء ما يزرون ۲۶) قد مكر الذين من قبلهم
فاتى الله بنيانهم من القواعد فخر عليهم السقف من فوقهم واتيهم العذاب من حيث لا يشعرون
۲۷) ثم يوم القيمة يخزيهم ويقول اين شركاءى الذين كنتم تشاقون فيهم قال الذين اوتوا
العلم ان الخزى اليوم والسوء على الكافرين ۲۸) الذين تتوفيهم الملئكة ظالمى انفسهم
فالقوا السلم ما كنا نعمل من سوء بلى ان الله عليم بما كنتم تعملون ۲۹) فادخلوا ابواب جهنم
خالدين فيها فلبئس مثوى المتكبرين ۳۰) وقيل للذين اتقوا ماذا انزل ربكم قالوا خيرا للذين

پیغمبرنگ خبرینی سؤال ایدن وقتده اوللاره وسوسه ایدردیلر که محمد
همیشه افسانه سوزلر دانشور وقویموردیلر که حضرتنگ خدمتنه گلوب درست
خبردار اولسونلار ۲۵) «تاآینکه بوجوابلر سببی‌ایله قیامت گوننده اوز گناهلرینی
تمام وکمال ودلیل وحجت‌سیز ضلالته سالدیقلری کسلرنگ گناهلرنگ بعضی‌سنی
گوتورەلر خبردار اولونگ پیس یوکدر اویوك که اوللار چکرلر» هم اوزلرینگ
وهمی گمراه ایتدیکاری کسلرنگ وزروبالنی ۲۶) «اوکسلرکه بومشرکلردن سابق
ایدی اوز پیغمبرلرینه حیله‌ایتدیلر صوڭره اللهنگ امری اوللارنگ بنالرینه بنوره طرفندن
گلوب‌ایولرینی‌ییخوب ایولرینگ‌سقفی باشلارنگ اوستندن توکولدی‌واونلره‌عذاب‌گلدی
برطرفدن که اونلر بیلمدیلر» که هانسی طرفدن کلور
۲۷) «صوڭره قیامت گوننده الله‌تعالی اوللاری رسوا ایدر» اهل محشرنگ یاننده
«وبیورار اونلره مذمت طریقیله نەیردەدر منم شریکلریم کەسیز عداوت ایدیردگز
اوللارنگ خصوصندم» مؤمنلر ایله‌نەاولدیکه اونلر کلوب عذابی سیزدن دفع اتمیورلر
جواب ویرمکه سوز تاپمیوب ساکت اولرلار «امااوکسلرکه اونلره علم ویریلوب»
انبیا ومؤمنلردن «دیرلر بوکونده رسوا اولمق وپیسلیك کافرلرەدر
۲۸) اوکسلرکه اوللاری ملائکەلر قبض روح ایدوبلر اوحالتدەکه اونلر اوزنفسلرینه
ظلم‌ایدنلر اولالر» مشرکلر کبی کبردن ال‌چکوب تسلیم اولارلر حقه «وصلح اولماقی
آرالقه آتارلار» ودیرلرکه «بزپیس‌عمل عمله کتورنلر دکل‌ایدیك» الله اوللاری‌تکذیب
ایدوب بیورار «بلی پیس عمل‌ایدیردگز الله خبرداردر اوزادەکه سیز عمل ایدردگز»
دنیاده معصیت‌دن ۲۹) «پس داخل اولوگ جهنمگ قاپولرینه ودرکلرینه اولده
همیشه‌لیك قالان حالده پس هرآینه پیسدر تکبرلیك ایدنلرنگ یری» واللهنگ امرینی

اَحْسَنُوا فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ۳۱) جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاؤُنَ كَذٰلِكَ يَجْزِي اللّٰهُ الْمُتَّقِينَ ۳۲) اَلَّذِينَ تَتَوَفّٰيهُمُ
الْمَلٰئِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمُ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۳۳) هَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّا اَنْ
تَاْتِيَهُمُ الْمَلٰئِكَةُ اَوْ يَاْتِيَ اَمْرُ رَبِّكَ كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ
۳۴) فَاَصَابَهُمْ سَيِّاٰتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ ۳۵) وَقَالَ الَّذِينَ اَشْرَكُوا
لَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا اٰبَاؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ

قبول اتمين كسلرڭ مقامى ۳۰) «وديبلدى اوكسلره‌كه اللهدن قورخديلر» شرك ومعصيت اتمديلر «نه‌شيئى نازل ايدبدر سزڭ اللهكز محمدص‌ه ديديلر اللّٰه‌خير نازل ايدبدر» قرآن اولندن آخرينه‌ديك شفا وهدايتدر. «دنياده كوزل ايشلر كورن آدملره كوزل اجرلر وار» هركس ايمان كتورلدن صوكره يخشى عمللر دخى عماه كتوره اللّٰه‌اونلره نصرت‌ووسعت‌روزى‌وآخرتده‌بهشت‌مرحمت‌ايدر «واخرت‌ايوى‌دنيادن‌يخشى‌در ومتقيلرڭ‌ايوى‌نه‌يخشى‌مقامدر ۳۱) اونلارڭ‌ايوى‌همشه‌ايلك‌بهشتدر اوڭاداخل‌اولارلر اونڭ آلتندن نهرلر جارى اولار اونلار ايچون واردر بهشتده اوزادكه استيرلر هابيله اللّٰه جزاويرر پرهيزكارلره ۳۲) اوكسلر كه اونلارى ملائكه‌لر قبض روح ايدرلر واونلار پاكلردر» عمل وقلب جهتنه «ملائكه‌لر ديرلر سلام اولسون سيزه داخل اولوڭ بهشته اوزادڭ مقابلنده‌كه سيز عمل ايدردڭز» دنياده يخشى عمللردن ۳۳) «آيا منتظر اولارلر مشركلر مگراينكه ملائكه گله ياايكه‌سنڭ اللهڭڭ امرى گله بوآيه‌نڭ تفسيرى بقره والنعام سوره‌لرينده تفسير اولدى «هابيله اللّٰه عذاب‌ايتدى اوكسلره كه اونلردن قباق واريديلر» ظلملرى جهتنه اللّٰه اونلارى هلاك‌ايتدى «واللّٰه ظلم ايتمدى اونلارا اما اونلار اوز نفسلرينه ظلم ايدرديلر ۳۴) صوكره اونلارا اوز عمللرنڭ پيسليگى يتشدى واونلرى احاطه ايتدى اوعملڭ جزاسى‌كه اونيله پيغمبرلره استهزا ايديرديلر ۳۵) مشركلر ديديلر اگر اللّٰه ايسته‌سيدى عبادت‌اتمزديك اللهدن‌غيرى برشيئه نه‌بز ونه‌بزيم آتالاريمز واللهڭ‌حكمى اولماش اوزيمزه برشيئى حرام ايتمزديك» بحيره وسائبه‌كيمى بلكه‌اللّٰه ايستيوبدر بزيم كافر اولماقمزى اللّٰه‌تعالى اونلارڭ قولنى ردايدوب بيورور نجه كه بونلار بيله ديورلر «هابيله ديديلر اوكسلر كه اونلردن قباق واريدى» كفاردن «پس آيا واردر ايلچيلره وپيغمبرلره مگرآشكار يتورملك» اگر اللهڭ حكمنى خلق قبول اتميه‌لر مزدويرملك اللهه محولدر ۳۶) «هر امته بز پيغمبر گوندرديك وديديك كه عبادت ايديڭ

مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿۳۵﴾ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ اُمَّةٍ رَسُولًا اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللّٰهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿۳۶﴾ اِنْ تَحْرِصْ عَلَى هُدٰيهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿۳۷﴾ وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللّٰهُ مَنْ يَمُوتُ بَلٰى وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۳۸﴾ لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا اَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبِينَ ﴿۳۹﴾ اِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ اِذَا اَرَدْنَاهُ اَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿۴۰﴾ وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَاَجْرُ الْاٰخِرَةِ اَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿۴۱﴾ اَلَّذِينَ

اللهه واجتناب ايدڭ بتلره عبادت اتمكدن پس اونلارڭ بعضىسندن واردر اوكسكه الله هدايت ايتدى» اونڭ حقنده لطف اتمك ايله «واونلاردن واردر اوكسكه اوڭا ضلالتده قالماق سزاوار اولدى» وكفرده اصرار ايتدى «پس سير ايدوڭ يرده وگوروڭ نجه اولدى تكذيب ايدنلرڭ آخرى» واونلردن عبرت گوتوروڭ كه اونلره يتش عذابلر سيزه يتشميه ۳۷) «اكر سن حريص اولاسان يا محمد ص اونلرڭ هدايت تاپماقنه پس الله هدايت اتمز اوكسيكه اونى كمراه ايتدى» بو سوز تسلى در پيغمبردن اوترى كه اونلر ايمانه كلمه‌مك جهتنه سن مقصر دكلسن اونلر هدايته كلن دكلدرلر «ويوخدر اونلر ايچون هيچ كومك ليك ايدنلر» كه اونلره كومك ايدوب عذابى اونلردن دفع ايده‌لر ۳۸) «قسم ايتديلر الله آندلارنڭ محكمنى كه الله اولى لرى قبردن دورقوزمز بلى» الله اونلرى دريلدوب قبردن محشور ايدر «الله دوغريلق ايله وعده ويروبدر اما خلقڭ چوخى بيلمزلر» بو سوزڭ صحتنى اوڭا اعتقادلرى اولمامقه گوره ۳۹) «الله تعالى قيامت گونى مخلوقاتى ديريلدر تا اينكه بيان ايده اونلره اوشيئيكه اونده اختلاف ايدرلر وتا بيله‌لر كافرلركه اونلر يالان دانشانلر ايديلر» اوز ادعالرينده كه ديوردپلر بعث يوخدر ۴۰) مجى آيه‌نڭ تفسيرى بقره سوره‌سنڭ ۱۱۷مجى آيه‌سنده شرح اولدى ۴۱) «واوكسلر كه وطنلرندن گوچديلر الله يولنده اوندن صوڭره كه اونلره ظلم اولندى هر آينه بزيرر ويره روك اونلره دنياده گوزل يير وهر آينه آخرت اجرى بيوك‌راقدر دنيا اجرندن اكر مشركلر بليديلر» بو آيه شريفه مكه‌دن حبشه‌يه هجرت ايدنلرڭ حقنده نازل اولوبدر ۴۲) «اونلار اوكسلردركه صبر ايتديلر واوزلرنڭ اللهنه توكل ايدرلر ۴۳) وبز سندن سابق پيغمبر گوندرمدك مگر كيشى جنسندن وحى ايتديك اونلره» پس مشركلر نيجه انكار ايدرلر كه انسان جنسندن پيغمبر اونماز ديگلن اونلاره «سؤال

صَبَرُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ۴۳) وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُوحِي اِلَيْهِمْ فَاسْئَلُوا اَهْلَ الذِّكْرِ
اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ۴۴) بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَاَنْزَلْنَا اِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ اِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ
يَتَفَكَّرُونَ ۴۵) اَفَاَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ اَنْ يَخْسِفَ اللّٰهُ بِهِمُ الْاَرْضَ اَوْ يَاْتِيَهُمُ الْعَذَابُ
مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ۴۶) اَوْ يَاْخُذَهُمْ فِي تَقَلُّبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ۴۷) اَوْ يَاْخُذَهُمْ عَلٰى تَخَوُّفٍ
فَاِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ ۴۸) اَوَلَمْ يَرَوْا اِلٰى مَا خَلَقَ اللّٰهُ مِنْ شَيْءٍ يَتَفَيَّؤُ ظِلَالُهُ عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَائِلِ
سُجَّدًا لِلّٰهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ ۴۹) وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلٰئِكَةُ

ایدوگ اهل علمدن» تورات وانجیله اعتقاد ایدنلرگ عالملرندن که گیچمش پیغمبرلر ملك جنسندن ایدیار یا بشر جنسندن «اگر بیلمیورسگز» سوروشوگ حقیقتدن خبردار اولوگ ۴۴) «وگوندردیك سنی معجزهلر وکتابلرایله ونازل ایتدیك سگا قرآنی تااینکه سن بیان ایدهسن خلقه اوزادیکه اونلر ایچون نازل اولوب» احکام وشرایعدن «وشاید کهاونلار فکر ایدهلر» وحق اولماقنی یقین ابدهلر ۴۵) «آیاخاطرجمع اولوبلر اوکسلرکه مکر وپیس تدبیرلر ایتدیلر» پیغمبرگ حقنده «بوندن که الله اونلری یره باتیرا یااینکه اونلره عذاب گنه اویردن که آنلامازلار» که بو عذاب لهیردن گلدی ۴۶) «یااینکه اونلاری عذاب دوتا اونلار سفره گلوب گیدن وقتده پس اونلار اللهی عاجز ایدنلردگلدرلر» واللهگ عذابندن قورتولمازلر ٤٧) «یااینکه خاطر جمع اولدیلر که اونلری عذاب دوتا اونلر عذابدن قورخان وقتده» که گیچمش امتلره یتشن عذابی ایشیدنده قورخوردیلر «حقیقتده، سیزگ اللهگز هرآینه مهربان و رحم ایدندر» سیزه مهلت ویرور تااینکه معصیتدن توبه ایدهسگز
۴۸) «آیا گورمیرلر الله تعالی خلق ایتدیگی کولگه صاحبلرینی کهاونلارگ کولگهلری ساغدن وصولدن دولانور» گونگ اوجالیقی وآلچاقلقیله، هرکس گونگ اوّل طلوعنده یوزی قبلهطرفهدورسا گورر که اونگ کولگهسی ساغ طرفندن اوزانمقه باشلیوب ظهر وقتی یاخونلاشدقجه آزالوب ظهردن صوگره همان گولله یواش یواش صول طرفه کیچوب غروبهدیك گنه اوزانار اونلارگ بوحالتی گوسترورکه اونلر «اللهه سجده ایدیرلر اوحالتده که یوزی اوسته دوشوب اللهه ذلیللیك ایدنلردر
۴۹) واللهه سجدهایدر گوگلرده ویرده حرکت ایدن مخلوقات وملائکهلرده اللهه سجده اتمگدن سرکشلك اتمزلر ۵۰) قورخارلر اوزلرنگ اللهندن که اونلره یوخاری طرفدن» یااینکه اوجا اولان الله طرفندن عذاب گله «والله تعالی هرنه امر

نصف

وهم لا يستكبرون ٥٠) يخافون ربهم من فوقهم ويفعلون ما يؤمرون ٥١) وقال الله لا
تتخذوا الهين اثنين انما هو اله واحد فاياي فارهبون ٥٢) وله ما في السموات والارض وله
الدين واصبا افغير الله تتقون ٥٣) وما بكم من نعمة فمن الله ثم اذا مسكم الضر فاليه تجئرون
٥٤) ثم اذا كشف الضر عنكم اذا فريق منكم بربهم يشركون ٥٥) ليكفروا بما آتيناهم فتمتعوا
فسوف تعلمون ٥٦) ويجعلون لما لا يعلمون نصيبا مما رزقناهم تالله لتسئلن عما كنتم تفترون .
٥٧) ويجعلون لله البنات سبحانه ولهم ما يشتهون ٥٨) واذا بشر احدهم بالانثى ظل وجهه
مسودا وهو كظيم ٥٩) يتوارى من القوم من سوء ما بشر به ايمسكه على هون ام يدسه في التراب

ایتسه اونی عمله گتوررلر ٥١) والله تعالی بیوردی‌که اوزگزه ایکی الله قرار اتمیون
وبوندن غیری دگلدرکه اوالله تك الله‌در پس‌مندن قورخوك» وشریك قرارویرمیون
٥٢) «والله ایچوندر اومخلوقاتکه گوگلرده ویرده‌در والله ایچوندر همیشه اطاعت
اولونماق» نه‌اینکه بروقت عبادت اولونا بروقت اولونمیه «آیا بو صورتده اللهـدن
غیری‌سندن سیز قورخورسگز ٥٣) وهرنعمت که سیزه یتشه یقین که اللهدندر»
صحت‌بدن و وسعت روزی کیمی «ایلکه سیزه ضـرر یتشدی» قحط وناخوش‌لیك
وفقر کیمی «الله طرفنه تضرع ایدرسگز» که اوبلانی سزدن گوتوره ٥٤) «ایلکه
الله‌ضرری سیزدن گوتوردی اوزمان سیزدن برفرقه‌اوز اللهنه شریك‌قرار ایدرلر»
٥٥) الله تعالی بلانی اونلارلدن گوترندن صوگره شکر ایتمه‌ملك اونلاری برمقامه
گتوردی «تااینکه کافر اولالر اونعمته‌که بزاونلره ویردیك پس لذت آپارون تیزلیك
ایله‌بیلرسگز» عملگزگ جزاسنی ٥٦) «حق‌اولماقنی‌بیلمدکلری‌بتلره برحصه‌معین‌ایدرلر
بزسیزه ویردیگمز روزی‌لردن (بوکفیت انعام سوره‌سنگ ١٣٧ مجی آیه‌سنده ذکر
اولدی) آند اولسون اللهه سیز سـؤال اولونارسـگز قیامت گوننده او عملدن که
اللهه‌بهتان ویالان دیردگز ٥٧) اللهه قزلار قرار ویررلر» دیرلرملائکه‌لر اللهگ
قزلاریدر «الله بوصفتدن پاکدر ویورکلری ایستدیکاری اوغـلانلری اوزلرنه
چیخارلر ٥٨) ایلکه مژده ویریله اونلارگ بریسنه قز تولد اولماقله» بریسی‌خبر
گتوره که‌سنگ عورتگ قز دوغدی «غمدن اونگ یوزی قرا اولار اوحالده که
اوآجیق‌ایله دولودر ٥٩) خلقدن گزله‌نر اوخبرگ‌پیسلگندن که اوگا بشارت‌ویریلوب»
که قزگ اولوب، خیال‌ایدر اوقزگ حقنده بونی‌که «آیااونی ذلت‌ایله ساخلیه یااینکه
اونی توپراقده گزلیه» دیری حالده دفن ایده نجه که‌عربلرگ عادتی بوگناایدی «خبردار

اَلاَسَآءَ مَايَحْكُمُونَ ٦٠) لِلَّذِينَ لاَيُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْاَعْلٰى وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ٦١) وَلَوْيُؤَاخِذُاللّٰهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَاتَرَكَ عَلَيْهَامِنْ دَآبَّةٍ وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى فَاِذَاجَاءَ اَجَلُهُمْ لاَيَسْتَاْخِرُونَ سَاعَةً وَلاَيَسْتَقْدِمُونَ ٦٢) وَيَجْعَلُونَ لِلّٰهِ مَايَكْرَهُونَ وَتَصِفُ اَلْسِنَتُهُمُ الْكَذِبَ اَنَّ لَهُمُ الْحُسْنٰى لاَجَرَمَ اَنَّ لَهُمُ النَّارَ وَاَنَّهُمْ مُفْرَطُونَ ٦٣) تَاللّٰهِ لَقَدْاَرْسَلْنَا اِلٰى اُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ فَهُوَوَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ٦۴) وَمَااَنْزَلْنَاعَلَيْكَ الْكِتَابَ اِلاَّلِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِى اخْتَلَفُوافِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ٦٥) وَاللّٰهُ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ

اولوک اونلارنه‌پیس‌حکم ایدرلر» اوزلرینه اوغلان گوتوروب اللّٰهه قیزقرار ویریرلر ٦٠) «اوکسلر ایچون‌که قیامته ایسان گتورمزلر» واللهه قزقرار ویررلر «پیس‌مثل وصفت وار» که‌یوزلری قرا اولور اوگونه خبری ایشیدنده «والله ایچون واردر اوجا صفت» سلطنت وقدرت کیمی «والله‌تعالی غلبه‌ایدن وحکمت‌ایله رفتار ایدندر ٦١) واگرالله‌خلقه‌عذاب گونده‌ره‌اونلارگ‌ظلمی‌ومعصیتی جهتنه» واونلاری هلاك‌ایده «یریوزینده هیچ برحرکت‌ایدن‌آدم‌ساغ‌قویماز» چونکه‌آدملرگ‌چوخی‌معصیت‌کاردر «امااللّٰه اونلاری تأخیرایدر» واونلاری هلاك‌ایتمگه‌صبرایدر «آدلانمش ومعین‌وقته‌دیك ایلکه اونلره معین اولان وقت گلوب یبشدی نه‌برساعت اووقتدن دالی قالارلر ونه‌برساعت قباقجه‌اولار ٦٢) وقرارایدرلر اللّٰهه‌اوشیئی‌که‌اوزلری‌اونی ناخوش‌دوتارلر» قزلاری اللهگ حصه‌سنه قسمت ایدرلر «واونلارگ دیللری یالانی تعریف ایدرلر» عادت ایدوبلر یالان دانشمقه دیرلر که «یخشی‌لیك وبهشت اونلارایچوندر حقیقتی بودر که اونلار ایچوندر جهنم اودی اونلر جهنمه داخل‌اولمقه تله‌سنلردر» یااینکه‌اونلر جهنمه داخل اولاندن صوگره هامونگ یادندن چیخاللردر ٦٣) «آنـد اولسون اللّٰهه بتحقیق بزپیغمبرلر گوندردیك سندن‌قباق امتلرگ‌طرفنه پس‌شیطان زینت‌ویردی اونلاره‌اونلارگ‌عمللرینی وپیغمبرلری‌تکذیب‌ایتدیلرشیطان‌اونلرگ‌دوستلری‌در قیامت گونی‌واونلاریچون‌دردناك عذاب‌واردر ٦۴) وبزبوقرآنی سگانازل‌ایتمدوك مگراوندن اوتریکه‌سن‌اونلره‌بیان‌ایده‌سن اوزادیکه اونده‌اختلاف‌ایتدیلر واوقرآن‌هدایت ورحمتدر اوقومه‌که‌ایمان گتوررلر ٦٥) الله‌تعالی گوك‌طرفندن سوگوندردی‌واونیله یری‌اؤلندن صوگره دیریلتدی البته بونده علامت واردر اوقومه‌که ایشیدرلر اللهگ سوزلرنی» وفکر ایدرلر ٦٦) «سیزگ ایچون جارپالرده هرآینه عبرت واردر» اللهگ‌قدرتنه «بزسیزی‌سیراب‌ایده‌ریك اوشیئدن‌که اونلارگ قارینلرینده واردر قانله‌سرکین (فضله)

مَآءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ٦٦) وَاِنَّ لَكُمْ فِي الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ ٦٧) وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْاَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ٦٨) وَاَوْحٰى رَبُّكَ اِلَى النَّحْلِ اَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ٦٩) ثُمَّ كُلِي مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ اَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ٧٠) وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفّٰيكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلٰى اَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ٧١) وَاللّٰهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلٰى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَادِّي رِزْقِهِمْ عَلٰى مَا مَلَكَتْ

آراسنده» حیوانلر ییدیکی علفنگ اعلاسی قان وآشاقه‌سی سرگین اولوب اونلارنگ آراسندن عمله گلر «خالص سود گوارادر ایچنلره» نه سرکین طعمی و ارنه قان رنگی ٦٧) «خرما واوزوم آقاجلارنگ میوه‌لریندن همی مست ایدن شیئلر عمله گتوررسکر (چاخر) همیده گوزل روزی» وسرکه وسائر طعام کیمی بویرده مقصود مشرکلری مخاطب ایدوب اللهنگ نعمتلرینی سایماقدر اووقتده شرابنگ حراملقنه صریح حکم نازل اولمامشدی «بدرستیکه بونده هرآینه علامت واردر اوقومه که عقلله فکر ایدرلر ٦٨) والهام ایتدی وبیلدیردی سننگ اللهنگ بال آریسنه‌که اوزنگا ایوتیك داغلارده وآقاجلارنگ آراسنده واوشیلرده که خلق بنا ایدرلر» اوزوملیك‌دن یاایولرنگ سقفلرندن یاایذنکه اوایولرده‌که آریدن اوتری بناایدرلر ٦٩) «صوگره ییکل جمیع میوه‌لردن والله‌تعالی گوستردیگی یولیله آسانلقله گیت» آریلرنگ قارینلرندن رنگلری مختلف اولان بال خارج اولار» کیمسی آغ بعضی‌سی قرا بعضی‌سی ساری‌در «اونده خلق ایچون شفاواردر» چوخ ناخوشلقلردن «بونده هرآینه علامتلرواردر اوقومه که فکر ایدرلر» زنبورده چوخ غریبه علامتلر وار ١) اوزی ایچون اوگونه ایوتیکرکه هیچ بناقادردگلدر اوگونه ایوتیکمگه ٢) هروقت میوه‌جاتنگ یخشی‌سندن ییرلر ٣) قاپونگ یاننده قراول وارهانسی آری پیس میوه‌دن ییسه اونی قویماز ایچریه داخل اولماقه ٤) زنبورنگ نیشنده زهروار هرکسی اورسا سمندن او یرشیشر هم آغزینگ سوینده دردلره درمان وار ٥) اونلارنگ برنفر رئیسی وار اوگا یعسوب دیرلر اوگا اطاعت ایدرلر واونگ دالنجه گیدرلر

٧٠) «والله سیزی خلق ایتدی دنیاده» عمرایدوب لذتلرایله نفع آپارارسکز «صوگره سیزی اولدورر وسیزنگ بعضی‌گزدن واردر اوکسکه قایتاریلر عمرلرنگ ذلیل راقنه کیمی» که قوجالقنگ نهایتی‌در «تاآینکه بیلمیه وهیچ شیئی درك ایتمیه بیلندن صوگره»

ايمانهم فهم فيه سواء افبنعمة الله يجحدون ٧٢) والله جعل لكم من انفسكم ازواجا وجعل لكم
من ازواجكم بنين وحفدة ورزقكم من الطيبات افبالباطل يؤمنون وبنعمت الله هم يكفرون
٧٣) ويعبدون من دون الله مالا يملك لهم رزقا من السموات والارض شيئا ولا يستطيعون
٧۴) فلا تضربوا لله الامثال ان الله يعلم وانتم لا تعلمون ٧٥) ضرب الله مثلا عبدا مملوكا
لا يقدر على شيء ومن رزقناه منا رزقا حسنا فهو ينفق منه سرا وجهرا هل يستوون الحمد لله بل
اكثرهم لا يعلمون ٧٦) وضرب الله مثلا رجلين احدهما ابكم لا يقدر على شيء وهو كل على

جو انلقنده بیلدیکی شیئلری یادندن چیقار «الله تعالی بیلن و قدرت صاحبی در ٧١) «الله تعالی
سیزك بعضیکزی بعضیکزه روزی ده آرتیق ایدوب» بعضی فقیر بعضی دولتلو «روزیسی آرتیق
اولان کسلر روزیلرینی اوز اللری مالك اولدیقی غلام وکنیزلره ویرمزلر» هیچ
وقتده اونلار قوللارنی وکنیزلرنی اوزلری ایله شریك ایتمزلر پس نجه راضی اولورلر
که عیسی نی و یاسائر شیئی اللهه شریك ایده لر وحال آنکه اونلارك هاموسی اللهك
مخلوقیدر «حال بوکه اونلار هاموسی روزی ده برابردر» هامونك روزیسنی الله
ویرور «آیا اللهك نعمتنی انکار ایدرلر» اللهه شریك قرار ایتمك ایله ٨٢) «والله
تعالی سیزه سیزك نفسلرکزدن وجنسکزدن عورتلر خلق ایتدی» که اونلار ایله
مأنوس اولاسکز «وسیزك عورتلرکزدن اولادلر ونوه لر خلق ایتدی وروزی
ویردی سیزه پاك وپاکیزه شیئلردن» تا اینکه اونی یمك ایله لذت آپاراسکز «آیا
مشرکلر باطله ایمان گتوررلر واللهك نعمتنه کافر اولورلر ٧٣) مشرکلر عبادت
ایدرلر اللهدن باشقه اوبتلره که گوکلرك ویرك سببی ایله عمله گلن روزیلردن بر
شیئه مالك اولمازلر وباجاربیلمزلر» بوشیئلرك بریسنی عمله گتورمگه ٧۴) «پس
الله ایچون مثللر اورمیون» خالقی مخلوقه قادری عاجزه اوخشاتمیون «حقیقتده
الله بیلور» که کیم لایقدر اللهلقه «وسیز بیلمیورسکز ٧٥) الله تعالی مثل گتوردی»
خلقی قاندیرمق ایچون: «بر نفر ساتین آلنمش قول اولا که هیچ برشیئه اختیاری
اولمیه» آقاسنك اذنی اولمامیش عمله گتورمگه وبرده «برنفر آزاد اولا که بز اوز
طرفمزدن اوکا گوزل روزی ویرمشیك اوشخص» هرشیئه قادردر «صرف ایدر او
روزیدن آشکار وگزلین» بوایکی نفر آدم «آیا برابر اولارلار» بربری ایله یقین برابر
دگلدر بریسی هیچ شیئه قادر دگل وبریسی هرشیئه قادردر بوصورتده آیاداشدان
عمله گلمش وهیچ شیئه قادر اولمیان بت ایله هر شیئه قادر اولان الله نیجه برابر
اولار «حمد الله ایچوندر» که سیزی حق یوله هدایت ایتدی «بلکه اونلارك چوخی

مولیه اینما یوجهه لایأت بخیر هل یستوی هو ومن یامر بالعدل وهو علی صراط مستقیم
٧٧) ولله غیب السموات والارض وما امر الساعة الا کلمح البصر او هو اقرب ان الله علی کل
شیئی قدیر ٧٨) والله اخرجکم من بطون امهاتکم لا تعلمون شیئاً وجعل لکم السمع والابصار
والافئدة لعلکم تشکرون ٧٩) الم یروا الی الطیر مسخرات فی جو السماء ما یمسکهن الا الله ان فی
ذلک لایات لقوم یؤمنون ٨٠) والله جعل لکم من بیوتکم سکناً وجعل لکم من جلود الانعام بیوتاً
تستخفونها یوم ظعنکم ویوم اقامتکم ومن اصوافها واوبارها واشعارها اثاثاً ومتاعاً الی حین

بیلمزلر» که حمد کیمک ایچوندر بوندن صوکره خداوندعالم باشقه مثل ذکر ایتدی
٧٦) «والله تعالی مثل اوردی ایکی کیشنی که اونلارک بریسی لال در برسوز دانشمقه
قادر اولماز واو شخص وبال وآغردر» اونک ایشینه یتشن و«اوکا تربیت
ویرن کسه اوشخص اولالی هریره گوندرسه اوآدم خیر گتورمز آیا برابردر او
آدم برکسله که امر ایدر عدالته ویخشی ایشلره واوکس دوز یولده در» بو سوزک
یقیناً جوابی بودر که بوایکی نفر بربریله برابر دگلدر لال عبارتدر بتلردن یامشرکلردن
واوبری کس عبارتدر یاقادر اللهدن یامؤمنلردن
٧٧) «والله ایچوندر گوکلرده ویرده گزلین اولان احوالی بلمك ودکلدر قیامت
کلمك امری مکر گوزی یوموب آچان قدر یااینکه بوندن دخی یاخونراقدر الله هر
شیئه قادردر ٧٨) والله سیزی آناکزک قارنلارندن چخارتدی اوحالده که برشیئی
بیلموردکز» اوشاق ایدکز نه نفع قاناردکز ونه ضرر «سیزه قولاق وکوزلر وقلبلر
خلق ایتدی» که اللهک عجائب وغرائبنی گورەسکز وایشیدەسکز وفکر ایدەسکز «شایدکه
سیز شکر ایدەسکز» اللهک نعمتلرینه ٧٩) «آیا کورمورلر» وفکر اتمورلر وباخمورلر
«قوشلارک طرفنه اوحالتده که اونلار اللهک اختیارنده اولوب یرایله گوکک آراسنده»
قناد واسطه سیله اوچارلار «اللهدن باشقه هیچکس اونلری هواده ساخلیه بیلمز بونده علامت
واردر اللهک قدرتنه اوقوم ایچونکه ایمان کتورورلر ٨٠) والله تعالی سیزک ایچون سیزک
ایولرنکزدن ساکن اولماق یری مهیاایتدی» الله خلق ایتدیکی داشدن وآقاجدن ایولر
تیکرسکز «وسیزک ایچون چارپالرک دریلرلدن ایولر و چادرلر درست ایتدی
سیز اونی یونکول تاپارسکز کوچ ایدن کونده» سفروقتنده برمنزلدن اوبری منزله
«واقامت ایتدکز گونده واونلارک یونلارندن (قویون) دیفدیکلرندن (دوه) وتوکلرندن
(کیچی) اورتملولباسلر وایوفرشی وسائر متاع اخذایدرسکز بروقته دیك» اووقته کیمی
که کهنه اولار یاقیامت زمانه دیك تدریجله ٨١) «والله تعالی خلق ایتدیکی آقاجلاردن

٨١) وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ اَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ كَذٰلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ٨٢) فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ٨٣) يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللّٰهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَاَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ ٨٤) وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ٨٥) وَاِذَا رَاَى الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ٨٦) وَاِذَا رَاَى

وبنالردن سيزه كولكه‌لر معين ايتدى وداغلاردن ساكن اولماق يرلرى» سيزه قرار ايتدى مغاره كمى «وخلق ايتدى سزگ ايچون گوينك‌لر» پنبه‌دن كتالدن ويوندن كه «ساخلار سيزى ايستيدن» وسويوخدن ايستى قيداتمك اولدن اوتريدركه ايستيدن ساخليان البته سويوخدن بطريق اولى ساخلار ياابنكه خطاب ايستى‌يرك اهلنه اولمقه گوره‌در وخلق ايتدى اوكونه «پيراهن‌لركه سيزى ساخلار دعواگزدن» زره كيمى دشمنگ سلاحندن ساخلار نجه‌كه بوشيئلرى الله خلق ايدوب «هابيله تمام‌ايدر نعمتنى سيزه شايدكه سيزمسلمان اولاسگز ٨٢) پس‌اگر اونلار سندن يوزدوندەرەلر» اولدن غمكين اولما ياپيغمبر «سگا لازم‌اولان آشكار يتورمكدر» منم حكميمى باشقه‌شيئى سگا تكليف دكلدر ٨٣) «تانيارلر اللهگ نعمتنى» كه بولعمتلرگ هاموسى اللهدندر «صوگره‌اونى‌الكار ايدرلر واونلرگ چوخى كافرلردر ٨٤) قيامت گوننده بيز هرطائفه‌دن برشاهد دورقوزاريق» واونلرگ پيغمبرى شهادت ايدرلر خلقگ عملنه «صوگره كافرلره اذن ويريلمز» ايمان گتورمه‌مك بارەسنده دانشمقه وعذر گتورمكه «واونلر زحمته سالنمازلر» كه زحمت چكوب اللهدن رضامندليك ايستيەلر واونلره ديمزلر كه اللهدن ايسته بلكه‌سندن راضى‌اولا چونكه آخرت تكليف محلى‌دكلدر

٨٥) «ايلكه ظالملر اللهگ عذابنى گوررلر اونلرگ عذابى يونكول‌اولماز واونلره مهلت ويريلمز» كه آزوقت عذاب اولميه‌لر ٨٦) «ايلكه اللهه شريك‌ويرن مشركلر اوزبتلرينى گوررلر ديرلر اى‌بزيم اللهمز بونلر سگاشريك قرار ويرديكمز بتلردر كه‌اونلارى چاغريرديق نه‌اينكه سنى‌، اونلربزى ضلالته سالديلر» پس‌بزيم عذابمزدن برقدر اونلارگ‌اوستنه قوى «پس يالانچى اللهلر اونلارگ‌سوزلرنى اوزلرينه قايتاروب» اللهگ امريله دانشوب ديديلر «سيز يالانچى‌لارسگز» بزسيزى دعوت اتمديك اللهى ترك وبزى قبول اتمكه

٨٧) «مشركلر قيامت گوننده الله طرفنه صلح ايتمك آتارلر» جاهليت تكبرلگى باشلاريندن چيخوب ايسترلركه ايمان گتورسونلر «وباطل‌اولدى اونلاردن اوزادىكه

الذين اشركوا شركاءهم قالوا ربنا هؤلاء شركاؤنا الذين كنا ندعوا من دونك فالقوا اليهم القول انكم لكاذبون ٨٧) والقوا الى الله يومئذ السلم وضل عنهم ماكانوا يفترون ٨٨) الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله زدناهم عذابا فوق العذاب بماكانوا يفسدون ٨٩) ويوم نبعث في كل امة شهيدا عليهم من انفسهم وجئنا بك شهيدا على هؤلاء ونزلنا عليك الكتاب تبيانا لكل شيئ وهدى ورحمة وبشرى للمسلمين ٩٠) ان الله يأمر بالعدل والاحسان وايتائ ذى القربى وينهى عن الفحشاء والمنكر والبغي يعظكم لعلكم تذكرون ٩١) واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم ولا تنقضوا الايمان بعد توكيدها وقد جعلتم الله عليكم كفيلا ان الله يعلم ما تفعلون

حزب

افترا ایدیردیلر» ودیردیلر که اونلارك باطل الله‌لاری اونلاره شفاعت ایده‌جکدر ٨٨) «اوکسارکه کافر اولدیلر واعراض ایتدیلر اللهك یولندن» یااینکه مسلمانلری منع ایتدیلر مسجدالحرامه گیتمکدن «آرتوردیق اونلاره عذاب اوستندن او سببه که اونلار فساد ایدرلر» برعذاب ایتدیك کفر جهتنه برعذاب ایتدیك مسلمانلره مانع اولمق جهتنه ٨٩) «قیامت گوننده هربر امتك اوز جنسندن اولان پیغمبری دیریلدوب اونلره شاهد گتوره‌ریك ، یا پیغمبر سنی دخی بو طائفه‌یه شاهد گتوره‌ریك» تااینکه شاهد اولاسن اوز امتك عملنه «ونازل ایتدیك سكا قرآنی آشکارا بیان ایدن‌در هرشیئی» احکام وامور دنیا وآخرتدن «وهدایت ورحمت وبشارت ایدن‌در مسلمانلاره» همیشه‌لیك ثوابله ٩٠) «الله امر ایدیر عدالته» انصاف ودوزلیك ایله رفتار ایتمگه «واحسانه» احسان سوزی جمیع یخشی ایشلره شاملدر «وامر ایدیر یاخون قومك حقنی ویرمگه» یاپیغمبرك یاخون قومی عبارتدر قزی فاطمه‌دن یابنی هاشمدن اونلره یتشه‌سی خمسی ویرمکله یااینکه هرکسك اوزنك یاخون قومی «والله تعالی نهی ایدیر آشکار پیس عملدن وخلق آراسنده ناخوش دوتولان عملدن وظلمدن الله تعالی نصیحت ایدیر سیزه شاید که سیز نصیحت قبول ایده‌سکز» بو آیهٔ شریفه اختصاری ایله جامعدر جمیع گوزل خلقلری جمع وپیسلکدن اجتناب ایتمگه ٩١) «ایلکه الله عهد ایله ایتدکز عهدکزه وفا ایدیك» ایلکه آند ایچدیکز «آندلارکزی محکم ایدلدن صوکره سندیرمیون وحال آنکه سیز اللهی اوزکزه ضامن ایدوبسکز» آند ایچن وقتده «وسیز ایتدککز ایشلری الله بیلور ٩٢) اوعورت کیمی اولمیون که اگیردیگی ایپنی توخیوب محکم ایدندن صوکره آچوب ضایع ایتدی» قریشده برنفر احمق عورت وارایدی قزلاری ایله ظهره دیك یونی اگیروب ایپ ایدوب توخویاردیلر

٩٢) ولا تكونوا كالتي نقضت غزلها من بعد قوة انكاثا تتخذون ايمانكم دخلا بينكم ان تكون امة
هي اربى من امة انما يبلوكم الله به وليبينن لكم يوم القيمة ما كنتم فيه تختلفون ٩٣) ولو شاء
الله لجعلكم امة واحدة ولكن يضل من يشاء ويهدي من يشاء ولتسئلن عما كنتم تعملون
٩٤) ولا تتخذوا ايمانكم دخلا بينكم فتزل قدم بعد ثبوتها وتذوقوا السوء بما صددتم عن
سبيل الله ولكم عذاب عظيم ٩٥) ولا تشتروا بعهد الله ثمنا قليلا انما عند الله هو خير لكم ان كنتم
تعلمون ٩٦) ما عندكم ينفد وما عند الله باق ولنجزين الذين صبروا اجرهم باحسن ما كانوا

صوڭره توخوديقنى تازه‌دن سوكردى الله تعالى پيغمبريله عهد ايدوب صوڭره
سندير انلرى اوعورته تشبيه ايدوب بيورور «آندلاركزى اوز آراكزده حيله وخيانت
ايتمك طريقى ايدبرسكز وبرقومله عهد ايده‌سكز كه اوبرى قومدن قوتلو اولا»
مال وعدد جهتنه بوگون بريسى ايله عهد ايدوب صباح بوندن قوتلو قوم تاپوب
اولمجى‌نڭ عهدنى سنديروب ايكيمجى‌ايله عهد ايده‌سكز «الله تعالى بونيله سيزى
امتحان ايدير» كه عهده وفاايده‌جكسكز ياله «والبته قيامت گوننده سيزه بيان‌ايده‌جكدر
اوشيئڭ (دين اسلام) حق اولماقنى كه سيز اونده اختلاف ايدردڭز ٩٣) واگر
الله ايستيه هرآينه سيزى برامت ايدر» هامڭز برملتده جمع اولاردڭز «اما الله گمراه
ايدر اوكسيكه ايستر» توفيقنى اوندن كسمگله «وهدايت‌ايدر اوكسيكه ايستر وهرآينه
سيز سؤال اولونارسڭز اوعملدن كه سيز عمل ايدرسيڭز» طاعتدن ومعصيتدن
٩٤) «آندلاركزى اوز آراڭزده خيانت يولى ايتميون» كه‌باطنى ظاهرنڭ خلافنه‌اولا
«سزڭ اياقڭز سورچر ثابت اولاندن صوڭره» دينه‌داخل اولاندن صوڭره ايمان‌دن
خارج اولارسڭز «ودادارسڭز زحمت ومشقتنى اوسببه‌كه سيزخلقى منع ايتدڭز اللهڭ
يولنه‌تابع اولماقدن وسيزڭ ايچون آخرتده بيوك عذاب وار»
٩٥) دنيا مالى جهتنه عهده مخالفت اتميون «وآلميون اللهڭ عهدنى آز پوله
حقيقتده الله يانده اولان سيزڭ ايچون يخشى‌در دنيا مالندن اگر بيلنلر اولاسڭز»
خيرله شرى ٩٦) «اوشيئى كه سيزڭ يانڭزده وار» دنيا مالندن «تيز فانى اولار
واوشيئى كه الله يانده‌در» آخرت نعمتلرندن «هميشه‌ليك‌در والبته بيز جزا ويره‌ريك
اوكسلره‌كه صبر ايتديلر» طاعته يادشمنلرنڭ اذيتلرينه «اونلر دنياده‌عمله گتوردكلرى
گوزل عمللرڭ مقابلنده» ياآينكه اونلرڭ عمللرنڭ يخشى‌سنڭ مقابلنده ويريله‌سى
عملدن اعلى جزا ويره‌ريك ٩٧) «هركس يخشى عمل‌ايده كيشى‌دن وعورتدن او

يعملون ٩٧) من عمل صالحا من ذكر او انثى وهو مؤمن فلنحيينه حيوة طيبة ولنجزينهم اجرهم باحسن ما كانوا يعملون ٩٨) فاذا قرأت القران فاستعذ بالله من الشيطان الرجيم ٩٩) انه ليس له سلطان على الذين امنوا وعلى ربهم يتوكلون ١٠٠) انما سلطانه على الذين يتولونه والذين هم به مشركون ١٠١) واذا بدلنا اية مكان اية والله اعلم بما ينزل قالوا انما انت مفتر بل اكثرهم لا يعلمون ١٠٢) قل نزله روح القدس من ربك بالحق ليثبت الذين امنوا وهدى وبشرى للمسلمين ١٠٣) ولقد نعلم انهم يقولون انما يعلمه بشر لسان الذين يلحدون اليه اعجمي وهذا لسان عربي مبين ١٠٤) ان الذين لا يؤمنون بايات الله لا يهديهم الله ولهم عذاب

حالده كه اوكس مؤمن اولا البته بيز ديريادەرك اونى پاكيزه ديريلتمك» حلال روزى ايله يابهشت ابله ياقبرده راحت قويماق ايله «و هرآينه بز جزا ويرەريك اونلارا اونلارك مزدنى اونلار ايتديكى عملك گوزەلينى» تفسيرى ذكر اولوندى ٩٨) «ايلكه قرآن اوخومق ايستدين پس پناه آپار اللهه شيطاندن‌كه الله دركاهندن قاولمشدر» يعنى قرآن اوخومقه شروع ايدندن اوّل اعوذ بالله من الشيطان الرجيم ديكلن ٩٩) «شيطانك زور اتمكه قوەسى يوخدر اوكسلره كه ايمان گتورديلر واوزلرنك اللهنه توكّل ايدرلر ١٠٠) بودر وبوندن غيرى دگلدر كه شيطانك تسلّطى اوكسلرەدر كه اوكا اطاعت ايدەلر واوكسلرەدكه شيطانه اطاعت‌اتمك سببنه اللهه شرك قرار ايدرلر ١٠١) ايلكه بز عوض ايتديك برآيەنى برآيەنك عوضنه» اونك حكمنى نسخ اتمك‌ايله «والله يخشى بيلور اوز گوندرديگنى» وقتك صلاحنه گوره «مشركلر ديديلركه سن‌افترا وبهتان باغلايانسن اللهه» ديرديلر محمد اصحابنه استهزا ايدير بوگون بيله ديور صباح اونك عكسنى ديور «بلكه اونلارك چوخى بيلمورلر» كەهر حكمى گوندرملك ونسخ‌ايتمك الله يانندن‌در ١٠٢) «ديگان يامحمد قرآن‌شريفى» يااونى نسخ‌اتمگى «سنك اللهك طرفندن مقدس‌اولان روح (جبرئيل) گتوردى دوزليك ايله تاآينكه ايمان‌ده ثابت ايده اوكسلرى كه ايمان گتوروبلر واو قرآن هدايت ايدن وبشارت ويرندر مسلمانلاره» بهشت وثواب ايله ١٠٣) «وهرآينه بيز بيلوريك كه كافرلر ديورلر كه محمده قرآنى بشر تعليم ايدير» والله ياننده دگلدر بوسوزلرى پيغمبره جبر ويسار آدلو روملو كسلر ياسلمان فارسى تعليم ايدير «اوكسلرك ديلى ولغتى‌كه مشركلرحق‌دن ميل‌ايديرلر اونك‌طرفنه» وديورلر كه بوسوزلر او عجمك سوزيدر «اوآدم عجمدر وحال‌انكه بوقرآن آشكار عربى

اَلِيمٌ ۱۰۵) اِنَّمَا يَفْتَرِى الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ
۱۰۶) مَنْ كَفَرَ بِاللّٰهِ مِنْ بَعْدِ اِيمَانِهِ اِلَّا مَنْ اُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْاِيمَانِ وَلٰكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ
صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللّٰهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۱۰۷) ذٰلِكَ بِاَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا عَلَى
الْاٰخِرَةِ وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ۱۰۸) اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ
وَاَبْصَارِهِمْ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ۱۰۹) لَا جَرَمَ اَنَّهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ۱۱۰) ثُمَّ
اِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوا اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ

دیلیلدر» ونهایتده فصیح‌در عربلر بوگونه فصیح‌کلام گتورمگه عاجز اولان صورتده
غیر فصیح عجملر بونوع فصیح‌کلامی نه‌گونه گتوره بلرلر ۱۰۴) «اوکسلرکه ایمان
گتورمزلر اللهڭ آیه‌لرینه الله اونلاری هدایت‌ده ثابت قدم اتمز و اونلار ایچون
قیامتده دردناك عذاب وار ۱۰۵) بودر وبوندن غیری دگلدرکه یالان یره اللهه
بهتان دیرلر» واللهدن نازل اولمیان قرآنڭ نسبتنی اللهه ویررلر «اوکسلرکه ایمان
گتورمزلر اللهڭ آیه‌لرینه واونلاردر یالانچی‌لر» نه‌اینکه‌سن ۱۰۶) «هرکسکه کافر
اولا اللهه‌ایمان گتورندن صوڭره ومرتداولا مگر اوکسکه اوڭا زوراولونا» وزورله
مرتداولا «واونڭ‌قلبی خاطرجمعدر ایمانه» ظاهرده کفر کلمه‌سی دیسه‌ده باطنده
اقرار اتمیه «اما هرکسکه کفره سینه‌سنی آچا» وقلبا راضی اولا «پس اونلاره الله
طرفندن غضب واردر واونلار ایچون بیوك عذاب‌وار» بوآیه شریفه نازل‌اولوبدر
عمارواونڭ آتاسی یاسر وآناسی سمیه ونچه‌نفر مسلمانلرڭ ضعیف‌لری خصوصنده
کفار مکه اونلارا جبرایتدیلر که دیندن خارج اولالار یااینکه اونلاری اؤلدره‌جکلر
عمارڭ آتاسی وآناسی کلمهٔ کفر دیمیوب قتله یتشدیلراماعمار ظاهرده کلمهٔ کفر
دیدی بوسوزی پیغمبره‌خبر گتوردیلر حضرت بیوردی‌عمار قدمندن کلّه‌سنه‌دیك
ایمانله دولودر بوحالده عمار آغلیه آغلیه حضرتڭ خدمتنه وارد اولوب احوالاتی
عرض‌ایتدی حضرت بیوردی ضرریوخدر اگردوباره سنی مجبورایده‌لر منم‌حقیمده
پیس سوزدانشمقه واونلارڭ اللّٰه‌لرینڭ حقنده یخشی سوزدانشمقه البته گنه اعاده‌ایت
۱۰۷) «مرتداولانلره عذاب‌اتمك اوندن اوتریدرکه اونلار دنیانڭ دیریلکنی آخرته
اختیار ایتدیلر واللّٰه‌تعالی کفرده ثابت اولانلری هدایت‌اتمز ۱۰۸) اونلار اوکسلردر
که‌اللّٰه مهرلیوبدر اونلارڭ قلبلرینی وقولاقلارینی وکوزلرینی واونلاردرلر غافللر»
تکراراً علی‌الخصوص سورهٔ بقره‌نڭ اوائلنده تفسیر اولولدی
۱۰۹) «حقیقت‌مطلب بودرکه اونلار آخرتده‌زیانکارلردر ۱۱۰) سنڭ اللهڭ اوکسلرڭ

۱۱۱) يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا وَتُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ
۱۱۲) وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ
فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ۱۱۳) وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ
فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ۱۱۴) فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاشْكُرُوا
نِعْمَتَ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ۱۱۵) إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا
أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۱۱۶) وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ

نفعنه‌در كه‌هجرت ايتديلر اوزشهرلرندن اولدن‌صوكره‌كه عذاب اولونديلر واونلاره
اذيت ايتديلر صوكره جهاد ايتديلر پيغمبرايله وصبر ايتديلر» دينده وجهادده چكديكلری
اذيتلره «سنك اللهك بوفتنه وامتحانلردن صوكره هرآينه باغشليان ورحم ايدن‌در
۱۱۱) ايلكه قيامت گونی گلر جميع نفس اوزی‌اوزيله دعوا ايدر» بری دير والله‌من
مشرك‌دكلم بريسی دير من تقصيرم بيوكلر منی‌يولدان چخارتدی «هرنفسه اوزعملنك
جزاسی ويريلر واونلار ظلم‌اولونمازلر ۱۱۲) و الله‌تعالی اهل مكه‌يه مثل اوردی
اوقريه‌نی كه‌اونك اهلی‌ظالملردن خاطرجمع وآرام تاپمش‌اولا واونك‌اهانه وسعتلو
روزی هريردن وهرطرفدن كله‌پس كافراولا اللهك نعمتلرينه» وشكرنی اداءاتميه«پس
الله‌اونلارا قورخی وآجلقك لباسنی داديزديرر اوسببه‌كه اونلار پيس‌عمللر ايديرديلر»
اونلره‌عذاب اولوندی‌آجلق وقورخی‌ايله.آجلق علامتنی‌لباس آدلانديرمق‌اوسببه‌دركه آجلق
انسانده‌ظاهراولار نجه‌كه لباس‌بدلده گورونر مثل‌اورولان شهرعبارتدرمكه‌دن يدی‌ئيل
اولوءقحطليك‌اولدیكه‌برشيئی تاپمورديلربيمگه‌وقورخورديلر كه‌حضرت‌پيغمبراونلارك
اوستنه كلوب‌قتل وياكاروانلرنی‌دوتوب‌غارت‌ايده ۱۱۳) «بتحقيق اهل‌مكه‌يه‌اوزلريندن
اولان پيغمبر كلدی» تااينكه بيكانه كسه تابع اولماق ذلتنی كسب اتميه‌لر «اما اونك
نبوتنی دانديلر واونلاری عذاب دوتدی اوحالده‌كه اونلار ظالملرايديلر
۱۱۴) بيوك‌يعنی حلالدر يمك‌اوزاددن كه الله‌سيزه روزی ويروب حلال وپاكيزه
اولان حالده وشكرايديك اللهك نعمتنه اكر سيز اوكا عبادت ايدنلرسكز
۱۱۵) بوندن غيری‌دكلدر كه الله‌سيزه حرام‌ايتدی ميته،قان‌ودونقوراتی واللهدن‌غيری
سنك آدينه كسيلن حيوانك اتنی‌يمك» بوآيه‌وبولدن سابقی‌آيه بقره سوره‌سنك ۱۷۳
مجی آيه‌سنده شرح‌اولوندی ۱۱۶) «ديميوك اوشيئه كه سيزك دلنكزيالانی وصف
ايدر» عادت ايدوبسكزيالان‌دانشمته‌ديميوك«بوشيئی حلالدر وبوشيئی‌حرامدر تااينكه اللهه
يالانی‌افترا ايده‌سكز‌اوكسلركه‌اللهه‌يالانی‌افترا‌ايدرلر اونلارنجات‌تاپمازلر» اللهك‌عذابندن.

الْكَذِبَ هٰذَا حَلَالٌ وَهٰذَا حَرَامٌ لِتَفْتَرُوا عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ اِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ١١٧) مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ١١٨) وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ١١٩) ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوا اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ١٢٠) اِنَّ اِبْرٰهِيمَ كَانَ اُمَّةً قَانِتًا لِلّٰهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ١٢١) شَاكِرًا لِاَنْعُمِهِ اجْتَبٰيهُ وَهَدٰيهُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ١٢٢) وَاٰتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَاِنَّهُ فِي الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ١٢٣) ثُمَّ اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ اَنِ اتَّبِعْ مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ

---

١١٧) دنیاده اونلارڭ اللرینده اولان «آزشیئی در» واونلارایچون درنالُ عذابِ وار آخرتده ١١٨) وحرام ایتدیك یهودیلره اوشیئلری که بزنقل ایتدیك سڭابوندن سابق» انعام سوره‌سنده ١٤٦ مجی آیه‌ده «وبز اونلاره ظلم‌اتمدیك» اوشیئلری حرام اتمك ایله «اما اونلار اوزنفسلرینه ظلم ایدردیلر» کفر ومعصیت‌ایتمك‌ایله بوجهته اللّٰه‌نعمتلرنڭ چوخنی اونلارا حرام ایتدی
١١٩) «صوڭره سنڭ اللهڭ اوکسلره‌که معصیت‌ایتدیلر آنلاماماز لق ایله»که معصیتڭ آخری ندر «وتوبه ایتدیلرگناه ایدندن صوڭره واصلاح ایتدیلر» نیت‌لرینی وعمللرلی «سنڭ اللهڭ توبه‌دن صوڭره هرآینه باغشلیان ورحم‌ایدندر ١٢٠) بدرستیکه‌ابراهیم تك اوزی بر امت ایدی» اوندن سوا اللّٰهه ایمان گتورن یوخ ایدی اللّٰهه‌فرمان بردار و«باطلدن حقه میل‌ایدن ایدی ومشرك‌لردن دگل ایدی» واونلارڭ عمللرینه راضی اولمازیدی ١٢١) «شکر ایدن ایدی اللهڭ نعمتلرینه اللّٰه تعالی اونی بگندی وهدایت ایتدی دوز یوله ١٢٢) وویردیك اوڭا بودنیاده گوزل نعمت» نبوت‌یاذکر خیر «وآخرتده هرآینه صالح‌لردن‌در ١٢٣) صوڭره بز وحی‌ایتدیك سڭا که تابع اول ابراهیمڭ ملتنه پاك اولان حالده وابراهیم مشرکلردن دگل‌ایدی» بزیم پیغمبر اوندن اشرف اولماقله اونڭ تبعیتنه امراولماق محض جناب ابراهیمڭ تك اللّٰهه ایمان گتورمگنه وحقه تابع اولماقنه سبقت ایتمگی ایچوندر ١٢٤) «بودر وبوندن غیری دگلدر شنبه گونی عذاب‌اولمق اوکسلره متعلق‌اولدیکه اولده خلاف ایتدیلر» پیغمبرڭ سوزنه باخمیوب اوگونده بالق‌صیدایتدیلر «وبدرستیکه‌سنڭ اللّٰهڭ هرآینه حکم ایدر اونلارڭ آراسنده قیامت گونی اوزادده که اونده اختلاف ایدیردیلر» حلالی حرام وحرامی حلال ایدیردیلر ١٢٥) «یاپیغمبر چاغراللّٰهڭ یولنه ودیننه محکم‌دلیل وگوزل‌نصیحت‌ایله‌وجدال‌ایت اوللرایله‌اونوع‌سوزلرایله که گوزلدر»یومشاق ومهربان دلیله واونلارڭ عقلنڭ‌اندازه‌سیله «سنڭ اللّٰهڭ بیلن‌در اوکسی‌که گمراه

المشركين ١٢٤) انما جعل السبت على الذين اختلفوا فيه وان ربك ليحكم بينهم يوم القيمة فيما كانوا فيه يختلفون ١٢٥) ادع الى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة وجادلهم بالتي هي احسن ان ربك هو اعلم بمن ضل عن سبيله وهو اعلم بالمهتدين ١٢٦) وان عاقبتم فعاقبوا بمثل ما عوقبتم به ولئن صبرتم لهو خير للصابرين ١٢٧) واصبر وما صبرك الا بالله ولا تحزن عليهم ولا تك فى ضيق مما يمكرون ١٢٨) ان الله مع الذين اتقوا والذين هم محسنون

اولدى الله يولندن والله چوخ بيلندر هدايت تاپمشلارى ١٢٦) واگر عذاب ايتسه‌گز سيزه اولونان عذاب قدرى عذاب ايديك واگر عذاب ايتميوب صبر ايده‌سگز هر آينه صبر ايتمك يخشى‌در صبر ايدنلره» انتقام آلمقدن. زمانيكه مشركلر احد دعواسنده حمزه‌نى شهيد ايدوب هنداولنگ قارننى ياروب بورننى وقولاقنى كسدى مسلمانلار ديديلر اگر الله فرصت ويرسه بزده مشركلرگ ديريلرينگ بورننى وقولاقنى كسروك‌له اينكه اؤلى‌لرنگ پس بو آية شريفه نازل اولدى ١٢٧) «صبر ايت يا پيغمبر ودگلدر سنگ صبرگ مگر اللهگ توفيقى ايله ومحزون اولما» مشركلرك ايمانه گلمه‌مگنه «وتنگده اولما اوزادن كه حيله ايدرلر سنى اولدورمگه ١٢٨) الله او كسلر ايله‌در كه پرهيز ايتديلر» شركدن ومعصيتدن «واو كسلر ايله‌در كه اونلار احسان ايدنلردر» جميع گوزل ايشلر احسانه داخلدر بو اوچ آيه مدينه‌ده نازل اولوب

سورة بنى اسرائيل (١١١) آيه‌در مكه‌ده نازل اولوب

بسم الله الرحمن الرحيم

١) سبحان الذى اسرى بعبده ليلا من المسجد الحرام الى المسجد الاقصا الذى باركنا حوله لنريه من اياتنا انه هو السميع البصير ٢) واتينا موسى الكتاب وجعلناه هدى لبنى اسرائيل الا

جزؤ ١٥

١) پاك ومنزه‌در جميع عيوباتدن او الله كه كيجه وقتى سير ايتديردى اوز بنده‌سى و بركزيده‌سى محمدص‌ى مسجدالحرامدن اوزاق مسجده‌ديك» عبارتدر گوگده اولان بيت‌المعموردن يا بيت‌المقدسدن «ايله مسجدكه بز مبارك ايتديك اونگ اطرافنى»

برکتلودر اطرافنده اولان آغاجلار و میوەلر ونباتات و زراعتلر جهتنه اوقدر فراوانلقدر کەباشقه یرلردن ماکولات کتورمکه احتیاج یوخدر یااینکه مبارکدر پیغبمرلرك قرارگاهلری ومقاملری اواطرافده چوخ اولمقه گوره «تااینکه بیز گوسترك اوڭا اوز علامتاریمزدن» وعجیبه امرلردن «بدرستیکه اللهایشیدندر» بوخبری تکذیب ویاتصدیق ایدنلرڭ سوزنی «وگورندر» معراجده واقعاولان احوالی (بیان) معراج خصوصنده اولان عقیدەلر اوچقسملەدر ١) معراج عملهکلوبدر یوخی عالمنده ٢) آیقلقحالنده اما تك روحله ٣) آیلق حالنده همجسم وهمروحله اوچومجی قولصاحبلری اوچ قسمدر ١) بریسی دیورکه معراج عمله کلوب مکەدن بیتالمقدسڭ مسجدنەدیك ٢) مکەدن بیتالمقدسه واوردن اولمجی کوکەدیك ٣) مکەدن بیتالمقدسه واوردن گوکه واویرەکه الله ایستیوب بوقول صاحبلرنڭ دلیللرینی ذکر وصوڭره رداتمکه کتابمزڭ وسعتی اولمامقه گوره عموم اسلام طائفەسنڭ عقیدەسنی ومدعیمزڭ ردنی اختصار قاعدەسیله ذکرایتمکه کفایت ایدەریك. حقبودر حضرت پیغمبریمز محمد مصطفیص مکەده امهانینڭ ایویندن جسدشریفیله بیتالمقدسڭ مسجدینه واوردن گوك عالمارینه تشریف آپاردیلر ١) آززمانده چوخمسافتی قطعوطیایتمك عقلامحال دکلدر خصوصا آخرمجی قرنلرده بومطابڭ صدقی حساولونور اکرنیچه یوزئیل بوندن مقدم برشخص خبر ویریدیکه برکونلیك یولی برساعتدن آززمانده کتمك ممکندر هیچکس اونیتصدیق ایتمزدی پساوصورتدەکه چوخ مسافتی آززمانده بعض آلات واسباب واسطەسیله سیراتمك ممکناولا بوصورتده آشکارا معلوم اولورکه اوحضرتڭ معراجی عقلاممتنع دکلدر وهرشیئیکەعقلاممتنع قبیلندن اولمسه ممکن قبیلندر ٢) بونوع حرکت عقلاممتنع اولمیان صورتده هیچ وجهله مانع یوخدر بوڭاکه بیزاعتقاد ایدكکه اوجناب جسدشریفیله معراجایدبدر اگر معراج اتمكتك روحله اولسیدی اۆلانەسببه مشرکین مکەاوڭا اینانمیوب اوسوزی غریبه حساب ایدردیلر روحلهمعراج اتمك سوزنڭ آشکاری یوخیده گورمك دینسوزدر اگر اوجناب بیوریدیکه منواقعەده گوردیمکه بیتالمقدسه یافلان مقامەکتمشم بوسوز نەغریبه سوز ایدیکه مشرکلر اوڭا اینانمییدیلر حتیمسلمانلرڭ بعضیسی دخی دیندن چخیدیلر بو مطلبدن جزئی انصاف صاحبنه معلومدرکەحقیقتده اوجناب جسدله معراج اتمکی ادعا ایدوبدرکه مشرکلر اونی غریبه حساب ایدوب اینانمیوبلر ثانیاً روحله معراج ایتمك نەبیوك امردرکه اوجنابه مایۀفخر وشرافتاولا مؤمنلره یوخ مشرکلرەده ممکندرکه روحلریله بیتالمقدس یوخدنیانڭ هانسی طرفنه ایستیورلر کتسونلر یعنیکیجه ایویده یاتوب امریقانڭ داغلارنی سیرایتسونلر. دلیلنقلییه کلدیکده اۆلاهمین آیەده اللهتعالی بیورورکه «اوز عبدنی» سیر ایتدیردی یعنیاوز قولنی وبیورمورکه قولنڭ روحنی

سیرایتدیردی قول‌سوزی شخصنگ هم‌جسدنه وهمی روحنه بریرده اولان حالده‌دیرلر
قرآن شریفنگ نچه‌یرنده الله‌تعالی پیغمبرلرینی تعریف ایدبدرکه فلان پیغمبر بزیم‌صالح
وشکر ایدن قول‌لریمزدلدر ویقین‌در بوتعریفدن غرض اونگ روحی دکل روحله
جسدی بر یرده‌در ۲) سورهٔ والنجمگ اوّل‌لری‌در که‌اونی ترجمه‌ایدن وقتده عرض
اولونار ۳) متواتر حدیث‌لردر که بو خصوصنده وارداولوب واسلام علمالری
ذکرایدوبلر اوجمله‌دن فاضل‌تفتازانی شرح عقاید نسفیه‌ده ذکر ایدبدرکه «حضرت
پیغمبرص‌ك معراج ایتمکی آیقلق‌حالتنده جسدی‌ایله گوکه صوگره الله‌ایستدیکی مکانلره
حق‌در واونی انکارایدنلر دین‌اسلامدن‌خارجدر». امااو روایتلر که‌معراجگ جسمانی
اولمیوب روحانی‌لقنه قائل‌اولانلر نقل‌ایدوبلر ایکی روایتدر بریسی معاویه بن‌ابی‌سفیاندر
دیدیکه پیغمبرگ معراجی دوغری یوخی‌قیلیلندن‌ایدی وبریسی حضرتگ عورتی‌عایشه‌دندر
دیدیکه (مافقد جسدمحمدص لیلة‌المعراج)یعنی اوحضرتگ جسدی‌یوخ اولمادی معراج
کیجه‌سنده امااولمجی روایت قبول‌اولماز اوجهتدکه معویه‌نگ ایماننده سوزوار
قالدیکه اونگ روایتنگ صحیح اولماقی اماعایشه‌نگ روایتنی له‌گوزل تحقیق ایدوب
فاضل تفتازانی ودیوبدرکه پیغمبرص‌ك جسدی‌روحندن آیریلمادی بلکه هم روحی
وهم‌جسدی‌ایله معراج‌ایتدی امافاصل کستلی مصلح‌الدین شرح‌عقاید نسفی‌نگ شرحنده
دیوبدرکه بوحدیثگ دلیل‌لکه صلاحیتی یوخدر اوجهتدکه معراج واقع‌اولوبدر مکه‌ده
هجرتدن برئیل سابق واوجناب عایشه‌نی تزویج ایدبدر هجرتدن صوگره مدینه‌ده
بوصورتده مکه‌ده معراج‌وقتی عایشه یوخیدیکه پیغمبرگ جسدشریفنگ غائب‌اولماق
واولمامقنی گوزیدی حدیث اصلاصحیح دکلدر نهایت امربودرکه اگر بوایکی حدیث
صحیح اولسادا متواتر حدیث‌لرگ مقابلنده دلیل اولابیلمز واشرف مخلوقاتگ
معراجی اوجنابگ معجزاتنگ بریسی‌در اگرجسدله گوکلره گتمك تعجبلو ایشلر
جمله‌سندن اولماقه گوره قبول اولماملواولسه اوصورتده جمله‌تعجباو وعادتده گورولمین
ایشلر مثلا موسی‌نگ عصاسی دونوب اژدها اولمقی وساحرلر ترتیب‌ایدن نچه‌مین ایپلری
اودوب صوگره دونوب گنه عصااولمقی وهکذا سائر پیغمبرلردن گورولن معجزه‌لرکرك
قبول اولمیه بوصورتده ایش یتشه‌جکدر جمله پیغمبرلرگ‌پیغمبرلیك‌لرینی انکار ایتمکه.
خلاصه حضرت بیوروركه من‌مکه‌ده امهانی‌نگ‌ایوینده اولان‌وقتده جبرئیل گلوب‌دیدی
یاپیغمبر دوراپاقه بن دوروب اونیله برابر قاپویه چیخدیم گوردیم جبرائیل ومیکائیل
واسرافیل قاپوده منتظر دوروبلار پس جبرئیل برراس مرکب گتوردی بهشت
مرکب‌لرندن قاتردن کوچك اولاغدن بیوك منی اوگا سوار ایدوب بر قدر یول
گیتدیك جبرئیل دیدی یارسول‌الله مرکبدن دوش وبو یرده نماز قیل من دوشوب
نماز قیلدیم جبرئیل دیدی بویر طیبه‌در که سنگ هجرت یرگ‌در پس سواراولوب

تَتَّخِذُوا مِنْ دُونِي وَكِيلاً ۳) ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ اِنَّهُ كَانَ عَبْداً شَكُوراً ۴) وَقَضَيْنَا اِلَى بَنِي اِسْرَآئِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْاَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوّاً كَبِيراً ۵) فَاِذَا جَآءَ وَعْدُ

برقدر يول گيتديم جبرئيل ديدى مركبدن دوش بوير بيت‌المقدسدر ايلكه يتشديم جبرئيل منم اليمدن دوتوب برداشك يالنه گتوردى گوردیم پيغمبرلر صف‌دوروب‌لر جبرئيل منم قولومدن دوتوب قباقه چكوب نماز قيلديم وجميع پيغمبرلر بكاااقتدا ايتديلر اوندن صوڭره منى آپارديلر گوگلره ايلكه يره قايتديم واحوالاتى نقل‌ايتديم مشركلر وابوجهل انكار ايتـديلر قريش ديديكه يولده گوردوڭون احوالدن بزى خبردارايت حضرت بيوردى فلان طائفه‌يه كذرايتديم كورديمكه بردوه‌سى ايتوب‌اونى آختاروررلر واونلارڭ يوكلرينده برگوزه واريدى سوايله دولو اونڭ سويندن ايچوب اوستنى اورتديم، فلان قبيله‌نڭ كاروانني گورديم بردوه اولكوب صاحبنى يره‌يخوب قولى سنمشدى قريش ديديلر بزيم كاروانى دخى گوردون حضرت بيوردى تنعيم‌منزلنده دوشمشديلر اونلارڭ دوه‌لرنڭ حسابنى وهيئتنى بيان‌بيوردى گون طلوع‌ايدن وقت مكه‌يه يتشر جضرت بيورديقلرى خبرلرى تحقيق ايدوب دوغرى تاپديلر بريسى خبر آلديكه بيت‌المقدسڭ مسجدنڭ نچه ستونى وار همان ساعت خداوند‌عالم پرده‌نى حضرتڭ گوزونڭ قباقندن گوتوروب بيت‌المقدس حضرتڭ گوزنڭ قباقنه گلوب اومسجدڭ ستونلرنڭ حسابنى وسائر صفتلرنى بيان بيوردى اومسجدى گورنلر بيلورديلر كه اوحضرت بيت‌المقدسه گتميوب امااينلدى حقيقة خبرويرور بيلديلركه حضرت دوغرى ديوراماايمان گتورمديلر ۲) «وبز موسى‌يه توراة كتابنى ويرديك واونى هدايت‌ايدن ايتديك بنى‌اسرائيله وديديك‌كه مندن سوا اوزگره معبود ووكيل دوتميون» كه مصيبت وقتى اوڭا رجوع ايده‌سڭز

۳) «ووكيل اخذاتميوڭ اوكسڭ اولادنى‌كه بزاونلرى نوحله برابركميه گوتورديك» عبارتدر عيسى وعزيردن «حقيقتده نوح۴ اللهه شكرايدن بنده ايدى

۴) بيز حكم ايتديك بنى‌اسرائيله واونلره توراة كتابنده بيلديرديك كه البته يريوزينده ايكى دفعه فساد ايدرسڭز» اونلرڭ اوّلمجى فسادى زكريانى اؤلدورملك ۲ مجى اونڭ اوغلى يحيى‌نى اؤلدورمكدر يا اينكه اولمجى بخت نصرڭ فسادى ۲ مجى بابل پادشاهنڭ فساديدر «هرآينه يريوزينده اوجالق وتكبرليك ايدرسڭز

۵) ايلكه اونلارڭ اولمجى فسادنڭ عذاب وعده‌سى گلدى گوندرديك سـيزه اوبنده‌لريمزى كه شدتلو هيبت صاحبى ايدى» عبارتدر بخت نصردن سـيزه مسلط اولوب سيزى ذليل ايتدى ظلمڭز جهتنه «ودولانديلر سيزڭ ايولرڭزڭ آراسنده»

أولیهما بعثنا علیكم عبادا لنا اولی بأس شدید فجاسوا خلال الدیار وكان وعدا مفعولا ٦) ثم
رددنا لكم الكرة علیهم وامددناكم باموال وبنین وجعلناكم اكثر نفیرا ٧) ان احسنتم
احسنتم لانفسكم وان اسأتم فلها فاذا جاء وعد الاخرة لیسؤا وجوهكم ولیدخلوا المسجد كما
دخلوه اول مرة ولیتبروا ما علوا تتبیرا ٨) عسی ربكم ان یرحمكم وان عدتم عدنا وجعلنا
جهنم للكافرین حصیرا ٩) ان هذا القران یهدی للتی هی اقوم ویبشر المؤمنین الذین یعملون

که گورسولار برنفر دیری قالوبدرایسه اولدوره‌لر «وبو وعده عمله گلملودر» یقینا
گرك بخت نصر کیمی آدملر گلوب زکریا ویحیی کیمی مظلوملرك انتقامنی آلا
٦) «برمدتدن صوگره دوباره سیزه قوت ویردیك که اونلره حمله ایدوب» غالب
اولدگز وفوت ایتدگز سلطنتی سیزه قایتاردیق «ومال واولاد ویرمگمیله سیزی
قوتلندیروب عدد جهتنه سیزی چوخ ایتدیك» اوّلمجی حالده اولان عددگزدن
یادشمنگزگ عددندن ٧) «اگر سیزیخشی‌لق ایده‌سگز» سوزله یاعمل‌ایله «اوزگزه
یشخی‌لق ایدوبسگز» چونکه یخشی‌لقگ نفعی اوزگزه یتشه‌جکدر «اگر پیسلیك
ایده‌سگز گنه اوزگزه ایدوبسگز» ضرری اوزگزه یتشر «ایلکه ایکمجی وعده گلدی»
وبنی‌اسرائیل ایتدیکلری فسادگ ٢ مجی سنگ عذاب وقتی یتشدی فارس وروم
پادشاهلری گلوب بیوکلرگزی اولدوروب کوچکلرگزی اسیر ایدر «تااینکه سیزگ
یوزگزی پیس ایده‌لر» دشمنلرگز سیزه غلبه‌ایتمك سببنه غم وغصه‌نگ چوخلغندن
رنگگز تغییر تاپار «وسیزگ دشمنگز بیت‌المقدس مسجدنه داخل اولالر» واونی
واطرافنی غارت وخراب ایدرلر «نجه که اولمجی دفعه» بابل طائفه‌سی «داخل
اولوب» قتل وغارت اتمشدیلر «ودشمنلرگز غلبه ایتدیکلری قومی پیس حالله هلاك
ایده‌لر ٨) امیدوار که سیزگ الله‌گز سیزه رحم ایده» اگر توبه‌ایدوب اونگ طرفنه
قایداسگز «واگر سیز فساد اتمگه دوباره قایداسگز بزده قایداریق» سیزه عذاب اتمگه
مؤمنلری سیزه مسلّط ایده‌ریك نجه که نبوقریظه ونبی‌نضیری اولدوروب یرلرلدن
اوزاق ایتدیلر «وبز جهنمی کافرلره زندان ایتدیك» زمانیکه بنی‌اسرائیل طغیان
ایتدیلر الله‌تعالی بخت‌نصری بنی‌اسرائیله مسلّطایتدی گلوب‌اونلاری محاصره ومسجدی
خراب ایدوب توراتی یاندیردی ویحیی‌نگ قانگ عوضنه یتمش مین‌نفر اونلاردن
اولدوروب مالارنی غارت وعورت اوشاقلارنی اسیر ایدوب بابله آپاروب یوزئیل
مدتی اونلار بابلده قالدیلر صوگره الله‌تعالی اونلارا رحم ایدوب بابلده فارس
پادشاهلرندن بریسی عادل ونیکوکار اولمقه گوره اونلاری آزاد ایدوب ایلکه

الصّالحاتِ انّ لهم اجراً كبيراً ١٠) وَانَّ الّذين لا يؤمنونَ بالآخرة اعتدنا لهم عذاباً اليماً ١١) ويدعُ الانسانُ بالشرّ دعاءه بالخير وكانَ الانسانُ عجولاً ١٢) وجعلنا اللّيلَ والنّهارَ ايتين فمحونا اية اللّيل وجعلنا اية النّهار مبصرة لتبتغوا فضلاً من ربّكم ولتعلموا عددَ السّنين والحساب وكلّ شيئٍ فصّلناه تفصيلاً ١٣) وكلّ انسانٍ الزمناه طائره في عنقه ونخرج له يوم القيمة كتاباً يلقيه منشوراً ١۴) اقرأ كتابك كفى بنفسك اليوم عليك حسيبا ١۵) من اهتدى فانّما يهتدي لنفسه ومن ضلّ فانّما

بيت‌المقدسه گلدیلر یوز ئیل مدتی گونلرنی طاعت وعبادت‌ایله کچوردوب صوکره گنه فساده شروع‌ایتدیلر او وقتده روم‌پادشاهلرندن بریسی گلوب گنه بیت‌المقدسی خراب واهلنی اسیر ایتدی ۹) «بوقرآن هدایت ایدر اوطریقه‌یه‌که دوزراقدر وبشارت ویرر یخشی عمل‌لر ایدن مؤمنلره بیوك اجر ومزد ایله ۱۰) وگنه مژده ویرر آخرته ایمان گتورمینلره که بز آماده ایتدیك اونلاره دردناك اولان عذاب ۱۱) انسان اوزینه بددعا ایدر خیر دعا ایدن کیمی» مثلا آجیقی دوتان وقتده اولادنه یااوزینه نوع به‌نوع بددعاایدر اخلاصله خیردعا ایدن کیمی اگر الله اونك دعاسنی قبول اتسه گرك الله اونلاری هلاك ایده اما الله اوز فضلی ایله صبر ایدر «وانسان تله‌سن‌در» هرایشده. ایلکه روح جناب آدمك دیزلرینه‌دیك داخل اولدی ایستدیکه ایاقه دورسون قادر اولمادی اوگا گوره الله‌تعالی بیورور انسانلار آتالاری آدم کیمی تله‌سندر ۱۲) «گیجه وگونوزی ایکی‌علامت‌ایتدیك» اللهك قدرت وبرلیگنه هربرینده برنوع فائده‌وار «صوگره گجه‌نك علامتنی محو ایتدیك» وآیك ایشیقنی گونوزك علامتی اولان گوندن آزایتدیك «وگونوزك علامتی اولان گونی ایشیقلو ایتدیك تا اینکه اللهگزدن روزی ایستیه‌سگز» گونك ایشق وقتنده وگونلرك گلوب گیتمگی ایله بورجلرگزك وآلاجاقلارا گزك «وئیللرك سایتی وهر حسابی بیله‌سگز وهرشیئی تفصیل‌ایله بیان‌ایتدیك برنوع تفصیل ویرملك»که هیچکس آنلامقدن گیروقالمیه ۱۳) «هرانسانك عملنی‌بویننده آسوب اوندن آیریلمیان ایتدیك» قیامت گوننده اونك بویننده آسیلار «وبز اونك ایچون قیامت گوننده بریازیلمش کاغذ چخارداریق» که اونی‌ملائکه‌لر یازوب یااینکه قبرده میت اوز الیله یازوب «وهمان بنده اویازیه‌یتشر برحالده‌که اویازی‌آچیق‌اولار» دفترکیمی ۱۴) «اوگا دیرلراوخی کاغذگی بسدر سنگ اوزوك اوزگا بوگونده حساب‌چکمگه» دنیاده عمله گتوردیگك ایشلر خیردن وشردن اونده یازیلوب ۱۵) «هرکسکه هدایت تاپدی» دنیاده دین

يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولًا ١٦) وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا ١٧) وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ وَكَفَى بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ١٨) مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا * لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا ١٩) وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَى لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ٢٠) كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ٢١) انْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَلَلْآخِرَةُ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ٢٢) لَا تَجْعَلْ

حقه داخل اولمقاه «اوزندن اوتری هدایت تاپوبدر» نفعی اوزینه راجعدر «وهر کسکه گمراه اولا پس گمراه اولوب اوزندن اوتری» ضرری اوزینه یتشر «وگوتورمز هیچ گوتورن اوزگه نڭ گناهنی» باشقه کسڭ گناهندن اوتری هچکسه عذاب اولونماز مگرکه اونڭ عملنه راضی اولا اوصورتده شریكدر اوعمل صاحبی ایله «بیز هیچکسه عذاب اتمریك اونلره پیغمبر گوندرمینجه» تااینکه بزیم احکاممزی جماعته خبر ویره ایلکه ایمان گتورمدیلر اوندن صوڭرا عذاب گوندرریك ١٦) «ایلکه بیز ایستدیك برقریه اهلنی هلاك ایدك اوقریه نڭ بیوکلرینه ودولتلولرینه امر ایده ریك» ایمان گتورمگه واطاعت ایتمگه تا اینکه کوچکلر بیوکلره باخوب اطاعت ایده لر «ایلکه اونلر فاسق اولدیلر» ومعصیت ایتدیلر «اوصورتده اونلره عذاب نازل اولماق سزاوار اولدی اوجهته اونلره عذاب گونده روب اونلرڭ بورولرینی یره سورتوب هلاك ایتدیك ١٧) نه چوخ هلاك ایتدیك کیچمش قوملردن نوحدن صوڭره» پیغمبرلرینه ایمان گتورمه مگه گوره «وبنده لرڭ گناهنه سنڭ اللهڭڭ خبردار اولمقی وگورمگی کفایت ایدر» باشقه شاهد لازم دگلدر ١٨) «هرکسکه دنیا مالی ایستیه» وآخرتدن اعراض ایده «بیز ایستدیکمزی بو دنیاده تیزلیك ایله ایستدیگمز آدمه ویره ریك» نه اینکه هرایستینه هرایستدیگنی ویره ریك «صوڭره جهنمی اوندن اوتری منزل قرار ایدوب جهنمه داخل اولار مذمت اولونوب اللهڭ رحمتندن اوزاق اولان حالده.

١٩) وهر کسکه آخرتی. وبهشتی ایستیه وسعی ایده بهشتدن اوتری امکان قدریله اوحالده که اوشخص مؤمندر پس بوطائفه نڭ سعیی قبول اولدی الله درگاهنده

٢٠) بوایکی طائفه نڭ هربریسنه بزکومك ایده ریك سنڭ اللهڭڭ نعمت واحساننده وسنڭ اللهڭڭ احسانی منع اولنمش دگلدر» کافرلردن وفاسقلاردن بلکه هامویه شاملدر

٢١) «باخگلن یاپیغمبر نجه بز آرتقلق ویردیك خلقڭ بعضی سنی بعضی سنه» «درجه

مَعَ اللّٰهِ اِلٰهاً اٰخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُوماً مَخْذُولاً ۲۳) وَقَضٰى رَبُّكَ اَلاَّ تَعْبُدُوا اِلاَّ اِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَاناً اِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ اَحَدُهُمَا اَوْ كِلاَهُمَا فَلاَ تَقُلْ لَهُمَا اُفٍّ وَلاَ تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلاً كَرِيماً ۲۴) وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيراً ۲۵) رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ اِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ فَاِنَّهُ كَانَ لِلْاَوَّابِينَ غَفُوراً ۲۶) وَاٰتِ ذَا الْقُرْبٰى حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلاَ تُبَذِّرْ تَبْذِيراً ۲۷) اِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا اِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ

جهتنه بعضی فقیر بعضی دولتلو بعضی آزاد وبعضی قول بعضی ناخوش بعضی سلامت «البته آخرت ایوی درجه جهتنه بریسی او بریسندن بیوك وبریسی او بریسندن فضیتلودر» آخرتده ده بعضی بعضی دن آرتق اولاجاقدر ۲۲) «ای مخلوقات اللّٰه ایله باشقه اللّٰه قرار اتمه پس اگلشرسن جهنمده مذمت اولمش وزیانکار حالده ۲۳) وامر ایدبدر سنڭ اللهڭ که عبادت اتمیوڭ مگر اوڭا وامر ایدبدر آتا وآنا گزه احسان ایتمگه اگر اونلارڭ بریسی یاهر ایکیسی سیزڭ یانگزده کذران ایدوب قوجالق سننه یتشه لر پس اونلارا اف کلمه سنی دیمه» کنایه در اوندن که سنی دوکسه لرده اوف وانجیدیم سوزلرنی دیمه واونلارڭ یوزینه اوجاسله سسلنمه واونلاری اینجتمه وایستدیکلرینی ویرمکدن «ناامید ایتمه واونلره یوموشاق سوزدیکلن» سوز خبر آلان وقتده ۲۴) «آشاقه ایت اونلار ایچون ذلیل لیك قنادنی رحمڭ چوخلغندن» کنایه در شکسته نفسلیك ایتمکدن واونلارڭ حقنده دعا ایت خواه ساغ وقتلرینده خواه وفات ایدندن صوڭره «ودیکلن پروردکارا رحم ایت آتامه وآنامه نجه که اونلار بڭاتربیه ویردیلر من اوشاق اولان وقتده» ۲۵) «سیزڭ اللهڭز چوخ بیلندر اوزادی که سیزڭ قلبلرگزده در» آتا وآنا گزه یخشی لیك یاپیسلیك اتمکدن «اگر سیز صالح اولاسگز» اما بیلمیوب آتا آناگزه ترك ادب ایدوب صوڭره توبه ایده سگز «حقیقتده اللّٰه تعالی گناهدن قایدوب توبه ایدنلری باغشلیان در ۲۶) ویا پیغمبر یاخون قومڭڭ حقنی ویر» ایلکه بو آیه نازل اولدی حضرت خبر آلدی جبرائیلدن که یاخون قوم کیمدر واونڭ حقی ندر جبرائیل عرض ایتدی خداوند عالم بیورور یاخون قوم عبارتدر فاطمه دن واونڭ حقی عبارتدر فدك باغندن که اویر دعواسیز سنڭ تصرفڭا یتشر ایلکه حضرت اوباغه صاحب اولدی همان باغی جناب فاطمه یه ویروب اوخصوصنده هبه نامه یازوب فاطمه یه تسلیم ایتدی یااینکه خطاب امته در که سیزڭ مالگزده فقیرلرڭ حقی وار اونلرڭ حقلرنی اوزلرینه ویریڭ «ومسکینه ویولده قالان فقیره اونلارڭ حقنی ویر» زکوةدن «واسراف اتمه

الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُوراً ۲۸) وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلاً
مَيْسُوراً ۲۹) وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَى عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُوماً مَحْسُوراً
۳۰) إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيراً بَصِيراً ۳۱) وَلَا
تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْأً كَبِيراً ۳۲) وَلَا تَقْرَبُوا
الزِّنَى إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلاً ۳۳) وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ
مَظْلُوماً فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ سُلْطَاناً فَلَا يُسْرِفْ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُوراً ۳۴) وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا

عبث یره خرج اتمك ایله ۲۷) اسراف ایدنلر شیطانك قرداشلاری درلر» واوگا یولداشلاردر «شیطان اوز اللهنه کافر اولاندر» هر معصیت جهتنه برنوع کافراۆلار ۲۸) «واگر سن اونلردن اعراض ایده‌سن» اونلار سندن اوز حقلرنی ایستین وقتده که سنگ النده برشیئی اولمیه اونلاره ویرمکه واونلردن یوزیگی چوگوردسن «اللهدن امید دوتدیقك رحمتی اله گتورمکدن اوتری»که الگا برشیئی کلسه اونلاره ویره‌سن «بوصورتده اونلاره یوموشاق سوزدیگان»که قلبلری سنمیه ۲۹) «والگی بوینگا زنجرلنمش اتمه» کنایه‌در بخل وامسا کدن «وآچمه الگی تمام آچماق» که النده اولان یره توکوله کنایه‌در چوخ سخاوتدن «پس اوصورتده سن اگلشرسن مذمت اولونمش» که نفسگی مذمت ایدرسن «وحسرت چکمش حالده» که کاش الیمده برشیئی اولایدی سائله ویریدیم حضرت جمیع مالنی الله یولنده ویرمشدی حتی نمازه گتمگه بر لباسی تاپمادی که گیوب مسجده گیده کفار دیدیلرکه محمد یاتمقه ولهوه مشغول اولوب نمازدن قالوبدر ۳۰) «سنگ اللهك چوخ روزی ویرر اوکسه‌که ایستر وتنگ ایدر اوکسه‌که ایستر» تقاضای مصلحت ایله «الله اوز بنده‌لریندن خبردار وگورندر» اونلارك احوالنی ومصلحت‌لرینی ۳۱) «اولدورمیون قز اولادگزی فقیرلیكدن قورخماق ایچون» چونکه عربلر قیزلارینی دیری دیری دفن ایدردیلرکه بیوك اولانه کیمی خرجندن وبیوك اولاندن صوگره اره‌ویرمك تدارکندن خلاص اولالار «بزروزی ویریرك اونلاره وسیزه اونلاری اولدۆرمك بیوك خطادر ۳۲) ویاخون اولمیون زنایه‌زنا آشکار معصیت وپیس یولدر» حلالی قویوب حرام دالنجه گیتمك دوزیولی قویوب داغ وتپه ایله گیتمك کیمی انسانی هلاکته سالار ۳۳) «واۆلدورمیوگ اونفسیکه الله حرام ایدوبدر مگر حقله» که واجب القتل اولا «وهرکسکه مظلوم حالده ناحق یره اۆله پس بز قانك صاحبی ایچون تسلط قیلدیق» اختیاری وار قصاص ایتمگه،

بالّتي هي احسن حتّى يبلغ اشدّه واوفوا بالعهد انّ العهد كان مسؤلاً ۳۵) واوفوا الكيل اذا كلتم وزنوا بالقسطاس المستقيم ذلك خير واحسن تاويلا ۳۶) ولا تقف ماليس لك به علم انّ السمع والبصر والفؤاد كلّ اولـئك كان عنه مسؤلاً ۳۷) ولا تمش في الارض مرحاً انّك لن تخرق الارض ولن تبلغ الجبال طولاً ۳۸) كلّ ذلك كان سيّئه عند ربّك مكروهاً ۳۹) ذلك ممّا اوحى اليك ربّك من الحكمة ولا تجعل مع الله الهاً آخر فتلقى في جهنّم ملوماً مدحوراً ۴۰) افاصفيكم ربّكم بالبنين واتّخذ من الملـئكة اناثاً انّكم لتقولون قولاً عظيماً ۴۱) ولقد صرّفنا في

دیه آلوب عفو ایتمکه «پس اسراف ایتمه‌سون اؤلدورمکده» بورننی وقولاقنی کسمك یا برنفرڭ عوضنه ایکی نفر اؤلدورمك ایله «قان صاحبی کومك اولونمشدر» که قاتلی ویریرلر اونڭ اختیارنه ۳۴) «ویاخون اولمیوڭ یتیم مالنه مگر اونوعله که گوزلدر» بوآیه نڭ تفسیری انعام سوره سنڭ ۱۵۲ امجی آیه‌سنده ذکر اولوندی «ووفا ایدڭ عهده» که الله ایله یامخلوق ایله ایدوبسکز «بتحقیق عهددن سؤال اولوناجق» آیا عهدی عمله گتوردکزیانه اگر عمله گتورمیه‌سکز صوکره مستحق عذاب اولارسکز ۳۵) «ووفا ایدڭ اولچیه زمانیکه اولچدکز ووزن ایدڭ دوز ترازو ایله» که اسکوك چکمه‌سون بویخشی‌در» سیزه که دنیاده امانت دیانت صاحبی اولارسکز «وگوزلدر عاقبت جهتنه» بهشته لایق اولارسکز ۳۶) «بیلمه‌دیگڭ شیئه تابع اولما» یابیلمه‌دیگڭ سوزی هیچ کسڭ دالنجه دانشمه یاآینکه ایشتمدیگڭ سوزی ایشتدیم وگورمدیگڭ ایشی گوردیم دیمه «وحقیقتده گوزڭ وقولاقڭ ویورهگڭ هاموسندن سؤال اولاجاقدر» قیامتده ایتدیگلری عملردن ۳۷) «یریوزینده تکبرلیك ایله یول گیتمه سن یری یارابیلمزسن» قدمڭی یره برك اورماقله «وداغلارڭ اوجالقنه یتشه بیلمزسن» بوینڭی اوجاد وتمقله ۳۸) «بونلارڭ هاموسنڭ گناهی سنڭ اللهڭڭ یاننده ناخوش دوتولمشدر» الله او عملره راضی دگلدر ۳۹) «بوذکراولانلر اونوع حکمتلو سوزلردر که سنڭ اللهڭ سڭا وحی ایتدی» وهر شیئڭ حسن وقبحنی تانتدی «والله ایله باشقه الله اخذ ایتمه پس جهنمه آیتلارسن مذمت اولونان واللهڭ رحمتندن اوزاق اولان حالده» بوسوزلر هرچنده ظاهرده پیغمبره خطاب‌در امامقصود عموم خلقدر

۴۰) «ای مشرکلر آیا سیزڭ اللهڭز سیزه اوغول اولادی اختیار ایتدی واوزینه ملائکه‌لری قز اولادی اختیار ایتدی البته سیز بیوك سوز دانشیرسکز» اوزکزه بگنمدیگکز شیئی اللهه روا گوروسکز ۴۱) «البته بز مکرر ایتدیك بو قرآنده» هر نوع مثللر وحکمتلو سوزلر «تاآینکه سیز نصیحت قبول ایده‌سکز» اما اوسوزلر اونلرڭ

هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِيَذَّكَّرُوا وَمَا يَزِيدُهُمْ اِلَّا نُفُوراً ﴿۴۲﴾ قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ اٰلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ اِذاً لَابْتَغَوْا
اِلٰى ذِى الْعَرْشِ سَبِيلاً ﴿۴۳﴾ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيراً ﴿۴۴﴾ تُسَبِّحُ لَهُ السَّمٰوَاتُ
السَّبْعُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ اِنَّهُ كَانَ حَلِيماً
غَفُوراً ﴿۴۵﴾ وَاِذَا قَرَاْتَ الْقُرْاٰنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ حِجَاباً مَسْتُوراً
﴿۴۶﴾ وَجَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِى اٰذَانِهِمْ وَقْراً وَاِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِى الْقُرْاٰنِ وَحْدَهُ
وَلَّوْا عَلٰى اَدْبَارِهِمْ نُفُوراً ﴿۴۷﴾ نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِهِ اِذْ يَسْتَمِعُونَ اِلَيْكَ وَاِذْ هُمْ نَجْوٰى اِذْ
يَقُولُ الظَّالِمُونَ اِنْ تَتَّبِعُونَ اِلَّا رَجُلاً مَسْحُوراً ﴿۴۸﴾ اُنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْاَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا

خوشنه گلمه‌مگه گوره «اونلره آرتورمز مگر نفرت ایتمگی» ودین اسلامدن یوز دوندرمگی ۴۲) «دیگلن که اگر الله ایله باشقه اللهلار اولایدی» نجه که اونلار دیورلر اوزمان عرش صاحبی اولان اللهنگ یاننه یول آختاراردیلر» اونیله دعوا ایتمگه ۴۳) «پاکدر الله وچوخ اوجادر اوندن که مشرکلر اونگ حقنده دیرلر» واونوع سوزلر اللهه روا دگلدر
۴۴) «تسبیح ایدر اللهه یدی گوگلر ویر واوکسلر که اونلارده‌در» واونلارنگ خلق اولماقی بربر دلالت ایدر اللهنگ توحیدنه «وهیچ برشیئی یوخدر موجوداتدن مگر اینکه تسبیح ایدر اللهنگ حمدله» اونلارنگ هاموسی خالقه محتاج اولماقه وخالق‌سیز وجوده گلمه‌گنگ ممتنع اولمقنه گوره «واماسیز بیلمورسگز اونلارنگ تسبیحنی بدرستیکه الله حلیمدر» تالسمز سیزه عذاب گوندرمگه «وباغشلیاندر» توبه ایدنلرنگ گناهنی
۴۵) «یاپیغمبر ایلکه سن قرآن اوخودیگنگ سنله آخرته ایمان گتورمین کسلر آراسنده پرده سالنار» اوخودیقنگی خلق آنلامزلر. ابوسفیان، ابوجهل وابولهبنگ عورتی هروقت گورور دیلر که پیغمبرص قرآن اوخیور سس ایدوب قویمور دیلر خلق اونگ سسنی ایشیده‌لر ۴۶) بوآیه‌نگ تفسیری انعام سوره‌سنگ ۲۵مجی آیه‌سنده شرح اولدی «وزمانیکه سن ذکرایتدگ قرآنده اللهنگ توحیدنی» وباطل ایتدیك مشرکلگی «کافرلر قایدارلار دال‌لاری طرفه نفرت ایدن حالده» اونلرنگ بتلرنی حقارتاه ذکرایتمگگا گوره ۴۷) «بزیخشی بیلوریك اوکسلری که ایشیدرلر قرآنی اوزمانکه قولاق ویررلر سننگ طرفگا» قرآنی ایشتمگه وسببنی‌ده بیلوریك که نیه ایشتمك ایستیورلر وبیلوریك «اوزمانکه اونلار خلوتی دانشارلار» بربریله قرآن خصوصنده بعضی دیر سحر در بعضی دیر شعر در «بیلوریك اوزمانکه ظالملر دیرلر سیز تابع اولمازسگز مگر برکیشیه

نصف

يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلاً ٤٩) وَقَالُوا ءَ اِذَا كُنَّا عِظَاماً وَرُفَاتاً ءَ اِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقاً جَدِيداً ٥٠) قُلْ كُونُوا حِجَارَةً اَوْ حَدِيداً ٥١) اَوْ خَلْقاً مِمَّا يَكْبُرُ فِى صُدُورِكُمْ فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِى فَطَرَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ فَسَيُنْغِضُونَ اِلَيْكَ رُؤُسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ قُلْ عَسَى اَنْ يَكُونَ قَرِيباً ٥٢) يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ وَتَظُنُّونَ اِنْ لَبِثْتُمْ اِلَّا قَلِيلاً ٥٣) وَقُلْ لِعِبَادِى يَقُولُوا الَّتِى هِىَ اَحْسَنُ اِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْ اِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْاِنْسَانِ عَدُوّاً مُبِيناً ٥٤) رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِكُمْ اِنْ يَشَأْ يَرْحَمْكُمْ

كه‌سحر اولونوبدر» وعقلی سحرجهتنه زائل‌اولوبدر بوسوزلری دیمکدن قصدلری خلقی اوندن نفرت ایتدیرملك ایدی وحـال آنکه اوزلری یقین ایتمشدیلر که او حضرت صاحب عقل وشعوردر ٤٨) «باخـگلن یاپیغمبر نجه‌سگا مثل اوردیلر» سنی مجنون وساحر وشاعره اوخشاتدیلر «پس گمراه اولدیلر وباجارا بیلمزلرکه یول تاپالار» سنی‌باطل ایتمگه وخلقی‌سگا ایمان گتورمگه مانع اولمقه ٤٩) «مشرکلر دیدیلر که بز سوموك وچوروموش توپراق اولاندن صوگره آیا گنه دیریلوب تازه مخلوق اولاریق» نجه‌که محمدص دیور بوامر چوخ تعجبدر ٥٠) «دیگلن یامحمد اگر باجارورسگز داش یادمیر اولوگ» قوّت وشـدتده ٥١) «یااوگونه مخلوق اولوگ‌که سیزگ سینه‌گزده بیوك اولا» که‌اوندن بیوك‌مخلوق اولمیه سیزگ نظرگزده گوك کیمی گنه‌سیزی الله دیریلده‌جکدر «تیزلیك‌ایله گنه دیرلر که کیمدر بزی‌دوباره قایتاران» یاپیغمبر دیگلن سیز عادت ایدوبسگز ایراد ایتمگه «سیزی دوباره اوکس قایتارار که سیزی یوخدن وجوده گتوردی اوّلمجی دفعه» ایلکه بوسوزی سندن ایشتدیلر « پس تیز اولارکه حرکت ویررلر باشلارینی سنگ طرفگا» استهزااتملك طرحیله «ودیرلرکه نه‌وقت اولاجاقدر بوبعث دیگلن امیدواردر که بویاخون زمانده واقع اولار ٥٢) اوگونکه الله‌سیزی چاغرار پس قبول ایدرسگز» مجبور حالتده وعرصات محشره گلرسگز «اللهگ‌حمدیله» حمدایدرسگز واللهه اطاعت اتمکدن باشقه چاره تاپمازسگز «وسیز کمان ایدرسگز که دایانمادگز دنیاده مگر آز مدت» دنیانگ عمری آز وآخرتگ مدتی چوخ اولمقه گوره ٥٣) «دیگلن یامحمد منم بنده‌لریمه که دیسونلر اوکلمه‌لری که اونلار گوزلدر» کلمۀ طیبۀ لااله الاالله‌ی ذکرایتسونلر یااینکه مشرك‌لر ایله دانشوب اونلاری ایمانه دعوت ایدن وقتده گوزل سوزلرایله اونلری دینه دعوت ایتسونلر «شیطان دشمن‌لیك سالار اونلارگ آراسنه» بری‌بری ایله دشمن ایدر «شیطان انسانه بیوك دشمن‌در ٥٤) سیزگ اللهگز سزگ‌احوالگزه سیزدن عالمراقدر اگر ایستیه سیزه رحم ایدر» اوزکرمیله «واگر ایستیه‌سیزه

اَوْ اِنْ يَشَاْ يُعَذِّبْكُمْ وَمَا اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ٥٥) وَرَبُّكَ اَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلٰى بَعْضٍ وَاٰتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ٥٦) قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ٥٧) اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا ٥٨ وَاِنْ مِنْ قَرْيَةٍ اِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ اَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا كَانَ ذٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ٥٩) وَمَا مَنَعَنَا اَنْ نُرْسِلَ بِالْاٰيَاتِ اِلَّا اَنْ كَذَّبَ بِهَا الْاَوَّلُونَ وَاٰتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا وَمَا نُرْسِلُ بِالْاٰيَاتِ اِلَّا تَخْوِيفًا ٦٠) وَاِذْ قُلْنَا لَكَ اِنَّ رَبَّكَ اَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي اَرَيْنَاكَ اِلَّا

عذاب ایدر» عدالتله «یاپیغمبر سنی اونلاره قراول گوندرمدیك» که زورله اونلری ایمانه گتوره‌سن ٥٥) «سنگ اللهڭ اعلمدر اوکسلره‌که گوکلرده ویرده‌در و پیغمبرلرڭ بعضی‌سنی بعضی‌سندن آرتیق ایتدیك» فضائل‌نفسانیه‌لریله یااوز فضلمز ایله ٥٦) «دیگلن یامحمد بومشرگاره چاغریڭ اوکسلریکه اللهدن باشقه اونلری الله گمان ایدیرسگز» گلسونلر عذابی سیزدن دفع ایتسونلر «اونلر عذابی سیزدن گوتورمگه ویپس‌حالدن یخشی حاله دوندرمگه قادر اولمازلر ٥٧) اونلر» مشرکلر عبادت ایتدکلری صورتلرڭ صاحبلری ملائکه‌لر وپیغمبرلر عیسی وعزیر کیمی «اوکسلردر که چاغرارلر خلقی الله طرفنه اللهه یاخون اولماق وسیله‌سنی آختارارلر» طاعت وعبادت ایتمك ابله «وامید دوتارلار اللهڭ رحمتنه وقورخارلر اللهڭ عذابدن» خوفله‌رجا آراسنده دورارلر «سنگ اللهڭگ عذابی‌قورخولودر» هامو اوندان‌قورخار ٥٨) «یوخدر هیچ قریه مگر اینکه بزاونی هلاك ایده‌ریك قیامت گوننن قباق یااینکه عذاب ایده‌ریك اونلاره شدتلو عذاب» یخشی‌لر اوزاجللری پیسلر عذاب‌ایله فانی‌اولار هیچکس ساغ قالماز «بوحکم لوحده یازیلمش‌در» اونڭ ایچون تغییر و تبدیل اولماز ٥٩) «هیچکس بزی منع ایتمدی معجزه گوندرمگه» اونوعله‌که قریش طائفه‌سی ایستدیلر داغلردن چشمه چیخماقی گوگدن خزینه گلمگی کیمی مگر بوکه تکذیب ایتدی‌لر سابقده‌اولان امتلر» اوسببه اونلره عذاب یتشدی اگر قریش‌ایستین معجزه‌لری گوندرسیدیك اونلر تکذیب ایدردیلر واونلاره عذاب نازل اولاردی «وبز ویردیك ثمود قومنه دوه‌نی اونلار گورن حالده» که آشکار معجزه‌در پس اوگا کافر اولدیلر «و اونڭ جهتنه اوزنفسلرینه ظلم ایتدیلر» واونی اؤلدوردیلر وبز معجزه‌لر گوندرمروك مگر خلقی قورخوزمقدن اوتری» اللهڭ عذابیله

فتنةً للناس والشجرة الملعونة في القرآن ونخوفهم فمايزيدهم الاطغياناً كبيراً ٦١) واذ
قلنا للملئكة اسجدوا لادم فسجدوا الا ابليس قال ءاسجد لمن خلقت طيناً ٦٢) قال ارايتك
هذا الذى كرمت على لئن اخرتن الى يوم القيمة لاحتنكن ذريته الا قليلا ٦٣) قال اذهب
فمن تبعك منهم فان جهنم جزآؤكم جزآءً موفوراً ٦۴) واستفزز من استطعت منهم بصوتك
واجلب عليهم بخيلك ورجلك وشاركهم فى الاموال والاولاد وعدهم ومايعدهم الشيطان الاغروراً

٦٠) «زمانيكه سكا ديديك كه سنك اللهڭ مخلوقاته احاطه ايدندر» واونلرڭ
احوالنه عالمدر هرنوع عمل ايتسه‌لر خيردن وشردن هاموسنى بيلر «وسكا گوستردیگمز
واقعه‌نى وقرآنده لعنت اولمش آقاجى عمله گتورمديك مگر خالقى امتحان ايتمك
ايچون» كه سنك سوزڭا ايناتورلر يااينكه تكذيب واستهزا ايديرلر. رؤيا اوايديكه
حضرت واقعه‌ده كورديكه مدينه‌دن مكه‌يه گلوب طواف ايتمگه بوقصه فتح سوره‌سنده
ذكراولونار يااينكه حضرت واقعه‌ده گورديكه ميمونلر اونڭ منبرينه چيخورلر
تعبيرى عبارتدر بنى‌اميه اونڭ يرينده اگلشمدن يااينكه قريشڭ بدر دعواسنده
اؤلملك ودفن اولماق يرلرينى واقعه‌ده گورمشدى. شجرۀ ملعونه عبارتدر جهنمده
اولان زقوم آقاجندن يااينكه او حضرتڭ شجرۀ نسلندن آيريلان بنى اميه‌دن بو
واقعه‌لرڭ هربريسى مشركلردن اوترى امتحان محلى اولوب بونلره استهزا ايدوب
ديرديلر محمدص غيبدن خبرويرير يااينكه ديوركه جهنمده زقوم آقاجى‌وار وحال
انكه اودڭ ايچنده آقاج اولماز. اوآقاجه ملعون ديلمگڭ سببى اودر كه اوآقاجڭ
ميوه‌سندن يين جهنم اهلى اللهڭ رحمتندن اوزاقدر «وبز قورخوزيريك اونلرى»
گيچمش قوملره يتشن عذابڭ مثلى اونلره يتشمك ايله «بزيم قورخوزماقيمز اونلره
آرتورمز مگر بيوك طغيانى» بز قورخوزدقجه اونلر طغيان ايديرلر. بعضى عرفابيله
معنى ايدوبلر كه دگلدر ملعون آقاجڭ يزيد آدلو شاخه‌سى مگر بيوك طغيان كه
خلافتڭ اؤلمجى ئيلنده مدينه ٢مجى ئيلنده كعبه‌نڭ ايوى وكعبۀ حقيقى حسين بن
على خراب اولدى ٦١) «زمانيكه بزديديك ملائكه‌يه‌كه سجده ايدڭ آدمه پس سجده
ايتديلر مگر ابليس سجده ايتمدى ديدى آيا من سجده ايدوم اوكسه سن اونى
پالچقدن خلق ايدوسن ٦٢) ديدى بڭادى گوروم بوآدمى نه‌جهته مندن آرتوق
ايدوبسن اگر سن منى اولدورميوب اجلمى تاخير ايده‌سن قيامت گوننه‌ديك هر
آينه من غلبه ايدوب اغوا ايده‌رم اونڭ اولادنى مگر اونلارڭ آزينى» كه اونلار
اخلاصله سكا عبادت ايدنلردر ٦٣) الله‌تعالى بيوردى گيت بوردن هركسكه سكا

۶۵) اِنَّ عِبَادِی لَیسَ لَکَ عَلَیهِم سُلطَانٌ وَکَفٰی بِرَبِّکَ وَکِیلاً ۶۶) رَبُّکُمُ الَّذِی یُزجِی لَکُمُ الفُلکَ فِی البَحرِ لِتَبتَغُوا مِن فَضلِهِ اِنَّهُ کَانَ بِکُم رَحِیماً ۶۷) وَاِذَا مَسَّکُمُ الضُّرُّ فِی البَحرِ ضَلَّ مَن تَدعُونَ اِلَّا اِیَّاهُ فَلَمَّا نَجّٰیکُم اِلَی البَرِّ اَعرَضتُم وَکَانَ الاِنسَانُ کَفُوراً ۶۸) اَفَاَمِنتُم اَن یَخسِفَ بِکُم جَانِبَ البَرِّ اَو یُرسِلَ عَلَیکُم حَاصِباً ثُمَّ لَاتَجِدُوا لَکُم وَکِیلاً ۶۹) اَم اَمِنتُم اَن یُعِیدَکُم فِیهِ تَارَةً اُخرٰی فَیُرسِلَ عَلَیکُم قَاصِفاً مِنَ الرِّیحِ فَیُغرِقَکُم بِمَا کَفَرتُم ثُمَّ لَاتَجِدُوا لَکُم عَلَینَا بِهِ تَبِیعاً ۷۰) وَلَقَد کَرَّمنَا بَنِی اٰدَمَ وَحَمَلنَاهُم فِی البَرِّ وَالبَحرِ وَرَزَقنَاهُم مِنَ الطَّیِّبَاتِ وَفَضَّلنَاهُم عَلٰی کَثِیرٍ مِمَّن خَلَقنَا

تابع اولا جهنم سیزنگ تمام مزد واجرگزدر ۶۴) ویرندن حرکت ویر اوکسلره که باجارارسن» یولدن چخارتمقه ووسوسه ایتمگه «اوزسسنگ ایله» غنا وسائر آلات لهو وحیله ایله «وجمع ایت اونلاره آتلو وپیاده‌لرگی» جمیع تابع‌لرنگ ایله «واونلار ایله شریك اول ماللرینده» حرامدن کسب ایدوب حرامده خرج ایتمکده «واولادلرینده» آتالرینی زنایه وحرام اولان تزویجه وسوسه ایتمگله وحرام مال جمع ایتسه‌لر سنده اونلار ایله شریك سن «وعده ایت اونلاره» اوزون آرزو وخیاللره یااؤلندن صوگره دوباره دنیایه گلمه‌مگه «شیطان اونلاره وعده ویرمز مگر مغرور اولمق» باطلی حق وپیسی یخشی قانوب اوزعمللرینه مغرور اولارلار ۶۵) «منم خالص بنده‌لریمه سننگ قدرتنگ یوخدر» که اونلری یولدن چیخاراسن «وکفایت ایدر سننگ اللهنگ وکیل ونگهبان اولماقه» مخلص بنده‌لرینه ۶۶) «سیزنگ اللهگز گمنی سیزدن اوتری دریاده یریدر تااینکه طلب روزی ایده‌سگز اللهنگ فضلندن الله سیزه رحم ایدن‌در ۶۷) وزمانیکه سیزه دریاده ضرر یتشه» تلاطم اولوب غرقدن قورخان وقتده «یاددن چخار اوکسکه سیز چاغرورسگز بتلردن مگر الله» سیزنگ یادگزه گلر «ایلکه سزه نجات ویردیك وقورویه چیخاردیق اللهدن اعراض ایدرسگز وانسان اوز اللهنه ناشکرلیك ایدندر ۶۸) آیاسیز خاطر جمع اولدگز» که دریاده غرق اولماقدن قورتولدگز قورخمیمورسگز که «سیزی قوری یرنگ برطرفی کامنه چکه یااینکه سیزه تندییل گوندره» باشگزه داش یاغدیره «الله تعالی بوعذابی سیزه گوندرندن صوگره اوزگزه وکیل وقراول تاپمازسگز» که بو عذابلردن سیزی ساخلیه ۶۹) «آیا خاطر جمع سگز که سیزی دوباره دریایه قایتاره» بردفعه گنه گمیه منمگه احتیاجگز اولا «و گمنی سندیران ییل گونده‌روب گمنی سندیروب سیزی غرق ایده اوعملنگ مقابلنده که سیز کافر اولدگز صوگره اوزگزدن اوتری بزدن قان ادعاسی ایدن تاپمازسگز» که

تَفْضِيلًا ﴿٧١﴾ يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَأُولَٰئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧٢﴾ وَمَنْ كَانَ فِي هَٰذِهِ أَعْمَىٰ فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَىٰ وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٧٣﴾ وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ وَإِذًا لَاتَّخَذُوكَ خَلِيلًا ﴿٧۴﴾ وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنُ إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا ﴿٧٥﴾ إِذًا لَأَذَقْنَاكَ ضِعْفَ الْحَيَاةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ

سیزی غرق ایتمگه گوره نزدن سیزنگ قانگزی ایستیه ۷۰) «وهرآینه بز گرامی ایتدیك آدم اولادنی» حیواناتدن اونلاری صاحب شعور وعقل ایتمك ایله انسان اللری واسطه‌سی‌ایله ییر حیوانات آغزی‌ایله یااینکه گرامی ایتدیك دنیا نعمتلرینی اونلاره فراوان ایتمك ایله یااینکه اونلاری حیواناتنگ هاموسنه مسلط ایتمك ایله «واونلری گوتوردوك قوری‌ده ودریاده» دوه، آت وقاطر وگمیلره «وروزی ویردیك اونلاره پاکیزه‌اطعاملردن» وگونه گونه نعمتلردن «وانسانی تفضیل ویردیك بزخلق ایتدیگمز مخلوقاتنگ چوخنه بر نوع تفصیل ویرمك» بوآیه‌ایله بعضی علما استدلال ایدوبلر انسانگ بعضی‌سننگ ملائکه‌دن فاضل واشرف اولماقنه ۷۱) «اوگونده که بزچاغره‌ریق مخلوقاتنگ هاموسنی هر کسی اوزامام وپیشواسی‌ایله» پیغمبرلره تابع اولانلر پیغمبرایله شیطانه تابع اولانلر شیطان‌ایله «پس هر کس‌که اونگ نامهٔاعمالی اونگ ساغ النه ویریله پس‌اونلار اوخویارلار اوز نامهٔ اعمالنی» وشاد اولارلار «وظلم اولونمازلر خرمانگ دانه‌سننگ پرده‌سی قدری» وعمللرگ مزدنی تمام آلارلر ۷۲) «هرکسکه بو دنیاده کور اولدی» حقی گورمکدن «پس اوشخص آخرتده‌ده کوردر» جنته گیتمکدن وحیران وسرگرداندر «وگمراه‌در یول تاپماق جهتنه» .
طائف اهلندن برقبیله حضرتنگ‌یاننه گلوب‌اسلامه‌داخل اولماق ایسته‌دیلربوشرطله‌زکوة ویرمیه‌لر دعوایه گیتمیه‌لر ربا آلماق حلال اولا وبرئیل اوزبتلرینه عبادت ایده‌لر اووقتده بوآیه نازل اولدی ۷۳) «یاخـون اولدیکی مشرکلر سنی فتنیه سالالر اوقرآندن‌که بزوحی ایتدیك سگا تااینکه سن‌افترا ایده‌سن بزه وحی‌دن غیریسنی» وطائف‌اهلی دیین سوزلری قبول ایده‌سن اگر سن‌بیله ایتسیدگ اونلارسنی دوست دوتاردیلر» نجه‌که اونلارگ یوللارینی باطل حساب ایتمگه گوره سنی دشمن دوتورلر ۷۴) «واگربزسنی ثابت قدم اتمه‌سیدیك» حق ورشدده ونبوتده «هرآینه‌یاخون ایدگ که میل ایدیدگ اونلاره آزمیل» واونلارگ خواهشـلرینگ بعضی‌سنی عمله گتوروردیگ امابزیم طرفمزدن عمله گلن تأییدایله اونلارگ سوزلرینی قبول ایتمدین ۷۵) اونلاره میل ایتسیدیگ «اوزمان هرآینه بزداددیرارديق سگا دنیاده وآخرتده

عَلَيْنَا نَصِيراً ٧٦) وَاِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْاَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَاِذاً لَا يَلْبَثُونَ خِلَافَكَ اِلَّا قَلِيلاً ٧٧) سُنَّةَ مَنْ قَدْ اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلاً ٧٨) اَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ اِلٰى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْاٰنَ الْفَجْرِ اِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُوداً ٧٩) وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسٰى اَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَاماً مَحْمُوداً ٨٠) وَقُلْ رَبِّ اَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَاَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَاناً نَصِيراً ٨١) وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ اِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقاً ٨٢) وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْاٰنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ

ایکی قات عذاب‌صوگره بزدن یتشه‌سی عذابی سندن دفع‌ایتمگه کومك ایدن‌تاپمازدڭ ٧٦) یاخون ایدیکه کفار مکه سڭا اوز یرندن حرکت ویروب سنی مکه‌دن خارج ایده‌لر اگرسنی مکه‌دن خارج اتسیدیلر سندن صوگره اونلر مکه‌ده دایانا بیلمز ایدیلر مگر آز زمان» ٧٧) اگر سنی شهردن‌خارج ایتسیدیلر هر آینه بالکلیه اونلاری هلاك ایدردیك «سندن سابق گوندردیگمز پیغمبرلرڭ قاعده‌سی کیمی» اونلارڭ امتلری اوز پیغمبرلرینی شهردن خارج ایدن کیمی اونلارا عذاب گوندردیك «وسن‌بزیم عادتمزه تبدیل‌وتغییرتاپمزسن ٧٨) نماز قیل‌گون‌گوگڭ وسطنه سورتولن وقتده» یعنی ظهر وقتی «گیجه‌نڭ قرانلقنه‌دیك» عبارتدر ظهر، عصر، شام‌وعشا نمازندن «وقیل‌غلن صبح نمازنی بدرستیکه صبح نمازی حاضر اولمشدر» اونده حاضر اولار هم گیجه ملائکه‌لری وهم گونوز ملائکه‌لری ٧٩) «گیجه‌نڭ بعضی سنده بیدار اول» نماز قیلماق‌ایله گیجه نمازی قیسل اوحالتده که «زیاده اولوبدر سڭا» واجبی نمازلارڭ‌اوستنه بوآیه دلالت ایدرکه اوحضرته گیجه نمازی قلماق‌واجب ایدی «تااینکه سنڭ اللهڭ سنی قبردن دورقوزوب سنی بگنلمش یره گتوره» وجمیع مخلوقات سنی تعریف ایده هرنه ایسترسن الله ویره کیمه شفاعت ایدرسن قبول اولوناز ٨٠) «دیگلن یامحمدص ای‌منم اللهیم منی داخل ایت دوغری داخل اولماق یرلرینه» جمیع اویرلره‌منی گوندروبسن «وخارج ات‌منی دوغری خارج اولماق یریندن» یااینکه مکه‌دن خارج ومدینه‌یه داخل‌ایت دوغریلق ایله یامدینه‌دن خارج ومکه‌یه داخل ایت فتح مکه‌ایچون «وبڭا اوز یانندن دلیل وبرهان اقامه‌ایت که کومك ایدن اولا بڭا منم دشمنلریمڭ مقابلنده ٨١) ودیگلن یامحمد(ص) حق گلدی»ودین اسلام‌اسلام‌ظاهر اولدی«وز ایل‌اولدی باطل‌اولان شرك بدرستیکه‌باطل‌زایل اولاندر ٨٢) وبز نازل‌ایده‌ریك قرآن‌دن اوآیه‌لری که شفادر مؤمنلره» باطنی شرك ناخوشلقندن شفاویرر ایمان کتورمك دواسیلیه واونی اوخومقله شفا تاپار ظاهری ناخوشلقدن

الاّ خساراً ۸۳) واذا انعمنا على الانسان اعرض ونا بجانبه واذامسه الشر كان يؤساً ۸۴) قل كل يعمل على شاكلته فربكم اعلم بمن هو اهدى سبيلاً ۸۵) ويسئلونك عن الروح قل الروح من امر ربى وما اوتيتم من العلم الاّ قليلاً ۸۶) ولئن شئنا لنذهبن بالذى اوحينا اليك ثم لا تجد لك به علينا وكيلاً ۸۷) الاّ رحمة من ربك ان فضله كان عليك كبيراً ۸۸) قل لئن اجتمعت الانس والجن على ان يأتوا بمثل هذا القرآن لا يأتون بمثله ولو كان بعضهم لبعض ظهيراً ۸۹) ولقد

«اما آرتورماز ظالملره مکرزیان» آرتورار قرآنه ایمان کتورمه‌مك وعمل اتمه‌مك جهتنه آخرتده زیانکار اولماقدن علاوه دنیاده اونلارڭ خبثتى ظاهر اولار ۸۳) «زمانیکه بز نعمت ویردیك انسانه بزدن اعراض ایدر» ودعادن اوتری یوزینی بزیمدر کاهمزه دوندرمز «و اوزینی بزدن اوزاق ایدر» شکر نعمت اتمز بلکه کبر ایدر «ایلکه پسلیك یتشر» محنتدن ومصیبتدن اوصورتده «مایوس اولار» وامیدنی بزدن کسروحال انکه کرك نعمت مقابلنده شکر وزحمت مقابلنده صبر ایدوب اللهدن فرج ایستیه ۸۴) «دیکلن یاپیغمبر هرکس عمل ایدر اوز طبیعتنه وعادتنه ومذهبنه مطابق» که اوڭا عادت ایدوب «پس سزڭ اللهڭز اعلمدر اوکسه‌که هدایت تاپاندر دوغری یولده» الله یخشی بیلورکه دوغری یولیله کیدن کیمدر وضلالته دوشن کیمدر ۸۵) «سؤل ایدرلر سندن کیفیت روحدن» که انسانڭ بدننده‌در یااینکه اوروحدن که ملائکه‌در «دیکیلن یاپیغمبر روح منم اللهمڭ امرندندر» اونی اللهدن سوا هیچکس بلمز یااینکه مخلوقات ایکی قسمدر بری عالم خلقدر بری عالم امردر عالم خاق اودرکه عمله کلوب عناصر اربعه‌دن عالم امر عمله کلوب مجرداتدن روح‌ده عالم امردندر برجسمدر ترددایدر انسانڭ بدننده‌که دیرلیك اولدن عمله کلور «وسیزه ویریلمدی علمدن مکرآز علم» یااینکه علم ویریلمدی مکرآز اشخاصه عبارتدر انبیا واولیا وعلمادن ۷۶) «واکر بزایستیك هرآینه‌آپارریق اوزادیکه وحی ایتدیك سڭا» یعنی قرآنی سنڭ قلبندن چخارداریق اما تفضل ومرحمتز سڭا چوخ اولمقه گوره سڭا قرآن نازل ایتدیك پس قرآنی سندن آلاندن «صوکره سن اوزندن اوتری بزه بروکیل تاپمزسن» که اوندن حقڭى ایستیه‌سن یااینکه نکهان تاپمزسن که قرآنی حفظ ایده ۷۸) «اما الله طرفندن سڭااولان رحمت جهتنه» الله قرآنی سنڭ ومؤمنلرڭ قلبلرینده ثابت ایتدی «اللهڭ مرحمتی سڭاچوخ بیوك قدرده‌در ۸۸) دیکلن یاپیغمبر اکر جن وانس جمع اولارلر کەبوقرانڭ مثلنی کتوره‌لر اونڭ مثلنی گتوره بلمزلر هرچندکه اونلارڭ بعضی‌سنه گومك اولا» نجه‌که شاعرلر

صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍۘ فَاَبٰٓى اَكْثَرُ النَّاسِ اِلَّا كُفُورًا ﴿۹۰﴾ وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْاَرْضِ يَنْبُوعًا ﴿۹۱﴾ اَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْاَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا ﴿۹۲﴾ اَوْ تُسْقِطَ السَّمَٓاءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا اَوْ تَاْتِيَ بِاللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ قَبِيلًا ﴿۹۳﴾ اَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ اَوْ تَرْقٰى فِي السَّمَٓاءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتّٰى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرَؤُهُ قُلْ سُبْحَانَ رَبّ۪ي هَلْ كُنْتُ اِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ﴿۹۴﴾ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ اَنْ يُؤْمِنُوٓا

بريره جمع اولوب گومك ايدوب برشعر انشاد ايديرلر ۸۹) «وهرآينه بز مگرر و بيان ايتديك خلقه بو قرآنده هرنوع مثللردن»: امر، نهی، احکام، موعظه، قصه و عبرت‌دن «پس خلقنگ چوخی قبول ايتمدی وحاصل اولمادی مگر ناشکرليك». زمانيکه حضرت پيغمبر اظهار نبوت ايتدی عتبه وشيبه وابوسفيان وابوجهل وسائر اشراف مکه جمع اولوب ديديلر آدم گوندريك محمدنگ يانته اونيله صحبت اتسون گورگ بزدن نه‌ايستيور پس‌مصلحت بيله اولديکه اوننگ يانته آدم گوندروب اونی مجلسه دعوت اتسونلر ايلکه گوندريلمش شخص گلوب ديدی يامحمد اشراف قوم مسجدده جمع اولوب سنی دعوت ايديرلر چونکه حضرت چوخ حريص‌ايدی اونلارنگ ايمانته چوخ تيز اونلارنگ يانته گلوب اکاشدی ديديلر يامحمدؐ سن اوز قومنگا ايتديکنگ عاری هيچکس اوز قومنه اتميوب بزيم دينمزه عيب ايتديك جماعتمزی پراکنده سالديك اگر مقصودنگ مال ودولتدر بزويرك واگر رياست‌در سنی اوزيمزه رئيس ايدك واگر ناخوشلقنگ‌وار طبيب گتورنگ حضرت بيوردی بونلارنگ هيچ بری يوخدر بلکه منی الله گوندروب پيغمبرلکه اگر قبول ايده‌سگز دنيا و آخرتده خوش‌بخت اولارسگز واگر قبول اتمه‌سگز صبرايده‌رم

۹۰) «ديديلر البته‌بز سنگا ايمان گتورمه‌ريك تاانيکه بزه مکه‌ننگ يردن سوچشمه‌سی جاری‌ايده‌سن» که مکه‌ده سوآزدر ۹۱) «ياانيکه سننگ ايچون بستانلراولا خرمالقدن واوزومدن واوبوستانلرنگ آراسنده آرخلر جاری ايده‌سن برنوع جاری اتمك» که آقاجلارنگ آلتی سو اولا ۹۲) «ياانيکه گوکی پارچه پارچه ايده‌سن نجه که سن گمان ايتديگنگ» و وعده ويرديك بزيم باشمزه توکولسون «يا اينکه اللهی وملائکه‌لری گتوره‌سن، ضامن» اولالاربزه‌سننگ پيغمبرلقنگا«يااينکه‌اونلاری گتوره‌سن بزيم قباقمره» يا اينکه اونلاری قبيله‌قبيله وطائفه‌طائفه گتوره‌سن ۹۳) «يا اينکه سننگ ايچون قزيلدن ايولر اولا يا اينده گوگه چخاسان وبز اينانماروق سننگ گوگه چيخماقنگا تا اينکه بزه بر کتاب نازل ايده‌سنکه بيز اونی اوخياق» وگورك سننگ

اذ جاءهم الهدى الا ان قالوا ابعث الله بشرا رسولا ۹۵) قل لو كان في الارض ملئكة
يمشون مطمئنين لنزلنا عليهم من السماء ملكا رسولا ۹۶) قل كفى بالله شهيدا بيني وبينكم
انه كان بعباده خبيرا بصيرا ۹۷) ومن يهد الله فهو المهتد ومن يضلل فلن تجد لهم اولياء
من دونه ونحشرهم يوم القيمة على وجوههم عميا وبكما وصما ماويهم جهنم كلما خبت زدناهم
سعيرا ۹۸) ذلك جزاؤهم بانهم كفروا باياتنا وقالوا ءاذا كنا عظاما ورفاتا ءانا لمبعوثون
خلقا جديدا ۹۹) اولم يروا ان الله الذى خلق السموات والارض قادر على ان يخلق مثلهم

حزب

دوغرلقنا شهادت ایدیر «دیکل یا پیغمبر پاکدر منم اللهیم جمیع عیوبدن اللهی
گتورمك یا اونی گورمك ممکن دگلدر «من دگلم مگر بشر جنسندن گوندریلن پیغمبر
۹۴) منع اتمدی خلقی اللهه ایمان گتورمکدن اونلارا هدایت ایدن پیغمبر و دلائل
گلندن صوگره مگر اینکه دیدیلر آیا الله مبعوث ایتدی انسان جنسدن اولان پیغمبر»
شبهه ایتدیلر که گرك پیغمبر ملائکه‌دن اولا نه اینکه بشردن اونلارڭ بو شبهه‌سی
بیجادر بشرله ملائکه‌نڭ مناسبتی یوخدر نه گورمك ممکن اولار ونه سوزینی ایشتمك
۹۵) «دیکل یا پیغمبر اگر یرده سکونت ایدنلر ملائکه‌لر اولایدی که یول گیدیدیلر»
نجه که انسانات یول گیدر «واونلار همیشه‌لیك یرده ساکن اولانلر اولیدیلر
او صورتده اونلاره گوگدن ملك جنسندن اولان پیغمبر گونده‌رردیك» اما یرده
سکونت ایدنلر بشر اولمقه گوره اوجنسدن پیغمبر گوندردیك ۹۶) «دیکل یا پیغمبر
بسدر الله شاهد اولمقه منله سزڭ آراڭزده» که من اونڭ پیغمبریم «الله اوز
بنده‌لرندن خبردار و گورندر» اونلارڭ احوالنی وعملنی ۹۷) «هر کسیکه الله
هدایت ایده پس اودر هدایت تاپمش وهر کسیکه الله گمراه ایده عملی جهتنه پس
سن اونلار ایچون اللهدن سوا دوستلر تاپمزسن» که اونلاره کومك ایده «ویز
محشور ایده‌ریك اونلاری قیامت گوننده یوزلری اوستنده اوحالده که گوروکر ولال
اولارلار واونلارڭ قایداجاق یرلری جهنمدر ایلکه جهنمڭ زبانه‌سی سونه آرتوراریق
اونلارا یاندریجی اود ۹۸) بودر اونلارڭ مزدی اونڭ مقابلنده که اونلار کافر
اولدیلر بزیم آیتلریمزه ودیدیلر ایلکه سوموك و چورومش توپراق اولدوق آیا
بز دیریلوب تازه مخلوق اوللوق ۹۹) آیا گورمورلر بولیکه الله یوخدن خلق
ایتدی گوگلری ویری قادردر که اونلارڭ مثلنی خلق ایده، اونلار ایچون برمدت
معین ایده که اونڭ وقوعنده شك یوخدر پس بوسوزلری ظالملر قبول اتمدیلر

وجعل لهم اجلا لا ريب فيه فابى الظالمون الا كفورا ۱۰۰) قل لو انتم تملكون خزائن رحمة ربي اذا لامسكتم خشية الانفاق وكان الانسان قتورا ۱۰۱) ولقد اتينا موسى تسع ايات بينات فاسئل بني اسرائيل اذ جاءهم فقال له فرعون اني لاظنك ياموسى مسحورا ۱۰۲) قال لقد علمت ما انزل هؤلاء الا رب السموات والارض بصائر واني لاظنك يافرعون مثبورا ۱۰۳) فاراد ان يستفزهم من الارض فاغرقناه ومن معه جميعا ۱۰۴) وقلنا من بعده لبني اسرائيل اسكنوا الارض فاذا جاء وعد الاخرة جئنا بكم لفيفا ۱۰۵) وبالحق انزلناه وبالحق

وكافر اولماقدن باشقه برشيئه راضى اولماديلر ۱۰۰) ديگان ياپيغمبر بو كفاره اگر سيز مالك اولا ايديگز منم اللهمگ رحمت خزانه لرينه اوزمان هرآينه سيز امساك وبخل ايدردگز اوقورخودن كه صرف ايتسه گز قورتولوب فقير اولارسگز وانسان بخيل ايلك ايدندر» نقدر وارلو اولسا گنه ده برك ليك ايدر ۱۰۱) «بيز موسى يه دوقوز معجزه ويرديك» كه اوگا ويريلان باشقه معجزه لردن بيوك ايدى ۱) عصا ۲) يدبيضا ۳) طوفان ۴) چگيرتكه ۵) بيت ٦) قورباغه ۷) قان ۸) ميوه لرگ آزايلقى ۹) دريانگ ياريلمقى نجه كه اعراف سوره سنگ ۱۳۱ مجى آيه سنده ذكر اولدى. «يامحمد خبر آل بني اسرائيلدن بونيكه: ايلكه اولنلره بومعجزه گلدى» نه سببه اونلارگ باباليرى ايمان گتورمديلر سنگ قومنده اونلار كيمى در نقدر معجزه گورسه لر ايمان گتورمزلر يا اينكه موسى يه ديديك كه بني اسرائيلى فرعوندن ايسته كه اونلرى آزاد ايتسون «فرعون موسى يه ديديكه ياموسى البته من گمان ايديرمكه سگا سحر ايدوبلر» وعقلگ سحر جهتنه ضائع اولوبدر ۱۰۲) «موسى ديدى كه سن بيلورسنكه بومعجزه لرى نازل ايتمدى مگر گوگلرگ ويرگ اللهى اوحالده كه بومعجزه لر آشكاردر والبته اى فرعون من سنى هلاك اولمش گمان ايديرم» كفر وانكارگ جهتنه ۱۰۳) «فرعون ايستديكه اونلرى مصر يرندن حركت ويروب اوزاق ايده صوگره اونى و اونيله اولانلرگ هاموسنى غرق ايتديك ۱۰۴) فرعون غرق اولاندن صوگره بني اسرائيله ديديك كه ساكن اولوگ مصر توپراقنده ايلكه آخرت وقيامت وعده سى گلدى بز گتوره ريك سيزى بريرگزه قاريشمش حالده» فرعونى وتابعلرينى وسيزى بر يره جمع ايدوب آراگزده حكم ايده ريك ۱۰۵) «بزقرآنى دوغريلقله گوندرديك وقرآن دخى حقله نازل اولوبدر» سوزلرى دوغرى وحكمتله مطابقدر «وبيز گوندرمديك سنى مگر بوكه بشارت ويررسن» بهشتله «وقورخوزارسن» جهنمله ۱۰٦) «وقرآنى داغنق گوندرديك» سوره سوره، آيه آيه يا اينكه بعضى سنى امر بعضيسى نهى وبعضى سى

نَزَّلَ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ١٠٦) وَقُرْآنًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مُكْثٍ وَنَزَّلْنَاهُ تَنْزِيلًا ١٠٧) قُلْ آمِنُوا بِهِ أَوْ لَا تُؤْمِنُوا إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَى عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ سُجَّدًا ١٠٨) وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا ١٠٩) وَيَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا ١١٠) قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ١١١) وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا

خبر وقصه‌در «تااینکه اونی خلقه آرامله اوخویاسن» که خلقڭ قلبنه اثرایده «وبیز نازل ایتدیك قرآنی اونوع نازل اتمك» که حاجت‌اندازه‌سیله‌در ۱۰۷) «دیگلن یامحمد مشرکلره که ایمان گتوروڭ قرآنه یا ایمان گتورمیوڭ» نفعی وضرری اوزگزه یتشر «اوکسلر که بوندن سابق اونلره علم توراة ویریلوب» عبدالله‌بن سلام کیمی «ایاکه اونلرڭ یاننده قرآن اوخونار دوشرلر یره چنه‌لری اوستنده اللهه سجده ایدن حالده ۱۰۸) ودیرلر منزه‌در بزیم اللهمز جمیع عیب‌لردن وبزیم اللهمزڭ وعده‌سی هرآینه‌عمله گلمش‌در ۱۰۹) ودوشرلر چنه‌لری اوستنده آغلارلر» عبادتده قصور اتمك قورخسندن وقرآنده اولان موعظه‌لر «اونلاره شکسته‌نفسلگی آرترار ۱۱۰) دیگلن یاپیغمبر چاغروڭ اللهی یاچاغروڭ رحمانی» چونکه‌حضرت برگیجه‌مکه‌ده سجده ایدن وقتده یا الله یا رحمن یارحیم‌وباشقه آدلریله‌اللهی‌ذکر ایدردی دندیلر محمد گمان ایدیر که اونڭ اللهی تکدر پس نه‌سببه ایکی اللهی چاغرور بونڭ ردنده الله‌تعالی بیورور خواه‌الله خواه‌رحمان دیوب چاغراسان «هانسنی چاغراسان یخشی‌در پس الله‌ایچوندر گوزل آدلر وارواوجا اتمه نمازگی‌وآهسته‌اتمه اونی» ایله اوجا سسلنمه که اذیت عمله گله وآهسته اتمه اوکسلرڭ یاننده که ایستیورلر سنڭ نمازڭ سسنی‌ایشیده‌لر یا اینکه چوخ‌چغرمه وچوخ آهسته‌قلمه «جهرله اخفات آراسنده بریول اخذ ایت یااینکه نمازلرڭ‌هاموسنی اوجادن وهاموسنی آلچاقدن قیلمه‌بعضی‌سنی اوجا قیل صبح، آخشام وخفتن نمازلرکیمی بعضی‌سنی آلچاق قیل ظهر وعصر نمازی‌کیمی علماءاسلامڭ‌اکثرنڭ رایی‌جهر واخفات مسئله‌سنده بیله‌در نجه‌که ترجمه اولوندی ۱۱۲) دیگلن حمد وشکر او الله ایچوندر که اولاد اخذ اتمدی وپادشاهلقنده شریکی یوخدر ودوستی دخی یوخدر که اونی ذلیل‌لکدن خلاص‌ایده» یا اینکه اهل ذلدن دوستی یوخدر «واللهی وصفدن آرتوق بیوکیل»

اولمجی جلدده ترجمه اولونان سوره‌لرڭ فهرستی

اولمجی جلدڭ طبعی تمام‌اولدیقنه گوره اللّه‌درگاهنه تشکر و ۲ه‌جی‌جلدڭ‌طبعنه موفق اولمقی مسئلت ایدیرم